

FLORES
THEOLOGICARVM
QVÆSTIONVM
quartum librum sententiarum.

Collecti, denuoque, post varias aditiones selecti, & vtilissimi
R. P. F. Iosepho Angles Valentino, ordinis Minorũ regule
tiæ, Prouintie sancti Iacobi, sacræ Theologiæ professore, & d. m. n. r.
rum monialium exalceatarum Madriti confessore

PARS SECVNDA

Quæ addita sunt sequens pagina indicat.

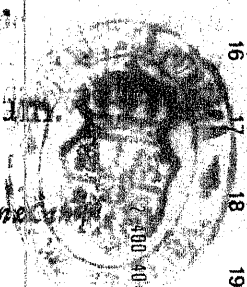

Cum priuilegio Regio.

B V R G I S.
Apud Philippum Iuntam.

1585.

Expensis Ioannis Boyerij Bibliopolæ Metimæ Campi

FLORES
THEOLOGICARVM
QVÆSTIONVM IN
quartum librum sententiarum.

*Collecti, denuoque, post varias editiones selecti, & utilissimè aucti
R. P. F. Iosepho Angles Valentino, ordinis Minorũ regularis obseruã-
tiæ, Prouintie sancti Iacobi, sacræ Theologiæ professore, & domina-
rum monialium exalceatarum Madriti confessore.*

PARS SECVNDA.

Quæ addita sunt sequens pagina indicabit.

Cum priuilegio Regio.

BRGIS.

Apud Philippum Iuntam.

1585.

Expensis Ioannis Boyerij Bibliopola Metinæ.

A Ppositi sunt prioribus æditionibus in prima parte tres vtilissimi tractatus, nēpe, de Oratione, Ieiunio, & Eleemosyna, & in secunda parte aliquot difficultates notatu dignissimas, & duos novos indices rerum, & locorū sacræ Scripturæ locupletissimos inuenies. Et quæ autor aliàs tibi promisit de Floribus secūdi lib. sentēt. propediem, Christo propicio, habebis: quæ non minus grata, & vtilia tibi futura polliceor, quàm quæ hactenus edita sunt, propter summam diligentiam ab autore ipsis impensam.

T A S S A.

YO Alonso de Vallejo secretario del Consejo de su Magestad doy fee, que auiendo se presentado ante los señores del Consejo, por fray Ioseph Angles, de la orden de señor san Francisco, vn libro intitulado, in quartum sententiarum Flores Theologicarum quæstionum, con nueuas añadeduras que con licencia de su Magestad se imprimio, se rasso el precio en que se ha de vender, en papel a tres maravedis el pliego. Y mandaron que esta rassa se ponga en principio de cada libro, para que se sepa el precio en que se ha de vender. Y para que dello conste, de mandamiento de los dichos señores del Consejo, y pedimiento del dicho fray Ioseph Angles, di esta fee que es fecha en Madrid, a veynte de Mayo, de mil y quatrocientos y ochenta y cinco años.

Alonso de Vallejo.

Erratas dela primera parte de Flores Theologicarum.

Folio 14. lin. 6. non it, non id. fol. 65 lin. 8. eius de presbyteri, eiusdem. fol. 82. lin. 28. potest alio, potest alij. fol. 86. lin. 12. analogica, analogica. fol. 92. lin. 27. qualibet illarum, qualibet illarum. fol. 96. lin. 7. materia, materiam. fol. 103. lin. 26. contigerit, contingerit. fol. 112. lin. 3. malicia, malitia. fol. 113. lin. 13. confessionem iudicio, in iudicio. fol. 125. lin. 15. non secrata, non consecrata, nec videat, nec videatur. fol. 126. lin. 14. ibidem, idem. fol. 159. lin. 3. accidentia, accidenti. fol. 161. lin. 25. calorem, colorem. fol. 167. lin. 25. pannis, panis. fol. 170. lin. 6. quantitatem, quantitate. fol. 184. lin. 10. incurrentem, incurrentum. fol. 191. lin. 22. sanguinis, sanguis. fol. 198. lin. 25. non esse, non est. fol. 238. linea vltima, fructus frustra. fol. 245. lin. 15. dare illi, dat illi. fol. 251. lin. 16. est eam, est causa. fol. 258. lin. 13. poterint, poterunt. fol. 272. lin. 17. talis ignorantia, tali ignorantia. fol. 284. lin. 22. qua leue, quale ve. fol. 293. lin. 7. Illderer onses, Illderenses. fol. 306. lin. 5. non indicit, non incidit. fol. 316. lin. 6. peccati peccatori fol. 317. lin. 29. quia ratione, qua ratione. fol. 324. lin. 13. sua etiam, sua etiam est. fol. 333. lin. 21. propter eisdem, dic, eisdem & deleatur propter. fol. 338. lin. 9. erunt, erunt. fol. 339. lin. 5. repugnas, repugnans. fol. 343. lin. 19. dicitur, dicuntur. fol. 358. lin. 17. intant, intente. fol. 350. lin. 15. relinquar, reliquerat. & lin. 7. poterint, poterunt. fol. 354. lin. 12. quem erat, quem cras. fol. 368. lin. 25. Nunc Sancta, Nunc Sancti. fol. 371. lin. 21. oblatione, oblationi. fol. 373. lin. 15. possit, posset. fol. 374. lin. 7. in iudctum, iniudctum. & linea. 15. negotia, negatio. & lin. 29. & 30. subtractione, subtractionem. fol. 378. lin. 10. actus poenite, actus poenitenti e. eadem lin. poena est, poenitentia est. fol. 393. lin. 1. habenda, habendus. fol. 395. lin. 14. concedere, condere. & lin. penultima Pifcepi, Pifcepi. fol. 369. lin. 24. confirmare, conformare. fol. 397. lin. 21. iniucti, iniuncti. fol. 400. lin. 17. arctiorce, arctioris. fol. 411. lin. 4. redarguitur, redarguit. lin. 9. coniux, coniugi. fol. 412. lin. 9. officij, officij. fol. 419. vtram, vtramque. fol. 426. lin. 17. constituij, legi constituti. fol. 435. lin. 6. graueolentiam, lege graueolentia. fol. 437. lin. 26. omnes ille, omnes illa. fol. 439. linea penultima, determinare, determinaret. fol. 452. lin. 17. incredibile, incredibili. fol. 457. lin. 9. suæ, sue. & li. 17. mecessitas, necessitas. & lin. 32. vestuat, vestiunt. fol. 466. lin. 20. dominum, dominium, fol. 469. linea. 7. si vir multum, si vir est multum. fol. 475. lin. 16. repetio, repetitio. fol. 490. lin. 4. comodere, comedere. fol. 492. lin. 2. in tali casu tenetur, lege, non tenetur. fol. 494. a linea 16. vsque ad vltimam sequentis paginae, non debet legi, quia est impresum secunda parte, fol. 243. fol. 496. lin. 1. de hoc articulo, de hac quæstione. fol. 500. lin. 12. verien tamen, verum tamen. fol. 515. lin. 2. crima, crimina. fol. 536. lin. 19. pro nullam, per nullam. fol. 545. lin. 20. quæst. 8. quæst. 3. fol. 547. lin. 14. & 15. causam, causa. fol. 554. li. 7. & vbicunque dicitur coniux, legat coniux. fol. 567. linea. 26. post verbum reddere, ponat coma, & deleat post verbum possit. fol. 573. lin. 21. contrahat, contrahant. fol. 577. lin. antepenultima, inutam, inuptam. fol. 591. lin. 9. nubere, nubere. fol. 601. lin. 14. cum infideli, cum fideli. fol. 608. deleatur tota vltima linea. fol. 609. lin. 27. creditit, creditit. fol. 614. lin. 5. ante finem, quon nullo, quod nullo. fol. 617. lin. antepenultima. vbique. vbique quæstioni. fol. 618. lin. 25. adoptat, adoptatum. fol. 619. linea penultima, inhabilitate, inhabilitare.

Erratas de la segunda parte de Flores Theologicarum.

Folio. 6. linea. 23. quierat, quia erat. folio. 38. lin. 10. ecclesia, ecclesiam. fol. 43. lin. 17. 8. folio 59. linea. 2. ab ecclesiasticos, ad ecclesiasticos. folio. 60. lin. 20. interasse, interesse. fol. 67. lin. 7. & 8. publica, publicus. fol. 72. lin. 25. in iudicio, in iudicio. fol. 74. lin. 10. iudicium, iudicium. fol. 76. lin. 12. puniri, punire. fol. 80. lin. 19. v. v. verbi gratia. fol. 81. lin. 11. vouente, vouentem. fol. 87. lin. 3. voluit, noluit. fol. 87. lin. 24. voluit, vouit. fol. 94. lin. 24. solenem, solenne. fol. 106. lin. 6. vouiffa, vouisse. fol. 132. lin. quatum, quantum. fol. 134. lin. 16. habere, habere. fol. 136. lin. 22. superius, spurius. fol. 141. lin. 30. furtum, furtim. fol. 145. linea. 11. quadrupulo, quadruplo. fol. 155. linea vltima, essa res, esse res. fol. 163. lin. 2. carias, carius. fol. 171. lin. 13. quolibit, quolibet. 173. lin. 11. & 12. interficeret, interficere. fol. 177. lin. 26. apparet, apparet, fol. 180. linea. 16. contractare, contractare. fol. 196. lin. 22. vein sua praesentia, vein praesentia, fol. 202. linea penultima; ecclesis, ecclesiis, fol. 217. lin. 20. in quo; in quo. fol. 227. lin. 24. & 25. annum, annum. fol. 233. lin. 4. ante finem, transes, transtere. fol. 257. lin. 13. vsque an nudinas, vsque ad nudinas. fol. 270. lin. 5. ante finem, recepisti, receperisti. fol. 281. lin. 10. peccans, peccat. folio. 292. lin. 4. ante finem, vulgus, vulgo. fol. 306. lin. 17. ac conditione, hac conditione. fol. 310. lin. 4. aquali, a qualis. folio. 315. lin. 24. omnis, omnis. fol. 340. lin. vltima: palpebrarum, palpebrarum. fol. 342. lin. 7. iudici, iudicij. fol. 345. lin. 10. indentitate, indentitate. fol. 346. lin. 15. indentitas, indentitas. fol. 347. lin. 7. in patria neque nubent, quineque nubent. fol. 359. lin. 41. Origene, Origenes. fol. 361. lin. 15. precipue, precipua. fol. 374. lin. 8. amore sui, amore sui. fol. 376. lin. 12. Secunda est, secundum est. & lin. 24. ratio malis; ratio mali. fol. 380. lin. 1. differentis, afferentis. fol. 384. lin. 23. videat, verbo; videat in verbo. fol. 387. lin. 22. post verbum mouere addatur sequentia; Sed potentia absoluta potest Deus mouere voluntatem, &c. fol. 396. lin. 12. videri, videre.

Yo el Licenciado Varez, Corrector por su Magestad en esta Vniuersidad de Alcalá, vi este libro, y esta bien impresso, y conforme a su original, facadas las erratas supra escritas, y por verdad lo firme en Alcalá, a catorze de Março de ochenta y cinco años.

El Licenciado Varez de Castro.

Don

DON Philippe por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalén, de Portugal, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorcias, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iauen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las Ifflas, de Canaria, de las Indias Orientales y Occidéntales, Ifflas y tierra firme del mar Oceano, Archiduque de Austria, Duque de Borgoña, de Brauante y Milan, Conde de Abspurg, de Flandes, de Tirol y Barcelona, señor de Vizcaya y de Molina, &c. Por quanto por parte de vos F. Ioseph Angles, de la orden de san Francisco, nos fue fecha relacion diziendo, que vos auiaades compuesto los años passados vn libro intitulado *Flores Theologicarum questionum*. Sobre el quarto de las sentencias, el qual auiaades imprimido con licencia nuestra, y ahora auiaades añadido ciertas materias muy prouechosas, de las quales haziades presentacion, con mandato y licéncia de vuestro general, y nos suplicauades fuésemos seruido de daros licencia para poder boluer a imprimir el dicho libro, con lo que a el auiaades añadido, por el tiempo que el dicho primer libro os fue concedido. por ser muy prouechofo para toda la republica: o que sobre ello proueyésemos como la nuestra merced fuéffe: lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro juntaméte con lo a el añadido, se hizo la diligencia que la pragmática por nos agora nueuaméte sobre ello fecha dispone. Fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien: Por la qual damos licéncia y facultad a qualquier impressor destos nuestros Reynos, para que por esta vez pueda imprimir el dicho libro, que de suso se haze mencion, con lo a el nueuamente añadido, sin que por ello cayga ni incurra en pena alguna. Y mandamos que la tal impressión se haga por el dicho libro original, que va rubricada cada plana, y firmado al fin del de Alonso de Vallejo

llejo nuestro escriuano de camara, y vno de los que en el nuestro consejo residen. Y despues de impresso no se pueda vender ni venda, sin que primero se trayga al nuestro consejo juntamente cō el original, para que se vea si la dicha impressiō esta conforme a el, y se tasse en lo que cada volumen se huuere de vender: sopena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica y leyes de nuestros Reynos. Y no fagades ende al solas dichas penas, y mas de la nra merced, y de diez mil marauedis para la nra camara. So la qual mandamos a qualquier escriuano vos la notifique y de testimonio dello, porque nos sepamos como se cumple nuestro mādado. Dada en Madrid, a veyntiquatro dias del mes de Octubre, de mil y quinientos y ochenta y tres años.

El Licenciado Iuan Thomas. El Doctor don Yñigo de Cardenas Capata. El Licēciado don Pedro Portocarrero. El Licenciado Nuñez de Boorquez. El Licenciado don Iuā de Çuaçola.

Yo Alonso de Vallejo escriuano de camara de su Magestad la fize escreuir por su mandado con acuerdo de los del su consejo.

Registrada. Iorge de Oloal de Vergara.
Chanciller. Iorge de Oloal de Vergara.

EL

EL REY.

POR quanto por parte de vos Fray Ioseph Angles, de la orden de san Francisco nos fue fecha relacion, diziendo, que cō licencia nuestra teniades impresso vn libro, in quartū Sentētiarum, intitulado Flores Theologicarum quæstionum, con nueuas añadeduras de mucha erudiciō y prouecho para los que professan la sciencia dela Theologia, supplicandonos mandassemos daros priuilegio por tiempo de quinze o veynte años, para que otro ninguno no pudiesse imprimir el dicho libro, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligēcia, que la pragmatica por nos sobre ello fecha dispone, fue acordado que deuamos mādardar esta nuestra cedula en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien. Por la qual vos damos licencia y facultad, para que vos o la persona que para ello vuestro poder huuiere, y no otra persona alguna, podays hazer imprimir el dicho libro q̄ de suto se haze mēcion, en estos nuestros reynos de Castilla, por tiēpo y espacio de diez años, cūplidos primeros figuientes, q̄ corren y se cuentan desde el dia dela data desta nuestra cedula en adelante: sopena que la persona o personas, que sin tener para ello vuestro poder le imprimiere o vēdiere, o hiziere imprimir o vender, pierda toda la impressiō que hiziere y vendiere, cō los moldes y aparejos della, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis, por cada vez que lo cōtrario hiziere: la qual dicha pena sea la tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la nuestra camara: y la otra tercia parte, para el que lo denunciare. Y mādamos a los del nuestro Consejo, Presidente y oydores delas nuestras audiencias, y alcaldes, alguaziles, dela nuestra casa, y corte y chācillerias, y a todos los corregidores, A sistente, gouernadores, alcaldes mayores, y ordinarios, y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades villas y lugares de los nuestros reynos y señorios, ansí a los que ahora ion, como a los que seran de aqui adelante, vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced que assí vos hazemos: y contra el tenor y forma della ni de lo en ella contenido, no vayan, ni passen, ni consientan yr ni passar en manera alguna, sopena dela nuestra merced, y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Fecha en Barcelona, a treze dias del mes de Mayo, de mil y quinientos y ochenta y cinco años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.

Antonio de Eraso.

¶ 4

Nos

NO S Philippus Dei gratia, Rex Castellæ, Aragonum, Legionis, Siciliæ, Hierusalē, Portugalliæ, Dalmatiæ, Croatia, Nauarræ, Granatæ, Toleti, Valentia, Galletiæ, Maioricarum, Hispalis, Sardinia, Cordubæ, Corsicæ, Murtiæ, Giennis, Algarbij, Algeciræ, Gibraltaris, Insularum Canariæ, nec non Indiarum Orientalium, & Occidentalium, Insularum & terræ firmæ maris Occeani, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantia, Mediolani, Athenarū, & Neopatriæ, Comes Abspurgi, Flandriæ, Tirolis, Barcinonæ, Rossilonis, & Ceritanie, Marchio Oristani, & Comes Gociani. Pro parte tua deuoti religiosi fratris Iosephi Angles Ordinis sancti Francisci de obseruantia, fuit Maiestati nostræ expositum & deductum, te annis præteritis summo cum labore composuisse librum intitulatum *Flores Theologicarum questionum*, super quartum librum sententiarum, illumq; præ iute licentia nostra, typis mandasse, & postea cum permissu Generalis prædicti ordinis aliquot additiones eidem adiecisse legentibus proficuas, & ad promouenda studia Theologiæ valde vtilis, humiliter supplicando, vt licentiam & facultatem iterū excudendi dictum librum cum dictis additionibus tibi cōcedere & indulgere de nostra solita benignitate dignaremur. Nos verò, recognito prius & examinato iussu nostro libro prædicto cum dictis additionibus, habitaq; de illis optima & insigni approbatione, supplicationi tuæ duximus annuendum. Tenore igitur presentium de nostra certa scientia deliberatè & consultò tibi dicto fratri Iosepho Angles concedimus, licentiamq; & facultatem plenarias impartimur, quod tibi per tempus decem annorum à die datæ huiusmodi computandorum quancumq; volueris possis & valeas absq; alienius poenæ incurfu prædictum librum cum additionibus eidem adiectis excudere seu imprimere, aut excudi seu imprimi facere per te vel alias interpositas personas prohibentes & iubentes quibuscunq; excussoribus, impressoribus, & aliis quibusuis personis

personis ad poenā florenorum auri Aragonū mille nostris Regiis inferendorū ærariis, & alias poenas nostro arbitrio reseruatas, ne, dicto tēpore durāte, librū prædictum cum dictis additionibus excudere, seu imprimere, aut alibi impressum vendere audeant absq; licentia & voluntate tuis, libris ipsis & eorum typis & impressiōibus primitus & plenariè amissis, tibiq; applicatis. Locū tenentibus verò & capitaneis generalibus & aliis officialibus nostris in quibuscunq; regnis & dominiis nris cōstitutis & cōstituendis dicimus & iubemus, qui licentia & facultate nra huiusmodi te vti & frui sināt, & cōtra eā non faciāt vel veniant, aut aliquē facere vel venire permittāt vlla ratione seu causa, si præter iræ & indignationis nostræ incursum poenā præappositam cupiunt non subire. Cæterū volumus sub poenis iam dictis, quòd impresso libro prædicto nō possit per quenquā vendi, nisi prius illo ad nostrum S. S. R. C. adducto vbi, cum exēplari originali exhibito manu nostri Secretarij Michaëlis Gort in calce firmato valeat comprobari & vendendi licentia concedi. In cuius rei testimonium præfentes fieri iussimus nostro regio cōmuni sigillo à tergo munitas. Datis in sancto Laurentio, die nono, mensis Iunij, anno à natiuitate Domini, millesimo quingentesimo octuagesimo quarto.

Y O E L R E Y.

V. Comes generalis thesaur. V. Campi R. V. Frigola R.
V. Sapena R. V. Terça R. V. Marcilla R.
V. Gort pro conseruatore generali.
In diuersorum xiiij. fol. clxxvij.

g 5

Licen-

Licentia Reuerendissimi patris Generalis.

FRater Franciscus Gonzaga, totius ordinis minorum Generalis minister, & seruus, Reuerendo patri fratri Iosepho Angles eiusdem ordinis Prouincię sancti Iacobi Theologo præstantissimo ac prædicatori egregio nobis dilecto, salutem. Cum intellexerimus Flores in quartum librum sententiarum paucis ab hinc annis à te in lucē editos uiris doctissimis gratos maximè fuisse, & à multis cum magno applausu receptos: cumq; humiliter & supplex petieris, ut tibi liceret illos iterum cum multarum quæstionum & difficultatum additionibus typis mandare animaduertentes tua pia desideria iuuandi rempub. Christianam, cum benedictione paterna atque ad salutaris obedientiæ meritum libentissimè tibi liberam facultatem dictos Flores cum suis additionibus imprimendi, atque etiam quę ad hoc opus excudendum necessaria sunt concedimus poterisq; Compluti, vel ubi tibi commodius visum fuerit hæc omnia opere complere, impetrata tamen prius licentia à superioribus, iuxta decretū Sacrosancti Concilij Tridentini, & præcipimus omnibus nobis inferioribus ob meritum obedientiæ sanctę, nequis tibi impedimēto esse, vel contradicere præsumat, vale in Dño, quem pro nobis ora. Data Madriti die xvij. Maij, anni M.D.lxxxiiij.

*F. Franciscus Gonzaga.
qui superior a manu propria.*

APPROB

APPROBATIO D. RECTORIS & Doctorum Vniuersitatis Complutensis.

Ioannes Ramirez in Sacratissima Theologia doctor, insignis collegij & vniuersitatis Complutensis Rector, librum, quem frater Iosephus Angles instituti D. Francisci composuit, & Flores Theologicarum quæstionum inscribitur, quem Regius Aragoniæ Senatus ad hanc Complutensem academiam misit, ut inspiceret, dignus ne sit, qui prelo mandetur: ex mea commissione legerunt, atque inspexerunt diligenter Didacus Lopez, Gaspar Cardillus Villalpandus, Franciscus Ximenius, Ioannes Ruiz, Franciscus Muñoz, Nicolaus de Palacios, Doctores Theologi, eo autem inspecto, atque examinato summa cura, & diligentia, cum simul essent apud me, omnes retulerunt in eo libro nihil omnino reperiri, quod fidei, religioni, Christianæ Reipub. aut bonis moribus sit contrarium, sed vtilē admodum esse ad iuuanda, & promouenda Theologiæ studia: tum propter res, quæ in eo explicantur, tum etiam propter stylum, quo res tractatae sunt. Quamobrem dignum esse iudicauerunt, qui typis mandatus, in vulgus prodeat, ut ad plures ex eius libri lectione vtilitas peruenire possit. In huius rei fidem has literas dedi propria subscriptas manu, Academiae sigillo, Compluti in Collegio nostro, die secunda mēsis Augusti, anni millesimi, quingentesimi, septuagesimi tertij.

Doctor Ramirez
Rector.

Alphonfus de la
Serna Notarius.

APPROB

APPROBATIO ADMODUM REVERENDI
& Doctissimi Patris fratris Michaëlis Carrança, Sacrae
Theologiae D. & Sanctae Inquisitionis Valen-
tiaë consultoris, & calificatoris.

EGO frater Michael Carrança Sacrae Theologiae Doctor,
ac in conuentu Carmelitarum eiusdem Theologiae immeri-
tus interpret, & lector, necnon ab Illustrissimo, & Reue-
rendissimo D. D. Ioanne à Ribera Dei, & Apostolicae sedis
gratia Patriarchae Antiochiaë, Archiepiscopo Valentino, & S. C. R. M.
Consiliario, librorum imprimendorum in praedicta ciuitate, & regno
examinator specialiter deputatus, vidi, & diligentissime perlegi primam
partem cuiusdam libri, Flores Theologicarum questionum in quartum
librum sententiarum, nuncupati, autore admodum Reuerendo P. F. Io-
sepho Angles ordinis seraphici diui Francisci, vtriusq; Philosophiae, &
Sacrae Theologiae eximio professore, & Prouincia Sardinia sui ordinis
commissario generali, omniscientiarum, & virtutum genere ornatissi-
mo. In quo quidem libro nihil est meo iudicio, quod cum sacrae Scriptu-
rae, fidei sanctionibus, Sanctae Romanae Ecclesiae dogmatibus, vel cum
bonis moribus, pugnare videatur: nec denique, quod vtramque potestate,
Ecclesiasticam, scilicet, aut civilem mordicus laedat: quin potius tanti viri
acumen ingenij, docendi dexteritatem, scribendi facilitatem sermonis,
prout res ipsa patitur elegantiam, rerum abditarum interpretandi subti-
litate, & in eligendis, & seligendis Sanctorum doctorum floribus, in-
star apis argumentose innatam prudentiam, & in Christianam Rempub.
in Deum summam animi charitatem, & pietatem contemplatus, meri-
to imprimendum, manibusq; sapientium circumferendum, & euulgand-
um Censeo. In quorum fidem, hoc publicum meae examinationis, et ap-
probationis instrumentum manu propria subsignatum exhibui. Dat. in
praefato conuentu Carmelitarum Valentiaë, decimo quarto Ianuarij, anno
à Natiuitate Domini millesimo, quingentesimo, septuagesimo quarto.

F. Michaël Carrança.

APPRO-

APPROVATIO REVERENDI
admodum, & eruditissimi P. F. Ioannis Ba-
ptista Burgos Sacrae Theologiae, & iuris
Canonici eximij D. & Sanctae Inqui-
sitionis Valentiaë consultoris,
& calificatoris.

EGO frater Ioannes Baptista Burgos, Augustinianus, Sa-
crae Theologiae, & iuris Canonici Doctor, ac in Academia
Valentina publicus Sacrae Theologiae professor, necnon pro
Illustrissimo, ac Reuerendissimo D. D. Ioanne de Ribera Pa-
triarcha Antiocheno, & Archiepiscopo Valentino librorum imprimen-
dorum examinatore, & corrector fidem facio, vidisse me secundam par-
tem libri, cui titulus est Flores Theologicarum questionum in quartum
librum sententiarum, quem adidit admodum Reuerendus Pater frater
Iosephus Angles ordinis sancti Francisci de obseruantia, Sacrae Theolo-
giae Doctor: quo sum cum diligentia viso per me, & examinato, fateor ni-
hil in eo esse, quod non sit catholicum, vtile, & absq; ulla haeresis, aut ali-
cuius erroris suspitione, & plane redolens auctoris sui sanam Catholi-
cam, & eximiam eruditionem, dignumq; quod in manus omnium com-
munemq; vtilitate veniat, ac typis excussum euulgetur, & in publicum
prodeat. In quorum omnium fidem praesens publicum testimonium dedi
manu mea scriptum, ac subsignatum. Decima quinta Ianuarij, millesimo
quingentesimo septuagesimo quarto.

F. Ioannes Baptista Burgos.

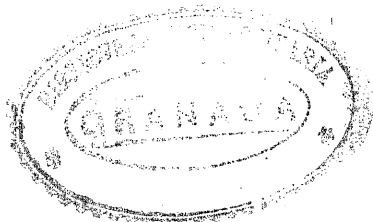
APPRO-

APPROBATIO DOCTISSIMI

Sacræ Theologiæ professoris, & verbi
diuini egregij concionatoris R. ad-
modū patris fratris Gabrielis
Pineli Augustiniani.

dditiones de tribus partibus satisfactionis Sacramen-
ti Pœnitentiæ ad quartum librum Florum, autore
admodum Reuerendo P. F. Iosepho Angles ordinis
D. Francisci vidi de mandato Præsidis, & supreami Senatus,
& summa cum attentione legi, in quibus sunt omnia quasi per
epithomē, quæ in materia possent desiderari, selectissime enuclea-
ta, & ad promptissimum compendium redacta insigni diligen-
tia, industria, & postremo labore: in quo opere nihil est, quod
verti in dubium, vel in suspensionem catholice & probate do-
ctrinæ possit de duci: vniuersum verò opus videtur doctissi-
mis, aut initiatis in Sacra Theologia utilissimum & necessa-
rium. In conuentu D. Philippi Madriti, anno millesimo quingen-
tesimo, octuagesimo tertio.

F. Gabrielis Pinelo.

AD

AD LECTOREM.

Nimaduerte Christiane lector in
his floribus animum meum inge-
nuum in deligēdis, & sequendis opi-
nionibus, atq; sententiis. Aliquando enim à cō-
muni doctrina Sancti Thomæ, & Diui Bona-
uenturæ videor discedere. Non quod eam fal-
sam aut improbabilem existimē: sed vt alio-
rum scholasticorum doctorum sententiam
haud falsam, imo aliquando sequendam esse
demonstrem, variis hinc inde iactis fundamē-
tis. Noui namq; diuum Thomam, Dominica-
næ familiæ singulare ornamentum, cum qua-
tuor Ecclesiæ sanctę doctoribus à Sanctissimo
pio V. quintum Doctorem fuisse connumera-
tum, ac proinde eius doctrinam sanam, & Ca-
tholicam, & tutò sequendam. Noui etiam Di-
uum Bonauenturam Sanctæ Romanæ Eccle-
siæ olim Cardinalem, Episcopum Albanen-
sem, ex nostro Seraphico ordine desumptum,
in suis sententiis, & piis perinde, ac doctissimi-
scriptis Seraphicum ab omnibus Christiani
nominis, & Sacræ Scripturæ professoribus
passim, & indies vocitatum. Vtrumq; deniq;
noui diuino pollentē spiritu, sacrę matris Ec-
clesiæ

clesiæ Sydus fulgentissimum omni adoratio-
ne, & veneratione, & obseruatione, pro sua san-
ctitate dignum. Verum enimvero noui quo-
que Deum optimum maximum suas verita-
tes, & occultissimos suæ mentis conceptus ali-
quando per doctores, quanuis sanctorum nu-
mero non ascriptos declarasse. Hinc mihi per-
missum intellexi Alexãdri, Scoti, Ricardi, &
aliorum meæ familiæ doctorum sententiam
verã sequi, suspicere, ac venerari (veritas enim
à quocunque prolata Spiritus sancti) vt sicut
Deus ostenditur admirabilis in sanctis suis, o-
stendatur quoque admirandus in doctoribus
suis, quos hæctenus Ecclesia ipsius sponsa, tan-
quam amicos spõsi fideles amplexata est, suis
honoribus, titulis, & dignitatibus extollendo.

Præterea vbiq; Alex. Alen. S. Tho. & re-
liqui Doctores citantur, & liber, in quo de que-
stione proposita disputant, præmittitur, in-
tellige, vel in 4. par. Alex. Alen. aut in 3. parte
sancti Tho. siue in 4. lib. sent. talem locum con-
tineri: nam si alterius libri locus citatur, ibidẽ
liber exprimitur.

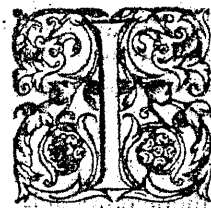
QVÆSTIONIS DE CLAVIBVS.

QVÆSTIO DE CLAVIBVS.

DD. de hac q. disputant dist. 18. & 19. Alexan. Alen. q. 19. &
70. S. Tho. in additionibus à q. 17. vsque ad 22. Turrecrem. lib. 1.
summæ Eccle. à cap. 93. vsque ad finem lib. & lib. 2. Victoria in
duabus prælectionibus circa hanc materiam.

Art. 1. An sint in Ecclesia clauis regni caelorum.

CONCLUSIO I.

In statu innocentie fuisset aliqua potestas spi-
ritualis, si genus humanum in illo persevera-
set: quia tunc fuisset Ecclesia multo perfe-
ctior: & de ratione Ecclesie est, vt sint in ea
diuersa officia: nam, vt in triumphante qui-
dam Angeli sunt aliis in potestate superiores:
ita in statu innocentie fuissent alij homines
aliis superiores, alioqui enim non esset Ecclesia.

Alex. Alen. q.
79. m. 1. 2. c.
3. S. Tho. q. 17
art. 1. 2. reli-
qui. d. 18. De
Bona. art. 1. q.
1. ad 2. Ric. ars
1. q. 1. 2. c. 30

CONCLUSIO II.

In statu legis naturæ à lapsu primi parentis vsque ad legẽ scri-
ptam fuit potestas spiritualis, habens spirituales iurisdictionem
in subditos coercendi, & amouendi illos à peccatis propter eo-
rundem spirituale bonum. Hac Conclusio eadem ratione, qua

Fi. q. 4. p. 2.

a

pro-

proxima confirmatur: Fuit enim tunc Ecclesia iustorum Noe, scilicet, Abrahamæ, Jacob & cæterorum Patriarcharum, quos Ecclesia connumerat: fuitq; Sacerdotium Melchisedech.

CONCLUSIO III.

Dent. 17.

TEMPORALE legis scriptæ fuit potestas aliqua spiritualis, cui sub pœna mortalis peccati subditi obedire tenebatur. Constat Deut. 17. vbi de Sacerdotibus illius generis dicitur, qui autem superbiert nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Dño Deo tuo, ex decreto iudicis, morietur homo ille. Qua quidẽ pœna, nisi propter mortale peccatum, plectebatur, nemo.

CONCLUSIO IIII.

Clavis quid.

NON tamen in lege naturali, vel scripta penes aliquam spiritualem potestatem claves regni cælorum fuerunt. Clavis enim est potestas ligandi, atq; soluendi, qua iudex Ecclesiasticus dignos recipere, & indignos a regno cælorum excludere debet, per quam quidem & peccata remittuntur, & gratia confertur: vt in Extrauag. de verb. significatione constat. Quæ potestate Sacerdotes veteris legis caruerunt, vt B. Pau. multis in locis author est, vt ad Rom. & ad Gal. Ex operibus legis non iustificatur &c. & rursus, Si per legem Iustitia, &c. & ad Hebr. de sacrificiis legis veteris loquens, ait: Sanguis hircorũ coinquinatos sanctificat ad emundationẽ carnis, idest, ab irregularitatibus contractis propter ceremoniarum transgressionem.

Rom. 3. Galat. 2. Heb. 9.

APPEN. I.

Hinc colligitur, sacrificia illa virtute propria regnum cælorum non aperuisse, & per consequens Sacerdotes veteris legis claves regni cælorum non habuisse. Remittebantur tamen tunc peccata virtute contritionis sine ordine ad aliquod sacramentum, idest, sine sacramento in re, vel in voto.

CONCLUSIO V.

Ioan. 20.

CHRISTVS IESVS Apostolis claves regni cælorum dedit, illosq; totius orbis Episcopos instituit, & auctoritatem absoluedi quemlibet Christianum virtute sacramenti pœnitentiæ, & ligandi virtute excommunicationis tradidit. Patet Ioan. 20. Sicut misit me pater, & ego mitto vos: &c. Christus autem missus est à Patre non solum ad prædicandum, verum etiam ad peccata auctoritatiuè remittenda, vt quando dixit paralytico: Remittuntur tibi peccata tua: quare eodem modo dicitur Apostolos, & ceteros

rens

rens illis tanquam iudicibus, & ministris potestatem remittendi peccata, &c.

CONCLUSIO VI.

CLAVIS potestas ad tria se extendit, nempe ad peccatorum remissionem virtute pœnitentiæ faciendam, ad ligandum, & soluendum in foro exteriori, ad diuinam Scripturam auctoritatiuè interpretandam. Et ratio est, quia clauium potestas est aperiendi, & claudendi regnum cælorum, quod quidem regnum trifariam sumitur. 1. pro Ecclesia triumphante. A diebus Ioannis regnum cælorum vim patitur, 2. pro militante. Simile est regnum cælorum homini patri familias, &c. & 3. pro Scriptura Sacra. Auferetur à vobis regnum Dei, &c. sicut D. Hier. exposuit: quam obrem potestas clauium extendet se ad aperiendum Ecclesiam triumphantem virtute Sacramenti pœnitentiæ, & ad claudendam militantem excommunicando, vel aperiendam ab excommunicatione absoluendo, & tandem ad obligandum homines ad certam diuinæ scripturæ intelligentiam.

Matth. 11. Matth. 20. Matth. 21. Matth. 21.

Ex prima potestate sequitur, nullum esse peccatum, quod virtute pœnitentiæ remitti non possit: quia sine limitatione Apostolis dictum est: Quorũ remisistis peccata, &c. & rursus: Quocunq; ligaueritis, &c.

Ioan. 20.

Secundo sequitur, posse Ecclesiam instituere sacramentalia, quorum virtute venialia peccata remittantur: quia cum venialia peccata non sint ex præcepto confitenda, & Ecclesia omne genus peccati remittere possit: poterit profecto, extra confessionem, sacramentale aliquod instituere, quo auctoritatiuè ex opere operato venialia condonentur.

APPEN. 2. APPEN. 3.

Ex potestate admitterendi, & excludendi ab Ecclesia militante colligitur, posse Rom. Pont. codere leges obligantes transgressores virtute obedientiæ, vel excommunicationis ad gehennam. Dicitur enim beato Petro: Tibi dabo. Claves regni cælorum, idest, Ecclesiæ militantis: quocunq; ligaueris super terram, &c.

APPEN. 4. Matth. c. 16.

Inde etiam inferitur: Posse Papam hac potestate sibi à Christo super totam Ecclesiam militantem tradita, idest, in foro exteriori, dispensare, in his etiam, quæ sunt iuris Diuini, vel potius, si maior, ius ipsum declarare, aut interpretari, legitima tamẽ causa interueniente: vt in voto, & aliis.

APPEN. 5.

proxima confirmatur. Fuit enim tunc Ecclesia iustorum Noe, scilicet, Abrahæ, Jacob & cæterorum Patriarcharum, quos Ecclesia connumerat: fuitq; Sacerdotium Melchisedech.

CONCLUSIO III.

Deut. 17.

TEMPORALE legis scripta fuit potestas aliqua spiritualis, cui sub pœna mortalis peccati subditi obedire tenebatur. Constat Deut. 17. vbi de Sacerdotibus illius generis dicitur, qui autē superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tēpore ministrat Dño Deo tuo, ex decreto iudicis, morietur homo ille. Qua quidē pœna, nisi propter mortale peccatum, plectebatur, nemo.

CONCLUSIO IIII.

Clavis quid.

NON tamen in lege naturali, vel scripta penes aliquam spiritualem potestatem, claves regni cælorum fuerunt. Clavis enim est potestas ligandi, atq; soluendi, qua iudex Ecclesiasticus dignos recipere, & indignos a regno cælorum excludere debet, per quam quidem & peccata remittuntur, & gratia confertur: vt in Extrauag. de verb. significatione constat. Qua potestate Sacerdotes veteris legis caruerunt, vt B. Pau. multis in locis auctor est, vt ad Rom. & ad Gal. Ex operibus legis non iustificatur &c. & rursus, Si per legem Iustitia, &c. & ad Hebr. de sacrificiis legis veteris loquens, ait: Sanguis hircorū coinquinatos sanctificat ad emundationē carnis; id est, ab irregularitatibus contractis propter ceremoniarum transgressionem.

Rom. 3. Galat. 2. Heb. 9.

APPEN. I.

Hinc colligitur, sacrificia illa virtute propria regnum cælorū non aperuisse, & per consequens Sacerdotes veteris legis claves regni cælorum non habuisse. Remittebantur tamen tunc peccata virtute contritionis sine ordine ad aliquod sacramētum, id est, sine sacramento in re, vel in voto.

CONCLUSIO V.

Ioan. 20.

CHRISTVS IESVS Apostolis claves regni cælorum dedit, illosq; totius orbis Episcopos instituit, & auctoritatem absoluendi quemlibet Christianum virtute sacramenti pœnitentiæ, & ligandi virtute excommunicationis tradidit. Patet Ioan. 20. Sicut misit me pater, & ego mitto vos: &c. Christus autem missus est à Patre non solum ad prædicandum, verum etiam ad peccata auctoritatiuè remittenda, vt quando dixit paralytico: Remittuntur tibi peccata tua: quare eodem modo misit Apostolos, & con-

rens

rens illis tanquam iudicibus, & ministris potestatem remittendi peccata, &c.

CONCLUSIO VI.

CLAVIS potestas ad tria se extendit, nempe ad peccatorum remissionem virtute pœnitentiæ faciendam, ad ligandum, & soluendum in foro exteriori, ad diuinam Scripturam auctoritatiuè interpretandam. Et ratio est, quia clauium potestas est aperiendi, & claudendi regnum cælorum, quod quidem regnum trifariam sumitur. 1. pro Ecclesia triumphante. A diebus Ioannis regnum cælorum vim patitur, 2. pro militante. Simile est regnum cælorum homini patri familias, &c. & 3. pro Scriptura Sacra. Auferetur à vobis regnum Dei, &c. sicut D. Hier. exposuit: quam obrem potestas clauium extendet se ad aperiendum Ecclesiam triumphantem virtute Sacramenti pœnitentiæ, & ad claudendam militantem excommunicando, vel aperiendam ab excommunicatione absoluendo, & tandem ad obligandum homines ad certam diuinæ scripturæ intelligentiam.

Matth. 11.

Matth. 20.

Matth. 21.

Matth. 21.

Ex prima potestate sequitur, nullum esse peccatum, quod virtute pœnitentiæ remitti non possit: quia sine limitatione Apostolis dictum est: Quorū remiseritis peccata, &c. & rursus: Quæcunq; ligaueritis, &c.

Ioan. 20.

Secundo sequitur, posse Ecclesiam instituere sacramentalia, quorum virtute venialia peccata remittantur: quia cum venialia peccata non sint ex præcepto confitenda, & Ecclesia omne genus peccati remittere possit: poterit profecto, extra confessionē, sacramentale aliquod instituere, quo auctoritatiuè ex opere operato venialia condonentur.

APPEN. 2.

APPEN. 3.

Ex potestate admittendi, & excludendi ab Ecclesia militante colligitur, posse Rom. Pont. codere leges obligantes transgressores virtute obedientiæ, vel excommunicationis ad gehennam. Dictū est enim beato Petro: Tibi dabo. Claves regni cælorum, id est, Ecclesiæ militantis: quo duncunq; ligaueris super terram, &c.

APPEN. 4.

Matth. 16.

Inde etiam inferitur. Possē Papam hac potestate sibi à Christo super totam Ecclesiam militantem tradita, id est, in foro exteriori, dispensare, in his etiam, quæ sunt iuris Diuini, vel potius, si maior, ius ipsum declarare, aut interpretari, legitima tamē causa interueniente: vt in voto, & aliis.

APPEN. 5.

APPEN. 6.

Ex tertia potestate dependet posse, Rom. Pont. Concilium congregare, & Concilium ritè congregatum auctoritatiuè Diuina Scripturam interpretari, & leges, obligantes transgressores ad mortale peccatum, condere posse.

CONCLUSIO VII.

EANDEM potestatem, quam Apostoli in primitiua Ecclesia habuerunt, habet modò Rom. Pont. habebitq; vsque ad seculi cõ summationem. Hæc Conclusio à Doctoribus probatur ex illo loco: Ecce ego vobiscum sum, vsque ad consummationem seculi. Et ad Ephesios Beatus Paulus, de Ecclesia verba faciens, ait. Christum dedisse quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, &c. in opus ministerij in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis: Filij Dei in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi: vbi apertissimè testatur, Ecclesiasticum ministerium vsque ad consummationem seculi esse duraturum.

Matth. ult.
Ephes. 4.

Heresis.

Hinc confutatur error Notationum, & Lutheranorum affirmantium, Claves Apostolis non fuisse datas ad remittenda peccata, sed ad prædicandum Euangelium.

Prima diffic. Fuerunt ne Claves date Apostolis ante Resurrectionem, an post?

Alex. Alen. q.
79. toto. m. 6.
& Scot. dist. 19.
quest. 1.

TRES sunt opiniones. Prima Armachani. lib. II. cap. 14. & 15. de questionibus Armenorum asserentis: Claves fuisse Apostolis traditas multò ante IESV mortem. Secunda & opposita est communis, tenens post Resurrectionem fuisse datas. Tertia est Magistri Victoria in relectione de Potestate Ecclesiæ, qui docet, diuersis temporibus traditas fuisse, quia diuersa est Ecclesiastica potestas. Nam potestatem in foro exteriori condendi leges, & ligandi per excommunicationem, & obedientiam, acceperunt, quando omnibus simul dixit: Amen dico vobis, quæcunq; ligaueritis super terram, &c. Potestatem verò super corpus Christi verum, quando dixit IESVS in Coena: Hoc facite in meam commemorationem. Et tandem potestatem remittendi peccata in foro conscientia post Resurrectionem, quando Ioan. 20. dixit: Accipite Spiritum Sanctum, &c.

Matth. 18.

Luca. 22.

Ioan. 20.

CON-

CONCLUSIO I.

EX Euangelio minimè constat ante resurrectionem in foro exteriori Apostolis fuisse traditas Claves. Nam locis in tertia opinione citatis solum pollicetur Christus se Claves traditurum: loquitur enim per verba futuri temporis.

Hinc apertissimè colligitur, Ecclesiam habere Claves, nam Deus verax est in promissionibus: ait enim Beatus Paulus, Nunquid incredulitas illorum fidem Dei euacuabit? absit. Rom. 3.

CONCLUSIO II.

APOSTOLI potestatem consecrandi Eucharistiam in Coena acceperunt, dicente Christo: Hoc facite in meam commemorationem. Ratio est: quia pronomen (hoc) demonstrat omnia, quæ Christus tunc fecit, & cum ipse ibi consecrauerit, potestatem consecrandi proculdubio illis tradidit. Luca. 22. 1. Cor. 11.

CONCLUSIO III.

CLAVES in vtroq; foro fuerunt Apostolis traditæ, quando dixit Christus: Accipite Spiritum sanctum, &c. Ratio est, quoniã illis verbis, remissionem, & retentionem peccatorum sine limitatione, quantum ad vtrunq; forum concessit. Ioan. 20.

Beato Matthiæ fuit cõcessa plena potestas, quãdo fuit electus Apostolus, & B. Tho. quando erat absens, fueruntq; aliis traditæ. Ioan. 20. Hæc est opinio patris à Castro verb. Sacerdotiũ. hæc. 1. Ioan. 20.

Secunda diffic. An Apostoli habuerint immediatè à Christo, respectu omnium Christianorum, in vtroque foro iurisdictionem, fuerintq; beato Petro in illa æquales? Alexan. Alen. ibid. c. m. 8.

TRES sunt opiniones. Prima est Turrecrem. lib. 2. summe Ecclesiasticæ cap. 765. Potestatem Episcopalem, quam ad excommunicandos subditos, ad Ecclesiam gubernandam accepit beatus Petrus à Christo, eam ipse aliis communicauit, sicut & modo Papa Episcopis exteriorem iurisdictionem communicat. Secunda opinio, quam refert Caietan. tractatu de authoritate Papæ, & Concilij, cap. 1. tenet, omnes Apostolos fuisse Beato Petro æquales in potestate quoad vtrunq; forum, & illam immediatè à Christo Domino recepisse. Tertia opinio media est, & explicabitur conclusionibus positis.

Ft. q. 4. p. 2.

a 3

CON-

CONCLUSIO I.

B. Petrus, & ceteri Apostoli fuerunt Episcopi totius orbis à Christo IESU constituti. Patet: quoniam quod Christus promissit B. Petro, idem omnino & ceteris Apostolis pollicitus est, & quod B. Petro contulit dicens: Pasce oves meas, idem omnino omnibus simul concessit dicens: Accipite Spiritum sanctum, &c.

CONCLUSIO II.

HÆC auctoritas aliis Apostolis collata non erat ordinaria, sed delegata, & hoc solum ceteri Apostoli à B. Petro differebāt, quantum esset illorum pastor. Ratio est: quia potestas ordinaria datur officio, & dignitati, & transit ad successores.

CONCLUSIO III.

SI comparemus B. Petri & aliorum Apostolorum potestatem ad gubernationem omnium credentium, tantam alij Apostoli habuerunt potestatem, quantum B. Petrus habuit, ita quod poterant quemlibet Christianum totius orbis, sicut modo Rom. Pōr. excommunicare, & in qualibet ecclesia Episcopos, & Sacerdotes creare. Ratio est: quia omnis potestas B. Petro promissa, & tradita, fuit etiam ceteris Apostolis collata, & hoc sine personarum, loci, vel fori discrimine.

CONCLUSIO IIII.

SI comparemus reliquos Apostolos B. Petro maiorem illi habuit potestatem. Ratio est: quia erat Pastor omnium Christianorum, ut constat Ioan. 20. Pasce oves meas, &c. ita erat etiam Pastor aliorum Apostolorum, & Sanctissimæ Virginis, & per consequens erat illorum Prælati, & illis superior.

Hinc sequitur prima differentia, potestas beati Petri, qui erat ordinaria, erat enim Christi Vicarius, & ita dicitur regimur potestas, aliorum vero delegata, quæ executiva nominatur. Vnde 2. ad Corint. 5. Legatione pro Christo fungimur, & ad Ephes. ult. Legatione fungor, &c.

Secunda, ceteri Apostoli solum habebant potestatem super alios Christianos, non super se inuicem: at vero B. Petrus habuit potestatem super omnes Apostolos.

Tertia, potestas B. Petri quia ordinaria, transit ad omnes eius successores, quoniam habet potestatem super uniuersum orbem. Apostolorum autem successores nempe Episcopi non habent

similem potestatem: quia erat legata, & talis potestas finitur vel finita personis, vel ad placitum superioris legantis.

Tertia diffi. An Christus habuerit Clauem?

CONCLUSIO.

HABUIT authoritatiuè, vt Deus, & excellētia, vt homo: habuit enim potestatem aperiendi, & claudendi regnum.

Quarta diffi. An Clauis sint penes Sacerdotes Euangelicos tantum?

DVÆ sunt opiniones. Prima Gersonis in tractatu de Ecclesiastica potestate, & Almayn, in tractatu de comparatione Papæ & Concilij, cap. 6. affirmantium, potestatem iurisdictionis esse in tota Ecclesia, adhuc sensum, quod, vt olim reges, quando per electionem constituebantur, à toto regno eligente regiâ potestatem accipiebant: ita nunc Papi accipit potestatem à Cardinalibus, qui nomine totius Ecclesiæ illum eligunt, & ipse dat illam Episcopis, & aliis Sacerdotibus. Altera opinio est Turrecrem. lib. 2. cap. 71. & in sequentibus, & Caieta. de potestate Papæ, hi tenent Papam habere immediate potestatem à Christo, & non ab Ecclesia, quam ipse dat Episcopis, & aliis Sacerdotibus. Eligitur, inquit, à Cardinalibus nomine Episcoporum tantum, & non totius Ecclesiæ. Christus autem, sic à Cardinalibus electo, dat potestatem in vtroque foro.

CONCLUSIO I.

HAERETICVM est affirmare characterem ordinis ad consecrandum esse penes omnes Christianos. Definita est expressè in Conc. Trid. Sess. 7. Cano. 10.

CONCLUSIO II.

NON est penes Ecclesiam potestas ligandi, atq; soluendi, vel iurisdictionis potestas: vt Papa, & alij Prælati iurisdictionem ab Ecclesia recipiant, sed immediate à Christo. Ratio est: quia Christus non dedit illi Ecclesiæ, sed Petro & aliis Apostolis: vt patet Ioan. ult. Pasce oves meas: & alibi: Accipite Spiritum sanctum. Quare non erit hæc potestas nisi tantum penes Sacerdotes.

Ioan. 20. & 21.

Matth. 18.

Ioan. 21.

APPEN. I.

2. Cor. 5.

Ephes. 6.

APPEN. 2.

APPEN. 3.

Alex. Alen. q. 79. m. 7. art. 2. S. Th. q. 19. ar. 2. Scot. d. 19. q. 1. Duran. d. 18. quæst. 1.

Alex. Alen. q. 79. m. 8. Res. d. 29. ar. 1. q. 1. 2. S. Th. q. 19. ar. 1. 2. 3. 4. D. Bon. ar. 1. Sco. ead. diff. 1. Dur. q. 1. ibi.

Ioan. ult. Ioan. 20.

CONCLUSIO III.

PAPA habet auctoritatem immediatè a Christo in utroque foro. Ratio est: quia cum non habeat illam ab Ecclesia, ut modò diximus, à Christo profectò habebit.

CONCLUSIO IIII.

EPISCOPI autem, & alij Sacerdotes habent à Papa iurisdictionem. Nam ut supra diximus, potest Episcopos, & alios Sacerdotes deponere.

Heresis.

Contra hanc veritatem surrexit maledictus Lutherus dicens, omnes Christianos esse Sacerdotes. Quam heresim copiosissimè confutat pater à Castro verbo Sacerdotium. heresi. 1.

Quinta diffie. An Claves, quoad iurisdictionem in foro exteriori, possint in foemina esse.

S. Th. 2. 2. q. 19. ar. 3.

D. Bon. d. 25. art. 1. q. 1.

ad 2. Reliqui dist. 19. Ric. q. 1. ar. 1. Dur. q. 1. ubi supra.

CONCLUSIO IIII.

NOVA foemina potest habere iurisdictionem spirituale: non enim potest excommunicari. Ut constat in cap. dilecta. de mai. ord. & obedientia: in quo est capax potestatis absolventis, & ligandi in foro conscientiarum, ut constat ex cap. novia. de penitentis, & remissionibus.

CONCLUSIO V.

NON est iure Divino prohibitum, in foemina possit habere iurisdictionem spiritualement in foro exteriori. Haec conclusio est Glossa in cap. dilecta. de mai. ord. & Innocentij ibidem. Ratio est, quia laicus absque villo ordine potest habere iurisdictionem spiritualement. Potest enim iure Ecclesiastico non Presbyteris competere, ut Episcopis nondum ordinatis.

CONCLUSIO IIII.

ABBATISSA potest suis praeceptis moniales sibi subditas obligare, quemadmodum civilis potestas: ita ut ratione iniustitiae, aut publici nocuum, transgredientes eius praecepta venialiter, aut mortaliter, secundum quantitatem nocuum, peccent. V.g. si pra nimia literarum frequentia monialis aliqua in periculo peccandi constitueretur, praeceperet, illi Abbatissa in virtute sanctae obedientiae, ne literas scriberet, scribendo mortaliter peccaret. Ratio est: quia potestas politica ratione nocuum obligat

gat

gat transgressores legum ad M. propter inobedientiam. Haec conclusio sequitur ex praecedentibus, quia cum non prohibeantur iure Divino habere spiritualement iurisdictionem, poterit Papa in hoc ex legitima causa dispensare.

Sexta diffie. An quilibet Sacerdos virtute Clavium possit quemlibet penitentem absolvere?

Alex. Ale. q. 80. m. 3. ar. 2.

S. Th. 2. 2. q. 19. ar. 2.

20. ar. 1. Ric. d. 18. ar. 1. q. 4.

¶ d. 19. ar. 2.

q. 3. D. Bona. d. 19. ar. 3. q. 1.

¶ Dur. q. 2.

CONCLUSIO I.

SACERDOS non recipit in sua consecratione potestatem iurisdictionis, ita ut quemlibet possit absolvere. Quia si hoc ratione characteris competeret, quatenus prohiberetur audire confessiones, si tamen de facto audiret, & absolveret, valeret absolutio: quemadmodum de gradu de facto consecraret, quia character Sacerdotalis est indelebilis. Et ita sequeretur, omnes Sacerdotes esse aequales Papa in iurisdictione, & non posse aliquem casum illi reservari, quae omnia sunt erronea.

CONCLUSIO II.

SACERDOS sua consecratione, ordinis tantum potestatem recipit. Ratio est: quia accipit characterem, qui est potestas spiritualis conficiendi corpus Christi, & administrandi sacramenta: est enim potestas ordinis, potentia remota administrandi sacramentum poenitentiae, quae reducitur ad actum per materiam, id est, subditorum applicationem.

Circa hanc veritatem Catholicam, quae est communis Theologorum sententia, errant Armachanus in quaestionibus Armenorum, qui tenuit contra primam conclusionem, & Abulensis etiam, sed dixit ligari ab Ecclesia, ne possit illa in quemlibet vti. Vide patrem de Castro lib. 2. de iusta Haereticorum punitione. cap. 21.

ERROR.

Armachanus

¶ Abulen. can.

te legendi.

Artic. II. An virtute Clavium Sacerdos propriè dicatur culpam remittere, & gratiam conferre?

Alex. Ale. q. 80. m. 1. S. Th.

q. 18. D. Bona.

d. 18. toto art.

2. Ric. ar. 2. q. 1.

¶ Dur. q. 2. &

Scot. d. 18.

DVAE sunt opiniones. Prima negans. Magist. dist. 28. quem sequuti sunt antiqui DD. Alex. Bona. Ricar. Gabr. eadem distinct. Contraria opinio fuit Tho. Sco. eadem distinct. quos

a 5 sequi-

sequitur A drianus quæst. 2. de Clauibus, scilicet, virtute huius sacramenti à Sacerdote ministerialiter gratiam conferri, & culpâ remitti.

CONCLUSIO I.

CONTRITVS accedens ad sacramentum pœnitentiæ, verè & remissionem peccatorum, & gratiæ augmentum consequitur. Ratio est: quia sensus absolutionis est: Ego impendo, quantum est ex parte mea, conféroq; tibi absolutionis sacramentum, per quo d, nisi posueris obicem, tibi peccata remittentur, & de lege non remittit Deus peccata, quin conferat gratiam.

CONCLUSIO II.

ATTRITVS cum ignorantia vincibili, vel culpabili, vel suæ attritionis conscius, virtute huius sacramenti peccatorum remissionem minimè consequitur. Ratio est: quoniam est præceptum contritionis, à quo per ignorantiam culpabilem, vel quando est conscius suæ attritionis, non excusatur, atq; ita peccat mortaliter nõ habendo illam, & ex consequenti ponit obicem sacramento.

CONCLUSIO III.

ATTRITO cum ignorantia invincibili suæ attritionis confert Sacerdos ministerialiter virtute huius sacramenti primam gratiam. Pater ex Conc. Flor. dicente, effectum huius sacramenti esse peccatorum remissionem. Quamobrem verè Sacerdos illud applicando remittit peccata, & ex consequenti primam gratiam confert.

CONCLUSIO IIII.

SOLVS Deus remittit peccata principaliter. Ratio est: quia solus virtute propria remittit, & solus est vitæ, & mortis Dominus. Causa enim principalis est quæ virtute propria, & non aliena operatur.

Primadiffic. An Sacerdos virtute Clauium possit pœnam temporalem pro peccatis debita remittere?

COMMVNIS est Doctorum sententia d. 18. est tamen opinio Durandæadem dist. virtute Clauium remitti non amplius, quam quartam partem pœnæ.

CON-

Alex. Alen. q. 83. m. 5. D. Bg. na. Tho. Ric. Dur. ubi sup.

CONCLUSIO I.

VIRTUTE huius sacramenti aliqua pars pœnæ pro iam dimissis soluendæ ex opere operato remittitur. Ratio est: quia cum Sacerdos virtute Clauium habeat potestatem ligandi ad pœnâ, habebit etiam remittendi illam. Clavis enim ad ligandum, & ad soluendum se extendit.

CONCLUSIO II.

VIRTUTE Clauium non omnis pœna in purgatorio infligenda, sed minima remittitur. Pater, quia cum ex opere operato non detur, nisi minima gratia non remittetur profecto nisi minima pœna. Non enim est maior ratio de vno, quam de alio.

CONCLUSIO III.

TANTA potest esse contritio, vt omnis pœna temporalis remittatur. Per contritionem enim nõ solum pro pœna æterna, sed etiam pro temporali satisfacimus.

Secundadiffic. An Sacerdos virtute Clauium possit pœnitentem compellere ad pœnitentiã acceptandã?

TRES sunt opinionès. Prima Scot. dist. 18. & 19. qui tenet nõ obligari, nisi semel illam acceptauerit, & Gabrielis dist. 6. q. 2. dub. 1. & 5. Sili. verbo confession. m. 7. & 28. Secunda est Caieti. in tractatu de satisfactione q. 2. dicens, nec teneri ad illã acceptandã nec acceptam adimplere. Tertia est D. Tho. & Ric. & Magistri dist. 16. & aliorum multorum, qui affirmant teneri ad acceptandam pœnitentiã sub pœna mortalis peccati.

Ric. d. 14. art. 1. q. 5. D. Bon. q. 1. c. 3. Tho. art. 4. ubi sup.

CONCLUSIO.

TERTIA est Ricard. & D. Tho. opinio. Ratio est: quia Clavis non solum data est ad soluendum, verum etiam ad ligandum pœnitentem, & cum pœnitens iudicio Sacerdotis quoad absolutionem à peccatis subiciatur, subicietur quoq; quantum ad ligationem ad aliquam pœnam.

Tertiadiffic. An Sacerdos possit quancumq; pœnitentiã, quam voluerit pro suo arbitrio imponere?

CONCLUSIO.

NON potest, neque debet. Ratio est: quia non oportet, vt pœnitens satisfaciat pro tota pœna debita per pœnitentiã.

con-

APPEN.

confessore iniunctam alioquin enim frustra esset purgatorium. Unde si poenitentia esset intolerabilis, poenitens non tenetur obedire.

Dubium. An Sacerdos debeat imponere aliquam poenitentiam sub consilio?

V. G. dicens poenitenti, si volueris poteris hac, aut illa prestare in remissionem poenae debita pro peccatis.

CONCLUSIO.

RECTE facit imponendo. Ratio est: quia talis poenitentia propter consilium Sacerdotis est magis meritoria, quam si ex sola mera voluntate illam efficeret. Hoc S. Thom. approbat, Paludanus Siluest. & alij faciendum esse admonent.

Alex. Alen. q. 80. m. 2. ar. 1. 2. S. Tho. q. 18. ar. ultimo. Cano. in relectione de poenitentia. prope finem. Sjil. verborum. confes. 6. 2. 7

Quarta diffic. An Sacerdos virtute Clavium possit per quamlibet poenitentiam redimere, totam poenam in Purgatorio luendam?

VERA est Scoti opinio d. 18. q. 2. dicentis, iudicium Sacerdotis non consistere in aliquo indivisibili, ut per eum tota poena purgatorij remittatur, sed habet quæstio latitudinem, ut in aliis contractibus. Nam si Sacerdos imponat plures dies poenitentiae, quam sint à Deo taxati, tota poena purgatorij redimetur, atque etiam si pauciores, quia Deus prior est ad miserendum, quam ad puniendum.

CONCLUSIO I.

AUT Sacerdos imponit poenitentiam, intra latitudinem iustam, aut citra, aut ultra, si primum, redimetur tota poena Purgatorij, ut acutissime probant rationes Scoti. Si secundam, non tota poena, sed pro rata remittetur, residuum verò in purgatorio solvetur; quia quando clavis errat, non accipitur in coelo Sacerdotis sententia. Si tertium, quod relinquatur thesauro indulgentiarum applicatur.

CONCLUSIO II.

OPTIMUM erit consilium, si Sacerdos imponat poenitenti, ut indulgentias aliquas lucretur, quia per illas poena purgatorij redimetur.

Quinta

Quinta diffic. An vnus Sacerdos possit poenitentiam ab alio impostam relaxare?

VIDE Siluest. verb. confessio. s. vigesimosextimo, distinguendum est. Si poenitentia fuerit iusta, superior audita confessione, in qua fuit talis poenitentia iniuncta, poterit illam relaxare: non autem poterit Sacerdos æqualis, quia par in parem non habet imperium: Si verò fuerit iniusta, poterit tunc quicumque confessor relaxare illam, iterum audiendo confessionem. Hæc de Clavibus.

FLORES.

QVÆSTIO. DE INDVLGENTIIS.

LEGE Alex. Alen. 4. parte. q. 83. Caieta. in tractatu indulgentiarum. DD. d. 26. S. Tho. q. 25. 8. & 7. Adria. in 4. in materia de indulgentiis. Eckius in enchiridio. cap. 24. Summistæ verbo Indulgentiæ, & Pater à Castro verbo Indulgentiæ. contra Hærefes.

Art. 1. An Ecclesia habeat potestatem concedendi indulgentias?

D. Bon. ar. 1. q. 2. Ric. art. 3. Duran. q. 3.

CONCLUSIO.

HÆRETICVM est asserere, Ecclesiam non posse indulgentias concedere. Definita est in multis Conciliis in Constantiensi contra Ioannem Vviclef, & in Lateranensi, vbi præscribitur Abbatibus, & Episcopis modus elargiendi indulgentias, & numerus dierum. Et habetur in cap. cū ex eo. de poenitentia & remissionibus, & in Concilio Trident. Sess. 21. cap. 9. & Sess. 25. in Decreto de indulgentiis.

Prima diffic. Quid est indulgentia?

VARIÆ sunt indulgentiæ definitiones, de sententia tamē communita definitur.

CON-

CONCLUSIO.

REMISSIO pœnæ temporalis debitæ pro peccato actuali iam dimisso, concessa existenti in gratia, data à Prælato Ecclesiæ de thesauro Ecclesiæ propter rationabilem causam. Ex hac descriptione multæ colliguntur appendicēs.

APPEN. 1. Prima ex illa voce (remissio) inferitur, indulgentiam non esse tantum condonationem thesauri Ecclesiæ (vt ait Siluest. verbo indulgentia s. 2.) sed esse pœnæ remissionem virtute illius thesauri vendæ in Extrauag. Vnigenitus. indulgentia remissio nominatur.

APPEN. 2. Ex particula (pro actuali iam dimisso) sequitur, indulgentiam non concedi pro originali, cui solum respondet pœna damni: indulgentia enim remissio pœnæ sensus est.

APPEN. 3. Ex particula (iam dimisso) colligitur pro culpa, indimissa neminem indulgentias lucrari: quia illi debetur pœna eterna, quæ per indulgentias non remittitur.

APPEN. 4. Ex particula (existenti in gratia) sequitur, indulgentiam nõ prodesse existenti in mortali, passio siquidẽ Christi, cuius virtute indulgentia conceditur viuis membris, & non mortuis, applicatur.

APPEN. 5. Ex particula (à Prælato Ecclesiæ) colligitur, neminem à non suo Prælato posse consequi indulgentias.

APPEN. 6. Ex particula (propter rationabilem causam) concluditur, indulgentiam absq; causa concessa non valere, quantum sonat, de qua re infra.

APPEN. 7. Ex vltima particula (de thesauro Ecclesiæ) fit consequens, indulgentiam esse quandam satisfactionem ex alienis operibus pœnalibus, vt si soluturo debitum, imperator, siue Rex tribueret ex ærario publico vnde posset soluere, ita Papa dispensat per indulgentias de thesauro Ecclesiæ, vt Deo satisfaciamus.

S. Th. q. 25. ar. 2.
D. Bon. ar. 1.
q. 6. Ric. art. 3.
q. 1. ad 2. Dur.
quest. 4.

Secunda diff. Quantum valeant indulgentie.

LEGE Alexandrùm, Ric. Palud. vbi supra duas proponentes opiniones. Gloss. in cap. quod autem. de pœnitentiis, & rem. vbi quinque opiniones referuntur. Prima opinio dicit valere quoad Deum, non tamen quoad Ecclesiã, vt leuius puniatur, id est indulgentia non liberat hominem à pœnitentia iniuncta, aut

aut iniungendã; neque à totali pœna Purgatorij, valent tamẽ, vt leuius illas obtinentes in purgatorio torquantur. Secunda opinio, indulgentia non liberat, nisi à residua pœnitentia, quando, scilicet, peccatori secundum iudicium Dei non fuit sufficiens satisfactio imposita. Tertia opinio, scilicet, indulgentiæ valent ad remissionem pœnæ temporalis: hac tamen lege, vt obtinens illam, tantam eleemosynam, totq; pœces effundat, vt æquiualeant pœnitentiæ in hac vita, vel in Purgatorio soluendæ.

Quarta opinio est, indulgentiæ solum valent ad relaxationem pœnitentiæ negligenter commissæ. Quinta opinio, Indulgentiæ tantum liberant à præcepto Ecclesiæ, non autem à pœna in Purgatorio infligendã. Sexta opinio est Caieta. in tractatu ad Iulium Cardinalem, vbi ait, quod licet Papa possit concedere indulgentias liberantes à pœnitentiis iniungendis, & à tali pœnitentia peccatorum, tamen non liberabit, nisi à pœnitentiis iniunctis peccatorum, tam quoad Deum, quam quoad Ecclesiã. Vltima opinio est. Indulgentiæ tantum pœnæ temporalis relaxant, quantum fuit expressè per Indulgentias concessum, ita, vt si annus concedatur, pœna in purgatorio luenda vnius anni remittatur. Innocentij est in cap. quod autem. & Adriani q. de Indulgen. ibi. Sed potest vterius. si quis dubitat.

CONCLUSIO I.

INDULGENTIA nõ est absolutio à pœna luenda in purgatorio, sed est illius pœnæ recõpensatio. v. g. Ioãnes erat in purgatorio per annũ passurus, & recõpensat illã pœnam per alienas passiones, Christi, scilicet, & sanctorum, quas Papa thesauri Ecclesiæ dispensator illi per indulgentias applicat. Et ratio est: quia absolutio est gratuita, remissio, & virtute indulgentiarum gratis pœna purgatorij non remittitur: vt constat: quemadmodũ si quis satisfaciat creditori per alienam pecuniam, quam obrem erit recõpensatio, & nõ iã absolutio.

CONCLUSIO II.

INDULGENTIÆ tantum pœnæ temporalis relaxant, quantum fuit expressè per illas concessum. Hæc conclusio est definita, in Extrauagan. Vnigenitus. vbi legitur, Papam posse virtute thesauri Ecclesiæ, aut totalem, aut partialem pœnam temporalem pro peccatis luendam relaxare.

Tertia

Tertia diffic. An qui consequitur indulgentias poenitentiam iniunctam adimplere teneatur?

DE hac disputat glossa in cap. quod autem. de poen. & remiss. quam omnes Canonistæ sequuntur, cui non contradicunt Theologi.

CONCLUSIO I.

QUI consequitur indulgentias, non tenetur præcepto aliquo poenitentiam adimplere. Patet, in cap. cum ex eo. de poenit. & remiss. ubi dicitur, per Indulgentias eneruari poenitentias iniunctas: quæ si non relaxarentur, non eneruarentur. Tum etiã, quia, quod erat per poenitentiam satisfaciendum, per indulgentias satisfaciunt. Intelligitur Conclusio de Indulgentiis concessis generaliter, vel specialiter, de poenitentis tantum iniunctis.

CONCLUSIO II.

CVICVNOQUE obtinenti indulgentias consulendum est, ut poenitentiam iniunctam adimpleat. Ratio est: quia opera poenalia, & sunt satisfactoria, si existant in gratia poenitentes, & medentur peccatori extenuando vitia. At verò Indulgentiæ solum sunt satisfactoriæ.

Quarta diffic. An quando conceditur indulgentia hac forma: Concedimus annum poenitentiae iniunctæ, intelligatur de poena respondente in Purgatorio: An de satisfactione respondente poenæ in hac vita?

DE hac differit Adrianus ubi supra, notabili, Sed ex hoc patet ulterius. Et cum illo respondeo: tantum valent illæ Indulgentiæ, quantum valeret poenitentia acta per annum in hac vita. Hinc collige aliquot appendices.

A P P E N . I .

Prima, Amplior est indulgentia, quæ conceditur sub hac forma: Concedimus vnum annum poenitentiae iniungendæ, quàm sub hac, Remittimus vnum annum purgatorij. Ratio est: quia magis satisfacimus per opera poenalia exhibita in hac vita.

A P P E N . 2 .

Secunda, Indulgentiæ, quæ communiter conceduntur in forma communi, nulla habita ratione ad poenitentias iniunctas, ut quando dicitur: Concedimus quadraginta dies indulgentiarum remiss.

remissionis peccatorum, incertum est, an æquivalent, poenitentiae luendæ in purgatorio, an poenitentiae in hac vita agendæ. Ratio est: quia huiusmodi valor pendet ex intentione concedentis, quæ in bulla non exprimitur.

Quinta diffic. Quidnam significat illa clausula: Concedimus Indulgentiam plenariam?

*Palud. q. 4.
Adr. de indul.
s. pro intellee
ctiq.*

NOTA indulgentiam aliquando dici plenam, aliquando plenior, quandoq; plenissimam. Plena est, quando dimittitur omnis poena pro mortalibus dimissis luenda, siue sit poenitentia iniuncta, siue non. Plenior, quando remittitur poena pro mortalibus, & venialibus soluenda. Plenissima verò conceditur non solum pro poena, verum etiam pro culpa venialium. Verum cum in via Scoti remissio venialium sit solutio poenæ, idem erit plenior, & plenissima: at verò in via Palud. & Thomistarum tenentium ad deletionem venialis requiri aliquam virtuales poenitentiam, ultra indulgentiam plenissimam necessaria illa erit ad venialium deletionem: sed iam supra diximus, quomodo Scoti opinio, sit eadem cum Sancti Thomæ opinione.

Sexta diffic. An eadem Indulgentia valeat magis vni, quàm alteri?

*Ric. art 3 q. 2.
Adr. ubi sup.
not. sed proba-
bili. B. Anton:
de Flo. p. 1. tit.
10 c. 3. s. 3.*

CONCLUSIO I.

QVANDO Indulgentia conceditur generaliter absque determinatione causæ, ut, si Papa dicat, elargientibus elemosynam ad constituendam Basilicam conceduntur indulgentiæ quadraginta dierum: tunc qui plus erogauerit, ampliorē consequetur indulgentiam quantum ad intensionem, sed omnes æqualem quantum ad extensionem. Ita exponunt Ric. Adrian. Antoninus: & patet per Extravagantem antiquorum, ubi Bonifacius V. ait: Vnusquisq; plus merebitur, & efficacius Indulgentiam assequetur, qui Basilicam Petri & Pauli amplius, & deuotius frequentauerit.

Hinc, si duo homines æquè diuites, vnus elargiatur decem, alius viginti, singuli consequentur quadraginta dies indulgentiarum, id est, singulis quadraginta dies poenarum remittentur: sed

A P P E N . I .

E. t. q. f. 4. p. 2.

b elar-

elargienti viginti valebunt illi quia draginta dies, ac si duplo satisfacisset et si plus satisfacit, non erit virtute indulgentiarum. Notanter dicitur, æquè diuites, quia potest contingere, vt pluris faciat Deus eleemosynam vnus oboli à paupere datam, quàm 10. aureorum datam à diuite, vt patet de eleemosyna viduæ pauperculæ.

Luc. 21.

CONCLUSIO II.

QUANDO indulgentia habet causam determinatam, vt quâdo dicitur: Qui audierit Missam Corporis Christi, consequetur quadraginta dies indulgentiarum tantum, qui deuotius audierit, non ampliorem consequetur indulgentiam quâ qui minus deuotè audierit, quamuis plus gratiæ mereatur, non tamen virtute indulgentiarum plures dies remittentur vni, quàm alteri. Ratio est: quia indulgentia non proportionatur labori, aut deuotioni, sed meritis Christi iuxta voluntatem dispensantis, & cum dispensans non velit applicare nisi quadraginta dies, siue sit magna, siue parua deuotio, non plus profectò indulgentiarum intèsiuè, aut extèsiuè vnus quam alius consequetur.

APPEN. 2.

In vtraque Conclusionè consideranda est intentio dispensantis, ita, quòd, si intentio sit, vt omnes sufficienter deuoti, & valdè deuoti æqualiter indulgentiam consequantur, non plus cõsequitur vnus, quàm alius. Si verò sit intentio, vt deuotius accedens, siue deuotius laborans consequatur indulgentias labori, & deuotioni respondentes, tunc plus, aut deuotius laborans, plures indulgentias lucrabitur. Ratio est: quia Papa, qui est Thesauri Ecclesiæ dispensator, rationabili causâ existente, poterit cui voluerit indulgentias impartiri. Vide Adria. cuius sunt hæc. q. de Indulgen. notabili, Sed probabili dubio. ex his omnibus.

Septima diffi. Quidnam significat illa clausula, à culpa, & pœnâ?

CONCLUSIO I.

HÆC clausula ortum habuit ab Extrauaganti Antiquorum, vbi Bonifacius V. ait, visitanti Basilicam Apostolorum, concedimus plenissimam indulgentiam, & veniam omnium peccatorum suorum.

CON

CONCLUSIO II.

VIRTUTE indulgentiarum remissionem culpæ consequitur nemo. Patet, quia indulgentiæ præsupponunt culpâ dimissam: vt definitur in Extrauaganti Vnigenitus, & in Extrauaganti Antiquorum: non enim nisi contritis, & confessis conceduntur.

CONCLUSIO III.

HÆC clausula significat consequenti indulgentias remissionem peccatorum, quantum ad culpam, & pœnam dari, diuersis tamen conditionibus. Quia culpæ remissionem obtinebit virtute contritionis: pœnæ autem virtutæ indulgentiarum.

Art. II. Quibus meritis Thesaurus indulgentiarum aggregatur?

Alex. Ale. q. 63. m. 6. Dist. 2. q. 5.

CONCLUSIO I.

SANCTI multa opera satisfactoria fecerunt, quibus ipsi ad satisfaciendum non indigebant, vel quia peccato carebant, cuius ratione temporaliter essent puniendi, vel quia pro peccatis dimissis plura opera satisfactoria, quàm debebant Deo, obtulerunt. Iob. 7. Vtinam appenderentur peccata mea in statera, & calami tas, quam patior, quasi arena maris multò grauior appareret. Quo loco maiores pœnas passum fuisse Iob, Spiritus Sanctus docet, quàm eius peccata merebantur. Confirmatur ex èplo Sanctissime Virginis, in qua nefandissimè est, culpam inuestigare, & B. Ioan. Bapt. & aliorum sanctorum, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, &c. Nam B. Virgo quanta passa est sine peccato? & alij Sancti quot opera satisfactoria vltra debita præstiterunt?

Iob. 7.

Apoc. 14.

CONCLUSIO II.

ECCLESIÆ Thesaurus ex superabundantia meritorum Christi & aliorum sanctorum aggregatur. Definita est in Extrauaganti Vnigenitus, & multis locis sacre Scripturæ confirmatur. Vide Castrum verbo Indul.

CONCLUSIO III.

ECCLESIÆ Thesaurus nõ conflatur ex operibus sanctorum, quatenus sunt gratiæ & gloriæ meritoria, sed vt sunt satisfactoria. Ratio est: quia Papa nõ dat indulgentias ad gratiæ augmentum, sed ad pœnæ remissionem.

CON

CONCLUSIO IIII.

SANCTI hoc animo expresso, aut virtuali, opera satisfactoria supererogationis exhibuerunt, vt nobis in remissionem pœnæ temporalis applicarentur. Patet ad Coloffen. i. Gaudeo in passio nibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ defunt passionum Christi, & Christianorum (vt B. Tho. declarat) in carne mea, pro corpo re eius, quod est Ecclesia.

Coloff. i.

CONCLUSIO V.

PAPA applicare, & dispensare Christi & Sanctorum opera, quæ quantum ad satisfactionem non sunt à Deo remunerata, in satisfactionem pro alienis peccatis potest. Vfus enim & Ecclesiæ authoritas confirmat, & D. Paul. dicens: Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores, &c. & cap. 9 Dispensatio mi hi credita, &c. Vide Caieta. in tractatu de Thesauris indulgentiarum.

2. Cor. 4.

1. Cor. 9.

Hæreses.

In hac difficultate refutatur Hæretici præsertim Lutherani, quo rum initium fuit contemptus indulgentiarum & Catholici, Ioã. de Mayo ro. d. 19. & Dur. d. 20. affirmantes, quod licet Papa possit indulgentias concedere, non tamen Thesaurus indulgentiarum meritis sanctorum nititur. Est tamen hæc opinio condemnata in Extrauagan te Vnigenitus.

Mayro. & Du ro. cause legon di.

Prima diffi. An requiratur sufficiens causa ad dandas indulgentias?

Alex. Alen. q. 3. m. 4. & 7. S. Thom. q. 25. art. 3. D. Bon. d. 20. quest. 4. Ad. ubi sup. & responde ad pri mū, & idem 3. Th. 2. 2. q. 66. ars. ult. ad 2.

DVÆ sunt opiniones. Prima affirmat Papam peccare, si absq; ulla causa aliquem plenissimè absoluat, pœnitentem tamē, si fuerit rectè dispositus, consequi remissionem ita, vt si tūc moriatur, in cælum migrabit. Palu. est. q. 3. art. 1. vbi supra, & Mayo ro. opinio hæc est contra Extrauagantem Vnigenitus. Vide Adria num de indulgentiis, notabili, Sed probabili dubio. Secunda opinio est opposita, quam refert Caieta. tenens causam ratio nabilem concessionis indulgentiarum debere esse æquivalen tem indulgentiis.

CONCLUSIO I.

VT indulgentiæ valeant sufficiens causa in obtinente indul gentias desideratur. Ratio est: quia in his quæ sunt iuris Diuini, non

nō potest Papa absq; rationabili causa dispensare, vel commuta re, vt in voto, & iuramento: & pati pœnam temporalem pro pec catis dimissis, de iure Diuino est.

CONCLUSIO II.

SUFFICIENS, & rationabilis causa indulgentiarum erit quan titati ipsarum commensuranda, ita vt maior indulgentia maiore causa indigeat. Definita est Conclusio in cap. ex ea. de pœnit. & remissio, & in Extrauagante Vnigenitus.

D. Bon. q. ult. ad vlti. & A. drian. q. ex his dico.

Hinc, Indulgentiæ, quæ minima de causa conferuntur, non tā tum valent, quantum sonant: quia non commensuratur causa quā titati indulgentiarum.

A P P E N D.

Secunda diffi. Huiusmodi indulgentiæ valebunt saltem aliquid?

CONCLUSIO I.

VALEBUNT quidem secundum proportionem causæ: quia indulgentia debet causæ proportionari.

Hinc, melius erit recitare orationem, ob quam conceditur in dulgentia: quia saltem valebit iuxta proportionem causæ.

A P P E N D. I.

Hinc, communis sententia, qua dicuntur Indulgentiæ valere quantum sonant, intelligenda est, si causa sufficiens interueniat: alioquin iuxta causæ sufficientiam valebunt.

A P P E N D. 2.

CONCLUSIO II.

R O M. Pont. indulgentias concedere non potest, nisi causam concessionis honori sanctorum, & Christi I E S U applicet, aut in publicos, & pios vsus referat; debet enim eleemosynam, ob quam Indulgentia plenaria conceditur, applicare, vel ad ædificā dam alicuius Sancti Basilicam, vel in fauorem fidei, ad redem ptionem, scilicet, captiuorum, expugnandamue Mahometicā lē ctam, vel publicam vtilitatem, scilicet, vt persona publica. v. g. vt Romanus Pont. rectè Ecclesiam gubernet, vel vt hospitale aliquod ædificetur, quæ pia causa est.

Hinc, non poterunt indulgentiæ applicari ad ædificandam ar cem regiam, vel ad erigendos ciuitatis alicuius muros. Ratio est: quia, quamuis sint publica ædificia, non sunt pia. Nam vsus pius est, quando aliquid ex operibus misericordiæ corporalis inter uenit, quale opus est, mortuos sepelire, infirmos visitare, &c.

A P P E N D. 3.

Tertia diffie. An requiratur in recipiente indulgentias alia dispositio à gratia

Ad. & Caiet. ubi supra.

CONCLUSIO I.

EXISTENTI in gratia qui parum, aut nihil curat operibus pœnalibus pœnam purgatorij redimere, non profunt indulgentiæ. Ratio illius est: quia qui sibi non opem fert, auxilio, & ope amicorum indignus esse censetur.

A P P E N.

Hinc, ut quis indulgentias consequatur, primum desideratur animus paratus ad satisfaciendum Deo, vel per se, vel per aliud: secundum deuotio, scilicet, reuerentia, & intenta uoluntas placandi Deum per sanctorum merita, nec tam intendere debet pœnam redimere, quàm Deum placare, & illi satisfacere.

Magister Soto tenet contrariam opinionem, ex cuius sententia sit, conclusio;

CONCLUSIO II.

PRODERUNT & illi indulgentiæ. Ratio est: quia iure amicitiae tenetur amicus amici quoque defectus supplere.

Quarta diffie. An tempore, quo quis elargitur elemosynam assignatam pro indulgentia sit necessarium, ut in gratia existat: An tempore quo plenarie absoluitur?

SIMILIS quaestio est de Iubileo, v.g. datur Iubileus omnibus peregrinis, si per 15. dies uisitaerint Basilicam Apostolorum: si peregrinus in medio itineris in mortali existat, uisitatio postea Ecclesias, consequetur ne indulgentias?

DYAE sunt opiniones. Prima est B. Antonini in 2. p. titulo. 2. cap. 3. §. 5. uersiculo, qui rite tenentis, non esse necessarium, ut operans sit in gratia tempore, quo fit opus ad indulgentiam consequendam. Secunda opinio, est Caieta. tractatu de indulgentiis. quæ uidetur sequi Adrian. q. sed probabili dubio, uersiculo necessarium, &c.

CONCLUSIO I.

Si opus consequendi indulgentias est causa immediata, ita ut tempore, quo fit opus indulgentia concedatur, necessarium est

operan-

operantem in gratia existere. Patet ex forma concessionis: dicitur enim in diplomate, & in Extrauaganti Antiquorum. Qui poenitens fuerit & uisitaerit Basilicam Petri, & Pauli, indulgentias consequatur; & in hoc sensu est uera Caiet. opinio.

CONCLUSIO II.

QUANDO opus non est immediata causa, & propinqua concedendi indulgentias, non est necessarium opus in gratia fieri: ut si dicatur in bulla, qui duos argenteos elargitus fuerit semel in uita, & in mortis articulo, plenariam absolutionem omnium peccatorum consequatur. Ratio est: quia ex tenore bullæ non colligitur, ut tempore, quo Christianus duos argenteos tribuerit, sit in gratia. Cum igitur Rom. non concedat bullam sub hac forma, talis lex non erit ponenda, & in Extrauaganti Antiquorum, expressè definitur: ueraque est opinio B. Antonini in hoc sensu.

CONCLUSIO III.

ET SI ad consequendas indulgentias, quæ in bulla continentur, tempore receptionis status gratiæ non requiratur, nihilominus tamè, ut actus sit moraliter bonus, desideratur: Bulla enim non debet pro opere malo, quale est opus moraliter malum, concedi: habenti enim propositum peccandi mortaliter, nempe, quia uolo peccare, deinceps illam accipio (nam si dicat: Si forte peccauerim, actus prudentiæ est, oppositum, scilicet, non peccabo, esset temerarium) bulla suffragari non debet, uel sument illam ob quaestoris importunitatem, siue ob gloriam uanam, siue alia sinistra intentione, quæ bonitatem moralem ab opere auferat.

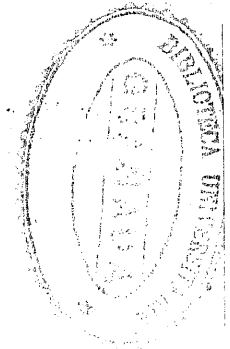
Hinc, consulendum est omnibus Christi fidelibus, ut tempore, quo recipiunt bullam, cum proposito confitendi, conterantur, quod efficere tenentur bullarum promulgatores.

CONCLUSIO IIII.

ET IAMS I. existens in mortali non possit sibi indulgentias consequi, nihilominus tamen poterit alteri illas consequi, si in bulla expressè continetur. Ratio est: quia ut potest aliquis consequi indulgentias per ministrum peccatorem, elemosynam elargiendo, ita potest applicari indulgentias alicui existenti in gratia, quamuis erogans elemosynam sit in M. Elemosyna enim erogata à peccatore pro anima existente in purgatorio,

b 4

est

Adriani etc.

A P P E N.

est satisfactoria auctore Caiet. vbi supra in solutione ad vlt. quā-
uis oppositum huius conclusionis teneatur.

Alex. Alex. q.
83. m. 7. S. Tr.
q. 25. art. 3.

Quinta diffi. An elemosyna pro bulla Cruciatæ oblata sit sufficiens
causa comparandi omnes illas indulgentias?

CONCLUSIO.

EST quidem sufficiens causa ad consequendas omnes indul-
gentias in illo diplomate contentas. Confirmatur: quia di-
ploma conceditur toti Hispaniæ, & omnibus regnis inuicissimi
Regis nostri Philippipro ingenti thesauro, qui ex publicatio-
ne diplomatis ad expugnandos Turcas aggregatur: & cum tan-
to thesauro non possit ab vno offerri, hac de causa omnibus,
qui partem illius thesauri soluerint, conceditur. Quemadmodū
esset sufficiens causa si Rex 100000. ducatos Rom. Pont. offer-
ret: vt illas indulgentias omnibus regnis Hispaniæ conferret, e-
tiam si Rex postea à singulis ciuibus partem illius summæ exige-
ret: & confirmatur, nam inquit Caiet. in tractatu ad Iul. Cardi-
nalem. Papa die Paschatis omnibus in platea S. Petri existentibus
benedictionem impartitur, statimque duo Cardinales plenariam
indulgentiam denuntiant, cuius indulgentiæ hanc esse li-
cet sufficientem causam, scilicet, quia omnes illi fidem Romanæ
Ecclesiæ protestantur. Ita quoque hic soluentes duas dragmas ar-
genteas, fidem Christi, & Ecclesiæ aduersus infideles protestan-
tur, atque ita erit sufficiens causa concedendi, & consequendi
tot indulgentias.

Oppositum defendunt, Doctissimus Victoria, & Magister So-
ro dicentes, continere huiusmodi diplomata intolerabilem erro-
rem: propterea quod pro minima elemosyna amplissimæ indul-
gentiæ conceduntur.

Alex. Alv. m.
3. S. Tr. q. 26
reliqui. d. 20.
D. Bonn. q. 3.
Ric. ar. 5. Du-
ran. q. 5.

Artic. III. Quis potest indulgentias concedere?

CONCLUSIO I.

SVMMS Pont. & Concilium, Patriarchæ, Primate omni-
bus sub primatu, & Patriarchatu, existentibus. Archiepiscopi
omnibus suis subditis, & suffraganeorum: & Episcopi omnes suis
subditis

subditis, etiam delegatis indulgentias concedere possunt. Com-
munis est sententia Doctorum & confirmatur per cap. quod au-
tem. per cap. nostro. de pœnitentiis, & remiss. & per Extrauagan-
tem Vnigenitus. In his enim omnes partes huius Conclusionis
definiuntur.

CONCLUSIO II.

EPISCOPVS, non tantum præsentatus, sed electus, nondū
consecratus, nondum sacris initiatus, indulgentias concedere po-
test. Ratio est: quia electus ad Episcopatum ante consecratio-
nem habet iurisdictionem, quæ sola est satis ad indulgentias cō-
cedendas.

Leg. e. trans-
missa de elect.

CONCLUSIO III.

GENERALES Ministri Ordinum, & Prouinciales, per con-
cessionem Rom. Pontificis habent auctoritatem concedendi in-
dulgentias. Patet ex concessionibus diuersorum Pontificum, que
in compendio privilegiorum nostri ordinis assignantur.

CONCLUSIO IIII.

NVLVS Episcopus potest alicui, non sibi subdito, nisi ex fa-
cultate proprii Episcopi indulgentias concedere. Definita est ex-
presse in cap. quod autem de pœnitentiis & remissionibus.

Hinc indulgentiæ ab Archiepiscopo concessæ comitantibus
sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, quando infirmis defer-
tur, non prosunt peregrinis, qui Eucharistiam comitantur.

A P P E N D.

CONCLUSIO V.

OMNES isti à Rom. Pont. non possunt, nisi quadraginta dies
ex rationabili causa, vel annum indulgentiarum ratione ædifi-
candi aliquam Basilicam concedere. Definita est in cap. cum
ex eo. de pœn. & remiss.

CONCLUSIO VI.

QVICVNQVE Prælati habens subditos, vt Guardianus,
vel Prior, &c. potest opera satisfactoria superabundantia suorum
subditorum, cui voluerit applicare, licet indulgentias non possit
concedere. Nam vt Christus IESVS dolores nostros tulit, ita &
nos debemus alter alterius dolores portare. Coloss. Gaudeo in
passionibus pro vobis, &c.

Coloss. 1.

Tho. Vvaldensis tomo 3. de sacram. titu. 10. confutat errorem
Vvicel, qui hanc suffragiorum applicationem irridebat,

Heretic.

Prima diffie. Potest ne P. p. a. existentibus in M. indulgentias concedere?

S. Thom. q. 27. art. 1. Ric. q. 1. ar. 4. Dur. q. 4

CONCLUSIO I.

NON potest de plenitudine potestatis existentibus in M. indulgentias concedere. Ratio est: quia indulgentia est applicatio passionis Christi ad satisfaciendum pro peccatis dimissis; & passio Christi non membris mortuis, sed amicis, & uiuis, id est, in gratia existentibus applicatur.

Secunda diffie. An Papa possit sibi indulgentias concedere?

Ric. art. 4 q. 2 Palud. ar. 3. q. 4.

CONCLUSIO.

QUICUNQUE Prælatus à Papà potest consequi indulgentias, quas ipse aliis concedit. Ratio est: quia non sunt deterioris conditionis, quam alij Christiani, ut illis merita Christi, & aliorum sanctorum ad satisfaciendum pro pœna temporali prodesse non possint.

Dubium. Quomodo illas consequi potest?

Ric. & Palud. q. 1.

RESPONDEO non potest concedere sibi indulgentias directè: potest tamen uti indulgentiis, quas aliis dedit, præstando, quod aliis faciendum imposuit.

CONCLUSIO.

PAPA, ut subdit se sacerdoti, quem elegit, ut à peccatis eum absoluat, potest se subdere alij, & concedere illi facultatem donandi sibi indulgentias, etiam circa confessionem. Ratio est: quia concedere indulgentias, est actus iurisdictionis, & nullus supra seipsum iurisdictionem habet.

Ric. ar.

Tertia difficultas. Possunt ne exempti à iurisdictione Episcopali lucrari indulgentias ab Episcopo concessas?

Alex. Alen. in 3. ad solimano.

PALVD. ubi supra tenet exemptos, ut sunt Religiosi uiuentes intra iurisdictionem alicuius Episcopi, posse consequi indulgentias ab illo concessas. Ratio est: quia suffraganei consequuntur

quuntur indulgentias à Metropolitano concessas, etiam si illi immediate non subiiciantur.

CONCLUSIO.

DVBIA, & anceps est hæc difficultas. Patet: quia indulgentia est absolutio à pœna iniuncta, vel iniungenda, à qua solus superior potest absolvere: ut dicitur in cap. quod autem. de pœn. & cum potestas soluendi competat, cui conuenit potestas ligandi, & è conuerso, & Episcopus non potest ligare exemptos, neque soluere poterit.

Quarta diffie. Sit ne actus imperfectionis indulgentias querere?

Caieta. q. 1. de thesauro indulgent.

CONCLUSIO I.

QUI querit indulgentias, ut pœnalia opera fugiat, imperfectionis actum exercet. Ratio est: quia huiusmodi actus est peccatum: cum querat indulgentias amore rerum delectabiliu, & odio temperatiæ: cuius actus sunt opera pœnalia, appetitui carnis opposita, & hic non consequitur indulgentias.

CONCLUSIO II.

QUAERERE illas ea intentione, ut Deo satisfaciamus, & cœlestis patriæ desiderio, ne in purgatorio remoremur, actus perfectionis est. Nam est finis optimus, & cuius rei finis bonus est, res quoque bona esse censetur.

Quinta diffie. Possunt ne animabus in purgatorio existentibus indulgentia concedi?

Alex. Alen. m. 5. reliqui d. 20 D. Bona. q. 5. Ric. art. 3. q. 3 Palud q. 4. ar. 3. Caiet. ubi supra q. 5. c. 6.

CONCLUSIO I.

ROM. Pont. potest thesaurum Ecclesiasticum animabus purgatorij communicare. Ratio est: quia non potest aperire illis cœlestem ianuam, nisi merita sanctorum ad satisfactionem applicado.

CONCLUSIO II.

HOC non potest authoritatiuè efficere: iam enim sunt extra iurisdictionem Ecclesię militantis, in quam solum iudiciariam potestatem habet.

CONCLUSIO III.

POTEST per modum suffragij illis indulgentias concedere.

dere. Ratio est: quia tantam potestatem habet super opera pœnalia sanctorum, quantam priuata persona super propria opera; & vt potest quis orationes, ieiunia, & alia id genus opera pœnalia animabus purgatorij ad soluendam pœnam temporalem debitam applicare, ita & Rom. Pont. eisdem animabus sanctorum pœniones, &c.

CONCLUSIO III.

INDVLGENTIAE animabus purgatorij concessæ non de rigore iustitiæ, sed ex Dei misericordia illis profunt. Ratio est: quia non sunt subditæ Rom. Pont. & redimere aliquem non sibi subditum, non est in potestate liberantis, sed ex creditoris beneficio dependet.

Caus. q. 5. art. 3
ubi supra.

Sexta diffic. Sit ne aliqua dispositio præter gratiam necessariam, vt indulgentias consequantur.

CONCLUSIO I.

SUFFRAGIA vniuersaliter oblata omnibus animabus plus, aut minus secundum Diuinitatis dispensationem profunt. Ratio est: quia cum sint capaces auxiliij sanctorum, & participes timentium Dominum, possunt quidem spiritualibus eleemosynis iuari iuxta Dei beneplacitum.

CONCLUSIO II.

SUFFRAGIA in particulari pro anima alicuius iusti oblata, non profunt illi, nisi dum vixit, vni ex tribus modis istud meruit, vel quia viuens opera satisfactoria exercere conabatur, vel quia peculiarem habuit erga Ecclesiam Romanam deuotionem contra hæreticos pugnando, vel quia dum vixit, pia quadam misericordia erga animas defunctorum afficiebatur. Ratio est: quia indignum est, vt illa anima alienis operibus iuuetur, quæ vel pro se satisfacere spreuit, vel Ecclesiæ Clauis contempsit, vel nullam defunctis misericordiam præstitit, &c. Confirmatur per Canonem non æstimamus. 13. q. 2. Hæc opinio satis probabilis est: contraria tamen sententia magis pia est, & absque erroris periculo defendi potest.

B. Aug. & lib.
de cura pro
mortuis agenda
est enchyridio.
cap. 109.

Octaua

Septima diffic. An viuorum suffragia defunctis in Purgatorio existentibus profunt?

DD. dist. 25.
D. Bon. & Ric.
ar. 2. Dur. q. 3.

CONCLUSIO I.

PROFVNT quidem viuorum orationes, ieiunia, & elemosynæ. Patet Machab. 12. Sæcra & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur, id est, à pœna temporali pro peccatis debita.

2. Mach. 6. 12.

CONCLUSIO II.

NEGLIGENTIA hæredis non nocet defuncto, si ipse nõ petuit viuens pro seipso satisfacere. Ratio est: quia aliena peccata alteri ad pœnam non imputantur.

Octaua diffic. Profunt ne suffragia pro vna anima oblata omnibus animabus in purgatorio existentibus?

Ric. q. 2. D. Bon.
nan. q. 8. & 45
ubi supra.

CONCLUSIO I.

PROFVNT omnibus quantum ad diminutionem pœnæ intensiue: quia, cum sint in charitate, gaudent cum gaudentibus animabus per suffragia liberatis, & illis congratulantur, quod quidem gaudium expellit aliquam intensiorem tristitiæ ex tormentis prouenientem.

CONCLUSIO II.

NON profunt autem aliis animabus ad diminutionem pœnæ extensiue: quia, vt apud homines satisfactio pro vno debitore exhibita non liberat alios, neque prodest, ita satisfactio oblata Deo pro vna anima alias non liberabit.

Nona diffic. Profunt ne suffragia vniuersalia pro omnibus animabus oblata, ac si pro vna sola offerrentur?

D. Bon. q. 3.
Ric. q. 3. ar. 5.
Dur. q. 3. Seco.
quodlib. 20.

FVIT opinio Præpositiui asserentis partem affirmantem.

CONCLUSIO I.

NON profunt singulis illa suffragia, ac si pro vna sola offerrentur: tunc enim Sacerdos obligatus pro duobus defunctis satisfaceret semel pro ambobus celebrando, quod est falsum. Tum etiam, quia meritum finitum (vt ait Scotus) est gradus satisf-

fatisfactionis ex opere operato per Missam collatus, & si totum vni detur, nihil alteri dandum remanebit.

CONCLUSIO II.

SUFFRAGIA oblata pro omnibus, aut pluribus animabus, singulis iuxta intentionem offerentis diuiduntur. Deus enim diuidet secundum animum offerentis, ideoque determinauit Ecclesia, ut alia sacrificia pro pluribus, alia pro singulis offerantur.

DD. dist. 45. Decima diffi. An suffragia ab existentibus in M. facta defunctis prosint
D. Bon. 2. q. 2.
ar. 2. Ric. 9. 4.
ar. 2. Dur. 9. 1

CONCLUSIO I.

SACRIFICIUM Missæ a malo Sacerdote oblatum defunctis prodest. Quia ex opere operato est satisfactorium illi, pro quo offertur, offerturque nomine, & intentione vniuersalis Ecclesiæ, cuius oblatio semper est Deo grata.

CONCLUSIO II.

OPERA satisfactoria a peccatore, ut a causa principali oblata defunctis non prosunt, qualia sunt ieiunium, oratio, &c. costat Isaia, 1. cap. Et cum multiplicaueritis orationem vestram non exaudiam, manus enim vestre sanguine plenæ sunt, &c.

Isa. 1.

CONCLUSIO III.

EXISTENS in P. M. si offerat elemosinas ex imperio alicuius iusti pro animabus purgatorij, erunt tales elemosinæ satisfactoriæ. Quia quando causa principalis est Deo accepta, qualis est intentio meritoria iusti, malitia ministri operis virtutem non destruit.

Vndecima diffi. An orationes eternaliter damnatis aliquo modo prosint?

Dur. 9. 2.

DIVVS Bon. recitat quatuor opiniones. Quarta & Catholica hac conclusione continetur.

CONCLUSIO.

DAMNATI nullo modo viuorum suffragiis iuuantur: in inferno enim nulla est redemptio, & qui pro illis oraret, peccaret: quia contra voluntatem Domini oraret.

FLO.

FLORES DE EX-communicatone.

QUESTIO VNICA.

Artic. 1. An Ecclesia habeat excommunicandi authoritatem?

DD. d. 18.
Alex. Alex. q.
81. q. 2.
Alex. Ale. D.
Bon. ar. 1. q. 1.
Ric. art. 3. Dn
van. q. 3.
Matth. 18.

CONCLUSIO I.

ECCLESIA habet authoritatem excommunicandi excommunicatione maiori rebelles, & contumaces sibi; inobedientes Patet Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, &c. si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus. Nam ut ethnici non admittuntur, ut sacris intersint, ita & excommunicati a communione fidelium expelluntur. Dicit enim B. Ioannes. Si quis venerit ad vos & hanc doctrinam non habet, nolite recipere eum in domo, nec aue ei dixeritis.

2. Ier. 10.

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATIO salutaris, & medicinalis pena esse dicitur. Definita est per Concilium Lugdunense cap. 1. de excommunicatione, in 6. vbi dicitur. Cum medicinalis sit excommunicatio, non mortalis, disciplinans, non eradicans, dum tamen is, in quem lata fuerit, non contemnat, &c. & B. Paul. 1. ad Cor. 5. decreuit tradere huiusmodi hominem sathanæ, ut spiritus saluus fiat in die Domini, &c.

1. Cor. 5.

Hinc, confutatur hæresis Vviclef, cui adhæsit Lutherus, qui assererat, Ecclesiam potestatem excommunicandi & priuandi aliquem bonis spiritualibus minimè habere. Contra hanc pater a Castro, verbo excommunicatio, disputat.

Hæresis.

Hinc, colligitur cautè legendum esse Gabrielem. d. 18. q. 2. qui affirmat duo. Primum est, hominem per quodcunque peccatum mortale esse excommunicatum minori excommunicatione, ita ut excommunicatio minor, quantum ad hoc, a peccato mortali non differat, quod est falsum. Quia excommunicatio minor tollitur per absolutionem sacramentalem, & non indiget contritione, at verò ad remissionem mortalis vtrunque desideratur.

APPEN.
Gabriel causè
legendus.

Secundum est, scilicet, Ecclesiam per sententiam excommunica-

nica-

nicationis maioris neminem damnificare, aut suis suffragiis priuare, sed solum per suam sententiam declarare hominem peccatorem esse ratione peccati mortalis priuatum, hoc autem est erroneum: nam ab Ecclesia sunt orationes institutæ pro existentibus in mortali, vt est illa: Deus qui iustificas impium &c. nulla tamen est oratio pro excommunicato instituta: quæ ob rem Ecclesia aliquo suffragio priuat excommunicatum, à quo peccantes mortaliter minimè excludit.

Prima diffc. An effectus excommunicationis ex iure Diuino sequatur, vel solum sit effectus ex Ecclesie institutione?

OPINIO Almayn. d. 18. q. 1. est esse de iure Diuino ita, vt hæreticus ipso facto sit excommunicatus.

CONCLUSIO I.

EFFECTVS excommunicationis iure Diuino sunt consentanei. Constat ex vtroque testamento, Ioan. 9. Pharisei enim instituerunt, vt qui Christum Dei filium confiteretur, à Sinagoga excluderetur. & Matth. 18. sit tibi tanquam ethnicus, &c.

CONCLUSIO II.

CVM sint tres excommunicationis effectus, scilicet, priuatio generalium suffragiorum, exclusio à communione fidelium, & priuatio participationis actiue, & passiue sacramentorum, duo priores non comprehendunt excommunicatum ex iure Diuino, sed tantum ex Ecclesie institutione. Ratio est: quia solus effectus posterior fuit à Christo institutus, & Ecclesia non potest dispensare, vt aliquis excommunicatus recipiat Sacramenta, cum ratione excommunicationis obicem ponat: dispensat tamen de facto, vt excommunicatus cum domestico communicet, & pro eo preces fundantur.

Hinc, collige excommunicationem à iure Diuino, modum autem excommunicandi esse à iure Ecclesiastico. s. vt non manducet cum illo, neque illum salutent, &c.

Hinc, Episcopus, vel Prælatus non poterit dispensare cum aliquo, vt cum excommunicato communicet, nisi prius absoluat, præterquam in casibus à iure concessis, nempe vtile, &c. quia quòd incurrat excommunicationem minorem est de iure, & in-

& inferior in ius superioris dispensare non potest. Soto. d. 22. q. 1. art. 1. sine discrimine affirmat omnes effectus excommunicationis esse ex iure tantum Ecclesiastico.

Secunda diffc. An excommunicatio semper pro mortali tantum sit ponenda?

CONCLUSIO I.

NVNQVAM incurritur excommunicatio, nisi excommunicatus mortaliter peccet. Ita definitum est in Concilio quodam generali expressè, & refertur in Cano. Nemo Episcoporum. II. q. 3.

CONCLUSIO II.

QUATVOR sunt casus, in quibus homo ab excommunicatione excusatur: quia obedire minimè tenetur. Primus est, quando excommunicatio continet intolerabilem errorem. v. g. quando aliquid in ea præcipitur contra ius Diuinum, naturale, aut positium: tunc enim non tenetur subditus obedire.

Hinc si alicui præcipitur absque legitima causa, ne à creditoribus debitum petat, non tenebitur obedire: & de similibus, simile est iudicium.

Secundus casus, si excommunicatio pro re minima inferatur: vt si excommunicentur non reddentes prætium vuarum ex aliena vinea, qui vnas valentes quatuor dipondis sumpsit, non excommunicabitur, etiam si prætium non reddat. Ratio est, quia ex transgressione leue sequitur nocumentum: nisi plures separatim alienam vineam deualtauerint, tunc namque graue nocumentum esset non restituere, atque ita excommunicatio ligaret.

Tertius casus, quando quis non potest obedire sine maximo detrimento, vt si, præcipiatur restitutio laborati inopia: hic enim, vt à præcepto Diuino, ita ab Ecclesiastico excommunicationis excusaretur. Anima duerte, quamprimum poterit ad restitutionem obligari; alioquin eadem excommunicatione ligabitur. Præterea nota, manere excommunicatum, qui tempore excommunicationis potuit restituere, & noluit, etiam si postea restituere non possit, erit nihilominus absolendus à Iudice, præstito iuramento de restituendo quamprimum poterit.

F. t. q. 1. 4. p. 2.

c

Quartus

Alex. Alex. q. 31. m. 3. D. Bo na. q. 2. Ric. ar. 11. 3. q. 2. Du ran. q. 3.

Ioan. 9. Matth. 18.

APPEN. I.

APPEN. 2.

APPEN. I.

infectum reddi nõ potest, sed ad cauendum peccatum futurum: quid? quod fortassis qui peccauit, iam contumaciam deposuit.

Artic. 111. De effectu excommunicationis.

Ric toto art. 7. Dur. q. 3.

ANIMADVERTE varios esse excommunicationis effectus, quidam enim sunt in foro conscientie, alij autem in foro exteriori, de quibus longissime Authores summarum disputant. In foro conscientie sunt tres effectus, nam aut priuatur excommunicatus actiua & passiua Sacramentorum participatione, aut suffragiorum participatione, aut fidelium communione.

Prima difficultas. An sacramentum ab excommunicato receptum sit nullum?

HEC difficultas de solo Sacramento Pœnitentie intelligitur, nam de aliis dubitat nemo.

Angelus Calet. Adrianus Palud. Syluest.

DVÆ sunt extremae opiniones. Prima Angeli, quem Caieta. Verbo solutionis in sedimento in summa sequitur, nempe excommunicatum excommunicationis conscientium verum sacramentum suscipere, quod, recedente fictione, suum sortitur effectum, quamuis mortaliter, suscipiendo absolutionem peccet.

Contraria opinio est communis, quam defendunt, Adrian. q. 1. principali de Clauibus, & Palud. d. 14 q. 4. Siluest. Verbo Excommunicatio. 3. b.

CONCLUSIO I.

EXCOMMUNICATIVS qui inuincibili ignorantia iuris, aut facti sua excommunicationis laborat, ut rusticus, qui hanc proprietatem excommunicationis ignorat, vel literatus, qui ignorantiam facti habet, ideo illam non confitetur, verum recipit pœnitentie Sacramentum, ita, vt excommunicationis postea conscientium confessionem reiterare non teneatur. Ratio est: quia, propter ignorantiam nullum Sacramento posuit obicem, veraque in terfuit, forma, & materia, & ministri intentio.

CONCLUSIO II.

QUAE excommunicationis est conscientium, quantumcumque de aliis peccatis conteratur, vel ignorans ignorantia culpabili, ut literatus

teratus, quamobrem non est confessus, se esse ligatum vinculo excommunicationis, vel si sit confessus, si à peccatis propter ignorantiam Sacerdotis, & non ab excommunicatione, absolutum, sacramentum erit nullum, & confessio iteranda. Ratio est: quia, deficiente materia, Sacramentum est nullum, & quando excommunicatus excommunicationis conscientium, aut culpabiliter illam ignorans, recipit absolutionem à peccatis, priusquam ab excommunicatione, deficit materia, nempe dolor de peccatis: cum habeat actualem complacentiam huius inobedientie: nam recipit Sacramentum contra mandatum Ecclesie in cap. si celebrat. de Clerico excommunicato ministrante.

Idem dicendum est de excommunicato excommunicatione maiori. Ratio est: quia peccat mortaliter sacramenta recipiendo, vt constat ex cap. si celebrat. citato.

APPEN.

Secunda diffie. Quomodo excommunicatus à participatione actiua sacramentorum excluditur?

SVPRÀ in quæstione de ministro, de sacramentis in genere, & in quæstiones de confessore egimus.

D. Bon. q. 1.

Dubium. Peccabit ne excommunicatus nondum denunciatus mortaliter, cum aliis in diuinis, aut extra communicando?

CONCLUSIO I.

PECCABIT, quantumcumque sit contritus, communicando ante absolutionem. Definita est in Extrauagante, ad vitanda scandala, quia dicit Concilium Constantiense, in nullo intendere releuare excommunicatum, ceteri verò minimè peccant. Limitanda est Conclusio, vt in quæstione modo citata de sacramentis in genere diximus. Quando Sacerdos excommunicatus est ministrans, quia tenetur suo subdito sacramentum petenti ministrare, quod poterit prestare sine peccato, si prius conteratur, & proponat Ecclesie obedire: tunc enim non peccabit administrando.

Limitatio?

Hinc, reuocatum est Concilium Basiliense, vbi excommunicatum notorium ante denunciationem vitandum præcipiebatur.

APPEN.

F. t. q. 1. 4. p. 2.

c 3

vt refert

vt refert Adr. q. 3. de Clauibus, & Siluest. verbo excommunicatio. 5. 9. nam Ecclesiastica consuetudo, quæ est optima legum interpres, solum tenorem Concilij Constantiensis, vt habetur in Extrauagante. Insuper ad euitanda. seruat.

Ric. ar. 7. q. 2.
Dur. q. 3. § 5.

Tertia diffic. De 2. effectu excommunicationis, sit ne excommunicatus suffragiis Ecclesie priuatus?

CONCLUSIO I.

EXCOMMUNICATIO maior priuat excommunicatum suffragiis, quæ nomine totius Ecclesie pro omnibus fidelibus, etiam in mortali existentibus offeruntur. Patet Matth. 18. Si Ecclesia non audierit, sit tibi tãquam Ethnicus, &c. cum Ecclesia Ethnicis, & aliis infidelibus non communicet excommunicatos, illorum participes minimè efficit. Vide Can. Omnis Christianus. II. q. 3. die tamen Parasceues dispensat cum hæreticis & excommunicatis exëplo Christi, qui tunc pro inimicis orauit.

Matth. 18.

APPEN.

Hinc colligitur, orationem, aut processionem pro hæreticis fieri non posse, neque Missam pro eis offerri: sunt enim excommunicati, bene tamen potest fieri oratio pro statu Ecclesie amplificando, atque ita indirectè sit oratio pro hæreticorum conuersione.

CONCLUSIO II.

ORATIO priuata potest pro excommunicato fieri: quia excommunicatus solum priuatur suffragiis Ecclesie, & cum Ecclesia sit fidelium congregatio, vnius oratio non erit totius Ecclesie oratio. S. Thom. est, vt refert Siluester, verbo excommunicatio. I.

Quarta diffic. Poterit ne Sacerdos in memento Missæ pro excommunicato orare?

SILVESTER vbi supra affirmat. Soto d. 22. q. 1. artic. 1. negat.

CONCLUSIO I.

NEQUAQVAM potest, quia cum non possit sacrificiū Missæ pro excommunicato offerre, neque pro illo poterit in memento orare. Sacrificiū enim in memento pro quibus Sacerdos orat, offertur

offertur: nam finito memento, ait, Pro quibus tibi offerimus, &c.

CONCLUSIO II.

POTERIT nihilominus tunc pro excommunicato orare, si tamen proponat non offerre pro illo sacrificiū, neque orare nomine Ecclesie, sed proprio. Ratio est: quia tunc temporis, non vt Ecclesie minister, sed vt priuatus oraret, & eius oratio non maiorem effectum haberet, quàm si extra Missam fieret.

Quinta diffic. An qui contumaciam deposuit, estq; per contritionem iustificatus, & paratus obedire Ecclesie, antequam absoluitur sit suffragiorum particeps?

PECVLIARIS opinio est. Ric. d. 18. art. 7. q. 2. qui tenet partem affirmantem, opinio communis Canonistarum in cap. à nobis. el. 2. de sententia excommunicationis, est opposita.

CONCLUSIO.

NON erit talis excommunicatus suffragiorum particeps ante absolutionem. Definita est expressè in cap. à nobis citato: ibi enim dicitur, quanuis præster iuramentum de parendo mandatis Ecclesie, non esse excommunicatum participem orationum fidelium, antequam absoluitur.

Hinc, talis excommunicatus, etiam deposita contumacia, ante absolutionem tenetur ab omni communionem fidelium in diuinis, aut extra abstinere: alioqui enim contra Ecclesie præceptum peccabit.

APPEN.

Sexta diffic. Erit ne peccatum in omni euentu cum excommunicato communicare.

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATVS excommunicatione maior iuxta Concilium Constantiense, scilicet, denunciatus, est in quinque euentibus vitandus, qui hoc carmine continentur. **O**s, **O**rare, **V**ale, **C**ommuniõ, **M**issa negatur, id est, **O**s, locutio per seipsum, vel per literas, siue per nuntium, nisi ad animam excommunicati salutem pertineat: vt illi consulat, vel coram illo prædicet, siue Theologiam legat: quia hæc ad illius correctionem pertinent: Orare

c 4 negatur,

Alex. Alen. q.
21. m. 6. S. Th.
q. 23. art. 3. in
add. D. Bon. q.
5. Ric. toto art.
6. Dur. q. 5.

negatur, id est, communicatio in diuinis, vel simul cum eo eandem Missam audiendo, aut celebrando coram illo, siue officium diuinum, aut aliquem Psalmum cum illo recitando, siue in aliqua processione assistendo: notanter dicitur (assistendo) nam si per Ecclesiam contingat transire, quando diuina celebrantur, non est diuinum officium intermittendum, quia transiens cum existentibus non communicat. Tertius, vale negatur, id est, salutatio, nisi dicatur, Deus sit tibi propitius, vel quid simile. Quartus, comunio, id est, communicatio cuiuscumque, contractus, aut electionis, aut iudicij, & ceterorum, quae iuridice fiunt. Quintus, mensa, id est, comedere cum excommunicato in eadem mensa, licet nihilominus intra eandem cellam comedere.

Dubium. Si excommunicatus noluerit ab Ecclesia exire, tenebitur ne sacerdos missam non finitam relinquere?

CONCLUSIO.

Si iam est facta consecratio, finire tenetur. Ratio est: quia maius est preceptum de sacrificio faciundo, quam de excommunicato vitando, si vero non est facta consecratio, tunc missa est relinquenda.

Eodem modo se debet habere Sacerdos, quando ante celebrationem Ecclesia violatur.

Dubium. Potest ne doctor discipulo excommunicato respondere?

CONCLUSIO I.

POTEST, sicut coram illo Theologiam, non autem aliam facultatem, interpretari.

CONCLUSIO II.

INTEGRUM est cum excommunicato in odium temporale conueniendi illum in iudicio civili, aut criminali, & in fauorem spirituale ipsius communicare. Patet prima pars, ex cap. intelleximus de iudicis. Aliter enim si non posset in iudicium conueniri, commodum ab excommunicatione reportaret. 2. pars est definita in cap. cum voluntate de sententia excommunicationis.

CON-

CONCLUSIO III.

LICETVM erit communicare cum excommunicato illi necessaria victui, & vestitui communicando. Definita est in Canone, quoniam multos. II. q. 3. si autem, quae communicantur sint ad superbiam, & instantiam, qui talia praerberet, minori excommunicatione esset excommunicatus.

CONCLUSIO IIII.

LICET etiam cum illo communicare, quando, propter excommunicati expulsionem, scandalum timetur. Definita est in cap. quod praedeceffor. II. q. 3. vbi Zacharias Papa laudat Bonifacium martyrem cum excommunicatis participantem: propterea quod dita Ecclesia expediebat.

CONCLUSIO V.

VXOR, filius, seruus, ancilla, mancipium, rustici colentes agros, & omnes seruietes possunt cum illo communicare, dummodo nullus istorum sit criminis particeps. Definita est in Canone, quoniam multos. II. q. 3.

Hinc, vxor poterit petere, & tenebitur viro excommunicato debitum reddere, propter vitandam fornicationem viri cum aliena: eadem ratione tenebitur filius patri excommunicato obedire, & cum illo communicare, dummodo cum patre habitet, vel non sit emancipatus: ita glossa exponit. Idem etiam est iudicium, si filius est excommunicatus, poterit pater (vt dicit glossa) cum illo communicare.

Septima diffic. Quid, si Praelatus, vel Prior, vel Guardianus, &c. sit excommunicatus, poterit subditus cum illo communicare?

ADRIA. de excommunicatione. q. 1. s. petes fortasse tenet partem affirmantem. Ric. d. 18. art. II. q. 3. illud negat. NOTA Praelatum duplicem habere iurisdictionem, spiritualem, & temporalem, atque administrationem.

CONCLUSIO I.

CUM Praelatus per excommunicationem non priuetur temporali administratione, possunt subditi cum illo communicare, eiq; sicut patri ministranti obedire tenentur. Probatum a simili: nam vt familiares Episcoporum possunt cum illis communicare, quando

c 5 sunt

APPEN.

Duran. q. 5.

Adria.
Risar.

Adria. est.

sunt excommunicati, quia habent sue familiae temporale administratione, ita monachi cum suis Prælati communicare possunt.

CONCLUSIO II.

SUBDITI non possunt cum Prælato excommunicato communicare, quantum ad iurisdictionem spiritualem. Ratio est, quia per excommunicationem suspenduntur, & subditi eatenus illi obedire non tenentur, ac proinde communicare cum illo haud poterunt.

CONCLUSIO III.

IGNORANTES excommunicatum, aut non habentes unde necessaria victui, & vestitui, nisi ab illo emant, cum illo communicare poterunt. Definita est in citato Canone: quoniam multos. II. q. 3.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO excommunicatus est occultus, quanvis sit denunciatus, non est publice in diuinis, aut extra, sed occultè dumtaxat vitandus. Definita est in cap. cum non ab homine. de sententia excommunicationis.

APPEN.

Hinc, si inter celebrandum excommunicatus soli Sacerdoti cognitus Ecclesiam ingrediatur, non tenetur Sacerdos illum repellere. Ratio est: ne repellendo illum infamet. Vbi animaduerte, quanti faciat Ecclesia etiam inobedientium famam.

Dubium. Quando igitur erit mortale cum illo communicare.

CONCLUSIO I.

QUANDO in diuinis communicatur. Ratio est: quia peccati mortalis excommunicati est particeps.

CONCLUSIO II.

QUANDO participat in crimine, pro quo est excommunicatio imposita v. g. internuntij, & c. concubinarij, quando excommunicatio est contra illum. lata, quia retinet concubinam. Definita est in cap. nuper. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO III.

QUANDO excommunicatio est etiam contra participantes, trina præcedente monitione illata. v. g. si dicat iudex, sub pœna excommunicationis late sententiæ nullus cum Petro excommunicato

eato communicet: qui tunc incidit in excommunicationem maiorem, & per consequens mortaliter peccat. Definita est in cap. statuimus. de sententia excommunicationis. in 6.

Ex hoc textu colligitur: excommunicationem contra participantes non posse generaliter imponi, sed nominandos esse excommunicatos vitandos, aut dignitates, vel officia, vt nullus cum Petro excommunicato, vel cum Abbate, & c. communicet.

CONCLUSIO IIII.

PECCAT quoque mortaliter, qui ex contemptu Clauium, putans Ecclesiam non habere potestatem excommunicandi, cum excommunicato communicat: quia est blasphemus, vel quia vult ab Ecclesiæ obedientia recedere, nã iste contemptus est mortalis.

CONCLUSIO V.

CLERICI, qui participant scienter, & spontè in diuinis cum excommunicato à Papa, ligantur quoque eadem excommunicatione, à qua à solo Papa absolui possunt. Expressè definita est, in cap. significauit. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO VI.

IN omnibus aliis euentibus solùm est veniale cum excommunicato communicare: quia non magni, sed parui nocementi est talis inobedientia.

Septima diffc. Erit ne potius mors subcunda, quam cum tali excommunicato in diuinis communicandum?

DVÆ sunt opiniones, vna affirmans Adriani in materia de Clauibus. q. 3. & aliorum doctorum, quos ibidem citat. Contraria est Siluestri de excommunicatione. §. 14.

CONCLUSIO I.

QUANDO aliquis compellitur ad communicandum in crimine cum excommunicato, vel in Ecclesiæ contemptum, potius est mors subcunda, quam aliquo modo cum illo communicandum. Confirmatur exemplo Machabæorum cap. 7. qui per se si sunt mortem, quoniam in contemptum legis diuinæ ab Antiocho ad comedendum carnes suillas compellebantur. Definita est in cap. sacris. de his, quæ vi, metusue causa fiunt.

CON-

S. Tho. 2. 2. q. 86. art. 4. & quod. 12. art. 9. Siluester. verbo excommunicatio. 7. Dnr. d. 18. q. 5.

Mach. 2.

CONCLUSIO II.

QUANDO aliquis ad communicandum cum excommunicato in his, quæ non sunt intrinsecè mala, sed solum iure Canonico prohibita, compellitur, potius est communicandum, quam moriendum. Hæc conclusio colligitur ex Canone, quoniam multos. II. q. 3. si enim pro vitanda necessitate victus, aut vestitus, licet cum illo communicare, imo esset malum non communicare, magis profectò tenebitur, & licebit cuius pro tuenda vita corporali communicare: nam præceptum de euitando excommunicato citra Ecclesiæ iniuriam est tantum positiuum.

APPEN. I. Hinc, Sacerdos compulsus à tyranno, vt celebret coram excōmunicato, poterit celebrare: ita vt in contemptum Ecclesiæ non compellatur: vt si tyrannus se fidem Catholicam Romanæ Ecclesiæ tenere protestetur.

APPEN. 2. Licebit quoque feria sexta carnes comedere, aut aliquod præceptum Ecclesiæ violare, metu mortis compulsos, dummodò talis compulsio à tyranno in Ecclesiæ contemptum non fiat, vt hæretici faciunt: quia præceptum de tuenda vita est naturale, & diuinum.

S. Tho. q. 23.
art. 2. & 3.

Octaua diffc. Excommunicatus maiori excommunicatione, communicando cum aliis peccabit ne mortaliter?

CONCLUSIO I.

PECCAT mortaliter in diuinis communicando in Ecclesia, & extra. Ratio est: quia qui ita communicaret, iuste ab Inquisitoribus, tanquã præcepti Clauis contèptor puniretur: dicit enim Christus Redèptor noster, Qui vos spernit, me spernit, &c.

CONCLUSIO II.

QUANDO recipit sacramentum, mortaliter etiam peccat: quia recipiendo sacramentum ponit obicem gratiæ: recipit enim contra Ecclesiæ obedientiam, manetq; irregularis, si celebret, vel sacros ordines recipiat: vt definitur in cap. si celebrat. de Clerico excommunicato celebrante.

Irregularitas.

CONCLUSIO III.

SIMILITER peccat, si sacramentum administret, quantum sit generaliter tantum excōmunicatus, & non denūciatus. Definita

nita est in Extrauaganti, ad euitanda, vbi dicitur, quòd quantum alij Christiani possint ab excommunicato generaliter recipere sacramenta non tamen intendimus (inquit) excommunicatos in aliquo releuare: intellige, nisi deposuerit contumaciam: quia tunc ministrando mortaliter non peccat in casu necessitatis, si fuerit Curatus.

CONCLUSIO IIII.

PERINDE etiam peccat, quando in electionibus vocem actiuam, vel passiuam habet: quia electio passiuam est nulla. Definita est in cap. si celebrat. & ex consequenti mortaliter peccat, si eligatur, atq; etiam eligendo: quia cum non habeat suffragium, suffragatur, est enim suffragium nullum.

CONCLUSIO V.

PECCAT quoque mortaliter iudicis officium, vt proferendo sententiam: aut Prælati officium faciendo, vt si beneficium cõferat, omnia sunt nulla. Vt definitum est in ca. intelleximus. de iudiciis, & Can. audiuius. 24. q. 1.

CONCLUSIO VI.

COMPARENDO autem in iudicio, tanquam actor, & reus, siue testis, mortaliter haud peccat. Ratio est: quia tunc nemini nocet.

CONCLUSIO VII.

CITRA hos casus cum aliis communicando, mortaliter non peccat, sed venialiter tantum. Quia non obedit Ecclesiæ in materia leui, vt communicando cum alio, vel illum salutando, &c. hac de causa hæc, & alia huiusmodi sunt tantum venialia.

Nona diffc. Quando excommunicatio iniusta est, priuabit ne suffragiorum communionem?

DVO simul sunt in hac difficultate explicanda. Primum, quæ sit sententia excommunicationis iniusta. Secundum, quando, & quomodo tunc excommunicatus suffragiorum cõmunionem priuetur.

CONCLUSIO I.

SENTENTIA excommunicationis à non suo iudice lata nulla est, & excommunicatum minime priuat. Definita est in cap.

Alex. Alen. q.
82. m. 1. & 2.
S. Tho. q. 21. ar.
tic 4. Ric. ar. 3.
q. 1. 3.

in cap. ultimo de restitutione expoliatorum.

APPEN. I.

Hinc, Diocesanorum sententia contra subditos lata, religio-
fos minimè obligat: quia non sunt Episcopis subditi.

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATIO non obligat, quando tempore le-
gitimo interponitur appellatio. Definita est in cap. per tuas. de
sententia excommunicationis.

CONCLUSIO III.

QUANDO sententia excommunicationis intolerabilem er-
rorem continet, iniusta est, & nulla. Ratio est: quia contra ius diui-
num, aut naturale, aut pro re minima fertur.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO excommunicationis causa est nulla, neque excō-
municatio valebit. Ratio est: quia causa pro qua infertur, non ex-
primitur, & à iure prohibetur: vt si quis dicat, sub poena, excōm-
municationis, nemo suscipiat Eucharistiam, quin fuerit suo Cura-
to confessus: causa huius excommunicationis est, vt nullus Reli-
giosus confiteatur, quod à tali iudice prohiberi non potest, cum
sint ex privilegio Papae confessores.

CONCLUSIO V.

QUANDO expressè à iure prohibetur, ne in tali casu excōmu-
nicatio feratur, lata iniusta, & nulla erit. Confirmatur exemplo,
in cap. statutus, de sententia excommunicationis. in 6. vbi præ-
cipitur, ne excommunicatio generaliter contra participantes cū
omnibus excommunicatis, nisi cum certis feratur.

APPEN. 2.

Excommunicatio aliquo istorum modorum, nulla à iure, ne-
minem obligat, neque aliquem ita excommunicatum prædictis
suffragiis priuat.

CONCLUSIO VI.

QUANDO excommunicationis sententia est iniusta, quia à
iure prohibetur, non tamen annullatur, obligat, & priuat excōm-
municatum, v.g. si iudex præcipiat alicui sub poena excōmuni-
cationis late sententia, non præmissa trina admonitione, vel vna tri-
bus æquivalente, aut si quid intra dimidiam horam faciendum
præcipiatur, quando nullum tantæ breuitatis periculum immi-
net. Ita definitur in cap. cum medicinalis, de sententia excōmu-
nicationis in 6. quia iudex sit puniendus.

Dubium

Dubium. I. Quid, si inter DD. sit controversia, sit ne senten-
tia iusta, an non?

CONCLUSIO.

IN tali casu sententia valet. Definita est à B. Gregor. & refer-
tur. II. q. 3. Canone, sententia pastoris iusta, vel iniusta timē-
da est.

B. Greg.

Hinc colligitur, aliud esse sententiam esse iniustam, aliud verò
nullam. Nam in hac conclusione, & in prima præcedente sen-
tentia est iniusta, & non est nulla: at verò in aliis huius difficulta-
tis conclusionibus est iniusta, & nulla.

APPEN.

Dubium II. Quid si excommunicatio sit iniusta, non ordine iuris,
sed ex parte excommunicati?

Alex. Alen. &
Ric. ibid. Dur.
quæst. 4.

Vt si innocens per falsos testes reus probetur, & sub poena
excommunicationis illi aliquid faciendum præcipiatur.

VARIÆ sunt opiniones, quas refert Adr. quodli. 6. qui tenet
talem excōmunicationem in conscientia non obligare, sed
in foro exteriori dumtaxat: eiusdem opinionis est Caiet. q. vnica
de effectu excōmunicationis, & 2. 2. q. 70. art. 4. ad 2.

CONCLUSIO

QUANDO sententia excommunicationis fertur contra in-
nocentem, legitimè probatum nocentem, in conscientia minimè
obligat. Ratio est: quia pia mater Ecclesia, neque potest, neque
intendit innocentem suffragiis priuare.

Hinc, cessante scandalo, poterit celebrare. Quia talis sententia
cū sit secundum ius, ita vt iudex, si illam non proferret, peccat
in foro exteriori obligat.

APPEN. I.

Hinc, si iste celebraret, non efficeretur irregularis, etiam si vt
irregularis puniatur.

APPEN. 2.

Decima diffic. Qui nam sit excommunicationis minoris effectus?

Ric. art. 7. q. 4

Respond. Primum, peccat mortaliter celebrando. Quia cōtra
prohibitionē Ecclesiae in materia grauissima celebrat: non
tamen manet irregularis, vt excommunicatus excōmunicatione
maiori

maiori celebrando efficitur irregularis. Secundū peccat conferendo sacramentum; nihilominus tamen sacramenta ab eo collata valent, vt poenitentiae sacramentum. Tertiu, si eligatur ad aliquā dignitatem, valet electio, est tamen per iudicē irritanda. Et quartū iurisdictione in foro exteriori, quemadmodum excommunicatus maiori non priuatur. Hæc definita sunt in cap. si celebrat. de Clerico celebrante excommunicato.

Alex. Alen. q. 81. m. 4. s. Th. q. 21. art. 1. 2. c. 3. D. Bon. q. 3. Ric. ar. 4. c. ar. 10. q. 11. c. ar. 13. Dur. q. 4. Sil. verbo Prælati s. 1. c. verbo excomm. 2. s. 1.

Art. I III. De his, qui possunt excommunicare, & in foro exteriori ab excommunicatione absoluerē?

CONCLUSIO I.

OMNES Prælati ordinarij authoritatem excommunicandi suos subditos habent. Collecta est ex cap. cum ab Ecclesiarum, de officio ordinarij, & apertius definita in cap. cum Ecclesia, de maiestate, & obedientia. Vbi Rom. Pont. sententiam excommunicationis per Priorem canonicorum regularium latam approbat.

A P P E N. I.

Hinc sequitur, Papam & vniuersale Concilium, aut prouinciale legitime congregatum, Archiepiscopos, Episcopos, & omnes religionum Prælatos, Generales, scilicet, Abbates, Priores, Guardianos, in suos subditos ex iure canonico, vt Silu. verbo Prælati. s. 1. vt & illos etiam qui statuta condere possunt, non solum verbo, verum etiam per leges excommunicationis sententiam ferre posse. Nam omnes isti iurisdictionem spiritualem in foro exteriori puniendi subditos habent.

A P P E N. 2.

Hinc, simplices Sacerdotes non possunt excommunicare, cum non sint Prælati, neque etiam Curati poterunt. Nam cap. cum Ecclesiarum citatum, vbi Curatis talis facultas concedebatur, iam est contraria consuetudine reuocatum.

CONCLUSIO II.

Silu. est verbo excomm. 2. s. 2.

PRÆLATVS excommunicatus, non denunciatus, excommunicare non potest. Definita est in cap. audiuius. 24. quest. 1. Notanter dicitur, & non denunciatus: nam Concilium Constantiense, in Extrauaganti, ad euitanda, non intendit releuare excommunicatum: vnde in foro exteriori censetur à iurisdictione suspensus.

Idem

Idem est iudicium de suspensio ab officio iudicandi, & colligitur ex glossa in citato cap. audiuius. A P P E N. 3.

CONCLUSIO III.

Si subditi ignorant Prælatum excommunicatum, eius sententia erit valida. Definita est in c. infames. 3. q. 7. vbi docetur: seruū non posse esse iudicem; nihilominus tamen sententias per ipsum latas valere, quandiu seruitus ignoratur.

Perinde censendum est de excommunicato habete iurisdictionem, dum eius impedimentum ignorabitur. A P P E N. 4.

CONCLUSIO IIII.

PRÆLATVS irregularis potestate excommunicandi haud priuatur. Ratio est: quia irregularis solū ordinis exequutione, non autem iurisdictione priuatur. Ric. est. ar. 4. q. 4.

CONCLUSIO V.

NON Sacerdos potestatem ordinariam, vel delegatam excommunicandi habere potest. Definita est in cap. transmissam, de electione. vbi dicitur, Episcopum electum, non Sacerdotem habere iurisdictionem.

Prima diffic. Qui excommunicari possunt?

LEGE Ric. d. 18. art. 5. per totum, & Caiet. de autoritate Pa pæ cap. 10. & sequentibus.

CONCLUSIO I.

PA P A quanuis sit hæreticus, non est ipso facto excommunicatus. Ratio est: quia antequam deponatur, est supra omnes, atq; ita nō est, à quo possit excommunicari, neq; excommunicatione capitis ad abolendam, de hæreticis, ligatur: fuit enim illa excommunicatio lata à Lucio Papa, & par in parem non habet imperium.

CONCLUSIO II.

PA P A hæreticus, vt apostata, ab vniuersali Concilio deponi potest. Definita est in cap. si Papa. 40. d. & ratio est: quia sicut nulus potest esse alicuius religionis Prælati, qui nō sit in illa religione professus, ita neq; potest esse Papa, si fide Ecclesie careat.

CONCLUSIO III.

CONCILIUM vniuersale potest Papam per excommunicationem compellere, vt redditurus rationem hæresis, aut apostasie. F. t. q. 1. 4. p. 2. d. stasie

Alex. Alen. q. 82. m. 2. D. Bon. na. q. 1. Ric. ar. 5. per totū. vbi supra. Caiet. de autoritate Pa pæ cap. 19. c. sequentibus.

stasie criminis cuius accusatur, compareat, & in his duobus casibus illum excommunicare. Patet, quia cum possit in his duobus casibus Papam deponere, erit tunc illo superior, & ex consequenti, antequam deponatur, per excommunicationem illum, ut in iudicio compareat, compellere. Aliter enim, si non posset conciliu Papam compellere, neque posset illum iudicare.

APPEN. I. Hinc sequitur, nullo modo Papam excommunicari posse, nisi in praedictis duobus casibus, in quibus Concilium est supra Papam: neque hoc posse fieri antequam deponatur: sed propter non comparendi contumaciam.

CONCLUSIO III.

NVELVS sibi aequalem excommunicare potest. Ratio est, quia par in parem non habet imperium.

APPEN. 2. Hinc, Episcopi in Concilio Provinciali congregati, si aliquid sub excommunicatione obseruandum decreuerint, tali excommunicatione ligantur, quatenus omnes Metropolitano praesenti subduntur: Metropolitanus vero non ligatur: quemadmodum Papa excommunicatione lata a Concilio vniuersali non ligatur, quauis Patres concilij illa ligentur.

Dubium. An excommunicari possit vniuersitas, siue collegium

DVÆ sunt opiniones. Vna Siluestri verbo excommunicationis 1.º. 3.º. dicentis, non posse excommunicari totam communitatem, sic dicendo, toti huic communitati praecipimus sub excommunicationis sententia, &c. nihilominus, tamen si ita feratur, valebit. Quia multa fieri prohibentur, quae tamen facta tenent. Altera opinio, & opposita est Ric. vbi sup. q. 3.

CONCLUSIO I.

SENTENTIA contra vniuersitatē, aut collegium lata est nulla. Ratio est: quia excommunicatio praesupponit mortale peccatum, quod est personae, & non communitatis actus.

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATVS, antequam ab vna excommunicatione absoluat, potest alia ligari, non propter noua crimina, sed propter contumaciam in priori excommunicatione. Definita est in Cano. finali. 3.º. q. 4. quod fit, ut acriori animaduersione eius contumacia corrigatur.

CON-

CONCLUSIO III.

MORTVVS, pro criminibus in vita commissis excommunicari non possunt. Ratio est: quia iam sunt extra Ecclesiam, & non sunt homines.

CONCLUSIO IIII.

POTEST nihilominus declarari, dum viuerent in excommunicationem incidisse. Definita est in Canone Sanē. 24. q. 2. quemadmodum haereticus, qui post mortem excommunicatus declaratur, & pro eo sacrificia offerri prohibentur.

CONCLUSIO V.

MORTVVS ab excommunicatione absolui potest, ut constat ex cap. a nobis. el. 2. de sententia excommunicationis: quae quidem absolutio solum fit quoad poenam exteriorem, nempe, ut in loco sacro sepeliatur, & pro illo publice oretur.

Secunda diffie. Qui possunt ab excommunicatione absolueret

Alex. Alex. q. 81. m. 1. c. 2. S. Tho. q. 24. art. 1. Ric. art. 10. q. 11. Dur. quest. 18. Siluest. verbo absolutio. 1. 6. 2. Caiet. verbo excommu. minor. prope finē.

CONCLUSIO I.

AB excommunicatione minori non potest absolueret, nisi Sacerdos, qui auctoritatem audiendi confessiones habet: & habetur in cap. nuper. de sententia excommunicationis. Nam cum excommunicatio sit poena iuris, non poterit ita excommunicatus, nisi ab habente spirituales iurisdictionem absolui, qualem non habent, qui non sunt confessores instituti. Caiet. est contra Nauarrum. cap. 27. Cano. 25. in summa.

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATVS, ab homine absolui non potest, nisi ab eo, qui excommunicauit, vel a superiore: ut a Papa, vel ab eo, ad quem est appellatum. Nam eius est absolueret, cuius est ligare.

CONCLUSIO III.

QUANDO aliquis est excommunicatus ab homine, quia fuit incendiarius, non potest nisi a Papa absolui. Definita est in cap. tua nos. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO IIII.

AQUACUNQUE excommunicatione ab homine, facta tamen prius parti laesae satisfactione, per bullam Cruciatte absolui quiuisset. Ita enim in bulla continetur.

d 2 CON-

CONCLUSIO V.

Si non habet, unde parti satisfaciatur, absolendus est, non virtute Cruciatæ, sed per iudicem, qui excommunicauit. Nam hæc absolutio est ad reincidentiam, quæ nisi per iudicem ferri nõ potest.

Scon. eff. d. 2. 2. quæst. 2.

CONCLUSIO VI.

EXCOMMUNICATVS in vno Episcopatu ab homine generali excommunicatione, si in alia dicecesi reperitur, non potest ab alieno Episcopo, etiam facta parti læsæ satisfactione, absolui. Nam eius est absolueret, cuius est ligare, vel autoritate Cruciatæ absoluatur. Oppositum tenet Soto, ubi supra.

CONCLUSIO VII.

QUANDO excommunicatio est à iure Canonico, & absolutio Papæ reservatur, nullus præter ipsum, tali excommunicatione ligatum absolueret potest. Hæc est definita à Benedicto II. in Extrauaganti inter cunctas. obseruent. Hec Caiet. in summa, verbo absolutio ab excommunicatione. Oppositum tenet Nauarro. ubi supra, Can. 39. & alij, quos ipse citat, vide ipsum loco allegato.

Tertia diffic. Quæ nam sunt Papales excommunicationes?

RESPONDEO: Quædam sunt in cœna Domini, à quibus etiam per Sacerdotem confessorem per bullam Cruciatæ, absolui potest nemo: aliæ verò sunt, à quibus habens bullam, per Sacerdotem confessorem absolui potest, quæ dicuntur extra cœnam: Quas omnes refert, & declarat Caiet. verbo Excommunicatio cap. 31. simul cum omnibus excommunicationibus à iure. & Nauarro. cap. 27. ubi supra.

Quarta diffic. Potest ne aliquis inuitus ab excommunicatione absolui?

CONCLUSIO I.

EXCOMMUNICATVS absolui potest: quia cum excommunicatio sit medicinalis, si timetur delinquentis obstinatio, iudex illam relaxare tenebitur.

Alex. Alen. q. 81. m. 7. art. 1. D. Bona. q. 6. Ric. ar. 10. q. 1. S. Thom. q. 24. artic. 2.

CONCLUSIO II.

EXCOMMUNICATVS verò à iure minimè potest inuitus absolui: quia cum voluntariè peccauerit, videtur voluntariè excommunicationem à iure contraxisse: atque ita non nisi voluntariè erit absoluentus. Hæc Ric. d. 18. art. 10. q. 11. Sunt, qui sine discrimine vtranque conclusionem concedant.

Quinta diffic. Excommunicatus absens poterit ne absolui?

Ric. ar. 10. q. 2

CONCLUSIO.

POTEST excommunicatus absens absolui. Ratio est: quia huiusmodi absolutio est pœnæ relaxatio, quæ, vt potest contra absentem ferri, ita & absenti remitti. Nã, etiam si requiratur aliqua solèntas, si de facto absoluatur, absolutio valebit.

Sexta diffic. Excommunicatus pluribus excommunicationibus poterit ne ab vna absolui, & non ab alia?

Alex. Alen. q. 81. m. 7. art. 2. D. Bona. q. 4. Ric. ar. q. 3. ibi D. Thom. q. 24. art. 3.

CONCLUSIO.

POTERIT profectò. Nam, vt potest pluribus excommunicationibus successiuè ligari, ita etiam successiuè absolui poterit.

Septima diffic. Poterit ne aliquis pluribus excommunicationibus absolui per vnã absolutionem?

CONCLUSIO.

EXCOMMUNICATVS à diuersis iudicibus propter diuersas causas, non potest nisi pluribus absolutionibus solui, quando ab eisdem iudicibus absoluitur: quia cum plures illum ligauerint, à pluribus est necessariò absoluentus: eius enim est ligare, cuius est absolueret, nisi per bullam Cruciatæ absoluatur: tunc enim à supremo iudice absoluitur: & nisi sit ab eodem Episcopo propter diuersas causas excommunicatus, propter blasphemiam, furtum, &c. nam tum vnica absolutio erit satis.

Ric. ar. 9. q. 7.

Octava diffi. An excommunicatus in alieno Episcopatu, & ob id à proprio Episcopo absoluit

CONCLUSIO

EXCOMMUNICATVS in vno Episcopatu non potest à proprio absolui: vt si Archiepiscopus Valentinus excommunicaret propter furtum Ilerdensis peregrinum, eius enim est absolvere, cuius est ligare.

Hinc, religiosus hospes excommunicatus à Prælato vbi hospes est, ab alio Prælato absolui non potest. Nō est intelligenda conclusio de excommunicatione à iure: tunc enim talē excommunicatio nē, in aliena diocesi incurrens poterit à proprio Prælato absolui.

Limitatio.

Nona diffi. Est ne aliqua solemnitas in absolutione ab excommunicatione necessario seruanda?

CONCLUSIO I.

SI absolues est iudex ordinarius, vt Commissarius, & praescribitur solemnitas, nempe, vt prius parti laesae satisfactio fiat, ita vt aliter irritetur absolutio, absolues nihil facit. Agit enim contra praecipuum superioris irritantis absolutionem: & est definita in Extrauaganti Et si dominici gregis. lege Caiet. in summa vbi colligit. 90. textus, in quibus omnes excommunicationes iuris explicauit, ne absoluendo contra ius, errare tibi contingat.

APPEN. I.

Hinc, confessor absoluens virtute bullarum, non facta restitutione parti laesae, nihil facit: nam in bullis praecipitur, vt prius fiat restitutio. tantum enim valent indulgentiae quantum sonant. Quod si statim non potuerit satisfacere, praestet tunc reus cautionem pignoratitiam, aut fideiussoriam: & si neutro modo efficere possit, saltem iuratoriam praestet.

CONCLUSIO II.

PRAETER hos casus, quando satisfactio de iustitia facienda praetermittitur, absolutio si fiat, erit iniusta, non tamē irrita. Ratio est: quia quantum à iure prohibeatur, non tamen irritatur: & nota, intelligendum esse satisfactionem de damno illato in bonis fortunae, aut honoris, aut corporis.

APPEN. 2.

Hinc excommunicati pro crimine haeresis, aut pro ingressu in mona-

monasterium monialium: ad nullā tenentur restitutionē, vt absoluantur. Ratio est: quia nullū, in aliquo praedictorū bonorū, quorū ratione facienda est restitutio, damnum aliquod intulerunt.

CONCLUSIO III.

POTEST quicumque excommunicatus absolui ab excommunicatione extra sacramentalem confessionem. Ratio est: propterea quod talis absolutio non est à peccatis, sed à poena. Ecclesiastica: & hic modus absoluendi plerumque ab Ecclesia seruatur.

Artic. V. Circa explicationem Canonis Si quis suadente, &c.

HIC Canon legitur art. 7. q. 4. a. cuius explicationem sunt aliquae difficultates proponendae: & nota primum, in praesentia non esse institutam disputationem de priuilegio fori Clericorum: quo fit, vt pro causa criminali, aut civili, coram Iudice seculari conueniri non possint: sed de priuilegio Canonis, propter quod incidunt in excommunicationem percutientes illos.

Prima diffi. Qui possunt priuilegio Canonis gaudere?

CONCLUSIO I.

OMNES clerici, etiam primae tonsurae, dummodo non sint coniugati. Definita est in cap. 1. de clericis coniugatis. lib. 6. tum etiam quia nomine clerici absolute prolata Canone Si quis suadente. hi omnes intelliguntur.

CONCLUSIO II.

CLERICI primae tonsurae coniugati cum vnicis, & virginibus, ita vt non sint bigami, hoc priuilegio gaudent: dummodo totum furam, & habitum clericalem deferant, & per Episcopum ministri alicuius Ecclesiae, vt oeconomi, sacristae, &c. sint constituti. Definita est in cap. Clerici. de clericis coniugatis. in 6. & in Concilio Trid. Sess. 23. cap. 6. de reformatione.

APPEN.

CONCLUSIO III.

OMNES religiosi professi, & nouitij, & conuersi, & donati in religione approbata, canonis priuilegio gaudent. Definita est in cap. parochianus. de sententia excommunicationis extra. & in cap. religioso. eodem titulo in 6.

d 4

CON-

CONCLUSIO IIII.

MONIALES omnes professæ in religione probata, sub eodẽ priuilegio intelliguntur. Definita est in c. de monialibus. eodẽ titulo.

APPEN. I.

De nouitiis Monialium nihil reperitur: quia cap. religioso. solũ de nouitiis monachorum loquitur.

APPEN. 2.

Beatæ, quamuis tria emittant vota, hoc priuilegio non potiuntur: quia aliquam religionem approbatam non profitentur.

Dubium. Fruuntur ne Eremitæ hoc priuilegio?

ANGELVS negat, Siluester affirmat, verbo excommunicationis 6.º. 2. Credendum tamen est quemadmodum priuilegio fori, similiter & Canonis priuilegio gaudere.

Secunda diffic. Qui clerici hoc priuilegio priuantur?

CONCLUSIO I.

DEGRADATIVS, hæreticus, & apostata à religione, illo priuantur. Caieta. est super Canonẽ, si quis suadente. in summa, verbo Excommunicatio. Cæterum communis opinio oppositum tenet, vt Siluester verbo Excommunicatio 6.º. 2. docet.

APPEN. I.

Hinc sequitur, Clericum excommunicatum, & ad triremes datatum hoc priuilegio gaudere,

CONCLUSIO II.

CLERICVS non coniugatus carẽ tonsura, & habitu clericali, respectu ignorantium, hoc priuilegio minimè gaudet. Definita est in cap. si vero. el. 2. de sententia excommunicationis.

APPEN. 2.

Hinc, percutientes pueros non portantes tonsuram, neque habitum clericalem, non sunt excommunicati, si eorum Clericatũ ignorent: & idem est iudicium de percutiente Clericum Sacerdotem veste laicali indutum: nam ignorant hi factum esse excommunicationi subiectum.

CONCLUSIO III.

CLERICVS portat arma, & habitum laicalem, vel solum habitũ laicalem, si ter ab Episcopo monitus noluerit respicere, Canonis priuilegio priuatur, etiã respectu scientiũ eius Clericatum. Definita est in cap. contingit. el. 2. de sententia excommunicationis.

CON-

CONCLUSIO IIII.

CLERICI tractantes negocia secularia, vt sunt aduocati, mercatores, si habeant publicas officinas, quanuis percutiantur, eorũ percussores excommunicatione huius Canonis non ligantur. Definita est in cap. final. de vita, & honestate Clericorũ: si tamen ter ab Episcopo moniti, vitam in meliũ non mutauerint.

CONCLUSIO V.

CLERICVS Iocularis canonis priuilegium amittit. Definita est in cap. 1. de vita, & honestate Clericorum in 6.

APPEN. 3.

Hinc percutiens Clericum publicum Iocularem ex tali officio viuentem non erit excommunicatus.

CONCLUSIO VI.

CLERICVS artem militarem, vt milites stipendiarij, exercens, Canonis priuilegio nõ gaudet. Definita est expressè in cap. eum non ab homine. de sententia excommunicationis. Secus autem est de priuilegio fori. Nam si duces exercituum monachum apostatam sub habitu militis verberauerint, excõmunicati erunt: quia illum suo Prelato tradere tenentur.

Tertia diffic. Quando aliquis erit clerici percussor, ita vt in sententia Canonis incidat?

Siluester verbo excommu. 5.º. 6.º. Caet. cap. 10.º. super hunc Canonem.

CONCLUSIO I.

CLERICI percussor non solũ dicitur, qui eum manu ledit, verum etiam qui in illum per contemptũ aquã, puluerẽ, aut sputũ præiicit: quia manus violenta dicitur etiam ex iuris positione captio, vel detentio Clerici in camera clausa, vel quid huic iusmodi odio, & animo irrogandi iniuriam Clerico effectum.

CONCLUSIO II.

QUI iniuste percutit Clericum, etiam ipso volente, erit excõmunicatus. Constat ex cap. contingit. el. 1. de sententia excommunicationis, & dicitur iniuste pati, si in satisfactionẽ pro aliqua iniuria dicat clericus: percutite me in satisfactionẽ iniuriæ, qua te affeci.

CONCLUSIO III.

QUI præcipit clerici percussorem erit excõmunicatus, si effectus sequatur. Definita est in cap. mulieris. de sententia excõmunicationis. Intellige conclusionem, dummodo ante percussio-

Limitatio.

d 5 nem

nem non pœnituerit. Nam tunc, cessante peccato, quanuis sequatur percussio, cessabit excommunicationis effectus.

CONCLUSIO IIII.

QVI consilium fauorem, auxilium præstat, vel clerici percussione ratam habet, in excommunicationem incidit. Definita est in cap. sicut dignum. de homicidio. & rati habitio debet esse illius, in cuius gratiam facta est percussio, & qui mandare potuit.

CONCLUSIO V.

QVI sine proprio in commodo clerici percussione prohibere potuit, & non prohibuit, sententia excommunicationis comprehenditur. Ratio est: quia fuit causa damni. Caiet. ubi supra sine limitatione hanc conclusionem intelligit. Sed intelligenda est de illo, cui ex officio incumbit clericum defendere: ut est Ecclesiasticus Iudex, si pateretur à iudice sæculari capi, vel torqueri: vel dominus, qui videret suos familiares clericum percutere, & nõ prohiberet.

CONCLUSIO VI.

SI quis clericum fugientem insequatur, erit excommunicatus, si clericus se in ignem, aut aquam proiciat, aut lapide offensio nis feriat. Ratio est: quia in causa esse censetur.

CONCLUSIO VII.

CLERICVS seipsum iniuriosè, desperatione, scilicet, aut tædio, percussione excommunicatione ligatur. Ratio est: quia percussione seipsum iniuste, manus violentas in clericum iniicit.

Hinc Monialis sollicitans (quod Deus auertat) abortum, nõ est excommunicata: quia non sibi, sed foetui iniuriam irrogat.

CONCLUSIO VIII.

QVI vestè qua clericus indutus est, aut equum in quo sedet, percussit: aut rem, quam habet manu, iniuriosè rapit, in excommunicationem incidit: quia hoc in clerici contumeliam facit.

CONCLUSIO IX.

QVI clericum apprehendit, ut in carcerem ducat, & ibidem, vel in camera, ne inde exeat, detinet, ostium foris claudens animo inferendi vim, siue offendendi, excommunicatus manet. Definita est per cap. si verò. el. 1. & per cap. nuper. de sententia excommunicationis. Et intelligitur conclusio de iudicibus tantum Sæcularibus, non autem de Ecclesiasticis, etiam si detineant clericos alienæ iurif-

Limitatio.

APPEN.
Silu. ver. excõ.

Limitatio.

iurisdictionis: nam cum sit constitutio pœnalis de aliis iudicibus sæcularibus loquens, nõ erit ab ecclesiasticis iudicibus amplianda.

Quarta diffic. Quibus casibus Clericum percussione non erit excommunicatus?

CONCLUSIO I.

QVI profert gladium, siue mittit lapidem in clericum, non erit excommunicatus, si illum non percussione, quanuis laicè feriat. Ratio est, quia tunc non est violenta manus, sed solum comminatio violenta.

CONCLUSIO II.

QVI percussione clericum non animo iniurioso, non erit excommunicatus: quia non est violenta percussione.

CONCLUSIO III.

QVI percussione clericum titulo correctionis, & non vindictæ, vel per se, vel per alium: ut Pater, Magister, & Prælatus, non est excommunicatus. Ratio est: quia ibi non fuit iniuria, sed correctio.

Hinc, si Prælatus hoc faciat animo vindictæ: quia vult aliquam iniuriam vlcisci, vel ex odio, excommunicatione ligatur, ut constat ex cap. 1. & ex cap. cum voluntate. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO IIII.

CLERICVM in adulterio cum vxore, matre, filia, aut forore comprehensum percussione, non erit excommunicatus. Definita est in cap. si verò. el. 1. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO V.

MVLIER à clerico agitata osculo, aut tactu impudico non erit excommunicata, si illum percussione. Definita est eodem cap. si vero.

CONCLUSIO VI.

QVI non animo lædendi, sed defendendi seipsum, clericum percussione, excommunicatus non erit, quia mortaliter non peccat.

CONCLUSIO VII.

IVD E X Sæcularis apprehendens clericum in fraganti delicto, aut nocte arma gestantem, non erit excommunicatus, si illum capiat, ut statim suo iudici restituat.

Silu. ver. excõ.
6. 1. 1.

APPEN.

Silu. ubi sup.
6. 14.

Quinta

Ric. ar. 9. q. 1.
3. & 4.
Verbo absolvo.
ab excomm.

Quinta diffi. Quis poterit ab Excommunicatione huius
Canonis absolueret?

SILVESTER 17. casus recenset, in quibus potest Episcopus absolueret: citra illos non nisi Papa.

Articulo V. De Interdicto.

ABSOLVETVR aliquot difficultatibus positis, de quibus Theologi vix tractat: disputat tamè Summè fufissimè.

Prima diffi. Expediit ne aliquando interdicti censuram imponeret?

CONCLUSIO.

IUSTA causa interueniente Ecclesia interdictum generale, etiam si populus non sit in culpa, imponere potest. Canonizata est in cap. minor. i. q. 4. & ratio est: quia Ecclesia aliter non potest superiorum contumaciam cohibere, nisi illorum populos à diuinis excludendo: & populus quidem gratiam, abstinendo ab Eucharistia per obedientiam propter defensionem Ecclesiæ, promeretur.

Secunda diffi. Quotuplex est interdicti effectus?

RESP. Triplex communiter assignatur, priuatio, scilicet, diuinorum, Sacramentorum, & sepulturæ.

CONCLUSIO I.

TEMPORE interdicti, personis interdictis non licet diuinis intererere, præterquam quod in primo die Natalis Domini, & in primo die Resurrectionis, & Pentecostes, & in die Assumptionis Virginis Mariæ, in quibus interdictum à primis Vesperis vsque ad Completorium sequentis diei inclusiuè suspèditur. Ita definitum est in cap. alma mater. de sententia excommunicationis in 6. Tum etiam à primis vespers in festo Corporis Christi per totam octauam, vsque ad vespers vltimas octauæ inclusiuè, per Extrauagantem Excellentissimi. quæ est Martini V.

CON-

CONCLUSIO II.

OMNES Clerici, etiam primæ tonsuræ, dummodò non dederint causam interdicto, & non sint Clerici coniugati, tempore interdicti diuinis intererere possunt. Nam hi, qui excipiuntur, hoc priuilegio non gaudent.

CONCLUSIO III.

HABENTES bullam Cruciatæ tempore interdicti sacris intererere possunt, & secum omnes suos familiares, qui suæ familiæ feruiunt, intromittere. Definita est in cap. licet. de priuilegiis in 6. qui textus non est reuocatus per contrariam consuetudinem priuilegium ignorantium. Nam priuilegia ignorantibus contraria consuetudo non refragatur.

CONCLUSIO IIII.

INTEGRVM est tempore interdicti Sacramentum Pœnitentiæ, Confirmationis, & Matrimonij recipere, dummodo interdicti causa non extiterint. Perinde etiam & Baptismi sacramentum, atque viaticum deferri potest morientibus: cætera autem sacramenta, Ordinis, scilicet, Extremæ Vnctionis, & Eucharistiæ sanis recipere non licet. Hæc conclusio in multis textibus Iuris Canonici, quos refert Siluester, est definita.

Verbo interdictum § 7.

CONCLUSIO V.

LAICIS tempore interdicti sepultura in Ecclesia, & cæmeterio denegatur, non tamen extra, & sine officio funerali: Clericis verò dummodo interdicti causam non dederint, in sua Ecclesia, siue aliena cum pulsatione campanarum, & officio alta voce celebrato Ecclesiastica sepultura conceditur. Definita est in cap. alma mater. citato.

Siluest. ubi sup § 8.

Hinc Clerici cauere debet tempore interdicti, ne horas Canonicas in Ecclesia, vel in camera dicant, nisi ianuis clausis, aut semoti omnino, si claudere noluerint.

APPEN.

Tertia diffi. Violare interdictum, est ne peccatum mortale?

CONCLUSIO I.

CLERICI in sacris ordinibus constituti interdictum violantes, id est aliquid eo tempore prohibitum facientes, mortaliter peccant, fiuntque irregulares. Quod si fuerint religiosi, excom-

excommunicationem latae sententiae incurrunt. Ratio primae partis huius conclusionis est, quia poena irregularitatis, suspensionis ab officio, & beneficio non nisi propter mortale imponitur: quas quidem poenas incurrere huiusmodi Clericos constat ex cap. is qui. & ex cap. is cui. de sententia excommunicationis. in 6. & ex cap. tanta. de excessibus Praelatorum. & in Clementina ex frequentibus, de sententia excommunicationis. Religiosi vero excommunicantur: quod intellige tantum quando matrix Ecclesia interdictum feruat. Prima pars conclusionis est contra Caieta. in summa verbo interdictum. Intelligenda est conclusio, quando Clerici exercent actum, quem non possunt, nisi in sacris ordinibus exercere. Vnde si canat Epistola sine manipulo, vel responsum, ut laici solent, non erit irregularis.

Limitatio.

Caiet. ubi supra.

CONCLUSIO II.

CLERICI in minoribus ordinibus constituti, interdictum violantes, non efficiuntur irregulares. Ratio est: quia praefati textus solum de Clericis in maioribus ordinibus constitutis loquuntur: & lex poenalis potius est restringenda, quam amplianda.

CONCLUSIO III.

LATICI scienter interdictum violantes, nepe audiendo Missam, mortaliter peccant: quia in re graui contra praecipuum Ecclesiasticum agunt, ut in cap. alma mater, prohibetur.

Quarta diffic. Quis poterit interdictum relaxare?

RESPONDEO, si est ab homine relaxari, & suspendi ad tempus, vel in totum potest ab illo, qui illud posuit. Si est à iure, & Papae non referuatur, ab Ordinario relaxari potest, persona vero interdicta à iure vel ab homine, non est vitanda ante denuntiationem, ut ex Concilio Constantiensi patet.

Artic. Vltimus. De Cessatione à Diuinis.

QVAS autem ob causas fit cessatio ponenda, inuenies in cap. quamuis. de officio ordinarij. in 6. Haecenus de excommunicatione.

FLORES.

FLORES QVAESTIONIS, de Correctione fraterna.

Art. An Correctio fraterna obliget transgressores ad mortale?

CONCLUSIO I.

FRATREM in mortali peccato existentem corripere de lege naturali, Diuina & positua est. Esse autem de lege naturali, constat ex illo principio: Omnia, quaecunque vultis, faciant vobis homines, illis facite: & iuxta naturalem, & rectam rationem debent homines, quando errant, velle doceri, & ab aliis in spiritalibus sibi opem ferri, lex etiam diuina hoc docet: Nam si aino proximi sub onere cadenti subuenire praecipitur, multo magis profecto homini sub onere peccati cadenti erit sub praecipito subueniendum. Vnicuique enim mandauit Deus de proximo suo. Et tandem in iure positio est definita, & habetur in Canone Prouidendum. d. 18. & Can. si peccauerit. 2. q. 1.

CONCLUSIO II.

PRAECEPTUM correctionis fraternae transgressores ad mortale obligat. Digni enim sunt morte, non solum qui talia agunt, sed etiam qui consentiunt facientibus: & qui corripiendo fratrem potest peccatum prohibere, non prohibendo, consentire videtur.

Hinc haereticum erit, negare tale praecipuum non esse Diuinum.

Dubium. Continetur ne hoc praecipuum. Matth. 18. vbi dicitur, Si peccauerit in te, &c?

CONCLUSIO.

NON erit haereticum, negare, ibi hoc praecipuum non exprimi, cum ordo correctionis, non autem correctio eo in loco mandetur, quemadmodum Matth. 5. Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum, &c. non ieiunium, sed ieiunandi forma praecipitur.

Dubium

S. Tho. 2. 2. q. 33. DD. d. 19. Canonista su. per c. mouit. de iudicis. et Can. si peccauerit. 2. q. 1. Castro ver. bo subditus. So. ro de ratione tendingi, & detegendi secretum & Pater Arnaldus de hoc ar. 9. S. Tho. ar. 2. Ric. q. 1. ar. 2. Duran. q. 3. Luc. 14. Exod. 23. Deut. 22. Eccle. 17.

APPEND. Ad Rom. 1.

Math. 5.

Dubium. Est ne grauius peccatum transgressio huius præcepti, quàm transgressio præcepti de Eleemosyna corporali?

CONCLUSIO I.

MAGIS præceptum correptionis, quàm Eleemosynæ corporalis obligat. Ratio est: quia transgressio huius præcepti magis nocet, & ita deterior multò esse censetur.

CONCLUSIO II.

Lege Can. ipsa pietas. 23. q. 4. & est D. Aug.
QUANDO peccatum in proximo corripiendum, est ex ignorantia, maior necessitas est proximum corrumpere, quàm indigentem corporaliter subuenire. Ratio est: quia qui ex ignorantia peccat, nisi admoneatur, resipiscere non potest.

CONCLUSIO III.

QUANDO peccatù est ex malitia, vel ex passione, priùs est indigenti corporaliter subueniendum. Quia extremam necessitatem corporalem patiens, nisi Eleemosyna illum vitare non potest. Qui autem peccat ex malitia, vel ex passione, potest sine correptione resipiscere.

S. Tho. ar. 2. et ibi. Caie. Durã. 9. 3.
Prima diffie. An correptio fraterna obliget quocùque tempore, etiam si scandalum, siue mortis periculum timeatur.

CONCLUSIO I.

PRÆCEPTVM hoc minimè obligat, nisi tribus circumstantiis concurrentibus, quarum vna peccati commissio, altera futuræ emendationis, & 3. commodà opportunitas est. Si enim dubius de peccato proximi, illum corripere, maxima afficeret illum iniuria; & si nulla spes emendationis haberetur, esset actus inutilis: & si alio tempore magis me profuturum spero, differre ex charitate correptionem teneor: fit enim talis dilatio propter maiorem proximi vtilitatem. *Lege Can. Si quis. de Pœnitent. d. 7.*

CONCLUSIO II.

HIS circumstantiis simul concurrentibus, præceptum correptionis ad mortale obligat: quia tunc nulla est ratio protrahendi correptionem.

APPEN.

Hinc altera illarum circumstantiarum deficiente, correptionis præ-

præceptum non obligabit: quia cessat correptionis finis, qui est fratrem lucrari.

CONCLUSIO III.

CONCURRENTIBVS circumstantiis positis, erit aliquando correptionem prætermittere, veniale peccatum. v. g. si ex grauius causis differatur, & ex ignorantia, quia credit se non teneri, quotiescunque illæ circumstantiæ concurrunt, vel quia non omnino sperat se profuturum, dummodo paratus sit omnia postponere, si se finem correptionis consequuturum sciret. Ratio conclusionis est, quia talem animi præparationem habens, fraternam retinet charitatem. *S. Thom.*

CONCLUSIO IIII.

QUANDO correptio est necessaria omnino, ita vt proximus nisi corripiatur, à peccato abstinere non possit, tunc etiam cum periculo mortis est frater corripiendus. v. g. Si corripiendus peccaret ex ignorantia culpabili, & spes certa de eius conuersione haberetur. Ratio est: quia ex ordine charitatis in necessariis ad salutem bonum spirituale proximorum est bono temporali nostro anteponendum.

CONCLUSIO V.

QUANDO correptio non est simpliciter ad salutem proximi necessaria, quia fortassis peccat ex passione, aut malitia, tunc Prælati etiam cum periculo mortis ad corripiendum tenentur, vt si esset certus. N. adulterâ relicturâ peccatù, certoq; sciret se ab adultero occisum iri. Ratio est: quia Prælati ex officio, & ratione iustitiæ custos, & speculator ad arcendos lupos constitutus est.

CONCLUSIO VI.

CAETERI verò cum tali periculo non obligantur: quia solum ex charitate tenentur, & ad opera charitatis, nemo cum detrimento vitæ, vel cum notabili detrimento bonorum, famæ, aut honoris obligatur, nisi in casu extremæ necessitatis.

Secundâ diffie. Tenetur ne quilibet alium corripere, cuiuscunque status, & dignitatis sit?

S. Tho. ar. 2. q. 4. & Ric. ar. 2. q. 2. & 3. Durã. q. 2. est. 3.

CONCLUSIO I.

CONCURRENTIBVS circumstantiis supra positis, Omnes homines cuiuscunque status, & infidelis tenetur peccatorem

F. t. q. 4. p. 2.

e catorem

catorem corripere. Quia cum sit præceptum naturale, vt in principio diximus, omnes in vniuersum homines obligabit: sunt enim infideles etiam nobis fratres, & proximi: & Christus I E S V S, Si peccauerit in te frater tuus, &c. dixit.

Matth. 18.

CONCLUSIO II.

PRÆCEPTUM correptionis peccatores omnes, etiam publicos obligat, ita tamen, vt cautè fiat, nempe, vt corripiat secretò, & non increpando, sed obsecrando, simulq; seipsum accusando, & nouæ vitæ inchoationem proponendo: nam publicè corripiedo, qui publicus peccator est, nihil efficit: cuius enim vita despici tur, restat, vt doctrina quoque contemnatur. Ratio est: quia cum existens in mortali teneatur ad alia opera charitatis exercenda, ad hoc etiam, quod est potissimū, obligabitur: nisi ita sit infamis peccator, vt est meretrix, leno, &c. vt de illo nulla correctionis spes habeatur: esset enim opus inutile.

Greg. D. Tho.
ar. 5. ubi supr.

CONCLUSIO III.

PRÆLATI, qui sunt publici peccatores, tenentur, vel cedere officio, vel resipiscere ad alios corripiendos, alioquin mortaliter peccabunt: aliter enim commodum ex sua malitia reportarent, siquidem ab hoc præcepto liberarentur: & ita est intelligendus Ric. art. 2. q. 2.

APPEN.

Hinc subditus, qui peccator publicus est, resipiscere, vt alios corrigat, non tenebitur: quia nullus tenetur ad opera misericordiae, nisi quando facultatem habeat.

CONCLUSIO IIII.

GRAVIUS peccat Prælati, quàm subditus hoc præceptum prætermittens: quia Prælati plusquàm alius subditus, sibi subditū diligere tenetur: dicente Christo I E S V apud Ioan. Petro Ecclesie principi: Simon diligis me plus his. est enim subditus Prælati spiritualis filius.

Ioan. 27.

APPEN.

1. Timo. 5. 9.

Hinc, Paterfamilias magis ad corripiendum domesticos, quàm extraneos tenetur, dicit enim B. Paul. Qui non habet curam suorum, maximè domesticorum, &c. est infideli deterior.

Tertia

Tertia diffie. An Prælati ratione obligationis præfata teneantur inquirere secretos peccatores, vt illos secretò fraternaliter corrigat?

CAI ET. partem negantem tenet. Soto partem affirmantem defendit. Cate. ar. 2. ubi supr. S. Tho.

CONCLUSIO I.

NON tenetur Prælati secretos inquirere peccatores, satis est illos inuestigare inquisitione generali per edicta publica, vt singulis annis fieri consuevit: nam quanuis Prælati magis ad correptionem fraternam, quàm subditi teneantur: non tamen alio modo, scilicet, inquirendo peccatores secretò tenentur, neque vllum de hac secreta inquisitione præceptum legitur.

Soto in 2. q. 4. con. 4.

CONCLUSIO II.

MULTO minus cæteri Christiani secretos peccatores corripiendos inquirere tenentur. Satis enim est, quando occurrunt, illos corripere: quemadmodum nullus tenetur quærere pauperes, quibus subueniat: nam satis, est vt occurrentibus eleemosynam præbeat.

CONCLUSIO III.

GRAVIUS peccat, qui Prælati peccatoris, quàm alterius subditi correptione negligit. Ratio est: quia ordine charitatis, & eleemosynæ spiritualis, plus Prælatum, qui est pater spiritualis, diligere tenetur: & quia illius peccatum magis nocet, est tamen nõ increpandus, sed obsecrandus. Seniores (inquit B. Pau.) ne increpaueris, sed obsecra, vt patrem: nisi fuerit crimen hæresis. Paul. enim publice reprehendit Petrum, quia fuit gentibus scandalum. Nam quando Prælati in fide errat, non est superior, sed equalis.

1. Timo. cap. 5. ad Gal. cap. 2.

Quarta diffie. An ordo correptionis fraternæ sit sub præcepto?

3. Thom. art. 7. Adu. de correptione.

Fra. Ric. art. 3. q. 1. Dur. q. 4.

EST autem ordo ex Euangelio, vt prius secretò admoneatur: secundo, vt testes inducantur: & tertio, vt Prælati denunciatur.

CONCLUSIO I.

QUANDO peccatum est notorium notitia facti, non est secretò, sed publicè peccator per fratrem increpandus, & publicè

e 2 per

1. Ad Timoth.
cap. 5.

per iudicem puniendus. v. g. qui blasphematur in foro, est à iudice publicè puniendus: & ab altantibus, si sine periculo mortis, vel alterius mali fieri potest, publicè increpandus. Patet ad Timo. c. 5. Peccantem coram omnibus argue, vt ceteri timorem habeant. Et est definita in cap. 1. de pœnit. & remiss.

APPEN.

Hinc religiosus, vel alius quiuis, qui blasphemates coram aliis non increpat, mortaliter peccat: Quia & Deum diligere increpando blasphemum, & scandalum aliorum diluere tenetur, nisi timore mortis, vel alterius mali excusetur.

CONCLUSIO II.

Matth. 18.

QUANDO crimen, quod non est notorium, est in detrimentum publicum, secreta correptio non est præmittenda, sed criminofus statim est iudici denunciandus, vt est crimen hæresis proditionis reipublicæ, & ambitionis. Ratio est: quia secreta admonitio solum est denuntiationi anteposenda, quando frater in malum priuatū videntis peccat. Ideo enim dixit Christus: Si peccauerit in te frater tuus, &c. id est, in tuam offensam, aut scandalū, corripere illum. temperat S. Tho. hanc conclusionem, scilicet, nisi quādo aliquis certissimè speraret fructū ex secreta correptione, vt si quis in hæresim ex ignorantia laberetur. Cæterum quia talia peccata perpetrantes rarissimè corriguntur, denunciandi statim sunt.

CONCLUSIO III.

QUANDO crimen est in detrimentum tertij, & nō spero me secretò corripiedo pro futurum, crimenque in iudicio probari nō potest, illi cui detrimentum paratur: vt sibi caueat, est denuntiatione faciendā, & criminofus, si aliter fieri non potest detegendus: vt si Petro Paulus insidias pararet. quia diligere tenemur proximum, sicut nos ipsos diligimus, & quilibet in simili casu admoneri vellet. Non est autem denunciandus iudici, quia crimen, vt inquit Adrianus, in iudicio probari non potest, sed innocenti, etiā cum damno criminofus: quia innocentis causa melior est.

CONCLUSIO IIII.

Matth. 18:

QUANDO crimen est occultum, & in malum peccantis, quale est peccatum libidinis, qualiscunque sit naturæ, si ex secreta admonitione delinquentis conuersio speratur, prius erit secretò corripendus. Conclusio est Euangelica, & eius transgressio est mortale peccatum: constat Matth. 18. Si peccauerit

rit in te frater tuus, corripere illum inter te, & ipsum solum.

CONCLUSIO V.

FACTA secreta admonitione, si frater non corrigatur, poterit fieri denuntiatione Prælati, non tãquam iudici, sed vt patri, quin testium inductio fiat. Ratio est: quia per istam denuntiationem facile fratri peccanti medebitur: deterrebitur enim secreta Prælati reprehensione, & est spiritualis eleemosyna nō contemnenda.

CONCLUSIO VI.

QUANDO frater per secretam admonitionem corripitur, & eius relapsus nō timetur, nullo modo erit Prælati denunciandus. Patet, ex Euangelio, corripere illum, &c. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: ibi igitur erit iustendum, cum finis correptionis, nepe, fratris peccantis reparatio habeatur.

Ricardus vbi supra oppositum tenet, vnde religiosi errandi occasione sumpserunt, dum in visitatione criminofos iam correptos denunciant.

Quinta diffc. Poterit ne clericus criminofum vita, vel abscissione mēbrorum plectendum iudici denunciare, quin irregularitatis pœnam incurrat?

CONCLUSIO

POTERIT, facta tamē prius protestatione, ne contra criminofum pœna sanguinis procedatur: quauis tali pœna procedendum esse sciat. Ratio est: quia præceptum denuntiationis est Euangelicum; præceptum verò, ne clerici sint mortis causa in iudicio, est tantum Ecclesiasticum, ac proinde potiùs primum, quàm secundum præceptum obligat.

Sexta diffc. Quando crimen est occultum, sunt ne testes inducendi: vt in iudicio contra reum testificari possint?

DVÆ sunt opinionēs. Prima Durandi, qui tenet partem negantem, quando scilicet, crimen est omnino occultum, poterit tamen (inquit) Prælati, tanquam patri reuelare: esse tamen solum inducendos testes, quando crimen est probabile, id est, coram duobus, vel tribus testibus commissum, et si vnus eorum oc-

Et. q. 1. 4. p. 2.

e 3

cultè

Ric. art. 4. q. 1.

Matth. c. 18.

Caietan. art. 7
vbi sup. S. Tho.

quest. 4.

cultè illum corripuerit, & resipiscere noluerit, erunt (inquit) tūc testes, quibus crimen notum est, vocandi: & si fuerit contumax Ecclesiæ denunciandus.

*S. Th. ar. 8. Rj
car. ar. 3. q. 2.
Gab. l. 4. s. u-
per 4. canonē.
Cai. ubi supr.
S. Tho.* Contraria opinio est S. Tho. & Ric. & Paludan. & Gabriel. & Caiet. vbi supra S. Tho. horum sententia est: vt si frater secretè ad monitus non corripiatur, inducantur testes, qui illum videant peccare: & si coram illis reprehensus non conuertatur, erit Iudici denunciandus, qui poterit per illos testes delinquentem conuenire.

CONCLUSIO I.

Matth. 18. QUANDO crimen est omninò occultum: si post secretam correptionem fraternam non conuertatur, testes ad illum obsecrandum adduci poterunt. Probatum ex Euangelio, Si te non audierit, adhibe tecum vnum, aut duos testes, vt in ore duorum, aut trium stet omne verbum.

CONCLUSIO II.

Matth. 18. NON sunt statim duo adhibendi, sed prius vnus, deinde alter: vt si fortè coram vno teste corrigatur, apud duos non infametur: patet ex Euangelio, vbi dicitur, Adhibe tecum vnum, aut duos, id est, prius vnum, & si non profuerit, adhibe alterum testem.

CONCLUSIO III.

Matth. 18. Si adhibitis testibus, frater conuertatur, non erit Ecclesiæ denunciandus. Expressa est in Euangelio citato.

A P P E N D. Hinc, si nulla est criminosa spes, neque sunt inducendi testes, neque est denunciandus nisi crimen sit in reipublicæ, aut alicuius tertij detrimentum. Cæterum teneor denunciare Prælato, si ob meritum obedientiæ sanctæ præcipiatur: si non mihi verisimile fuerit mea secreta admonitione esse corrigendam: tunc enim prius illum secretè admonere teneor.

*Alex. Alex. q. 40. c. 45. 119
3. p. m. 6. ar. 1.
q. 2. c. 3.
Dnr. q. 4.* Septima diffi. Quando per viam denunciationis proceditur, poterit Prælatus publicè delinquentem punire?

CONCLUSIO I.

QUANDO crimen est occultum, & denuntiatio fit Prælati tanquam patri, non potest Prælatus tunc illum punire, neque iuridicè interrogare, sed monere tantum, & minis terrere, vt cautè viuat: meliusque aget, si crimen non detegat, ne fortè inter reum

reum & denunciatores discordias seminet. Ratio est: quia Prælatus non potest iuridicè procedere, quando non habet contra reum legitimam probationem, neque infamiam, neque iudicium: & reus tunc etiam sub sententia excommunicationis cōfiteri minime tenetur. Non enim est Iudex, cessantibus legitimis, & plenius probationibus, ut possit per viam denunciationis, procedere: tamen si per viam accusationis, aut inquisitionis, semiplena probatione existente, quæ vnico teste, aut solis indicij constat, procedere possit.

CONCLUSIO II.

POTEST Prælatus secretè flagellis delinquentem punire, quando crimen potest duobus testibus probari, etiam si firmissimum propositum cauendi in futurum se habere dicat. Ratio est: propterea quod tūc procedit, vt iudex. Notanter dicitur secretè: quia publicè non potest, cum denunciationis finis sit sola fratris emendatio: quando autem reus fuerit infamatus, aliter, vt infra dicitur, procedendum erit.

CONCLUSIO.

SI reus post secretam punitionem, in idè peccatum relapsus fuerit, poterit tunc Prælatus, seu Iudex publicè cōtra illum agere, sub excommunicatione latæ sententiæ præcipiendo, vt veritatem dicat, & aliis pœnis illum castigando. Hæc Conclusio colligitur ex Euangelio, Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus, id est, publicè illum vitabis: quod fieri non potest, nisi post iudicium in foro iudiciario publicatum. *Matth. 18.*

Artic. II. De accusatione. Sit ne sub præcepto, delinquentem aliquando in iudicio accusare?

CONCLUSIO I.

NULLVS crimen publicum accusare tenetur, benè tamen iudicialiter denunciare: vt Iudex per Fiscum cōtra criminofum agat. Accusator enim tenetur probare crimē, non autem denunciator: nullusque est compellendus, vt crimē probet, quia si in probatione deficeret, pœna talionis plectendus esset, verum cum ex lege charitatis teneatur malo reipublicæ obuiare, tenebitur criminofum tale malum machinantem denunciare. Hæc est An- *Alex. Alex. 5. p. q. 42. S. Th. 2. 2. q. 68. Diu. ran. q. 4. Cano. nista ubi supr.*

geli, verbo accusatio. Contra S. Tho. & quaestio est de nomine, nã quod Angelus denuntiationem, S. Tho. accusationem vocat.

CONCLUSIO II.

NVLIVS tenetur in conscientia accusare criminofum ob iniuriam ab illo receptam: nã Christus IESVS cùm malediceretur, non maledicebat, & cùm accusaretur, non criminabatur, sed pro malefactoribus libentissimè orasse legitur.

CONCLUSIO III.

SI tamen non odio, aut malevolentia, sed in satisfactionem iniuriae illatae moueatur, integrum erit illum accusare: si enim licet petere in iudicio pro damno illato in bonis fortunae satisfactione, integrum quoque erit pro damno illato in bonis honoris, & famae, cùm utrobique criminofus ad restitutionem teneatur. Intelligitur offensum odio carere, si vellet potius aliter, quàm per accusationem sui honoris iacturam refarcire, verum quia aliter nõ potest, agit per accusationem.

Prima diffic. Tenetur ne accusator, prius admonere delinquentem?

SILVESTER duas contrarias affert opiniones.

CONCLUSIO.

NON tenetur prius admonere, quàm accuset. Ratio est: quia accusatio nõ fit propter bonum accusati, quod per se cre tam admonitionem intenditur, sed propter bonum publicum aut accusantis satisfactionem.

Secunda diffic. Quando accusator peccat?

CONCLUSIO I.

IN accusatore calumnia, semper est mortale peccatum. Ratio est: quia est mendacium in damnum innocentis.

CONCLUSIO II.

ACCUSATOR, quando est prauaricator, aut tergiuersator, non peccat mortaliter, nisi quando reus crimine publico accusatur, quia quando crimen est in detrimentum publicum, fit reipublicae iniuria prauaricando, aut tergiuersando: non autem quando crimen est in detrimentum alicuius priuatae personae. Tunc enim

Alex. Al. q. 41. m. 6. S. Th. 33. art. 7. Ric. ar. 3. q. 1. Silue per. verbo. accu. Jatio. 9. 9.

1. Pet. 2.

enim persona accusans laesa, vel prauaricando, vel tergiuersando iuri suo cedere potest. De his vero, qui accusare possunt copiosè Summistae disputant.

Artic. I II. De Inquisitione. An sit licite de crimine occulto, nulla praecedente infamia?

CONCLUSIO I.

NVNQVAM in criminibus priuatae personae, quando crimen non est in rempublicam, debet specialis fieri inquisitio, nisi de illo crimine infamia praecedat. v. g. sunt tres, aut plures testes, qui Petrum Sacerdotem cum aliqua concubina in lectulo viderunt, cuius criminis non est Petrus infamia notatus, quia testes tacuerunt, soli Praelato denunciant crimen, tunc Praelatus nec publicè illum punire, nec alios testes vocare ad inquirendum de eius vita poterit. Ita expressè definitur in cap. inquisitionis, & in cap. qualiter, & quando. el. 2. de accusat. vbi multa sacrae Scripturae loca referuntur. Notanter dicitur in conclusione (nisi crimè sit contra rempublicam) vt crimen haeresis, prodicionis, quia haec crimina contagiosa sunt per specialem inquisitionem, vel vnico dumtaxat teste existente, refecanda.

Hinc, pessimè facerent Praelati regularium, si publicè punirèt religiosos propter crimina coram quatuor, aut quinque testibus, commissa.

Hinc, licitum esse videtur in crimine nefando per specialem inquisitionem procedere. Cùm sit contagiosum, & atrocissimū, & tales criminofos vix sint corrigibiles: & confirmatur. Nam Doctores in cap. qualiter, & quando. definiunt, crimina atrocia, etiam si criminofos non fuerint infamia notati, publicè puniri posse, & hoc crimen nefandum, & atrocissimum est.

CONCLUSIO II.

PRAECEDENS conclusio non est de iure naturali, aut diuino, sed de iure Canonico, ita vt Papa possit dispensare, nullibi enim in Sacra Scriptura tale praecipit reperitur: nã si reperiretur, non posset dispensare, vt secreta crimina, etiam si nulli essent nocumento, publicè punirentur: vt est lex de criminibus nefandis. Nam Achan nulla notatus infamia fuit publicè punitus.

e 5 Tertia

Alexan Alex. ubi supr. S. Th. 2. 2. q. 68. art. 1. & reliqui d. 29.

APPEN. I.

APPEN. 2

Iosue. cap. 7.

Tertia diffic. Est ne seruanda prima huius art. conclusio in criminibus regularium?

CONCLUSIO.

Gen. 18.

ORDO illius conclusionis seruandus est in criminibus regularium: nam Deus Opt. Max. Gen. 18. antequam publice puniret Sodomitas, fuerunt diffamati. Descendam, & videbo, vtrū clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint: & villicus iniquitatis prius quàm ministerio priuaretur, fuit diffamatus.

Lucæ. cap. 16.

S. Th. q. 33. ar. 5. Ric. ar. 2. q. 2. ubi sup.

Quarta diffic. Infamatus de vno crimine, vt de furto, potest ne de aliis criminibus interrogari, de quibus nulla est infamia notatus?

CONCLUSIO I.

NON potest, nisi illud crimen sit aliorum iudicium, v. g. qui occidit hominem in itinere, potest interrogari de spoliis: & infamatus de adulterio potest rogari, an virum adulteræ occiderit: nam vnum crimen est alterius iudicium. Definita est in cap. inquisitionis. citato, vbi expressè habetur. Palud. & Caieta. vbi supra, S. Tho. tenent oppositum.

CONCLUSIO II.

REVS non est de sociis, qui nulla infamia laborant, interrogandus, præterquam in criminibus, quæ sunt in detrimentum rei publicæ: vt est hæresis, siue proditoris crimen.

APPEN.

Hinc deprauatam esse consuetudinem interrogandi in causa furti, & homicidij de sociis, qui nulla sunt infamia notati, constat: est enim contra ius, & reus respondere minimè tenetur.

Ric. art. 3. q. 3. Nauarro in manuali cap. 18. num. 38. Soto ubi supr. m. 2. quest. 6.

Quinta diffic. Si crimen est notorium, & ignoratur reus, poterit de illo, qui nulla est notatus infamia, iudex inquirere?

V. G. si fuerit cadaver hominis occisi repertum, cuius homicida ignoratur.

CONCLUSIO I.

POTERIT specialiter inquirere, quisnam fuerit criminis, quanuis nulla infamia labore: quia tale crimen est in rempu-

republicam. Si enim inquisitio fieri non posset, daretur occasio committendi passim furta, & homicidia. Hæc Conclusio est D. Innocentij, super caput primum de postulatione Prælatorum. quam dicit communem Nauarro in manuali. Caiet. vbi supra, & Soto oppositum affirmant.

CONCLUSIO II.

GENERALIS inquisitio, nulla præcedente infamia alterius personæ, nulloque accusatore postulante, fieri potest. Definita est in capite, cum olim. de accusationibus, & in Cano. Romana. de censibus. in 6. & hoc passim inter Ecclesiasticos, & regulares obseruatur.

Sexta diffic. Quenam sunt crimina, quæ subditi, quando fit generalis inquisitio, denunciare tenentur, & iudices punire possunt?

PROPOSITIO I.

CRIMINA olim commissa, si criminis est iam correctus, & omnino occasiones reincidenti abstulit, non sunt denuncianda. Ratio est: quia illorum non est inquisitio facienda: quod est maximè regularibus notandum, ne olim criminosi, iam religiosè viuentes, Prælati denuncientur.

PROPOSITIO II.

QUANDO criminis laborat infamia, etiam si sit iam conuersus, poterit Iudex specialem contra illum inquisitionem facere, testes interrogando, qui respondere tenebuntur: quia tunc Iudex iuridicè procedit, & interrogat.

PROPOSITIO III.

PRÆLATVS per inquisitionem generalem, solum potest subditos in illis casibus, & eo ordine ad crimina denuncianda cōpellere, quo ipsi extra inquisitionem generalem tenentur: verū extra inquisitionem poterit denunciationem differre: in visitatione autem generali, infra tempus à Prælato assignatum, debet fieri denuntiatio.

PROPOSITIO IIII.

QUANDO crimina sunt occulta, aut probabilia per duos saltē testes,

testes, & criminofus non laborat infamia, si tunc ex secreta admonitione fratris conuersio speratur, tenetur corripere, & nullo modo denunciare, neque tunc censura aliqua ligabitur: quia Prælatus contra Euangelium non potest aliquid præcipere: vt ex superioribus patet.

PROPOSITIO V.

SI verò tunc nulla, aut parua spes emendationis ex secreta admonitione habeatur, tunc crimen est Prælato, tanquam iudici, de nunciandum, etiam si fuerit omnino occultum: nõ vt publicè, sed vt secretè illum puniat: vt supra diximus.

PROPOSITIO VI.

SI fuerit publicum, similiter erit Prælato tanquam iudici, denunciandum, qui debet criminofum publicè, sed leuiori pœna puniri.

Alex. Alen. in
3 p. q. 43. m. 1.
S. Tho. 2. 2. q.
69. art. 1. Ric.
art. 4. q. 2. So-
to m. 3. q. 7.
Rom. c. 18.
APPEN. I.

Septima diffic. Reus, siue testis legitime à iudice interrogatus, tenetur ne respondere veritatem?

CONCLUSIO

TAM reus, quam testis tenetur in iudicio legitime rogatus dicere veritatè. Patet: quia qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, resistet autè, si tunc rogatus veritatem nõ diceret.

Hinc testis, vel reus, qui durante iudicio legitimo, veritatè in ciatur, etiã si sit in propriũ caput, nõ est à cõfessore absoluendus, bene tamè finito iudicio, si fuerit à iudice absolutus, quia tunc solũ obligatur ad satisfaciendum parti læsæ per suam negationè, nõ autem ad tradendum se iudici, vt in ipso vindictam exercent.

APPEN. 2. Hinc, quando in iudicio per viam accusationis proceditur, si solus vnus testis est oculatus, & ab accusatore præsentetur, tenebitur dicere veritatè. Tunc enim vnus testis facit iudicium legitimum: quia facit semiplenam probationem. Nam cum accusator agat iustè petendo vindictam iniuriæ occultæ, testis, quanuis sit vnicus, tenebitur veritatem aperire.

Octaua diffic. Testis non accersitus à iudice, tenebitur se ad testimonium dicendum offerre?

CONCLUSIO I.

TENEBITUR in casu criminali, vel ciuili, si est veritatis conscius, ad innocētis defensionè. Dicitur enim Pro. 24
erue

Alex. Alen. m.
1. ubi supra. S.
Tho. q. 70.
Prover. 24.

Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. alioqui enim ageret contra charitatem: non tamen tenetur defendendo innocentem, accusare nocentè. Estq; intelligenda cõclusio, quando aliter innocens liberari non potest: nam si potest, non tenetur, quin à iudice vocetur.

CONCLUSIO II.

NULLVS ad damnandum tenetur offerre se, vt testificetur, quin à iudice vocetur. Nam accusator tenetur prius examinari, probationem, quam aduersus reum habet.

Est autem limitanda conclusio, nisi accusatio sit de crimine contra rempublicam: vt est crimen hæresis, & prodicionis: quia tunc, sicut accusator accusare tenetur, ita & testis testimonium dicere.

CONCLUSIO III.

QUI abscondit se, ne testificari contra reum compellatur, etiam si eius testimonium sit simpliciter necessarium, tam in causa ciuili, quam criminali, non peccat: dummodo parti læsæ damnum, sua causa, scilicet, quia testimonium non dixit, illatum, restituat. Et ratio est, quia hoc modo nullam actori abscondendo se iniuriam facit.

Nona diffic. Tenetur ne testis, quando à iudice vocatur, etiam cum periculo proprii capitis testari?

Alex. Alen. ubi supra.

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM tenetur. Ratio est: quia magis tenetur diligere se, quam alium: poterit tamen celare veritatè verbis amphibologicis, vt supra diximus.

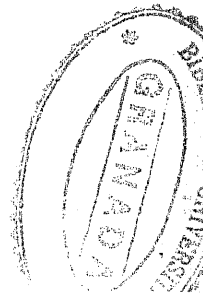
Decima diffic. Tenebitur filius contra patrem testis esse?

Alex. ibi. m. 3.

CONCLUSIO.

TENEBITUR in legitimo iudicio, si à iudice vocetur: nam cum suum crimen in tali iudicio, si accusetur, confiteri teneatur, tenebitur quoque contra patrem reum, si præsentetur.

Vnde-

Vndecima diffiç. Tenebitur ne aliquis manifestare crimen in iudicio, quod iuramento calandum promissit?

CONCLUSIO.

Si à legitimo iudice vocetur, illud reuelare tenebitur. Ratio est: quia iuramentum fuit in præiudicium partis lætæ. h. uelq; de correptione fraterna.

FLORES QUÆSTIONIS, de Voto.

S. Tho. 2. 2. q. 88. reliqui De Flores d. 38. et Soto. libr. 7. de inst. & iur.

Artic. I. De his, quæ ad essentiam Voti pertinent?

In hoc art. de forma voti, id est, de promissione, quæ dat esse voto, & de voti materia disputabitur, & absoluetur, aliquot difficultatibus positis,

Prima diffiç. An præter intentionem, siue propositum faciendi aliquid, promissio ad votum desideretur?

S. Thom. artic. 1. D. Bon. q. 1. artic. 1. Ric. artic. 2. q. 2. Soto. q. 1. artic. 2.

CONCLUSIO.

De essentia voti sunt voluntatis deliberatio, & propositum, id est, intentio obligandi se Deo, atque promissio. Nam ut homo homini per solum propositum non obligatur, sed per promissionem, ita neque Deo sine deliberatione, proposito, & promissione, aliquis obligabitur: quæ quidem per solum interiorem cogitationem Deo, qui intuetur cor, fieri potest.

1. Reg. 16.

Secunda diffiç. Simplex assertio sine verbis promissoriis obligabit ne aliquem in conscientia?

Vt, si quis dicat: Ego tibi in iudicio patrocinabor, quin dicat: Ego tibi meum promitto patrocinium.

CONCLUSIO.

NUNQUAM aliquis per simplicem assertionem quicquam promittere

promittere censetur. Ratio est: quia cum quis alicui dicit: Ego tibi in iudicio suffragabor, statim exigit promissionem dicens, promittis ne: quia nobis, si non habuit intentionem obligandi se, per talem assertionem obligatus haut erit.

Tertia diffiç. Votum sine plena deliberatione factum, obligat ne vouentem?

D. Bona. & Soto. ubi sup.

CONCLUSIO I.

VOTUM, cum actuali deliberatione præmissa, quæ plena, aut semiplena nominatur, vouentem obligat, ita ut illud adimplere teneatur. Definita est expressè in cap. sicut nobis. el. 2. de regularibus. ubi ad voti executionem obligatur, qui maxima laborans ægritudine, mortis timore vouerat. & in cap. veniens. de voto. ubi Alexan. III. commutat votum in puerili ætate quadam facilitate, sine plena deliberatione emissum. Et ratio est: nam ut aliquis iracundia accensus, aut repentino motu, dummodo sit rationis compos, potest votum frangere, & mortaliter peccare: ita eadem passione dominante potest votum emittere, & per votum Deo obligari, neq; enim maior libertas ad aliquid promittendum, quam ad seruandum promissum desideratur.

CONCLUSIO II.

QUI sine vlla deliberatione actuali, plena, aut semiplena votum emittit, non tenetur votum adimplere: quia non est mentis compos.

Hinc, si ebrius, aut iracundus, primo iræ motu laborans iuret, aut voueat se Hierosolymam iturum, si iterum ludat, non pendens, sit ne bonum, an malum, tale votum facere, quantum illud non adimpleat, non erit voti reus: nam cum primus motus non sit liber, quia non est in nostra potestate, votum vel iuramentum tunc factum non valebit.

APPEN. 1.

Hinc, qui iurandi assiduitate iuraret se Hierosolymam iturum, si iterum iurauerit ad voti adimplerionem non teneretur propter defectum actualis deliberationis: nam licet illa deliberatio virtualis ad iuducendum periurij peccatum sufficiat, eò quod prauam consuetudinem vitare tenebatur, ad obligationem tamen voti non sufficit: quia sic promittens animum promittendi, quod est

APPEN. 2.

de

de essentia voti, minimè habet. atque ita est Ricardi sententia intelligenda.

CONCLUSIO III.

IN votis repentino voluntatis motu factis optimum erit consilium, dispensationem obtinere, quæ facilimè concedetur: propterea quòd, nimia facilitate emissa fuerunt: difficile nanque est in huiusmodi euentibus, quid tenendum sit iudicare. Definita est in cap. venientis. de voto.

APPEN. 3. Hinc regula summæ Angelicæ, quæ dicit necessarium esse, vt tale votum obliget, recedente ira, aut passione, iterum confirmare, parum veritatis habere videtur.

CONCLUSIO IIII.

VOTUM emissum sola virtuali deliberatione est nullum: vt si quis sola assiduitate iurandi promittat, ira commotus, peregrinationem aliquam, si cum Socrate luserit. Ratio est: quia ad votum non satis est, vt sit voluntarium in sua causa, quale est votum ex assiduitate tantum iurandi factum, verum etiam oportet vt sit in se voluntarium: & hoc modo intelligenda est Ric. opinio.

Scot d. 39. lib.
3. D. Bon. et So
to ubi supra.
Silvester. verbo
religio. 3. s. 6.
Cas. ubi supr.
S. Thom.

Quarta diffc. Ad voti obligationem desideratur ne propositum adimplendi promissum?

V. v. Milites S. Ioan. vouent continentiam perpetuam animo obligandi se ad illam religionem: est diffc. An teneantur etiam habere efficax propositum obseruandi continentiam?

CONCLUSIO I.

TUNC est perfectum, & integrum votum, quando vouens intentione obligandi se, & adimplèdi promissum habet. Ratio est: quia concurrunt omnia, quæ ad voti perfectionem desiderantur, vt pote, deliberatio voluntatis, promissio, qua voues Deo obligatur, & propositum faciendi promissum.

CONCLUSIO II.

VOuens animo obligandi se, & non adimplendi promissum, mortaliter peccat, estque in statu damnationis, donec propositum mutet, & ad votum adimplendum obligatur. Est enim de essentia voti voluntas obligandi se Deo per tale votum, quam ita vouens habet, cum vellet fieri religiosus illius ordinis, in quo votum

tum vouit Domino: deprehendetur, vero carere proposito adimplendi votum, si occasiones incontinentiæ non vitauerit, & incaute, sicut ante votum, vixerit.

CONCLUSIO III.

QUI vocetenus, sine animo obligandi se Deo, & adimplendi votum, vouet, mortaliter peccat: quia mentitur, si voce tantum illud proferat, non tamen ad votum adimplendum obligatur: deest enim voluntas vouendi, quæ in voto est radix obligationis.

Hinc, qui coram aliis, vt sit in voto solenni religionis, sine animo promittendi, vouet, votum adimplere tenetur: nõ ratione voti, quia fuit nullum, sed ratione vitandi scandalum, quod ex voti fractione sequeretur: possetque Ecclesia sic vouentem ad voti obseruantiam compellere, quia cum Ecclesia non iudicet de occultis, non tenetur illi credere, quanuis iuret intentionem obligandi se, non habuisse: quemadmodum fictè ordinato aut baptizato, etiam si iureiurando affirmet se intentionem recipiendi tale sacramentum non habuisse, fidem adhibere haud tenetur.

Hinc, fictè vouens, secluso scandalo: vt si a loco, vbi scandalum oriri potest, longè recedat, ad voti obseruantiam minimè obligabitur.

Hinc, si in eodem loco permaneat, tenetur ad secretè vouendum. Aliter enim non erit monachus, & dum falso monachatum representat, est in statu damnationis: propterea quod Prælati non habent auctoritatem absoluendi, aut ligandi illum, sed solus Diocesanus Episcopus, cum non sit monachus. Tunc etiam quia si intentionem suffragandi in electionibus habet, cum vero suffragio careat, mortaliter peccat: quapropter, vel recedat a loco, & sine scandalo habitum dimittat, oportet, vel secretè intra se votum religionis emittat, dicens: Domine ego voueo paupertatem, &c.

Quinta diffc. Solum vouendi propositum sine explicita, aut tacita promissione, obligat ne, ac si votum factum fuisset?

V. g. ingreditur aliquis religionem cum firmissimo perseverandi proposito, & ante professionem mutat sententiam, & reuertitur ad seculum, erit ne hic voti reus?

F. t. q. f. 4. p. 2

f Silue-

APPEN.

APPEN. 2.

APPEN. 3

D. Bona. Ric.
& So. ubi sup.

Verbo. religio.
§. 1. 9.

Silvester duas refert opin. primam Canonistarum tenentium partem affirmantem: secundam Theologorum defendentium partem negantem, quos Caiet. in Loc. artic. citat, & sequitur.

CONCLUSIO

SOLVM propositum vouendi sine expressa, vel tacita promissione obligationem adimplendi propositum non inducit. Definita est expressè in cap. literarum. de voto. & in cap. qui bona. 17. q. 1. nam proponere aliquid facere: non est promittere, sunt enim de essentia voti actualis deliberatio voluntatis, id est, vt emissurus votum dicat: Volo esse monachus, & propositum, id est, intentio obligandi se per votum, & promissio, quæ est votum, siue voti forma.

Sexta diffc. An possit votum de re illicita fieri?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM fieri potest. Votum enim de re illicita est in contumeliam Dei, & ideo nõ tam promissio, & votum, quam comminatio dici debet: est enim votum bonum, quia res promissa est bona, & à contrario sensu, erit votum illicitum, & malum, quando res promissa mala & illicita fuerit.

Hinc, promittens Deo aliquod veniale habens intentionem irrogandi Deo aliquam offensam, grauisimum sacrilegium, & blasphemiam committit, quia est comminatio contumeliæ, & nõ promissio.

Hinc, quando quis promittit veniale sola intentione complacendi sibi, qualis erit animus, & intentio, talis erit promissio mortalis, scilicet, aut venialis: quia votum, siue iuramentum de re aliqua illicita, tantò est deterius, quãtò res promissa est maioris malitiæ: non enim effectus est sua causa deterior.

Septima diffc. An votum de re indifferenti obliget?

CONCLUSIO I.

VOTVM de materia indifferenti nullo modo promittentem obligat: displicet namque Deo stulta promissio, qualis

D. Bona. q. 2.
Ric. art. 1. q. 1.
ad. 1.
Soto lib. 7. de
iur. & iur. q.
1. art. 3.

APPEN. I.

APPEN. 2.

D. Bona. q. 2.
Ric. art. 13. q. 1.
3. Sot. ubi sup.

lis est de materia indifferenti: est enim inutilis, quam vel homines repudiant.

Hinc votum non ludendi cum alio, vbi nulla ratio mali interuenit, est nullum. APPEN. I.

Hinc, mulieres promittentes in honorem Virginis sanctissimæ abstinere in Sabbatho à panis coctione, non abstinendo ab aliis operibus seruilibus, votum reddere minimè tenentur, quia est opus indifferens: parum enim refert, abstinere se ab vno opere seruili, si alius vacet. APPEN. 2.

CONCLUSIO II.

QUANDO res indifferens ex suo genere, bona ratione alicuius circumstantiæ efficitur, voti materia esse potest. Ratio est: quia tunc erit votum de re vtili, & bona.

Hinc, votum non confabulandi cum certa persona, quia est voti ruina, & scandali occasio, erit validum, cessante autem scandalo, & ruina occasione, erit nullum, nec obligabit: quia iam materia indifferens est effecta, & de similibus simile iudicium est. APPEN. 3.

Octaua diffc. Votum de re inuitabili, vt de nunquam peccando venialiter, valebit?

D. Bona. q. 2.
Ric. ar. 3. q. 2.
ad. 1.

VOTVM de nunquam venialiter peccando, quòd peccata, quæ sunt inuitabilia, est nullum. Ratio est: quia illud promittere non possumus, quod in nostra potestate non est, qualia sunt peccata venialia, quæ rationis vsu præueniunt, vt primi sensualitatis motus, de quibus B. Ioan. dixit: Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. I. Ioan. 8.

CONCLUSIO

VALEBIT tamè votum istud, quòd ad illa venialia, quæ sunt in nostra potestate, vt quæ non præcedunt, sed sequuntur rationis vsu, quale est mendacium leue, verbum ociosum. Et ratio est: quia qui promittit aliquid, & totum reddere nequit, saltem ad partem reddendam obligatur, vt qui promittit centum, & nõ nisi decem reddere potest. Oppositum tenet Soto: est tamen consulendum ita vouentibus, vt dispensationem obtineant præpter difficultatem adimplendi votum.

f 2

Nota

Nona diffc. An de rebus necessariis ad vitam æternam consequendam, qualia sunt præcepta Decalogi, possit fieri votum?

D. Bon. q. 2.
Ric. art. 3. q. 2.
ad 1. Solo q. 1.
art. 3.

CONCLUSIO I.

POSSUNT quidem esse voti materia. Ratio est: quia licet sint necessaria necessitate finis, id est, ad vitam æternam consequendam, sunt nihilominus in nostra potestate, & voluntaria.

CONCLUSIO II.

VOTUM de huiusmodi rebus factum, qui transgreditur, grauius peccat, quam si votum non emisisset: est enim transgressio duorum præceptorum.

APPEN.

Hinc, qui in duabus religionibus regularium bis votum solenne continentiae emisit, grauius peccat, si incontinenter viuat, duplici enim voto ad continentiam est obligatus: idem est iudiciu de illo, qui super eandem materiam vota multiplicat.

Decima diffc. Licet ne absque peccato opposita consiliorum promittere?

D. Bon. q. 2.
Solo. q. 1. ar. 3.

V. G. si quis dicat: Promitto non intrare religionem, vel nõ dare eleemosynam, nisi patienti extremam necessitatem.

CONCLUSIO I.

OPERA supererogationis, cuiusmodi sunt consilia Euangelica, propria voti materia esse dicuntur. Ratio est: quia sunt omnino voluntaria.

CONCLUSIO II.

NON licet aliquid contra consilia, & supererogationis opera promittere, quia tale votum impedit omnino maius bonum: ponit enim in corde suo non ascendere. Et in via Domini nõ progredi, regredi est.

CONCLUSIO III.

QUI promittit contra consilia, etiam quãdo fuerint sub præcepto, mortaliter peccat: vt si quis promitteret, nunquam dare eleemosynam etiam extremam necessitatem patienti. Ratio est: quia talis promissio propositum peccandi mortaliter includit.

CON-

CONCLUSIO III.

Si ita vouens intenderet, vt Deus promissionem acceptando, sua consilia reuocaret, grauiusimum sacrilegium, & blasphemiam committeret: quia esset velle Deum mutabilem esse, quod Deitati repugnat.

CONCLUSIO V.

QUI sic vouens intenderet Christo consulenti displicere, esset peccatum contra charitatem, & odium Dei.

CONCLUSIO VI.

QUI ita per ignorantiam voueret, existimãs se Deo obsequiu præstare; vt si promitteret, non dare eleemosynam Petro, quia est superbus, venialiter peccaret: nam per ignorantiam à mortali excusabitur.

Hinc, nunquam licebit votum de nunquam vouendo emitte- re: quia consilium Euangelicum est.

APPEN.

Vndecima diffc. Votum emissum de aliquo supererogationis opere propter malum finem, erit ne validum?

D. Bonas. q. 2.
Ric art. 1. Solo
q. 1 art. 3. Cas.
ubi sup. S. Th.

CONCLUSIO I.

QVANDO malus finis est materia voti, id est, res, quæ promittitur, solum obligat votum ad pœnitendum: cum sit M. P. Quia qui malum finem promittit: vt vouens non dare eleemosynã, nisi propter vanam gloriam, habet voluntatem, & intentionem peccãdi, & peccare promittit: atq; ita non obseruare votum, sed pœnitere tenetur, cum ad vitandum peccatũ obligetur.

Est tamen limitanda conclusio, de sententia Magistri Victorii, cum modo ita vouens, habeat propositum adimplendi promissum: nam si tali proposito caret, mortaliter non peccat, quia voluntatem peccandi non habet: sed venialiter tantum, quia tale votum ociosum & inutile est.

Limitatio.

CONCLUSIO II.

QVANDO malus finis non est materia voti, sed causa ad vouendum excitans, & aliquod bonum vouetur, peccat, qui ita vouet, votum tamen tenet: actus enim bonitatem, aut malitiam à fine operantis fortitur, & cum finis sit malus, actus quoq; malus iudicabitur: votum tamen illud valebit, quia materia est li-

Et. q. f. 4. p. 2.

f 3 cita,

cita, & Deo grata, intentionem tamen mutare tenebitur.

APPEN. I. Hinc, votum malum, & nullum, non sunt idem: nam in præsentia votum est malum, quia peccatum est, tamen obligat.

APPEN. 2. Hinc, qui promittit Missas, ut præbendam consequatur, habet intentionem abutendi præbenda, adimplere promissum, quia est bonum, scilicet, Missæ sacrificium, & prauæ intentionis poenitere, tenetur: & de similibus simile est iudicium.

CONCLUSIO III.

QUI vouet rem bonam pro aliquo malo à Deo impetrando, vel ante consequutionem reali, ut si quis det elemosynam pauperi, ut Deus in bello iniusto sibi victoriam concedat, vel ad aliquam fraudem sit patronus vel ante factum aliquid Deo promittat, si quod iniustum postulat, euenerit: vel si post factum, ob tenta iniustitia, aliquid Deo in gratiarum actionem offerat, tunc graue sacrilegium & blasphemia interuenit: irrogat enim Deo iniuriam petendo patrocinium ad malum: nam cum sit summè bonus, non potest esse mali auctor, nullus nanque Deo auctore est deterior.

CONCLUSIO IIII.

QUI promittit bonum in ordine ad malum puniendum, siue impediendum, si euenerit, promissum seruare tenetur: ut si quis promittat se daturum Deo centum aureos, vel ingressurum religionem, si adulterium commiserit. Ratio est: quia huiusmodi votum est licitum, quia est in ordine ad malum non faciendum, sed puniendum, vel fugiendum: ut qui intrat religionem, ne iterum adulterium committat.

CONCLUSIO V.

SIMILITER valet votum pro bono assequendo, quod naturaliter ex malo principio ortum habet: ut si quis promittat vas argenteum templo Virginis sanctissimæ, si prolem ex concubina habuerit: proles enim bona est, quanuis causa, scilicet, adulterium, siue fornicatio sit mala.

APPEN. I. Idem est iudicium de meretrice, quæ Virgini dimidietatem turpi lucri promittit: nam licet, causa lucri sit turpitudine, lucrum tamen licitum est.

APPEN. 2. Idem quoque censendum est de lusore, qui promittit pauperibus partem lucri in ludo iusto: nam licet ludus inordinatus sit peccatum,

carum, lucrum tamen ex ludo iusto est licitum, & horum omnium ratio communis est: quia bonum promissum, non est ad malum impetrandum: volunt enim ita vouentes Deum esse mali causam.

Duodecima diffic. *Votum de re licita maius, & perfectius bonum impediens, obligat ne in conscientia?*

D. Bona q. 2.
Ric. art. 3. q. 2.
ad 2.

V. g. votum nubendi quod impedit cælibatum, aut religionis ingressum, quæ sunt bona perfectiora.

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. in art. 2. S. Thom. dicens, quædo quis promittit matrimonium, ut est in officium, nec valet promissio, nec adimplere tenetur: qui verò promittit in remedium, quia est pronus ad libidinem, & iam expertus est à temptatione carnis superari, votum nuptiarum adimplere tenetur.

Contraria opinio est Soti lib. 7. de iust. & iur. q. 1. art. 3. assertentis, votum nuptiarum, siue sit in remedium, siue in officium nunquam obligare.

CONCLUSIO I.

SI expertus est se non posse seruare cælibatum de facto, quia frequentissimè abstinere proposuit, & nihilominus à libidine victus est, si votum nuptiarum emisit, illud adimplere tenetur. Ratio est: quia votum debet fieri de meliori bono, & huic melius est matrimonium cælibatu: incontinentibus enim melius est nubere, quam vri, ut B. Pau. docuit.

I. Cor. cap. 7.

CONCLUSIO II.

NON nuptæ, & viduæ, seruantes continentiam, si nubere voteant, non peccant. Dixit enim B. Pau. de istis: Si acceperis uxorem, non peccasti: & si nupserit virgo, non peccauit.

I. Cor. cap. 12.

CONCLUSIO III.

VOTUM tamen nuptiarum obseruare minimè tenentur, nunquam enim debet homo disponere descensionem, sed ascensionem in vita spirituali, iuxta Propheticum dictum: Beatus vir, cuius est auxilium abs te, ascensionem in corde suo disposuit: qui autem matrimonium vouet, descendit à cælibatu ad Matrimonium.

Psalm. 83.

Decimatertia diffic. An Christiani in Baptismo emittant votum seruandi præcepta diuina, & Ecclesiastica?

Soto ubi sup.
ad 1.

Pfal. 75.
B. Hier.
D. Aug.

GLOSSA super locum Psal. Vouete, & reddite, & c. partem affirmantem tenet, & eiusdem sententiæ videtur esse D. Hiero. & D. Aug. vt refertur in cap. 1. de consec. d. 4. & S. Thom. in solutione ad 1. 2. art. & alij Theologi.

Contrariam sententiam tuetur Caietanus, & alij Thomistæ.

CONCLUSIO I.

BAPTISMVS non est votum implicitum, aut explicitum seruandi præcepta Euangelica, aut Ecclesiastica: nam recipiens Baptismum solum profert hæc verba, Abrenuncio, & Volo, & Credo, quorum verborum nullam promissionem, quæ est de essentia voti, significat: quare per nullum istorum verborum votum implicitum, aut explicitum, id est, expressum emittitur: neque enim ab renunciare est promittere, sed expoliare se antea acta vita, neque velle esse Christianum est promissionem emittere, & credere ad solum fidei assensum refertur.

CONCLUSIO II.

RATIONE Baptismi in baptizatis oritur obligatio seruandi præcepta Diuina, & Ecclesiastica, quæ oriri solet ex voto implicito, aut explicito: non tamen quod aliquo modo præcepta promittant. Ratio est: quia Cathecumenus ante Baptismum non seruando dies festos, non peccat, quemadmodum post susceptum Baptismum: quare ratione Baptismi ad præceptorum obseruantiam obligatur, & ita intelligenda est prima opinio.

D. Bon. q. 2. Soto in fine. q. 1. lib. 7.

Decimaquarta diffic. Peccauit ne Iephthe, quando voluit immolare Deo, quicquid sibi reuertenti cum victoria, primum e foribus domus occurreret?

D. Hiero.

D. Hiero. affirmat in vouendo stultum fuisse, & in reddendo insipientem, & cum stultitia sit P. M. indiscretionis, peccasse sentit. D. Tho. vbi supra, est opposita opinio.

CONCLUSIO.

Iudicium. c. 11.

PECCAVIT Iephthe tale votum faciendo. Ratio est: quia fuit votum stultum propter indiscretionem. Cum primum enim

enim vidit filiam, scidit vestimenta sua, & dixit: Heu me filia, decepisti me, & c. aperui os meum ad Dominum, & aliud facere non poteram. Vbi aperte fatetur se votum sine discretionem materiae immolandæ fecisse: fuit quoque impius in reddendo votum, quia fecit contra præceptum, non occides.

Nicolaus de Lyra, opinatur Iephthe filiam non immolasse, sed Deo, vt in perpetua continentia viueret, obtulisse: affertque multa loca sacrae Scripturae, in suum fauorem.

Artic. II. Obligat ne omne votum ad sui obseruantiam?

S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 3. D. D. 38 Ric. art. 2. q. 1. & ar. 5. q. 1. & 2. & Soto lib. 7. q. 2. ar. 1. D. D. ubi sup.

OBLIGAT quidem, quia tenemur seruare fidem, id est, promissionem Deo: & ratione dominij, quia creauit nos, & ratione beneficiorum, quæ quotidie ex sua liberalissima manu recipimus: displicet enim Deo infidelis promissio.

Prima diffic. Fractio voti est p. m. ex genere, quemadmodum furtum, & homicidium?

CONCLUSIO.

EST quidem M. ex genere, vt constat Prouerb. 20. vbi dicitur: Ruina est homini deuorare sanctos, & post vota retractare, id est, retrocedere. Et est definita in cap. magnæ deuotionis. de voto. vbi legitur, vouere esse opus consilij, reddere autem opus præcepti.

Prouerb. c. 20.

Secunda diffic. An fractio Voti possit aliquando esse veniale peccatum?

S. Tho. infra q. 79. art. 3.

V. G. ratione paruitatis materiae, vt si quis promiserit singulis diebus, vnicam salutationem Dominicam, siue Anglicam, salutationem recitare.

DVÆ sunt opiniones. Prima Caieta. vbi supra dicentis, Si res minima est tota materia voti, transgressio semper erit mortalis, si autem pars materiae, vt si quis prætermitteret tres Aue Marias, ex 100. promissis, tunc ratione paruitatis materiae transgressio esset venialis tantum.

f 5 Con-

Lib. 7. de iust.
Et iure. q. 2.
art. 1.

Contraria opinio est Soti asserentis, in omni euentu, ratione paruitatis materiæ, etiam si res parua sit tota materia voti, fractio nem esse venialem tantum.

CONCLUSIO.

VOTUM de re minima, & quando est pars totius materiæ promissæ, vel tota voti materia, obligat transgressores ad veniale tantum. Ratio est: quia transgressio cuiuscunque præcepti, ratione paruitatis materiæ, id est, parui nocimenti, solum obligat transgressores ad veniale: minimo enim nocimento charitas Dei, & proximi non destruitur: & fractio voti transgressio præcepti diuini est, vt constat: quapropter ratione paruitatis materiæ fractio voti erit tantum venialis.

APPEN.

Hinc, si votum, exempli gratia, recitandi singulis diebus Angelicam salutationem, nunquam adimpleatur, non erit mortale, vt sentit Scoto.

Verbo pactum
9. 3. & 4. Sco.
in 3. dist. 39.
& Soto ubi sup.

Tertia diffic. An simplex promissio facta homini in conscientia obliget?

DVÆ sunt opiniones, quas refert Siluester. Vna Canonistarum negans obligare in conscientia. Altera & contraria est communis.

CONCLUSIO I.

SIMPLEX promissio homini facta ex genere transgressores ad mortale obligat: quia vt per simplicem promissionem obligamur Deo, ita & homini: violatio si quidem promissionis vtrique est actus iniustitiæ, & ideo est mortalis ex genere, nisi aliquando, aut ratione paruitatis materiæ, aut propter defectum consensus à mortali excusetur.

CONCLUSIO II.

Vt talis promissio in conscientia obliget, necessaria est acceptio eius, cui fit promissio. Ratio est: quia beneficium inuito non confertur, & quando fit præsentis, si taceat, donec acceptet, non videtur illi placere.

CONCLUSIO III.

PER simplicem assertionem, nullus tenetur adimplere assertum, vt si quis dicat: Orabo pro te, vel quid simile: quia simplex assertio

assertio solum est propositi, quod facile mutari potest explicatio. Nota ad tollendos scrupulos eorum, qui pro aliis se oraturos affirmant, quando enim aliquis alteri dicit: Ego suffragabor tibi in iudicio, statim alter exigit promissionem dicens: Promittis ne? unde secundum communem acceptionem nullus per simplicem assertionem censetur facere promissionem.

CONCLUSIO IIII.

PER solam pollicitationem, quæ est promissio facta absenti, nullus, nisi in casibus à iure expressis, in conscientia obligatur: casus autem hos apud Siluester verbo pollicitatio reperies.

CONCLUSIO V.

VT promissio simplex in conscientia obliget, duæ conditiones sunt necessariae. Prima vt personæ, & res sint tempore adimplendi promissionem in eodem statu, in quo quando fuit facta promissio erant. Secunda, vt promittens habuerit firmissimam intentionem obligandi se. Constat prima conditio, ex regula Senecæ, quam citat Siluester. quia quando facta promissione, aliquid superuenit, quod si tempore promissionis extitisset, non fuisset facta promissio, tunc non obligat. Secunda conditio ita explicatur, si tempore promissionis præstitisset promittens iuramentum, si ab eo exactum fuisset, animum tunc obligandi se habuit: si autem non præstitisset, & intentione obligandi se caruit, & ad promissum adimplendum non tenetur.

Regula.
Silu. verbo gloria
dius.

Hinc, si tempore promissionis erant amici, & adimplentionis tempore sunt inimici, aut si tempore promissionis erat ditior, quam tempore adimplentionis, non tenetur adimplere promissum, quia personæ non sunt in eodem statu.

APPEN. 2.
art. 1. Soto. q. 2
art. 2.

CONCLUSIO VI.

FICTE promittens non tenetur, nisi ad poenitendum de mendatio, etiam si iuramento illud promiserit. Ratio est: quia radix obligationis, scilicet, voluntas obligandi se, defuit.

Quarta diffic. Promissio homini facta per solum actum interiorem, obligat ne in conscientia promittentem?

OPINIO probabilis est, quæ tenet sic promittentem obligari ad manifestandam suam mentem illi, cui facta est

est promissio, ut eam si placuerit acceptet: opposita tamen opinio est S. Tho. & verior.

CONCLUSIO.

MINIME pertalem promissionem interius factam promittens in conscientia obligatur. Ratio est: quia promittens non tenetur ad seruandum promissum, nisi alius acceptet: & per solam mentalem promissionem, ille, cui fit promissio, nihil acceptat, neque potest: quare ita promittens non tenetur suam mentem alteri manifestare. Promissio siquidem mentalis sola est propositum, aut simplex assertio, & mutari potest.

APPEN. Hinc, promissio facta furdo, vel absentem, antequam ab eo acceptetur, non obligabit.

S. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 4. Ric. art. 5. q. 1. ad 2. So. q. 2. ar. 1.
 Quinta diffc. An promittens religionem in particulari, ut B. Patris Francisci, si in duobus, aut tribus Conuentibus finitimis non admittatur, ad aliam prouinciam, vel Regnum, ubi fortassis admittetur, adire teneatur: perinde religionem in genere promittens non admissus in una, alias per totum orbem querere teneatur?

OPINIO Caieta. & Soti, tenet promittentem religionem in particulari, si duos, aut tres conuentus adierit, in quibus non fuerit admissus, ad nihil amplius teneri: promittentem vero in communi, non teneri nisi ad petendum habitum, in omnibus conuentibus eiusdem Prouinciae. v.g. si fuerit Hispanus, in Hispania: & si Gallus, in Gallia: &c. tenebitur adire omnes religiones eiusdem regni.

CONCLUSIO I.

Si impedimentum, quominus religionem ingrediatur fuerit temporale, promittens, cessante impedimento, religionem intra re tenetur. Ratio est: quia sublato impedimento, nulla subest excusationis causa.

APPEN. I. Hinc, promittens religionem, si ad Sacerdotium non admittatur (quia est idiota) tenebitur vel tollere impedimentum discendo Grammaticam, vel facere laicorum professionem: laborare enim tenebitur, quantum in se est, ut votum adimpleat.

CON.

CONCLUSIO II.

VOTUM ex natura sua vouentem religionem, & non admissum in sua prouincia, extraneas querere compellit. v.g. Hispanus Italiam, & c. Ratio est: quia votum obligat ad sui obseruantiam, secundum vltimum de potentia.

CONCLUSIO III.

VOTUM ex intentione vouentis, non obligat vouentem ad extraneas prouincias querendas. Ratio est: quia modus extraordinarius adimplendi votum, qui impediret promissionem, si vouens tunc illius recordaretur, impedit quoque voti executionem: propterea quod votum est omnino voluntarium, & si vouens tempore voti interrogatus fuisset, an exclusus in Hispania vellet in Italiam se conferre, profectò renuisset.

Hinc, sequitur contra Innocentium in cap. porrectum de regul. & transeuntibus ad religionem, quem refert Caiet. qui tenet, non admissum ad religionem, & non ex culpa sua, teneri votum religionis emittente in manibus Episcopi, & intra domum suam religiosè viuere: quia votum religionis emissum fuit conditionale, scilicet, si admitteretur.

S. Tho. ubi supra. Soto, ubi supra.
 Sexta diffc. Sunt ne hæc vota æquivalentia, promitto me ingressurum religionem, aut promitto me futurum religiosum, seu monachum?

CAIET. respondet duo. Primum promittens ingressum religionis, qui nihil de perseverantia cogitauit, perseverare non tenetur, sed solum intrare nouitiatum. Secundum, si promissum fuerit fieri monachus, perseverare tenebitur.

CONCLUSIO I.

Ex natura voti idem est promittere ingressum religionis, vel promittere effici religiosum. Ratio est: quia nullus ingreditur religionem, donec fiat religiosus, & cum ante professionem nullus sit religiosus, siue monachus, idè profectò erit ex natura voti, promittere ingressum religionis, aut promittere fieri monachum.

CONCLUSIO II.

QUANDO promittens solum habuit expressam intentionem experiendi statum religionis, placeret ne sibi, tunc ad professionem

DVBLIVM II.

Virgo, quæ simpliciter virginitatem promisit, illa amissa, erit ne deinceps ad seruandam continentiam obligata?

S. Tho. & Soto
ubi supra.

CONCLUSIO.

EX natura voti, amissa virginitate, continentiam seruare tenetur: nam promittens virginitatem, etiam ab actibus carnalibus abstinere promittit. Secus autem erit, si solum habuit animū abstinendi à primo libidinis actu, quo virginitas violatur: & ideo Confessor intentionem percontari tenetur.

Vndecima diffic. *Votum non, vel nunquam nubendi æquipollet ne castitatis voto?*

CONCLUSIO.

SI votum castitatis sumatur, vt includit prohibitionem perpetuè cauendi à coniugio, & à fornicatione, ex natura sua votū nunquam nubendi æquipollet castitatis voto; idem enim est castitatem vouere, & votum nunquam nubendi emittre: aliter autem res se habebit, si intentio vouentis non fuit prædicta.

Hinc, dispensatio, & commutatio talis voti non ab Episcopo, sed à Papa fieri debet, quia ex parte est castitatis votum.

APPEN.

DVBLIVM III.

Meretrix, quæ metu lenonis promisit non nubere, tenebitur ne votum obseruare?

Soto ubi supra
& Paluda. hac
d. S. Tho. art. 3

RESPONDEO si votum emisit, vt liberiùs libidini vacaret, poenitere tenebitur, non autem seruare votum: si verò, vt Deo seruiret, ad voti obseruantiam obligata manebit.

Duodecima diffic. *Qui vouit, & tempus adimplendi votum non præfixit, aut sub conditione promisit, quando votum adimplere tenebitur?*

S. Thom. ar. 3.
Silue ver. votū
3. d. 8. Soto. q.
2. art. 1.

PROPOSITIO I.

VOVENS, qui nullum determinauit tempus, cum primum poterit, votum obseruare tenetur. Communis est opinio

nio Theologorum, & Canonistarum, vt Siluest. docet: cui consulendum est, vt votum cito adimpleat, aut dispensationem petat: neque est, absolueudus, si sine causa legitima alterum istorū duorum non faciat.

PROPOSITIO II.

QUI vouet habita ratione ad temporis deuotionem, vt ieiunare feria sexta, tunc si alio die non ieiunauerit, votum adimplere non tenebitur. Ratio est: quia materia voti nõ fuit solum ieiuniū, verumetiam temporis deuotio: & finito tempore, impossibile est tale votum seruare.

PROPOSITIO III.

QUI vouet ad tempus, non habita ratione ad temporis deuotionem: vt qui promisit intra annum ire Romam ad visitanda corpora Sanctorum Apostolorum, finito anno erit voti reus: & nihilominus votum adimplere tenebitur. Ratio est: quia peregrinatio fuit principalis materia voti, & tempus ad expellendam moram fuit impositum.

PROPOSITIO IIII.

VOTVM sub conditione, v.g. si dicat quis: Si fuero superstes post mortem patris, intrabo religionē, adimpleta conditione, erit adimplendum: quia antea non habuit intentionem obligandi se.

Decimatercia diffic. *Religiosi habentes patres in extrema necessitate positos, poterunt ne religiones relinquere, vt illos sustentare valeant?*

S. Tho. 2. 2. q.
101. art. 4. &
q. 129. artic. 6
Siluest. verbo
religio. 6. d. 4.
& verb. 2. d. 7.

PATER Antonius Cordubensis in medulla fratrum Minorum cap. 2. q. 6. egregiè de hac diffic. differit: & prætermittit opinionibus, quas citat: ommissa etiam opinione Siluest. cum Nicolao Lyrano super Marth. cap. 15. quem sequitur Caie. in 2. 2. q. 101. art. 4. erit respondendum.

CONCLUSIO I.

RELIGIOSVS habens parentes ita necessitate oppressos, vt illis omnino victus, & vestitus deficiat, nec sit præter ipsum, qui illis subueniat, poterit à religione recedere, vt eos alat. Ratio est: quia cū integrū sit furari ex sacrario, vt existenti in extrema necessitate subueniatur, si aliud remedium adhiberi non possit,

F. t. q. 4. p. 2

g vt con-

vt constat exemplo Dauidis, arripentis panes propositionis Deo consecratos ad subueniendum esurientibus: licebit etiam religioso Deo consecrato à religione recedere, si aliter parentibus subuenire non possit: nam præceptum de subuentione parentum est diuinum, & naturale: quod quidem per votum obedientiæ, quod est tantum diuinum, minime fuit reuocatum.

CONCLUSIO II.

NON tamen potest mutare habitum religionis, & professionis suæ: ad paupertatem, & ad cætera religionis præcepta, vt antea tenetur: solumque à præcepto obedientiæ est liber: melius enim multò in quocunque euentu poterit, retento habitu parentibus adiumento esse, siue concionando, siue confessiones audiendo, siue artem Mechanicam, aut Liberalem exercendo: tenetur enim seruare regulam, quantum in se fuerit, obedientia dempta. Oppositum tenet pater Antonius Cordubensis.

CONCLUSIO III.

QUANDO parentes non extrema, sed magna egestate laborant, ad illos sustentandos religiosus à religione recedere non poterit. Propterea quod præceptum elemosynæ nunquam, nisi in extrema necessitate obligat: erit tamen sufficiens causa hæc impetrandi dispensationem à sede Apostolica: vt, non obstante obedientia, illis subueniri possit, & hoc erit securius. Contrariam partem huic conclusioni pater Cordubensis defendit.

CONCLUSIO IIII.

MAGNA parentum pænuria sufficiens causa est protrahendi religionis ingressum, etiam post votum simplex emissum. Constat ex dictis: nam si ex probabili opinione opposita conclusioni tertie potest, facta professione à religione recedere, multò melius poterit religionis ingressum differre.

IIII. Dubium. Hæres tenetur ne defuncti votum adimplere?

CONCLUSIO I.

HÆRES nullo modo tenetur votum personale defuncti, nisi illud promiserit, adimplere. Definita est expressè in cap. licet. de voto. ideo namque dicitur votum personale, quia solam personam vouentem obligat.

CON-

CONCLUSIO II.

VOTUM tamen reale defuncti adimplere tenebitur. Ratio est: quia hæres tenetur soluere defuncti debita, & votum reale est debitum Deo persoluendum.

CONCLUSIO III.

HÆRES non videtur esse obligatus ad soluendum votum mixtum defuncti, ea parte, qua reale est. v. g. si defunctus promisit peregrinationem, in qua erat quinquaginta numos aureos cõsumpturus (hoc enim dicitur votum mixtum) tunc hæres non tenebitur quantitatem illam soluere: propterea quod, qui ad principale non tenetur, id est, ad peregrinationem, neque ad accessorium, quod est, quantitatem illam pauperibus erogare: & hæres (vt ex prima conclusione constat) ad principale non tenetur.

CONCLUSIO IIII.

TENEBITUR tamen elemosynam, aut sacrificia, si à defuncto erant templo, quo erat peregrinaturus promissa, adimplere. Ratio est: quia elemosyna, & sacrificia à defuncto promissa, ad reale votum spectant.

Hæc sunt vera, si in testamento fuerint relicta, & hæres est necessarius, & non excedant quintam partem bonorum: quia hæres necessarius ultra quintam partem grauari non potest: si autem non fuerit necessarius hæres, tenebitur omne votum reale defuncti in quacunque quantitate adimplere.

Limitatio.

V. Dubium. Potest ne pater filium, ad votum personale obligare?

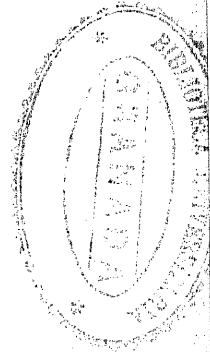
Siluestr. ibid. §. 9.
Soto. ar. 1. in fine.

NEQVAQVAM potest. Ratio est: quia ad actiones personales, nisi per propriam voluntatem, obligatur nemo.

VI. Dubium. An monachus assumptus ad Episcopatum ad votum paupertatis, & ad cætera sue regule præcepta teneatur?

S. Tho. 2. 2. q. 185. art. 8. Siluestr. verbo religiosus. 6. §. 10.
S. Ric. ar. 5. q. 2. ad 3. Soto lib. 11. de inst. & iur.

S. Tho. tenet partem affirmantem. Et Caietan. ibidem non enim absoluitur, inquit, ab illis, quæ cum statu Episcopali sunt composibilia, vt sunt ieiunia, abdicatio proprietatis, & alia id genus.

CONCLUSIO I.

MONACHVS assumptus ad Episcopatum ratione voti in professione emissi, ad obseruantiam præceptorum suæ regulæ, vel ad tria vota essentialia non tenetur. Iam enim, cum sit ad Episcopatum assumptus, non est monachus, neque ad votum paupertatis obligatur, quod est de essentia monachatus, vt constat in Cano. statutum. 18. q. 1. licet ad votum continentia, quod est de ratione Episcopatus sit astrictus; & si delinquat non erit puniendus legibus suæ religionis, sed Episcoporum.

CONCLUSIO II.

MONACHVS ad Episcopatum assumptus, ad obseruantiam suæ regulæ, quæ est cum statu Pontificali composibilis tenetur. Ratio est, quia debet, teneturque præbere seipsum totius sanctitatis exemplum; mortaliter tamen suæ regulæ præcepta transgrediendo, nisi ratione scandali, non peccabit: vt si habitum religionis mutaret, & vestibus Episcopalibus indueretur, quod quidem esset in Episcopo simplicis scandalum, non autem si ad summum Pontificatum assumeretur: nam tunc esset totius Ecclesiæ pater.

Ric. art. 5. q. 1. ad 3.

Decim aquart. diffi. An qui emisit votum simplex religionis, voto nondum completo, ad Episcopatum assumi possit?

HANC Diffic tractat Panor. in cap. per tuas. de voto.

CONCLUSIO I.

S. Tho. ubi sup. art. 3. ad 1. & Careta. ibi.

QVI promissit votum simplex religionis, & ante voti adimplerionem fuerit ad Episcopatum assumptus, tenetur Episcopatu renuciare, & intrare religionem, & ad ingrediendum non est expectanda sedis Apostolicæ auctoritas. Definita est expressè per Innocentium III. in cap. per tuas. de voto.

CONCLUSIO II.

POTERIT tamen tunc Papa dispensare, ne ad religionis ingressum teneatur: nam cum possit dispensare in voto solenni assumendo in religiosum ad Episcopatum, multò magis in voto simplici poterit.

Deci-

Decim. quint. diffi. Subditus tenetur ne semper obedire Prælato, quoties aliquid virtute obedientia præcipit?

CONCLUSIO I.

RELIGIOSVS non tenetur parere Prælato præcipienti aliquid supra regulam: probatur auctoritate D. Ber. dicens: Prælatus non augeat mihi votum meum, id est, non præcipiat mihi opus maioris perfectionis, quàm in regula, vel statutis ordinis continetur: quod quidem est supra regulam aliquid præcipere, vt si præciperetur ieiunium in die Sabbati, & alia id genus, quæ non sunt necessaria ad regulæ obseruantiam: ob id enim supra regulam esse dicuntur,

CONCLUSIO II.

BENE tamen tenebitur obedire ratione penitentia peccati commisi, vel ad præseruandum à peccato committendo: Ratio est: quia subdito criminoso potest imponi ieiunium, & abstinencia à carnibus in penam criminis, quæ impositio erit iuxta regulam, in qua delinquentium correptio præcipitur: atq; etiam abstinencia à vino ad libidinem, siue ebrietatem fugiendam.

VII. *Dubium. Potest ne capitulum generale statutum obligans ad maiorem perfectionem, quàm in regula contineatur condere?*

Ric. d. 34. art. 3. q. 2. ad 3. Sil. ubi sup.

QUIA fortassis illud est necessarium ad obseruantiam regulæ, & subditorum reformationem.

V. G. si monialium, quæ non promiserunt clausuram, castitas ex vago recessu periclitetur, poterit ne Papa, vel Generale Capitulum præcipere, vt perpetuam clausuram, ac si illam promississent, obseruent? Silu. ubi supra, duas refert opiniones, & prima est affirmans Panor.

CONCLUSIO.

POTEST non solum Papa, verum etiam generale capitulum aliquid supra regulam, quando aliter commodè seruari non potest, subditis præcipere. De fide est, & definita in cap. periculoso. de statu religiosorum. in 6. ubi præcipitur, vt omnibus monialibus cuiuscung; ordinis præsentibus, & futuris recessus à domibus

Ft. q. 1. 4. p. 2.

g 3

suus

fuis interdicatur, vt viuant in perpetua claufura: quia hoc est valde neceffarium ad obferuantiam voti continentiae. Est etiam definita in Conc. Trid. Sefl. 25. cap. de reformatione regularium, & monialium.

Decimasexta diffc. Præceptum Prælati obligat ne femper ad mortale peccatum transgrefforem?

CONCLUSIO I.

QU I, verbotenus tantum Prælato aliquid præcipienti, citra contemptum tamen, non obtemperat, peccati mortalis reus non est: hæc ex communi cōfuetudine religiosorum, quæ est optima legum interpres confirmatur, quæ talem inobedientiam à mortali excuset: notanter dicitur, citra contemptum, nam tunc effet mortale: Qui enim Prælatum spernit, Deum spernit.

Lucæ cap. 20.

CONCLUSIO II.

SU B D I T V S non obediens Prælato præcipienti aliquid sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, mortaliter peccat. Ratio est: quia excommunicatio latæ sententiæ, cum fit grauiffimâ pœna, femper pro mortali peccato imponitur.

CONCLUSIO III.

QU A N D O Prælati sub pœna excommunicationis absolute, non addendo, latæ sententiæ, præcipit, subditus non obediens mortaliter non peccabit. Ratio est: quia huiusmodi excommunicatio est solum comminatio excommunicationis, & non excommunicatio. lege. q. de excommunicatione.

Cate. in summa verbo. Peccata clericorum.

Decimasextima diffc. Qui promissit intrare religionem strictiorem, peccat, ne intrando latioremi?

S. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 8. ad 3.

CONCLUSIO.

PE C C A T quidem, si latioremi religionem ingrediatur, estque in statu damnationis, dum profiteretur, & facta professione, ad nihil amplius tenetur. Definita est expressè in cap. qui post votum, de regularibus in 6. illud enim votum simplex per solenne votum, in latiori religionem emissum, tollitur.

A P P E N.

Hinc cauere debet Magister nouitiorum, ne tales vouentes

reci-

recipiat, vel receptos retineat: quia retinendo peccatis illorum cooperatur.

D V B I V M. VIII.

An teneatur ad votum, qui vouet rem licitam hac lege, si Deus illum à certo crimine liberauerit?

*Ric. art. 5. q. 3
ad 2. Soto. art.
1. q. 2.*

CONCLUSIO I.

QU I tale votum emittit ex industria, & hac intentione, ne, scilicet, teneatur ad votum, si in peccatum labatur, votum adimplere tenebitur: vt si promiserit intrare religionem, si Deus intra annum ab adulterio liberauerit. Ratio est: quia fraus, & malitia non debet illi patrocinari: & quia fuit ipse causa, quominus conditio adimpleretur.

CONCLUSIO II.

SI peccauit non intentione prædicta, sed ex quadam imbecillitate, sicut cadebat ante emissum votum, tunc promissum adimplere non tenebitur. Ratio est: quia votum fuit conditionale, & per ipsum non stetit, quominus conditio adimpleretur.

Decima octaua diffc. An votum metu emissum in conscientia vouentem obliget?

CA N O N I S T Æ in cap. cum locum, de sponsalibus. tenent, in conscientia obligare, non autem in foro exteriori. Secunda opinio est Siluest. qui affirmat, valere, si habuit animum obligandi se, sin minus nequaquam. Tertia opinio est Theologorum, d. 38. afferentium, non obligare in conscientia, si metus poterat cadere in virum constantem.

*Ver. metu. 5. 8.
Soto ar. 1. q. 2
S. Thom. 2. 2.
q. 88. art. 1.*

CONCLUSIO I.

VO T V M, metu cadente in constantem virum, emissum, quando ad extorquendum votum incutitur, est nullum. Definita est expressè in cap. Abbas, & in cap. perlatum, de his, quæ vi, metus causa fiunt, votum enim debet esse liberum, & talis metus tollit libertatem.

Hinc, si puella propter patris timorem minantis ei aliquas iniurias citra mortem, & exilium, religionem profiteatur, erit nulla professio: quia talis metus in animum constantis fœminæ cadere potest.

A P P E N.

CONCLUSIO II.

VOTVM ab intrinseco emissum in conscientia obligat. Definita est expressè in cap. sicut. de regularibus. nã talis metus, quantum extenuet libertatem, non tamen tollit illam, sola enim vis est, quæ libertatem relegat.

CONCLUSIO III.

ILLE metus, qui à principio irritaret votum, vouentem ab eius executione liberat. v. g. si tyrannus, non in contumeliam Ecclesiæ, compelleret vouentem ad frangendum ieiunium. Ratio est: quia vouens intentionem obligandi se ad votum cum tanto detrimento, minimè habuit.

CONCLUSIO IIII.

METVS non excusat præceptum Diuinum transgredientè. Ratio est: quia obligatio adimplendi tale præceptum non ex voluntate nostra, sed Dei præcipientis oritur: atque ita in omni euentu obligat.

CONCLUSIO V.

PRÆCEPTI autem Ecclesiæ transgressio propter metum mortis violentæ non obligat ad gehënam. Ratio est à simili: quia non obligat propter metum mortis naturalis: vt in q. de excommunicatione diximus.

Artic. IIII. Expediit ne aliquid voueret?

IDEst, consequentur vouentes, ex voto aliquam spiritualem vtilitatem.

CONCLUSIO.

MAXIMAM homo ex voto vtilitatem consequitur: quia ex sola promissione, qua Deo nos ad bonum obligamus, & firmiores in bono reddimur, & præmium æternum consequimur. Anna enim mater Samuelis laudatur, quia votum emisit Deo, si proles sibi concederetur: multa alia sunt sacræ Scripturæ testimonia, & concilia, quibus hæc conclusio confirmatur & definitur, quæ apud patrem à Castro, verbo votum, reperies.

DVBIVM

DVBIVM.

Quando aliquis timet se fracturum votum, tunc vouere ne licet?

Ric. ubi sup. et
S. Thom. & So
to. ubi sup.

CONCLUSIO.

NUMQUAM propter periculum lapsus, quando non est certissimum, à voto est abstinendum: Deus enim vouentibus, vt promissum adimpleant, auxiliatur.

Hinc confutatur hæresis eorum, qui dicebant: votum non solum inutile esse ad gloriam, verum etiam perniciosum.

Hæresis.

Artic. IIII. An votum sit latriæ, siue religionis actus?

Ric. art. 1. q. 1.
S. Thom. art. 5
So. art. 3. q. 2

CONCLUSIO.

VOTVM latriæ, siue religionis est actus, quia latriæ actus est disponere actionem ceterarum virtutum in Dei honorem, quod fit, quando Deo aliquid promittitur: nam tunc disponimus illam actionem (vt v. g. ieiunium) in Dei honorem.

Artic. V. An sit magis meritorium aliquid voto, quàm sine voto facere, magisq; laudabile sit?

S. Th. ar. 6. R. 2
car art. 6. q. 2
Soto. ar. 3. q. 2

CONCLUSIO.

EST quidem, & magis laudabile, & magis meritorium ex voto, quàm sine voto operari: nam vouere est actus consilij, quod est de meliori bono: & qui ieiunat ex voto duplex consiliu, scilicet, vouere, & facere: qui autè sine voto, vnũ tantum consiliu, scilicet, ieiunare, quando non est sub præcepto, adimplet, duplexque obsequium, scilicet, obligationem aliquid faciendi, & opus Deo præstat, qui cum voto, ieiunat.

Dubium. I. Quid, si ex voto inuitus, & magna cum tristitia operetur?

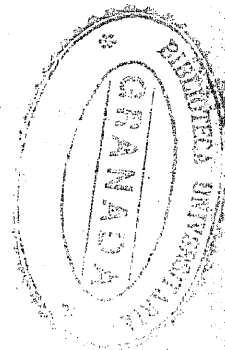
QVOD intellige, ita, vt ad vitandum mortale tantum, votum adimpleat.

CONCLUSIO.

OPVS hoc erit etiam magis meritorium, quàm sine voto: est enim

g. 5

enim.

S. Tho. ubi sup.
ar. 4. Ric. art.
6. q. 1. So. art.
3. q. 1.

1. Reg. 1.

enim actus religionis, & tristitia meritum non tollit, licet magis meritorium, esset cum gaudio factum.

I I. Dubium. Peccat ne, quem poenitet votum emisisse?

CONCLUSIO I.

S. Tho. art. 6.
ad 3. & Soto
ubi supra.

PEC CAT mortaliter, quem voti poenitet: quia idem est, poenitet me voti, & nolo obferuare votum.

CONCLUSIO II.

QU E M poenitet vouisse, vt liberius peccare posset, mortaliter peccat: quia finis est malus, scilicet, libertas ad peccandum, atque ita talis poenitentia est mortalis.

CONCLUSIO III.

NO N peccat mortaliter, quem poenitet vouisse propter bonum finem, v.g. si quem poeniteret soleniter vouisse, quia habet pareres necessitate oppressos, quibus extra religionem liberius subuenire possit: talis enim nolitio est actus meritorius, quia finis est optimus.

CONCLUSIO IIII.

PE C C A T, & fortasse mortaliter, quem poenitet vouisse propter difficultatem, & tedium operis, si votu est perpetuum: quia tali tadio in periculo non perseverandi constituitur, huius furoris religiosi pigri esse dicuntur.

CONCLUSIO V.

SI votum est temporale, nullum est peccatu propter difficultatem poenitere: quia potest facile dispensationem obtinere.

CONCLUSIO VI.

Matth. cap. 5. et
Matth. 6. 7.

PE C C A T mortaliter semper proculdubio, quem poenitet, obseruasse votum idem enim est peccare, & velle peccasse, & que poenitet obseruasse votum, vult olim peccasse: peccatum namque potius voluntate, quam in opere consistit, na quod intrat per os, non coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, idest, corde.

S. Tho. art. 7.
Ric. q. 3. ar. 7.
Soto. ar. 5.

Art. VI. An votum per susceptionem sacri ordinis, & certae regule professionem, solenne efficiatur?

CONCLUSIO.

VO T V M solenne nunquam, nisi in professione certae & approbatæ regulæ, aut in alicuius sacri ordinis receptione emit-

emittitur. Ratio est: quia nunquam adhibetur solenitas, nisi quando mutatur status, & per professionem, & receptionem ordinis sacri status mutatur: cum per hæc homo ad perpetuum, & diuinum ministerium deputetur: est etiam definita expressè cap. vnico de voto in 6. per Bonifacium VIII.

Hinc, moniales, quas vulgus Beatas nominat, quia non emittunt sua vota secundum regulam approbatam, soleniter minimè, sed simpliciter vouent: vnde si contraxerint valebit matrimoniu.

A P P E N D.

Prima diffie. Voti solennitas in quo consistit?

QU A T V O R sunt opiniones. Prima asserit, consistere in benedictione, & consecratione: hæc falsò S. Thom. ascribitur. Secunda opinio est. D. Thom. qui tenet solennitatem voti, cuius ratione matrimonium irritatur, consistere in traditione sui ipsius, idest, in mutatione status. Tertia opinio est Caieta. qui dicit, non esse positam voti solennitatem in mutatione tantum status, verum etiam in Ecclesiæ constitutione, quæ sic vouentem ad matrimonium inhabilitat: vnde colligit non posse Papam in huiusmodi voto dispensare. Quarta opinio est Antiquorum Ricardi, & Scoti, ex quorum sententia sit.

CONCLUSIO.

RA T I O præcisa, ob quam votum solenne dirimit matrimonium contrahendum, & vouentes soleniter inhabilitat, est Ecclesiæ institutio, quæ, vt consanguineos intra quartum gradum, ita huiusmodi personas ad contrahendum inhabilitat. Definita est à Bonifacio VIII. cap. vnico de voto. in 6. vbi solum constituit Rom. Pont. discrimen inter votum solenne, & matrimonium. Deinde, quia posset Ecclesia instituere, vt in mundo nullum sit votum solenne matrimonium dirimens: quare voti solennitas est ab Ecclesia, & non à Deo: ex nullo enim loco sacræ Scripturæ colligitur inhabilitas vouentis solenniter, vt contrahere non possit, nam per traditionem, quæ fit in voto solenni, non est ex iure diuino, & naturali inhabilis vouens ad alium statum: quia Subdiaconus, & Diaconus tradunt, se Deo voto solenni castitatis & obedientiæ, & tamen Papa, cum illis sepissime dispensat: vt Soto, cui modo satisfacimus, concedit. Et tandem

tandem dispensabit Rom. Pont. cum his, qui solenniter religionis vouerunt, vt ex superioribus constat.

II. Diffic. *Votum solenne, & simplex differunt ne, essentiali specie?*

Scot d. 30. So.
to S. Thoma.
ubi sup.

V. G. An transgressio voti simplicis differat, à transgressione voti solennis, vt factum à fornicatione distat?

CONCLUSIO I.

VOTVM solenne, & simplex ex parte obiecti eiusdem speciei censentur. Ratio est: quia eadem est materia, & obiectum vtriusque voti, scilicet continentia.

CONCLUSIO II.

VOTVM solenne, & simplex ex parte subiecti specie accidentali differunt. Propterea quod voti simplicis subiectum est ad contrahendum matrimonium habile, licet contrahendo peccet: at verò subiectum voti solennis est ad contractum matrimonialem inhabile.

CONCLUSIO III.

TRANSGRESSIONES voti simplicis, & solennis, eiusdem speciei sunt, etiam si, qui solenniter vouet, grauius peccet. Ratio est: quia specifica differentia actuum est penes obiecta: & cum idem sit vtriusque voti obiectum, nempe feruare continentiam, erunt actus eiusdem speciei, erit tamen voti solennis transgressio grauior ratione perfectioris status.

III. Diffic. *Qui recipit aliquem ordinem sacrum, emittit ne solenne continentie votum?*

OPINIO communis est affirmans, quam sequitur Caieta. in tractatu de coelibatu Sacerdotum. post tertiam partem. Opinio verò Scoti est Sacerdotes non emittent votum continentie, sed solum habere continendi, sicut & ieiunandi præceptum, lege patrem à Castro verbo Sacerdotium, contra hæreses.

CONCLUSIO

IN receptione cuiuscunque ordinis sacri votum solenne continentie non explicite, vt in professione religionis, sed implicite in voto

voto obedientie emittitur. Hæc conclusio aperte colligitur, ex cap. vnico de voto. in 6. & ex cap. ante triennium. dist. 31. vt docet Caiet. vbi præcipitur Episcopis, ne alicui ordinem sacrum conferant, quin prius continentiam promittat: promissio enim continentie in voto obedientie includitur, vt constat in ordine D. Bernardi, vbi solum promittitur explicita obedientia, & intelligitur quoque promissum solenniter continentie votum.

D V B I V M.

Quid, si recipiens sacros ordines caruit intentione seruandi continentiam, poterit ne hic matrimonium contrahere?

CONCLUSIO

NE QVA QVAM tale matrimonium erit validum. Definita est cap. 1. & 2. qui Clerici, vel vouentes, &c.

Quarta Diffic. *Est ne votum solenne continentie sacri ordinis sufficiens ad dissoluendum matrimonium ratum, quemadmodum solenne religionis votum?*

DVÆ sunt opiniones, quas refert Caieta. Prima est negans, & communis: Altera & contraria, est Palud. affirmans, votum solenne ordinis soluere matrimonium, quemadmodum religionis votum.

Quodlib. 12. q.
1. Palud. d. 38
D. Bon. art. 2.
q. 1. Soto. ubi
supra.

CONCLUSIO.

MATRIMONIUM ratum per receptionem sacri ordinis non dissoluitur. Ratio est: quia hætenus Ecclesia non explicauit matrimonium ratum per receptionem sacri ordinis, sed per votum solenne religionis dumtaxat dissolui. Quamobrem non erit aliter sentiendum, aut definiendum, quam Ecclesia hætenus toto titulo de conuersione coniugatorum extra. & in 6. definiuit.

S. Th. q. 88. ar.
8. D. Bon. art.
1. q. 3. Soto. q.
art. 1.

Artic. VII. *De his, qui possunt vouere?*

HIC art. aliquot difficultatibus positus explicabitur.

Prima

Prima diffc. An qui sunt alterius potestati subiecti, uouere possint?

CONCLUSIO.

QVI alicui subiectus est, quoad id, in quo subicitur, sine cōsensu superioris sui non potest firmiter se per votum obligare: votum enim debet fieri de proprio, & illud in quo aliquis alteri subicitur, non est propriū, sed alienum. In Numeris enim precipitur, ne mulier in domo patris sui in ætate puerili constituta, aliquid uoueat, aut voto sine consensu patris teneatur: & idem dicit textus de muliere coniugata, idemq; censendum est de omnibus aliis, qui alienæ potestati subiecti sunt.

*S. Tho. & Sco
eo ibid. Siluest.
u. verbo. uotū 3.
Ric. art. 4. q. 2.*

Secunda diffc. An Religiosus emittens votum sine sui Prælati facultate illud adimplere teneatur?

DVÆ sunt opiniones. Vna Ric. affirmantis tale votum esse ipso facto nullum, neque expectandam esse Prælati irrationem.

Alter opinio est S. Thom. art. 8. ubi supra asserentis, hæc vota esse condicionata, scilicet, si Prælati consenserit, vel non irritauerit, dicitq; teneri ad votum adimplendum, si non fuerit impediens obedientiam, donec à Prælato irritetur.

CONCLUSIO I.

QVANDO supererogationis opera religiosorum sunt in generali prohibita, ut votum peregrinationis, vel ieiunij in Sabbatho, talia vota non sunt ipso facto irrita, sed per Prælatum irritanda. Ratio est: quia tale votum est conditionale, scilicet, si Prælati placuerit, & ita tenebitur subditus manifestare Prælati suum votum: quemadmodum filius, qui promisit homini sub conditione, si patri placuerit, tenetur patri conditionem, manifestare, ut pater consensum, vel disensum præstet.

CONCLUSIO II.

VOTA religiosorum de operibus supererogationis à Prælati non prohibitis, tenentur religiosi Prælati inconsulto implere, quandiu Prælati non commutauerit, aut dispensauerit, aut irritauerit. Ratio est: quia huiusmodi actus, cum non sit prohibitus, est actus virtutis, & materia voti: atq; ita quandiu non irritatur à Prælati,

Prælati, in conscientia obligat: tale est votum dicendi. 7. Mal. & c.

CONCLUSIO III.

VOTA de operibus necessariis necessitate præcepti, aut voti, absoluta sunt, & nullo modo conditionata; ita ut religiosus ad illorum obseruantiam, inconsulto Prælati teneatur: Prælati q; illa irritare, aut dispensare in illis non poterit, ut si subditus emittat votum non mentiendi, aut non dicendi verbum ociosum. Ratio est: quia potissima causa, propter quam Prælati vota subditorum potest irritare, esse dicitur, propterea quod, est dominus operationum subditorum, potens illas concedere, aut prohibere: & cum non possit prohibere, quæ lege diuina præcipiuntur, vel concedere, quæ eadem lege prohibentur, non erit illarum operationum dominus, nec in illis dispensare valebit, commutare tamen poterit. Soto oppositam opinionem defendit.

*Caletani est
ubi sup. S. Th.*

CONCLUSIO IIII.

VOTA de obseruantis statutis, & ordinationibus, quæ citra contemptum ad nullum obligant peccatum: potest Prælati irritare, obligantq; dum non irritantur: quia materia istorum votorum est in potestate Prælati, cum possit ordinationes suas reuocare, & in illis dispensare: quod autem obligent, & c. constat ex superioribus: nam sunt materia virtutis, & sunt vota conditionalia, scilicet, si Prælati non reclamauerit.

*Lib. 8. de inst.
& iur. q. 3. ar.
tic. 1. in 4. asserit.*

CONCLUSIO V.

VOTA prædicta Prælati inferior irritare non potest. Ratio est: quia non est dominus illarum operationum, quanuis ratione iurisdictionis, quam habet, vota huiusmodi commutare, aut in illis dispensare possit.

Tertia diffc. Prælati aliquid in generali, vel speciali prohibente, qui uouet contra illius prohibitionem, tenetur suum votum Prælati significare, an erit iam irritum per solam prohibitionem generalem, aut particularem?

CONCLUSIO.

NECESSARIUM est, ut subditus Prælati suo hoc manifestet, ut à voto liberetur. Prælati enim non potest irritare votum, quod non agnouit, voluntas namque non fertur in ignotum.

Quarta

Quarta diffie. Poterit ne subditus sine vlla causa, à Prælato petere voti irrationem?
CONCLUSIO.

NEQVE Prælatus sine causa irritans male facit: neq; subditus sine causa irrationem petendo peccat: nam Prælatus est dominus operationum subditorum, atq; ita sine causa potest contradicere vouenti alienam operationem, & quod suum est scilicet, subditi operationes repetere, vnde neq; subditus peccabit petendo, quod Prælatus sine peccato concedere potest: fuit enim votum conditionale.

Quinta diffie. Si subditus opus supererogationis ex facultate Prælati emittat, Prælatus poterit postea irritare i. lud?

Ric. ar. 4. q. 2. Sot. 9. 3. ar. tic. 9. Silu. v. 2. bo. votu. 3. S. Tho. 2. 2. 3.

DVÆ sunt opiniones. Prima Ric. qui tenet non posse. Contraria est Caiet. vbi supra S. Tho.

CONCLUSIO I.
PECCAT mortaliter Prælatus, concessa semel facultate, votum irritando. Definita est in Cano. Manifestum. 33. q. 5. à simili de marito, qui irritat votum vxoris, quod tacendo approbavit.

CONCLUSIO II.
SEMEL voto illo irritato, peccat subditus illud contra voluntatem Prælati exercens. Definita est in eodem Cano. & est B. Aug. facit enim contra obedientiam, & contra iustitiam: quia vti-
D. Aug. tur aliena operatione, inuito Domino, scilicet, Prælato.

CONCLUSIO III.
POTERIT tamen Prælatus tale votum commutare, aut in illo dispensare: quia Prælatus post concessam facultatem vouendi subdito, retinet super ipsum potestatem ligandi, & absoluendi in utroq; foro supernaturalem, atque ita legitima interueniente causa, cum illo dispensare valebit.

Sexta diffie. Poterit Generalis, aut Prouincialis irritare votum emissum, ex facultate inferioris Prælati Guardiani, scilicet, aut Prioris?
CONCLUSIO I.

Ric. ut. 4. q. 3. Soto ibid.

INFERIOR non potest irritare votum à subdito, ex facultate superioris emissum: quia eius authoritati derogare non potest.
CON-

CONCLUSIO II.

POTEST superior Prælatus, vt Generalis, aut Prouincialis, votum facultate inferioris Prælati à subdito emissum irritare: quia cum subditus non sit Dominus suarum actionum, etiam si ex facultate Prælati emiserit vota, Superior non irrogat illi iniuriã, quãuis inicit votum, sine ipsius consensu emissum.

Septima diffie. Abbatissa poterit ne vota monialium de opere supererogationis emissa irritare?

Ric. ar. 4. q. 3.

CONCLUSIO.

POTERIT quidem: nam, vt pater potest irritare votum filij, & maritus vxoris, quia habet dominium in operibus supererogationis illorum: ita & Abbatissa poterit, cum maiorem authoritatem, & dominium super opera supererogationis monialium habeat.

Num. cap. 30.

Octava diffie. Subditus, cuius votum fuit ab vno Prælato irritatum, illo cessante, erit ne à successore iterum irritandum?

Ric. ar. 4. q. 3. S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 8. Soto. vbi sup. Ca. se. vbi sup.

CONCLUSIO I.

QUANDO subditus sine discrimine temporis emittit votum, si semel fuerit tale votum irritatum, non amplius obligat. Probatum à simili ex cap. quidam. & ex cap. placet. de conuersione coniugatorum. nam vt obligatio ciuilis, semel sopita, non reuiuiscit, vt habetur in l. cum ex causa. C. de remissione pignoris. ita neque hæc obligatio spiritualis, semel sublata, resurget.

CONCLUSIO II.

SI religiosus emiserit votum referendo se ad tempus, quo fuerit alius Prælatus, à præfente irritari non poterit: quia opus promissum non est in potestate Prælati præfentis, sed futuri: nihilominus tamen præfens Prælatus illud commutare, aut in eo dispensare poterit, propter spirituales potestatem, quam supra subditos habet.

Et. q. 4. p. 2.

h Nona

Ris art. 4. q. 1
Sot. ubi supra.

Nona diffie. Poterit ne vir omnia vota vxoris, tam realia quam personalia irritare?

CAIETA. affirmat, non posse omne votum, dempto voto castitatis de modo petendi debitum. Soto tenet posse à viro omne votum vxoris etiam continentie irritari.

CONCLUSIO I.

VOTA de adimplentione mandatorum, & de cauendis venialibus, & de aliis operibus ad salutem necessariis, potest vxor, viro inconsulto, emittere, quæ quidem à viro irritari non poterit. Ratio est: quia maritus non habet dominium super opera vxoris, quæ aliquo iure præcipiuntur.

CONCLUSIO II.

VOTUM reale, aut personale, de operibus supererogationis ab vxore emissum, à proprio viro irritari potest: vxor enim in omnibus subdita est viro. Et expressè habetur c. 30. in Numeris.

Num. cap. 30.

CONCLUSIO III.

VXOR tale votum, quandiu vir non contradicit, obseruare tenetur: vxor enim non prohibetur vouere, cum sit actus virtutis sed solum, contradicente viro, votum seruare.

APPEN.

Hinc, si emiserit votum peregrinationis, illud viro manifestare tenetur, vt vel irritet, vel facultatem ad implendi concedat.

CONCLUSIO IIII.

SI vxor emiserit votum non petendi debitum, à viro irritari non potest. Et ratio est: quia vir non potest irritare votum vxoris de re, cuius vir non habet dominium, vt de actione petendi debitum: neque enim vir potest vxorem ad hoc cõpellere, si ipsa voluerit iuri suo cedere.

Caiz. 67.

CONCLUSIO V.

VOTUM elargiendi eleemosynam, vt offerendi aliquod munus templo, ab vxore emissum valet: est enim actus virtutis, verum vt adimpleatur, debet viro manifestari.

I. Dubium. Vir poterit ne irritare votum vxoris, quod sua facultate emiserit?

CONCLUSIO I.

Num. 4. 30.

PECCARET mortaliter vir irritando votum, tam personale vxoris, quam reale, irritatio tamen de facto valeret, ita vt vxor

vxor amplius votum obseruare nõ teneatur. Definita est in cap. manifestum. 33. q. 5.

CONCLUSIO II.

SI vxor emittit votum referendo executionem ad tempus, quo fuerit vidua, vir, tempore, voti viuens, illud irritare non poterit. Ratio est: quia non est de materia sibi subiecta.

II. Dubium. Poterit ne vxor irritare votum à viro emissum non petendi debitum?

SOTO dicit, non longè ab scopo abesse, qui partem affirmatiuam teneret: probabilius tamen videtur non posse, nam vt non potest votum continentie à viro emissum ante contractum matrimonij irritare, nec vir potest sine dispensatione debitum petere, bene tamè reddere, ita neq; votum, durate matrimonio, factum quia vtrobique præ nimio pudore vxor iure suo defraudatur.

Vbi supra.

III. Dubium. Poterit ne vir longam peregrinationem vouere, quæ vxor iure petendi debitum defraudatur, & familia detrimentum patiatur?

Soto ubi sup.

CONCLUSIO I.

VIR tale votum emittere potest, adimplere tamen, renitente vxore, non potest: quia est actus virtutis, potest vouere, & quia vxor iure suo defraudatur, non potest adimplere.

CONCLUSIO II.

VIR emittens votum in detrimentum suæ familie emergens, non tenetur ad votum: est enim nullum, cum sit contra iustitiam: vt si promittat templo, vel pauperibus magnam pecunie quantitatem, quam sine maximo familie detrimento soluere nequeat.

Decima diffie. Si vterque coniugum mutuo consensu votum continentie emittat, poterit tunc vir vxoris votum irritare?

Soto qdè art.

GRATIANVS in Cano. Manifestum ex præmissis vbi supra hanc difficultatem absoluit.

h. 2. PRO-

PROPOSITIO I.

NON potest tunc vir irritare votum vxoris, vt debitum petat: quia in petitione debiti non est sibi subdita.

PROPOSITIO II.

NEQVE vxor poterit votum suum irritare, quia est domina suarum actionum: neque è conuerso, quia vterque cessit iuri suo.

PROPOSITIO III.

RECTISSIME facient tunc, si ab Episcopo petant dispensationem. Et ratio est: quia in magno periculo incontinentiae sunt constituti.

Vndecima diffi. Possunt ne pueri obligare se ad religionis ingressum?

*D. Bona. q. 3.
art. 1. S. Tho.
art. 4. Ric. ubi
sup. Soto. ar. 2.*

CONCLUSIO I.

SI puer ante decimum quartum annum, aut puella ante duodecimū ratione non vtantur, non possunt votum aliquod emitte- re: quia in eis libertas, & deliberatio deest, quae ad votum de- siderantur.

CONCLUSIO II.

ILLVD autem votum à parentibus, & tutoribus irritari po- terit, propterea quòd quoad actiones personales & reales, alienae potestati subiiciuntur.

CONCLUSIO III.

ANTE annos pubertatis, quantumcunque ratione vtantur, votum solenne religionis nullo modo emitte possunt. Definita est ab Ecclesia de regularibus. in 6. & in Conc. Trid. Sess. 25. cap. 15. de regularibus, & monialibus.

CONCLUSIO IIII.

POST annos pubertatis, quando iam incipit adolescentia, po- test homo quodcunque votum personale simplex, aut solenne, non autem reale emitte.

Duodecima diffi. Votum pueri ante decimum quartum annum, & puellae ante duodecimum, si ratione vtantur, valebit ne?

*Vbi sup. art. 4.
q. 2.*

DVÆ sunt opiniones. Prima est affirmans S. Tho. & eius discipulorū Secunda est negans Ric. qui si rectè perpendatur de votis realibus, non autem de personalibus verba facit.

CON-

CONCLUSIO I.

BENE possunt se obligare simplici voto, & tenentur illud seruare, dum pater, & tutor non contradixerint. Definita est ex- pressè in Numeris.

Num cap. 30.

CONCLUSIO II.

TALIA vota impuberū à parentibus, & tutoribus irritari pos- sunt. Definita est in c. puella. 20. q. 3. citato: & puella, poterit petere irritationē, & confessor cōsultere, vt petat, & religiosus similiter.

Hinc, pater, siue tutor poterit irritare votum simplex religio- nis ab impuberibus emissum: vnde puer post quatuordecimū an- nū nō tenebitur seruare tale votum, ante pubertatem iam irritum, nisi puer retulerit se ad annos pubertatis, vt infra explicabitur.

A P P E N D

IIII. Dubium. Poterit ne mater votum puellae impuberis irritare?

*Siluest. verbo
religio 2. §. 12.
Scot. lb. 7. q. 3
art. 2.*

PROPOSITIO I.

SI pater puellae viuat, solus pater poterit: quia patre viuente, filij sunt sub patris potestate.

PROPOSITIO II.

PATRE iam defuncto, si mater fuerit nutrix impuberū, po- terit, sin minus tutor.

V. Dubium. Quid, si ante pubertatem voueat aliquis religionem, aut peregrinationem, aut aliud quodcunque personale Vo- tum, eius executionem ad annos puber- tatis referendo?

*S. Tho. Siluest.
& Sco. ubi su.*

V. G. si dicat, promitto religionis ingressum, si decimum sextū annum attigero. Opinio Caie. est negans: nam dicit patrem, non posse huiusmodi votum irritare. Contraria opinio est Siluest.

*S. Tho. 1. 2. q.
189. art 5.*

CONCLUSIO.

SIMILE personale votū à tutore, siue à patre irritari haud potest. Et ratio est: quia nō sunt domini actionū personalium impuberum tempore, quo votum executioni mandandum est: & tota ratio, ob quam pater votum impuberis irritare potest, est quia actionibus personalibus impuberum dominatur.

Et. q. 4. p. 2.

h 3 VI.

Soto eodem ar.

V I. Dubium. *Poterit ne pater, aut tutor, qui datur post pubertatem, irritare personalia vota impuberum?*

CONCLUSIO I.

Num. cap. 30.

PA T E R, puellæ puberis, idest, excedētis duodecimū annum, quandiu in domo paterna manet, votum irritare potest. Expressè habetur cap. 30. Numer. qui quidem text. licet sit per legē Euangelicam abrogatus, ratio tamē naturalis eiusdem textus vrget, scilicet, quod si puellæ suo arbitrio relinquerentur, facile laberentur, & ruerent, neque decet illas, quemadmodum viros peregrinari.

CONCLUSIO II.

PA T E R, aut curator pueri iam puberis, idest, decimumquartum annum excedentis, tale votum irritare non potest: nam si pueri, inuitis parentibus, votum solenne religionis emittere possunt, nec illud irritare valent, vt toto titulo de regularibus. in 6. cōstat: similiter, nec quodcunque aliud votum: nullum enim est periculum in pueris peregrinationem vouentibus, vt in puellis. Soto tenet in puberibus, tam pueris, quàm puellis, quod dictum est: securius tamen erit in vtrisque à Prælatō dispensationem obtinere, quàm eorum vota irritare.

Soto ubi sup.

V II. Dubium. *Pater, postea quam filius excessit Decimumquartum annum, & puella duodecimū, poterit vota ante hanc ætatem ab illis emissa facere irrita?*

MULTI Thomistæ dubij in hac re esse videntur.

CONCLUSIO.

NO N poterit pater tale votum irritare. Et ratio est: quia iā quantum ad actiones personales factus est sui iuris: quemadmodum dominus votum serui, manente seruitute, emissum nō potest post libertatem irritare, quia iam est sui iuris.

V III. Dubium. *Quid de votis realibus, & mixtis?*

VO T V M reale est, quando promittitur res aliqua, vt eleemosyna. Et mixtum, quando promittitur actio personalis, ad cuius

ad cuius executionem aliqui pecuniarij sumptus faciendi sunt, vt est votum peregrinationis.

CONCLUSIO I.

PA T E R, siue tutor vota puberū realia ante vigesimumquintum annum irritare possunt, nisi habuerint aliqua bona castrensia, idest, militari arte acquisita, vel quasi castrensia, idest, sua industria comparata, quorum habeat plenam administrationem. Ratio est: quia quantum ad administrationem bonorum nō sunt sui iuris, sed patri, vel curatori subiiciuntur, atque ita quilibet illorum poterit tale votum impedire.

CONCLUSIO II.

PU B E R E S vota realia emittentes, illa parentibus, vel curatoribus manifestare tenentur: quia vouere fuit actus virtutis, & vt sit alicuius meriti, & non sit votum irrisorium, manifestandū est.

CONCLUSIO III.

PA T E R, siue tutor poterit vota mixta prædictorum irritare, quia ex parte qua realia sunt, cum minor non habeat suorum bonorum administrationem, patre, aut tutore inuito, adimpleri non possunt. Intelligi, nisi habeat bona castrensia, vel quasi castrensia. Est tamen consulendum, vt votorum mixtorum dispensationē ab Episcopo petant: quia fortassis tenentur mendicando peregrinationem adimplere, quando pater aut curator, noluerit hoc concedere. Tandem nota hæc multò magis habere locum in votis impuberum.

Decimatertia diffic. Ecclesia votum solenne religionis impuberum poterit ne irritari?

CONCLUSIO.

PO T E S T, & de facto irritat, ita vt tale votum solenne religionis, ante annos pubertatis emissum non valeat. Definita est expressè cap. 1. de regularibus. in 6. & nunc in Conc. Trid. vbi supra, & ante decimum sextum annum expletum nō valet: quia non recipitur ab Ecclesia, cui etiam fit.

S. Tho. ubi supra art. 9. Soto art. citato,

I X. Dubium. *Tales tenebuntur saltem seruare continentiam?*

Soto ubi supra.

OL I M de hac re dubitabant DD.

h 4

CON-

CONCLUSIO.

NVLLLO modo continentiam seruare tenentur, possunt enim matrimonium contrahere. Definita est in Concilio Trid. Sess. citata: ubi promittentes religionem solemniter ante decimum sextum annum ratione promissionis ad nihil profusus obligari docetur.

Artic. V III. An in voto possit fieri dispensatio?

S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 10 Ric. art. 9. q. 2.

CONCLUSIO.

DISPENSATIO, aut commutatio in voto fieri potest: nam cum in legibus humanis possit fieri dispensatio, quæ nihil aliud est, quàm superiorem determinare legem communem non esse in aliquo particulari casu seruandam, poterit quoque & in voto fieri: nam votum nihil aliud est, quàm lex quædam humana quam aliquis sibi præscribit: licet enim obseruatio voti, sit de lege diuina, facere tamen votum actus humanus est.

Prima diffi. An Papa in voto dispensare possit?

D. Bona. art. 2. q. 3. Ric. ubi supra Soto lib. 7. q. 4. art. 1.

TRES sunt opiniones. Prima tenet non posse dispensare, sed tantum declarare. & hæc est D. Bon. quem sequitur Palu.

Secunda opinio, quam refert glossa, quæ dicit Papam in omnibus votis etiã nulla legitima causa interueniente, dispensare posse.

Tertia opinio est S. Tho. in hoc art. & in 4. dist. 38. q. 1. art. 4. & Siluest. verbo votum. 4. §. 3. & Caiet. in hoc art. & infra art. 12. & in Summa, verbo dispensatio. qui docet Rom. Pont. propriissimè, legitima tamen causa interueniente, dispensare posse: aliter verò non.

CONCLUSIO I.

PAPAM in voto dispensare, non est declarare solum, illud non obligare. Definita est in cap. venientis. de voto. ubi dicitur: Papa non declarat, sed commutat votum, & in cap. quanto. de iureiurando. ubi textus distinguit inter declarationem, & absolutionem iuramenti: quare similiter erit in præsentia distinguendum: quia vtrunque fit Deo, & vtriusque obseruatio de lege naturali, & Diuina est.

CON-

CONCLUSIO II.

NON potest Papa in voto sine legitima causa dispensare: alioquin esset nulla dispensatio. Et ratio est: quia cum Papa non possit irritare vota secularium, propterea quòd, non est dominus actionum Christianorum, quemadmodum Prælati respectu monachi, neque poterit sine legitima causa dispensare: nam idem est, sine causa dispensare in aliqua lege, & illam irritare.

CONCLUSIO III.

LEGITIMA autem causa interueniente, dispensare potest: Deus enim nunquã deficit in necessariis, & est Ecclesiæ maximè necessarium, vt sit penes Prælatos potestas dispensandi in voto: multi nanque ira, aut metu, aut ignorantia commoti multa promittunt, atque etiam constat ex cap. dispensatores. 1. q. 7.

Secunda diffi. An in voto solenni continentie possit fieri dispensatio?

DVÆ sunt extremæ opiniones. Prima S. Tho. art. 11. & Alex. D. IIII. Papæ in materia de voto. & D. Bona. d. 38. q. 4. & Siluest. verbo votum. 4. §. 5. Almayn de potestate Ecclesiastica. cap. 15. Turrecrem. super Can. sicut bonum 27. q. 1. Soto de iust. & iur. lib. 8. q. 3. art. 2. qui omnes affirmant, Papam non posse dispensare in voto continentie religionis, ita vt religiosus matrimonium contrahere possit: bene tamen in voto solenni continentie ordinis.

Secunda, & contraria est Iurisperitorum, vt Siluest. loco citato docet, quos sequuntur multi ex Theologis. Ric. d. 38. art. 9. q. 2. Dur. ibid. q. 2. Palud. q. 4. ar. 4. Maior. q. 3. Henricus quodli. 5. q. 25. & 26. S. Antoni. 3. par. Summæ, titulo 22. cap. 7. Summa Angel. verbo votum. 4. §. 5. Caiet. sequutus est, etiam Scotum, qui hanc defendit opinionem. d. 38.

CONCLUSIO.

ROM. Pont. in voto solenni continentie religionis monachalis dispensare potest, ita vt monachus matrimonium contrahere possit: nam ita est etiam de essentia monachatus abdicatio proprietatis, sicut castitatis custodia: vt constat ex cap. cum ad monasterium. de statu monachorum: & faciendo ex monacho non monachum, dispensat in paupertatis voto: ergo similiter poterit in vo-

h 5 to so-

to solenni continentia dispensare: siquidem vtrique est de essentia voti: sed de hac re supra in tractatu de matrimonio.

I. Dubium. Mortua vxore, & cessante causa, ille, cum quo ex legitima causa dispensatum fuit, tenebitur ne ad religionem redire?

RESPONDEO ex dictis non teneri, quia obligatio semel extincta non amplius reuiuiscit.

S. Tho. ar. 12.
Soto art. 3.

Tertia diffc. An ad dispensationem, vel commutationem voti Prælati auctoritas requiratur?

CONCLUSIO I.

PRÆLATVS potestatem dispensandi in voto habet, est enim Dei Vicarius: & ita habet auctoritatem determinandi, an sit Deo acceptum implere, aut non implere tale votum: & quæ admodum in lege communi non potest fieri dispensatio, nisi per superiorem, ita neque in voto, cum sit quædam lex particularis. Et constat etiam ex B. Paul. 2. ad Cor. 2. Nam & ego quod donauit, si quid donauit, propter vos, in persona Christi: nam debet fieri dispensatio ab illo, qui habet vices Christi.

2. Cor. 2.

CONCLUSIO.

VT dispensatio in foro conscientie valeat, legitima causa desideratur, scilicet, vt ex dispensatione maior honor Christi, & maior Ecclesie utilitas sequatur: patet concludi ex illis verbis B. Paul. Propter vos: vbi indicat rationem dispensandi esse Ecclesie utilitatem, quæ est Christi corpus.

2. Cor. 2.

S. Tho. ar. 12.
2. sc. art. 8. q. 1.
Sine verbo vo
in 2. q. 8. 7.
Soto ubi supr.

Quarta diffc. Poterit ne votum in melius auctoritate propria vouentis, & non Prælati commutari?

OPINIO Ricardi, & Siluestri est negans. Contraria est Angelii, verbo votum. & Caiet. hoc loco.

CONCLUSIO I.

QUANDO voti commutatio est in melius, proculdubio auctoritate vouentis fieri potest. Expressè habetur, in cap. peruenit.

nit. el. 2. de iureiurando. & in cap. scriptura. de voto. & in cap. dicit, de regularibus. nam qui ita adimplet votum, reddit æquiualens, & quod magis gratum est: vt si quis promississet templo calicem argenteum, & redderet aureum.

CONCLUSIO II.

QUANDO commutatio fit in aliquod æquale, de quo certissimum non est esse magis Deo gratum, quàm votum, tunc nõ auctoritate propria, sed Prælati fieri potest commutatio: nam voluntas Dei tunc est exploranda, non per subditum, sed per Prælatum Christi IESV vices gerentem.

II. Dubium. Quis poterit dispensare cum illo qui promissit religionem strictiorem, vt laxiorem intrare possit?

RESPONDEO, solus Episcopus.

Quinta diffc. Quando erit cum aliquo in voto dispensandum?

S. Tho. ar. 10.
Soto ubi supr.

PROPOSITIO I.

QUANDO materia voti redditur inutilis, aut mala, tunc sufficiens causa est, vt Prælati dispenset. Hæc non indiget probatione.

PROPOSITIO II.

QUANDO votum adimpleri non potest, & impotentia adimplendi ex imbecillitate, & impotentia votientis, & non corruptis eius moribus proficiscitur, tunc sufficiens est dispensandi causa: propterea quod, quando magnitudo rei promissæ est viribus promittentis impar, in periculo violandi votum constituitur, atque ita, vt peccatum vitetur, erit illi per dispensationem subueniendum. Hæc diligenter examinent dispensatores, vt Christi IESV fideles ministri inueniantur.

PROPOSITIO III.

EST quoque sufficiens dispensandi causa, quando voti observatio maius bonum particulare, vel commune impedit. Et ratio à simili est: nam, vt in commutatione non est reus voti, qui illud in melius commutat similiter neque qui propter damnum commune, vel particulare ab obligatione adimplendi votum absoluitur.

Hinc,

APPEN. I. Hinc, omnes ministri ad Ecclesie utilitatem destinati, ut Concionatores, Confessores, Cantores, & alij qui propter ieiunij promissi obseruantiam minus sufficienter sua ministeria exercent, sufficientem causam dispensandi in voto abstinentie habent.

APPEN. 2. Hinc, erit quoque sufficiens dispensandi causa cum coniuge, qui redditur imbecillis propter abstinentiam promissam ad debiti solutionem: est enim illud votum impediens maius bonum, nempe debiti solutionem, ad quam ratione iustitie obligatur: & de similibus erit similiter iudicandum.

S. Tho. ar. II
Soto loco cita-
to.

Sexta diffi. Vota quando Prælati commutare debent?

ANIMADVERTE, commutationem, aut esse simplicem, ut quando fit in maius, siue æquale bonum: aut esse mixtam, ut quando votum in minus bonum commutatur: tuncque commutatio & dispensatio interueniunt.

PROPOSITIO I.

QUANDO commutatio est simplex, & absoluta auctoritate vouentis fieri potest. Hæc supra probata manet.

PROPOSITIO II.

QUANDO fit commutatio in bonum æquale, tunc auctoritate superioris fieri debet. Definita est in cap. quod super iis. de voto. ubi legitur votum peregrinationis versus Hierosolymam à mulieribus emissum in bonum æquale commutari posse, scilicet, in elemosynam ad terram sanctam mittendam: quod quidem est maius bonum illi terræ, quàm mulierum peregrinatio.

Cæterum, votum aliarum peregrinationum ita est commutandum, v.g. Promissisti peregrinari ad Virginem Sanctissimam de Monserrat, & ulterius promissisti offerre illi templo decem ducatos: auctoritate superioris decem ducati ad alia templum commutari poterunt & expensæ in itinere faciendæ erunt pauperibus erogandæ, deductis tamen, quas domi vouens facturus erat. Exempli causa erit in itinere singulis diebus sex nummos argenteos consumpturus, & domitres tantum, iis tribus deductis, cæteri sunt pauperibus elargiendi: est tandem commutandus labor itineris in ieiunium, ita ut pro quarto quoque die itineris vnus ieiunij dies imponatur:

PRO.

PROPOSITIO III.

IN his omnibus commutationibus habenda est tantum ratio expensarum, & laboris in eundo, non autem in redeundo. Ratio est: quia solum promissit ire, non autem redire.

PROPOSITIO IIII.

QUANDO commutatio fit in bonum æquale, debet commisceri dispensatio, ita ut aliqua causa ex supradictis interueniat. Est tamen notandum, hanc commutationem mixtam non posse ab illo fieri, qui auctoritatem commutandi tantum habet: ut est confessor virtute bullarum, sed ab eo, qui simul dispensandi auctoritatem obtinet: & hac de causa confessores ab Episcopo auctoritatem dispensandi petere debent.

Septima diffi. Quare ratione confessores debent vota virtute bullarum commutare?

Soto ubi sup.

PROPOSITIO I.

ELEEMOSYNA, in quam fit commutatio, est eroganda quæstoribus cruciatæ, in expeditionem contra Turcas: nam ita in bulla præcipitur.

PROPOSITIO II.

CONFESSORES, si petierint à dicecesano auctoritatem commutandi poenitentis vota, poterunt efficere, ut elemosyna, in qua fit commutatio, pauperibus elargiatur: quoniam tunc non auctoritate bullarum, sed Episcopi fiet commutatio.

PROPOSITIO III.

AUTHORITAS dispensandi, aut commutandi vota virtute bullarum non est intelligenda, nisi de votis factis ante bullæ receptionem: quia dispensatio nunquam conceditur, nisi ad præteritum: temerarium namque esset concedere alicui facultatem dispensandi in voto, priusquam votum fieret, & hoc in bulla exprimeretur.

Octaua diffi. Qui vouit non petere dispensationem, aut voti commutationem, poterit ne illum exigere?

Solu: Ric dist.
38. ar. 9. q. 3.

PROPOSITIO I.

LEGITIMA interueniente causa huiusmodi votum non obligat. Ratio est: propterea quod votum, quando im-

dit

dit maius bonum, est dispensandum: atq; ita est de hoc voto, quando est maius bonum, petere dispensationem.

PROPOSITIO II.

QUANDO nulla subest dispensandi causa, tale votum obligat: quia votum de re aliqua licita emissum obligat in conscientia.

PROPOSITIO III.

VOTUM de non petenda voti commutatione obligat ad non petendum commutationem in bonum æquale, non tamen in melius. Hæc ex supradictis constat.

Nona diffi. Quis in votis dispensare, aut illa irritare poterit?

CONCLUSIO I.

ROM. Pont. vota Christianorum, nulla interueniente causa, irritare non potest, demptis votis religiosorum, quia non habet dominium super actiones Christianorum, & eorum bona, que modum super actiones religiosorum, cum sit eorum superior Prælati habet. Communis est opinio.

CONCLUSIO II.

EPISCOPVS, & quicumq; alius Prælati, habens spirituale iurisdictionem in subditos, in omni voto, dempto castitatis, religionis, & peregrinationis terræ sanctæ voto, dispensare potest. Definita est cap. 1. & cap. ex multa. & cap. super his. de voto. cæteri ex consuetudine referuntur, ut in bullis Cruciatæ patet.

CONCLUSIO III.

EPISCOPVS in voto temporali castitatis dispensare potest. Ratio est: quia huiusmodi vota non sunt simplicis continentia, sed ad tempus.

PANOR. tamen in cap. veniens. qui clerici, vel vouentes. & Angel. verbo votum. affirmant Episcopum posse dispensare in voto perpetuæ continentia: consuetudo tamē, quæ est optima legum interpretis, talē dispensationem solum Papæ esse declarauit.

CONCLUSIO IIII.

LICET Episcopus non possit in voto simplici religionis dispensare: potest tamen legitima interueniente causa, declarare voti executionem esse differendam: quia declarare non est dispensare,

fare, sed voti executionem in aliquo euentu propter maius bonum suspendere, ad quod quidem iurisdictioni spirituali, & vt declaratio authoritatiuè fiat, desideratur, ad distinctionem declarationis alicuius Doctoris, quæ non est ita in conscientia tuta, vt est authoritatiua declaratio.

CONCLUSIO V.

POTEST Episcopus dispensare, vt habens arctioris religionis votum, latiore intrare valeat: hoc enim non est dispensare in voto religionis, cum semper sit religioni obnoxius, sed est dispensare in arctiori vinculo.

CONCLUSIO VI.

SI monachus professus votum migrandi ad arctiorem religionem fecerit, eius Prælati, legitima interueniente causa, & non aliter, in tali voto dispensare, non autem illud irritare poterit: quoniam habet iurisdictionem spirituale super monachum, quod ad dispensandum sufficit, caret tamen dominio super hunc actum, & ideo irritare tale votum haud poterit.

CONCLUSIO VII.

METROPOLITANVS in votis subditorum sui suffraganei dispensare minimè potest: quia illi in gradu tantum appellationis subiiciuntur.

CONCLUSIO VIII.

METROPOLITANVS in voto Episcopi sui suffraganei dispensare potest: quia immediatè illi est subiectus.

Decima diffi. Potest ne Episcopus dispensare in voto pœnali peregrinationis in terram sanctam, aut religionis, siue castitatis?

S. Thom. 2. 2. q. 189. ar. 3. ad 3. Soto lib. 7. ar. 3. q. 4.

PROPOSITIO I.

TALE votum, antequam pœna incurratur per Episcopum dispensari potest: vt si quis promiserit non ludere chartis sub pœna ingrediendi religionem, vel peregrinandi Hierosolymam. Ratio est: quia ante ludum tale votum nondum obligat, in hac re omnes conueniunt: dubitant tamen, an quando iam voues incurrit pœnam per Episcopum dispensari possit: quidam partem affirmantem tenent, Soto verò, & alij negant.

PRO-

*Ric. ars 9. q. 1
& 2. Siluester.
verb. votum. 4.
S. Soto. ar. 2.
q. 4. libr. 7. de
iust. & iur.*

S. Th. est ad 3.

consideratione. 13. & in tract. de Vita spirituali, lect. 13. Conradus de contractibus. Medina. C. de rebus restituendis. Nauar. in sua Summa. Soto, in opere de iust. & iur. Pater Franciscus Alcocer, in opere, cui titulus est. Tratado delos juegos.

S. Tho. 2. 2. q. 66. art. 2. q. 78. art. 1. Scoto lib. 4. q. 1. art. 1. Med. q. 1.

QUESTIO PRIMA DE DOMINIO.

Artic. I. Quid nam est dominium?

CONCLUSIO.

DOMINIUM est ius, siue facultas quomodolibet utendi, aut alienandi rem aliquam, secundum usum à lege permissum. Hęc concl. nō aliter probatur, quā per discrimen, quod inter usum fructum, & dominium reperitur: nam usus est ius, siue potestas utendi, fruēdiq; re aliena in propriam tantum utilitatem. Usus fructus est potestas utendi, & alienandi fructum, salua tamen rei substantia. At verò dominium est potestas non solū utendi fructu rei, verū etiam alienandi eiusdem rei substantiā.

Soto. lib. 4. q. 3. Sco. et Medius ubi sup. 5. Tb. q. 66. art. 2.

Prima diffc. Quo iure incepit dominiorum diuisio?

ANIMADVERTE primū, ius naturæ bifariam sumi. Primò, quod natura omnia animantia docuit, siue quod appetitui sensitiuo consonat, ut est liberorum generatio, & eorum educatio. Secundò, quod ratio naturalis inter omnes gentes constituit, quodq; apud omnes populos æquè custoditur, quod olim ius gentium appellabatur, quale illud est: Quod tibi non vis, alteri, &c. Et de hoc secundo modo est in præsentia disputatio.

CONCLUSIO I.

IURE naturali & diuino, in statu innocentie, non fuerunt distincta dominia, sed omnia erant tunc communia. Concl. est D. Aug. Ad verbum. & ab Ecclesia in Can. quo iure. d. 8. canonizata: nam iure, inquit, humano dicitur: Hęc villa est mea, &c.

Hinc, constat diuisionem dominiorum per legem humanam positiuam fuisse factam: Nam lege, inquit, humana, &c. in Can. quo iure.

CON:

CONCLUSIO II.

PRÆCEPTUM iuris naturæ, quo omnia communia erant, post Adæ peccatum fuit reuocatum. Ratio est: quia tunc, regnante peccato, si non fuissent dominia distincta, potentiores omnia ita occupassent, ut imbecilliores non potuissent non egestatem pati maximam.

CONCLUSIO III.

FACTA autem est dominiorum diuisio per aliquam legē iurē latam à patre, siue à principe, siue ab aliqua republica: Adam enim filiis suis rerum dominia diuisisse Scriptura sacra satis aperte inlicitat, dicens, Cain obtulisse sacrificium de fructibus terræ, Abel verò de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum. Secunda & tertia pars conclusionis ex iure Canonico & ciuili constat, ubi præcipitur, vnumquemq; in propriis bonis indemnem seruari: hætenus de hac difficultate cum Scoto: & duo argumenta, quæ contra secundam conclusionem Soto affert, facile solues, si cum S. Tho. & Caie. distinxeris, dicens, legem naturalem, & præceptum naturale semper esse immobile, ut est præceptum prohibens iniuriam; at verò legem naturalem sumptam per concessionē, vel permissionē factā per naturam, ut erat lex prohibens dominiorū distinctionē, posse reuocari, & reuocata fuisse: nō enim fuit præceptum, ut omnia essent communia, sed concessio.

Secunda diffc. In rebus, quæ usu consumuntur, potest ne usus à dominio separari?

GRAVIS est hæc difficultas. Nam Nicolaus III. in cap. Exiit, qui seminat. de verb. sign. in 6. & Clemens. 5. in Clémenti. exiui. eodem titulo in 6. & ceteri omnes Summi Pontifices eorum successores definierunt, fratres Minores non habere alicuius rei dominium, usum autem facti, & non iuris, esse penes eosdē fratres. At verò Ioan. XXII. post Nicolaū III. in Extrauag. Ad conditorem. oppositum decreuit dicens, in rebus quæ usu consumuntur impossibile esse usum à dominio distingui.

CONCLUSIO I.

IN rebus, quæ vnico actu consumuntur, usus à dominio separari potest, & de facto in ordine fratrum Minorum separatur.

i 2 Constat

Deut. cap. 23.

Act. cap. 2.

Constat ex proxima conclusione huius art. tum etiam in Deuterono. dicitur: Ingressus vineam proximi, comede uvas, quatum tibi placuerit, foras ne efferas tecum: ubi venditio uarum prohibebatur, & simplex usus sine dominio concedebatur: quare usus necessarius a dominio distinguitur: & in Acti. Apostolorum legitur: Omnes credentes habuisse omnia communia, quamobrem nullus in particulari habuit dominium, sed usum tantum, alioquin non essent communia.

Tertia diffi. Quis potest alicuius rei habere dominium?

S. Tho. Sec. & Medina & Soto ubi sup.

CONCLUSIO I.

FRATRES Minores de obseruantia nullius rei dominium, nec in communi, nec in particulari habere possunt: patet ex Clement. exiui. & ex 6. capite Regulæ Seraphici Patris Francisci. Hinc, non poterunt vedere, vel permutare aliquid, sine expressa, aut tacita Syndicorum facultate.

APPEN. 1.

CONCLUSIO II.

NULLVS monachus cuiusvis religionis sit, in particulari alicuius rei proprium dominium habere potest. Definita est expressè in cap. cum ad monasterium de statu regularium. ubi Rom. Pont. ita ait, Abdicatio proprietatis sic est annexa statui regularium, ut in his Papa non possit dispensare.

APPEN. 2.

Hinc, si Papa alicui monacho concedat, ut habeat dominium, ille iam non erit monachus: nam Papa licet possit facere de monacho non monachum, efficere tamen non potest, ut manente monachatu, in particulari proprium habeat, quia proprietatis abdicatio est de essentia monachi, quemadmodum rationale de essentia hominis.

CONCLUSIO III.

FURIOSVS perpetuus dominium alicuius rei habere non potest: qui enim suipsum non est dominus, aliis dominari non potest, & huiusmodi furiosi sunt veluti agentia naturalia, quæ suarum operationum dominium non habent.

CONCLUSIO IIII.

HOMINES, qui non sunt perpetuo amentes, dominium habere possunt, patet Gen. i. Faciamus hominem ad imaginem, & simili-

Gen. i.

similitudinem nostram, ut præit, id est, ut sit Dominus, &c. quare fundamentum omnis domini erit imago, & similitudo Dei, quæ consistit in nobis, ut B. Damascenus docet, in hoc, quod liberum arbitrium habemus: atque ita soli homines, qui non sunt perpetuo amentes, aut, ut alij dicunt, rationalis creatura, quæ habet liberum arbitrium, poterit habere dominium.

B. Dam.

Hinc, nulla creatura irrationalis poterit habere dominium, quod est contra Gerson. Conrad. & alios, qui quamlibet creaturam affirmant habere dominium, ut leonem, v. g. esse ferarum, quas prædatur, dominum.

APPEN. 3.

CONCLUSIO V.

DEVS iure naturæ titulo creationis est Dominus omnium creaturarum, nec se illo dominio priuare potest: Domini est terra, & plenitudo eius, Dominusque totius creaturæ est.

Psal. 23.

Hinc, filij Israel Ægyptios spoliantes, furtum non commiserunt: quia hoc volente vniuersali Domino, scilicet, Deo fecerunt.

APPEN. 4 Exod. cap. 3.

CONCLUSIO VI.

OMNE dominium, quod in creaturis reperitur a Deo est: dicitur enim ad Rom. Omnis potestas a Domino Deo est, &c.

Rom. 13.

CONCLUSIO VII.

ANGELI suarum actionum, ut contemplationum motus, &c. domini sunt, alterius tamen rei in vniuerso existentis dominium habere minimè videntur: Deus enim omnia propter nos creauit, neque ullam creaturam propter Angelos creasse legimus: demones namque supra damnatos ius tantum quoddam ministeriale iustitiæ Diuinæ habent.

Quarta diffi. An primogenitus habeat dominium bonorum vinculatorum?

Soto lib 4. q. 5 ubi supra.

DVÆ sunt opiniones. Prima dicit esse dominum, licet non possit ea vendere: quia minor ætate est dominus suorum bonorum, & tamen illa alienare non potest.

Contraria & secunda, est Baldi, & aliorum Iurisperitorum: questio hæc de nomine esse videtur: vtraque opinio est probabilis.

Et. q. 4. p. 2.

i 3

Art.

Art. II. *Quarum rerum homo dominium habere potest?*

CONCLUSIO I.

S. Tho. 2. 2. q. 73. ar. 4. ad. 1.
Soto lib. 4. tota
quæst. 2.

HOMO non est dominus suæ vitæ, ut membrorum, ita ut possit seipsum interimere, quin agat contra charitatem, & iustitiam: aget quidem contra charitatem, quia præcepto, Non occides, non solum alios, verum & nos ipsos occidere prohibemur: & contra iustitiam quoque quia occidens seipsum aufert alienum, nempe, vitam, inuito Deo, qui est vitæ, & mortis Dominus: nam in Deutero. dicitur: Ego occidam, & ego viuere faciam.

CONCLUSIO II.

Deut. 32.

HOMO propriæ famæ ita est dominus, ut imponens sibi falsum crimen, agat solum contra charitatem: nam Christus IESVS cum in multis accusaretur, nihil respōdebat, ita ut miraretur Præses vehementer: & Sancti propriam famam contemnebant, quod minimè illis integrum fuisset, si domini famæ propriæ non extitissent, sed de hac re latius infra.

CONCLUSIO III.

Marc. 15.

VNUS homo alterius hominis titulo emptionis, vel quia fuit in iusto bello captus, dominium habere potest. Prima pars conclusionis in Leuit. cap. 25. habetur, ita enim legitur: Si paupertate oppressus vendiderit se frater tuus, non opprimas eum, cum seruitute famulorum, quod apud nos modo non licet: est tamen inter fideles nunc, ut olim erat, consuetudo vendēdi proprios filios ut habetur in lege. 2. ff. de his. qui proprios filios distraxerunt. Secunda verò pars patet: quia cum possit miles hostem interimere, poterit illum in mancipium seruare: & hæc dicitur seruitus iure belli, quæ instituta est ad seruandam hostium vitam.

CONCLUSIO IIII.

Leuit. cap. 3.

QUI seruus est, quia seipsum vendidit, si fugiat, ad restitutionem tenebitur: furatur enim alienum.

CONCLUSIO V.

SERVUS iusto bello captus potest fugere, quia dominus non maiorem potestatem habet finito bello, quam tempore belli, & sicut tunc, ita & nunc licitè fugere poterit.

APPEN.

Hinc, si fugiat ab emptore, non tenebitur ad restitutionem: quia eodem titulo tenetur seruire emptori, quo capienti tenebatur:

tur: & quemadmodum à capiēte, ita ab emptore licebit illi fugere: dummodò non promiserit, medio iuramento se non fugituro, vel non sint domi nati: tunc enim fugere haud poterunt. Nota ad confessiones seruorum audiendas.

CONCLUSIO VI.

HOMO iure naturali, & Diuino est dominus ferarum, piscium, & animalium, dicitur enim Gen. 1. Faciamus hominem, ad imaginem, & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestiis vniuersæque terræ, omnique reptili, quod mouetur in terra.

Artic. III. *Quibus modis transferri potest dominium?*

CONCLUSIO I.

Scot. ar. 2. q. 2
Soto lib. 4. q. 5
Medi. q. 1. de
testamento.
Ricardist. 45.

DOMINIUM rei in alium transferri potest per solam Domini voluntatem cum traditione, dummodò à lege nõ prohibeatur. Probatur Instituta de rerum diuisione, vbi dicitur: Nihil tam conueniens naturali æquitati, quam voluntatem domini volentis rem propriam in alium transferri, ratam habere.

Hinc, si dominus rei non habeat rationis vsum, & liberum arbitrium, quia mente captus, vel puer est, rem suam dare non poterit: non enim dicitur habere propriam voluntatem, nec libero vti arbitrio, cum quid agat ignoret.

APPEN. I.
C. de falsa moneta. l. 1.

Hinc, si minor, sine autoritate tutoris: & primogenitus, sine autoritate Principis, aliquid alienauerint, recipientes ad restitutionem tenebuntur: quia hi à lege alienare prohibentur.

APPEN. 2.

Idem est iudicium de vsurario, quanuis solutio vsurarum spontanea sit, & de Iudice accipiente pecuniam pro sententia profertenda: quia non acquirunt dominium: ut definitum est in cap. exi. de censibus. in 6. similiter iudicandum est de aliis casibus.

APPEN. 3.

CONCLUSIO II.

DOMINIUM potest quoque legis autoritatē contra domini voluntatem transferri. Ut constat in præscriptionibus, de quibus infra agetur, & in bonis hæreticorum: nam à die commissi criminis, inuito hæretico, dominium bonorum illius transfertur.

CONCLUSIO III.

ALIQUANDO etiam dominia per Iudicis sententiam, inuito domino, transferuntur. Definita est in Can. fraternitas. 12. q. 2. vbi dicitur: Furem à Iudice posse multari pœna pecuniaria, cuius pecuniæ dominium per sententiam Iudicis, mediante executione, in alium transfertur.

Soto ubi supr.
art. 1.

Prima diffiç. Possunt ne filij illegitimi bona paterna retinere?

NOTA filiorum illegitimorum quosdam vocari manceres, vt qui ex meretricibus in lupanari expositis nascuntur: alios spurios, vt qui nascuntur ex aliena cœcubina, vel ex illa, quæ pluribus exposita est, non tamen in lupanari: alios nothos, vt qui ex adulterio procreantur: alios tãdem naturales, qui ex propria cœcubina domi retenta, dummodò vterq; sit solutus, geniti sunt. Hæc diuisio colligitur, ex cap. nisi cum pridem. de renunciatione.

CONCLUSIO I.

TAM pater, quàm mater possunt filiis quocunque modo illegitimis, quintam partem suorum bonorum relinquere. Patet per legem nonam, & decimam Thauri. Et ratio est: quia quinta pars bonorum, cui voluerit testator, legare poterit.

CONCLUSIO II.

FILII spurij, & naturales possunt matri ab intestato succedere, & ex testamento, quanuis habeat ascendentes hæredes legitimos: dummodò legitimis descendentibus careat. Probatur per legem nonam Thauri, vbi expressè habetur.

CONCLUSIO III.

SUPERIUS neq; ex testamento, neque ab intestato patri succedere potest. Et ratio est: quia habet incertum patrem.

CONCLUSIO IIII.

FILIVS naturalis ex testamento tantum potest patri succedere, quanuis habeat legitimos ascendentes, si tamè legitimis descendentibus sit priuatus. Probatur per legem decimam Thauri.

CONCLUSIO V.

ADULTERINVS nec ex testamento, nec ab intestato, patri, aut matri succedere potest: per eandem legem Thauri patet.

Secunda.

Secunda diffiç. Potest ne pater filium illegitimum hæredem per fidei commissum instituire, ita vt in conscientia filius tãtã bona retinere possit?

Soto ubi supr.

CONCLUSIO I.

FILII adulterini sæcularium in fideicommissum in foro conscientie, non tamen in foro exteriori, bona paterna possidere possunt: quia lex prima fori, titulo de hæredibus, & successoribus, tantum prohibet, ne sint ex testamento hæredes,

CONCLUSIO II.

FILII clericorum, aut religiosorum, nec per testamētum, nec per fideicommissum, nec per donationem in bonis paternis succedere possunt. Ita definitum est in lege 22. lib. 1. tit. 3. & in lege 2. lib. 5. tit. 3. regalium ordinationum, vbi ita legitur. (Ordenamos y mandamos, que los hijos de los Clerigos, o religiosos, ni hereden, ni puedan heredar las bienes de sus padres, ni de sus parientes, ni los ayans, ni los puedan gozar por legada, o donaciõ, o por otro traspasso.) Qua lege iusta inhabiles redduntur, & in foro exteriori, & conscientie ad bona paterna habenda aliquo titulo legati, donationis, &c.

Hinc, si pater, tacito fideicommissum, aliquem hæredem constituat, poterit filio clerici bona illa dare, non tãquam paterna, sed tanquam propria.

Hinc, si fideicommissum sit expressum, peccabit fidei commissarius bona illa filio clerici dando, & in conscientia fisco, aut pauperibus, illa restituere tenebitur: si tamen hoc fisco late- re potest, sin minus reddat fisco, ne postea iterum soluere teneatur: non enim, cum sit lex pœnalis, ante condemnationem obligat.

Tertia diffiç. Si filius aut filia Clerici matrimonium contraxerit, & filios ex tali matrimonio habeat, poterit ne potibus hæreditatem relinquere?

Soto ibid.

POTERIT, quia pœnæ sunt restringendæ, & lex illa de filiis clericorum est pœnalis.

Quarta

Quarta diffi. Tenetur ne pater filios illegitimos alere?

Siluefter verbo
natio. s. 12. 13.
& 14. Verbo
testamenti
1. s. 5. & verbo
hereditas.
3. s. 7. Soto ubi
supra.

CONCLUSIO I.

TENENTVR quidem illos, qui rationis vsum non attigerunt: inhumanum enim esset filios in ætate infantili, in qua victum sibi quærere non possunt, ita relinquere: vnde qui eos, vt ab aliis alantur, exponunt, mortaliter peccare videntur.

CONCLUSIO II.

FILIOS spurios post rationis vsum alere non tenentur, quod quidem fit, vt homines à concubitu dånato, & pessimo arceantur.

Siluefter verbo
alienatio. s. 12.
& verbo. testa-
mentum. s. 5.
Adr. quodlib.
6 art. 1. Soto
ubi supra.

Art. vlt. An per contractum minus solennem in foro conscientie
dominium transferatur?

VT si Petrus, non habens hæredes necessarios, sed collaterales tantum, instituat hæredem Ioannem in testamento minus solenni, vel instituat hæredes in tali testamento necessarios, vel collaterales, & leget extraneis quintam partem suorum bonorum: possint ne parentes expoliare Ioannem: vel Ioannes possit bona fide illa bona retinere: vel an teneantur hæredes in conscientia legata illa soluere.

Tres sunt de hac re opinioniones. Duas affert Siluester, & affirmat, Ultramontanos, qui respectu illius sunt Hispani, & Galli, tenere partem negantem. Cismontanos verò, qui sunt Itali, partem affirmantem. Tertia opinio est media, quam tenet Sot. dicens: Qui tenet bona per testamentum minus solenne esse tutum in conscientia, donec in iudicio conueniatur.

CONCLUSIO I.

QUANDO lex irritat dumtaxat contractum, & non prohibet expresse, siue ex consuetudine dominij translationem, nec præcipit fieri restitutionem: talis contractus est in conscientia validus. Patet exemplo in c. quod sicut. de electione. vbi dicitur, infirmam esse electionem, si suffragator absens non fuerit vocatus, nisi ratione pacis in electione consenserit. Secundo, quia lex civilis prohibet ludum, & tamen acquisita per ludum non sunt restituenda, vt infra in quæstione de ludo declarabitur: quare quantumcunque lex requirat aliquam solennitatem, qua deficiente, contractus

contractus annulletur, est intelligendum, ne virtute illius contractus aliquis possit in iudicio agere: vt glossa in l. non dubium. C. de legibus. docet.

CONCLUSIO II.

QUANDO testamentum est nullum secundum leges ciuiles, quia non habet, quinque aut 7. testes, quos secundum iura ciuilia habere tenebatur: si duos, vel tres habuerit testes, erit in conscientia validum. Expresse definita est in cap. cum esses. de testamentis. ab Alexand. Papa. Dicit enim esse ex lege diuina tale testamentum validum, ius autem diuinum, vbique in conscientia obligat.

CONCLUSIO III.

IN legatis ad pias causas testamentum est validum in vtroque foro, si habeat duos vel tres testes. Communis est Doctorum sententia, qui ita cap. cum esses, citatum declarant.

Dubium. Si testamentum vnum, vel nullum habeat testem, sed tantum sit chirographo defuncti signatum, tenebitur ne hæres in conscientia legatum soluere?

CONCLUSIO I.

SI hæredi per sufficientem probationem, scilicet, per chirographum defuncti, aut per vnum testem, omni exceptione maiore, constiterit, tenebitur in conscientia soluere legatum: nihil enim tam naturale est, quàm vt dominia, sola domini voluntate, quando non prohibetur à lege, transferantur: & in præsentia testator voluit in legatarium transferri dominium, nec fuit à lege prohibitum.

CONCLUSIO II.

QUANDO testamentum est nullum, quia defunctus non habebat testandi auctoritatem eo modo, quo testamentum condidit, tunc tale testamentum in vtroque foro erit irritum. v. g. si habens hæredes necessarios, ultra quintam partem aliquid extraneis legauerit. Ratio est: quia in tali casu prohibetur alienare, quod legauit, & ita non potest dominium transferri: verò in his, quæ potuit legare, valebit testamentum.

Hinc sequitur, si quis exhæredauerit filium, & instituerit extraneum, & simul quintam partem tantum legauerit, quantis
testa-

APPEN.

testamentum quantum ad institutionem hæredis non valeat, valebit tamen quoad legata: quia quantum ad legata, testamentum est legitimum.

S. Tho. 2. 2. q. 62. art. 5. veli- qui ubi supra Siluest. verbo restitutio. Me- di. q. 2. de rest. Soto lib. 4. de iust. & iur. ar. 1. q. 7. Scot. q. 2. S. Tho. Scoto. et Soto ibidem.

QVAESTIO SECVNDA DE RESTITVTIONE.

Art. 1. Cui facienda est restitutio?

EXPLICABITVR nonnullis difficultatibus expositis.

Prima diffic. Oportet ne semper vero domino, à quo res ablata est restitutionem fieri?

CONCLVSIO.

VERO domino, aut eius hæredibus, siue ex testamento, siue ab intestato, rei ablatæ facienda est restitutio: nam restitutio est actus iustitiæ commutatiuæ, per quam constituitur æqualitas inter personas, quæ inæqualia habent: & cum verus dominus, cui damnum illatū est, minus habeat, illi, & non alteri erit restitutio facienda.

S. Th. Scot. Me- dina. & Soto ubi supra.

Secunda diffic. Quid, si dominus rei sit illa abusus, erit ne eidem restituenda?

V. G. si petat pecuniam alteri accommodatam, vt cum meretricibus prodigat: quidam statim esse restituendam pecuniam existimant, & in suam sententiam Adrianum adducunt.

CONCLVSIO.

SI dominus paratus est ad dissipandum pecunias, & dilatata solutione per aliquod temporis spacium, non fiet pecuniæ dissipatio, possum pecuniā retinere. Potissima enim ratio, ob quā, est statim facienda restitutio, esse dicitur, quia rei alienæ detentio est in detrimentum veri domini, & cū in casu posito restitutio in eius dānum potius redūdaret, poterit restitutio aliquot dies protrahi, cessante si quidē causa restitutionis, cessare & restitutio debet.

APPEN. I.

Hinc, furioso, & hominibus perditis, quos scimus ludo, æbrietatibus, meretricibus, & aliis id genus vitii certo res suas esse

esse consumpturos, non erit restitutio statim facienda, sed commodum tempus expectandum.

Hinc, qui lucratus est pecunias à filio familias, quem certò scit, facta restitutione, iterum lusurum, non illi, sed patri restituere, aut apud aliquem pecuniam lucrata deponere tenebitur.

Hinc, de sententiā Caietani, si quis magnam pecuniam Principi debet, non tenetur illam statim restituere, quando iniustum bellum gerit, quia esset in aliorum iniuriam.

Hæc autē omnia sunt intelligenda, dummodò scandalū excludatur: nam si verisimiliter scādalum futurum esse creditur, vel quia presentes existimabunt me nolle debitum soluere, vel quia creditor mihi minatur, nimisq; irascitur, vel in periculo peccādi constituitur, restitutionē dilatare non teneor: perinde etiam, si verisimile est dissipaturum esse pecunias, quocunque tempore illi restituantur, nunquam enim aliquis statim restituēdo peccat, etiam si ut dictum est, aliquando melius sit restitutionem protrahere.

Tertia diff. Est ne semper restitutio faciēda possessori, à quo res ablata est?

CONCLVSIO.

SI possessor est malæ fidei, vt latro, domino est restitutio faciēda, ita vt latronis persona non prodatur, eritq; latro admonendus, ne iterum domino restitutionem faciat: illi enim est restitutio faciēda semper, cui damnum est illatum, qualis est verus dominus, non autem latroni: qui enim domino restituit, vtriusque, domini, scilicet, & latronis causam vtiliter gerit.

Hinc, qui habet aliqua bona religiosi, aut Ecclesiæ, tenetur illa reddere non Prælato, aut Episcopo, si sint honorum dilapidatores, sed conuentui, aut capitulo, aut si fieri potest, in rebus inanimabilibus restituat: nam hæc non ita prodigi possunt.

Hinc, palliū vsurario ultra fortē datum, si auferatur nō vsurario, sed domino erit restituendum: & idē est de similibus iudiciū.

I. Dubium. Quando dubito, sit ne res, quam habeo furtum ablata, aut nō, cui faciēda est restitutio?

CONCLVSIO.

ILLI, à quo res accepta est, si est simpliciter dubiū, est restitutio faciēda: nam in rebus dubis tutior pars est eligenda, tutiusque

APPEN. 2.

S. Tho. Scot. & Caieta.

APPEN. 3.

Limitatio.

Ibidem DD. citati q. Silue. ver. restitut. 4.

APPEN. I. Caieta.

APPEN. 2.

tutiusque est illi restituere, quia melior est possidentis conditio.

II. Dubium. *Habeo rem, quam scio furto captam, timco ne ex restitutione mihi detrimentum oriatur, tenebor vero domino, an latroni, à quo accepi, restituere?*

V. G. si non restituo latroni fortassis conueniet me coram Iudice, & condemnabor ad flagella, vel aliud damnum simile patiar.

CONCLUSIO.

TVNC nunquam domino restituere tenebor. Ratio est: quia non teneor rem proximi mei vtiliter cum iactura, & detrimento meo gerere, iuxta charitatis præceptum: proximus namque sum egomet mihi.

*Soto ubi supra
art. 1. ad. 2.*

III. Dubium. *Quod si res, quam abstuli à latrone, non domino, sed latroni à me restituatur, ero ne postea iterum restitutioni vero domino faciendæ obnoxius?*

CONCLUSIO. I.

SI ego rem per ignorantiam inuincibilem latroni dedi, non teneor amplius ad restitutionem. v. g. si confessor mihi, vel vir aliquis prudens ita faciendum esse dixerit. Et ratio est: quia bona fide latroni restitutionem feci.

CONCLUSIO II.

SI sciebam me rem furto sublatam vero domino daturum, nõ dando, mortaliter peccauit: quilibet enim tenetur charitatis præcepto sine proprio nocumento rem proximi vtiliter gerere.

CONCLUSIO III.

QU I sciens latroni dedit, iterum domino restituere tenetur. Ratio est: quia quicquid tenet iure fori, tenet etiam poli. si nõ fundatur in falsa præsumptione, & Iudex compellet me ad restituendam rem illam domino, si hoc me cognouisse probetur.

CONCLUSIO IIII.

SI res à bonæ fidei possessore sublata fuerit, eidem, & non domino est facienda restitutio: quia bonæ fidei possessori, & non domino illatum est damnum, cum ipse rem indemnem proprio domino seruare, teneatur: qualis est commodatarius, qui apud se

pignus habet, quod si domino fuerit facta restitutio, expensæ tantum, quas in rebus furto sublati inuestigandis fecit, erunt commodatario restituendæ.

Quarta Diffic. *Quando dominus est incertus, & ignotus, cui est restitutio faciendæ?*

*S. Tho. ubi supra
Ric. arb. 5. q. 4
Sco. q. 2. Summe:
verbo resti. 2.*

DVÆ sunt opiniones. Prima affirmantium esse auctoritate Papæ, pauperibus faciendam. Altera esse, faciendam Episcopi auctoritate. S. Tho. ubi supra ad 2. dicit esse consumendas res illas in pios vsus, & in 4. videtur sentire talia bona esse monasterio tribuenda: reliquorum tamen Doctorum sententia tenet, necessarium esse in vsus pauperum distribuenda.

CONCLUSIO.

SI facta diligenti inquisitione, verus dominus, vel possessor, cui damnum fuit illatum, non inueniatur, erunt pauperibus res ablata restituendæ, aut in pios vsus, consumendæ. Ratio est: quia quando non apparet dominus particularis, vniuersali Domino, nempe Christo, est faciendæ restitutio, & fit pauperibus res illas erogando: dicit enim Christus: *Quandiu fecistis vni de his fratribus minimis, mihi fecistis.*

Matth. 25.

Hinc, si non adhibita diligentia, & inquisitione veri domini pro qualitate rei restituendæ, pauperibus tribuatur, erit restitutio iterum vero domino faciendæ: & si comparuerit, sibi imputet secundam restitutionem: quia debite non inquisiuit dominum.

APPEN.

IIII. Dubium. *Quando bonæ incerta erunt pauperibus erogandæ, & in pias causas tribuendæ?*

RESPONDEO cum Sco. hoc fieri debere viri prudentis consilio: nam quando pauperes graues patiuntur necessitates illis sunt tribuendæ: quando verò pauperes non egent, & Ecclesia indiget, erunt in fabricam Ecclesiæ consumenda.

CONCLUSIO.

QUANDO dominus est ignotus in particulari, & notus in communi, vt si sciam rem, quam habeo esse, vel Socratis, vel Platonis, vel Ciceronis: cuius tamen illorum sit ignorem, tunc non paupe-

pauperibus, sed illis tribus, ut inter se diuidant, vel fortes mittant, erit restitutio faciendā: iam enim alicui illorum damnum esse illatum in communi intelligitur, & cui damnum illatum est, restitutio est faciendā: qui si mortui fuerint, illorum heredibus restituere oportebit.

A P P E N D I C I U M . I . Hinc, nihil sine illorum consensu agendum erit, neque vnus remissio à restitutione liberabit.

A P P E N D I C I U M . 2 . Hinc, qui in bello iniusto pecunias ex aliqua ciuitate hostium rapuit, primum debitam diligentiam adhibere, ut verum dominum inueniat, tenebitur: & eo non inuento, reipublicæ, cui facta est iniuria, vel Episcopo, & aliis, qui illius ciuitatis, siue reipublicæ curam habent, res illæ restituendæ erunt, hæc S. Thom.

S. Tho. in. 4. d. 15. art. 5. q. 4. ad 3.

S. Tho. in. 4. d. 15. art. 5. q. 4. ad 3. *Quinta diffi. Que per simoniam sunt acquisita, cui sunt restituenda?*

C O M M V N I S est opinio dicentium, Ecclesiæ, cui per Simoniam facta est iniuria, esse restituendā: alij illis, à quibus sunt accepta restituenda esse affirmant; esse in pios vsus consumenda. S. Tho docuit.

C O N C L V S I O .

S I aliquis det alicui vsuram per ignorantiam, debet eidem fieri restitutio. Definita est expressè in cap. veniens. de simonia, alioquin in pios vsus consumenda.

Ciuita. 2. 2. q. 62. ar. 3. Soto. ubi sup.

Sexta diffi. Si pauper tenetur ad restitutionem bonorum incertorum, poterit ne sibi facere restitutionem?

C O N C L V S I O .

P O T E R I T quidem sibi restituere. Ratio est: nam si alius teneretur dare pauperibus, & ego posse consulere, ut mihi pauperi daret, cur non potero mihi retinere? hoc est intelligendum sine dolo, & fraude.

Silue. ver. restitutio. 4.

Septima diffi. Qui tenetur bona incerta restituere, aut nō vult, aut male restituit, diuitibus illa tribuendo, à quo poterit cogi, ut restituat?

C O N C L V S I O .

A B Episcopo erit compellendus, quia est pauperum pater.

Ostaua

Ostaua diffi. Si dominus rei longè distat, cui erit restituendum?

R E S P O N D E O, Si creditur redditurus, debitum ei in loco tuto erit seruandum: si non est redditurus, & facile potest ad illum mitti, transmittatur: si verò difficulter, erit per epistolam debitum illi significandum.

Soto ar. 1. ubi supra. Medius q. 4.

Nona diffi. Quid, si creditor longè distans, ut sibi mittatur, velit, cuius expensis erit debitum transmittendum?

V A R I Æ sunt opiniones. Caiet. distinguit: si restitutus habuit à principio rem iniuste, ut fur, debet suis expensis mittere, etiam si expensæ in quadrupulo excedant: si autem iuste, ut pote ex aliquo contractu, tenetur expensis domini mittere, & nō propriis, licet restitutus abscesserit. Sco. dicit, non esse maiorem sumptum faciendum in missione valore rei mittendæ, sed expectandā esse domini præsentiam: quem si creditur non redditurū, parentibus: qui si desint, pauperibus esse restituendum: idem docuit Ric. d. 15. Abbas verò in cap. cum tu. de vsuris, & Silue. distinguunt ita: si possessor malæ fidei, ut fur, recessit à loco, ubi furtum fecit, tenetur suis expensis mittere: si verò dominus discedit, expensis domini: quòd si dominus secum rem illam duxisset, minoribus sumptibus, vel nullis, fur ad damnum illud tenebitur. Medina. C. de restitutione. affirmat esse expensis eius, qui est obnoxius restitutioni debitum mitterendum.

Scot. art. 4. q. 2. ad argum. 1a.

Ricar. Silue. Verbo restitutio. 4. §. 4. Medius ubi sup.

C O N C L V S I O . I .

D E P O S I T A R I V S, nunquam tenetur depositum propriis expensis ad dominum mittere, sed satis est, ut sit ad reddendum paratus: tunc enim ex opere iusto, & pio damnum reportaret, si propriis expensis mittere teneretur.

C O N C L V S I O . I I .

P O S S E S S O R iustus, qui non fuit in mora soluendi, & migrat à loco, ubi à creditore pecuniam accepit, tenetur suis expensis ad dominum mittere. Est enim regula fori iudicialis verissima, scilicet, ut quicumque aliquid debet ex aliquo contractu certo in loco facto, in eodem loco soluere teneatur, nisi alius locus solutioni significetur.

Et q. 4. p. 2

k CON

CONCLUSIO III.

SI verò creditor abiit, debitor tunc suis expensis mittere haud tenetur: quia in foro iudiciali, ita iudicatur: neque enim qui pecunias accepit, in tali casu est expensarum causa.

APPEN. I.

Hinc, si creditor, qui discedit, non mittat nuntium tempore solutioni præfixo, neque debitum mittere, neq; damnum, quod creditori inde sequetur, debitor solvere tenebitur.

CONCLUSIO IIII.

SI debitor existimat creditorem expensas in missione faciendas non soluturum, neque de iustitia, neque de charitate ad debitum mittendum obligatur: quia nullo modo expensas illas solvere tenetur.

APPEN.

Hinc, si expensas est soluturus, & minores faciendæ sunt mittendo mutuatum, tenebitur ex charitate illud mittere.

Medin. q. 2.

V. Dubium. Quid facere iniustus possessor tunc tenebitur?

CONCLUSIO.

SI debitor aliò profectus est, suis expensis mittere debet, quia est causa expensarum: neque enim debitoris malitiam creditori nocere æquum est.

V I. Dubium. Quid si creditor in alium locum se contulit?

CONCLUSIO.

SI non erat suam rem restitutioni obnoxiam secum deportatus, fur suis expensis mittere haud tenetur. Ratio est: quia fur solum tenetur ad restitutionem rei ablatae, & damni ex furto subsecuti: & in casu posito nullum damnum intulit.

Silue. Soto. & Medi. ubi sup.

APPEN.

Hinc, si erat secum rem illam laturus, & sine expensis, debitor propriis expensis mittere tenebitur: si verò cum expensis, non tenebitur propriis expensis debitor mittere. Hæc Silue est. & Medina ubi supra. Caiet. verò, & alij absolutè tenent debitorem non obligari admittendum suis expensis.

Decima diffi. Quid de debitore illo, qui fuit in mora soluendi?

Soto lib. 4. q. 7 art. 1. & 3.

RESPONDEO, Idem omnino, quod de malo possessore erit iudicium.

Vnde-

Undecima diffi. Si debitor mittat creditori absenti rem debitam, & casu fortuito, vel nuntij malitia pereat, erit ne à restitutione liber?

Medina q. 2. Soto ubi sup.

CONCLUSIO I.

QUANDO nuntius communi opinione fidelis iudicatur, & res eadem numero, quæ fuit ablata restituitur, & casu fortuito, vel malitia nuntij perit, debitor, qui est bonæ fidei possessor, ut depositarius, à restitutione liberatur, quia non perit negligentia, & culpa debitoris: quotiescunque enim non est aliunde dolus aut negligentia, res in damnum proprii domini perit.

CONCLUSIO II.

QUANDO res, quæ mittitur, nõ est eadem numero, sed æquivalens, debitori, quantumvis iustus possessor sit, & non creditori, peribit, quocumq; modo pereat. Ratio est: quia debitor, & non creditor erat talis rei, siue pecuniæ dominus.

CONCLUSIO III.

SI debitor erat malæ fidei possessor, semper in suum detrimentum peribit: fuit enim in mora restituendi.

CONCLUSIO IIII.

SI creditor mittat nuntium ad debitum portandum, si pereat, quaecumque illud sit, creditori peribit: perspicua est conclusio, quam probat Panor. cap. significante. de pignoribus.

Duodecima diffi. Si debitor suis expensis mittere teneatur, & expensæ summam rei mittendæ excedant, debet ne tunc mittere?

DVÆ sunt opiniones. Prima Sco. qui dicit tunc rem non esse mittendam, sed hæredibus, vel pauperibus, si non sunt hæredes, dandam. Idem sentit Ric. ubi supra. Silue. autem dicit non esse mittendam, vel si adæquant, aut partim deficient. Contraria opinio est Caietani affirmantis propriis expensis, etiam si excedant in quadrupulo, esse mittendam. quid S. Tho. sentiat, in principio difficultatis de domino absente diximus.

Ar. 5. q. 4. verbo restitutio. 4. Medina. q. 2. S. Th. Soto ubi sup.

CONCLUSIO I.

SI dominus longè distat, & res commodè illi non potest restitui, suntque multæ expensæ in restitutione faciendæ, tunc hæredibus

k 2

Limitatio.

hæredibus illius, vel pauperibus, si creditur illum ratum habiturum, erit facienda restitutio. Que quidem conclusio est intelligenda, si res restituenda parui momenti fuerit.

CONCLUSIO II.

S. Tho. 2. 2.

Si res fuerit magni momenti, & creditor illa maximè indigeat, tunc, vt dicit Caieta, erit mittenda, etiam si expensæ inquadrupulo excedant: fraus enim possessori malæ fidei in damnum proprij domini fauere non debet.

CONCLUSIO III.

Si creditor re illa non maximè eget, tunc seruanda est, & creditori per epistolam renuncianda, vel tribuenda est monasterio, facta protestatione, vt domino, si illam petierit, reddatur. Est tamen diligenter animaduertendum in huiusmodi casibus nihil sine arbitrio boni viri esse faciendum.

Decimatertia diffic. Pœnarum, que à lege imponuntur, cui est restitutio faciendâ?

CONCLUSIO.

PAUPERIBUS, vel Ecclesiæ est facienda restitutio. Definita est expressè in cap: de hoc autem, de simonia.

APPEN.

Hinc Iudex, qui ratione concussionis: aut homicida, qui ratione homicidij: & vno verbo, qui obturpem causam aliquid recipiunt, similiter restituere tenentur: dummodo actio fuerit consummata, scilicet, vt Iudex impiè iudicauerit, & homicida alium interfecerit: alioquin danti, erit faciendâ restitutio, non enim dâs Iudici, aut assassino habuit voluntatē transferendi dominium, nisi propter consummatam actionē. Hoc verum est stando in iure naturæ, iure verò positio probabile est, non esse danti restitutionē faciendam: nam perdit statim omne dominium, & ius repetendi in foro iudiciali: vt ex lege, si ob turpem causam, de conditione, obturpem causam constat, sed latius de iis infra.

S. Tho. 2. 2. q. 62. art. 8. Ric. art. 5. q. 4. Scot. 2. Mediana q. 2. Siluest. verb. restit. 5. Soto lib. 4. q. 7. art. 4.

Artic. I. Quando est faciendâ restitutio?

CONCLUSIO I.

QUI retinet alienum, inuito domino, statim restituere tenetur, quia quandiu retinet, agit contra præceptum negatiuum: Non:

Non furtum facies: furtum nō enim solū est ablatio rei alienæ, inuito Domino, verū etiam retentio.

CONCLUSIO II.

NON obligat ad actum exteriorem restituendi præceptum, quando non adest possibilitas, sed ad animi tantum præparationem: est enim præceptum affirmatiuum, & nullus ad impossibile obligatur.

QUANDO dicimus præceptum restitutionis statim obligare, intelligimus moraliter loquendo, loco, scilicet, & tempore competenti, non enim media nocte à lecto furgere, vel mensam, aut missam inchoatam relinquere, si tunc restitutionis faciendæ ab ipso, recordetur: satis namq; tūc erit, animum restituendi, tempore opportuno, habere.

APPEN.

Prima diffic. Sunt ne aliquæ causæ, ob quas restitutio differri possit?

S. Tho. Scot. 2. Mediana vbi supra. Siluest. verbo restitutio. 5. q. 3.

SCOT. vbi supra de hac re optimè disputat: & est notanda regula generalis, qua multi casus soluuntur: licet rem alienam detinere, quando dominus rei rationabiliter debet velle, eam retineri, ex principiis legis naturæ constat.

Hinc, quando aliquis est impotens, non tenetur statim restituere. S. Tho. & omnes Doctores hunc casum admittūt: nec tenetur, quando sine sui infamia restituere non potest, & creditor ex rei detentione magnum incommodum non patitur.

APPEN. I.

Nec quando restitutio statim facta est in creditoris, vel communitatis detrimentum: vt si furiosus gladium petat ad interficiendum seipsum, vel pecuniam ad impugnandum patriam.

APPEN. 2.

Nec, quando restitutio statim facta in magnum debitoris detrimentum, & paruum creditoris commodum redundat: communis harum appendicum ratio est regula Scoti, scilicet, quia creditor tunc debet rationabiliter velle, vt non fiat sibi statim restitutio: quilibet enim lege charitatis tenetur magnam bonorum proximi iacturam vitare, si sine detrimento, vel cum paruo suorū bonorū potest: atque ita tenetur rationabiliter velle, vt non statim sibi restitutio fiat. Siluest. regulam Scoti optimum restitutio nis fundamentum esse affirmat, citatque multos grauissimos Doctores, qui illam amplectuntur.

APPEN. 3.

Ric. art. 5. q. 4.

*Secunda diffic. Qui furatus est aliquid, teneturne statim sub poena
noui peccati restituere?*

CONCLUSIO I.

QVI diutius detinet alienum, magis peccat, quam qui citius restituit. Quia magis nocet, & maiorem iniuriam domino facit: & tandiu detinere poterit, ut de nouo mortaliter peccet, vel praecedens mortale, ita grauetur, ut illa circumstantia sit necessaria confitenda.

CONCLUSIO II.

NON quaecunque restituendi mora mortale peccatum facit: ut si quis non restituat per vnum, vel per tres dies: quod enim parum distat, nihil distare videtur: dummodo dominus re illa magno opere non indigeat.

CONCLUSIO III.

QVI recordatur rei alienae, & restituendi nolitionem habet, mortaliter peccat: quia contra Dei praecipuum de restitutione facienda agit.

Soto ubi sup.

*Tertia diffic. Si quis per totam vitam non restituat, augebitur
ne semper peccatum illud?*

CONCLUSIO.

SEMPER augebitur. Ratio est: quia tenebatur habere propositum formale, vel virtuale restituendi: quod tamen nunquam habuit.

Soto ibidem.

I. Dubium. Quando ille, qui non restituit nouum peccatum committit?

RESPONDEO. Quando habet restituendi opportunitatem, & non restituit, & quotiescunq; nolitionem restituendi elicit.

Anto. Vega.

Quarta diffic. Qui per totam vitam non restituit, neque propositum restituendi, nisi in articulo mortis habuit, condemnabitur ne?

CONCLUSIO I.

QVICVNQVE habet propositum non restituendi in vita, etiam si habeat efficax propositum in morte, est in mortali pecca-

peccato. Ratio est: quia quilibet tenetur restituere sub reatu peccati mortalis, quando potest: & hic cum possit, non restituit. Hec est Magistri Vega, quam docuit legens hanc materiam, & B. Antonini.

*2. p. titolo 2. g.
25. cap. 1. q.
Soto ubi sup.*

CONCLUSIO II.

SI ille potest commodè in art. mortis restituere, & non vult, non est absolendus, quia est in mortali, cum quilibet quando potest, teneatur restituere, & praesumitur hunc non habere propositum restituendi, si superuixerit.

Hinc, qui habet propositum non restituendi per totam vitam non potest absolui, quia de cidit in mortali. **APPEN. 1.**

Hinc, ut saluetur, oportet in vita restitutionem facere: nec factis est illam haeredibus praecipere, si autem commodè non potest, propositum quod habet, tunc mutare tenetur. **APPEN. 2.**

*Quinta diffic. Eritne absolendus in aliquo casu, ante mortem
non restitucus?*

CONCLUSIO I.

POTEST absolui, quando dominus rei consentit, ut restitutio differatur: tunc enim dilatio non est contra domini voluntatem.

CONCLUSIO II.

QUANDO haeres, & ipsius bona magnam patiuntur iacturam, si statim restitutio fiat, & nullum domino detrimentum accidit, absolui potest: patet ex regula Scoti: quia dominus rei tunc debet velle rationabiliter, ut restitutio protrahatur: quod si creditor incommodum patiat, debet etiam cum magna iactura bonorum statim fieri restitutio. Caterum cum illo, qui habuit in vita propositum restituendi, fuit tamen impeditus, non tanto rigore est procedendum, sed utendum est Silu. consilio, quanto cum rigore est agendum cum illo, qui nunquam in vita restituendi propositum habuit, etiam si dominus in dilatazione consentiat, & cum magna iactura bonorum, quia semper timendum est, habere propositum non restituendi, si superuixerit.

*Siluester verb.
restitutio. 5.*

I. I. *Dubium.* Quid faciet confessor, si infirmus dixerit se non teneri, ad restituendum statim, cum tanta bonorum iactura?

Siluest. & Soto
ubi supra.

RESPONDEO. Quia omnis causa excusans à restitutione ante mortis articulum, excusat etiam in articulo mortis, erit absolvens, nisi præsumat Sacerdos in eodem proposito, quod habebat antea, persistere: erit autem præsumendum, tale habere propositum, nisi aliunde oppositum demonstraret.

Sexta diffie. Qui habet magnam pecunie quantitatem, & non vult illam simul, cum possit, sed successiue restituere, erit ne absolvendus?

C O N C L V S I O.

NVLLO modo est ad solvendum: quoniam est in peccato mortali: potest enim simul, & statim restituere, non tamen vult.

Septima diffie. Si nunquam sit restitutionem facturum ille talis, nisi paulatim, & successiue restituat, erit ne absolvendus?

HOSTIE N. & Angelus, quos Siluest. ubi supra, citat, tenent posse absolui, præsertim, si dominus detrimentum aliquod non patiatur, aut non maxime indigeat.

C O N C L V S I O.

NE QVAVAM absolui potest, quia est in mortali peccato, cum possit statim totum restituere, & nollit: verum nota posse restitutionem differri à confessore, quoties poenitens habet iustas excusationes ad restitutionem protrahendam: non enim confessor debet esse nimis rigurosus, si est timorata conscientia.

Siluest. verbo
rest. 4.

I. I. *Dubium.* Tenebitur ne semper poenitens confessori in hac materia obediret?

Siluest. ubi supra.

RESPONDEO. Primum communiter obedire tenetur, etiam si confessor non sit vir doctus, propter reverentiam confessori debitam. Secundum, si poenitens propter aliquam iustam causam restituere statim non tenetur, & Sacerdos velit illum ad restituendum obligare, non debet tunc confessori obedire: poterit autem poenitens

tens scire se non teneri, vel quia est confessore doctior, vel quia doctiores consuluit.

Tertium poterit poenitens tunc, citra mendacium tamen, confessor, ut ab illo absolutionem obtineat, decipere, dicens: Pater mihi scia diligentissime omnia, quæ facere teneor, libentissimeque facia.

Octava diffie. Confessor poterit debitorem, qui multoties restituere promisit, & non restituit, quoties promiserit absolvere?

DVÆ sunt opiniones. Una affirmans: quia si de præteritis amplius facere, erit absolvens. Altera opinio est negans: utraque est probabilis: nam verisimile est, si ante absolutionem non restituit, postea non restitutum: quia ex præteritis futura conicere licet, atque ita non erit absolvens, ut secunda opinio tenet. Est tamen diligenter animadvertendum, eò difficilius esse absolvendum, quò sæpius restituere promisit. Nam toties poterit à promissione deficere, ut verisimile sit, non esse restitutionem facturum: & tunc temporis etiam si sit in gratia, non erit absolvens, quoniam esset, relinquere illum in peccandi periculo.

I. I. I. *Dubium.* Ille, cui remittitur debitum, & non habuit animum restituendi, erit absolvendus?

C O N C L V S I O.

ERIT quidem, si dominus liberè remittat: quia domino licet de bonis suis, quod voluerit facere: tenebitur tamen de proposito dolere. *S. Tho. ar. 4. c. 1. et tato.*

Nona diffie. Qui non potest sine mutatione status restitutionem facere, tenebitur ne statim restituere?

V. G. si usurarius, qui aere alieno negociabatur, qui si statim restituat, compellatur artificio vivere: & idem dicendum de nobili, qui compelleretur inferiorem statum assumere.

Caiet. 2. 2. q. 62. art. 8. Adria. q. 1. de restitutione. Siluest. verbo restitutio. 5. Duas opiniones citat: & prima est partem affirmatiuam

k 5 tenen-

tenentium: ita ut teneatur se omnibus bonis expoliare, quo usque mendicare cogatur. Secunda opinio, & contraria est Scoti d. 15. q. 2. art. 4. Adria. Siluest. & Caiet.

Soto lib. 4. in
fno.

CONCLUSIO I.

QUANDO res obnoxia restitutioni extat, & debitor extrema necessitate non laborat, illam statim restituere tenetur, etiam si statum mutare cogatur, ut si detineat redditus alienos. Ratio est: quia tunc potest restitutio differri, quando quis danum in re propria patitur: at vero quando res aliena extat, si illam restituat, nullum in re propria detrimentum patietur: nullus enim aliena iactura locupletandus est.

APPEN. I.

Hinc, nobiles, qui detinent villas, & alienas possessiones, ne à magnitudine status, & familiæ cadant, & eorum confessores rei alienæ conscij in statu damnationis esse dicuntur, nisi ignoratia, vel alicuius Doctoris opinione excusentur.

CONCLUSIO II.

INIVSTVS possessor statim restituere tenetur, quanvis ex tali restitutione detrimentum lucri cessantis patiat, & statum mutare, atque etiam mendicare compellatur: ut si usurarius ex tali restitutione stipendio vivere, aut mendicare cogatur. Ratio est: quia nemo potest aliena pecunia negociari, aut lucrum facere: regula enim lucri cessantis intelligitur, de lucro non ex aliena, sed ex propria pecunia acquirendo, neque tunc mutare statum dicitur: nam proprius status non ex aliena, sed ex propria pecunia comparatur.

Caiet. ubi sup.

CONCLUSIO III.

DEBITOR iniuste acceptionis statim restituere tenetur, etiam si damnum emergens in propriis bonis patiat, ut si usurarius domum, & vniuersa supellectilia vilis vendere cogatur. Probatum eadem ratione, qua proxima conclusio: nam tunc non mutaret statum: non enim ille erat suus status, sed alienus, cum ex aliena pecunia esset comparatus, potius namque ad proprium statum reduceretur, & ita intelligenda est opinio supraposita dicens: etiam cum mutatione status esse restitutionem statim faciendam. Erit tamen optimum consilium tunc à creditoribus solutionis dilationem petere: & si debitores fuerint incerti, cum Sede Apostolica compositionem facere.

CON-

CONCLUSIO IIII.

DEBITORES ex iusta acceptione non tenentur statim mutare, neque lucrum cessans relinquere: ut statim creditoribus satisfaciant, sed possunt, ne in damnum emergens incidant, differre solutionem. Ratio est: quia in tali casu creditor dilationem concedere tenetur, & si nolente retineatur, non erit rationabiliter nolens, & inuitus: nemo namque tenetur restituere cum maiori detrimento, quam sit ei restituendæ prærium: & cadere à statu est maximum detrimentum.

Scot. et Caiet. est.

CONCLUSIO V.

QUANDO creditor ex dilatione debiti detrimentum aliquod patitur, ne debitor cum mutatione status ad soluendum compellatur, debitor tunc damnum illud refarcire, quando ex culpa sua incidit in illam impotentiam, tenebitur. Ratio est: quia est causa damni, & qui causam damni dat damnū fecisse videtur: ut in cap. finali, de iniuriis legitur.

CONCLUSIO VI.

DEBITOR bonæ fidei cum mutatione status restituere non tenebitur, quanvis creditor ex dilatione solutionis statum quoque mutare compellatur. Ratio est: quia in pari causa necessitatis melior est possidentis conditio: quemadmodum in pari turpitudinis causa: obligatur tamen debitor damnum, quod creditor ex dilatione solutionis patitur, refarcire.

CONCLUSIO VII.

QUANDO debitor non potest sine periculo, aut detrimento propriæ famæ restituere, ad restitutionem statim faciendam non est compellendus, sed expectandum est tempus, quando tale detrimentum non timeatur. Ratio est: quia bona inferioris ordinis non sunt restituenda cum detrimento bonorum superioris ordinis, qualis fama respectu pecuniæ iudicatur.

Scoti est. cui. d
hæsit Caiet.

Hinc, qui furatus est rem alienam, poterit restitutionem differre, si timet statim restituendo atrocitatem notam contrahere.

APPEN. 2.

CONCLUSIO VIII.

QUANDO res restituenda est magna, & infamia mediocris, vel minima, debitor cum detrimento propriæ famæ restituere tenebitur, quia fama est bonum temporale æstimabile pecunia, & tanta potest esse res restituenda, ut famam debitoris longè supe-

Limitatio.

superet. Et intelligitur conclusio, quando non expectatur commodius tempus, in quo sine periculo famæ possit fieri restitutio.

CONCLUSIO IX.

QUANDO creditor est pecuniam debitam in proprium datum, siue alterius priuatæ personæ, siue Reipublicæ consumpturus, poterit, & tenebitur debitor differre solutionem: nam tunc peccaret, quia peccato creditoris cooperaretur, sed de his supra.

CONCLUSIO X.

Nobiles

DEBITOR tenebitur cum diminutione status creditoribus soluere, si aliter satisfacere non potest. Ratio est: quia habere magnam cateruam famulorum, equorum, &c. cum dispendio creditoris, ab obligatione restituendi non excusat: quia sine magna familia status nobilium conseruari potest: detinetur enim sine iusta causa, inuito domino, alienum.

APPEN. 3.

Hinc, consulendum est nobilibus, ut statum minuant: quod est illorum confessoribus maximè animaduertendum.

V. Dubium. Quare periculum status aliquando obligationem restituendi tollit?

RESPONDEO. Quia cadere à statu est magna infamia: & propter vitandam infamiam integrum est, creditore non ægente, restitutionem differre, ut ex superioribus constat.

APPEN.

Hinc, in his, qui non habent statum, nulla est ratio status, qua à solutione statim facienda liberentur.

Decima diffic. Tenetur ne debitor seipsum vendere, ut restituat?

Ric. art. 5. q. 4.

CONCLUSIO.

NEQUAquam ad istud obligatur, quia libertas est bonum superioris ordinis, pecunia verò restituenda inferioris.

Vndecima diffic. Tenetur mendicare, ut statim restituat.

Verbo restitutio. 5.

RAYMUNDVS, quem citat Siluest. teneri affirmat.

CONCLUSIO.

NEQUAquam tenetur, etià si iniusto titulo possideat: quia mendicitas solum est ad vitæ sustentationem: & ideo æquum

æquum nõ est, ut quis eleemosynis se sustentet, atque restituat: Leges enim, & Iudices ad mendicandum, ut fiat restitutio minimè obligant.

Duodécima diffic. Tenetur aliquis ad restituendum manibus laborare?

Soto lib. 4. in fine.

SOTO dicit teneri vendere bona, ut satisfaciatur, etiam si inde periculum laborandi, & mendicandi sequatur.

Duæ sunt opiniones probabiles. Prima duabus sequentibus conclusionibus continetur.

CONCLUSIO I.

QUI nunquam laborauit, nec scit aliquod officium, laborare ad restitutionem minimè tenebitur: esset enim inhumanum illum ad laborandum, ut restituat, obligare.

CONCLUSIO II.

QUI habet officium, quo singulis diebus lucratur ultra sufficientem sustentationem, quod superest, restituere tenetur: nam potest commodè, & sine aliqua difficultate restituere.

Secundà opinio tenet, nullo modo obligari, postea quàm omnia bona sua dedit, verum si quid post sufficientem sustentationem superfit, restituendum esse docet.

Decimatertía diffic. Tenetur ne aliquis seruire ad restituendum?

Soto ibidem.

DVÆ sunt opiniones. Prima affirmat, nullo modo teneri, postea quàm omnia bona sua dedit. Altera est contraria.

CONCLUSIO.

PERSONA nobilis, quæ nunquam seruiuit, seruire, ut restituat, non tenetur, quemadmodum persona, quæ consuevit, & potest seruire ad tempus, & non per totam vitam seruire tenetur. Oppositum enim esset difficile, & ad perdendam totam libertatem obligaret.

Decima.

Decima quarta diffi. Possunt ne debitores in foro conscientie uti beneficio quarundam legum civilium, & aliqui sibi ad vite sustentationem servare?

Adria. q. 1. de restitutione. libro 6.

ADRIA. tenet debitorem posse retinere omne illud, quod sibi lege permissum est, quando utiliter creditoris negotium gerit, non autem propter suam solam utilitatem: nam tunc retinendo mortaliter peccaret, nisi extrema necessitas urgeret.

CONCLUSIO.

PERSONAE privilegiatae possunt uti beneficio legum privilegia concedentium in foro conscientiae: nam cum leges illae sint iuste, ius in utroque foro concedunt: Respublica enim, cum sit domina bonorum particularium: ut in q. 1. huius tractatus declaravimus, poterit pro communi utilitate talibus personis applicare illa, & tunc quod suum non est, retinere minimè dicuntur; variae autem sunt leges privilegia concedentes, quas brevitati studens praetermitto.

Artic. III. Quo ordine est facienda restitutio?

CONCLUSIO I.

QUANDO debitor habet bona, quibus possit singulis creditoribus satisfacere: non est necessarium solutionis ordo servandus: propterea quod nulli fit iniuria.

CONCLUSIO II.

SI non habet bona, quibus possit omnibus satisfacere, & res eadem numero restitutioni obnoxiae apud illum extant, tenetur easdem numero creditoribus reddere: quia cum non sint eorum pars, & non habeat illarum rerum dominium, per illas aliis creditoribus satisfacere haud poterit.

CONCLUSIO III.

SI non extant eadem res numero, & habet bona emptorum precium nondum est solutum, venditori prius erit satisfaciendum. Ratio est: quia quod pluribus obligationibus debetur, est debitis ex paucioribus obligationibus anteponendum, & precium rei emptorae. v. g. domus debetur obligatione reali, quia manet creditori obligata: & personali: quia emptor est quoque venditori

ditori obligatus: ad alia verò debita sola obligatione personali tenetur. Et est definita in lege a sidiuis. **C.** qui potiores in pignori-bus habeantur: hoc intellige, nisi facta fuerit pretiosior (Porque si se a mejorado, y subido el precio) erit vendenda, & quod residuum fuerit aliis creditoribus restituendum.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO sunt plures creditores, & caetera bona sunt vni hypothecata, illi est prius facienda restitutio: bona enim hypothecata debentur duplici obligatione, reali, scilicet, & personali.

CONCLUSIO V.

SUNT autem servanda statuta municipalia, & leges, quibus ordo satisfaciendi creditoribus determinatur, iuxta quas vxorum dotes sunt aliis debitis, etiam antiquioribus, anteponendae. Has leges confessores scire non tenentur: debent tamen Iurisperitos consulere, si negotium hoc postulaverit.

CONCLUSIO VI.

DEBITOR, praedictum ordinem restituendi transgrediens mortaliter peccat. Ratio est: quia committit iniustitiam contra creditorem caeteris secundum ius praefendum.

CONCLUSIO VII.

CREDITOR, qui erat posthabendus, non tenebitur ad restitutionem, si prius fuerit illi facta solutio: non enim alienum tunc, sed quod suum est, retinet.

CONCLUSIO VIII.

SI debita fuerint aequalia eadem, scilicet, obligatione debita, non est ordo aliquis servandus. Ratio est: ex regula iuris in 6. nam tunc, qui prior est tempore, potior est in iure.

I. Dubium. An obligatio ex delicto sit praefenda obligationi ex contractu licito?

V. g. an teneatur restituere vsuras vni, priusquam alteri mutuum.

DVÆ sunt opiniones. Prima Caie. afferentis vsurarium prius teneri ad satisfaciendum creditori ratione contractus liciti, quam creditori, cui sunt restituendae vsurae: dummodo per talem contractum non sit factus impotens ad solvendas vsuras: ut est contractus donationis, dotationis, &c. in quibus contractibus vsurarius nihil accepit, & bona alienavit.

Vbi supra.

Con-

Contraria opinio est Medinæ, C. de restitutione. in quæstione de usura restituenda. dicentis: Si usurarius non habet alia bona præter acquisita per usuras, prius tenetur usuras soluere: si autem alia habet bona, & debitum usurarium est antiquius, erit cæteris debitis præferendum, sin minus postponendum.

CONCLUSIO I.

QUANDO concurrunt duo creditores, vnus cui sunt usuræ restituendæ, alter, cui debetur pecunia ex contractu licito, tunc secundus, & si sit posterior, est primus præferendus; nam ille creditor est præferendus, qui magis est damnificatus: & cui sunt restituendæ usuræ, aliquam vtilitatem est consequutus: quia mutuum fuit sibi præstitum, secundus verò nullam. Intelligenda est conclusio, quando usurarius habet alia bona licite acquisita: nã si omnia sunt pecunia usuraria empta, omnia etiam sunt hypothecata creditoribus, quibus sunt usuræ restituendæ. Perinde quando res acquisitæ per usuras extant: vt si usurarius habeat æquum, & alia bona per usuras data, cum non habeat earum dominium, ante omnia sunt restituenda.

CONCLUSIO II.

QUANDO debitum est contractum ratione furti, si fur alia bona habeat licite acquisita, prius tenetur furti, quàm aliorum debitorum ex contractu licito, facere restitutionem. Ratio est: quia ad restitutionem furti tenetur duplici obligatione, scilicet, ex iniusta acceptione, & ex iniusta retentione: at verò in aliis debitis, solum ex iniusta detentione obligatur, quia ex voluntate contrahentium accepit.

CONCLUSIO III.

QUANDO debitum est ex ratione maleficij, vt homicidij, aut hæretis, prius omnino debita ex contractu licito sunt soluenda. Ratio est: quia debitum ratione maleficij est pœnale, & leges pœnales non possunt aliquem in detrimentum legitimi creditoris punire: tum etiam, quia ratione maleficij aliquis tantum obligatur personaliter: homicida enim si suspendatur, ad nihil amplius tenetur: qui autem debet ex contractu licito, tenetur obligatione personali, & reali, propterea quod omnia eius bona tacite sunt creditoribus hypothecata.

Prima

Prima difficul. Estne obligatio onerosa liberali obligationi præferenda?

Medina vbi supra.

EST quidem onerosa, quauis sit tempore posterior, anteposenda. Ratio est: quia creditor ex contractu permutacionis magis damnificatur quàm creditor ex contractu liberali, si debitum non soluatur: nisi aliunde ille, cui facta est donatio, graue damnum, si donatio non fieret, pateretur.

Artic. I I I. An qui est obnoxius restitutioni tantum semper quantum abstulit restituere teneatur?

CONCLUSIO I.

DETINENS alienum, inuito domino, omnes fructus, nõ ex industria propria, sed ex natura rei acquisitos, restituere tenetur. Ratio est: propterea quòd cuius est rei dominium, eiusdem sunt rei fructus, cum nullus ex re aliena sit ditandus.

Soto lib. 4. q. 6 art. 4.

Hinc, fructus pecoris, ancillæ, iumenti, &c. dominis rerum sublatarum erunt, deductis tamen expensis, vt ex cap. ad nostram. de iureiurando colligitur, restituendi.

APPEN. I.

Hinc, fur ad restituendum, quæ sua industria ex aliena pecunia negociando lucratur, minimè obligatur.

APPEN. 2.

CONCLUSIO II.

RETINENS alienum, inuito domino est quoque obligatus ad lucrum cessans, & damnum emergens restituendum, quia est causa damni, & qui causam damni dat, damnum dedisse videtur.

APPEN. 3.

Hinc, qui furatus est equum tenebitur soluere pretium, quod dominus equi soluit alium conducens, quem non erat conducturus ad iter faciendum: atque etiam lucrum, quod non locando equum sublatum, cessauit.

APPEN. 4.

Hinc, qui furatus est triticum, si dominus illius ad sustentandam familiam duplo pretio coactus est emere triticum, tenebitur pretium illud soluere, etiam si tempore furti non tantum valeat, propter damnum emergens: similiter etiam, si dominus venditurus erat triticum tempore, quo valebat duplo, erit totum restituendum ratione lucri cessantis.

Si autem non erat dominus venditurus triticum, nec emit aliud,

APPEN. 5.

F. t. q. f. 4. p. 2

1

quia

quia ditiosior est, si frumentum extat, illud restituat, sin minus, quantum tempore furti valebat.

CONCLUSIO III.

SI res est pretiosior, tenebitur fur illam eandem restituere, deductis expensis, dummodò facta sit pretiosior, non ex natura rei, sed per furis industriam. constat ex cap. i. de iureiurando. neq; enim æquum est, vt dominus rei aliena iactura ditetur.

APPEND. 6

Hinc, si equus valet ducentos ducatos tempore restitutionis, industria, & labore furis, qui tempore furti valebat centum duntaxat, tenebitur dominus tunc laborem & expensas, & industriam, quibus omnibus factus est equus pretiosior, soluere, etiam si ipse eandem diligentiam, & industriam apposuisset.

CONCLUSIO IIII.

SI res tempore solutionis est minoris pretij ex natura rei, res solum restituenda erit, & pretium minimè suppleendum. v. g. vsurpauit aliquis dolium vini detinuitq; per mensem, & verum est ex natura sua in acetum, solum acetum restituere tenetur, secus autem si ex culpa sua res fuerit deterior effecta: quia tunc ratio-
ne damni emergentis pretium supplere tenebitur.

CONCLUSIO V.

SI res sublata furto, & inuito domino, retenta periit casu fortuito, quo in potestate domini fortassis non periisset, debitor illam restituere tenebitur. Ratio est: quia res periit, eòquòd fuit in mora restituendi: nam si statim restituisset, fortassis non periisset.

CONCLUSIO VI.

SI res omnino periit, & non culpa furis, eademque erat in potestate domini peritura, non pretium rei, sed fructus, si quos erat dominus habiturus, aut damnum emergens, si quod passus est: sin minus nihil restituere tenebitur. Ratio est: quia tunc nullum illi damnum intulit: quando enim nullum damnum sequitur ex culpa furis, ad nullam tenetur restitutionem.

Opinionem contrariam tenent aliqui, quos Medina vbi supra in fine quæstionis citat.

Prima

Prima diffi. Petrus erat Ioanni soluturus centum mensuras tritici, & datus solutio-
nem per duos annos, valebatq; carus, aut vilis tem-
pore, quo triticum suscepit, tenebitur ne triticum,
vel tritici pretium soluere?

CONCLUSIO I.

QUANDO fuit solutio ex voluntate creditoris dilatata, solum tenebitur pretium, quod pro tritico soluebatur tempore solutionis in contractu præfixo, non autem triticum restituere: alioqui enim creditor esset vsurarius: quia pro mensura vale-
nte decem, reciperet decem & octo, propter solam solutionis dilationem: & si frumentum valeret minus, damnum reciperet, si frumentum solueretur: quia reciperet mensuram valentem 15. dragmas, pro valente decem: quapropter nullo modo frumentum, sed æquiuale-
ns in pecunia erit restituendum.

CONCLUSIO II.

QUANDO solutio differtur ultra terminum à voluntate creditoris præfixum, si creditor in nullo est damnificatus, non debet solui frumentum, nisi iuxta pretium quo tempore in contractu præfixo vendebatur: nam si solueretur frumentum, & valeret plus tempore solutionis, creditor esset vsurarius: quia ratione dilatate solutionis plus exigeret, quàm si non esset dilatata solutio.

CONCLUSIO III.

SI dilatata solutione contra voluntatem domini, dominus fuerit damnificatus, omne damnum debitor resarcire tenebitur: vt si carius triticum emat sibi, & suæ familiæ, quod non emisset, si suo tempore fuisset facta solutio. Ratio est: quia debitor fuit creditori illius damni causa.

Secunda diffi. An dominus satisfacere teneatur iniuriam, vel damnum à proprio mancipio alteri illatum?

CONCLUSIO.

QUANDO dominus fuit causa damni ad restitutionem tenebitur: quia qui causam damni dat, damnum dedisse videtur. & habetur expressè in Cano. Si bos. de iniuriis.

Hinc, si non fuerit causa damni, non tenebitur: esset enim contra iustitiam obligare illum ad restitutionem.

QVÆSTIO QVIS TENEATUR AD
RESTITVTIONEM.

Art. 1. An possessor bonæ fidei restituere æquiualens rei alienæ teneatur, postea quàm illam consumpsit?

Alex. Alex. q.
86 m. 3. Cas. q.
S. Tho. 2. 2.
q. 62. ar. 7. So.
to. q. 7. art. 2.
lib. 4.

V. G. cœnauit gallinam furto sublatam, vel consumpsi pallium furto sublatum, quæritur modò an teneatur æquiualens restituere.

CONCLUSIO I.

POSSESSOR bonæ, aut malæ fidei nõ tenetur restituere lucrum, quod propria industria ex re aliena sibi comparauit, quia lucrum non est alienum, vt supra diximus.

CONCLUSIO II.

POSSESSOR bonæ fidei tenetur restituere lucrum indirectum ex aliena re acquisitum. v. g. si erat vsurus re propria, & aliena vtatur, tunc quantum ex propriis bonis erat consumpturus, restituere tenebitur: quia iniustum est, re aliena locupletari sine propria industria: & cum restitutio sit actus iustitiæ commutatiuæ, quantum ex alienis bonis locupletatus fuerit, restituere tenebitur.

APPEN. 1. Hinc, possessor bonæ fidei, qui vendidit rem alienam, quam dono acceperat, tenebitur ad totius pretij restitutionem, quia in illo factus est ditior.

APPEN. 2. Hinc inuitatus ad cœnam furtiuam, si bona fide accessit, tenebitur restituere, quantum erat in propria cœna consumpturus, & non amplius: quia in illo tantum factus est locupletior, & si nihil erat domi consumpturus, nihil restituere tenebitur, reliqui verò, qui mala fide accesserunt, restituere debent.

APPEN. 3. Hinc, si bona fide emit vestem elegantem, & illa est per annum vsus, non plus restituere tenebitur (quanto vale lo que ahorro de sus vestidos.)

APPEN. 4. Hinc, qui bona fide rem alienam distraxit, & non est factus locupletior, ad nullam tenebitur restitutionem: vt si rem à fure datam dono dedit, aut quanti emit, tanti vendidit: quia non est factus locupletior, &c.

Prima

Prima diffc. Qui damnificauit præter intentionem, tenebitur ne restituere damnum?

CONCLUSIO I.

QUI sine culpa sua, & præter intentionem fortuitò damnū infert alicui, ad restitutionem nõ tenebitur. Ratio est: quia vbi non est deprauata intentio, vel culpabilis negligentia, neque est iniusta damnificatio, neque restituendi obligatio: tunc enim dicitur aliquis alium iniuste damnificare, quando est illius damni causa: vt qui ex intentione, vel ex culpabili negligentia damnū infert.

Hinc, qui præter intentionem, dando operam rei licitæ, damnū intulit comburendo segetes, siue occidendo animalia, &c. non tenebitur ad restitutionem.

Hinc, Petrus, qui occultè occidit hominem, non tenebitur damnū refarcire Ioanni, quod recepit: eò quòd fuit in iudicio condemnatus, quia hominis interfecti inimicus erat. Ratio est: quia non fuit damni causa, licet fuerit occasio.

CONCLUSIO II.

NON QUAM est damnificatio iniusta, nisi ex intentione damnificandi, aut ex negligentia prohibendi damnū alterius, quod prohibere tenebatur. Ratio est: quia damnificatio iniusta tunc est, quando est causa damni, & non est causa, nisi ex intentione damnū inferat, vel ex defectu diligentiae propter officium adhibendæ sequatur.

Hinc, Petrus interficiens hominem occultè animo nocendi Ioanni, vt homicidium illi ascribatur ob inimicitias cum occiso, tenebitur damnū refarcire: quia animo deliberato damnificauit. Hæc colligitur ex Ricardo, & Scot. qui legem ciuilem ad hoc probandum adferunt.

Oppositum tenet Soto affirmans nullam intentionem malam esse restitutionis causam contra legem ab Scoto citatam.

Secunda diffc. Quando plures concurrunt ad damnificandum, vno solente totum, reliqui pro rata tenebuntur pecuniā illi restituere?

CONCLUSIO.

SRES acceptæ pœnes participantes in furto, seu rapina extant, si vel sunt ab illis consumptæ, participantes tunc pro rata resti-

Et. q. 4. p. 2.

1 3 tuenti

Scot. q. 2. ad ultimum Ric. ar. 2.
S. q. 3. Soto 5.
Tho. & Caiet. vbi sup.

APPEN. I.

APPEN. 2.

APPEN. 3.

Ric. art. 5. q. 4. ad 7.

Alex. Alex. vbi sup. art. 4.
Medi. q. 18. 9.
& 10. Scot. lib. 4. q. 7. art. 4.
Caiet. vbi sup. S. Thom.

tuenti vero domino, restituere tenentur. Ratio est: quia cū participantes restituere teneantur, & non vero domino, iam enim illi est satisfactum, ergo restituenti in solidum, qui in iure vero domino succedit.

Ric. ar. 5. q. 4.
Soto. lib. 4. q. 6
art. 6. Medina
quæst. 6.

I. Dubium. Quid, si ex damnificatione iniusta nullum lucrum emanavit, tenebitur ne tunc in solidum restituenti pro rata satisfacere?

CONCLUSIO I.

SI qui restituit in solidum fuit ab aliis ad damnificandum inductus, cæteri illi pro rata solvere tenentur. Ratio est: quia fuit ab aliis damnificatus, propterea quod ab illis fuit ad malum inductus, & licet sponte commiserit delictum, sponte tamen non contraxit restituendi obligationem, in qua damnificatus fuit.

Cair. ubi sup.

CONCLUSIO II.

SI integrè restituens non fuit inductus, sed alios inducens, reliqui pro rata ad restitutionem non obligantur: ipsi enim nõ fuerunt causa damnificationis, imò ab inducente damnificati sunt, cū illos in obligatione restituendi constituerit, si in solidum nõ satisfecisset.

CONCLUSIO III.

QUANDO, qui restituit integrè, se aliis sponte obtulit, neque fuit inductus, neque inducens ad malum, cæteri pro rata ad restitutionem obligantur: dummodò malum non potuisset à singulis, sed ab omnibus coniunctim committi: vt si ad vulnerandū duos homines essent necessarij tres. Et ratio est: quia tūc quilibet illorum præstando alteri auxiliū, illum damnificauit: propterea quod restitutioni obnoxium reddidit: si enim non fuisset auxiliatus, non esset commissum delictum, neque orta restituendi obligatio.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO maleficium poterat ab vno committi, quando duo, aut plures se offerant, tunc vni restituenti in integrum cæteri pro rata refundere non tenentur. Ratio est: quia nullus alteri opem ferens causam damnificandi dedit, neque in obligatione restituendi alium constituit, cū maleficium ab vno solo committi potuerit: est igitur radix huius. q. quod si vnus socius est, causa,

vt

vt alter maleficium committat, tenebitur ad restitutionem pro rata, sin minus non obligabitur.

Tertia diffic. Quando plures ad restitutionem in solidum obligantur, poterit verus dominus, cui facienda est restitutio, suam partem quibusdam remittere, & totum debitum ab aliis exigere?

Cair. ubi sup.
Soto. lib. 4. q. 7
art. 3. Medina
quæst. 8.

CONCLUSIO I.

CREDITOR multos habes debitores in solidum, potest in iudicio conuenire ditiores, remittendo pauperibus actionē. Ratio est: quia quando plures debitores sunt in solidum, electio est creditoris, ita vt quem maluerit, conuenire possit.

CONCLUSIO II.

QUANDO vni soluenti in solidum, cæteri pro rata restituere tenentur, creditor extra iudicium remittere debitum aliquibus non poterit, ita vt soluenti in solidum non teneantur. Et ratio, vt supra diximus, est: quia ita soluens respectu participantium loco veri domini succedit.

Quarta diffic. An participantes in aliquo damno, damnificato in solidum satisfacere teneantur?

Alexan. ubi sup.
pra. ar. 4. Ric.
ar. 5. q. 4. Sil.
verb. d. 3. ad.
q. de concurren-
tibus cum fure
Medina q. 10.
Soto art. 3. ci-
tato.
Alexan. Alen.
Ric. & Soto
ubi sup. Medi-
quæst. 8.

HÆC difficultas varia in se continet dubia, ad quorum intelligentiam est animaduertendum, nouem esse genera participantium, quæ sequentibus carminibus continentur.

Iussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, Mutus, Nõ obstant, Non manifestans. de quibus singulis singula sunt proponenda dubia.

I. Dubium. An iubens damnum fieri, ad restitutionem teneatur?

CONCLUSIO I.

PRÆCIPENS rem licitam, ex qua præter intentionem iubentis damnum sequitur, ad restitutionem nõ tenetur: vt si ex ludo hastarū à principe præcepto homicidiū sequatur. Ratio est: quia præcipiens non est causa illius damni. Nam causa damni

I 4 caus

cans est agens secundum intentionem, & homicidium tunc præter intentionem sequitur.

CONCLVSIO II.

PRÆCIPENS rem illicitam, ex qua per accidens sequitur proximi damnum, tenetur ad restitutionem, si fuerit damnū immediatè per exequutores factum: vt si quis præcipiat suis familiaribus segetes N. comburere, & illi credentes esse. N. segetes, vicini segetes adurerent. Et ratio est: quia quicumque iniuste dānum infert, ad restitutionem tenetur, & iste iubens, quāuis præter intentionem, iniuste intulit damnum. Notanter dicitur, si immediatè fuerit damnum per exequutores sequutum: nā si aliunde, quanuis sumpta occasione ex illius facto, non tenebitur ad restitutionem: vt si pater familias iussisset seruo suo occultè. N. vulnerare, & à prætore comprehensus fuisset Bernardus, tanquam vulnerator, & tormentis vexatus, non teneretur iubens ad restitutionem, quia nec immediatè, nec mediatè damnum Bernardo intulit, sed illum damnificauit, qui sumpta occasione ex vulneribus. N. accusauit, quod apertè colligitur, ex cap. Continebatur. de homicidio.

I I. Dubium. Exequutor damni tenebitur ne ad illius restitutionem?

S. Tho. 2. 2. q. 62. artic. 7. & ibi Caiet.

DVÆ sunt opiniones, quas affert Caieta. & Siluest. verbo vsura 7. §. 5. prima docet exequutorem tunc non teneri ad restituendum damnum, si illud poterat per alium inferre. Alia opinio est omnino contraria.

Alexan. Alex. Ric & Sot. ubi supra.

CONCLVSIO I.

QVI est minister, & causa actionis iniquæ, si iubens non restituat, ad restitutionem tenebitur. Constat ex cap. Si culpa. de iniuriis vbi dicitur. Qui causam damni dat, dānum fecisse videtur.

APPEN. I.

Progenetæ, & intercursores mediante inter vsurarium, & soluentes vsuras, tenentur ad restitutionem: quia sunt damni causa.

APPEN. 2.

Hinc, omnis minister actionis iniustæ, quāuis inde nullum commodum assequatur, ad restitutionem tenetur, vt sunt ministri furti, rapinæ, &c.

APPEN. 3.

Hinc, omnes milites cognoscentes tempore belli, aut postea, bellum

bellum esse iniustum, ad restitutionem totius dampni, in quantum possunt, & insolidum singuli ad restitutionem tenentur: nam quilibet est causa dampni.

CONCLVSIO II.

QVANDO minister malefactoris non est iniustæ actionis causa, quia iam est consummata, sed operatur aliquam actionem, quæ ex actione iniusta sequitur, non tenetur ad restitutionem: verbi gratia, qui scribit ad memoriam sceneratoris conferuandā. Et ratio est: quia non cooperatur actioni iniustæ, cum iam sit consummata.

CONCLVSIO III.

MINISTER missus ab vsurario ad petendum scenus est restitutioni obnoxius, etiam si mutuarius sponte esset soluturus. Ratio est, quia cooperatur malitiæ, vsurarij, cum sit negotiorum gestor. Nam idem videtur valere, vade, & pete à Ioanne vsuras, atq; vade, & rape ab illo bona sua. Neque sponte soluit: quia non solueret si possit. Et tandè exequutio cōtractus vsurarij iam facti est peccatum. Contra Soto est lib. 6. q. 1. art. 4.

CONCLVSIO IIII.

QVANDO ministri ignorant actionis iniustitiam, ad restitutionem non tenentur: vt si sit vsura palliata. Ratio est: quia propter hanc ignorantiam non fuit actioni iniustæ, quantum est ex parte sua cooperatus.

III. Dubium. Qui consentit, vt iniqua & iniusta actio fiat, tenetur ad restitutionem?

Alexan. Alex. ubi sup. S. Th. art. 7. q. citata Ric. q. 4. & 5. art. 5. Iac. q. 7

CONCLVSIO I.

QVI consentit, vt damnum alicui inferatur, ita, vt sine eius consensu damnum minimè sequeretur, ad restitutionem insolidum tenetur. Ratio est: quia consensum ab eo præstitum fuit causa dāni, & iniustitiæ. Definita est in can. notum sit. 2. q. 1.

APPEN. I.

Hinc, si plures iudices iniustam sententiam proferant, quilibet insolidum tenebitur ad restitutionem: vno tamen restituente, cæteri, vt diximus, à restitutione liberantur.

APPEN. 2.

Hinc, quādo plures in collegio consentiunt, vt aliquis collega iniuste compellatur, omnes ad restitutionem obligantur.

I 5 CON-

CONCLUSIO II.

SUFFRAGATORES, iniustitiam committentes, ad restitutionem tenentur: qui verò, iniustitia iam facta, suffragatur, ad nullam obligantur restitutionem. Verbi gratia, si sint duodecim consiliarii, septem priores sunt restitutioni obnoxij, posteriores quinque nequaquam, licet mortaliter suffragando peccauerint: non enim sunt causa iniustitiæ, cum iam præcedentibus suffragus sit iniustitia commissa, & reuocari sententia non possit: nam si posset, proclamare tenerentur.

CONCLUSIO III.

QUANDO suffragia sunt occulta, ut in electione cathedralium, & prælatorum iuxta decretum Concilij Trident. & plures fuerint suffragatores iniusti, tunc illi tantum, per quos consummata est iniusta actio, ad restitutionem obligantur: quia illi fuerunt iniustitiæ causa, scilicet, maior pars capituli, vel senatus.

APPEN. 3. Hinc, cæteri consentientes, si non fuerint per suum consensum damni causa, mortaliter peccant, sed non tenentur restituere, cum non fuerint iniustitiæ causa.

*Alexan. Alex.
Rec. S. Tho. 2te
di. 2. Soto ubi
supra.*

Quinta diffic. Qui per adulationem inducit alium ad furtum, vel ad aliquam iniustitiam perpetrandam, tenebitur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO.

TUNC adulator ad restitutionem tenetur, quando probabiliter existimare potest, ex tali adulatione iniustam acceptio- nem, siue retentionem, siue dānificationem subsequutam fuisse. Ratio est: quia fuit iniustitiæ causa.

APPEN.

Hinc, qui contrahit amicitiam cum Titio, vel offert illi munera hoc solo animo, ut Titius iniustus iniuriam sibi illatam vindicet, ad restitutionem tenetur: quia illum ad malum per adulationem induxit.

*Alexan. Alex.
Soto ubi su-
pra. 2ed. q. 10.*

Sexta diffic. Receptor latronum, vel alicuius malefactoris defensor tenetur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO I.

SI malefactorem occultat, ne ab aduersariis vulneretur, aut occidatur, crimen tamen non defendat, neque peccat, neque resti-

restitutioni obnoxius est: nullum enim iniuria afficit ita occultando, etiam si illum a ministris iustitiæ liberet.

CONCLUSIO II.

QUI recipit furem, aut malefactorem, ut personam defendat, & crimen tueatur, ad restitutionem tenetur: ut qui occultaret prædam, etiam si ex illa nullam partem reciperet. Definita est expressè in Can. qui consentit. II. q. 3. Et ratio est: quia vel ante, vel post factum peccatum malefactoris calat.

CONCLUSIO III.

ADVOCATUS, qui malefactori iniuste patrocinatur, quominus in expensis condemnetur, vel restituere compellatur, ad restitutionem obligatur. Ratio est: quia omnes defendentes latrones sunt iniustæ detentionis causa: dicitur enim in can. qui aliorum. 24. q. 3. damnabiliorem esse defensore erroris illo, qui errat.

Idem dicendum est de tabellione, procuratore, vel quolibet alio intercessore pro latrone, ne à iudice restituere cogatur.

Sunt autem conc. proxima, & eius appendix intelligendæ, si tamen certum sit non esse aliam restituendi viam, & esse aduersus malefactorem plenam, aut femiplenam probationem, ita ut in iudicio confiteri teneatur, & tandem ut aduocatus, & tabellio, & c. latronem liberauerint.

APPEN.
Limitatio.

Septima diffic. An concurrens cum latrone, ad restitutionem teneatur?

*S. Thom. ars. 6
Alex. Alex. 2
Soto ubi supr.
Medina. q. 9.*

CONCLUSIO.

QUANDO plures fures ad prædam concurrunt, & vnus alteri non auxiliatur, neque alterius auxilio innititur, sed quilibet partem recipit, nullus tunc in solidum, sed partem, quam abstulit restituere tenetur. Ratio est: quia nullus fuit causa iniustitiæ per alterum commissæ, cum quilibet, etiam si cæteri non adessent, partem prædæ rapuisset: socius enim dicitur criminis, non qui tantum adest, dum crimen patrat, sed qui criminoso auxiliatur.

Hinc soluitur tritissima quæstio, quando exercitus vineam ingreditur, & totam vineam expoliat, singuli singulas vvas recipientes, & c.

APPEN.

Inedi. q. 10.
So. ar. 3. citato.

IIII. Dubium. Singuli eorum ita vineam expoliantes,
peccant ne mortaliter?

CONCLUSIO I.

PECCAVERUNT singuli mortaliter, etiam si furtum
fuit leue: quia quilibet, videns tantum detrimentum futurum,
abstinere à vindemiatione tenebatur.

CONCLUSIO II.

QUANDO plures fures ad eandem prædam concurrunt, &
vnus sine alio illam non aggredetur, tunc singuli eorum in soli-
dum, tenentur: vt in bello iniusto, vbi neq; dux sine militibus, ne-
que vnus miles sine alio bellum aggredetur. Et ratio est: quia
quilibet eorum est causa iniustitiæ commissæ per alium, cum nul-
lus sine alio prædam agressus fuisset: & si propter inopiam excu-
sentur, satis erit tunc, vt quilibet quantum potest, restituat: de si-
milibus simile est iudicium.

CONCLUSIO III.

QUANDO duo latrones concurrunt ad prædam, & vnus est
animosior, & sine socio illam aggressus fuisset, alter verò est timi-
dus, qui sine socio non auderet, tunc primus in solidum, secundus
verò partem tantum à se ablatam restituere tenetur. Ratio est:
quia solus audacior est causa iniustæ acceptio nis; timidus enim
sine illo furtum non commisisset.

APPEN.

Hinc contra Hostiensem, vt refert Adria. sequitur, non omnes
concurrentes teneri semper in solidum restituere.

*Octaua diffie. An liceat ad vitandum maius malum consulere
minus hac intentione, vt obstinatus à maiori,
malo absteat?*

2. 2. q. 78. ar.
4. Adri. quod-
lib. 2. Sco. d. 34.
q. 3. Sopo. arti.
citato.

DVÆ sunt opiniones, Caieta. partem negantem tenet. Adr.
contrarium opinatur.

CONCLUSIO I.

QUANDO vtrunque malum est intrinsecè malum, non licet
malefactori minus malum persuadere, vt à maiori absteat: non
enim sunt facienda mala, vt inde veniant bona: nam minus malum
consulens, malum consulit: quia causa minoris mali, causa mali
dicetur esse.

Ad Rom. c. 3.

Hinc,

Hinc, intelligitur peccasse Loth offerendo Sodomitis filias
stuprandas, vt illos à nefando malo deterreret. Hæc est Nicolai
Lirani opinio.

APPEN.
Gen. cap. 19.

CONCLUSIO II.

QUANDO duo mala concurrunt, vnum intrinsecè, aliud ve-
rò extrinsecè malum, integrum est, animo redimendi vexationem
propriam, consulere malefactori extrinsecè malum, vt ab intrin-
secè malo absteat. v. g. interficere hominem est intrinsecè
malum, accipere pecuniam est extrinsecè malum: vnde licebit con-
sulere malefactori accipere pecuniam, vt ab homicidio ab-
steat: nam apud Hieremiam legitur, quod cum Ismael vellet
interficere viros, obtulerunt ei thesauros dicentes: noli interfi-
ceret nos, quia thesauros habemus in agro, &c.

Hieremia. c. 41

*Nota diffie. Qui verbotenus potest furtum, siue damnum alienum impe-
dire, & non impedit, tenetur ne ad restitutionem?*

CONCLUSIO I.

QUI ratione officij tenetur prohibere latronem, vel male-
factorem, si non prohibeat, ad restitutionem obligatur: quia
est causa damni, quod ex officio prohibere tenebatur.

Hinc, si Prælatus, dominus, pater, &c. nouerit subditum, seruum,
filium, &c. commissurum furtum, vel damnum, & non prohibue-
rit, cum possit, restituere tenebitur.

APPEN. I.
Alex. Ale. vbi
supra S. Tho.
22. q. 2. artic.
7. Ric. ar. 65.
q. 4. Soto. q. 2
Adria. q. de re
stitutione.

Hinc, consiliarij Regis, Principis, Comitum, vel Ducum, si non
prohibeant bellum iniustum, aut peculiare damnum, cum possint,
erunt restitutioni obnoxij.

Hinc, confessor, siue concionator certò intelligens, se publicè,
aut priuatim admonendo, separaturum aliquos à maleficio, si ta-
cuerit ad restitutionem tenebitur. Constat exemplo Isaie, qui
cum ex officio teneretur Regem Achab arguere, quia non repre-
hendit, dixit: Væ mihi, quia tacui. & B. Pau. Væ mihi, inquit, si
non euangelizauero. Hæc omnia sunt Ric. Sco. Adria. S. Tho.
& Caiet.

APPEN. 2.
APPEN. 3.
Soto. q. 7. ar. 3
Medina. q. 9.
Isaie. c. 6.
1. Cor. c. 9.
Scoti & Adria.
vbi supra.

CONCLUSIO II.

QUI verbo, terrore, consilio, clamore, aut alio quouis mo-
do su-

do furem à delicto terrere potest, non terrens, si ei ex officio non incumbat, mortaliter peccat, ad restitutionem tamen minime tenetur: agit enim contra charitatem, cum non feruet bona proximi, atque ita peccat, & non contra iustitiam: quia non competit ei ex officio, & ideo non tenetur ad restitutionem. Adria. addit quòd si quis cum dolo, vel sine illo, non impediat maleficium, cù ei non competat ex officio, non tenetur ad restitutionem. Soto latius opinatur dicens, non teneri vicinum ad restitutionem, etià si prærium à latrone, vt taceat, accipiat: dum modò prærium oblatum non sit pars furti, tunc enim esset particeps, & restituere teneretur. Hæc est contra Caiet. & Ric. vbi supra, qui tenent illum, qui sine damno suo, aut periculo, potest impedire rapinam, & nō impedit, teneri ad restitutionem: etià si ex officio non incumbat, quia est causa indirecta damni. Angelus verò dicit non teneri, si metu quodam, & absque dolo non prohibeat.

Alex. Ric. Medina, & Soto. vbi supra.

Decima diffc. Non impediens maleficium, quod ex officio impedire tenebatur, erit ne obnoxius restitutioni?

CONCLUSIO.

DOMINVS temporalis iudex, &c. cui ex officio incumbit à republica pessimos homines expellere, & potest, ne furtum fiat, præuenire, quod per suam negligentiam factum est ad restitutionem damni illati obligatur: quia est causa iniustitiæ, quã prohibere tenebatur, quemadmodum nauta negligens, est causa vt naus submergatur.

APPEN.

Hinc, maximè est animaduertendum confessoribus dominorum temporalium, & iudicum, vt restituere præcipiant damna, propter eorum negligentiam aliis data: quemadmodum ex titulo de iniuriis constat.

Alex. Alex. q. 86. m. 2. Sot. q. 4. art. 7. Medici na. q. 3.

Artic. I. Quando aliquis à restitutione liberatur?

MVLTI sunt casus, qui sequentibus difficultatibus exponuntur.

Primus

Prima diffc. Qui in extrema necessitate positus aliena rapuit, ad pinguiorem fortunam veniens, erit ne restitutiō ni obnoxius?

DVE sunt opiniones. Vna Sco. afferentis acceptum ante extremam necessitatem, & in illa consumptum esse restituendum, si pinguior fortuna superuenerit: quod autè in extrema necessitate acceptum, & consumptum fuit, nunquam esse restituendum. Altera, & contraria opinio est Adria. in materia de restitutione.

Sco. q. 2. ad 4. Medici. q. 3. 50. to. lib. 5. q. 3. artic. 4.

CONCLUSIO.

QUANDO aliquis tenetur proximo in extrema necessitate existenti subuenire, donando rem aliquam ad vitandam mortem naturalem, poterit tunc in tali necessitate constitutus necessaria sibi rapere, ita vt ad restitutionem, etià si postea ad pinguiorè fortunam deuenit, non teneatur. Ratio est: quia tantum ius accipiens acquirit, quantum dominus rei transferre poterat, & tenebatur: & cum dominus, teneretur transferre dominium: accipiens propria auctoritate, illud acquisiuit, atque ita ad restitutionem minime tenetur.

Hinc, pauper ægotans, ad cuius salutem est necessaria medicina aliqua poterit, si pharmacopola dare noluerit, propria auctoritate ex eius officina accipere, & qui veste caret sufficiente ad vitandam mortem imminens ex frigore, & asperitate à ditore illam sumere poterit.

APPEN. I.

CONCLUSIO II.

QUANDO ad vitandam mortem violentam proximi non tenetur aliquis donare, sed mutuare tantum, qui, vt mortem tunc fugiat, alienum accipit, non peccat: verum necessitate, & periculo recedente ad restitutionem tenetur: quia non plus iuris acquirit, quàm dominus rei transferre tenebatur: & dominus tunc non donare, sed mutuare tantum tenebatur: hoc enim erat satis ad mortem violentam fugiendam.

Hinc, si aliquis, vt fugiat mortis insidias, equum alienum arripit: superato periculo, illum reddere tenebitur.

APPEN. 2.

Hinc, si latrones comminentur viatori certissimam mortem, nisi 100. aut plures ducatos offerat, & sciat viator certo in loco

APPEN. 3.

loco proximum certam auri massam deposuisse, illam sumere, & latronibus tradere poterit, posteaque ad restitutionem tenebitur. Et ratio est: quia talis mors per solam pecuniæ accommodationem vitari poterat.

Alexan. Alen.
m. 2. & Medi.
ubi supra Soto
lib. 4. in fine
ad 1.

Secunda diffi. An si debitor à creditore remissionem impetret, à restitutione debiti liberetur?

DVÆ sunt opiniones. Prima est Dionysij, & Ioannis Andreæ, quos citat glossa in regula non dimittitur. de regu. iur. in 6. qui affirmant non liberari debitorem, quin prius actua lis restitutio fiat.

CONCLUSIO I.

QUANDO creditor liberè donat, aut remittit debitum, ad nullam restitutionem tunc debitor tenetur. Ratio est: quia radix restitutionis est detentio rei alienæ inuito domino, & ille, cui fuit facta libera remissio, nihil iam inuito domino retinet.

CONCLUSIO II.

NECESSARIUM non est creditori pecuniam offerre, vel ut debitor animum restituendi habeat, ut ex parte creditoris donatio debiti libera censeatur. Ratio est: quia libertas donantis ex dispositione illius, cui fit donatio, haud pendet: fatisque erit ad donationem, ut precibus remissio impetretur, etiam si pecunia creditori non offeratur.

CONCLUSIO III.

QUANDO remissio debiti non est libera, debitor non manet liber à restitutione. Constat ex definitione donationis, cuius fundamentum est libertas donantis.

APPEN. I. Hinc, habens dominium, & carens administratione non poterit debitum remittere, nec debitor erit liber à restitutione: quia donatio non est libera, id est, facta ab illo, qui donandi potestatem, & libertatem habet: talis est minor sub-tutore, aut curatore, & vxor sub viri potestate existens.

APPEN. 2. Hinc, nec valebit remissio facta à creditore, quando vi illata, ut minis ad remittendum cogit creditorem debitor.

APPEN. 3. Hinc, neque valebit remissio ex verecundia mediatoris facta.
Et

Et ratio harum appendicum est, propterea quod, nulla istarum remissionum est libera.

I. Dubium. Quando remissio non valebit, neque potest per creditorem fieri, nisi omnino restitutio fiat?

PROPOSITIO I.

QUANDO Iudex Ecclesiasticus, vel secularis titulo excusentum, aut poculentum, quod paucis diebus consummi potest, mera liberalitate donatum. Definita est in cap. statutum. §. insuper. de rescriptis in 6. & tenetur Iudex ad restitutionem faciendam pauperibus, etiam si à donante fuerit facta remissio.

PROPOSITIO II.

VISITATOR diocesis, qui aliquam pecuniam in visitatione, præter stipendium sibi concessum recipit, pauperibus etiam facta remissione, restituere tenetur. Ita definitur in cap. foelices. de censibus in 6. Et ratio istarum omnium propositionum est: quia tales pecuniarum translationes à iure prohibentur, & hac de causa tenebitur in his casibus recipiens pecuniam illam, danti restituere, qui si accipere noluerit, pauperibus erit eroganda. Hæc est communis sententia, ut Siluest. verbo concussio, docet: Cæterum non videtur verisimile, creditore remittente, debitorem ad pecuniam pauperibus largiendam obligari: quia in donatione turpi ex vtraque parte donantis, scilicet, & recipientis, melior est possidentis conditio: ut lex secunda de conditionibus ob turpem causam, docet: quod si turpitude fuerit tantum ex parte recipientis, ut si Iudici aliquis det pecuniam ad redimendam vexationem, tunc danti facienda est restitutio, quo remittente, nulla appareret ratio, obquam dominium in recipientem non transferatur: ita ut pecuniam illam pauperibus erogare teneatur.

Tertia diffi. An cedens bonis ad restitutionem, quando ad pinguiorem fortunam venerit teneatur?

CONCLUSIO.

TENETUR quidem, si ad pinguiorem fortunam venerit: quia per talem bonorum cessionem, non extinguitur obligatio.
Et q. 4. p. 2. m gatio.

gatio, neque sit libera remissio: vt constat ex cap. Oduardus. de solutionibus. & lege ibidem glossam verbo pinguiorem fortunam.

APPEN.

Hinc, mercatores fidem frangentes, & cum creditoribus conuenientes, vt soluta certa debiti parte, reliquum remittatur, ad pinguiorem fortunam venientes, tenentur ad restitutionem, quia non fuit libera remissio.

Scot. in solutione ad argumē. in Ric. art. 5. q. 4. Medina q. 3. Soto lib. 4. q. 6. art. 3.

Quarta diffie. Liberatur ne debitor timore infamie, aut alterius detrimenti a restitutionis onere?

DE hac re disputat Adr. q. 1. de restitutione, & in q. An auferens alteri famam: qui ponit exemplum de adultera habente filium spurium, qui legitimus esse censetur.

CONCLUSIO I.

ADULTERA, quæ filiis legitimis partem hæreditatis, quam filius spurius tulit, sine mortis periculo restituere nõ potest, ad restitutionem non tenetur. Constat ex cap. officiis de pœn. & remiss. Et ratio est: quia non est facienda restitutio, quando timetur grauius periculum restituenti, quàm sit rei restituendæ valor: & vita adulteræ bonis fortunæ præstat. Hæc est Sco. ad argumenta, cuius oppositum tenent Adr. & Siluest. vbi supra, & Innocentius in cap. citato.

diff. 35. q. 2.

CONCLUSIO II.

QUAMVIS mulier ex reuelatione nullum periculum vitæ, vel indignationis, vel infamie timeat, si tamen eius vir spurium hæreditate priuare non potest, propterea quod legitimus censetur, & talis in iudicio declarabitur, adulterium reuelare minime tenetur. Ratio est: quia frustra niti, & nihil aliud quàm odiũ, detegendo crimen quærere, extrema dementia est.

APPEN.

Hinc, si in tali casu maritus posset spurium exhæredare, quia ipse est primogeniti institutor, tenebitur marito partem supposititium, vel adulterinum declarare: quia nullum est periculum vitæ, aut famæ, quod restitutionem impediobat.

II. D.

II. Dubium. Quis, si adultera nouit filium sibi fidem adhibiturum, & hæreditati renunciaturum?

Ric vbi supra. ad ultimum. Adria q. 1. de rest. Med. q. 3. Soto lib. 4. q. 7. art. 2. ad 1.

CONCLUSIO I.

IN tali casu tenebitur spurio adulterium reuelare. Ratio est: quia quando fama non est alteri necessaria, homo non tenetur illam conseruare, vt infra patebit, cum sine peccato illam dimittere, & perdere possit. Non enim adultera habet præceptum conseruandi famam in particulari: hæc conclusio non est contra Scotum, quia Scotus intelligitur, quando publica infamia oritur, id est, ne adultera reuelet suum crimen coram iudice, quanuis illud probare possit.

Oppositum affirmant Innocentius, Ricardus, & Hostien. quos Siluest. loco citato refert.

CONCLUSIO II.

QUANDO adultera aliunde potest soluere, & satisfacere hæreditibus, nullo modo crimen suum reuelare tenetur: quia causa reuelationis, quæ est restitutio faciendæ, cessat, & cessante causa cessat effectus.

III. Dubium. Tenebitur ne filius in foro conscientie matri reuelanti credere, & credendo hæreditati renuntiare?

Soto & Medina locis citatis.

CONCLUSIO.

SI mater omni suspitione fraudis caret, scilicet, quod neque maleuolentia in spurium, neque ex amore erga filios legitimos affirmat se ex adulterio concepisse, vt spurium hæreditate priuet, & alios ditet, spurium tunc matri credere tenetur: quia ex lege naturali est alicui credendum: præsertim testibus omni suspitione fraudis carentibus: qualis nunc dicitur esse mater: & filius, nihil malide matre suspicans, retinendo hæreditatem, ageret contra conscientiam.

Quinta diffie. Tenebitur ne adulter præter adulterum ad restitutionem?

Medina & Soto vbi supra.

CONCLUSIO.

ADULTER in conscientia propriis, & veris hæreditibus, quantum spurius accepit ex patris putatiui bonis, restituere tenetur.

tenebitur. Definita est in cap. finali citato. fuit enim causa damni veris hæredibus, & qui causam damni dat, damnum dedisse videtur. Hæc sunt intelligenda, mortuo viro, & obtenta ab spurio hæreditate. Est autem consulendum ad alteram, vt legitimis filiis partem suorum bonorum. enel 3. y 5 augeat.

Medina q. 3.

Sexta diffi. An solutio facta creditori, creditoris liberet debitorem in conscientia à restitutione?

CONCLUSIO I.

SI debitor creditori creditoris sui debitum soluat, etiam invito creditore, soluendo non peccat. Ratio est: quia nemini nocet: poterit enim creditor in foro iudiciali à debitore debitum exigere.

CONCLUSIO II.

QUI soluit creditori creditoris sui, est à restitutione liber, si res, quæ soluitur, functione admittat, id est, quando, quod debetur, nõ est idem numero restituendum, sed specie, & valore: alioqui enim non satisfacit: quoniam esset rem alienam, invito domino, contractare: vt v. g. si mihi equum accommodasti, eundem tibi redere teneor.

Septima diffi. Re interempta, & consumpta sine culpa debitoris, erit liber ab æquivalentis restitutione?

Medina q. 3.
Soto lib. 4. q. 7
art. 2.

CONCLUSIO I.

QUANDO debitor non eandem rem numero, sed æquivalentem: vt in mutuo soluere tenetur, tunc rei interitus illum à restitutione non liberat: vt si mihi frumentum pro frumento accommodaueris. Et ratio est: quia in mutuo dominium rei mutuatæ in mutuatarium transfertur atq; ita illi, & non mutuanti perit.

CONCLUSIO II.

SI res eadem numero est restituenda: vt in pignore, vel accommodato, &c. si possidens fuit in mora restituendi, vel causa interitus rei, possidenti peribit, sin minus domino. Ratio est: quia existens in mora fuit causa interitus rei, quæ fortassis apud dominum non periisset, & qui causam damni dat, &c. est autem in mora

mora restituendi, qui non restituit, quando tenetur: vnde fur ab hora commissi furti, nisi aliqua causa excusetur, est in mora restituendi: & qui non restituit statim, vt est conscius rei alienæ, ex tunc enim furtum committit: & tandem qui ad terminum præfixum non restituit.

IIII. Dubiam. Quid si res apud verum dominum esset quoque peritura?

Medin. ibid.

CONCLUSIO I.

TVNC, quanvis fuerit in mora restituendi, non erit restitutioni obnoxius, licet non restituendo tempore præfixo peccauerit. Definita est expressè in lege finali. § si ea conditione. ff. ad legem Rhodiam de iactu.

Quidam, quos refert Silue. vbi supra, affirmant, hæc conclusionem esse veram in obligationibus, quæ oriuntur ex contractu.

CONCLUSIO II.

SI dominus erat illam venditurus ante interitum, debitor existens in mora tenetur ad restitutionem. Ratio est: quia est causa damni, intellige, siue sit debitor ex obligatione, siue ex delicto: quia dilatando solutionem furtum committit.

CONCLUSIO III.

Si non erat illam alienaturus, existens in mora non tenetur ad restitutionem, quia debitoris mora non fuit damni causa.

Octaua diffi. Si soluto iam pretio, res emptæ pereat, ante quam tradatur, tenetur ne venditor pretium restituere?

Siluest. verbo emptio.

EXEMPLI causa: Petrus emit à Ioanne equum, siue domum, & soluit statim pretium, sed equus priusquam emptori traderetur, mortuus est, siue domus est combusta, erit ne tunc venditor restitutioni obnoxius? De hac difficultate disserit glo. in §. eo autem inst. de empt. & vendit. cui fit satis sequentibus propositionibus.

PROPOSITIO I.

Si venditio fuerit facta verbo tenus, & non scripto ita tamen, vt conuenerint inter se partes, ne sine instrumento venditio perficeretur,

Et. q. 4. p. 2

m 3

ceretur,

ceretur, tunc re empta pereunte ante instrumenti confectionem, pretium venditor restituere tenetur. Ratio est: quia non adimpleta conditione, non fuit absoluta venditio, neq; translatum dominium in emptorem, & probat l. cum res. C. de probat.

PROPOSITIO II.

Si partes pacificantur inter se, vt simplici verbo fiat venditio, etiã si postea addiderint, fiet deinceps instrumentũ, vt possit quilibet nostrum, si opus fuerit agere in iudicio, nõ tenebitur venditor ad pretij restitutionem. Ratio est: propterea quòd iam fuit absoluta venditio, & translatum dominium in emptorem. Facit l. contrahitur. ff. de pigno.

PROPOSITIO III.

Si venditio facta fuit sub disiunctione, vt si dicat vëditor: istã vel illam domum tibi vendo, & non vendatur res certa, & determinata, & ambæ domus perierint, non tenebitur venditor pretiũ restituere: si verò altera tantum, erit tunc ad restituendum pretiũ obligatus. Ratio est: quia vna aut altera domus fuit vëdita. Probat l. si emptione. §. si emptio. ff. de contrahenda emptione.

Hinc, vt nõ teneatur pretium restituere, necessariò res vendita, quo ad numerũ erit determinanda: vt vendo tibi vnũ equum album, alioqui enim si in genere dicat, vendo tibi equum, pereuntibus omnibus suis equis ad restitutionẽ pretij obligabitur. Ratio est: quia nõ dixit vnum ex meis equis, sed absolutè: equum in genere vendidit.

PROPOSITIO IIII.

Si fuerit res vendita post maleficiũ commissum, cuius causa erat confiscanda, pretiũ erit restituendũ. Ratio est: quia tunc nõ poterat illã vendere: quotiescunq; enim venditur res, quæ vëditi non poterat vëditori perire dicitur. Prob. tex. & ibi glo. in l. si fundus. ff. locati.

PROPOSITIO V.

Si res vëdita exigit degustationem, si post degustationem pereat, pretium acceptũ minimè erit restituendũ, hoc autem est speciale in vino, propter liquoris dignitatẽ: vt si quis dicat: Vendoti bi totũ hoc dolium vini. Hęc propositio est difinita in l. si vina. ff. de periculo, & commo. rei vend.

PRO-

PROPOSITIO VI.

Si pactũ apponatur, vt res donec tradatur, pereat semper vëditori, tunc venditor restitutioni erit obnoxius. Ratio est: quia vëditor, tunc iuri suo cedere videtur. Prob. l. si in venditione. ff. de periculo & commo. rei vend.

PROPOSITIO VII.

Si venditor fuit in mora tradẽdi rẽ, quia noluit monitus, vel die signata tradere, illã erit ad restituendũ pretiũ astrictus. Ratio est, propterea quòd mora vëditoris emptori nocere haud debet.

Nona diffi. Quid si vterque fuit in mora?

V. c. Venditor fuit in mora in tradendo, quia requisitus noluit tradere, postea verò dixit emptori, defer rem tuam, & ipse distulit deferre: cui tunc rei interitus imputabitur?

PROPOSITIO I.

PERIBIT emptori. Ratio est: quia venditor iam moram suam, requirendo emptorem, purgavit.

Est tamen limitanda propositio dummodo venditor non fuerit causa morę emptoris, quia fortassis illum admonuit tempore quo rem deferre non poterat. Probat tex. iũcta gloss. in l. si peremptorem in fine. ff. de actio. empt. & vend.

Limitatio.

PROPOSITIO II.

CALLIDITAS, & fraus cessare debent ex parte venditoris, vt ad pretium acceptum restituendum non teneatur. Ratio est: quia si sciebat rem venditã, quam citissimè perituram, & tacuit sibi imputabitur. Prob. l. si quis vestra. de periculo & commo. rei vend.

V. Dubium. Cuius erit fructus rei venãte post pretij solutionem?

HVIC dubio respondetur infra, in q. de usura ratione emptionis, &c.

Decima diffi. Quid si venditor accepto pretio, alteri rem venditã tradat?

CONCLUSIO.

PECCAT mortaliter, & tenetur restituere pretiũ, valebit tamen secunda venditio: prima pars huius conclusionis patet:

19. quia

*Silue. verb. em
ptio nr. 24. Co-
narrubias lib.
2. v. auarum re
solutionum. ca.*

quia proximo in re graui nocet. Secūda pars est definita in l. quo ties. C. de periculo. & cōmodo rei vend. vbi dicitur. Quæties duobus insolidum pretium iure distrahitur, manifesti iuris est eū, cui prius traditum est, in retinendo dominium potiore esse.

Soto art. 2. ^o
2^a edim. vbi sa

Vndecima diffi. An qui possidet aliquid auctoritate legis, vel ex iudicis sententia à restitutione liberetur?

CONCLUSIO I.

POSSESSOR bonæ fidei legis auctoritate ab onere restitutionis liberatur. Hæc toto titulo de præscriptionibus demonstratur, & confirmatur Cano. qui peccat. 23. q. 4. vbi B. Augu. inquit. Nemo peccat, legis auctoritate vtens.

D. Aug.

CONCLUSIO II.

DEBITOR, qui est malæ fidei possessor, in consciētia ad restitutionem tenetur: quia agit contra conscientiam, & ædificat ad gehennam, omne enim quod non est ex fide, peccatum est.

Ad Rom. c. 14.

APPEN.

Hinc, licet non detur actio emptori decepto intra dimidium, tenetur tamen venditor ad restitutionem: quia retinendo agit contra conscientiam. Idem est iudicium de possessore malæ fidei, qui legis auctoritate se tuetur, & de domino non soluente stipendiū famulo intra annum legis auctoritate, & de non soluente vectigal propter negligentiam quæstoris iuxta legem regiam: tenetur enim in conscientia soluere, licet quibus faciendā est solutio, ad petendum in iudicio actionem non habeant.

CONCLUSIO III.

QUANDO sententia iudicis est iuxta tantum in foro exteriori, debitor ab onere restitutionis non liberatur: nam ageret contra conscientiam non restituendo.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO sententia est in vtroque foro iuxta, debitor est liber à restitutione. Ratio est: quia nulli tunc fit iniuria: priuatur enim dominio iudicis auctoritate damnatus.

Siluestr. verbo
restitutio. §. 4.
Soto lib. 4. q.
7. art. 2.

VI. Dubium. Debitor propter rei assignationem liberatur ne à restitutione?

VT si dolium vini apud venditorem assignatum remaneat.
CON-

CONCLUSIO.

SI venditor, qui est tunc depositarius, non fuit in culpa, in emptoris detrimentum peribitiam enim facta venditione, fuit translatum dominium.

Duodecima diffi. Liberatur ne debitor à restitutione per ingressum religionis, & professionem?

2. 2. q. vltima
art. 6 ad 2.
2^a edim. de re-
stitu. q. 3.

DVE sunt opiniones. Prima S. Tho. affirmantis, debitorem si ceciderit bonis, posse ingredi religionem. Contra hoc est cōmunis religionum consuetudo, in quibus nullus ære alieno grauatus admittitur.

CONCLUSIO I.

QUI potest restituere debitum, peccat mortaliter ingrediens religionem, & illum etiam recipientes, quia cooperantur peccato illius: iure enim naturali, & diuino tenetur debitor alienum restituere, quanuis bonis cesserit: & ingrediendo religionem constituit se in periculo non restituendi, vix enim, aut nunquam ibi restituere poterit.

CONCLUSIO II.

VALEBIT tamen eius professio in religione facta: quia ad professionem fatis est, vt persona sit libera, & iure profiteri non prohibeatur, qualis est minor 14. annorum: huius autem debitoris professio à iure non prohibetur.

CONCLUSIO III.

FACTA iam professione tenetur, quantum in se est, vel remissionem à creditore obtinere, vel, quærere modum, quo illi satisfacere valeat. Ratio est: quia per professionem ab obligatione naturali, & diuina restituendi non liberatur.

CONCLUSIO IIII.

SI non potest creditori satisfacere, nisi dimittendo habitum, vt quærat substantiam ad satisfaciendum, deponat habitum, dummodò fiat sine scandalo: vt recedendo ad Indos, vel ad alia longissima loca, atque ita propria industria lucretur bona, quibus restituat. Ratio est: quia obligatio ad religionem, naturalem, & diuinam restituendi obligationem non tollit, alioqui enim religio multis peccandi formam ministraret, quod absit: nam prius ære
m 5 alieno

alieno gravarentur, & postea, ut liberarentur, religionem ingrederentur.

VII. *Dubium.* Quid, si Prælati nolit dare facultatem dimittendi habitum, poterit ne, illo invito, dimittere?

MEDINA negat posse.

CONCLUSIO.

POTERIT quidem dimittere habitum. Ratio est: quia non tenetur obedire nisi in licitis, & honestis: & Prælati rem illicitam facit impediendo medium ad restitutionem.

Verbo. excommunicatio 5. 9. 2. Medina. q. 3 Decimatertia diffie. Differtur ne obligatio restituendi, quando creditor est excommunicatus?

SILVESTER affert contrarias Canonistarum opiniones.

CONCLUSIO I.

QUANDO obligatio nascitur ex voluntate, aut ex lege, creditore existente excommunicato, non est adimplenda. Cofit ex Cano. nos sanctorum. 15. quæst. 6. ubi vassalli absoluuntur à iuramento fidelitatis, quod domino excommunicato præstiterunt. & ex Cano. Sacerdos. 2. q. 7. ubi dicitur Episcopo excommunicato non esse obediendum.

CONCLUSIO II.

QUANDO obligatio oritur ex contractu illicito, aut ex acceptione, siue detentione illicita, debitor creditori excommunicato, si aliter non potest, soluere tenetur: quia soluere debitum est de iure naturali, & diuino, & ita magis obligat, quam vitare hunc excommunicatum. Notanter dicitur, si aliter fieri non potest: quia si habet uxorem, filios, aut familiares, illis est restitutio facienda, ut ad creditorem deferant: vel petenda est ab Episcopo facultas, ut quantum ad debiti solutionem cum illo communicare liceat.

Decima-

Decimaquarta diffie. Meretrix, quæ propter meretricium accepit, tenetur ne restituere?

CONCLUSIO.

MERETRIX publica ad restitutionem non tenetur: quia nihil tam naturale est, quam ut per voluntatem proprii domini dominium in alium transferatur, & amans voluntarie dat: & nulla lege dominium transferri in meretricem prohibetur. Vnde de legem quartam. ff. de conditionibus ob turpem causam.

VIII. *Dubium.* Recipit ne pretium Meretrix titulo venditionis, an donationis?

CAIETANVS ubi supra, S. Tho. tenet titulo venditionis recipere: unde in foro exteriori pretium petere poterit, & amans in foro conscientie, restituere tenebitur, eandem opinionem tenet Illustrissimus dominus Couarru. in repetitione regulæ non dimittitur peccatum. parte. 2. §. 2. Et ratio huius opinionis est, quia huiusmodi actus turpes vendi minimè prohibentur. Medina de restitutione. q. 20. tenet recipere pretium titulo donationis, ex qua opinione sequitur, amantem non teneri ad soluendum pretium. Securior tamen est prima opinio.

IX. *Dubium.* Meretrix occulta, quæ non est in lupanari, tenetur ne restituere pretium.

Medin. & Soto ubi supra.

DVÆ sunt opiniones. Prima quam refert Adrianus, dicit teneri ad restitutionem. Secunda, & contraria est eiusdem Adriani, cui neoterici Theologi adhæserunt.

CONCLUSIO I.

MERETRIX occulta, quæ habet dominium sui corporis, titulo venditionis pretium prostibuli retinere poterit: quia cum sit domina sui corporis, si de facto illud vendiderit, iuste retinet pretium. Venditio enim non est prohibita, licet peccet, propterea quod actus prohibetur.

CONCLUSIO II.

MERETRIX coniugata, occulta quæ sui corporis dominium.

S. Thom. 2. 2. q. 32. ar. 7. Alex. Alex. q. 86. ar. 6. 9. 2. Ric. ar. 5. q. 8. Intedi- na q. 20. Soto libr. 4. q. 7. ar. 2. ad. 2. ille. S. Tho. q. 62. ar. 5. & Cai. ibid. Silvest. verbo meretrix.

nium non habet, si pecuniam pro adulterio, vel sacrilegio titulo donationis factæ ab adultero, recipiat, iustè illam retinere poterit: propterea quòd talis donatio nulla lege prohibetur.

APPEN. I. Idem dicendum est de Moniali, & de illa, quæ habet simplex continentiaæ votum, quia non sunt sui corporis dominæ.

APPEN. 2. Hinc, si amans nihil promiserit, nihil dare tenebitur, si autem titulo venditionis usus fuerit corpore mulieris, etiam si nihil promiserit præcium solvere tenebitur.

CONCLUSIO III.

S. 1, quod titulo donationis promissum est, nõ fuerit superfluum erit adimplendum. Constat exemplo Iudæ Patriarchæ Gene. 38. qui promittit Thamar nuri suæ hædum, quæ se meretricem finxerat, & cum non inueniretur dixit. Certè mendacij arguere me non potest: ego enim misi hædum, quem promiseram, & non inuenisti eam. Notanter dicitur (si non fuerit superfluum) nam tunc censetur facta promissio absque libertate: quia excessus amoris extenuavit libertatem, & si fuerit promissio iuramento firmata, erit petenda iuramenti dispensatio, quæ omnia sunt vera in foro conscientiaæ: nam in foro exteriori dabitur meretrici actio.

Soto & Medina ibidem.

X. Dubium. Meretricis, quæ accepit ab amante minore viginti quinque annorum, sub potestate tutoris constituto, & filio famulans, tenetur ne restituere?

CONCLUSIO I.

TENEBITUR, nisi voluntate præsumpta curatoris, vel patris excusetur: quia tales non habent suorum bonorum administrationem, atque ita dominium transferre non possunt, nisi voluntate præsumpta curatoris, &c. quando enim præcium est modicum, curator, & pater consentire tenentur: non autem si fuerit præcium superfluum: ut quando aliquid amplius, quàm sit præcium meretricibus sui status taxatû, datur: quapropter interrogandæ sunt meretrices à confessoribus, acceperint ne aliquid ab istis superfluum: nam tunc ad restitutionem tenentur, atque etiã quando præsumitur, patrem, aut tutorem non consensurum, nisi isti peculium castrense, vel quasi castrense habeant: nam istius peculij domini sunt, & dominium transferri possunt.

CON-

CONCLUSIO II.

MERETRIX, quæ accepit à milite præcium prostibuli, vel donationem aliquam, non tenetur ad restitutionem.

Hæc est Adria. vbi supra cõtra Medinam, & alios defendentes, teneri ad restitutionem per legem, affectionis. ff. de donationibus. cum lex illa non obliget, nisi subditos Imperatoris, inter quos Hispani non recensentur.

XI. Dubium. Donatio facta meretrici per dolum, vel fraudem ipsius, estne danti necessario restituenda?

S. Th. q. 66. ar. 2. ad. 2. & Soto ubi sup.

V. G. si Meretrix dixerit, se esse virginem: ut maius pretium sibi daretur.

CONCLUSIO.

TENEBITUR tunc superfluum restituere, quia est inuoluntariè donatum, nempe ex ignorantia & deceptione: fecus autem si blanditiis, non tamen mendaciis adolescentem ad sui amorem allexerit.

Decima quinta diff. An iudex pecuniam per concussionem acquisitam restituere teneatur?

S. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 7. Adria. in q. an extorta per concussionem. &c. Medina. q. 3. Soto lib. 4. de iust. & iur. q. 7. ar. 1. ad. 2.

DVÆ sunt opiniones. Prima est Caiet. Adria. Medi. Soti asserentium esse necessariò talem pecuniam restituendam, ita ut ante condemnationem possit fieri restitutio danti, vel pauperibus, post condemnationem verò pauperibus sit facienda.

Secunda & contraria opinio est Angeli in summa verbo conclusio. & Siluest. verbo restitutio. §. 2. & verbo Iudex. §. 1.

CONCLUSIO I.

IUDEX, vel quicumque alius iustitiæ minister, qui accipit pecuniam pro sententia iniuste ferenda, vel pro quocunque actu iniusto, si actus fuerit consummatus, non tenentur danti pecuniã restituere. Constat ex l. si obturpem causam. ff. de conditionibus. eodem titulo. vbi habetur, datum obturpem causam, causa sublequuta à dante repeti nõ posse, & cum lex prohibeat repetitionem, & dans voluntariè dederit, non erit accipiens tunc restitutioni obnoxius.

CON-

XII. Dubium. Pecunia symoniaca cui ante condemnationem
erit restituenda?

2ed. q. 1. de re
stium.

S. Tho. vbi supra ad 4. dicit non esse ementi restituendam. Se
to libr. 6. de iust. & iure. q. 3. art. 1. existimat ante condemnationem
esse emptori restituendam.

CONCLUSIO.

DANTI ante condemnationem est facienda restitutio: quia
accipiens pecuniam pro beneficij collatione tenetur non so
lum pœnitere verum etiam, quantum in se est, contractum rescin
dere: quod fieri non potest, nisi reddendo pretium danti, & quæ
admodum venditio consummatur traditione rei, & acceptance
pecuniæ, ita saltem quantum ex parte vendentis, eiusdem pretij,
siue pecuniæ redditione rescinditur.

DD. vbi supr.

XIII. Dubium. Quid si Papa dispenset cum symoniaco;
ut beneficium teneat?

CONCLUSIO I.

TVNCESSARIÒ est emptori facienda restitutio: quia post
dispensationem nõ ratione pecuniæ datæ, sed ex collatione
legitima Pape beneficiũ retinet, illa enim dispensatio collatio bene
ficij fuit. Patet exemplo illius, qui sciens emit vas argenteum fur
to sublatum, & postea à vero domino ignorante furtum, illud ob
tinuit. Tunc huic, & non domino erit pretium à latrone restituẽ
dum: quia non retinet vas ratione iniultæ venditionis, sed ex ve
ri domini voluntate.

CONCLUSIO II.

POST sententiam contra symoniacum datam, etiam si an
tea sit danti pecunia restituta, erit denuò Ecclesiæ restitutio faciẽ
da. Definitur expressè in cap. de hoc autem, de symonia. Iudex
enim solum debet attendere, crimen commissum esse puniẽ
dum, non autem, an sit iam danti facta restitutio.

CONCLUSIO III.

QUANDO dans pecuniam fuit deceptus, quoniam arbitra
tur inuincibiliter ignorans se symoniam committere, tunc ante,
vel post sententiam danti erit restitutio facienda. Definita est
expressè

expressè in cap. veniens. de symonia. quia obrem quando turpi
tudo solum est ex parte recipientis, debet danti fieri restitutio:
quia propter ignorantiam inuincibile fuit à symonia alienus.

CONCLUSIO IIII.

PECUNIA accepta propter collationem ordinum, & sacra
mentorum administrationem, ante sententiam est danti, etiam si
fuerit in culpa, restituenda: quia lex irritat contractum, & prohi
bet, dominij translationem, & cum ante sententiam dās non ami
serit dominium, erit sibi restituenda.

Decima octava diffc. Symonicus mentalis tenetur ne ad restitutionem?

CANONISTÆ in cap. ultimo de symonia, & Caiet. 2. 2.
q. 100. art. ultimo, tenent non esse restitutioni obnoxium.
Adria. autem quodlib. 9. & Soto de iust. & iure lib. 9. q. 8. art. 1. ad
6 affirmant obligari ad restitutionem.

CONCLUSIO I.

SYMONIACVS mentalis, aut realis non tenetur iure diui
no ad restitutionem: quia ius Canonicum non est contrarium iu
ri diuino: quod quidem in cap. ultimo de symonia. symoniacum
mentalem ab onere restitutionis absoluit.

CONCLUSIO II.

NEQVE iure Canonico symoniacus mentalis ad restituti
onem tenetur, vt constat ex cap. citato. & hæc fuit opinio S. Tho.
vbi suprà, in solutione ad argumenta.

Hinc, omnes familiares Episcoporum, qui nullo stipendio ac
cepto, & sine villo pacto, sed sola intentione obtinendi beneficia
Episcopis seruiunt, mortaliter peccant propter deprauatum ani
mi affectum, nec sunt absoluendi, dum ita famulantur, nec obten
tq beneficio, ad resignationem tenentur, neque Episcopus, aut pa
tronus ad soluendum stipendium famulatus obligatur. Opposi
tum sequitur ex contraria opinione.

Idem etiam est iudicium de illis, qui Episcopo, aut patrono
munera à manu, vel à lingua aliquo pretio æstimabilia intentio
ne corrupta consequendi beneficium Ecclesiasticum offerunt.

CONCLUSIO III.

SOLEVM tenetur ad restitutionem symoniacus, qui pacto ex
F. t. q. 4. p. 2 n presso

XII. Dubium. Pecunia symoniaca cui ante condemnationem
erit restituenda.

2ed. q. 1. do re
stium.

S. Tho. vbi supra ad 4. dicit non esse ementi restituendam. So
tolibr. 6. de iust. & iure. q. 3. art. 1. existimat ante condemnationem
esse emptori restituendam.

CONCLUSIO.

DANTI ante condemnationem est faciēda restitutio: quia
accipiens pecuniam pro beneficij collatione tenetur non so
lum pœnitere verumetiam, quantum in se est, cōtractum rescin
dere: quod fieri non potest, nisi reddendo pretium danti, & quē
admodum venditio consummatur traditione rei, & acceptione
pecuniæ, ita saltem quantum ex parte vendentis, eiusdem pretij,
siue pecuniæ redditione rescinditur.

DD. vbi supr.

XIII. Dubium. Quid si Papa dispenset cum symoniaco;
ut beneficium teneat?

CONCLUSIO I.

TVNC necessariò est emptori faciēda restitutio: quia post
dispensationem nō ratione pecuniæ datæ, sed ex collatione
legitima Papæ beneficiū retinet, illa enim dispensatio collatio bene
ficij fuit. Patet exemplo illius, qui sciens emit vas argenteum fur
to sublatum, & postea à vero domino ignorante furtum, illud ob
tinuit. Tunc huic, & non domino erit pretium à latrone restituē
dum: quia non retinet vas ratione iniultæ venditionis, sed ex ve
ri domini voluntate.

CONCLUSIO II.

POST sententiā contra symoniacum datam, etiam si an
tea sit danti pecunia restituta, erit denuò Ecclesiæ restitutio faciē
da. Definitur expressè in cap. de hoc autem, de symonia. Iudex
enim solum debet attendere, crimen commissum esse punien
dum, non autem, an sit iam danti facta restitutio.

CONCLUSIO III.

QUANDO dans pecuniam fuit deceptus, quoniam arbitra
tur inuincibiliter ignorans se symoniam committere, tunc ante,
vel post sententiā danti erit restitutio faciēda. Definita est
expressè

expressè in cap. veniens. de symonia. quamobrem quando turpi
tudo solum est ex parte recipientis, debet danti fieri restitutio:
quia propter ignorantiam inuincibile fuit à symonia alienus.

CONCLUSIO IIII.

PECUNIA accepta propter collationem ordinum, & sacra
mentorū administrationem, ante sententiā est danti, etiam si
fuerit in culpa, restituenda: quia lex irritat contractum, & prohi
bet, dominij translationem, & cum ante sententiā dās non ami
serit dominium, erit sibi restituenda.

Decimoctava diffie. Symonicus mentalis tenetur ne ad restitutionem?

CANONISTÆ in cap. ultimo de symonia, & Caiet. 2. 2.
q. 100. art. ultimo, tenent non esse restitutioni obnoxium.
Adria. autem quodlib. 9. & Soto de iust. & iure lib. 9. q. 8. art. 1. ad
6 affirmant obligari ad restitutionem.

CONCLUSIO I.

SYMONIACVS mentalis, aut realis non tenetur iure diui
no ad restitutionem: quia ius Canonicum non est contrarium iu
ri diuino: quod quidem in cap. ultimo de symonia. symoniacum
mentalem ab onere restitutionis absoluit.

CONCLUSIO II.

NEQVE iure Canonico symonicus mentalis ad restituti
onem tenetur, vt constat ex cap. citato. & hæc fuit opinio S. Tho.
vbi supra, in solutione ad argumenta.

Hinc, omnes familiares Episcoporum, qui nullo stipendio ac
cepto, & sine vilo pacto, sed sola intentione obtinendi beneficia
Episcopis seruiunt, mortaliter peccant propter deprauatum ani
mi affectum, nec sunt absoluendi, dum ita famulantur, nec obten
to beneficio, ad resignationem tenentur, neque Episcopus, aut pa
tronus ad soluendum stipendium famulatus obligatur. Opposi
tum sequitur ex contraria opinione.

Idem etiam est iudicium de illis, qui Episcopo, aut patrono
munera à manu, vel à lingua aliquo pretio æstimabilia intentio
ne corrupta consequendi beneficium Ecclesiasticum offerunt.

CONCLUSIO III.

SOLVM tenetur ad restitutionem symonicus, qui pacto ex
F. t. q. 4. p. 2 n presso

presso vendidit beneficium, ordines, aut religionem: quia in his tantum præcipit ius Canonicum, non autem in venditione eorum spiritualium, fieri restitutionem. Hæc conclusio est valde notanda, & est Pano. super cap. vltimū, de symonia, & Caieta. in summa verbo excommunicatio. cap. 27.

Silvester ver-
bo restitutio. 8.
5. q. lmo. Me-
dina q. 3. Soto
lib. 4. q. 7. Ar-
m. 2. ad 3.

Decimanona diffic. Liberatur ne aliquis per bullam compositionis
Cruciatæ a restitutione?

CONCLUSIO I.

QUANDO creditor est bene notus debitori, bulla compositionis nullum habet locum: quia restitutio alieni, quando dominus est certus, est illi facienda de iure naturali, & diuino, in quibus Papa, quando nulla subest legitima causa, dispensare non potest.

CONCLUSIO II.

QUAMVIS creditor sit bene notus debitori, si tamen longè absit, ita vt ad illum pecunia transportari nõ possit, sed sit pro vita spiritali creditoris pauperibus diuidenda, tunc locum habebit compositio. Hæc est Illustrissimi domini Couarruias in relectione. Non dimittitur peccatum. in 3. p. 1. Et ratio est quia bona creditoris longissimè absentis æquivalent bonis incertis, cum sit in loco ad eò distanti, vt nullo modo sua bona recipere possit, & in bonis incertis habet locum compositio.

CONCLUSIO III.

QUANDO bona sunt incerta, id est, in cogniti creditoris, siue sint per contractum licitum, siue illicitum acquisita, potest in illis fieri compositio. Ratio est: quoniam huiusmodi bona iure Ecclesiastico sunt pauperibus distribuenda, in quo quidem iure Papa dispensare potest.

CONCLUSIO IIII.

COMPOSITIONEM hanc nullus à Rom. Pon. efficere potest, quia hæc compositio est tantum iure Canonico præcipiente, vt restitutio pauperibus fiat, & cum in hoc iure solus Papa dispensare possit, solus quoq; compositionem concedere valebit.

CONCLUSIO V.

QUANDO bona incerta restituenda sunt ab aliquo inuenta, potest

potest in illis per dominum temporalem fieri compositio, quia ipse est dominus rei inuenta, quæ vulgo (mostrenco) appellatur: & in hoc tantum casu est vera Soti opinio, qui per dominum temporalem, & regem compositionem fieri posse asseruit. Et nota compositionem à Rom. Pont. concedi propter maiore Reipub. utilitatem: vt ad defensionem fidei, vel Basilicam ædificandam.

Vigesima diffic. An per compensationem debiti debitor à
restitutione liberetur?

CONCLUSIO I.

COMPENSATIO in deposito locum minimè habet: non enim possum, si tu debes mihi 100. & totidem apud me deposuisti, hac via, quod mihi debes, compensare. Definita est expressè in cap. bona fides. de deposito.

CONCLUSIO II.

IN cæteris contractibus bonæ fidei potest fieri compensatio. Hæc est Panor. in cap. bona fides. citato. Et ratio illius est: quia in aliis contractibus à iure non prohibetur.

CONCLUSIO III.

SI volens compensare debitum, iurauit absolutè, sine vlla conditione, creditori suo debitum soluere, solutionem ratione compensationis differre non poterit. Constat ex cap. ad nostrum. el. 1. & cap. debitores. de iureiurando. Et ratio est: quoniam qui sub iuramento aliquid promisit, non solum homini, cui promissio facta est, verum etiam Deo, quem proposuit sui promissi fidei iussorem tenetur; quauis creditor non lædatur: ita habetur in cap. debitores. de illis, qui promiserunt soluere vsuras.

XIII. Dubium. Que sunt conditiones in compensa-
tione seruande.

RESPONDEO, sequentes. Et prima est: vt debitum sit liquidum, & non dubium: nam si dubius quis recompetet, & peccat, & ad restitutionem tenetur, in rebus enim dubiis tutius est eligendum, & tutius est proximum seruare in æternam.

Secunda, ne compensator speret autoritate Iudicis debitum

recipere.

Alex. Ale. q. 10
86. art. 1. m. 3.
S. Tho. 2. 2. q.
66 art. 5. q.
ibid. Cas. de
dm. q. 16. q. 1.
de restitutioe.
Soto lib. 5. q. 3.
art. 3. ad 5.

recipere posse, vel propter defectum testium, siue instrumentorum, vel ob malitiam iudicis, vel propter debitoris potentiam, quem non facile in iudicio conuincere poterit, vel illum graui odio prosequetur, aut in aliis nocebit, aut non sine maximis expensis debitum extorquebit: nam tunc propria autoritate, quod debitori minimè nocet, recipere poterit.

Caic. q. 5. Th. est.

Tertia, ne ex tali acceptione periculum famæ accipientis timeatur, possit enim tunc Iudex in illum, vt in furem agere: quia extra iurisdictionem accepit.

Quarta, ne damnum alicui sequatur: nam fortassis à domesticis sumptum fuisse existimabunt.

Quinta, ne agat cõtra conscientiã, sed hoc sibi licere credat.

Sexta, vt verisimè opinetur, nunquam esse sibi solutionem à debitore faciendam, etiam si debitum petierit.

Septima, ne res propria autoritate vsurpanda, sit debitori valde necessaria: alioqui enim peccabit.

CONCLUSIO I.

QUI his 7. conditionibus concurrentibus alienum ratione compensationis accipit, non peccat: quia nec facit iniuriam debitori, cum sibi debitum accipiat, neque legi prohibenti, ne quis propria autoritate ius suum exequatur, nã intelligitur lex, quando creditor secundum iuris ordinem rem suam recuperare potest, quòd si non possit, vt in sua præsentia, non agitur contra legis intentionem.

CONCLUSIO II.

SI debitum sit liquidum, siue certum, cæteris conditionibus deficientibus, peccabit mortaliter recompensans, non tamen ad restitutionem tenebitur: quia in cæteris conditionibus præter primam, non agit contra iustitiam, agit tamen contra iuris ordinem, & ideo peccat in rempub. vt constat in cap. olim. de restitutione expoliatorum.

Verbo furtum. s. 1. Medina. q. 11. Sotoobi su. **XV. Dubium: Si iudex excommunicet omnes, qui ex tali dero aliqua accepunt, comprehenduntur ne compensantes?**

ANGELVS negat; **Rossella** affirmat, vt **Siluester** docet.

CON-

CONCLUSIO I.

SI recompensans omnes conditiones seruauit, non ligatur, etiã si in sententia hoc ipsum exprimatur: quia talis sententia contineret intolerabilem errorem: vt definitum est in cap. per tuas. de sententia excommunicationis.

CONCLUSIO II.

QUANDO Iudex absolutè profert sententiam, nihil contra recompensantes addens, dummodò primam conditionem seruauerint, illa sententia minimè ligantur. Et ratio est: quia non retinent alienum,

CONCLUSIO III.

QUANDO Iudex profert sententiam excommunicationis sub hac forma: Volumus excommunicare, & ligare recompensantes, qui omnes conditiones iustæ compensationis non seruauerunt: tunc ligantur, & restituere tenentur, non quòd retineant alienum, si primam seruauerunt conditionem, sed quia contra iuris ordinem bona vsurpauerunt. Et Iudex Ecclesiasticus potest istos compellere ad seruandum iuris ordinem, qui est de iure naturali & diuino: iuste enim dicit Scriptura: Quod iustum est, prosequeris. Cauendum tamen est, ne iterum debitor creditori, vel eius hæredibus soluat, & ne creditor infametur, vtrunque autem euitabitur, si debitum secundò solutum, per mediatorem eidem debitori restituatur, vel si in testamento hæredibus, ne aliquid ab illo recipiant, præcipiatur.

Deut. cap. 16.

Vigesima prima diffc. An qui ex culpa leui, siue leuissima alteri damnum intulit, in conscientia ad restitutionem teneatur?

DVÆ sunt opiniones. Vna Innocen. in cap. sicut dignum. de homicidio, quam Siluest. dicit communem scilicet, in foro iudiciali ex culpa leui, aut leuissima teneri ad restitutionem, non tamen in foro conscientie. Altera & contraria opinio est Adria. de restitutione in q. vtrum in foro anime teneatur refarcire quantum damnum ex culpa sua leui, aut leuissima, alteri dedit.

Verbo culpa. s. 1. & 3. Ricar. art. 5. q. 1.

CONCLUSIO.

OMNE damnum quacunque culpa damnificantis illatum, in foro conscientie est refarciendũ. Definita est expressè in cap.

F. t. q. 4. p. 2.

n 3 finali

finali de iniuriis. ubi dicitur: qui occasione dani dat, damnū, &c. secus autem est de illo, qui ut non occideret, vel damnū inferret, nihil de contingentibus omisit, quod quidem omittere dicitur, qui negligens fuit.

APPEND.

Hinc, variaz solvuntur quæstiones contra accommodatarios, depositarios, negotiorum gestores, qui sua culpa damni causa extiterunt, contra nutrices, quæ in cautè interdormiendum parvulos suffocant, quæ sunt homicidij reæ, & contra medicos, & pharmacopolas, qui sua imperitia, vel negligentia alienum mancipium interficiunt, cuius pretium solvere tenentur, & contra iumentorum medicos, si culpa sua leuissima iumentum moriatur, vel minoris pretij defixo in pede clauo factum fuerit, aut per aliquod dies quieverit: nam tenetur omne damnū, aut lucrum cessans restituere. Et idem est, de similibus iudicium.

Adria in q. an male dispensans beneficium Ecclesiasticū etc. Seb. lib. 10. q. 3. art. 7.

QUÆSTIO DE RESTITVTIONE FACIENDA PROPTER NEGLIGENTIAM Ecclesiasticorum.

Art. 1. An clericus omittens horas canonicas ad fructuum restitutionem teneatur?

CONCLUSIO I.

CLERICI Ecclesiastica beneficia in ecclesia cathedrali possidentes, & in choro non residentes, quotidianarum distributionum dominium non acquirunt, atque ita ad illarum restitutionem tenentur. Definita est cap. 1. de clericis non residenti- bus. lib. 6. Decretalium.

CONCLUSIO II.

CLERICI beneficia Ecclesiastica possidentes, si non sint sacris ordinibus initiati, & nullum fructum beneficii recipiant, & non ex culpa sua, sed aliorum horas canonicas solvere non tenentur. Et ratio est: quia non habens sacros ordines nulla ratione horas canonicas solvere tenentur: quapropter si nullum recipiant stipendium, liberi erunt ab horarum solutione. Notanter dicitur, & non ex culpa sua: nam si fuerint excommunicati, vel negligentes in petendis fructibus tenebuntur solvere horas cano-

Casus est in summa verbo hora Canonice.

cas: peccatum enim suum aliis nocere non debet.

CONCLUSIO III.

CLERICI habentes beneficium Ecclesiasticum, & horas canonicas non soluentes, tantū pro rata restituere tenentur, quantum singulis diebus, quibus horæ fuerunt prætermissæ, respodet. Definita est expressè in Concilio Lateranensi. Sess. 9.

Magister Soto non est admittendus in hoc loco dicens, se nescire, an hoc Concilium sit in usu, additq; quod si per vnum, aut duos dies clericus officium omiserit non esse restitutioni obnoxium, si autem amplius dimittat, ad restitutionem teneri. Cæterū si hoc Concilium plenam habet authoritatem, confessor cum clerico per vnum, aut duos dies officium diuinum prætermittente, dispensare non poterit: si verò nullam habet authoritatem, tunc ratione Concilij, etiam si per decem dies clericus diuinum officium omiserit, ratione Concilij ad fructuum restitutionem nunquam tenebitur.

Hinc, erit clerico per aliquot dies diuinum officium prætermittenti consulendum: ut facta fructuum computatione, bullam compositionis accipiat, vel à Rom. Pont. siue ab eius commissario Cruciatæ restitutionem petat, atque hac ratione neq; omnia, quæ Concilium Lateranense præcipit, restituet, & in conscientia tutus erit.

APPEND.

Prima diffc. An clerici non residentes fructus beneficiorum restituere teneantur?

Casus 2. 2. q. 385. art. 5. Gabri. d. 15. q. 8. Soto lib. 3. q. 6. art. 3.

Ioan. 2. 1.

CONCLUSIO I.

CLERICVS habens beneficium Ecclesiasticum curatū iure diuino in Ecclesia eiusdem beneficii residere tenetur: quod enim Christus IESVS tradens Petro Ecclesiam dixit: Pascite oues: & reliquis Prælati in persona Petri dictum fuit: & pascite hædos lacte doctrinæ, & correptionis absens non potest. Legit conclusionem 7. sequentis dubij.

CONCLUSIO II.

IURE quoque naturali ad residentiam obligatur, nam quod est apud omnes rationi consentaneū, illud est de iure naturæ, & hoc est rationi maxime consonū: ut Prælati per seipfos & nõ per Vi-

carios, militent: quemadmodum miles, qui per seipsum non militat stipendio dignus minimè censetur.

CONCLUSIO III.

ET iure quoque positio residere tenetur: vt constat ex toto titulo de clericis non residentibus: nam in cap. finali decretū est, clericum non residentem esse beneficio priuandum, si monitus non corrigatur.

CONCLUSIO IIII.

HABENS beneficium simplex, cui seruitium est annexum, naturali, diuino, & positio iure residere tenetur: dicit enim B. Paul. Altari seruientes, futuros esse fructus altaris participes. Et hac eadem ratione esse de iure nature constat: & tandem de iure Canonico, quā plurimæ canonicæ functiones toto titulo de clericis non residentibus testatur. Hinc liquet esse restitutioni obnoxios.

I. Dubium. Quando habenti beneficium curatum abesse erit licitum?

CONCLUSIO I.

RATIONE alicuius impedimenti ab extrinseco, si impedimentum non fuerit voluntarium, non residere licebit, vt si tyrannus Episcopum relegaret. Et patet exemplo S. Tho. Cantuarien. qui fuit à rege Angliæ in exilium relegatus: tunc enim si Ecclesia non periclitatur in fide, sustinendum est exilium: alioquin etiam cum proprii capitis periculo erit residendum: quia bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis.

Hinc, etiam integrum erit recedere ab Ecclesia ad tempus propter salutem corporalem: est enim impedimentum inuoluntarium.

CONCLUSIO II.

POTEST quoque ratione qualitatis negotij non residere: vel quia est in bonum vniuersalis Ecclesiæ: vt si Episcopi ad Concilium vocentur: vel propter propriæ diocesis bonum: vt si propter defendendam suæ Ecclesiæ immunitatem expediat Episcopum ad curiam Romanam se conferre: vel tandem propter bonum spirituale reipublicæ, vt si Episcopus ad componendas lites, & ad bella inter reges Legatus constituatur.

CONCLUSIO III.

POTEST etiam ratione conditionis personæ esse absens, vt

si ex-

si expediret Ecclesiæ propter excellentiam personæ, aliquē duo habere beneficia curata: tunc enim integrum esset in altero non residere, vt habetur in cap. de multa. de præbendis.

Hinc, Episcopus Cardinalis non poterit ratione cardinalatus à sua ecclesiā abesse, vel in curia Romana residere: vt expressè in cap. bonæ memoriæ. de postulatione Prælatorū habetur: neque poterit abesse Episcopus Prorex constitutus: quia gubernatio temporalis non est spiritali præferenda.

Hinc, neque erit absoluendus talis Prælat, cum contra diuinum & naturale præceptum vegetur, in quo præter prædictas causas Papa dispensare haud potest.

CONCLUSIO IIII.

IN residentia beneficij non curati, & habentis annexum ministerium, Papa ex legitima causa dispensare potest. Cōstat ex cap. ad audientiam. de clericis non residentibus, vbi conceditur Episcopo, vt possit duos Canonicos ad suum seruitium deputatos eligere, qui in sua ecclesia residere non tenentur.

CONCLUSIO V.

RATIONE studij extra beneficia residere licet. Definita est in cap. cum ex eo. de electione. lib. 6. Ratio est: quia tunc gerit Ecclesiæ negotium.

CONCLUSIO VI.

IN beneficiis non habentibus ministerium annexū vt in præstimonij, residentia de iure non requiritur: quia non habent annexum ministerium aliquod, ratione cuius personæ præsentia desideretur.

CONCLUSIO VII.

CLERICI non residentes, & per Vicarium administrantes ad restitutionem fructuū tenentur. Definita est in Cōc. Trid. Sess. 23. cap. 1. de reformatione. Gabr. d. 15. q. 8. art. 2. tenuit olim non esse restitutioni obnoxios.

CONCLUSIO VIII.

Sacræ Theologiæ Doctores, publicè in aliqua vniuersitate cathedrā regentes, in beneficio etiā curato residere minimè tenentur. Definita est expressè in c. finali de magistris. vbi fructus præbendarū, & beneficiorum, dum in scholis docuerint, cōceduntur: inferuiunt enim publicæ utilitati, quæ priuatè est anteponenda.

n. 5. Secun-

1. Cor. 9.

Ioan. cap. 10.
APPEN. I.

APPEN. 2

APPEN. 3

Secunda diffi. An clericus habens plura beneficia compatiblea, sine in-
compatiblea ad alterius fructus restituendos, tanquam in-
iustus possessor obligetur?

ADRIA. de restitutione. Gab. vbi supra Siluester, verbo be-
neficium, quoad pluralitatem, S. Tho. quodlib. 9. vbi supra.

CONCLUSIO I.

POTEST aliquis plura beneficia nullam residentiam exi-
gentia sine dispensatione obtinere. Definita est in cap. gratia de
rescriptis. lib. 6.

CONCLUSIO II.

NON potest aliquis absq; dispensatione plura beneficia sim-
plicia habentia residentiam possidere. Definita est in dicto cap.
gratia. In simplicibus quantum ad pluralitatem, præterquam in
præbendis, & dignitatibus Ecclesiæ collegiatæ, vel cathedralis
Episcopus dispensat.

CONCLUSIO III.

QUI ex dispensatione sine rationabili causa plura obtinet be-
neficia curata non est tutus quoad Deum, licet sit quoad Eccle-
siam. Quia Papa nõ est beneficiorũ dominus, sed dispensator, & vt
dispensatio contra voluntatem domini non valet, ita neque dis-
pensatio in beneficiis curatis contra voluntatem Domini vale-
bit: dicit enim D. Ber. ad Rupertum: Quid tibi blandiris de dispẽ-
satione, cuius conscientia tenetur diuina sententia ligata.

I I. Dubium. Quotuplex est causa, ob quam ex iure, seclusa dispensatione
Papali, plura licet habere beneficia?

RESPONDEO, Quadruplex. Prima, quando beneficium
est exiguum, ita vt sacerdos conuenienter ali non possit,
vt habetur in cap. eam. de ætate ordinandorum. Secunda, quan-
do vna ecclesia habetur sub titulo commendationis ad tempus,
donec idoneus sacerdos inueniatur. Ita habetur in Cano. qui plu-
res. 21. q. 1.

Tertia, quando vna ecclesia est alteri annexa, vel quando ex
duabus Ecclesiis fit vnũ beneficium. Ita habetur expressè in cap.
eam. de ætate & qualitate ordinandorum. & in cap. qui mona-
sterium.

steriũ. de religiosis domibus. Hæc autè Ecclesiarum vniõ utilita-
tem non personæ, sed Ecclesiæ tantum fieri debet.

Quarta, si essent rari sacerdotes ad curam animarum idonei,
tunc enim liceret vni plures habere ecclesias: ita definitur in cap.
clericus. 21. q. 1.

I I I. Dubium. Quando ex dispensatione iuris hoc idem licebit?

RESPONDEO, propter sublimes, & literatas personas,
quando scilicet, genus, & scientia sunt ecclesiæ necessaria,
vt si esset necessaria nobilis potentia, vt ecclesia à tyranno libe-
raretur, liceret alicui nobili plures conferre ecclesias, vel litera-
to propter ecclesiæ utilitatem, vbi vigerent hæreses, atque ita in-
telligenda est Concilij Lateranensis definitio. vt in cap. multa. de
præbendis habetur.

CONCLUSIO I.

FACILE potest dispensatio concedi in beneficiis exigenti-
bus residentiam, non tamen habentibus annexam curam anima-
rum, vt duo, vel tria beneficia possideantur: dummodo non sint
plura, vel scandalum inde sequatur: ita enim intelligenda est Cle-
mentina prima, vt lite pendenti. &c.

CONCLUSIO II.

QUI obtinuit dispensationem absque legitima causa in be-
neficiis curatis, licet non sit in conscientia tutus, ad restitutionẽ
tamen fructuum non tenetur. Nam in fructibus beneficiorum
potest Papa dispensare, & illos Regi contra Turcas, vel aliis con-
ferre: dispensando nanque in pluralitate beneficiorum duo facit:
primum concedit, vt quis possit, duos titulos, & eorundem titu-
lorum fructus habere, & licet non valeat quoad titulum, valebit
tamen quoad fructuum retentionem. Hinc ratio pensionum Epi-
scopatuum & beneficiorum colligitur. Hactenus ex sententia
Theologorum, quorũ iudicio nullus absque legitima causa plu-
ra beneficia curata possidens absoluendus est, donec, vno retento,
alia dimittat.

Caeterani sententia in summa verbo beneficium cap. 1. est no-
tanda, qui ait, non esse facilè negandam absolutionem huiusmo-
di hominib;: quia nõ facilè est iudicare, an sufficiẽter per vicarios
bene-

Siluest. verbo
beneficiũ 4. s.
ultimo.

S. Th. est av. 5.
& Gabr. &
Adr. vbi sup.
D. Ber.

Gal. vbi sup.

beneficia regantur: tanta enim potest esse vicariorum sollicitudo, & diligentia, ut merito pastores dici mereantur.

Soto. lib. 10. q. 3. ar. 6. Tertia diffic. Retinens beneficium curatum propter fructus recipiendos, non animo residendi, sed dimittendi post tempus, tenebitur ne ad fructuum receptorum restitutionem?

CONCLUSIO.

TENEBITUR quidem, nisi, voluntate mutata, promotus fuerit: quia illos fraudulenter recepit, expressè definita est in cap. commissa. de electione. lib. 6.

III. Dubium. Definitio huius textus in beneficiis non curatis habet ne locum?

GABR. ubi supra dubio primo, dicit teneri ad restitutionem, qui recipit beneficium fraudulenter. Contraria opinio est Soti de iust. & iur. Et ratio est: quia illa definitio est in odium curatorum, & ideo erit restringenda, & non amplianda ad beneficia simplicia: fauores enim sunt ampliandi, & odia restringenda.

V. Dubium. Erit ne expectanda iudicis sententia, an statim facienda fructuum restitutio?

CONCLUSIO.

STATIM ante iudicis sententiam erit restitutio facienda: quia lex hæc non est pœnalis, sed conditionalis: hac enim conditione recipit quis beneficium curatum, ut intra annum ordinem sacrum recipiat,

VI. Dubium. Quid, si postquam accepit beneficium curatum animo recipiendi ordines, intentionem mutet, tenebitur ne ad fructuum restitutionem?

CONCLUSIO.

TENEBITUR quidem. Et ratio est: quia textus citatus punit iniustitiam recipientis beneficium, sine animo promouendi

uendi seipsum ad sacros ordines, & cum eadem sit iniustitia accipientis, & retinentis rem, inuito domino, eidem quoque domino ad restitutionem tenebitur: ceterum animaduerte solum teneri ad restituendos fructus, quos dum perseverauit in animo non recipiendi sacros ordines, recepit: dicit enim textus citatus, in voluntate mutata promotus fuerit &c. quare solum, durante iniusta voluntate, durat iniustitia. Quapropter ad fructus interim receptos restituendos obligatur: deducto tamen stipendio quod vicario dedit: quia tunc fuit per vicarium verus minister. ut Gab. docet.

Quarta diffic. An Episcopus, siue patronus, eligens indignum, vel dignum, prætermisso digniore, ad beneficium, ad restitutionem aliquam teneatur?

S. Tho. 2. 2. q. 62. art. 2. Soto lib. 4. q. 6. art. 3. ad 6. Adria. 1. q. 4. de restitutione.

CONCLUSIO. I.

CONFERENS beneficium indigno scientia, & moribus tenetur Ecclesiæ damnum illatum propter indigni promotionem restituere. Probat per cap. finale. de iniuriis, & damno illato. ubi dicitur: damnum dedisse, qui causam damni dat, & qui confert beneficium indigno, causa dani Ecclesiæ fuit: inde enim sequitur damnum spirituale in ministerio sacramentali.

CONCLUSIO II.

QUI confert beneficium digno prætermisso digniore, qui est longè præstantior, peccat mortaliter, non tamen digniori aliquid restituere tenetur. Ratio est: quia ita conferens beneficium digno, nihil iustitiæ abstulit à digniore: alioqui enim beneficii dominus non diceretur, & obligatio restituendi ex iniusta acceptione, & detentione ortum habet, neque vllam illi iniuriam irrogauit. Hæc est Adria. ubi supra, quem sequitur Soto contra Caieta.

CONCLUSIO III.

ELIGENS dignum nihil Ecclesiæ restituere tenetur, quantum potuerit eligere digniorem. Ratio est: quia eligens dignum ad sufficiens regimen animarum, non infert Ecclesiæ damnum: & constituere digniorem non est opus præcepti, sed supererogationis, & consilij: & qui agit contra consilium, non peccat: ut Can. ultimo. 14. q. 1. habetur.

2. 2. q. 62. ar. 2.

Adria. est loc. citato.

Quarta

Quinta diffi. *Qua etate poterit quis beneficium obtinere?*

CONCLUSIO I.

NVLLVS non attingens 25. annum beneficium curatum possidere potest, quod si sine dispensatione obtinuerit, ad fructuum restitutionem tenetur. Definita est expressè in cap. licet. de electione. lib. 6. & est Concilij Lugdunen.

CONCLUSIO II.

NEMO potest ad Episcopatum ante 30. annum promoueri, & licet promotus peccet, ad restitutionem non tenetur. Definita est in cap. cum in cunctis. vbi talis Episcopi electio prohibetur, non tamen irritatur.

CONCLUSIO III.

PVERI post septennium citra dispensationem beneficium simplex, aut canonicatum obtinere possunt. Ratio est: quia iam ex tunc possunt minores ordines recipere, in choro canere, Ecclesiae seruire, quod satis est ad simplex beneficiū, vel canonicatū obtinendū; licet in Capitulo vocem non habeant. vt in cap. ex ratione. de etate & qualitate definitur: at modò non possunt ante annum 14. per definitionem Concil. Trid. Sess. 23. cap. 6.

CONCLUSIO IIII.

NVLLVS in Decanum, vel Archidiaconum ante 25. annum promoueri potest, & promotus ante praefatum annum ad nullā restitutionem tenetur. Constat in cap. cum in cunctis, vbi talis electio, licet prohibeatur, non tamen irritatur.

Sexta diffi. *An habens beneficium, & nondum recipiens sacros ordines, a fructuum restitutionem teneatur?*

CONCLUSIO I.

CVRATVS intra annum, ex quo recepit beneficium, ad sacerdotium promoueri tenetur. Alioquin beneficium ipso iure vacat, & ad restitutionem receptorum fructuum obligatur. Definita est expressè in cap. licet. lib. 6. de electione, & est Concilij Lugdunen.

CONCLUSIO II.

EPISCOPVS cum curato, ne intra septennium ad sacerdotium

dotium promouetur, dispensare potest: finito tamen septennio, intra annum sacerdotium recipere tenetur. Definita est in cap. cum ex eo. de electione. in 6. est autem vnica dispensationis causa, scilicet, ratione studij: nihilominus tamen infra primum annū subdiaconatus ordinem recipere tenetur.

CONCLUSIO III.

NVLLVS beneficium simplex habere potest, quin sit clericus saltem primæ tonsuræ: alioquin erit ad restitutionem obligatus. Definita est in cap. in Ecclesia. de institutionibus.

CONCLUSIO IIII.

MER E laicus, & coniugatus potest in Ecclesia cathedrali præbendam, non tamen canonicatum habere. Constat ex glossa in cap. cum tamen. de constitutionibus. est autem præbenda stipendium tantum sine titulo, quale est, quod citharædis, & cantoribus laicis datur.

CONCLUSIO V.

QVICVNQVE est inhabilis ad beneficium obtinendum, tenetur ad restitutionem, dummodò electio sit ipso iure nulla: vnde excommunicatus, si eligatur erit restitutioni obnoxius. Vt constat ex cap. si celebret. de clerico excommunicato ministrante, & idem est iudicium de filio presbyteri, vt constat ex toto titulo de filiis presbyterorum.

VII. *Dubium. Vacante beneficio, fructus cui erunt restituendi?*

FRVCTVS cuiuscunque beneficii Ecclesiastici vacantis iure canonico successoribus reseruantur. Definita est expressè in cap. finali de officio ordinarij. lib. 6. & in cap. quia sæpè. de electione. in 6. nisi consuetudine, aut præscriptione patronus beneficii, siue Episcopus, aut capitulum dominium acquisierit: vt in eodem cap. finali habetur.

Septima diffi. *An impediens aliquem à consecutione beneficii, ad aliquam restitutionem teneatur?*

S. Tho. Scot. Ricard. ibidem affirmant impediens aliquem animo nocendi ex odio, teneri ad aliquam restitutionem facien-

S. Tho. vbi supra ar. 6. ad ultimum. Scot. q. 2. ad ultimum Ric. art. 5. q. 4. Scot. lib. 4. vbi supra.

Quinta diffic. *Qua etate poterit quis beneficium obtinere?*

CONCLUSIO I.

NVLLVS non attingens 25. annum beneficium curatum possidere potest, quod si sine dispensatione obtinuerit, ad fructuum restitutionem tenetur. Definita est expressè in cap. licet. de electione. lib. 6. & est Concilij Lugdunen.

CONCLUSIO II.

NEMO potest ad Episcopatum ante 30. annum promoueri, & licet promotus peccet, ad restitutionem non tenetur. Definita est in cap. cum in cunctis. vbi talis Episcopi electio prohibetur, non tamen irritatur.

CONCLUSIO III.

PVERI post septennium citra dispensationem beneficium simplex, aut canonicatum obtinere possunt. Ratio est: quia iam ex tunc possunt minores ordines recipere, in choro canere, Ecclesiae seruire, quod satis est ad simplex beneficiū, vel canonicatū obtinendū; licet in Capitulo vocem non habeant. vt in cap. ex ratione. de etate & qualitate definitur: at modò non possunt ante annum 14. per definitionem Concil. Trid. Sess. 23. cap. 6.

CONCLUSIO IIII.

NVLLVS in Decanum, vel Archidiaconum ante 25. annum promoueri potest, & promotus ante præfatum annum ad nullā restitutionem tenetur. Constat in cap. cum in cunctis, vbi talis electio, licet prohibeatur, non tamen irritatur.

Sexta diffic. *An habens beneficium, & nondum recipiens sacros ordines, a fructuum restitutionem teneatur?*

CONCLUSIO I.

CVRATVS intra annum, ex quo recepit beneficium, ad sacerdotium promoueri tenetur. Alioquin beneficium ipso iure vacat, & ad restitutionem receptorum fructuum obligatur. Definita est expressè in cap. licet. lib. 6. de electione, & est Concilij Lugdunen.

CONCLUSIO II.

EPISCOPVS cum curato, ne intra septennium ad sacerdotium

dotium promoueat, dispensare potest: finito tamen septennio, intra annum sacerdotium recipere tenetur. Definita est in cap. cum ex eo. de electione. in 6. est autem vnica dispensationis causa, scilicet, ratione studij: nihilominus tamen infra primum annū subdiaconatus ordinem recipere tenetur.

CONCLUSIO III.

NVLLVS beneficium simplex habere potest, quin sit clericus saltem primæ tonsuræ: alioquin erit ad restitutionem obligatus. Definita est in cap. in Ecclesia. de institutionibus.

CONCLUSIO IIII.

MER E laicus, & coniugatus potest in Ecclesia cathedrali præbendam, non tamen canonicatum habere. Constat ex glossa in cap. cum tamen. de constitutionibus. est autem præbenda stipendium tantum sine titulo, quale est, quod citharædis, & cantoribus laicis datur.

CONCLUSIO V.

QVICVNQVE est inhabilis ad beneficium obtinendum, tenetur ad restitutionem, dummodò electio sit ipso iure nulla: vnde excommunicatus, si eligatur erit restitutioni obnoxius. Vt constat ex cap. si celebret. de clerico excommunicato ministrante, & idem est iudicium de filio presbyteri, vt constat ex toto titulo de filiis presbyterorum.

VII. *Dubium. Vacante beneficio, fructus cui erunt restituendi?*

FRVCTVS cuiuscunque beneficij Ecclesiastici vacantis iure canonico successori reseruantur. Definita est expressè in cap. finali de officio ordinarij. lib. 6. & in cap. quia sæpè. de electione. in 6. nisi consuetudine, aut præscriptione patronus beneficij, siue Episcopus, aut capitulum dominium acquisierit: vt in eodem cap. finali habetur.

Septima diffic. *An impediens aliquem à consequitione beneficij, ad aliquam restitutionem teneatur?*

S. Tho. Scot. Ricard. ibidem affirmant impediens aliquem animo nocendi ex odio, teneri ad aliquam restitutionem fa-

S. Tho. vbi supra ar. 6. ad ultimum. Scot. q. 2. ad ultimum Ric. art. 5. q. 4. Scot. lib. 4. vbi supra.

cien-

ciendam: non autem si, vt sibi tantum consuleret, impediuit. Vide Adria. vbi supra, qui refert aliam opinionem Geraldi Oldonis, qui ponit hanc regulam: Damnum in eo, quod non erat suum, aut sui iuris, non est necessarium restituendum.

CONCLUSIO I.

IMPEDIENS dignum à consequutione beneficij, etiam postquam collator decreuit illud conferre, solum animo sibi, aut alicui amico digno consulendi, ad nullam restitutionem tenetur. Ratio est: quia integrum est vnicuique suum negocium sollicitè agere: dummodò nullum iniuria afficiat, quam non infert, qui vt digno beneficium conferatur, procurat,

CONCLUSIO II.

IMPEDIENS dignum, aut digniorem: vt detur digno ex odio, vel inuidia, in illum, cui non erat beneficium conferendum, ad restitutionem non tenetur: dummodò collatorem non decipiat, sed precibus ab illo impetret, vt alteri conferat: licet enim peccet contra charitatem proximi, contra iustitiam tamen minimè peccat: propterea quod qui impeditur, non erat dominus beneficij, atque ita cum non auferatur ab illo, quod suum est, nulla iniuria afficitur.

CONCLUSIO III.

QUANDO impediens non solum animo nocendi, verum etiam fraude, & mendacio dignum, vel digniorem à consequutione beneficij conatur impedire, non totum, sed partem restituere tenetur: quia nondum erat decretum, cui esset conferendum: vt si quis imponeret alicui aliquam falsam notam, cuius ratione à consequutione beneficij impediretur, teneretur satisfacere impedito, consideratis circumstantiis personæ, negotij, & præbendæ, à cuius assequutione fuit impeditus, propterea quod in tali casu iniuriam impedito irrogauit: nam ratione notæ fuit impeditus à petitione, cum inde collator illum, tanquam inhabilem habeat: & hac de causa aliquid æquiualens illi petitioni restituere tenetur.

CONCLUSIO IIII.

SI collator decreuit apud se, & dixit se velle. N. beneficium sine mutatione sententiæ conferre, qui ante collationem fraude, vel mendacio, vel aliqua alia ratione facit collatorem mutare sen-

sententiam, tenetur quantum valet beneficium, restituere. Ratio est: quia expoliatur beneficio, quod certissimè erat habiturus: Quod enim parum distat, Aristotele auctore, nihil distare videtur: & de proximo accingendus, habetur pro accincto, atque ita intelligitur Scot. quando dicit, impediens animo nocendi teneri ad restitutionem.

Hinc, si impedimentum fiat absque fraude, & dolo, licet fiat animo nocendi, ad restitutionem non tenetur: nam etsi contra charitatem proximi, non tamen contra iustitiam operatur.

Idem censendum est de eo, qui impedit aliquem a consequutione donationis inter viuos, vel ne hæres constituatur, vel legatum aliquo illi relinquatur.

Hinc, cui erat compertum, Ioannem morientem velle Petrum instituere hæredem, vel legatarium, & ex fraude detinuit tabellionem: vt ab intestato succederet, impedito vniuersam hæreditatem restituere tenetur.

Hinc, si absque fraude, & dolo induxit testatorem, vt reuocaret testamentum, non tenetur aliquid restituere, non enim fit iniuria hæredi, quando ex voluntate testatoris, vel sponte, vel aliquo modo inducti testamentum reuocatur.

Octaua diffi. Qui, simulata sanctitate, vel ficta paupertate, bona aliqua acquisiuit, tenebitur ne illa restituere?

DVÆ sunt extremæ opiniones, & vna media Angel. verbo restitutio. i. §. 8. quem refert Adrianus de restitut. qui affirmat, tunc nullam esse obligationem restituendi. Contraria opinio est Alexan. Alen. & Altifiodorensis, quos citat, & sequitur Adria. vbi supra.

Tertia opinio media, est Soti assentientis, solum teneri quando elemosynæ sunt pinguiore, non autem quando tenuiores.

CONCLUSIO I.

OBTINENS beneficium, simulata sanctitate, ad illius resignationem non obligatur, sed satis erit deprauatos mores in bonos, & fictam in veram sanctitatem conuertere. Alex. est vbi supra, quia Episcopus vel patronus conferens beneficium hypocritæ habet duplicem causam, vnam impellentem, seu impulliuam,

F. t. q. 4. p. 2

o & est

APPEN. I.

APPEN. 2.

APPEN. 3.

APPEN. 4.

Lib. 4. quest. 3. ad 3.

& est simulata sanctitas: alteri in finalem, quae est, vt in Ecclesia optimum ministerium, & ministrum constituat. Vnde si hypocrita optimum gerat ministerium, optimè ministrat praedicando, cōsulendo, & confessiones audiendo, non erit irrita beneficij collatio, cūm non cesset finalis causa concedentis.

CONCLVSIO II.

Qv, simulata sanctitate, eleemosynam pinguem, siue tenuè obtinuit ad eius restitutionem tenetur, si modò finalis causa donantis fuerit hypocritæ subuenire, non propter eius paupertatē, sed ob sanctitatem, vt particeps suffragiorum illius efficiatur. v.g. si diceret, Accipe eleemosynam, vt pro me ores. Et ratio est: quia cessante causa finali, donatio est inuoluntaria, & eleemosyna ex consequenti restituenda: si autem simulata sanctitas fuerit causa impulsiva, nulla est faciendā restitutio: vt si quis libentiùs, & faciliùs fingenti sanctimoniam, quàm cæteris pauperibus eleemosynam tribuat.

CONCLVSIO III.

ELEEMOSYNA, titulo fictæ paupertatis acquisita, est restituenda, si tamen existimata, vel ficta paupertas fuerit finalis causa tribuendi eleemosynam. Ratio est: quia propter deceptionem in causa finali, talis donatio est inuoluntaria, propterea quòd ignorantia inuoluntarium efficit.

Hinc, si paupertas existimata non fuerit causa finalis, sed compulsiva, pauper ad restitutionem non tenebitur.

CONCLVSIO IIII.

RESTITVTIO eleemosynæ propter simulatam sanctitatem, vel paupertatem collatæ: non danti, sed cæteris pauperibus faciendā est. Ratio est: quia donans ad subueniendum pauperi propter Deum, & respiciendo personam huius hypocritæ dedit: imò Christo illam elargitus fuit dicenti: Quod vni ex minimis meis fecistis, &c.

Nona diffie. An clerici, vel Episcopi, qui luxuriosè consumunt Ecclesie redditus, ad restitutionem pauperibus faciendā teneantur, ac si non essent veri reddituum domini?

DVÆ sunt opinionēs. Prima Canonistarum asserentium non esse dominos, sed dispensatores, tantum fructuum,

ctuum: hos refert, & sequitur Pauc. d. 24.

Altera contraria opinio est quorundā Theologorū & S. Tho. affirmantiū, clericum esse reddituum beneficij dominum.

CONCLVSIO I.

EPISCOPI, & clerici veri domini sunt Ecclesiasticorū reddituum. Definita est in cap. 1. de Canonicis non residentibus, lib. 6. & cap. olim. el. 2. de restitutione expoliatorum, & alibi.

CONCLVSIO II.

CLERICVS, reddituum ecclesie in stipēdium sibi assignatorum ad nullam restitutionem tenetur. Ratio est: quia nec iniuste detinet, neque alienum accipit, neque aliquem damnificat, quæ tria sunt restitutionis origines.

CONCLVSIO III.

EPISCOPVS ecclesie bona distrahens, quæ sibi sunt data tantum in administrationem, ad restitutionem tenetur. Propterea quòd non est dominus, cūm sibi in administrationem tantum data sint: talia sunt opida, quæ camere Episcopi appellantur.

Decima diffie. Extrahens alium à religione, vel ne ingrediatur impediens, tenebitur ne monasterio aliquid restituere?

ADRIA. dicit teneri ad ingrediendam religionem, si aliquem à religione extraxit, & non potest reducere: eiusdem opinionis videtur esse Scotus.

CONCLVSIO I.

EXTRAHENS aliquem professum à religione titulo correptionis fraternæ, tenetur illi persuadere, vt ad monasterium redeat: quia professus vagans extra religionem sine legitima dispensatione est in statu damnationis perpetuæ: atq; ita qui illum extraxit multò magis, quàm alij, corripere tenetur: & hac ratione Scotus est intelligendus.

CONCLVSIO II.

NON tamen titulo restitutionis ad hoc tunc tenetur: propterea quòd obligatio restituendi præsupponit iniuriam illatam, & cūm professus sit volens à religione extractus, nulla est illi facta iniuria: volenti enim, & consentienti non fit iniuria, vnde nulla erit faciendā restitutio.

22. q. 135. ar. 7. Alex. Alex. in 3. p. q. 36. m. 5. art. 2. Thomas Vualdensis tomo 1. lib. 4. q. 42. et 4. sequentibus Adria. in materia de restitutione. Caiet. vbi supr. S. Th. Soto lib. 11. q. 4. art. 3.

de restitutione. dist. 15. q. 3. in sol. ad argumē. Ric. art. 5. q. 4. Soto lib. 4. q. 5. art. 3.

Seco. q. 2. art. 3. aliorum est.

APPEN.

Matth. 6. 25.

CONCLUSIO III.

NE QVE monasterio à quo extractus est restitutio facienda est, nisi ratione damni illati propter monachi recessum. Ratio est: quia restitutio ratione damni illati est facienda: & si monasteriū nullum recipit damnum, nulla erit illi facienda restitutio: quòd si monachus erat cathedralicus, & monasterio elemosyna ratione cathedræ tribuebatur, ratione huius damni erit tunc restitutio facienda. Et est intelligenda hæc conclusio, quando monachus est extra monasterium, vel nulla, vel illegitima dispensatione: nam si, legitima dispensatione vegetur, neque extrahens, neque monachus erit restitutioni obnoxius.

CONCLUSIO III.

QVI impedit aliquem, ne religionem ingrediatur, non ex præcepto, sed ex consilio, vt ingrediatur, persuadere tenetur: quia volenti non fit iniuria, & volens fuit impeditus: neque est necessarium corrigendus: propterea quòd correctio est facienda, quando quis diuinum præceptum præuaricatur, & ingressus religionis non est præceptum, sed consilium diuinum, atque ita impediens loco alterius religionem intrare non tenetur.

Ric. d. 15. arti.
5. q. 2. Siluest.
verbo restituti-
o. 3. s. 1. Soto
lib. de inst. c.
9. 6. artic. 3. ad
4. Sco. q. 3.

Vndecima diffc. Lædens aliquem in bonis anime, tenetur ne ad restitutionem?

DVÆ sunt opiniones. Prima affirmans Ricar. & Sco. & Adria. de rest. Contraria opinio est Siluest. & Sot.

CONCLUSIO I.

QVI damnificauit aliquem in fide, quantum in se est laborare tenetur, vt ad fidem Romanæ Ecclesiæ conuertatur: quia damnum illatum, possessore inuito, est necessarium restituendum, & qui in fide damnificatur, inuitus est: quia decipitur ignoranter, & ubi est ignorantia, est inuoluntarium.

CONCLUSIO II.

DECIPIENS aliquem circa virtutem spei, tenetur illum ad spem reuocare. Patet eadem ratione, qua proxima conclusio: quia inuoluntariè læditur: vt si quis dicat peccatori: Benedic Deū, & morere: neque enim aliquis potest misericordiæ diuinæ desperationem sine errore fidei persuadere.

CON-

CONCLUSIO III.

QVI inducit aliquem ad peccandum contra charitatem: vt quando inducitur aliquis contra charitatem præceptorum decalogi, siue Ecclesiasticorum, si inductus in peccato perseuerat, nõ ex præcepto, sed ex consilio ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia nemo id, quod abstulit volente, & consentiente possessore, restituere tenetur. Volenti enim nõ fit iniuria: & ad peccandum seclusa ignorantia, nisi sciens, & volens inducitur nemo.

CONCLUSIO III.

INDUCENS aliquem ad peccatum, intelligensq; illum in peccato perseuerare, ex præcepto correptionis fraternæ illum ad resipiscentiam inducere tenetur. Constat apud Matth. Si peccauerit in te, &c.

Matth. c. 18.

QVÆSTIO DE RESTITVTIO-

NE FAMAÆ.

Art. I. Tenetur ne aliquis cum detrimento vite proximo famam restituere?

CAIET. affirmat nunquam esse faciendam restitutionem rei inferioris ordinis cum detrimento superioris. Soto oppositum tuetur, affirmans in aliquo casu esse famam restituendam cum periculo vitæ.

2. 2. q. 62. ad 2.
116. 7.
lib. 4. q. 6. ad 2.
3. ad 4.

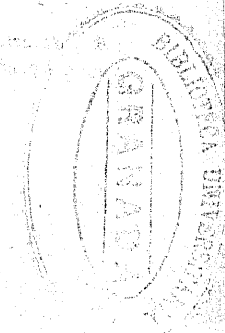
CONCLUSIO I.

IN his, quæ frequentius accidunt, homo ad restitutionem bonorum inferioris ordinis non tenetur, quando aliter, nisi cum dispendio bonorum superioris ordinis restitui non possunt: nemo enim tenetur restituere bona fortunæ, quando aliter, nisi cum detrimento famæ restituere non potest: neque bona famæ cum periculo vitæ restituere tenetur: quia restituens bona inferioris ordinis, cum detrimento superioris ordinis plus redderet, quàm abstulit, quod est contra iustitiam: cum nemo plus damnificato redere, quàm ab illo abstulit, teneatur. Notatè dicitur, quando aliter non possunt restitui: propterea quòd, restitutus inuestigare debet secretißimos restituendi modos, sine bonorum superioris ordinis dispendio.

Sco. est. q. 2.
art. 3.

F. t. q. 1. 4. p. 2.

o 3 Hinc

APPEN. I.

Hinc, qui imposuit alteri crimen adulterij, aut hæresis, & non potest sine dispendio vitæ restituere, ad restitutionem non tenetur: vita enim temporalis famæ alterius præstat.

CONCLUSIO II.

QUANDO ex infamia vnus personæ, vel familiæ toti reipublicæ magnum detrimentum, scilicet, bellum, vel inter ciues graue dissidium nascitur: tunc infamator, si aliter respublica sedari non potest, etiam cum dispendio vitæ alienam famam restituere tenetur: fortis enim politicus, teste Aristotèle, pro salute patriæ ad mortem subeundam obligatur: tum etiam, quia salus, & tranquillitas reipub. salute, & vita particulari alicuius ciuis præstantior est.

Arist.

APPEN. 2.

Hinc, qui magno duci prodicionis crimen imposuit, vnde vniuersa ciuitas, seu exercitus in armis constituitur, & multorum cædes timentur, tunc infamator, etiam cum dispendio propriæ vitæ famam restituere tenetur: quia ratione circumstantiæ nõ plus reddit quàm abstulit: præstantior si quidem est fama ducis tunc, quàm diffamatoris vita.

CONCLUSIO III.

QUANDO ex infamia imposita mors infamati timetur, tunc infamans, etiam cum periculo vitæ obligatur ad restitutionem, si enim alteri crimen latrocinij, aut hæresis imposuisti, propter quod, innocens comburendus, vel suspendendus est, teneberis mortem subire, si aliter illum liberare non potes. Adria. est q. de restitutione famæ. nam teneris vitam propriam expendere, ne innocenti iniusta mors inferatur.

Scot. q. 3. art. 4.
Rjc. art. 5. q. 3.
Nauar. ed. 25.
numero. 35. 50
to. lib. 5. q. 6.
art. 1.
2. 2. q. 62. art.
2. & q. 69. ar.
tic. 2.

Prima diffie. Qui negat in iudicio verum crimen, de quo accusatur, tenetur ne ad restitutionem famæ accusantis, eo quod sit notatus calumnia, in probationibus deficiens?

OPINIO Scot. & Ricar. est vt non teneatur, quando non tenetur confiteri crimen, quia neque penè, neque semiple- nè prabatum est: addit præterea Scot. salubre esset consilium, si reus diceret, non est credendum accusatorem animo calumniandi me accusasse sed bono zelo.

Altera opinio est Caieta. scilicet, teneri reum ad restitutionem, quando

quando difretur crimen in iudicio, etiam præter iuris ordinem.

CONCLUSIO I.

REVS, quando conuincitur plena, aut semiplena probatione, negatque in iudicio verum crimen, nihil contra accusatorem dicens, ad restitutionem famæ illius non tenetur nisi accusatorem calumniatorem, esse dixerit. Ratio est: quia nihil dicens contra accusatorem, & negans crimen, licet peccet mortaliter, non tamen calumnia accusatorem notat: cum crimen in iudicio sufficienter probauerit: at verò dicens contra calumniatorem mentitur: atque ita ad restitutionem tenetur, si accusantis fama læsa maneat.

I. Dubium. Quomodo igitur restitutionem faciet?

RESPONDEO, Si iudiciū durat, confitendo crimen, etiã si illud sæpè negauerit: si autem iudicium finitum est, tenebitur extra iudicium confiteri accusatorem non fuisse calumniatorem: sed de hac re suprà in q. de correptione fraterina.

CONCLUSIO.

REVS accusatus sine aliqua probatione, neque tenetur crimè confiteri, neque si negandò dixerit accusatorem fuisse calumpnia- torem, ad aliquam restitutionem erit obligatus: nam calumnia- tor non solum dicitur qui falso accusat, verum etiam qui nullis præcedentibus probationibus accusat, vt ex cap. 2. de calumniato- ribus. colligitur. Vnde reus notans accusatorem calumnia non mentitur.

II. Dubium. Qui famam alterius læsit, tenetur ne post quodcunque

tempus ad restitutionem?

RESPONDEO, Si diffamator non habet certitudinè de oblivione infamæ eorū, apud quos aliū diffamauit, ad resti- tutionem tenetur: si verò quibusdam coniecturis, illos oblitos iam fuisse colligit, minimè tenetur: propterea quòd cū innocens nulla tūc laboret infamia, nihil erit restituendū: intelliget autè fuisse ob- litos, si interroget, meminerit ne, aliquo tempore de Catharina optima femina aliquòd crimè fuisse dictū, qui si dixerint se au-

Rjc. ubi sup. et
S. The. 2. 2. q.
69. art. 2.

Rjc. ubi sup. et
S. The. 2. 2. q.
69. art. 2.

Rjc. & Sco. est
contra Caieta.
Rjc. ubi supra.
Caieta. 2. 2. q.
62. art. 2.

diuisse olim tale crimen, tenebitur ad restitutionem, sin minus nequaquam.

Soto lib. 4. q. 6
art. 3. ad 4.

III. Dubium. Estne locus compensationi in restitutione famæ?

RESPONDEO cum Soto, Est quidem: dummodo sine cætera paria: nam si tu infamasti Petrum crimine hæresis, & Petrus te ad alterij, restitutioni eris obnoxius: quia ut in pecunia compensatio non habet locum, nisi quando debita sunt equalia, ita & in famæ restitutione. Tunc etiam debet uterque esse suæ famæ dominus: nam si fama vnus est aliis necessaria, quia est Prælati, non est compensationi locus. Et ratio est: quia vbi non est locus remissioni famæ, aut pecuniæ, neque compensationi: cum compensatio sit mutua debiti remissio. Adria. est q. penultima de restitutione. & constat ex cap. tua fraternitas. de adulter. vbi habetur, paria delicta mutua compensatione tolli.

Secunda diffi. Potest diffamatus detractori restitutionem dimittere, aut compensare pro pecuniâ?

Adria. q. penultima. de restitutione.
S. Tho. 2. 2. q. 63. art. 2. Soto lib. 4. de iust. & iur. q. 6. art. 3. ad 5.

TRES sunt opiniones. Prima, Adriani affirmantis, integrum esse vnicuique propriam contempnere, vel remittere famam. Secunda, & contraria est Caiet. Tertia, & media est S. Thom. ibidem. art. 4. ad primum, dicentis, in arbitrio hominis esse detrimentum suæ famæ pati, nisi hoc vergat in periculum aliorum.

CONCLUSIO I.

QUANDO fama non est aliis necessaria, quia diffamatus non habet descendentes, quibus eius infamia nocere possit, remittendo famæ restitutionem, vel pro pecunia illam recompensando, non peccat: quia cum fama sit bonum temporale, & proprium diffamati, sitque famæ dominus, poterit illam prodigere, suoque iuri cedere, remittendo detractori famæ restitutionem. Arist. namque Ethicorum. 3. gloriam & honorem partes felicitatis, bonumque proprium, & non commune esse docet.

CONCLUSIO II.

QUANDO infamia vnus in descendentiis, vel familiæ detrimentum temporale, vel famæ redundat, diffamatus tunc famæ restitu-

tionem remittere haud potest: propterea quod aliis nocet.

Vnde infamatus crimine hæresis, & publica poenitentia notatus, non poterit suo iuri cedere: quia toti Reipub. & eius familiaræ noceret.

APPEN. I.

CONCLUSIO III.

SI infamia vnus resultat in detrimentum spirituale alterius, diffamatus iuri suo cedere non potest: quia contempnendo propriam famam multis ruinæ occasionem præbet.

Hinc, Pater, Iudex, Prælati, concionator famæ restitutionem remittere non possunt: nam cuius vita despicitur, restat ut eius doctrina contempnatur.

APPEN. 2

B Greg.

CONCLUSIO IIII.

POTEST fama pro pecunia remitti, siue compensari, quando sine peccato famæ restitutionem condonare licet. Ratio est: quia fama est bonum temporale, & pecunia estimabilis, & illam remittendo, vel pro pecunia compensando, nemini nocet.

Nota non omnibus criminibus omnes infamari: fornicatione namque simplici fama religiosi, non autem sæcularis denigratur: non enim plures faciunt dicere, fornicatus sum, quàm cœnauit.

IIII. Dubium. An sit mortale, diffamatum in vno loco iudicis authoritate, in alio infamare?

Adria. quodlibet. 11. q. 1. Sot. lib. 5. q. 10. art. 2. Caiet. in opusculo. 16. ref. 9. d. 15. q. 4. Sco.

CONCLUSIO.

NEQVE est mortale, nisi in quo animo fiat, neque detegens crimen ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia punitus publicè ob crimen aliquod, nullam secundum leges habet famam, cum iuxta illas sit infamis: & colligitur ex Scoto dicente: Qui accusat aliquem in iudicio, & conuincit duobus testibus, non infamat: quia crimen coram duobus commissum est publicum, & solum facit, ut magis publicum sit.

V. Dubium. Restituens famam tenebitur ne cum iuramento se falsum dixisse testari?

Soto lib. 4. q. 6 art. 3. ad 4. Siluest. verbo de tractio.

RESPONDEO, Tenebitur, si ad faciendam fidem fuerit necessarium.

*VI. Dubium. Qui non potest famam restituere, tenebitur ne loco
famæ pecuniam dare?*

RESPONDEO cum Ric. & Adria. in hac materia, qui al-
serunt famam esse restituendam, si non in toto, saltem in
æquivalenti: & per æquivalentem aliqui pecuniam intelligunt: quia
fama est pecunia æstimabilis, & ut lædens in bonis corporis, quia
membrum refarciri non potest, tenetur pecuniâ restituere: ita qui
non potest restituere famam, &c. idem est iudicium de rest. hono-
ris: ut si quis alium fustibus percutiat aut alapam impingat.

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE

EX BELLO INIVSTO.

Alex. Alex. q.

47. m. 3. in 3.

p. S. Tho. 2. 2.

q. 40. Ric. ar.

5. q. 4. Sor. lib.

5. de iust. c. 19.

q. 3. art. 5.

1. Reg. c. 15.

Luce cap. 3.

Artic. An sit licitum Christianis bellum gerere?

CONCLUSIO.

INTEGRVM est aliquando bella gerere: hæc est de fide,
& oppositum est hæreticum. Ratio est: quia aduersatur diui-
næ scripturæ asserere, bellum nunquam fuisse licitum, ut 1. Reg. 15.
vbi præcepit Deus Sauli, ut demoliretur Amalech & vniuersum,
&c. iratusq; est Deus Sau. quia regē viuū seruauit. & D. Ioã. Bap.
Luc. 3. dixit militibus, Cõtenti estote stipēdiis vestris: vnde si illici-
tū fuisset bellum, primum, ut à bello abstinuissent, persuasisset.

I. Dubium. Ut bellum sit iniustum, quot desiderantur?

RESPONDEO, Tria. Auctoritas, iusta bellandæ causa, &
recta militantium intentio.

CONCLUSIO I.

AUTHORITAS tunc ad bellandum concurrat: quando bel-
lum gerens superiore caret, vel si habet, illius auctoritate expedi-
tionem bellicam parat: nam quia deest, qui satisfaciat, pro iniuria
passo illata, ideo bellum geritur, & quando vterque lædēs, scilicet,
& læsus sunt subditi, non est necessariū bellū, cum possit læsus co-
rā proprio Iudice cōuenire lædētē, atq; ita requiritur principis,
sive superioris auctoritas, non enim, sine eius facultate subditi
multi-

multitudinē conuocare potest, si hoc ad sui defensionem faciat.

CONCLUSIO II.

CAUSA iusta bellandæ, vel est defensio innocentium, corre-
ptio viuentiū contra legem naturalem, vel repetitio iniuste abla-
torū, vel iusta delinquentiū punitio: si enim sit gens damnans in-
nocentes, illas debellare licet pro innocentium salute: dicitur namq;
in Prouerbis: Innocentem ne cesses liberare: tertiã & quartã par-
cōclu. probat D. Aug. lib. 83. quæst. vbi ait: Iusta bella solent defi-
niri, quæ vlciscūtur iniurias, si gens, vel ciuitas plectenda est, quæ
vel vindicare neglexerit, quod à suis improbè factum est, vel red-
dere quod per iniuriam ablatum est.

Prouerb. c. 14.

D. Aug.

CONCLUSIO III.

TVNC recta est bellantium, siue militantium intentio, quan-
do bellum hostibus non animo sumendi vindictam, vel rerū cu-
piditate, vel dominandi ambitione, sed propter aliquam proxima
conclusionis causam bellum infertur, præfertim, ut in pace
viuatur: ait enim D. Aug. ad Bonifacium, Non quæritur pax, ut
bellum geratur, & exerceatur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur.
& 10. Ethico. Bellum, inquit Arist. geritur, ut in pace viuamus.
lege. Can. noli existimare. 23. q. 1.

D. Aug.

Arist.

Hinc, expugnatur hæresis Manichæorum omnia bella dam-
nantium, & Lutheranorum error asserentium, bellum aduersus
infideles nullo modo esse licitum, quas confutat pater à Castro.
lib. 3. contra hæreses, verbo bellum.

Hæresis.

*Prima diffic. Tenentur ne gerentes bellum ad restitutionem, quan-
do bellum ex defectu tantum auctoritatis
est iniustum?*

DE hac difficultate disputat Adr. in q. de restitutione belli.

CONCLUSIO.

QVI propria auctoritate debitorem publicè, siue occultè
expoliat, ut rem suam, siue æquivalentem assequatur, cum pos-
sit illa iudicis auctoritate recuperare, si armis, aut cū scādalo istud
faciat mortaliter peccat, non tamen est ad restitutionem obli-
gatus: accipit namque contra ordinem Iuris rem suam, & agit cō-
tra legem naturalem, & diuinam: Iuste enim, dicit Scriptura,
quod

Deut. 16.

quod iustum est, exequeris, & cum rem suam titulo reparationis retineat, non erit restitutioni obnoxius.

Adri. ubi sup.
Syluester. verbo
bellum. q. 9
Gab. d. 15. q. 4

Secunda diffic. Qui plura intulit damna in bello, quam fuerit valor rei occupate, erit ne restitutioni obnoxius?

CONCLUSIO I.

QVI defendendo seipsum, plus æquò aduersarium lædit, ad restitutionem damni illati tenetur. Ratio est: quia unicuique licet seipsum defendere, & vim vi repellere, cum moderamine inculpatae tutelæ. Et est definita in cap. olim. primò de restitutione expoliatorum. vbi habetur, excedentes modum in defensione teneri ad restitutionem excessus: est autem moderamen inculpatae tutelæ, quãdo quis tantã defensionẽ, aut tantum aduersario nocet, quantum ad propulsandã iniuriam, & non amplius requiritur.

Limitatio.

Intelligenda est conclusio de defendentibus se, & habentibus superiorẽ: nam si non habent, poterunt non solũ seipsum defendere, verumetiam hostes in pœnam delicti punire, & persequi.

CONCLUSIO II.

Adria. Syluest.
& Gabr. est.

QUANDO bellum est iustum, & superioris auctoritate inferitur, qui plus abstulit, quàm ab hostibus debebatur, siue aggressor, siue defensor sit, ad restitutionem minimè tenetur. Et ratio est: quia quando bellum est omnino iustum, qui gerit bellum est minister iustitiæ Diuinæ, & humane, atque ita poterit, vt Iudex, & minister, in pœnam delicti retinere omnia, quæ ab aduersariis vltra rem à tyranno occupatam abstulit: quemadmodũ Iudex punit latronem in septuplum vltra rei furtiue pretium.

APPEN. I.

Hinc, nostri Christianissimi Hispaniarum reges iure, quia iusto bello, regnum Nauarræ possident.

APPEN. 2.

Hinc quoque reges & principes, iusta bella gerentes, ciuitates & oppida, quæ durante iusto bello occupauerunt restituere non tenentur: quanuis hostis non abstulerit castella.

CONCLUSIO III.

INDUCENS bellum sine superioris auctoritate, & iusta de causa ad recuperandas res proprias ab aduersariis usurpata, quicquid vltra sibi debitum abstulerit, restituere tenetur: quia cum non sit iustitiæ minister aduersarium punire, vel ab illo quicquid vltra

vltra sibi debitum auferre non potest: quemadmodum dominus rei furto sublatæ, furem in quadrupulo punire nequit: vt potest Iudex.

Secunda diffic. Est ne militi Christiano licitum pro redemptione alterius Christiani iniusto in bello capti exigere, & recipere pecuniam?

Syluester verbo
seruitus. s. 3
Caieta. in summa
verbo bellum. s. 3.

CONCLUSIO I.

POTERIT miles tunc certam exigere pecuniam. Ratio est: quia princeps, durante bello iusto, est Iudex contra hostes iniquum bellum gerentes: atque ita non solũ morte, verumetiam priuatione bonorum illos castigare poterit: integrumque erit non solũ bellantes, verumetiam cuiuscunque principis iniquum bellum gerentis subditos capere, & pro illorum redemptione pecuniam exigere.

CONCLUSIO II.

PRINCEPS iniustum gerens bellum omne damnum suis subditis illatum ab aduersariis resarcire tenetur. Est enim causa damni subditorum, & qui causam damni dat, damnum dedisse videtur: vt ex cap. finali de iniuriis. constat.

Tertia diffic. Tenetur ne iustum bellum gerens statim, vt satisfactio offertur, à bello abstinere?

Caieta. ubi supra.

CONCLUSIO I.

QUANDO ante bellum inceptum satisfactio offertur, qui iustum bellum parat abstinere tenetur. Ratio est: quia bella gerere non est actus voluntatis, sed necessitatis. vt D. Aug. testatur, & refertur in Can. noli existimare. 23. q. 1. & oblata pace in principio belli, non est amplius bellum necessarium: dummodò facta integra satisfactio, id est, restitutum ablatum, & omnes expensæ ad bellum gerendum factæ.

D. Augustus.

CONCLUSIO II.

SI pax, & satisfactio ab hostibus offeratur, quando iam semipræliatum est, vel prope finem belli, & sunt multæ hominum cædes factæ, gerens bellum iniustum, neque satisfactionem admittere,

mittere, neque à bello abstinere tenentur. Ratio est quia ut iudex, quando incepit in causa criminali cognoscere, incepta causa, non tenetur satisfactionem admittere, sed vsque ad definitiuam sententiam procedere potest; & ita gerens bellum iustum contra suos hostes, quia est in causa criminali iudex.

ab. ubi supr. **Quarta diffie.** Licet ne hostem iniuste bellantem interficere, quando deposita contumacia, se subiicit?

CONCLUSIO.

QUANDO hostes sunt damnati crimine proditoris: ut si princeps contra suos subditos rebelles pugnet, huius principis milites, hostes etiam seiplos non defendentes, occidere possunt; quia tunc milites sunt ministri iustitiae: & ut hostes per carnificem erant suspendendi, ita gladio militum iuste interim possunt.

CONCLUSIO. II.

QUANDO hostes sunt tali crimine damnati, & libenter se in manus hostium, deposita contumacia, tradunt, quod vulgo dicitur, *rendirse*, non sunt interficiendi; nam cum gerat bellum iniustum, sunt in mortali, atque ita illos impoenitentes occidere non est licitum: tum etiam bellum non geritur, nisi contra hostem iniuste pugnantem, & qui se subiicit, deposita contumacia, nec pugnat, nec se defendit.

Quinta diffie. Possunt ne monasteria, & ecclesie, clericorumq; domus expoliari, quando militibus opidum expoliandum traditur?

CONCLUSIO. I.

SI bellum iustum contra Prælatum, ecclesie iniuste pugnantem geratur, clerici expoliari possunt. Ratio est: quia sunt subditi Prælati iniuste pugnantis.

CONCLUSIO. II.

SI bellum non est contra Prælatum sed aduersus temporale dominum, neque clerici, neq; monasteria expolianda sunt, & data à militibus illata sunt restituenda. Hæc conclusio definitur in cap. innouamus: de tregua, & pace. & est Concilij Lateranensis

sis sub Alexan. III. sunt etiam milites excommunicati Papali excommunicatione, ut in cap. conquesti. de sententia excommunicationis habetur: similiter expoliantes terras Romanæ Ecclesie, ut in bulla cœna Domini habetur.

Sexta diffie. An gerens bellum iustum quoscunque subditos, etiam innocentes partis aduersæ expoliare possit?

CONCLUSIO.

QUANDO ciuitas militibus in prædam datur, omnia bona ciuium, etiam innocentium, expoliare possunt: Quia omnes illi hostes censentur, & tota ciuitas vnum hostem repræsentat, atque ita milites inter vnum ciuem & alium discernere non tenentur. Hæc Caietanus. Nihilominus tamen, si militibus constaret, aliquem ciuem esse innocentem, tenerentur illi ignoscere: nam iniustum est innocentem punire: quando ciuitas in prædam datur, quidam iure Canonico excipiuntur, qui quidem in Canone inuamus. citato, referuntur: nam excipiuntur peregrini, & mercatores, hospites ad nundinas venientes, & iustici euntes & redeuntes ad agriculturam, non autem domi existentes, & alij: de qua re lege Caietanum ubi supra & Canonem paternarum. 24. q. 3.

Limitatio.

Septima diffie. An princeps, qui iuste se defendit, possit pactum cum gerente bellum iniustum facere: ne damnum illatum suis subditis restituere teneatur?

ADRIA. tenet partem affirmantem: teneri tamè dicit princeps ad resarciendū damnum, suis subditis per hostes illatum.

CONCLUSIO. I.

QUANDO aliter hostes expugnari non possunt, nec opidum ab hostium iniuria defendi, licitum erit remittere aduersariis damnum iniuste illatum, & non aliter. Ratio est: quia princeps quando expedit Reip. ut in casu conclusionis, ciues partes suorum bonorum priuare potest: gerit enim personam totius Reip. & habet maius dominium supra bona cuiuscunq; ciuis, quam ipsemet ciuis habeat. Sunt enim dominia à iure civili introducta, tunc enim negotium ciuium utilius gestū est, cum à maiori dispendio liberentur.

CON-

mittere, neque à bello abstinere tenetur. Ratio est quia ut Iudex, quando incepit in causa criminali cognoscere, incepta causa, non tenetur satisfractionem admittere, sed vsque ad definitivam sententiam procedere potest: & ita gerens bellum iustum cōtra suos hostes, quia est in causa criminali Iudex.

Cap. ubi supr. *Quarta diffie.* Licet ne hostem iniuste bellantem interficere, quando deposita contumacia, se subiicit?

CONCLUSIO.

QUANDO hostes sunt damnati crimine prodicionis: ut si princeps contra suos subditos rebelles pugnet, huius principis milites, hostes etiam seipfos non defendentes, occidere possunt: quia tunc milites sunt ministri iustitiae: & ut hostes per carnificem erant suspendendi, ita gladio militū iuste interimi possunt.

CONCLUSIO. II.

QUANDO hostes sunt tali crimine damnati, & libenter se in manus hostium, deposita contumacia, tradunt, quod vulgo dicitur, *rendirse*, non sunt interficiendi: nam, cum gerat bellum iniustum, sunt in mortali, atque ita illos impoenitentes occidere non est licitum: tum etiam bellum non geritur, nisi contra hostem iniuste pugnantem, & qui se subiicit, deposita contumacia, nec pugnat, nec se defendit.

Quinta diffie. Possunt ne monasteria, & ecclesie, clericorumq; damus expoliari, quando militibus opidum expoliandum traditur?

CONCLUSIO. I.

SI bellum iustum contra Prælatum, ecclesie iniuste pugnantem geratur, clerici expoliari possunt. Ratio est: quia sunt subditi Prælati iniuste pugnantis.

CONCLUSIO. II.

SI bellum non est contra Prælatum sed aduersus temporale dominum, neque clerici, neq; monasteria expolianda sunt, & damna à militibus illata sunt restituenda. Hæc conclusio definitur in cap. *innouamus*, de tregua, & pace. & est Concilij Lateranensis

sis sub Alexan. III. sunt etiam milites excommunicati Papali excommunicatione, ut in cap. *conquælli*, de sententia excommunicationis habetur: similiter expoliantes terras Romanæ Ecclesie; ut in bulla cœnæ Domini habetur.

Sexta diffie. An gerens bellum iustum quoscunque subditos, etiam innocentes partis aduersæ expoliare possit?

CONCLUSIO.

QUANDO ciuitas militibus in prædam datur, omnia bona ciuium, etiam innocentium, expoliare possunt: Quia omnes illi hostes censentur, & tota ciuitas vnum hostem repræsentat: atque ita milites inter vnum ciuem & alium discernere non tenentur. Hæc Caietanus. Nihilominus tamen, si militibus constaret, aliquem ciuem esse innocentem, tenerentur illi ignoscere: nam iniquum est innocentem punire: quando ciuitas in prædam datur, quidam iure Canonico excipiuntur, qui quidem in Canone innouamus, citato, referuntur: nam excipiuntur peregrini, & mercatores, hospites ad nundinas venientes, & rustici euntes & redeuntes ad agriculturam, non autem domi existentes, & alij: de qua re lege Caietanum ubi supra & Canonem paternarum. 24. q. 3.

Limitatio.

Septima diffie. An princeps, qui iuste se defendit, possit pactum cum gerente bellum iniustum facere: ne damnum illatum suis subditis restituere teneatur?

ADRIA. tenet partem affirmantem: teneri tamē dicit principē ad refarciendū damnum, suis subditis per hostes illatum.

CONCLUSIO. I.

QUANDO aliter hostes expugnari non possunt, nec opidum ab hostium iniuria defendi, licitum erit remittere aduersariis damnum iniuste illatum, & non aliter. Ratio est: quia princeps quādo expedit Reip. ut in casu cōclusionis, ciues partes suorum bonorum priuare potest: gerit enim personam totius Reip. & habet maius dominium supra bona cuiuscunq; ciuis, quā ipsemet ciuis habeat. Sunt enim dominia à iure civili introducta, tunc enim negocium ciuiū vtilius gestū est, cum à maiori dispendio liberetur.

CON-

CONCLUSIO II.

SI princeps pacem cum aduersario iniuste pugnante constituat, & ne damnum ciuibus illatum restituere teneatur, concedat, tenebitur aduersarius, omne damnum restituere: quia omnis donatio, & remissio inuoluntaria est nulla, talis est hæc remissio: quia fit metu belli iniusti, & omnis talis metus facit actionem inuoluntariam.

Octaua diffie. An qui ex negligentia subditos ab aduersariis non defendit, ad restitutionem damni illati teneatur?

SVpra responsum est, quando explicauimus non obstantem, & non manifestantem, scilicet iudicem, dominum, ducem, aut principem, teneri ad restitutionem, quando possunt damnum impedire, & non impediunt: nisi forte iustam causam timedi aduersarium, habeant: tunc enim quanuis hostibus ciuitatem aliquam ad vitandum maius periculum tradat, non peccat, neque ad restitutionem tenetur: vt ex difficultate proxima constat.

Soto lib. 1. q. 3. art. 3.

Nona Diffie. Tenentur ne milites causam belli, iusta ne sit, an non, examinare, an sola principis obedientia, illos compellentis, excusat?

ADRIA. vbi supra, & Caieta. verbo bellum, in summa, de hac difficultate verba faciunt.

CONCLUSIO I.

MILITES, qui sunt principi gerenti bellum subditi, belli iustitiam examinare non tenentur, sed ratione obedientie excusantur: si tamen iniustitia fuerit illis ignota: nam vt carnifex non tenetur examinare causam hominis suspendendi, ita neq; milites belli causam. Definita est in cap. quid culpatur. 23. q. 1. & est Beati Augustini.

B. August.

CONCLUSIO II.

MILITES conducti, vel vocati, prius belli iustitiam examinare tenentur, sin minus solum ad illud, in quo facti sunt locupletiores, restituendum obligantur. Ratio est: quia possessor bonæ fidei,

fidei, posteaquam distraxit alienum, non tenetur æquiualens, sed illud tantum, in quo locupletatus est, restituere: vt si ex gemma in bello capta locupletatus sit vsque ad quinque, licet ipsa decem valeret, quinque dumtaxat restituere tenebitur.

Decima diffie. Tenentur ne omnes milites iniuste bellantes prædam ciuitatis in solidum restituere, an quod vnusquisque tantum abstulit?

Caieta. 2. 2. q. 6. ar. 7.

CONCLUSIO.

TENENTVR in solidum ad totam prædam, nisi impotentia restituendi excusentur: quia quilibet est causa prædæ: mutuo enim se adiuuabant: quandoquidem vnus solus totam ciuitatem expoliare non poterat: si autem fuerit præda Romanæ vrbs, vel terrarum Romanæ Ecclesiæ, milites, & ad restitutionem tenentur, & Papali ex communicatione cænæ Domini ligantur.

Caiet. verbo excommunicatio. cap. 1.

Vndecima diffie. Tenentur ne milites restituere, quæ ab hospitibus, & ex alicuius vineis, aut agris accipiunt?

CONCLUSIO I.

POTEST consuetudine introduci, vt rustici alicuius principis iustum bellum gerentis milites tempore belli alere teneantur, præsertim, si bellum est ad rusticorum possessiones defendendas. Ratio est: quia talia alimenta naturam tributum habent, & vt est consuetudine introductum, milites hospitio gratis recipi: ita introduci potest, vt quilibet ciuis gratis suum militem alat.

CONCLUSIO II.

TENENTVR milites restituere omnia spolia, ex omnibus vicinis, vel eorum agris, qui non sunt hostes, ablata, vbi non fuerit talis consuetudo: quia alienum inuito domino auferunt.

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE VECTIGALIVM.

Soto lib. 3. q. 6. art. vlt. 7. lib. 4. q. 6. art. 4.

PRIMO loco explicandum est, qua ratione hæc nomina vectigal, Censuræ, Pensio, Tributum, Duana, Pedagium, Talia, & F. t. q. f. 4. p. 2. p. Gabella

Gabella differant, quæ à Siluest. verbo gabella explicantur.

Census est nummus, qui soluitur à Republica secundum quantitatem, quam quisq; possidet, & Hispanæ dicitur (*Pecho*) unde hodie idem sunt census, & tributum: nam olim census erat pensio, quam ciues pro capite principi tribuebant, & in aliquibus locis hodie (*Martineg.*) vocatur, daturq; in signum subiectionis.

Vectigal est pensio, quæ ex mercibus venditis soluitur, & differt à censu sine, & materia: finis enim census est subiectionis protestatio, & materia nummifera: vectigalium autem finis est rerum publicarum, scilicet, murorum, pontium, &c. reparatio: vocatur Hispanæ (*Alcabala*) & idem omnino est gabella, soluiturq; decima mercium pars.

Pedagium est pensio, quæ à viatoribus ad custodiendas vias à latronum incurfu soluitur. Hispanæ (*Portazgo*) nominatur.

Duana idem est, quod vectigal, distinguiturq; in hoc, quia soluitur pro rebus venalibus, quæ ab vno regno ad aliud vendendæ transportantur.

Talia est collecta, siue pensio, quæ principi secundum quantitatem bonorum cuiuscumq; ciuis datur, & est idem quod census.

Tributum propriè est pensio, quæ pro alendis militibus soluitur, & stipendium appellatur.

Art. An vectigalia, que hodie Regi, & magnatibus in Hispania soluantur, licita sint?

ABSOLVETVR art. duobus expositis. Primum est, quis possit vectigalia imponere. Secundum, quibus de causis licitè imponantur.

CONCLUSIO. I.

PRINCEPS quicumq;, superiore carens, vectigalia imponere potest. Definita est in Concilio Lateranen. & habetur in cap. in nouamus. de censibus, vbi excommunicationis sententia feruntur noua vectigalia sine autoritate, & consensu Regum, & Principum imponentes: & latius ab Innocentio III in cap. super quibusdam. de verborum significatione, confirmatur.

Hinc, Respublica nulli subiecta, vt Venetorum, & Genuesium noua vectigalia imponere potest: nam princeps quoq; dicitur, qui nulli subicitur.

Hinc,

Hinc, duces, & comites Regi subditi noua vectigalia, vel obsequia imponentes sine Principis autoritate, excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur.

Hinc, vectigalia, vel obsequia, quæ antiqua consuetudine dominis soluantur, iuxta Concilium Lateranen. licita sunt.

CONCLUSIO II.

OCTO sunt causæ, quibus noua vectigalia imponi possunt. Prima, ratione expensarum ad bellum pro defensione ciuitatis, aut regni ineundum.

Secunda, propter expensas ad bellum iustum aliis inferendum. Tertia, ad redimendum dominum in bello iusto pro ciuibus captum: nam si bellum esset iniustum, esset ex proprio patrimonio redimendus.

Quarta, pro vtilitate publica: vt ad construendum, aliquod ædificium: & habetur in cap. cum Apostolus. de censibus.

Quinta, ad redimendam rem publicam ab alio onere: vt si ciues inter se pecuniam ad tributum redimendum colligerent.

Sexta, quando princeps non haberet patrimonium ad regiam maiestatem conferuendam: & est S. Tho. in Epistola ad Ducissam Brabantiam.

Septima, propter locandam regis filiam, siue prolem regiam commodè alendam.

Octaua, ad redimendam prolem regiam ab hostibus captam, vel liberandum regnum ab aliquo obsequio, quod hostibus soluitur. Additur his vltima ad satisfaciendum lætis in bello iniusto: vt si aliqua Respublica iniuste aliquos damnificauerit, & hæc satisfactio vocatur (*Sissa*) quæ imposta fuit, finitis bellis ciuilibus, quæ (*Comunidades*) Hispanæ vocabantur: rationi siquidem consentaneum est, vt Respublica, quibus damnum intulit, satisfaciat. Ratio autem harum omnium causarum eadem est, nempe, communis vtilitas: nam quicquid in maiestate regia commodè & non superflue sustentanda expenditur, in communem vtilitatem redundat.

CONCLUSIO III.

QUÆL modo in regio Castellæ vectigalia imposta sunt, iuste à rege exiguntur: sunt enim necessaria ad custodienda regna in terris maritimis, vbi cõtinuò milites ppter incursum Saracenorum,

p 2 & alio

APPEN. 2

APPEN. 3.

D. Anto. 2. p. cap. 13. §. 2. §. 2. br. dist. 15. q. 5. art. 2.

APPEN. I.

& aliorum infidelium existunt & ad alendum exercitum tremium, quibus via maris defenditur, quæ omnia sine magnis expensis à ciuibus collectis diu conseruari haud possent.

CONCLUSIO III.

IVSTE quoque à rege Hispaniarum, etiam si nulla essent bella, exigerentur: nam ciues tenentur regiam maiestatem alere. Alioqui enim non haberetur aliquod patrimonium, quo Rex, & regia proles sustentarentur.

APPEN. Hinc, cum magnates Hispaniæ à rege vectigalia emerint, iure optimo illa possidere dicuntur.

Prima diffic. An Princeps immoderata vectigalia exigere possit?

CONCLUSIO I.

Ric. in 2. dist. 44. art. 3. q. 1.

REX, seu princeps iniusta vectigalia exigere non potest: dicuntur autem iniusta, siue immoderata, quando aliqua causa iusta exigendi ex dictis in proxima difficultate, non subest. Et ratio est: quia bona civium sunt propria, & non dominorum: unde si iniustis vectigalibus grauentur, Rex tunc ad restitutionem eorum, quæ iniuste exigit, teneretur.

CONCLUSIO II.

OMNES magnates noua obsequia à subditis, vel à priuatis exigentes, & peccat mortaliter, & ad restitutionem tenentur. Definita est in cap. super quibusdam. de verborum significatione.

Secunda diffic. Defraudans vectigalia iusta tenetur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO.

QUI non soluunt vectigalia iusta, quando exactores conducentes vectigalia petunt, mortaliter peccant, & ad restitutionem tenentur: sunt enim redditus Reipublicæ vel principis: & qui non soluit redditus vero, & iusto domino, mortaliter peccat, & est restitutioni obnoxius: quid? quod Christum IESUM legimus soluisse tributum, & dixisse, Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari.

Gab. ubi supr. q. 6. Caeterum in summa verò vectigal.

Matth. 22. Luca cap. 20.

I. De

1. Dubium. Tenetur ne soluturus vectigalia, tributorum exactores querere ad soluendum?

CONCLUSIO I.

SECUNDVM consuetudinem Hispanicam nullus tenetur vectigalia soluere, donec à quæstoribus exigantur; tenetur tamen non consummare venditiones occultè, aut si occultè vendat, quæstori significare, vel si pedagium fuerit soluendum, tenetur non diu ertere à via, ne quæstoires, vel portitores decipiantur. Et ratio est: quia retinens vectigal donec exigatur, & est paratus soluere, non retinet inuito domino, atque ita non peccat.

Hinc, vendentes proprias merces in foro, nec quæstorem vectigalis quærere, neque venditionem manifestare tenentur: satis enim superque in petendis vectigalibus vigilant.

APPEN. I.

Hinc, faciens contractum palliatum titulo, nimirum, donationis, cum sit vera venditio, vt quæstorem decipiat, ad vectigalium restitutionem tenetur. Similiter, qui extra terminum ciuitatis, aut coram scriba occultè venditionem celebrant.

APPEN. 2.

CONCLUSIO II.

NON soluens vectigalia tenetur habere animum paratum soluendi, quando cunque petantur; sunt enim debita ex lege, & aliena: alioquin mortaliter peccabit; iniusta verò vectigalia non sunt soluenda, & si soluantur, sunt restituenda.

Tertia diffic. Domini temporales pedagia exigentes pro tutandis viis, si fuerint negligentes, tenentur ne viatoribus spolia à latronibus capta restituere?

Gab. q. 1. ar. 7. Mediu. q. 14.

CONCLUSIO.

SI sufficientem diligentiam in relegandis latronibus non adhibeant, spolia capta restituere tenentur: nam inter soluentes pedagia, & dominos temporales est contractus mutuus affectionis, & licitus: quapropter, si viæ non fuerint tute, viatoribus damnum refarcire tenentur, sunt enim domini temporales præfides viarum, & præfides prouinciarum tenentur omne damnum per suam negligentiam innocentibus illatum restituere: vt constat toto titulo. ff. de officio præfidis.

F. t. q. 1. 4. p. 2.

p 3 Hinc,

APPEN.

Hinc, si sufficientem adhibuerint diligentiam, non tenebuntur capta à latronibus restituere: quia tunc non sunt damni causa.

Est autem sufficiens diligentia, quando satellites ad comprehendendos latrones mittuntur.

Quarta diff. Quando domini sunt negligentes erunt ne viatores obligati ad soluenda pedagia?

Vbi supr. q. 14

GA B R. & Angelus tenent viatores tunc, neque peccare, neque obligari ad restitutionem: oppositum defendit Medina de restitutione.

CONCLUSIO.

TV N C. defraudantes pedagia, neque peccant, neque tenentur ad restitutionem: quia cessante causa finali legis in lege expressa, cessat legis obligatio. & in lege pedagogorum exprimitur causa, scilicet, pro tutandis viis: quare si via latronibus abudat, cessat obligatio soluendi pedagia.

Quinta diff. Que personae excipiuntur à solutione gabellarum?

CONCLUSIO I.

CL E R I C I in maioribus ordinibus constituti à subdiaconato, scilicet, vsque ad Sacerdotium, & monachi, atque moniales à cuiuscumque tributi solutione exempti sunt, exactoresque excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur. Definita est in cap. quanquam. de censibus. lib. 6.

APPEN. I.

Hinc Principes Ecclesiasticos, aut religiosos compellere non poterunt, vt hospites recipiant, vel Sissam soluant, quæ in cibis emendis imponi solet. Medina vbi supra tenet, clericos primæ tonsuræ hac immunitate gaudere, quod est contra totius Hispaniæ usum, & in iure Canonico non habetur: nam in cap. quanquam. citato, solum fit mentio Ecclesiasticorum. & in cap. aduersus. & in cap. non minus. de immunitate Ecclesiarum. habentes autem primam tonsuram non sunt Ecclesiastici, quanuis enim priuilegio Canonis, si quis suadente, gaudeant, non tamen priuilegio fore, iuxta decretum Concilij Tridentini Sess. 23. cap. 7.

APPEN. 2.

Hinc portitores pedagia à clericis, vel pro seipsis, vel pro rebus

bus suis deportandis exigentes excommunicati sunt, & ad restitutionem tenentur, si sint in maioribus ordinibus constituti: non autem si in prima tonsura.

CONCLUSIO II.

QU A N D O Respublica penuriam patitur, ex consensu Rom. Pont. à clericis, & religiosis gabellæ exigi possunt. Definita est in cap. aduersus. de immunitate Ecclesiarum.

CONCLUSIO III.

CL E R I C I ementes merces, non vt illis vtantur, sed negociandi causa, illarum vectigal, & pedagium, cæteraque tributa, quæ à laicis soluuntur, soluere quoque tenentur. Definita est expressè in cap. quanquam. allegato.

II. Dubium. Sunt ne clerici iure diuino, an humano à tali solutione immunes?

ME D I N A de restitutione. q. 15. defendit, iure regio, & nō Canonico esse immunes.

CONCLUSIO.

NO N sunt iure regio tantum exempti: neque enim posset Papa tunc excommunicare reges reuocantes sua priuilegia: vt de facto excommunicat. quemadmodum ex text. proximè citatis constat. quid? quod in cap. quanquam. prædicto, clerici iure diuino immunes à solutione gabellarum esse dicuntur.

Sexta diff. Sunt ne alij præter Ecclesiasticos à solutione tributorum liberi?

CONCLUSIO I.

SI noua Sissa, quæ ab emptoribus ciborum exigitur, sit, v. g. in vtilitatem huius solius Reipublicæ, à peregrinis exigi non potest: quia iniquum est, vt damnum patiantur, qui nullum sentiunt commodum. Secus est si ex antiqua consuetudine, vel in vtilitate totius regni soluatur: tunc enim exigi potest. vt constat in cap. super quibusdam. de verborum significatione. lib. 6.

CONCLUSIO II.

TE M P O R A L E S domini, mercium, quæ in suis nudinis vendendæ

dendæ deferuntur, vectigalia exigere possunt: quia parati sunt eos defendere, & ius dicere, & à quavis iniuria liberare: non tamen collectas, quæ sunt quoddam genus tributorum à suis tantum solvendum, à peregrinis possunt exigere.

CONCLUSIO III.

IN QUO est in ingressu ciuitatis vectigal exigere pro rebus, quæ non ad vendendum, sed ad propriam vtilitatem deferuntur: quia materia vectigalium sunt tantum res venditæ: vt constat in lege vniuersi. Codice de vectigalibus, nisi ratione antiquæ consuetudinis soluantur, vt in cap. super quibusdam. citato habetur.

III. Dubium. Qui lege prohibente sub pœna confiscationis mercès ab vno regno in aliud vendendas defert, tenetur ne mercès confiscatas restituere?

RESPONDEO, Non tenetur ante confiscationem: ita tenent glossa communiter recepta in cap. fraternitatis. 12. q. 2. licet tales leges sæpissimè ad mortale obligent propter damnũ, quod ex tali deportatione Reipublicæ infertur, sed de iis infra.

III. Dubium. Custos, qui mercès impedire tenebatur, si corruptus pecunia, vel ex malicia, aut negligentia, non impedit, tenebitur quæstori conducenti redditus pœnales ad restitutionem?

D. Ber.

MEDINA q. 15. de restitutione ad finem citat D. Bernardum dicentem, non plus teneri custodem, qui fraudem commisit, quàm qui illum pretio corruptit, & cum iste non teneatur nisi per sententiam, neque custos tenebitur: oppositum defendit Medina dicens teneri, ratione fraudis: sed probabilior est sententia. D. Bernardi. Et ratio est: quia corruptor etiam commisit fraudem, tamen restituere non tenetur ante sententiã.

QVÆ

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE
PROPTER VENATIONEM.

Art. Vtrum qui venatur bestias, vel aues in alieno prædio, teneatur ad restitutionem?

Soto lib. 4. de
iust. & iure. q.
6. ar. 4. & Iul
dina. q. 12.

CONCLUSIO I.

SI prædium est vndiq; clausum, ingrediens ad venandum bestias, furtum committit, & ad restitutionem tenetur: quia quavis bestia illæ sint feræ, sunt tamen captæ, & veluti passeres in viculis, & constitutæ sub dominio detinentis.

CONCLUSIO II.

SI illas extra prædium clausum venatur, & non consueuerunt ad prædium redire, furtum minimè committit: secus autem si ad prædium redire consueuerunt. Patet, à simili, vt si quis nutrit feruum domesticum consuetum domum, vbi nutritur, redire, habet illud dominium, etiam si extra domum vagetur: & idem est iudicium de aliis: amittitur autem dominium, si redire non consueuerunt: vt definitur expressè in §. feræ bestia. instituta de rerũ diuisione: nam iure gentium per fugam à custodia bestia pristinam libertatem allequuntur, atque ita cuiuscunque capientis efficiuntur.

CONCLUSIO III.

SI prædium est apertum, etiam si dominus prædij possit alicui venationem impedire, qui bestias ibi habitantes venatur, restituere non tenetur: quia nullius sunt domini, cum ibi neque captæ, neque detentæ sint, atque ita capientis efficiuntur, vt ex §. proximè citato constat.

Prima diffi. An capientes columbas alieni columbarij ad illarum restitutionem teneantur?

Soto, Medina
ubi supra.

CONCLUSIO I.

QVI occidit columbas intra alienum columbarium furtum committit, & ad restitutionem tenetur: quia tales columbæ sunt peculiaris domini, qui illis cibum, & domum ministrat.

P 5. CON-

CONCLUSIO II.

INTERFICIENTES columbas extra columbarium vagantes, & ad columbarium redire consuetas, furtum committit, nisi statuta municipalia hoc permittant post certum à colubariis spacium: nam ut est reus furti, qui occidit gallinam extra domum vagantem, ita qui columbam interimit, quæ ad columbarium redire consuevit: post spacium autem decretum à lege iam siluestris, & nullius domini esse iudicatur.

CONCLUSIO III.

QUI columbarium ædificant absque consensu habentium agros finitimos, mortaliter peccat, & rei sunt furti: propterea quod columbæ, quanuis habeant pastum sufficientem, finitimas segetes deuastare solent. Consensus tamen debet esse, vel expressus; vel tacitus: & si tacitus consensus præcesserit, tenebitur dominus columbarij quocumque tempore contradicentibus, vel satisfacere, vel columbarium destruere, nisi consuetudo regionis, vel legitima præscriptio illi suffragetur: nam visi sunt ad tempus consentire, non tamen in perpetuum: quod si expressè consenserint, & postea reclamauerint, non tenetur dominus columbarium destruere: quia prior consensus expressus fuit donatio, & tributum super finitimas terras constitutum. Caieta. in summa, verbo columbarium.

CONCLUSIO. IIII.

ÆDIFICANS columbarium, si artificiosè grana proponat: ut ad se alienas columbas trahat, furti est reus: nam ut est reus furti, qui ingreditur alterius columbarium, ita qui artificiosè facit, ut prætinuum columbarium deferant.

CONCLUSIO. V.

HABENTES columbaria tenentur columbis pastum admistrare: alioquin ad damnum finitimis agris à columbis illatum reparandum obligabuntur: quia habens columbarium sine pastu est damni causa.

CONCLUSIO. VI.

LEGES ciuiles prohibentes venationem, siue piscationem, siue aucupium, capiètes ad restitutionem minimè obligant: propterea quod cum bestia feræ nullius sint domini, illas capiètes non accipiunt alienum, quod est restitutionis principium: sunt tamen

tamen tales leges iustæ, & Reipublicæ vtilis, quia tempore, quo animalia suos nutriunt fœtus, illarum captionem prohibent.

QVÆSTIO DE CÆDENTIBVS
LIGNA, ET PASCENTIBVS OVES
In alienis agris.

Soto libr. 4. q.
6. ar. 4. Medi-
na, ubi sup.

Art. An cædentes ligna, ex alieno nemore, vel pascentes ibidem oues ad restitutionem teneantur?

CONCLUSIO I.

QVAMVIS nemora, & montes de lege naturali sint communia, nihilominus tamen aliquis eorum dominium præscribere potest, quantum ad pœnam tantum: à scindentibus ligna, & arbores exigendam: non tamen præscribere potest, ut ante condemnationem ad aliquam restitutionem ligna scidentes teneantur: nam ut aues, & pisces sunt communes, ita nemora, montesq; lege naturali communia sunt: & ut non potest quis præscribere dominium ferarum, ita ut illas capiens in conscientia ad restitutionem teneatur, perinde de nemoribus, & montibus censendum est.

CONCLUSIO. II.

QUANDO nemora sunt communia alicuius oppidi, oppidani ligna scidentes, neque peccant, neque ad restitutionem tenentur: quia alienum non accipiunt: nam quod est commune, est etiam singulorum. Hæc conclusio sequentibus conclusionibus explicatur, & limitatur.

CONCLUSIO III.

OPPIDANI magnam stragem in communi nemore faciètes tenentur ad restitutionem: fit enim iniuria toti illi Reipublicæ: perinde enim est magnam partem lignorum cædere, atque illa comburere.

CONCLUSIO IIII.

QUI scidunt ligna ex nemore finitimi oppidi, aliud habentis nemus, non committunt furtum: quia oppidani finitimi ligna sibi ipsis condonare videntur.

CON-

CONCLUSIO V.

SI autem vicinum oppidum non habet nemo, illius oppidani, ligna ex nemore vicino sine crimine furti scindere haud possunt: quia vicini hoc consentire minimè censentur.

CONCLUSIO VI.

SI nemo peculiaris domini fuerit, ex illo ligna scindent, & mortaliter peccant, furtumq; committunt, & ad restitutionem tenentur: propterea quòd alienum invito domino accipiunt, cum arbores non communes, sed particulares sint.

Idem omnino quòd de scindentibus ligna dictum est, est etià de pascentibus oves, & armenta in alieno agro, tenendum.

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE
IN IVSTITIÆ IN IVDICIO
commiffæ.

Art. Iudex proferens sententiam contra conscientiam, & iudicans secundum allegata, & probata, tenetur ne innocenti satisfacere?

V.G. si Petrus duobus testibus fide dignis de furto, aut homicidio conuincatur, quem Iudex innocentem esse nouerit.

DVÆ sunt opiniones. Prima tenet Iudicem teneri ad absoluentem innocentem. Secundam & contrariam opinionem graues Doctores defendunt, quos citat Caiet. 2. 2. q. 67. s. Alexan. Alen. S. Tho. Ric. Palu. suntque pro vtraque opinione multa, & probabilia argumenta. Adrian. verò quodlib. 2. & 3. asserit, in causa criminali non licere Iudici damnare innocentem, benè tamen in causa ciuili.

CONCLUSIO I.

SI in tali casu Iudex fuerit inferior, non est iudicaturus secundum allegata, & probata, neque contra conscientiam, sed debet superiori causam definiendam remittere, ita vt testis efficiatur: nam alter damnando innocentem contra conscientiam, & absoluentem illum contra Rempublicam ageret, quia omnes hunc reum esse mortis secundum allegata, & probata arbitratur; tum etiam, quia tunc concurrunt duo præcepta impossibilia, vnum,

vnum, quo secundum allegata, & probata iudicare tenetur: alterum, quoad liberandum innocentem obligatur: & cum huius secundi transgressio, magis quam primi obliget, causam reuocare, & testis fieri tenebitur.

Prouer. ca. 24.

CONCLUSIO II.

IVD EX inferior, qui scit accusati innocentiam, & testium malitiam, poterit malitiam variis interrogationibus detegere, & si res postulauerit publicè proclamare, manifestando accusati innocentiam: quia tunc nulla fit testibus iniuria: Nam ipsi sibi ipsis iniuriam irrogarunt, falsò innocentem accusando.

CONCLUSIO III.

IVD EX superior causam delegare, & testis fieri debet: quia quantum in se est, semper media ad liberandum innocentem querere tenetur.

CONCLUSIO IIII.

IVD EX damnans contra conscientiam innocentem, probatum nocentem, omne damnum illatū restituere tenetur: quia potuit illum liberare, causam alteri remittendo, & tamen noluit.

Prima diffic. Quando Iudex propter iniquam sententiam ad restitutionem tenebitur?

S. Tho. 2. 2. q. 67. art. 1. 3. ☉
4. Alex. Alen. ubi supra art. 3. Siluest. ver. Index. 1. 5. 12.

CONCLUSIO I.

IVD EX litigantem damnificans ex malitia, vel negligentia studendi, aut ex ignorantia crassa iuris ciuili, siue municipalis damnum illatum restituere tenetur: quia fuit causa damni, vt constat ex cap. finali de iniuriis.

Hinc, Iudex ex malitia iniquam proferens sententiam, & principale, & expensas refarcire tenetur perinde ac si ex negligentia studendi, si tamen sententia fuerit executioni mandata. Si autè pars læsa appellauerit, expensas tantum restituere tenetur: idemque est dicendum de Iudice ex ignorantia crassa iniustam sententiam proferente.

APPEN. 10.

Iudex, qui sententiam ultra terminos iuris differt, cum illam finire possit, expensas restituere tenebitur: quia est huius damni causa.

APPEN. 2.

CON-

Alex. Alen. 3. p. q. 40. S. Th. 2. 2. q. 64. art. 3. Ric. ar. 3. q. 26. Siluest. ver. bo. Index 2. 5. 2. Sotolib. 5. q. 4. art. 2.

CONCLUSIO II.

IUDEX inferior delinquenti, vel accusatori poenam ex lege Fisco applicandam remittens, illam soluere tenetur: propterea quod committit iniustitiam contra alterum litigantium, cui erat poena applicanda, cum secundum legem poenalem sententiam ferre tenetur.

CONCLUSIO III.

IUDEX reum non sibi subditum condemnans ad totius damni restitutionem obligatur: quia agit contra iustitiam, cum non sit, nisi suorum subditorum Iudex: est autem non Iudex, qui neque est ordinarius, neque delegatus, neque arbiter.

APPEN. 3.

Hinc, Iudices laici, qui plerumque clericos primae tonsurae ad tribunal Episcoporum appellantes puniunt, expensas in iudicio factas, & principale soluere tenentur.

CONCLUSIO IIII.

IUDICES ab Ecclesia per violentiam aliquem extrahentes, omnia damna templo illata tenentur refarcire: quia iniuste tunc procedunt.

CONCLUSIO V.

IUDEX non condemnans partem aduersam in expensis condemnandam, illas soluere tenetur. Constat per l. sancimus. C. de iudicibus: si tamen pars hoc in libello petierit: alioqui non tenetur proferre sententiam, nisi circa petita in libello.

CONCLUSIO VI.

IUDEX condemnans reum nocentem, non conuictum legitimis probationibus confessione, scilicet, & duobus testibus, sed semiplena tantum probatione, vel iudiciis, vel unico tantum teste, damnum, etsi fuerit verè reus, restituere tenetur: nam agit contra iustitiam: quia deficientibus legitimis probationibus, Iudex iurisdictione caret.

CONCLUSIO VII.

IUDEX reum nocentem inauditum, neque edicto vocatum, condemnans, licet verè sit reus, tenetur ad damni illati restitutionem: agit enim contra ordinem naturalem, & diuinum, condemnando partem inauditam: & ideo tunc definit esse Iudex.

CONCLUSIO VIII.

IUDEX in civili, vel criminali causa reum etiam nocentem sine

sine accusatione condemnans, tenetur ad totius damni restitutionem. Constat ex cap. inquisitionis. & qualiter & quando. el. 2. de inquisitionibus. & nota ex Gloss. gen. 4. tria esse, quae vicem accusatoris suppleant, scilicet, publicum delictum, vel infamia, & contumacia contra Ecclesiam: qua ratione per viam inobedientiae Ecclesia contra haereticos, & alios contumaces procedit: & quando crimen coram Iudice, & aliis committitur. Iudex autem sine aliquo istorum iniuste damnat.

Hinc, Praelati religionum non poterunt delinquentes publice nulla damnatos infamia condemnare: est enim contra cap. inquisitionis. citatum.

APPEN. 4.

I. Dubium. Tenenturne iudices accepta per confessionem restituere?

SVpra teneri ad restitutionem responsum est.

Secunda diffie. Quando accusator ad restitutionem tenetur?

Alex. ALEN. 3.
p. 9. 42.

NOTA accusatorem posse iniustitiam committere, vel per calumniam, falso accusando, vel praevuaricando, ut quando partem deserit, & contrariae parti, quam impugnare debebat, suffragatur, vel tertio per tergiversationem desistendo à causa publica.

CONCLUSIO.

ACCUSATOR altero istorum trium modorum iniustitiam committens, tenetur accusato civiliiter condemnato, damnum illatum restituere: quia agit iniuste, & est damni causa.

Hinc, accusator proprio nomine, vel alieno, ut procurator, syndicus, sollicitator, cui dictum est causam esse iniustam, si per calumniam in accusatione perseueret, ad restitutionem tenetur.

APPEN. 1.

Hinc, Fiscus, qui nomine Reipublicae accusat, si tacite reum defendat, aut per tergiversationem ab accusatione desistat, si causa fuerit civilis tenetur Reipublicae principale, & expensas restituere: si autem criminalis, expensas tantum, & si aliquid aliud damnum illatum est.

APPEN. 2.

Tertia

Tertia diffi. Quando accusatus ad restitutionem tenebitur?

Alex. Alex. 8.
p. q. 4. 1. 5. Th.
2. 2. q. 69. art.
4. Sob. lib. 5. de
iust. & iur. q.
6. art. 4.

CONCLUSIO.

SI reus in iudicio civili, aut criminali, semiplena probatione conuictus veritatem negauerit, omnia damna parti læsæ restituere tenebitur. Ratio est: quia diffiterendo veritatem, quam confiteri tenebatur, aduersæ parti damnum intulit.

II. Dubium. Accusatus aliquo crimine poterit ne ante, vel post condemnationem carcerem fugere, vincula dirumpere, & fores absq; peccato infringere, & se à ministris iustitiæ sine aliqua iniustitia defendere?

Seso ubi sup.

CONCLUSIO. I.

SI damnatus ad mortem fuerit legitimis probationibus conuictus, aut conuincendus, seipsum armis à ministris iustitiæ, ne compræhendatur, defendere nõ poterit: Qui enim (inquit B. Pau. ad Rom. 13.) potestati resistit, Dei ordinationi resistit.

Ad Rom. 13.

CONCLUSIO II.

SI accusatus fuerit innocens, & probatus nocens, à ministris iustitiæ, & à Iudice armis se defendere poterit: nam vt licet defendere se à læronibus, ita & à falso iudicio, licet Iudex rectè secundum allegata, & probata procedat: nisi, vt dicit S. Thomas ubi supra, ex tali defensione scandalum timeatur: nam tunc potius mortem subire, quàm scandalum in detrimentum spirituale cæterorum, admittere tenebitur.

CONCLUSIO III.

QUANDO carcer datur in pœnam iustè damnato, siue damnando ad mortem, aut alias pœnas, sine peccato carcerem fugere, aut vincula dirumpere non licebit: quia iustæ sententiæ iudicantis parere tenetur: Qui enim potestati resistit, &c.

Ad Rom. 13.

APPEN.

Hinc, si alicui in pœnam præcipiatur, vt intra Ecclesiam, vel castrum, vel alium locum maneat, talem locum egrediendo peccat.

CONCLUSIO. IIII.

SI carcer datur ante Iudicis sententiam in custodiam tantù, reus, etiam ad mortem damnatus, carcerem fugiendo, vincula frangen-

frangendo, &c. non peccat, quia tunc non præcipitur reo, vt aliquid agat, atque ita non facit contra Iudicis obedientiam: solum nanque tenetur habere animum paratum ad subeundum pœnas infringendas: Hæc est contra Henricum quodlib. 25.

III. Dubium. Licet ne etiam cuiuscunq; alteri opem reo fugienti ferre?

CONCLUSIO I.

SI minister iustitiæ fugæ delinquentis cooperatur, mortaliter peccat, & parti læsæ damnum reparare tenetur: quia graue facinus iniustitiæ, & aduersus Rempublicam, & contra partem, cui nocet, committit.

CONCLUSIO II.

CAETERI verò qui ministri iustitiæ non sunt, consilium, vel auxilium reo fugam paranti præstantes, neque peccant, neque ad aliquam tenentur restitutionem, nisi ad illam, quam reus in conscientia parti læsæ facere tenebatur: quia nullus à cooperatione alicuius actionis licitæ, nisi per accidens ratione status prohibetur, quare non peccabit occultè cooperando: vt si limam porrigat, dummodò non timeatur scandalum ex tali auxilio, seu consilio: quod non est timendum, si occultè auxilium præstetur: publice autem reo etiam innocenti auxiliari non licet.

CONCLUSIO III.

QUAMVIS integrum sit carceri mancipato vincula, & parietes rumpere, nemini tamen licitum erit, illum à carcere parietem rumpendo, aut seras carceris frangendo, extrahere: hoc enim est Reipublicæ manifestam vim, & scandalum inferre: nam hoc nõ esset reo auxilium præstare, sed illum arripere & Deo resistendo publicæ potestati contradicere: si enim esset morte dignus frangens fores priuatæ domus, quantò magis carcerem publicam rumpens?

Ad Rom. 13.

CONCLUSIO IIII.

SI existente in triremibus fugiant, mortaliter peccant. Ratio est: quia carcer illis non in custodiam, sed in pœnam datur: nihilominus tamen redire non tenentur, quia nullus tenetur se tradere Iudici, nisi apprehendatur.

F. t. q. 1. 4. p. 2.

q Quarta

Alex. Men. 3.
p. q. 43. m. 5.
Caseta. 2. 2. q.
70. ar. 4.

Quarta diffic. Quando testes restitutioni sunt obnoxii?

TESTIS alium falso testimonio damnificans ad restitutionem tenetur: est enim damni causa.

III. Dubium. Quid, si præter intentionem, & ex obliuione falsum testimonium in iudicio deponat?

CONCLUSIO I.

SI, facta diligenti inquisitione, testis ex obliuione falsò iurauerit, tenetur in continenti suam sententiam retractare, fidesque illi est adhibenda: ita expressè definitur in cap. præterea. de testibus.

CONCLUSIO II.

SI post aliquod temporis spatium testis suum testimonium retractauerit, eius retractatio secundum iuris rigorem non est admittenda. Cæterum, si Iudex intellexerit testem esse fide dignum, executionem sententiæ dilatare, & parti contrariæ, vt à causa desistat consulere tenetur. ita docet glossa in cap. præterea. citato.

CONCLUSIO III.

SI sententia fuerit iam executioni mandata, ob falsum testimonium dictum ex inculpabili ignorantia, testis, tunc ad nullam tenetur restitutionem, non enim causa damni fuit, sed solum occasio: verum eniuero si sibi fidem adhibendam existimet, suam sententiam retractare tenetur, non coram Iudice, sed coram parte aduersa, quæ ratione testimonij sententiam in iudicio obtinuit, quod si arbitretur se non posse aduersarium flectere, ad nullam retractationem erit obligatus: stultum si quidem est, frustra laborare.

Quinta diffic. Quando Aduocati ratione iniustitiæ ad restitutionem tenentur?

CONCLUSIO.

ADVOCATUS, qui sciens, & volens causæ iniustæ patrocinatur, principale, & expensas parti læsæ restituere tenetur: est enim damni causa.

I. Dubium. Quando Aduocatus dubitat, sit ne causa iusta propter aliqua iuridica fundamenta, erit tutus in conscientia patrocinando?

CONCLUSIO I.

QUANDO Aduocatus patrocinatur in causa dubia, quæ iudicio suo videtur anceps, quia vtraque pars est probabilis, in conscientia tutus est patrocinando. Tenebitur tamen admodum clientem de dubietate causæ.

Hinc, si causam, quam probabilem in principio iudicauit, in progressum litis iniustam esse, intellexerit, tenetur illam deserre. Item non nouam, s. patroni. C. de iud. & cliente. & vt causæ cedat, persuadere, vel saltem ad honestam concordiam eum inducere.

CONCLUSIO II.

SI causa, quæ aduocatus defendit, est mortis, vel sanguinis, vel in ea honor alicuius particularis periclitatur, etiam si aduersa sententia magis probabilis sit, licet poterit eam defendere, Et ratio est: quia melior est conditio possidentis. In causis autem minoris momenti vix absque periculo, quæ infirmior causa, atque debilior est, defendi potest.

II. Dubium. Aduocatus videns se in principali causa iniustitia carere, poterit propter defectus quosdam, & nullitates processus partis contrariæ, suam causam defendere?

RATIO dubitandi est: quia accidit plerumque, vt Iudex præferat sententiam in fauorem aduocati estimantis se iniustam causam defendere, & contra illum, qui iuridicis fundamentis iustissimæ causæ patrocinatur, hac igitur de causa quæritur, an liceat aduocato, &c.

CONCLUSIO.

ADVOCATO, in principali iniquam causam habenti, non licet aduersarium, assumens aliquod caput extrinsecum, iustum (respicens fortè processum, vel alios) vexare. argumento gloss. in cap.

S. Tho. 2. 2. q.
71. ar. 3. Silu.
verb. aduoca-
tus. nu. 5. Soto
de iust. & iur.
lib. 5. q. 8 ar. 3
Naua. in sum.
c. 25. nu. 28.

A P P E N D.

Alex. Al. ubi
supra. Caseta.
2. 2. q. 71. ar. 3
Soto. q. 8. ar. 3
ubi supra.

cupientes. in verb. malignantium, de electione. in 6. impeditur enim, vel differtur hac occasione iustitia parti contrariæ competens, quod nullo modò licitè fieri potest. Ratio autem dubitandi ex parte Iudicis adducta potiùs est cõtra Aduocatum, quia facit suis tricis iustitiæ executionem differri: quare & peccat, & ad restitutionem damni aduersæ parti illati tenetur. argu. cap. 1. de offi. delegati.

III. Dubium. *Quid si aduocatus ex ignorantia litem perdidit?*

*Dott. ubi sup.
Sive verb re-
sta. 8. num. 5.*

CONCLUSIO.

AD damnum parti aduersæ illatum restituendum est obligatus. *Idem iuris. §. 1. ff. ad legem aquiliã. Ratio est: quia tenetur esse in iure peritus. l. nemini. C. de adi. iud. merita causę scrutari, diligenter studere, debita remedia adhibere, & cura iuris peritos consulere: nec satis est, vt iis omisis, propriæ innitatur prudentiæ: nam istorum neglectus latæ culpæ æquiparatur: neq; enim excusat ignorantia Aduocatum, nisi quando nihil eorum, quę adhibere tenebatur, omisit.*

III. Dubium. *Aduocatus, qui defendit causam iniustam ex ignorantia, tenetur ne ad restitutionem?*

CONCLUSIO.

SI Aduocatus in principio litis causam ex negligentia non examinavit, & erat paratus ad quamlibet causam sine discrimine admittendam, est in statu pessimo, & parti læsæ omne damnum cum expensis restituere tenetur, quia est causa damni: si verò illam discussit, & visa est probabilis, vel iniusta, estque aduocatus mediocriter eruditus, ad restitutionem non tenetur, etiam si postea causa iniusta appareat.

V. Dubium. *Quo tempore litis poterunt aduocati causę iustitiam, vel iniustitiam intelligere?*

RESPONDEO, In quæstionibus de facto post testium rapertionem: at verò in quæstionibus de iure, vel in principio litis,

litis, vel quocunque alio tempore, posteaquam rectè studuerint, & intellecta iniustitia causam deserere, non autem partem aduersam admonere tenentur.

Sexta diffic. *Quando tabellio erit restitutioni obnoxius?*

*Alex. Alon. §.
reliqui ubi sup.*

CONCLUSIO I.

QUANDO ex ignorantia suæ artis alicui damnum infert, v.g. si testamentum ex ignorantia fuit minus solenne, quã ob causam Petrus institutus hæres, hæreditatem amisit. Constat per regulam, Nõ est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet se immiscet. de reg. iur. in 6. & intelligitur quoque regula de Iudice, assessore, aut medico, qui ex ignorantia suæ artis aliquem lædit.

CONCLUSIO II.

QUANDO tabellio instrumenta falsificat, falsos testes scienter recipit, testamenta, aut scripturas iustitiæ aliquorum suffragantes rumpit, vel compulsus à Iudice non vult instrumenta alteri ad consequendam iustitiam necessaria exhibere, vel quando non seruat scripturas originalium, & in aliis id genus casibus, ad restitutionem tenetur: quia in his omnibus est aliis damni causa.

CONCLUSIO III.

TABELLIO, scripturam continentem usuram palliatam conficiens, est restitutioni obnoxius, quia usurariæ iniustitiæ cooperatur, atque ita est damni particeps. Notanter dicitur, usura palliata: nam si manifestam contineat, cum ratione contractus in iudicio usura exigi non possit, licet peccauerit mortaliter, instrumentum conficiendo, restitutioni tamen non erit obnoxius, propterea quòd nemini nocuit: nisi fortassis, quia contrahentes ad talem induxit contractum.

E. t. q. f. 4. p. 2. q. 3. QVÆ-

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE
LEGIS PŒNALIS.

Art. An leges pœnales ad restitutionem obligent, antequam reus per Iudicis sententiam condemnatur?

Lib. 1. de iust. & in q. 6. ar. 6. Iacobus de Simancas, in tractatu de institutionibus catholicis. Medii. 7. 1.

DVE sunt extremæ opiniones. Prima affirmans Abbatis in cap. canonum. de constitutionibus. & in cap. delicti. de arbitris. & Patris à Castro de lege pœnali.

Secunda, & negans est omnium Theologorum, quos Sot. de iustitia, & iure citat. hanc quæstionem difficilem reddunt varia, & probabilissima pro vtraque parte argumenta.

CONCLVSIO I.

NVLLA lex pœnalis dominio bonorum temporalium priuans delinquentem, priuat illum possessione, aut vsu fructu suarum rerum, ante Iudicis condemnationem, siue declarationem: ita vt reus se à possessione, & vsu fructu abdicare teneatur. Constat ex definitione, & natura pœnæ, quæ est, vt pœna ab exequutore infligatur, & illam reus infligam ab alio patiat: homicida enim occidendus seipsum suspendere non debet, neq; latro ex lege in quadruplo puniendus, pœnam in seipsum exercere, sed ab aliis impositam pati tenetur: nam lege naturali reus patiens ab infligente pœnam distinguitur: priuatio autem bonorum temporalium legis pœnalis pœna est.

CONCLVSIO II.

QUAMVIS hæreticus iuste ante condemnationem fructum, & possessionem bonorum retinere possit, dominium tamen non habet, ita vt pro libito bona alienare valeat. Definita est in cap. cum secundum leges de hæreticis. lib. 6. vbi dicitur, bona hæreticorum ipso iure esse confiscata, id est, à die commissi criminis: vt glossa ibidem docet.

Hinc, hæreticus mortaliter peccat vendendo bona, quia iam sunt aliena, neque dominium in emptorem trāsferitur: quia post condemnationem emptores bona Fiscò reddere tenentur: peccauit quoque emptor, si erat criminis conscius: propterea quod peccato illius cooperatus est.

CON-

CONCLVSIO III.

FISCVS compellens emptorem, vt bona ab hæreticis empta restituat, pretium reddere non tenetur, nisi in se, vel in suo æquiualentia, apud hæreticum reperiatur: nam vt dominus alicuius rei furto sublatæ, illam, nullo restituto pretio, sibi vindicare potest, ita & Fiscus, cum sit verus bonorum hæreticorū dominus.

Vide glossam in dicto cap. cum secundum leges. citato. Notanter dicitur, nisi in se, &c. quia cum sit res aliena, erit à Fiscò restituenda.

CONCLVSIO IIII.

NON peccat hæreticus sua bona alienando, si ex tali alienatione onerosa, vel gratuita nullum Fiscò detrimentum sequitur, aut timetur: quia ratio, ob quam alienatio prohibetur, quæ est Fisci detrimentum, cessat.

Hinc, rem hæretici emens, vel dono accipiens, sciensq; hæretici crimen, & præstans secretam cautionem reddendi Fiscò bona accepta, non peccat.

CONCLVSIO V.

HÆRETICVS sua bona ignoranti hæresim vendens, etiã si pretium in arca seruet, vt à Fiscò ementi restituatur, mortaliter peccat: quia licet iniustitiam non committat, emptorem nihilominus decipiet.

CONCLVSIO VI.

HÆRETICVS bona ad suam sustentationem necessaria alienare potest: nam, vt ex proxima conclusione constat, fructus suorum bonorum ante condemnationem non priuatur.

CONCLVSIO VII.

EMENS rem ab hæretico, fructus rei, etiam seclusa propria industria, receptos Fiscò restituere non tenetur: vt si annum censum emat: nam vt hæreticus fructus illos retinere, & cõsumere poterat, quemadmodum in prima conclusione patet, ita hoc ius in alium transferre potuit.

9 4

Prima

Siluest. est de hæreticis. l. 6. §.

Prima diffi. Lex humana civilis, vel canonica, poterit ne reum ad poenam obligare ante condemnationem?

PA T E R à Castro de lege pœnali partem affirmantem tenet. Soto autem de iustitia & iure, partem negantem defendit, & Medina ubi suprâ.

C O N C L U S I O . I .

N O N potest legislator obligare reum in foro conscientie ad soluendam poenam ante Iudicis sententiam: lex enim siue legislator ordinem nature peruertere nō potest, & ordo naturalis iudicij apud omnes nationes est, vt nullus sit sui. ipsius in foro exteriori accusator, Iudex, vel testis, vnus namq; debet esse accusator, & alius reus, aliusq; Iudex, atque alius testis.

C O N C L U S I O . I I .

H A E R E T I C V S etiam post latam sententiam iure optimo bona confiscata, donec sententiâ executioni mandetur, possidet: quia illa sententia non obligat reum ad agendum, sed ad patiendum, atque ita seipsum priuare non tenetur.

C O N C L U S I O . I I I .

S I hæreticus in iudicio crimen neget, quod confiteri tenebatur, quia erat legitime conuictus, & ob negationem absoluitur: quoniam tormento suspicionem purgauit, Fisco bona sua restituere non tenebitur: quia vt hæreticus absolutus ad alias poenas infamie subeundas non est obligatus, ita neque ad hanc poenam, scilicet, bonorum priuationem: nam tunc sequeretur obligari ad seipsum infamandum.

F L O R E S Q V A E S T I O N I S

C O N T R A C T V S M V T V I

Q V A E S T I O D E C O N T R A C T V M V T V I

A r t . I . *An liceat mutuanti exigere aliquid ultra sortem, siue accipere ultra pecuniam mutuo datam?*

M V T V V M est cōtractus, in quo pro vna re, redditur alia eiusdem speciei, vt si modò detur frumentum pro frumento red-

to reddendo post tempus. Hinc colligitur mutuum differre à vèd-tione, vbi non res eiusdem speciei, sed pecunia redditur, & à cōtractu permutationis, in quo res diuersæ speciei, vt frumentum pro vino, permutantur, & ab accommodato, in quo idem numero redditur.

C O N C L U S I O . I I .

V S V R A est intrinsecè mala, idest, in nullo casu est licita. Ratio est: quia præcepta legis nature, quod est intrinsecè malū, prohibent: & vsura septimo præcepto prohibetur, cum sit furtum.

C O N C L U S I O . I I I .

H A E R E T I C V M est affirmare, vsuram non esse peccatum mortale. Definita est expressè in Clementina vnica de vsuris, vbi ita legitur. Si quis in illum errorem inciderit, vt pertinaciter affirmare præsumat, exercere vsuras non esse peccatum: decernimus eum velut hæreticum puniendum: iniquum enim est exigere duplex pretium, vnum pro re ipsa, alterum autem pro vsu, quo res consummitur, vt si pro 10. mensuris frumenti. i. exigantur, vna pro vsu frumenti exigitur.

C O N C L U S I O . I I I I .

V S V R A est exigere, aut expectare aliquid pecunia æstimabile, præter mutuum. Hæc conclusio vtrancq; vsuram comprehendit: continet enim perfectâ vsuræ definitionem: nam cum suo definito conuertitur, & per ipsam omnes proprietates, siue affectiones vsuræ cognoscuntur, ex eaq; multæ cōclusiones, quas appendices, seu confectaria nominamus, colliguntur.

Hinc, primò sequitur, mutuantem pecuniam, vt sibi, quando indiguerit pecunia rursus mutuetur, esse vsurarium. Ratio est: nã etiam si accipiens beneficium lege naturali benefacienti benefacere teneatur, tamen si hæc obligatio in pactum deducatur, ciuili efficitur, vt habere aliquem deumctum ciuiliiter, vt ad mutuandum obligetur, pecunia æstimabile est.

Hinc, neq; licebit mutuare, vt pauperibus, aut affinis, aut amicis, qui mutuum accepit mutuare teneatur. Hæc colligitur ex cap. super eo. de vsuris, vbi habetur, pro redimendis captiuis non licere mutuare ad vsuram.

Hinc, mutuans pecuniam, si exigat pretium, vel munus à lingua, vel ab obsequio, est vsurarius, quia munus à lingua, vt do-

A P P E N . I .

A P P E N . 2 .

A P P E N . 3 .

Alex. Alex. 3. p. 9. 66. 5. The. 23. q. 78. ar. 1. Q. 2. Duran. in 3. d. 37. q. 2. Ric. ar. 5. q. 5.

q. 5. cere,

cere, patrocinari in iudicio, &c. vel ab obsequio, quod est corporale obsequium: ut si quis diceret: Accipe mutuum, ut meam officinam ad emendum adire tenearis, est pecunia æstimabile. S. Tho. est contra Adrianum, & Angelum: integrum tamen erit talia obsequia emere, ut si quis dicat: Accipe pecuniam, ut ex mea officina merces emas, aut ut frumentum ad meum molendinum deferas, &c.

APPEN. 4. Hinc, mutuans alteri pecuniam hoc pacto, & lege: ut nunquam ab eius amicitia recedat, quia ex illa aliquod temporale commodum, beneficium, scilicet, aut suffragium sperat, usurarius est: propterea quod non tam amicitia, quam temporale beneficium exigitur.

APPEN. 5. Hinc, mutuans alteri pecuniam, ut accipiat aliquas merces, quas ipse non potest vendere, & postea sibi illas reddat, vel ut retorqueat à debitoribus difficilimæ solutionis pecuniam, &c. usurarius censetur: quia liberari à pessimis debitoribus, & alienare merces, quæ vendi non possunt, pecunia æstimabile est.

APPEN. 6. Hinc, mutuans pecuniam alteri hac conditione, ut agrum suum colere, aut suos redditus sub certo pretio colligere teneatur, quavis hoc accipienti mutuum sit utile, est nihilominus absque dubio usurarius: quia habere alium civiliter obligatum, est commodum pecunia æstimabile.

APPEN. 7. Hinc, mutuans communitati, ut liber à solutione tributi reddatur, usurarius est: perspicuum nanque est aliquid ultra sortem recipere.

APPEN. 8. Hinc, mutuans inimico ut actioni iniuriam cædat, est quoque usurarius: quia hoc pecunia æstimari potest.

APPEN. 9. Hinc, mutuans principi hac conditione, ut tale officium sibi concedat, usuram committit: accipit enim ultra sortem.

APPEN. 10. Qui adueniente termino solutionis, non vult illum protrahere, nisi aliquid ultra sortem sibi tribuatur, usurarius iudicatur: nam idem est, ac si tunc sub usura mutuare inciperet, nisi illud ratione lucri cessantis, aut damni emergentis fieret, de quibus infra.

APPEN. II. Hinc, si statutum fuisset in aliqua civitate, ut mutuanti certam pecuniam, aliquod munus daretur, tale statutum esset iniustum, quia crimen usurarium: vno verbo hoc est in præsentia animad-

uer-

uertendum, ne aliquid obligatione civili ultra sortem recipiatur, hinc enim infinitæ quæstiones soluentur.

Artic. II. De usura mentali. An sit semper illicitum mutuare pecuniam expectando aliquid ultra sortem: ita ut, si non expectaretur, nullo modo mutuum daretur?

S. Th. ubi sup. art. 2. & Ric. ubi supra.

CONCLUSIO. I.

MUTUANS alteri pecuniam hac intentione, ut aliquid ultra sortem, non ratione amicitia, quia contrahere non intendit, sed immediate ratione mutui, sibi reddatur, usurarius proculdubio est: dixit enim Christus IESVS, Mutuum date, nihil inde sperantes. Constat etiam conclusio ex usura definitione proximo art. posita.

Luca, cap. 16.

CONCLUSIO II.

QUI alteri immediate pecuniam mutuo dat ratione contrahendi cum illo amicitiam: ut sibi indigenti subueniatur, aut aliquod temporale commodum conferatur, & non ratione mutui immediate, usurarius mentalis non est appellandus: non enim expectat pro mutuo aliquid ultra sortem: nam amicitia, quam contrahere intendit, est iure naturali illi debita, cum per idem ius benefactoribus benefacere, & amicitia coniungi, & eisdem amicitia opus exigere teneamur.

Hinc, licitum erit mutuare alteri immediate ratione contrahendi amicitiam, ut cui mutuum datur, si mutuans fuerit artifex, ex eius officina emat, et si mercator ab eo merces emat, et si aduocatus ipsum in patronum assumat.

APPEN. 11.

Hinc, licebit mutuare regi animo obligandi illum, ut conferat mutuanti aliquem magistratum, non tamen integrum erit, hæc in pactum deducere: quia acquireretur tunc obligatio civilis ultra sortem, cum non debeatur, nisi solum naturalis, quæ manet citra pactum.

APPEN. 12.

Hinc, falsa est eorum sententia, qui dicunt, nihil licere ex mutuo sperare: licet enim sperare opus amicitia ita ut, si non speraretur, licitum esset non mutuare.

APPEN. 13.

Prima

s. Th. ubi sup. art. 1. ad. 4. Prima diffc. Quando usurarius mentalis recipit aliquid ultra sortem, tenetur ne ad restitutionem?

CONCLUSIO I.

QVANDO usurario mentali datur aliquid, tam ex parte eius, quàm ex parte dantis, ratione mutui, vel quia tempore mutui insinuat recipienti mutuum, ut aliquid ultra sortem redderet, dicens, Facies tempore solutionis, quod alij facere consueverunt, ad restitutionem tenetur. Definita est in cap. consuluit. de usuris. Et ratio est: quia retinetur inuito domino, qui necesse sitate, vel rubore compulsus, ne mutuum sibi negetur, soluit.

CONCLUSIO II.

VSVRARIUS, qui recipit aliquid ratione mutui, quia tempore mutui, si non aliquid speraret, non mutuaret: dans tamen ultra sortem non dat ratione usuræ, sed ratione amicitie ob beneficium acceptum, si usurarius hoc sibi ita dari intellexerit, licet, mortaliter peccet, ad restitutionem tamen non tenetur. Ratio est: quia illud non est restituendum, quod inuito domino, aut prohibente lege non retinetur: in presentia autem neque lex est, quæ id prohibeat; neque dominus inuitus dat. Est Scoti, & Ric. & Cai. ubi supra contra aliquos Canonistas, quos Caieta. citat.

APPEN. 1. Hinc sequitur, aliquid per legem diuinam prohiberi ne recipiatur, quod tamen retinere non vetat: quia non retinetur inuito domino, & non esse inuitum intelligitur percontando, quo animo dederit.

APPENDICES EX DEFINITIONE

VSVRÆ COLLECTÆ.

APPEN. 2. **Q**UI mutuatur alicui non hoc animo, ut soluat sibi aliud debitum, quod negat, vel soluere non vult, non est usurarius, non enim recipit aliquid ultra sortem, sed vexationem tantum redimit.

APPEN. 3. **A**ccommodans alicui pecuniam, & non mutuans, sed solum ad ostensionem, ut ditior appareat: propterea quod fortassis sua interest pecuniæ abundantiam ostentare, si ratione huius accommodati pretium recipiat, non est usurarius: propterea quod non accipit fructum ex alieno, sed ex suo, quia quando accommodatur pecunia, non transfertur dominium.

Mutuans

Mutuans tempore natiuitatis 100. mensuras tritici, ut totidem mense Maii in grano soluantur, quando annona est carior, & non ante, si erat seruaturus triticum usque ad illud tempus, non est usurarius, quoniam non accipit aliquid ultra sortem, si verò non erat seruaturus, usuram palliatam committit, quia ut Hispanice dici solet: (*Oro es lo que oro vale*) Hæc colligitur ex Canone nauiganti. de usuris. sunt enim isti contractus æquipollentes, scilicet, accipe modò vnam mensuram frumeti valentem 4. dum modò soluas, quando 5. valebit: & accipe modò 4. argenteos, ut post sex menses, quinque reddas: frumentum nanque pecuniæ æquiualeat.

Si nullum tempus constituatur solutioni frumenti, sed mutuetur frumentum vetus, ut nouum reddatur: & frumentum vetus in corruptionem tendebat, ita ut tempore mutui vilioris esset pretij, contractus erit usurarius, quia recipit ultra sortem: si verò frumentum vile, & integrum sit, non fit usura, etiam si tempore solutionis carius vendatur, quàm tempore mutui: quia cum non certus terminus solutionis præfigatur, creditor rem suam in tuto non constituit, contingere si quidem potest, ut vilius vendatur.

Hinc, timens corruptionem frumenti veteris, & mutuans illud, ut non seruata pretij æqualitate reddatur, non est usurarius: quia non accipit aliquid ultra sortem: si autem aliter constituitur, contractus erit periculosus, & melius erit reducere ad formam contractus venditionis.

Hinc, quando frumentum datur mutuo, ut totidem mensuræ certo tempore reddantur, quo dubitatur plus, aut minus valiturum esse, non committitur usura: quia neuter in tuto constituitur.

Hinc, mutuans alteri pecuniam, quam sub usuris accepit hac lege, ut sceneratori usuras soluat, si non habet animum ad aliam pecuniam mutuo dandam, sed quam ipse accepit, quia nondum illam consumpsit, non erit usurarius: quia solum se indemnem commoueat, & transferat in alium mutuum, nondum consumptum.

Si habet autem aliam pecuniam, quam posset mutuare, vel acceptam sub scenore iam consumpsit, proculdubio, ut modò diximus, mutuans usurarius erit. Ratio est: quia hac lege mutuans, ut

alius

APPEN. 5.

APPEN. 6.

APPEN. 7.

APPEN. 8.

APPEN. 9.

alius vsuras, quas ipse soluturus erat, soluat, contractum mutui in alium non transfert, sed ipse sub fœnore mutuat.

APPEN. IO.

Mutuans aliquid sub pignore ultra sortem ratione laboris, quæ in conferuando pignore habet, aliquid recipere potest: ita definita est in cap. ad nostram. de rebus Ecclesiæ non alienandis.

APPEN. II.

Accipiens aliquid ultra sortem titulo mutui, verum hoc animo, & intentione, ut debitum, quod negatur, recompenset, vsuram non committit: non enim est vera vsura, quia ratione mutui non accipit alienum, v. g. si non possum bona mea, quæ apud te sunt, recuperare, potero sub specie mutui, & vsurarum, quæ verè vsuræ non sunt, recompensare.

S. Tho. 2. 2. q. 66. ar. 3. ad 2.
Ric. ubi supra.

Secunda diffi. Poterit ne fidelis ab infideli, aut Iudæo iuste vsuras exigere?

CONCLUSIO.

ITA iniquum, & iniustum est ab illis, ut à Christianis, vsuras exigere. Ratio est: quia infideles, & Iudæi suorum bonorum verum dominium habere possunt.

S. Tho. 2. 2. q. 78. ar. 2. ad 1.
Dur in 3. dist. 37. q. 2. Ric. ubi supra Sol. lib. 6. q. 1. ar. 3.

Tertia diffi. An in mutuo aliquid ultra sortem ratione lucri cessantis, aut damni emergentis exigere liceat?

OPINIO. S. Thom. est, ut non liceat in pactum deducere, quod erat pecunia mutuata, lucrandum, eiusdem sententiæ est Scotus, & dicitur esse Ric.

Opinio Soti vtrunque partem amplectitur. Adria. in materia de restitutione. & Siluest. sequuntur recentiores Theologos, appositis quinque conditionibus: & dicit hanc esse communem opinionem Canonistarum in cap. conquestus. de vsuris: est autem tota controuersia circa hanc rem, quando voluntariè, charitate tamen compulsus erga proximum egestate laborantem, quis mutuum dat.

CONCLUSIO.

RATIONE damni emergentis potest aliquis ultra sortem, quantum est illud damnum, ratione mutui exigere: dum modo tempore mutui, mutuatario hoc insinuet. Propterea quod ordinata charitas à seipso incipere debet, & nemo cum proprio damno, sed salua

salua sua indemnitate alteri, benefacere tenetur. Notanter dicitur, dummodo insinuet, &c. quia fortassis, si mutuatario sciret, tale damnum esse refarciendum, pecuniam ab alio quæreret.

S. Tho. & Sco. ubi sup.

APPEN. I.

Hinc, multæ quæstiones soluuntur, tenebitur enim mutuatarius soluere expensas omnes, omniaque damna creditori ratione mutui illata, ut si corrumpit domus, vel alia id genus infortunia, eidem acciderunt.

CONCLUSIO.

RATIONE lucri cessantis licet exigere aliquid ultra sortem quando pecunia erat negotiationi statim exponenda, & mutuas non habet aliam pecuniam, quam mutuare possit. Ratio est: quia non solum damnificatur aliquis, quando amittit aliquid, quod habet, verum etiam, quando impeditur à lucro, quod quidem habiturus erat: quod enim parum distat, nihil distare videtur, & de proximo accingendus (ut Iurisconsulti asserunt) pro accinso est habendus, atque ita poterit aliquid ultra sortem exigere, quia nullus alteri, nisi salua sua indemnitate, subuenire tenetur.

Limitatio.

Est autem limitanda conclusio, 1. ut pecunia certissime sit negotiationi exponenda. 2. ut aliam non habeat, quam mutuare possit. 3. ut mutuans malit negotiatione, quam mutuatio- ne aliquid lucrari. 4. ut rogatus id faciat: nam si vltro se offerat, non poterit ratione lucri cessantis aliquid exigere: insinuet enim tunc se aliquid in fraudem vsurarum mutuare. 5. ut deducantur expensæ. 6. ut minus aliquid, & non totum, quod verisimiliter lucraturus erat, exigat.

Ex probatione conclusionis colligitur, teneri ad aliquam restitutionem, qui impedit alium, consequutione beneficii, quod certissime erat habiturus.

APPEN. 2.

Hinc, qui habiturus erat censum, si pecuniam non mutuasset, poterit in pactum deducere, ut ultra sortem æquiualens censui pecunia mutuata emendo reddatur.

APPEN. 3.

Hinc, vendens merces pecunia credita potest carius illas vendere, quando si statim fieret solutio, erat pecunia negotiationi exponenda, ex qua lucrum sperabatur: ita tamen, ut conditiones limitationis seruentur.

APPEN. 4.

Hinc, quando debitor est in mora restituendi, tenebitur in foro conscientie

APPEN. 5.

Seco. est. ubi sup.

conscientiæ soluere creditori, non solum mutuatam pecuniam, verum etiam omne damnum illatum ratione dilatae solutionis, atque etiam omne lucrum cessans.

APPEN. 5.

Hinc, campsores mutuantes pecunias nullis negotiationibus exponendas, & aliquid ultra sortem ratione lucri cessantis exigentes, in statu damnationis esse dicuntur.

3. Th. ubi sup.
ars. 2. & ibid.
Caieta. & 4. 6.
de iuris. 216.
ubi sup.

I. *Dubium. An quando licet petere damnum lucri cessantis, liceat petere totum lucrum cessans?*

CAIETA. opinatur nullo modo licitum esse exigere totum lucrum cessans, quanuis liceat petere totum damnum emergens. Contrariam sententiam defendunt Innocen. & alij quos Caiet. citat.

CONCLUSIO I.

QVANDO aliquid ultra sortem ratione damni emergentis petitur, totum damnum exigi potest. Ratio est: quia qui tale damnum patitur, non amittit, quod erat habiturus, sed quod modo quis habet: quam obrem poterit recompensationem bonorum, quæ ratione mutui amittit, petere.

CONCLUSIO II.

QVANDO lucrum cessans ratione mutui est certissimum, & sine periculo assequendum, licitum est totum lucrum cessans ratione mutui ultra sortem exigere: ut qui precibus, & charitate commotus, cogitur mutuare pecuniam censui exponendam. Ratio est: quia tale lucrum cessans damno emergenti propter certitudinem lucri æquatur: nam velut actu habetur, & impediri non potest.

CONCLUSIO III.

QVANDO lucrum cessans non est omnino certum, non totum, sed partem ad arbitrium boni viri petere licebit: ut in mercibus, & in aliis negotiis. Ratio est: quia lucrum cessans non est in actu, sed in potentia variisque rerum euentibus impediri potest: atque ita ad arbitrium boni viri pars illius erit restituenda.

Tje. ubi sup.

Quarta

Quarta diff. An si eat ultra sortem, siue pecuniam mutuo datam ratione pœnæ conuentionalis aliquid exigere?

V. G. si mutuatur pecunia sub hac forma: Ego tibi 100. mutuo ad diem Natalis Domini soluenda sub pœna soluendi 10. ultra 100.

SCOTVS affirmat esse licitum, dum modo non fiat in fraudem vsurarum. Siluestr. & alij Canonistæ, quos ipse citat, Scoto subscripserunt.

CONCLUSIO I.

Si pœna, ut indemnitas creditoris seruetur, ponatur, quia ex dilatione solutionis damnum emergens, aut lucrum cessans sequitur, licet talis pœna ponitur. Constat, quia nullus est cogendus, ut cum suo damno alteri bene faciat: iuste enim se indemnem seruare potest.

Hinc, mutuans pecuniam vsque ad nundinas Maij, vel Octobris, quam, tunc si solueret, erat mercibus creditor expensurus, poterit pœnam conuentionalem apponere, ut totum lucrum cessans, si debitor fuerit in mora, soluat: & de similibus erit similiter censendum.

APPEN. V

CONCLUSIO II.

Ad euitandam debitoris negligentiam, licet pœnam conuentionalem apponere, & exigere. Conuenit enim Reipublicæ, ut pœna seruentur, & debitoris negligentia puniatur: interest enim Reipublicæ, ut delicta quantumcunq; læuia castigentur.

CONCLUSIO III.

QVANDO debitor non potest soluere ad terminum præfixum, pœna ad eius negligentiam vitandam imposita, iuste exigere non potest: quia ubi non est culpa (cum soluere non possit) iniuste pœna imponeretur.

CONCLUSIO IIII.

POENA conuentionalis in fraudem vsurarum posita, iniuste exigitur. Ratio est: quoniam usura palliata censetur: sit autem in fraudem, vel quando creditor scenerari consuevit, vel mauult debitorum pœnam incurrere, quam termino assignato soluere, vel quando est pœna grauis, ut si dicat: elapso termino, eris singulis diebus ad soluendam tantam pecuniam obligatus.

Et. q. 1. 4. p. 2.

CON-

CONCLUSIO V.

QUANDO nulla pœna ad damnum emergens, aut lucrum cessans vitandum imponitur, si debitor ex culpa sua fuerit in mora soluendi, omne damnum in conscientia creditori refarcire tenetur. Ratio est: quia est causa damni saltem interpretatiuè, quantum intentionem damnificandi non habuerit.

A P P E N . 2 . Hinc, si non fuerit ex culpa sua in mora, damnum refarcire nõ tenebitur: quia tunc non est damni causa, licet fuerit occasio.

A P P E N . 3 . Hinc, animaduertere debent confessores nobillium, qui frequè tissimè redditibus suis abutentes mercatoribus ex negligentia, & culpa sua non soluunt, illos ad refarciendum damnum, & lucrum cessans teneri.

Quinta diffc. An liceat pecuniam mutuare, & pro assicuratione aliquid ultra sortem exigere?

CONCLUSIO I.

SIMPLICITER pecuniam mutuare, & postea in se mutuata pecuniæ periculum assumere, licitum est: nullum enim usuræ colorem habet: quia simpliciter fuit pecunia mutuata, & sine vilo pacto reddendi aliquid ultra sortem, quantum postea contractus assicurationis fuerit factus.

CONCLUSIO II.

MUTUARE pecuniam hac lege, & conditione, vt nullus præter mutuantem pecuniam assicurare debeat, illicitum est: est namque contractus usurarius: quia ultra sortem recipit aliquid nam (vt constat) mutuatarius obligatione ciuili ligatur: perinde enim est, ac si ratione mutui obligaretur ad deferendum triticum in molendinum mutuantis. Et ita definitum est cap. nauigantia de usuris.

Sexta diffc. An maritus possit ratione dilatationis dotis aliquid ultra sortem recipere?

CONCLUSIO I.

MARITVS ultra dotem sibi promissam ratione dilatationis dotis, aliquid exigere potest. Definita est expressè in cap. salubriter. de usuris vbi dicitur, posse recipere fundum singulis

Ric. ubi supra:

lis annis, & non teneri ad computandum fructus in sortem. Et ratio, inquit Innocen. III. ibidem est, quia frequenter dotis fructus ad supportanda matrimonij onera non sufficiunt. Adrian. non putat hanc causam sufficere, cum illam textus exprimat. Siluest. quoque (vbi supra) dicit, quod si gener ex dote non est reportaturus aliquem fructum, non poterit ratione dilatationis aliquid exigere, quod est contra rationem textus: maritus enim tenetur ex dote alere mulierem, & dotem integram seruare, atq; ita poterit alimentum vxoris exigere.

Si tamen fructus excedant sumptus familiæ, excessus fructuum sunt in dotem computandi: quia cessante causa, quæ est sustentare familiam, effectus cessare debet.

Limitatio Siluest.

CONCLUSIO II.

MARITVS ratione dilatationis singulis annis tot redditus, quot ad sustentandam familiam sufficiant, poterit exigere, non solum quando pignus fructiferum, verum etiam quando nullum tale pignus datur. Patet ex Ecclesiæ consuetudine, quæ non compellit maritum, vt cum vxore habitet, & illam alat, donec dos soluat: tenetur enim ex fructibus dotis (salua ramen dote) vxorem alere. Hostiensem in cap. per vestras. de donat. inter virum, & vxorem. & Siluest. lege.

CONCLUSIO III.

QUANDO maritus post certum terminum, & non statim, dotem sibi dari vult, durante termino, ultra dotem aliquid exigere non potest. Ratio est: nam, vt poterat accipere vxorem absque dote: ita post solutionem dotis ad tempus renunciare, tunc sine dote, & sine dotis fructibus vxorem alere tenebitur.

Hinc, si pater vxoris, vel alius vxorem, siue familiam sine mariti industria alat, maritus ultra dotem nihil exigere poterit: iam enim causa exigendi cessat.

A P P E N .

Septima diffc. Poterit ne vxor, viro mortuo, ab eius hæredibus ratione dilatationis dotis exigere aliquid ultra dotem?

VARIÆ sunt de hac re opiniones. Angelus, Silue. & Soto, tenent partem affirmantem. Panor. in cap. salubriter. de vfuris. apud Siluest. æquum esse tenet, vt vidua gratis ab hæredibus

r 2 infra

infra annum alatur, si non habet, unde alii possit, & ut statim dos post annum integra illi reddatur, quia vidua intra annum nubere non potest. Innocentius, Hostiensis, Ioan. Andre. in cap. salubriter. citato defendunt, quod sequenti conclusione explicatur, quos Siluest. affert.

CONCLUSIO I.

VIDUA, mortuo viro, nec intra annum, nec post à morte viri ratione dilationis dotis aliquid ultra dotem exigere potest. Ratio est: quia ipsa non tenetur alere familiam, & integram seruare dotem, quemadmodum vir eius tenebatur, ut ex cap. salubriter. constat.

CONCLUSIO II.

QUANDO hæredes sunt in mora soluendi dotem, non propter impotentiam, sed ob negligentiam viduæ, etiam ditissimæ, totum lucrum cessans, vel damnum emergens restituere tenentur: neque enim vidua cum proprio detrimento dotis solutione expectare tenetur.

APPEN. 1. Hinc, hæredes vsuras viduæ soluere tenentur, quas ipsa propter retentam dotem ex culpa hæredum contraxit.

APPEN. 2. Hinc, si vidua nullam habebat pecuniam prepter dotalem, quæ statim erat negotiationi exponenda, vel ex ea census emendus, hæredes tunc damnum lucri cessantis soluere tenentur.

CONCLUSIO III.

BONA dotalia immobilia, ut fundus, siue domus, sunt statim à morte viri viduæ restituenda. Ratio est: quia talium bonorum nullum in hæredes transfertur dominium.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO bona sunt mobilia, ut pecunia, vel suppelex, hæredes non tenentur viduæ dotem, nisi post annum à morte viri soluere. Constat ex superioribus.

II. Dubium. Si mortua vxore, liberi remaneant, poteritne ratione dilationis dotis aliquid exigere ultra dotem?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM potest. Et ratio est: quia mortua vxore, non remanet idem matrimonij onus, cum sit solum, cuius ratione in cap. salubriter. illud concedebatur.

III. Dubium. An mortuo viro, possit vxor exigere fructus ex pacto dotali per virum facti?

RESPONDEO, Ratione pœnæ conuentionalis, aut damni emergentis, vel lucri cessantis, non tamen ratione oneris matrimonij (ut diximus) potest vxor exigere totum, quod maritus ratione dotis petere poterat, quia dos magis vxori, quam viro est soluenda.

Silue est verbo vsura 7. q. 2. Soto lib. 6. q. 2. art. 2.

Art. 11. De vsura ratione emptionis, & venditionis que naturam, mutui sapit?

Ege infra de emptione, &c.

HIC articulus, quibusdam difficultatibus positus, absoluetur.

S. Tho. 2. 2. q.

78. art. 2. ad

7. & Caic. 2. 2.

Prima diffc. Sit ne vsurarius, qui merces maiori pretio pecunia credita quam mutuata vendit?

q. 76. art. 2. ad

7. Silue. verbo

vsura. 2. 2. 1.

2. 2. q. 78. ar-

ticulo. 2. Soto.

lib. 6. q. 4. ar.

1. Ric. q. 38.

MAXIMA est inter Doctores de hac re controuersia Silue. verbo vsura. opinatur, nullo modo hoc licere, nisi in casu primæ conclusionis sequentis, & in casu cap. in ciuitate, & cap. nauiganti. de vsuris. de quibus sequenti difficultate agetur. Idem tenet S. Tho. & Soto.

Opinio contraria est Medin. C. de restitutione. & Conradi, quem ipse citat, & Ric (ut Soto scribit) quod tamen apud Ric. nullo modo reperitur, hi Doctores affirmant, licitum esse carius vendere pecunia credita, quam numerata. Caic. concedit in casu cap. in ciuitate. & in cap. nauiganti. licere carius vendere pecunia expectata, quam numerata.

CONCLUSIO I.

QUANDO merces rarissime venduntur pecunia credita, & frequentissime numerata pecunia, & mercator non erat illas seruaturus, venditq; pecunia credita, cum possit numerata statim vendere, tunc carius ratione lucri cessantis vendere poterit. Ratio est: quia sicut mutuans poterat se seruare indemnem, nec suo detrimento alteri benefacere, tenebatur, ita neque vendens tenetur alteri benefacere nisi sua indemnitatem seruata, carius, scilicet, ratione lucri cessantis vendendo.

Sed est intelligenda in magna rerum quantitate : vt si quis esset pecunia numerata statim venditurus vini dolium , & in aliis mercibus pecunia consumpturus, & rogatus vendat : nō autem in mercibus minutis, vt in duobus, aut tribus mensuris vini seu tritici, quia in his nullum est ferē lucrum cessans.

CONCLUSIO II.

PRETIO riguroso, potest quilibet quasuis merces , etiam minutas, carius pecunia credita, quā numerata vendere : quia cū pretium rigidum, siue rigurosum non excedat rei pretium, nulla committitur iniustitia.

CONCLUSIO III.

MERCATOR merces, quæ rarissimè pecunia numerata venduntur, carius pecunia credita vendens ratione dilationis solutionis, vsuram committit: nam talis contractus est æqualis illi, in quo pecunia mutuatur, & vltra fortem exigitur. Idē enim est mutuare pecuniam, & vltra fortem exigere, atque expectare mercium solutionem, & illas carius vendere: quia expectatio pretij auctore S. Thom. mutui rationem habet.

CONCLUSIO IIII.

SI verò carius vendat tales merces habita ratione, ad lucrum cessans, tunc nulla vsuræ macula interuenit. Ratio est: quia vt in mutuo licet exigere vltra fortem ratione lucri cessantis: ita & ratione expectatæ solutionis, cū illa expectatio rationem mutui habeat.

APPEN. I

Hinc, eadem res, eodem tempore duo pretia iusta, & differentia habet: quia vna serica eodem tempore 30. argenteis pecunia credita, & 28. numerata vendi solet.

APPEN. 2.

Hinc, mercatores pretiosos pannos, & sericos nobilibus carius, quā aliis vendentes non sunt damnandi, quia nobiles sæpissimè per integrum annum, vel biennium, seu quadriennium retinent mercium solutionem, quæ si statim fieret, statim mercatores pretium in aliis mercibus expenderent, ex quibus magnum sibi lucrum acquirerent: & idē est de aliis mercibus, vt de iumentis, &c. iudicium.

APPEN. 3.

Non tamen totum lucrum cessans exigendum est, vt suprà diximus: quia multum interest, inter habere, & propè esse, & inter lucrū in actu, & in potentia: deberent autē mercatores pretiū tempore

tempore solutionis taxare, vt Cōradus optimè apud Medinā cōsultit.

Hoc loco animaduertendum nobiles soluētes stipēdia famulis, vel alia debita, sumptis à mercatoribus pretiosis pannis, teneri ad restitutionem creditori faciendam, atque etiam mercatores, qui famulis ratione dilatæ solutionis merces valentes 80. & pretio 100. ducatorum vendunt, propterea quod, mercatores fraudi commissa per dominium cooperantur. Illic casus est in vsu frequentissimus. *Secunda diffi. An mercator seruaturus merces in aliud tempus, possit illas carius vendere, quā tempore solutionis?*

APPEN. 4. Nota cōfessor.

Scot. q. 2. ar. 3. Soto ar. 3. Jota dms. ibid.

ANIMA DVERTE triū esse capitā, titulo de vsuris: Ad hanc rem facientia, & primum est cap. in ciuitate, secundum cap. consuluit, & tertium cap. nauiganti, vbi tres casus simul definiuntur.

Duæ sunt opiniones. Vna opinio Theologorum, & Canonistarum affirmantium, nullo pacto licere tunc carius vendere, ratione expectatæ solutionis, vt apertè in cap. consuluit, & in cap. in ciuitate, definitum est.

Contraria opinio est Caie. afferentis, non seruaturum merces, posse, statuto pretio, tantò carius illas vendere, quantò tempore solutionis valituræ creduntur.

2. 2. q. 78. ar. 2. ad 7.

CONCLUSIO IIII.

VENDENS merces carius pecunia credita, quā numerata, si nō erat illas seruaturus, & pretium determinat, quo æstimatur illas certo tempore solutionis futuras, prœculdubio est vsurarius. Definita est expressè in cap. consuluit, de vsuris, illa enim expectatio solutionis æquiualeat mutuo, vt suprà diximus, & intelligimus conclusionem, &c. etiam non taxare pretium: creditur tamen merces plus valitura, quia tempore contractus, se in tuto constituit.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO in casu proxime conclusionis pretium non determinatur, sed relinquatur tempore solutionis determinandū, quo tempore dubium est, sit ne plus, aut minus res valitura, quā tempore

Soto est ubi sup.

contractus, nulla interuenit usura, quod si plus ualitura creditur, contractus erit illicitus. Ratio est: quia neuter constituit, suam re in tuto, neque ibi ratio speciem mutui habens, sed indeterminata uenditionis reperitur.

CONCLUSIO III.

SERUA TURVS merces potest illas carius vendere pecunia credita, quam numerata, atque etiam pretium determinare potest. Definita est expressè in 3. casu. cap. nauiganti: nam licitum est venditori se indemnem seruare, neque vendit tempus, ut rectè Scotus dicit: quia erat illas merces seruaturus, & maius lucrum sperabat.

CONCLUSIO IIII.

NON tamen licet tunc totum pretium, quo res ualitura tempore solutionis erat exigere, est enim habenda ratio periculorum, laborum, & expensarum, quæ in seruandis mercibus erant faciendæ: multum namq; interest inter habere, & prope esse, & inter lucrum in potentia, & in actu.

Debitum. Licet ne quando uenditur frumentum indeterminate, si in quo pretio stabere, ut ea pretio, quo carius ualebit in toto mense Maij soluatur?

CONCLUSIO I.

TALIS contractus esset iniquus, quia fors uendentis in tuto collocaretur: deberet enim determinari dies solutionis, vel essent constituendæ tres nundinæ, & fortiendum, quæ illarû esset eligenda, uel esset arbitris committendum.

CONCLUSIO II.

POTEST, qui erat seruaturus merces, & ob hoc carius illas uendit, ut in casu 3. & 4. conclu. non solum pecunia credita, uerum etiam numerata carius vendere. Et ratio est: quia causa, ob quam licet carius vendere, non est terminus solutionis, sed est seruare creditorem indemnem: quia si seruasset merces, & uerget illi cordi, plus esset lucraturus: est autem hoc loco animaduertendû, ut uenditor precibus amict, & charitate compellatur, nam si ipse se offerat, maximam usuræ speciem insinuat.

Tertia diffc. Emptor, qui anticipata solutione, minus iusto pretio emit, tenetur ne ad restitutionem?

Soto ar. 1. ubi supra. ad vlti. Ric. art. 5. q. 5, Medina ubi supra. S. Tho. 2. 2. q. 78 ar. 2. ad 7. Gabri. 7. 11. d. 15.

DVÆ sunt opinioniones. Soto affirmat talem contractum nullam habere usuræ rationem. S. Tho. tenet oppositum, quem Gab. & Medina sequuntur.

CONCLUSIO I.

VILIUS ratione anticipatæ solutionis emere usuræ est: ratione enim mutui palliati aliquid ultra fortem recipitur: quia ista æquipollent, accipe 10. ut reddas post duos menses 12. & accipe 10. ut post duos menses pondus lanæ ualens 12. reddas.

CONCLUSIO II.

RATIONE damni emergentis, aut lucri cessantis potest emptor uilius, anticipata pecunia, emere: ut si consumpturus erat illam pecuniam in aliis mercibus, ex quibus lucrum sperabat, & rogatus à uenditore emat. Ratio est: nam ut uenditor ratione damni emergentis, aut lucri cessantis potest carius pecunia credita, quam numerata vendere, ita & emptor emere.

Quarta diffc. Licet emptori uilius emere obligationes, & debita post aliud tempus soluenda?

Medina & Soto ubi supra.

CAIETA. partem affirmantem tenet. Contrariam defendit Medina, cui subscripsit Soto.

CONCLUSIO I.

DEBITOR non potest redimere debitum uilius post annum soluendum ratione anticipatæ solutionis, bene tamen ratione lucri cessantis. v.g. debeo tibi 100. post annum soluenda, non licet mihi dicere, accipe 90. & 100. dimitte: quia est usura: est enim illa, anticipata solutio, habens rationem mutui: ratione tamen lucri cessantis poterit, ut si erat illis 90. lucraturus. 10. & quia rogatur à creditore, ut redimat uilius debitum, illa lucrari desinit.

CONCLUSIO II.

QUANDO debitum est omnino certum, & apud fidelem debitorem, uilius obligationem emere ratione anticipatæ solutionis haud licet. Ratio est, quia talis emptio æquiualeat mutuo, in quo

quo aliquid ultra fortem accipitur, & est usura palliata: nam illa obligatio est pecunia estimabilis.

CONCLUSIO III.

SI debitum est incertum, vel debitor fugitiuus, vel est difficilima solutio, neque totum speratur recipiendum; licitum est vilius anticipata pecunia emere. Ratio est: quia tunc emptor suum lucrum in tuto non constituit, usu venire namque potest, ut non totum debitum, sed partem dumtaxat recipiat, atque ita ratione huius dubij poterit vilius emere.

APPEN.

Hinc, licebit emere vilius debita bonorum confiscatorum, quae dicuntur (*penas de Camera*) Ratio est: quia haec debita rarissime integra soluuntur, nisi emptor fuerit praetor, quoniam tunc debitum est certissimum, cum sibi facile bona confiscanda applicare possit.

Quinta diffic. Licebit ne alicui mutuare pecuniam, palliata venditione, sub forma sequentis:

V. G. petis a me 100. sub usuris, & polliceris 10. ultra 100. ego vero timens, ne ut scenerator ab Ecclesia condemner, fingo usuram hoc modo: tu qui petis mutuo, habes 50. oves, & vere non habes, fiat ita contractus: tu vendis mihi oves 20. ducatis, hac lege, ut post 4. menses tenearis mihi reddere has oves integras, aut pretium datum; haec tunc non est iniustitia, sed mendacium. Praeterea adiungitur contractui fictae venditionis alius contractus fictae locationis, in quo est usura. v. g. ego, qui emi a te oves, easdem tibi pro 12. ducatis statim dandis, aut pro tantis haedis per 4. menses loco, hic est fucus usurarum, & dolus manifestus sub praetextu fictae venditionis, si quidem tempore solutionis debitor reddit usurario ultra capitale locationis fictae praerium: manifestior est haec iniustitia, atque usura, quam ut probatione aliqua indigeat, quod si contractus esset verus, solum esset iniustitia in hoc, quod oves essent seruandae integras, cum deberent potius domino rei perire, sed de his alibi: quando vero est venditio ficta, est contractus usurarius, quia aequualet huic, scilicet, mutuo tibi 20. ut mihi, 22. post 4. menses reddas.

Alia est forma huius usurae palliatae, quando non est ficta, sed vera

vera venditio, verum cum pacto retrouendendo, fitque hac ratione: tu habes 100. oves, quas ego emo a te 50. ducatis, quos statim soluo, haec tunc non est usura: additur praeterea, verum hac lege fiat emptio, ut stipendio aliquo constituto, scilicet, 10. ducatorum tenearis tu seruare per 4. menses has meas oves integras, & pascere: haec tunc nulla est usura, nisi forte (*renueuo*) de quo infra. Praeterea apponitur alia conditio, scilicet, ut fructus ouium, ut lana, caseus, haedi, sint sceneratoris, neque hic est usura: quia cum scenerator sit dominus ouium, illarum fructus recipere potest. Ad haec adiungitur contractui, ut post 4. menses tenearis tu redimere has oves eodem pretio, quo a te illas emi: haec est usura manifesta, mutuo aequualet: quia post 4. menses redditur sub obligatione pretium acceptum, & augetur fructus lanarum, & casei, atque haedorum, qui fructus valent 29. nummos aureos, aut plures.

Sexta diffic. An emens moatras sit vere usurarius?

MOATRA est venditio vera, & venditio rei eiusdem: vel est venditio vera, & cum pacto de statim retrouendendo, ne scilicet, fiat contractus usurae manifestae.

PROPOSITIO I.

SI praecessit pactum expressum retrouendendi, aut si non praecessit, sed mercator hoc insinuauit, signum est fieri in fraudem usurarum.

PROPOSITIO II.

QUANDO mercator nullo modo venderet suas merces pecunia credita, nisi expectaret emptorem esse statim illas merces reuenditurum, tunc fit usura: perinde enim est, ac si mutuarem tibi 50. ut 60. redderes.

PROPOSITIO III.

SI talis venditio non fiat in fraudem usurarum, quia tu non petisti mihi pecuniam mutuam, & etiam si petisses, non habebam sceneratori animum: scio tamen te emere has merces pecunia credita, ut statim illas vilius pecunia numerata vendas, non erit usura, si tu es illas alteri vilius venditurus, & mihi vendas.

Septima.

Septima diffic. Moatras à filio familias acceptas tenetur ne pater, filio mortuo, soluere?

QVONIAM frequentissimè accidit, ut primogeniti, dum sunt sub patria potestate, accipiant à mercatoribus moatras soluendas, post susceptà hæreditatem: proinde quæritur in hac diffic. an filio antea mortuo, moatras à filio, &c.

CONCLUSIO.

PATER, mortuo filio, non tenetur in conscientia huiusmodi moatras soluere. Constat concl. per l. ciuilem Vallisoleti de moatris, & confirmatur, nam ut virtute legis præscriptionis, bona fide præscribens, finito præscriptionis tempore, non tenetur pretium rei præscriptæ soluere, etiam si postea non fuisse suam intellexerit; ita quoque pater, mortuo filio, virtute legis Vallisoletanæ non tenebitur, &c. lege supra in hac parte. q. quis sit liber à restitutione. difficul. 8. Nihilominus tamen propter equitatem iuris naturalis videtur rationi consentaneum, ut pater soluat debita, quæ filium contraxisse constiterit, vel duobus testibus, vel per chirographum filij, & iuramentum, vel per testem vnum medio iuramento: lex enim Vallisoletana instituta fuit in odium moatristarum, & primogenitorum, qui bona paterna exéplo filij Prodigii luxuriosè viuendo consumunt.

Octaua diffic. An qui emit rem vilius, pecunia anticipata in aliqua publica auctione, sit vsurarius?

HIC casus contingit passim in partibus maritimis, maximè in regno Galliciæ, ubi mense Ianuarij voce præconis venduntur pisces, mense Nouembris capiendi, dummodò statim fiat solutio: qua ratione pisces multò vilius venduntur, quia solutio anticipatur: quidam fieri posse affirmant.

CONCLUSIO I.

QUANDO res vilius pecunia anticipata, siue priuatim, siue in publica auctione venditur, contractus est vsurarius, si emptor spem suam in tuto ponat, dicens: dabis dragma argentea minus, quam in publica auctione tunc valebit. Ratio est: quia licet res sit vilior, quando venditur in publica auctione, publica tamen auctio naturam contractus non mutat: & cum contractus ille ratione

anti-

anticipatæ solutionis, ut supra diximus, sit vsurarius ex natura sua, per publicam auctiorem eius vsura non tolletur. nam, ut venditio carior in publica auctione, pecunia credita, habet rationem mutuæ, ita & vilior emptio ratione anticipatæ solutionis.

Hinc, emens fructus vinearum, siue segetes sequentis, aut præsentis anni vilius, quàm æstimantur hæc valitura, quia anticipatur solutio, est vsurarius ob rationem dictam, nisi taxetur pretiū, quod valebit merces tempore solutionis: quia licet postea plus valeant, non erit vsura: emens namque non posuit spem in tuto, ac lucrū: poterat enim vilius valere, & nisi emens charitate, & precibus à venditore compellus emat, qui pecuniam in aliis mercibus erat expensurus: nam tunc ratione lucri cessantis licebit.

CONCLUSIO II.

SI neuter contrahentium spem suam in tuto constituat, integrum erit, pecunia anticipata, vilius emere piscatum, quàm sit tempore traditionis valiturum, propter euentus incertitudinem.

Nona diffic. Erit ne vsura accipere fructus rei emptæ ante pretij solutionem?

CANONISTÆ in cap. conquæstus. de vsuris. & Siluest. verbo vsura. §. 10.

CONCLUSIO I.

QUANDO venditur res absolutè, si ante solutionem pretij emptori tradatur, emptor fructus, si fuerit in mora, restituere tenetur: si tamen hac lege fuerit res tradita, ut si intra terminum certum non soluerit, fructus suos non faciat, aliter verò minimè. Et ita intelligitur tex. in l. curatit. C. de actionibus. empti. & venditi. Et est glossæ in cap. conquestus. citato. Et per moram intellige, non solum quando termino præfixo, verum etiam quando post monitionem debitam non soluitur: incidit enim tunc debitor in pœnam appositam, & iure optimo venditor exigit ab emptore fructus perceptos ratione pœnæ conuentionalis.

CONCLUSIO II.

QUANDO non fuit apposita pœna conuentionalis, fructus perceptos soluere non tenetur, licet ad damnum emergens, aut lucrum cessans refarciendum obligetur, nam tunc ex culpa emptoris

emptoris venditor damnificatur, quod intellige, si est in mora ex culpa sua, & non aliter.

II. *Dubium.* Quid si venditor recipit pretium, & non tradidit rem?

CONCLUSIO I.

REM, & fructus perceptos restituere tenetur: quia recipit fructus rei subiectæ restitutioni, quæ quanuis sit sua, ante traditionem tamen, quoniam cum aliena iactura locupletatur, ad fructus restituendos tenetur.

III. *Dubium.* Quid si non totum, sed partem pretij recipit?

CONCLUSIO I.

SI venditio fuit conditionalis, vt non teneretur tradere rem, donec integrum pretium solueretur, iuste retinet fructus: quia ex voluntate emptoris tunc retinet.

CONCLUSIO II.

SI autem venditio fuit absoluta, tenetur pro rata pretij soluti fructus soluere: quia res illa vendita est restitutioni pro rata obnoxia.

Decima diffie. An emptio cum pacto de retrouendendo, fructibus in sortem non computatis sit usuraria?

Gabri. d. 15.

9. II.

Siluester. ver.

bo usura. 2. 9.

12.

V. G. vendo tibi fundum singulis annis ferentem fructum decem duatorum, hac conditione, vt tenearis mihi reddere, quandoque tibi pretium soluam: accedit post 10. annos, vt ego fundum redimam, recipisti tu interim deductis expensis 100. ducatos ex fructibus, est dubium, an tenearis illos in sortem computare.

RESPONDEO, Contractus est licitus, & emptor non tenetur, ad computandum fructus in pretium tempore reuenditionis.

III.

III. *Dubium.* Quibus conditionibus huiusmodi contractus fieri debet, vt usura speciem non habeat?

CONCLUSIO I.

CONTRACTVS emptionis cum pacto de retrouendendo eandem rem tempore definito, aut indefinito licitus est, & emptor fructus suos facit. Definita est expressè in l. si fundum. C. de pactis inter emptorem, & venditorem compositis. tum etiam, quia ibi nulla interuenit iniustitia, cum tam venditor quàm emptor, sine alterius partis detrimento lucrum consequatur.

CONCLUSIO II.

QUANDO deducitur in pactum, vt res pereat periculo venditoris, & non emptoris, tunc est usura palliata: vt si dicat emptor: Si res perierit ante tuam redemptionem, teneberis mihi pretium tibi datum restituere, est enim mutuum palliatum: nam secundum eius naturam res empta perit emptori, cum sit iam sua.

CONCLUSIO III.

SI emptor habeat animum mutuandi dumtaxat, & vocat illam emptionem, vt fructus ultra sortem recipiat, tunc usuram committit: est enim in fraudem usurarum.

CONCLUSIO IIII.

NEQVE erit talis contractus licitus, quando res pretio iniusto emitur, vt si fundum valentem 1000. ducatos aliquis 300. cum pacto, de retrouendendo emat: censetur enim contractus pignoris potius, quàm emptionis, estq; hic casus expressè definitus in cap. ad nostram. de emptione, & venditione.

CONCLUSIO V.

RES empta cum pacto de retrouendendo minus valet, quàm si absolutè venderetur, propter onus emptori impositum, scilicet, vt illam reuendere tempore præfinito teneatur, vel quando vendenti illam redimere placuerit: quia illa obligatio reuendendi est in fauorem vendentis, & ratione illius vilius, quàm si, absolutè venderetur, emi potest, non tamen hac de causa pretium infra dimidium extenuare licebit: vt in cap. ad nostram. citato habetur, sed erit pretium ad arbitrium boni viri extenuandum.

CONCLUSIO VI.

NEQVE erit prædictus contractus emptionis licitus, si fiat cum

cum pacto, ne possit redimi vsque ad quinquennium, aut certum aliquod tempus: quia constituit lucrum in tuto, & significat loco vsurarum, saltem velle fructus duorum annorum, nisi ista temporis determinatio fiat aliqua bona fide, vel nisi soluerit iustum pretium: in hac enim non fit iniuria venditori, quia iuste emit, & iusto pretio, & res est sua, atque ita poterit deducere in pactum, ne illam rem, nisi post tot annos, reuendere teneatur.

Soto lib 6 q. 1.
art 2. Medina
quæst. 38.

Artic. III. De vsura commissa ratione pignoris. An possit habens fundum sub pignore, in aliquo casu fructus pignoris ultra sortem recipere?

CONCLUSIO I.

QVI tale pignus recipit ratione mutui, fructus in sortem computare tenetur. Definita est expressè in cap. conquestus. de vsuris. Et ratio est, quia cum pignus sit alienum, ex aliena re fructum capere non licet.

APPEN.

Hinc, omnes habentes res mobiles in pignus, vt pallium, &c. ratione mutui, illis vtendo peccant, & illarum detrimentum restituere tenentur.

CONCLUSIO II.

QVANDO in pignus res immobilis, & fructifera traditur, melius est, vt à mutuante cum pacto de retrovendendo ematur, quam, vt loco pignoris accipiatur: quia si empti fuerit, dum non redimitur, fructus suos facit.

CONCLUSIO III.

QVANDO pignus est feudum mutuantis, potest fructus retinere, non computando illos in sortem. Ratio est: quia non recipit tunc fructus ex alieno, sed ex suo: siquidem illius rei dominium directum habet.

Soto. 505.

Artic. IIII. De vsura ratione locationis, & conductionis, an liceat locare alteri iumenta, aut boues sub sequenti forma?

Soto & Medina, ubi sup.

V.G. accipe bouem conductum ad colendum agrum quatuor ducatis, hac lege, & conditione, vt alium bouem eiusdem ætatis, cuius est mouo hic, reddas.

CON-

CONCLUSIO.

CONTRACTVS est proculdubio vsurarius, & tales negotiatores Hispanæ (Renoueros) vocantur: quia ultra sortem exigunt, vt boues, & iumenta, quæ conduxerunt, reuoluentur: estque contractus hic æquiualens contractui mutui: perinde enim est, ac si diceret: accipe bouem mutuatum, vt alium maioris pretij, & valoris reddas.

Art. V. An vsurarius pecuniæ fœneris dominium acquirat?

Soto artic. 4 et
Medi. ubi sup.
Ric. ar. 5. q. 6.
2. 2. q. 72. ar.
3. & S. Caiet.

CAIE T. in tractatu de vsura q. i. tres citat opiniones, quarum prima est affirmans. Secunda, & contraria est S. Thom. D. Bona. Tertia est media, quæ tenet transferri dominium, quando vsura in rebus, quæ vsu consumuntur, soluitur, non autem si in rebus, quæ non vsu consumuntur, soluitur.

Hic liberandus est Scotus à calumnia illi imposta, quia interrogandum: an vsurarius teneatur ad restitutionem, ait: Videtur, quod vsurarius non tenetur, quia dans vsuras transfert dominium: ergo alius, scilicet, vsurarius non tenetur ad restitutionem, quia non habet alienum. Respondeo, Etsi transferat dominium, tamen recipiens tenetur ad restitutionem, sicut enim in mutui datione transfertur, & tamen debitor tenetur restituere creditori. Ex hoc loco malè colligunt aduersarij Scoti sententiam, quia ipse solum negat sequi, transfertur dominium, ergo vsurarius non tenetur ad restitutionem: & qui negat sequi, non est visus concedere antecedens, sed solum permittere vt transeat, non curando, sit ne verum, an non, quid quod Scotus potius tenet vsurarium pecuniæ fœneris non acquirere dominium: nam vbi supra art. 4. ita ait: Fœnerator non tenetur reddere lucrum acquisitum ex pecunia fœnerari, alioquin ille, qui reciperet, posset iuste esse vsurarius, quia reciperet fructum de sua pecunia prouenientem per industriam alterius, quod est facere vsuras. Vides quàm apertè insinuat Scotus pecuniâ fœnebrem esse suam, id est, soluentis vsuram, & non fœneratoris.

Scot. liberatur.

CONCLUSIO.

VSURARIVS neque pecuniæ, neque cuiuscunq; alterius rei per vsuras acquisitæ comparat dominium. Ratio est: quia dans
F. t. q. f. 4. p. 2. f non

non libere dat, sed inuitus, & ad translationem dominiij requiritur libertas. Est quoque definita in cap. debita res. de iurciurâdo.

Ric. ibidem.
d. 15. q. 2. art.
3. Adria. 11. q.
de usura. Note-
di. & Soto loco
citato.
S. Tho. 2. 2. q.
78. art. 3.

Prima diffic. *Habebit ne usurarius dominium eorum, quæ pecunia usuraria emit?*

SCOTVS vbi suprâ partem affirmantem tenet. Et ratio illius est, quia pecunia non facit fructum, sed industria negociantis, scilicet, usurarij, atque ita fructus campi pecunia aliena comparati non erunt restituendi: satis enim est pecuniam restituere, & campum retinere.

Secunda diffic. *Qui vendunt aliquid usurario, vel ab illo emunt, tenentur ne usurarij creditoribus facere restitutionem?*

CONCLUSIO I.

QUI emit ab usurario, eandem rem numero, quæ data est illi titulo usuræ, creditoribus usurarij, etiam cum fructibus, seclusis tamen propria industria acquisitis, restituere tenetur: nam vt suprâ diximus, usurarius non habet dominium illius rei, & ideo qui illam ab usurario emit, tenebitur cum fructibus vero domino restituere.

CONCLUSIO II.

EMENS ab usurario rem aliquam, cuius ratione usurarius omnino impotens efficitur ad restituendum usuras, tenetur tunc emens ad restitutionem. Et ratio est: quia cum ille contractus impediatur restitutionem, efficitur criminis usurarij particeps.

Hinc, ducens in uxorem usurarij filiam, si impotens ad restituendum propter dotem efficiatur, ad restituendam dotem obligatur: perinde accipiens elemosynam ab usurario, & necessaria victui, aut vestitui: similiter vendens usurario victui, & vestitui necessaria ad pretij accepti restitutionem tenetur: eodem etiam modo, & famuli, & mercenarij ab usurario stipendium recipientes. Et ratio horum omnium est: quia cum ab usurario accipiant pecuniam, & nihil illi ratione pecuniæ acceptæ, quo possit creditoribus satisfacere, conferant, certissimum est usurarium effici minus

minus potentem ad restitutionem. Cuius quidem impotentia, cum fuerint contrahentes causa, erunt profectò restitutioni obnoxij.

Tertia diffic. *An heredes usurarij ad restitutionem teneantur?*

CONCLUSIO.

TENETVR quidem, quia testamenta usuraria sunt ipso iure nulla, vt constat de usuris in 6.

Tertia diffic. *Tenentur ne heredes in solidum omnes usuras restituere, an quilibet pro rata?*

CONCLUSIO.

QUILIBET tenetur ad tantam restitutionem faciendam, quanta fuerit hæreditas, quam sortitus est, & idem est iudicium de legatario. Et ratio est: quia cū omnia bona defuncti sint creditoribus obligata, quilibet, ad quem, aliquod bonum peruenit, in solidum restituere, & vno restituente, cæteri pro rata illi satisfacere tenentur.

QUÆSTIO DE DONATIONIBVS.

Art. I. *Quid nam est donatio & quotuplex?*

PROPOSITIO I.

DONATIO proprie dicitur, cum quis ea mente dat, vt statim accipientis fieri, nec vllò casu ad se reuerti velit, quæ solùm fit ad liberalitatem, & magnificentiam exercendam. Hæc nõ aliter, quàm ex etymologia nominis confirmatur.

PROPOSITIO II.

DONATIO quadruplex est. Vna absoluta, quando absolute dicitur, hanc rem tibi dono. Secunda conditionalis, quando conditio, si, apponitur. Tertia modalis, quando dictio, vt, ponitur. Vltima causalis, in qua dictio, quia, proponitur, vt si quis dicat: quia mihi egenti adiumento fuisti, tibi 100. dono, quæ potius remuneratio appellanda est.

f 2 Prima

Ric. vbi suprâ.
Medina & So-
to vbi suprâ.

Medina. hæc
q. 23. usuras ad
28.

Primæ diffi. Donatio absoluta ultra quantitatem à lege statutam est ne valida?

CONCLUSIO.

DONATIO omnium bonorum in foro conscientie valebit, & qui possidet, ad restitutionem non tenebitur. Ratio est: quia nihil tam naturale est, quam ut dominia in alios ex voluntate proprii domini transferantur, præsertim quando huiusmodi translatio à lege in foro conscientie non impeditur: & lex Tauri solum prohibet formam contractus in foro exteriori, non autem in foro anime: ut constat ex consuetudine, quæ est optima legum interpres: nullus enim restitutionem fieri ab illo, qui bona omnia alterius per donationem accepit, iussit.

Secunda diffi. An donatio facta per metum valeat?

Abbas Al-
mayn.

DVÆ sunt opiniones. Prima Panor. in c. Abbas. de his quæ vi, & c. affirmantis, talem donationem valere, sed postea per iudicem esse irritandam. Secunda opinio est Almay. d. 15. qui negat valere.

CONCLUSIO I.

DONATIO per quemcumque metum facta est in conscientia nulla. Ratio est: quia donatio debet esse libera: ita enim plerumque extenuat libertatem metus mediocris, aut minimus, atque metus cadens in virum constantem: si quidem, cessante illo metu, qui donat, non donaret. Oppositum videntur tenere omnes Theologi, atque Canonistæ, affirmantes solum, esse nullam donationem, quando metu cadente in constantem virum fit.

CONCLUSIO II.

QUI metu compulsus donavit, & iuramento firmavit, iuramentum adimplere tenetur, & ille cui facta est donatio, vel remittere, si nondum accepit, vel restituere, si accepit tenetur. Definita est in cap. debitores. de iureiurando, ubi ratione iuramenti debitor, ad solvendas vsuras compellitur.

Tertia

Tertia diffi. An donatio facta solo interiori voluntatis actu sit in conscientia valida?

CONCLUSIO I.

QUANDO consensus expressus vtriusque partis non intervenit, donatio est nulla. Ratio est: quia donatio est, contractus, & contractus est attractio voluntatis vtriusque partis, hic autem non fit talis attractio: quia non acceptatur.

Hinc, nulla erit donatio per scripturam, & coram testibus absenti facta, si antequam acceptetur, reuocetur: deficit enim mutua voluntas vtriusque partis, quæ ad donationem desideratur.

Quarta diffi. An donatio facta meretrici ab amante sit valida?

CONCLUSIO.

VALIDA est, nisi nimio amore, amans rationis usum amiserit. Ratio est: quia amor non aufert libertatem, quem admodum metus: propterea quod, amor à voluntate proficiscitur, metus autem sive timor ab extrinseco contra voluntatem infligitur.

Quinta diffi. Valet ne donatio sub conditione facta, conditione non existente?

ANIMADVERTENDUM est primum, valere donationem præsentem in testamento factam secundum ius civile, etiam una ex quatuor conditionibus sequentibus non adimpleta, scilicet, si fuerit conditio impossibilis, ut si testator dixerit: lego Petro 100. si cælum digito tetigerit: vel secundò si fuerit turpis, ut si fecerit tale peccatum: aut tertio, si fuerit matrimonium impediens, ut si non nupserit: aut quartò, si fuerit impeditiva alterius maioris boni, ut si dicat: lego centum, si religionem non ingrediatur. Ratio est: quia huiusmodi conditiones in iure pro non appositis habentur.

CONCLUSIO I.

IN foro exteriori donatio facta sub conditione aliqua, ex iis Et. q. 4. p. 2. f. 3. qua-

quatuor per testamentum, etiam non existente conditione, valet. Definita est in cap. finali, & in cap. verum, de conditionibus appositis.

CONCLUSIO II.

IN foro conscientie donatio sub conditione aliqua ex iis quatuor facta, conditione non existente, non valet, quando colligitur voluntatem testatoris fuisse, ut conditio adimpleretur. Ratio est: quia deficiente conditione, deficit donantis voluntas.

Limitatio.

Est tamen limitanda conclusio, nisi ille, qui donauit voluerit, ut eius donatio secundum ius civile intelligeretur: cognoscitur, autem non fuisse testatoris voluntatem, si fuerit literatus: nouit enim ipse testamentum secundum prædictas leges esse interpretandum.

CONCLUSIO III.

INDEX in foro exteriori iniquè faceret proferendo sententiam contra donantem non impleta conditione vna ex quatuor positis, si insinuauerit testator se noluisse valere donationem, nisi conditione adimpleta. Ratio est: quia iam esset præsumptio legis.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO qui donat est bene iuris civilis conscius, etiam conditione vna ex illis quatuor posita non existente, donatio valet: quia visus est secundum iuris formam donare.

Sexta diffie. An valeat donatio causalis, causa non subsequuta, & modalis, modo non subsequuta?

CONCLUSIO I.

QUANDO donatio causalis, est inter viuos, causa non subsequuta, intentio donantis est omnino consulenda: & idem dicendum est de modali, modo non subsequuta, ut si quis dicat, dono tibi rem hanc, quia recte mea negotia gessisti: si non ita factum fuerit, donantis intentio erit consulenda. Ratio est: quia tunc tollitur omnis scrupulus: alioqui enim nunquam retinens donum, bona fide possidebit: nam ager contra conscientiam, cum sit dubius, à qua dubitatione liberari non poterit, nisi per consultationem.

CONCLUSIO II.

SI causa, vel modus donantis non fuerit expressus, sed præsumptus,

sumptus, nihilominus, vel reddere acceptum, vel donantis intentionem consulere tenetur. Et ratio est: quia aliter mala fide retinebit.

Hinc, puella, quæ accepit munuscula, ut alliceretur, si non consenserit turpitudini donantis, ad restitutionem tenetur: quia deficit voluntas donantis.

APPEN. 1.

CONCLUSIO III.

QUANDO res, ob causam præsentem donatur, & causa non existente accipitur, accipiens tenetur ad restitutionem: quia deficit voluntas dantis, quæ est donationis radix.

Hinc, accipiens Eleemosynam, ficta paupertate, est restitutioni obnoxius.

APPEN. 2.

CONCLUSIO IIII.

SI donatio fuerit in testamento, dispositioni iuris standum est, nisi aliunde testatoris voluntas constet, quia leges disponentes legata conditionalia, causa siue modo, siue conditione non subsequuta, quando contrarium testator non expressit, fundatur in præsumptione, quia præsumunt, quod si aliud testator voluisset, expressisset.

Septima diffie. An valeat donatio modalis alicui facta, ut faciat, quod ratione iustitiæ, vel charitatis facere tenebatur?

CONCLUSIO I.

QUANDO opus est gratis debitum, peccat mortaliter, qui munera, siue pecuniam accepit pro opere præstando, & ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia dans non gratis, & volens, sed inuitus, & ad redimendam vexationem dat.

APPEN. 1.

Hinc, consiliarij regis, iustitiæ ministri, stipendiarij, si quid ultra stipendium accipiant pro ministracione iustitiæ, ad restitutionem tenentur: idem est de reliquis ministris inferioribus iudicium.

Hinc, sacerdotes quando gratis tenentur sacramenta administrare, & pro administracione quicquam recipiunt, ad illius restitutionem tenentur. Constat ex Cano. non sanat. 14. q. 5. datur enim eleemosyna plus solita ad redimendam vexationem: ideo caueant sacerdotes libentiùs confessiones offerentium pecunias, quam non offerentium audientes.

APPEN. 2.

APPEN. 3. Hinc, recipiens donum, vt ab opere illicito. v.g. ab homicidio, &c. abstineat, ad restitutionem tenetur.

CONCLUSIO. II.

PRO opere debito ex præcepto rectè pecunia exigitur, quæ operanti à lege statuitur: dignus enim est operarius mercede sua.

LUC. 10.

APPEN. 4. Hinc, sacerdos pro administratione sacramentorum decimas, & medicus pro curandis infirmis, quos ex præcepto (si non esset alius medicus) curare teneretur, aliquid exigere poterit, atque etiam testis non pro testimonio dicendo, sed quia aliquid eius causa consumpsit, & lucrari poterat.

CONCLUSIO. III.

PRO opere, siue ex iustitia, aut charitate, vel ex præcepto debito, aut pro opere supererogationis licebit pecuniam dare, & recipere non animo vtendi, aut emendi illud opus, sed inducendi alium ad tale opus exercendum. Colligitur expressè ex cap. quam pio. 1. q. 2. & ex cap. et si quæstiones. de symonia.

APPEN. 5. Hinc, Episcopus, cui datur aliquid, vt libentiùs digniori faueat, & Iudex, cui munus tribuitur, non ad redimendam vexationem, quia vir bonus censetur, sed vt faciliùs, & libentiùs benè iudicet, & testis, cui eadem ratione aliquid datur, ad restitutionem minimè tenetur: quia dans non inuitus dat, neque symonia aliqua committitur.

Octaua diffic. An qui accepit donum ob turpem causam, & qui promissit, causa turpi subsequuta, promissum adimplere teneatur?

CONCLUSIO. I.

SI conditio nondum est completa promittens contractum rescindere tenetur: Ait enim Isidorus: In malis rescinde fidè, in turpi voto muta decretum: tenetur enim impedire flagitium committendum, quod nisi rescindendo contractum impediri nõ potest.

Isidoro.

CONCLUSIO. II.

FLAGITIO iam commisso, promittens pecuniam pro illo committendo, promissum soluere tenetur. Constat ex cap. debitores. de iureiurando. lege. q. de voto.

CON-

CONCLUSIO. III.

QUI accipit pecuniam pro flagitio commisso, illam restituere minimè tenetur: quia dans spontè dedit. De hac re supra.

Nona diffic. An qui promissit rem certam, quam ante traditionem aliquo modo alienauit, æquivalens restituere teneatur?

CONCLUSIO.

QUI promissit aliquid in specie, vt equum, &c. tenetur, sub pena peccati mortalis adimplere promissum indiuiduum illius speciei, aut æquivalens reddendo: tenetur enim homo homini iure naturæ fidem seruare, etiam non interueniente iuramento, & peccans promittens rem grauem, & non potens illam præstare.

Decima difficul. Licet ne pecuniam accipere pro iniuriæ remissione?

CONCLUSIO. I.

NEQVAQVA M licet: nam remittere iniuriam est animi reddendi malum pro malo remittere, & cum talis remissio sit opus spirituale, esset symonia, pecuniam pro illa recipere: debemus enim gratis delicta proximis remittere, quemadmodum nobis Deus condonat.

CONCLUSIO. II.

AB actione iniuriarum integrum est pro pecunia recedere. Constat ex Cano. si quis contritatus. dist. 40. & ex glossa ibidè. Nam qui iniuria affectus est, non tenetur damna illata in persona, fama, aut fortuna remittere: propterea quod, lege diuina solum obligatur ad deponendum animum sumendi vindictam, aut reddendi pro malo malum. Difficilimum tamen est discernere, deposuerit ne vindictæ animum, quem quidem habet, si gaudeat, vt aduersario similis iniuria inferatur.

f. 5. QVÆ-

QUESTIO DE PRÆSCRIPTIONIBVS.

Mediu q. 16.

17. & 18. Ca-

stro de l. poro.

c. 5. lib. 2.

Sicut verb. præs-

cript. 1. & 2.

Mediu. q. 16.

Soto lib. 4. q. 5

artic. 4.

Art. I. Quisnam est Præscriptio?

CONCLUSIO.

PRÆSCRIPTIO est dominium acquisitum authoritate legis post temporis spatium à lege permissum. Hæc conclusio, quæ continet præscriptionis definitionem, intelligitur facile positus his, quæ ad legitimam præscriptionem desiderantur, quæ quidem sequentibus propositionibus comprehenduntur.

PROPOSITIO I.

AD legitimam præscriptionem continua possessio rei præscribendæ per totum tempus à lege decretum est necessaria, ut si lex decennium statuat, illam continuis decem annis possidere debet.

APPEN. 1. Hinc, qui finito quinquennio, rem alienaret, & postea per aliud quinquennium possideret, non præscriberet.

PROPOSITIO II.

EST etiam necessaria bona fides in possidente, id est, ut toto tempore præscriptionis non sit rei alienæ conscius. Constat de reg iur. in 6. quia possessor malæ fidei nunquam præscribit.

PROPOSITIO III.

EST quoque necessarius in præscribente titulus, id est, actus, quo dominium transferri solet.

APPEN. 2. Hinc, possidens rem inuentam, non præscribit: quia detentio rei inuentæ nunquam transfert dominium.

APPEN. 3. Hinc, neque fur, aut latro præscribere potest, propter eandem rationem. Vide glossam in cap. si diligenti. de præscriptionibus.

PROPOSITIO IIII.

EST quartò necessarium, ut res præscribenda sit talis naturæ, ut à iure præscribi non prohibeatur.

APPEN. 4. Hinc, subditus præscribere non potest contra Prælati obedientiam, ut in aliquo casu obedire non teneatur.

APPEN. 5. Neque etiam, ut stipendium visitanti Episcopatum aliquis solvere nõ teneatur, ut constat ex cap. cum ex officio. de censibus.

APPEN. 6. Tum nec potest quis præscribere, ne Ecclesiasticum interdictum seruari teneatur. Ut definitum est in cap. Alma mater. de sententia excommunicationis. in 6.

Neque

Neque laicus ius patronatus, aut ius exigendi decimas (ut habetur in cap. causam. de præscriptionibus) præscribere potest. APPEN. 7.

Neque limites vnius diocesis ab alia præscribi possunt, ut in c. super. eo. de parochiis est definitum. APPEN. 8.

Neque homo liber præscribi potest: quia prohibetur. 16. q. 3. APPEN. 9. Cano. placuit.

Neque publicæ res, ut viæ, plateæ, &c. quia prohibentur lege præscriptio. C. de opere publico. APPEN. 10.

Neque pensiones, vel tributa, quæ Principi, Reipublicæ, aut civitati soluuntur: ita definitur dicto Cano. placuit. APPEN. 11.

Neque res dotalis, aut pupillorum, durante pupillari ætate, quæ est vsque ad 14. annum, aut bona minorum sine iuris solennitate credita, vel bona Ecclesiæ absq; consensu Capituli alienata: quia eorum alienatio à lege, & à iure præscribi prohibetur. APPEN. 12.

Neq; res, quæ à testatore alienari prohibetur: quia hoc ius vetat per textum, & glossam in lege. 2. C. de vsucapio. pro emptore. APPEN. 13.

Neq; res possessa alieno nomine, ut commodata: quia quod alieno nomine retinetur, non verè possidetur. APPEN. 14.

Neque res emptæ ab eo, cui est interdicta suorum bonorū administratio: nam, ut res minorum præscribi non possunt, ita neq; aliorum, quibus dantur curatores propter suarum rerum abusum. APPEN. 15.

Neque currit præscriptio contra ignorantem: quia non est in culpa, qui ignorat rem ab alio possessam esse suam, neque contra impeditum, ut contra excommunicatum, cui non datur actio in iudicio, nisi fuerit in mora petendi absolutionem. APPEN. 16.

Tandem neque qui præcario possidet, id est, ad præces veri domini, nec debitor præscribere possunt: neque emphyteota, id est, qui emit agrum ad tempus per suam, aut filiorum vitam: neq; censuarius, qui per aliquod tempus pensionem non soluit: quia hi omnes non habent bonam fidem, cum sint rei alienæ conscij. APPEN. 17.

I. Dubium. Quot modis præscriptio interruptitur?

RESPONDEO, Variis. Primò per malam fidem superuenientem ante præscriptionem finitam, ut habetur in cap. Soto. eodem articulo. 1. 16. fin. de præscriptionibus. Secundò per litis contestationem, id est, per petitionem actoris in iudicio, & per responsum illius, contra quem agitur, & aliis modis apud Siluestrum.

II. De-

¶ I. Dubium. Est ne idem prescriptionum tempus?

Sot. art. 4. cita-
to.

RESPONDEO, Varia sunt tempora: est enim longum, vt annorum, inter præsentis 10. & 20. inter absentes, atque hoc contra laicos, & priuatas personas, &c. longissimum 40. annorum contra Ecclesiam, & contra Romanam Ecclesiam 100. annorum, in his autem Iuris periti sunt consulendi.

Soto eadem lo-
co.

Art. 11. Au finita prescriptione legitima, si dominus rei inueniatur, præscribens iure prescriptionis possit illam in foro conscientie retinere?

GLOSSA in cap. vigilanti. de præscriptionibus. tres citat opiniones, quarum prima affirmat teneri ad restitutionem, quocumque tempore conscientia rei alienæ superuenierit.

Secunda opinio asserit possidentem teneri ad restitutionem, si titulo gratuito donationis possideat, non autem, si titulo oneroso scilicet, emptionis.

Tertia tenet absolute, finita prescriptione, cum bona fide, esse tutum, in conscientia, & ad restitutionem minimè teneri, quam sequitur Soto. Adrianus optimè distinguit: nam, aut ille, contra quem præscribitur, fuit negligens in recuperando sua bona, quia potuit, & illa recuperare destitit, aut fuit negligens, quia ignorabat rem suam esse apud alium, aut nesciebat apud quem esset, vel aliqua iusta de causa sciens rem apud alium esse recuperare, aut reperere non potuit.

CONCLUSIO I.

QUANDO creditor fuit negligens in repetendis suis bonis, & præscribens bona fide, & titulo habuit possessionem, tunc, finito prescriptionis tempore, ad restitutionem non tenetur: hæc est Scoti, & Adria. & Siluest. vbi supra, qui dicit, esse omnium Theologorum. Definita est expressè in cap. sanctorum. de prescriptionibus. & in cap. placuit. 16. q. 3.

Siluest.
Adria.
Soto.

APPEN. I.

Hinc, emens rem furtiuam bona fide, si per triginta annos illam possideat, ad restitutionem non tenetur. Ita definitur in lege, si aliena. ff. de usufructibus. perinde qui emit à minori, quem maiorem esse arbitrabatur, vt colligitur ex text. & glossa in e. de rebus

rebus Ecclesiæ non alienandis. idem dicendum est de illo, cui est res furtiua legata, si per 30. annos bona fide illam possideat: ita habetur § furtiuè. instituta de usufructibus. Idem quoque iudicandum de hærede singulari in rebus furtiuis, defuncto succedente.

Hinc, qui per tempus immemorabile decimas non soluit, ad restitutionem non tenetur: quia potest illas præscribere: est tamen diligenter notandum, Theologis, vt semper in his consulant Iurisperitos, qui si dixerint in casu, de quo interrogantur, habere locum prescriptionem, tunc præscribens ad restitutionem non tenebitur: sin minus, erit restitutioni obnoxius.

APPEN.

CONCLUSIO II.

QUANDO ille, contra quem præscribitur, toto prescriptionis tempore fuit impeditus, vel ignorantia, vel alio iusto impedimento, quominus rem suam apud alium retentam peteret, etiam finita prescriptione (si fuerit rei alienæ conscius) ad restitutionem suo domino faciendam tenebitur. Patet, quia ratio, ob quam lex transfert dominium in præscribentem est ad puniendam negligentiam domini, qui rem suam per longum tempus negligit, vt expressè in cap. vigilanti. habetur, & cum in præsentia ratio legis esset, cessare debet lex, præsertim pœnalis. Hæc conclusio est Adri. vbi supra, & Medina, & Siluest. contra Soto hac distinctione.

Prima diffic. Possessor malæ fidei, finita prescriptione, erit ne in conscientia tutus?

Castro vbi sup?
c. 11. §. 4. prin-
cipali. Adria.
Jaredi. Panor.

GLOSSA in cap. finali de præscriptionibus, & Adria. in hac materia varias citant opiniones, quarum prima dicit: omnes leges ciuiles concedentes præscriptiones 30. aut 40. annorum, cum mala fide non esse per cap. finale de præscriptionibus reuocatas. Secunda opinio est Panor. in cap. finali. citato, asserentis leges omnes concedentes malæ fidei præscriptionem, esse omnino per ius canonicum abrogatas. Tertia opinio est Medina, quæ dicit quoad res, quæ sunt apud præscribentem, requiri bonam fidem in præscribente, & quantum ad hoc esse prædictas leges ciuiles reuocatas: non autem quantum ad ius petendi, vel exigendi aliquid debitum, aut seruitutem: vt si statuto caueatur, vt debitum amittatur, si per triennium non petatur. Quarta opinio est Adria. distin-

distinctis de mala fide, quam potest quis habere cum peccato, & sine peccato.

CONCLUSIO I.

Ius Canonicum reuocans præscriptiones malæ fidei, leges civiles negantes in iudicio actionem domino rei præscriptæ, non reuocat: nam cum leges illæ sint iustissimæ, quia puniunt negligentiam domini, propter quam rerum dominia confunduntur, quod quidem indetrimentum Reipublicæ redundat, non erunt profectò per ius Canonicum reuocata.

CONCLUSIO II.

Ius Canonicum malæ fidei præscriptionem reuocans, leges civiles transferentes dominium in malæ fidei possessorem abrogat: nam quantum ad hoc leges illæ sunt iniustæ, & contra ius diuinum, & naturale. Iniquum enim est, ut conscius rei alienæ (iure canonico hoc expressè prohibente, ut ex cap. finali. citato constat) præscribat.

APPEN.

Hinc, debitor vectigalium tenetur in conscientia restituere, quando quaestor vectigalium per triennium ab illo vectigalia petere neglexerit, licet, finito trienio, in iudicio ratione præscriptionis conuinci non possit: quia est possessor malæ fidei. Perinde iudicandum est, de domino, à quo per negligentiam famulus stipendium non petit.

Panor. Adria.
Medi.
Sot. art. 4. ubi
supra.

Secunda diffc. Poterit ne aliquis præscribere rem alienam habens, dubiam conscientiam?

Dubi? quis sit.

DVBIVS dicitur, qui est incertus, & habet argumenta in utranque partem, quorum ratione neutri parti assensum præstat. glossa in cap. finali. de præscriptionibus. & Panor. cù glossa. & Medina partem affirmantem tenent. Adria. in hoc tractatu partem negantem defendit.

CONCLUSIO I.

STANTE conscientia dubia, sit ne meum, an tuum, quod possideo, ad restitutionem non teneor: nam, ut in pari causa turpitudinis melior est possidentis conditio, ita in præsentia.

CONCLUSIO II.

TENETVR tamen, quia dubius est, omni modo possibiliter inue-

Soti est art. 4.
q. 5. lib. 4. de
iust. & iur.

investigare veritatem: Alioqui enim habebit iam ignorantiam, quæ est culpabilis: quare vel tenetur diuidere bona cum suo riualli, vel si fuerit incertus, pauperibus dare.

CONCLUSIO III.

QUI ita dubius est, possideat ne alienum, &c. durante conscientia dubia, præscribere non potest: nam qui talem conscientiam habet, tenetur habere animum paratum ad restituendum alienum, etiam si post mille annos fuerit veritas comperta: & qui præscribit, finito præscriptionis tēpore, ad restitutionem nõ tenetur.

Dubium. An quando defunctus habuit malam fidem, scilicet, se rem furtiuam detinere, hæres illius præscribere possit?

SOTO, ubi supra, partem affirmantem tenet, nihilominus cum glossa in §. furtiuè. instituta de usucapionibus. multos ibi text. adducendo, dicendum est, talē hæredem, siue vniuersalē, siue particularē, nullo tempore præscribere posse, quantumcunq; bonam habeat fidem: cæterum si hæres bonæ fidei rem furtiuā alteri vendat, emptor spacio 30. aut 40. annorū præscribere potest.

PROPOSITIO.

HAERES autem bonæ fidei, defuncto bonam fidem, siue titulum habenti, succedens præscribere potest: quia ipse habet titulum hæreditatis. v.g. Defunctus bona fide possidebat rem alienā domi inuentam: hic non habet titulum, sed bonam fidem, quæ quidem res præscribitur ab hærede, cum titulum, & bonam fidem habeat. Hæc de præscriptionibus.

QUESTIO DE LVDI RESTITVTIONE.

Art. Vnicus. An qui lucratur pecuniam contra legis prohibitionem, ante iudicis sententiam ad restitutionem non teneatur?

TRES sunt opiones. Prima Paluda. affirmantis teneri in conscientia, vel pauperibus, vel amittenti illam, restituere, quocumque ludo illam acquisierit, nisi sit ludus Reipublicæ utilis, ut est hastiludium. Secunda est S. Tho. afferentis ad restitutionem obli-

Alexan. Alex.
3. p. q. 86. m. 3
S. Tho. 2. 2. q.
32. Ric. ars. 5.
q. 8. Jul. q. 23.
Soto lib. 4. q. 5
Pater Alcozer
in sua summa
de los juegos.
Castr. del. pen.
lib. 2. c. 11. Sil
uest. ver. Indus

obligari, quando ludus lege prohibetur. Tertia est Alex. & Silue. qui docent ad nullam restitutionem teneri lucrantem ludo prohibito, demptis casibus infra exponendis.

CONCLUSIO I.

LUCRANS pecuniam in ludo neque iure naturali, neque diuino ad restitutionem tenetur: neutro enim iure tenetur aliquis ad restitutionem, nisi propter iniustam acceptionem alieni, aut detentionem, quæ fit inuito domino, & cum lucrans pecuniam in ludo non retineat illam, inuito domino, ad nullam restitutionem tenebitur.

CONCLUSIO II.

NEQUE iure canonico, aut ciuili aliquis ad restitutionem talis lucri obligatur: quia leges prohibentes ludum dominij translationem non prohibent: quemadmodum leges venditionem à minori factam impediunt: nam quando lex prohibet dominij translationem, non imponit pœnam, quemadmodum lex Cano. imponit ludentibus: vt constat ex Cano. Episcopus. 35. d. & in cap. clerici. de vita, & honestate clericorum.

CONCLUSIO III.

AMITTENS pecuniam in ludo, illam in iudicio repetere potest, & lucrans damnatus à iudice soluere tenebitur: constat per authenticam alearum vsus. C. de rescriptis. leges enim prohibentes ludum, amittentibus actionem in iudicio tribuunt.

Siluest. l. 2. 13
12. 4/ Castro.
ubi sup.

I. *Dubium.* In quibus casibus aliquis ad restitutionem pecuniæ ludo acquisitæ tenetur?

RESPONDEO, In multis casibus, qui sequentibus propositionibus continentur.

PROPOSITIO I.

TENETUR quando ludens non est dominus pecuniæ amissæ. Hinc, qui lucratur à filio familias, qui est in potestate patris, tenetur restituere: quia non est dominus pecuniæ amissæ; nisi sit parua quantitas pecuniæ deperditæ: vel habeat partem diuitem: vel ex voluntate patris luserit: nam licet, non consenserit, consentire tamen tenetur: vel nisi sint bona castrensia, vel quasi castrensia, nam eorum dominium habet.

Hinc,

APPEN. 7.
Limitatio.

Hinc, qui lucratur pecuniam à seruo, siue à religioso, est quodque restitutioni obnoxius: quia nullus istorum dominium bonorum habet. APPEN. 2.

PROPOSITIO II.

SI ludens habet dominium bonorum, est tamen eorum administratio sibi interdicta, non potest in ludo pecuniam amittere, & qui lucratur ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia, vt non valeat donatio, siue alienatio ab illo, per quemcunque alium contractum facta, ita neque valebit alienatio facta per ludum.

Hinc, qui à minore existente sub tutore, aut curatore lucratur, ad restitutionem tenebitur. APPEN. 3.

Perinde qui lucratur à coniugata: quia non habet administrationem bonorum sibi, & marito communium, neque etiam dotis. Ratio est: quia lex prohibet alienationem per istas personas factam, nisi mediante autoritate superioris, curatoris scilicet, aut tutoris, aut mariti, fiat alienatio. APPEN. 4.

Intelligendum hoc est, nisi paruitas materix excuset, aut mulier, vltra dotem habeat aliquorum bonorum administrationem, illa enim in ludo amittere poterit. *Limitatio*

Hinc, religiosi studentes, vt non possunt alienare bona ratione alimenti data, ita neque inter ludendum amittere. APPEN. 5.

PROPOSITIO III.

QUANDO persona, cui prohibetur alienatio, vt filius familias, aut minor pecuniam, à colluffore hoc ignorante, lucratur, tenetur ad restitutionem: non autem si colluffor volens, ac lubens ad ludendum cum prohibito accesserit. Et ratio est quia volenti, & consentienti non fit iniuria: tum etiam, quia filius familias non prohibetur dominium acquirere. Hæc propositio est Gabr. & Silue. Oppositum tenet Pater à Castro.

PROPOSITIO IIII.

QUANDO religiosus habet facultatem donandi certam pecuniam, aut rerum quantitatem, illam per ludum in alium transferre poterit. Hæc est patris Alcocer, demptis tamen religiosi ordinis minorum, quorum Prælati non possunt facultatem alienandi concedere, etiã si, inquit, intentio Prælati tacita fuerit, vt per ludum talis pecuniæ quantitas non alienaretur. Opposita opinio est etiã probabilis, quia religiosus non habet facultatem in alium domi-

F. t. q. l. 4. p. 2.

t nium

nium transferendi, siue usum rei contra voluntatem tacitam, siue expressam Prælati: & nunquam talis fuit Prælati voluntas, ut ludo illa pecunia alienaretur.

PROPOSITIO V.

QUANDO alter ludentium in ludo fraudem commisit, quicquid fraudulenter lucratus est, restituere tenetur: nam collusor intentionem transferendi dominium, interueniente fraude, nunquam habuit, & si fraudem nouisset ad ludum non accessisset: committitur autem fraus, quoties leges inter ludentes constituta, non seruantur.

DD. ubi supr.

II. Dubium. Quid si alter ludentium sit peritissimus?

PROPOSITIO I.
SI ambo sunt ignoti, quod peritissimus tunc lucratur, quando imperitiam aduersarij ignorat, restituere non tenetur.

PROPOSITIO II.

INTELLECTA autem aduersarij imperitia, & se longè peritior intelligens, tenetur, aut à ludo recedere, vel tantam palmam aduersario concedere, quanta, ut par sit utriusque conditio desideratur: alioqui enim fraudulenter lucraretur: nam æquipollent fraudem committere, & aduersarium scientia multò inferiorem pecunia expoliare.

III. Dubium. Quid si ambo antea se nouerant?

PROPOSITIO I.

SI imperitus perito dixerit, age, quicquid lucratus fueris, tibi condono, non tenebitur peritor ad restitutionem, volenti enim, & consencienti, non fit iniustitia.

PROPOSITIO II.

PERITOR restituere tenebitur, etiam si imperitus volens, & sciens ad ludum accedat, si non dixerit, tibi, quicquid lucratus fueris, condonare volo: quia cupiditas lucri excæcat illum, ne excessum peritiæ aduersarij animaduertat: tum etiam, quia non vult transferri dominium, nisi seruatis ludi legibus, præsertim ludentium æqualitate. Hæc est opinio doctissimi Patris Francisci Alco-

Alcocer.

ceri opinio opposita est Medinæ. Et ratio illius est: quia imperitus volens, & sciens aduersarij peritiam, & ad ludum accedens iuri suo renuntiare videtur, & cum volenti, & consentienti non fiat iniustitia, peritus non erit restitutioni obnoxius.

Medina.

III. Dubium. Qui inducit aliquem ad ludendum timore mortis, vel amissione alicuius boni temporalis siue rubore aliquo, si lucratur, tenebitur collusor restituere?

Siluester ver.
ludus. q. II. So
to ubi sup. ar.
tic. 2.

S. Tho. 2. 2. q.
32. ar. 7. ad 2.

Caiet.

Siluest.

Castro.

CONCLUSIO.

QUI dicit alteri: Ego te interficiam, si mecum non luseris, vel non solam pecuniam, quam lucratus es: vel coram aliis dixerit: Si non luseris mecum, miseris iudicaberis, ad restitutionem tenetur: quia deest libertas in inducitur, quæ est potissima radix iustitiæ translationis. Hæc est S. Thomæ & Caietani ubi supra S. Thomæ & Siluestri & Patris à Castro de lege pœnali.

V. Dubium. Quid si ita inductus aliquid fuerit lucratus?

RESPONDEO, Pater Alcocer defendit teneri ad restitutionem inducenti. Et ratio est: quia ut non potuit amittere, ita neque lucrari.

Cap. 2. r.

Alcocer.

Vzeda.

Contraria opinio est peritissimi sacre Theologiæ apud D. Franciscum Salmanticæ prælectoris Patris Gasparis Vzeda, propterea quod, inquit, inducens liber ad ludendum accessit, ac proinde translatio per illum facta, in ludo valebit.

VI. Dubium. Qui ludit pecunia credita, tenebitur ne ad pecuniam in ludo amisse restitutionem?

Siluest.

Castro.

Soto ubi sup.

DVÆ sunt opiniones. Prima est Patris à Castro, & Soto affirmantium amittentes pecuniam creditam, non teneri in conscientia ad illius solutionem: quia lege cautum est in Castellam, ne quis pecunia credita ludat: extra Castellam verò, ubi ius tantum commune seruatur ad restitutionem teneri. Hoc sequitur Pater Alcocer cap. 30. & 31. in tractatu (de los juegos) Opinio tamen Adriani probabilior videtur.

Adria.

Alcocer.

CONCLUSIO I.

NULLA etiam lege prohibente ludum pecunia credita, amittens pecuniã est ad illius solutionem obligatus. Et ratio est: quia cum ludens pecunia credita, posset illam repetere coram Iudice post solutionem factam, poterit quoque illam ratione mutue compensationis retinere, quanuis ratione promissi illam soluereteneatur.

CONCLUSIO II.

QUANDO in regno Castellæ sunt bella, milites tabulis, aut alea ludentes ad restitutionem tenentur. Constat ex lege l. tit. 2. lib. 8. ordin. regal. verum lex hæc solum obligat milites, & in regno Castellæ existentes: quia leges curiæ Castellæ alia regna Inuictissimo Regi nostro Philippo subiecta minimè obligant.

CONCLUSIO III.

IN omnibus casibus, in quibus aliquis ad pecuniæ ludo acquisitæ restitutionem tenetur, obligantur etiam, qui talis ludi, & fraudis causa fuerunt.

APPEN. I. Hinc, habens domum ad ludendum paratam, & alios ad ludendum inuitans, si fraudis faciendæ, aut iam factæ conscius fuerit, quicquid fraude acquisitum fuerit, restituere tenebitur, si tamen fraudis faciendæ, aut iam factæ conscius fuerit.

APPEN. 2. Perinde etiam tenetur habens domum paratam ad ludendum si est causa, ut filiusfamilias, aut alius, qui alienare non potest, pecuniam amittat. Et ratio conclusionis est: quia non solum malefactor, verum etiam omnes, qui sunt damni, causa, ad damnum refarciendum tenentur, ut usurarius, & eius ministri, de quibus supra.

VII. Dubium. Quid, si aliquid contendant inter se, sit ne aliquod factum vel faciendum, aut quod hoc, aut illud eueniat, sub certa pecuniæ quantitate?

HOC genus ludi vulgus (apuestas) nominatur.

CONCLUSIO I.

QUOD hoc genere ludi quis lucratur, restituere non tenetur, etiam si contentio de re illicita sit, verbi gratia, si vnus, dicat alteri, ne dicas patri verbu contumeliosum, alioquin, vel tu mihi,

mihî, vel ego tibi 100. ducatos dabo. Et ratio est: quia quanuis res sit prohibita, pecuniæ tamen translatio voluntaria est, & nullo iure impedita, siue prohibita. Opinio opposita est probabilis, admodum, quo illam Pater Alcocer defendit, vbi subiungit propositionem sequentem notatu dignissimam.

PROPOSITIO

SI contentio super rem, alioquin licitam, sub pœna excommunicationis prohibeatur, quod tali contentione acquiritur, & retinetur, iure quidem acquiri, & retineri dicitur.

VIII. Dubium. Quando lucrum ex ludo est restituendum, cui est faciendâ restitutio?

RESPONDEO, Suprà in quæstione, cui sit faciendâ restitutio, huic dubio satisfacimus.

IX. Dubium. Poterit ne quis propria autoritate accipere rem collusionis titulo recompensationis, & à petitione pecuniæ in iudicio abstrahere?

ADRIA. hoc licere opinatur. Soto lib. 4. de iustitia, & iure. q. 5. vbi citat Adrianum, est dubius circa hanc rem.

PROPOSITIO.

SI aliquis titulo recompensationis occupasset bona lucrantis, vel debitum retinisset, non esset ei restitutio præcipienda: quia potest eius factum iuxta probabilem Adriani opinionem defendi. Hæc de ludo.

QUÆSTIO DE CAMBIIS.

Art. I. Quid, & quotuplex est cambium?

CAMBIRE est vnam rem cum alia siue eiusdem, siue alterius speciei permutare. Mercatorum tamen vsus fuit, ut nomine cambij permutatio pecuniæ vnus generis pro mutatione pecuniæ alterius, siue eiusdem generis, sed alterius loci intelligatur.

Et. q. 4. p. 2.

c 3 CON

Caiet. Nauarr.
Medin. C. de
rest. de sequen-
tibus diffic.

Sot. lib. 6. de in-
st. & iur. q. 8.
vsque ad finem
lib.

CONCLUSIO I.

CAMBIVM est permutatio pecuniae pro pecunia statim reddenda, vel si reddatur post tempus in alium locum, non est habenda ratio solutionis propter temporis spacium, sed propter loci distantiam: vt si Valentiae cambiatur pecunia, Romae solvenda: haec est cambij descriptio, qua per particulam, statim reddenda distinguitur à mutuo, in quo datur pecunia post aliquod temporis spacium reddenda, in cambio verò statim, nisi loci distantia impediatur, tuncque nulla, vt infra dicitur, potest haberi temporis ratio. Conueniunt autem mutuum, & cambium, quod vterque contrahentium pecuniae permutatae in aliud transfert dominium.

Variae sunt cambij diuisiones, diuiditur enim in realem, & fictum, rursus in purum & mixtum, tertio in iustum, & iniustum, & dubium. à Caiet. 4. à Nauarro proponuntur septem cambiorum genera ad quae omnes cambiorum contractus, siue iusti, siue iniusti reducuntur, quorum primum est per officium, secundum minutum, tertium per literas, 4. per translationem realem. 5. ratione lucri cessantis. 6. depositarium. & 7. ratione permutationis, aut venditionis pecuniarum. Vltima diuisio, qua omnia haec cambiorum genera comprehenduntur est, qua cambium diuiditur in cambium per officium, & per literas: rursus cambium per literas fecatur in cambium ratione translationis pecuniae ex vno loco in alium, vel ratione permutationis, & translationis simul.

Artic. II. An cambium per officium sit licitum?

V. G. liceat ne habere mensuram paratam, vt omnibus indigentibus pecunia mutuari possit, hac lege, & conditione, vt tempore solutionis aliquid ultra sortem mutuanti reddatur.

DVÆ sunt opiniones. Prima Dur. quem sequitur Medina, qui affirmat licere: huius sententiae dicitur fuisse Scot. d. 15. q. 2. quod nec somnauit: nam Scot. loquitur de negotiatione licita, quae fit emendo, & vendendo in Repub. non autem de cambiis, quae ipse de usuris verba faciens, damnauit.

Nauarro, arbitratu hoc licere auctoritate Reipublicae tantum. Opposita opinio est Caietani asserentis cambium per officium nullatenus esse licitum.

CON-

CONCLUSIO.

CAMBIVM per officium, vt in titulo artic. proponitur, nullo modo est licitum: est enim usurarium, vt constat ex definitione usurae, quae est, recipere aliquid ultra sortem ratione mutui, quod quidem ita est intrinsecè malum, vt nulla ratione sit licitum.

Artic. III. An cambium per minutum sit licitum, in quo ratione permutatae pecuniae aliquid ultra sortem exigitur?

Medi. ubi sup.

V. G. si detur à campfore moneta argentea pro aurea hac lege, vt sibi pro singulis aureis tria, aut 4. dipondia reddantur.

CONCLUSIO I.

TALE cambium per minutum est licitum. Ratio est: quia permutatio pecuniae est licita, & tale cambium est permutatio pecuniae vnius generis pro pecunia alterius generis.

CONCLUSIO II.

INTEGRVM est campforibus ratione permutatae pecuniae aliquid ultra valorem pecuniae, quam reddunt exigere: sunt enim ministri publici, Reipublicae hac in re seruietes, nam vt aliis mercatoribus fas est ratione laboris, & expensarum merces carius vendere, quam emerunt, ita etiam integrum erit campforibus ratione laboris, & expensarum, quas consumunt in congregandis, & conseruandis pecuniis, aliquid ultra valorem pecuniarum quas reddunt, exigere.

CONCLUSIO III.

HOC idem, quod licet campfori publico, est etiam licitum cui: cunque permutanti pecuniam. Ratio est: quia in hoc casu non est mutuum, sed permutatio, atque ita ratione laboris, vel alterius in commodum aliquid exigere licebit. Ita enim decretum est in quadam pragmatica regia. Oppositum tenet Caiet. cauere tamen debent campfores, ne ratione permutationis, plus quam à lege statutum est, exigant.

Artic. IIII. De cambio per literas?

HOC cambium sub hac forma celebratur, accipe 100. nummos aureos Valentiae, & da illos mihi Romae.

Soto lib. 6. &
Medi. ubi sup.
Caiet. in hoc tractatu
etiam.

t 4 CON-

CONCLUSIO I.

TALIS cambium per literas est licitum, si minus in vno loco, quàm sicut acceptum in alio reddatur. Ratio est: quia campfor hic tantum exigere potest, quantum si translator pecuniæ conduceretur, ratione laboris, & expensarum peteret: suum enim laborem, & expensas in hoc ministerio Reipublicæ vtili campfores consumunt.

CONCLUSIO II.

HÆC cambia non solum extra Hispaniam, verum etiam intra eandem sunt licita, vt si datur literæ Metinæ, ad Toletum, vel ad alium quantumcunq; finitimū locum: eadem est enim ratio cū biendi ad proximū, & ad distantē locum, & vt ad distantē licet, ita ad proximū: non tamē tanta pecunia est exigenda ad proximū locum, quanta ad distantem: quia non tantum periculi est timendum, neque tot expensæ fierent, si famulo pecuniæ darentur, vt ad proximū locum, sicut ad distantem transferret.

CONCLUSIO III.

CAMBIA, quæ per literas ad loca distantia finguntur, sunt omnino illicita, & vsuram palliatam continent. v.g. si quis diceret mercatori, da mihi Metinæ 100. & reddam tibi Vlyssonæ totidem, vbi accipiens fingit se habere cambium, quod nō habet vbi etiam singuli argentei duobus dipondiis nostros superant. Est enim contractus vsurarius, quia dans pecuniam Metinæ tempore solutionis, accipit vltra fortem ratione mutui, quod hac cambij forma palliauit.

Prima diffic. An in cambio per literas aliquid ratione expectatæ solutionis ex parte dantis pecunias campfori in alium locum transferendas, & ratione breuioris solutionis ex parte campforis exigi possit?

V.G. sit pretium iustum transferendi 1000. à Metina ad Flandriam 100. dicatq; dominus pecuniæ campfori, si remittis mihi 30. ex 100. quæ eram tibi in Flandria soluturus, expectabo te per duos menses, (y no sea a dia vista, id est, que se pague el dia siguiente de spues de vista la cedula) vel sit casus ex parte campforis, vt dicat campfor recipienti literas, Hispali sunt tibi soluendæ pecuniæ, & reditu-

diturus 100. per 1000. si autem post mensem redditurus es 80. licebit ne tunc ratione breuioris solutionis plus exigere.

CONCLUSIO I.

RATIONE breuioris solutionis in cambio per literas, plus exigere, quàm esset propter tardiores solutionem reddendum campfori haud licet: quia talis exactio est vsuraria omnino, & mutuo æquipollet: idem enim est, ac si diceret: debeo tibi 1000. ducatos, si tibi statim vis soluam, remissurus es 100. si post mensem 80. quod quidem est apertissima vsura ratione expectatæ, vel anticipatæ solutionis.

CONCLUSIO II.

DANTI nummos Metinæ, vt sibi Vlyssonæ, aut in Flandria reddantur, ratione dilatatæ solutionis, non licet campfore iusto pretio defraudare. Est enim manifesta vsura, idem enim est recipere aliquid pro expectatæ pecuniæ solutione, ac si diceretur, remitte mihi 10. quæ tibi debeo, & accipe pro mense mutuum. Nullo nanq; modo in cambiis est habenda ratio ad tempus solutionis, vt plus, vel minus aliquod exigatur: quia esset iam cambium vsurarium: quod est diligenter confessoribus animaduertendum.

CONCLUSIO III.

CAMBIVM intra eundem locum, in quo ratione dilatatæ solutionis, aliquid vltra fortem exigitur, omnino illicitum, & vsurarium est. Constat conclusio ex definitione vsuræ supra posita. Vnde sequitur, omnes huiusmodi campfores in statu damnationis esse.

Secunda diffic. An in cambio per literas, quando pecunia à campfore datur, liceat plus ratione loci exigere?

Soto.
Nauar.

EXEMPLI gratia: interest maximè campfori transferre pecuniam Vlyssonam, atque etiam mercatori accipienti illam Metinæ à campfore idem conuenit, est. modò difficultas posita: an in cambio, &c.

Opinio Soti est, sine discrimine approbari huiusmodi contractum. Nauarro quinque modis hoc considerari posse docet, & vltimo, atq; 5. modo asserit, ratione permutationis. hoc fieri posse.

t 5 Et.

Et ratio illius est: quia permutatur pecunia præsens pro absente, & cum omne præsens sit absente pretiosius, ideo intra pecuniã datam, aliquid amplius ratione pecuniæ absentis exigere, & accipere poterit.

CONCLUSIO. III.

HÆC ratio, pace sapientissimi, & Christianissimi viri dixerim, nullam vim habere videtur: nam hinc liceret omnibus usurariis, hoc colore usuras vestire: dicerent enim, non mutuo, sed permuto tibi pecuniam præsentem pro absente, post duos menses mihi reddendam. Est autem limitanda conclusio, dummodò sit utrobique idẽ pecuniæ valor: nam si in vno loco pecunia sit pretiosior, quàm in alio, liceret quidem, vt infra dicitur.

Limitatio.

Tertia diffi. Licet ne campfori aliquid ultra sortem exigere, quia numerat statim pecuniam, cuius solutionem differre poterat?

EXEMPLI causa, est solennis nundinarum consuetudo, vt emptores venditoribus numerata pecunia non soluant, sed campforem, vt ministrum, & fideiussorem tribuant, dicentes sub hac forma: Solus nomine meo Ioanni in nundinis futuris. 100. iam campfor non tenetur, vt constat, statim soluere, quod si creditor velit, vt statim sibi fiat solutio, tenetur reddere campfori pro singulis milliaribus, quinque dipondia. Hæc est communis consuetudo, de qua modo quæritur, an sit licita. Soto affirmat hoc licere, quia campfor est fideiussor, & minister. Nauarro contrariam opinionem tuetur.

CONCLUSIO.

NVLLO modo talis consuetudo est licita. Et ratio est: quia non licet aliquid ratione anticipatæ solutionis exigere. Est enim manifestissima usura, vt ex supra dictis constat. Et in casu huius difficultatis campfores ratione anticipatæ solutionis, quinque dipondia pro singulis milliaribus exigunt.

Art. V. An liceat permutare pecuniam vnus regni, vbi est penuria illius, pro pecunia alterius regni, vbi est maxima abundantia, non seruata equali pecuniarum quantitate?

V.G. in Flandria est rarior pecunia, quàm apud nos, licebit Hispano

Calet. vbi sup. Silaeit. verbo usura. 4. Soto lib. 6. q. 12. art. 1.

spano existente in Flandria dicere Flandresi: accipe hic 10. & redde mihi in Hispania 14. quia in Flandria est rarior pecunia.

CONCLUSIO.

CONTRACTVS cambij, in quo propter raritatem pecuniarum campfor plura recipit, vbi pecunia abudat, & pauciora reddit, vbi est pecuniarum penuria, licitus est: nam est contractus permutationis, in quo seruatur æqualitas, & quemadmodum si Valentia mensura tritici 18. dragmas argenteas valeret, & Toleti 6. licitum tunc esset accipere Toleti tres mensuras tritici, vt Valentia vna tantum redderetur: quia tanti valoris est vna mensura Valentia, quanti tres Toleti: ita cum 90. in Flandria, valent 100. in Hispania, licitum erit campfori accipiendi in Hispania 100. non reddere in Flandria, plusquam 90.

I. Dubium. Licebit ne mercatori existenti in Flandria dicere: Accipe hic 90. & in Hispania 100. redde.

CONCLUSIO.

LICET quidem pauciora dari, vbi est rarior pecunia, vt plura sibi, vbi est abundantia reddantur. Ratio est: quia in permutatione, vt dictum est seruatur æqualitas.

I. Dubium. Licebit ne etiam campfori accipienti Metinae, non solum propter rationem dictam reddere aliquid minus in Flandria pro labore, & expensis in transmitenda pecunia?

Soto.

V.G. si ita fiat contractus: Ego accipio à te nunc 100. Metinae, hac lege, vt reddam 90. in Flandria, quæ valent 100. in Hispania, & præter hæc ratione translationis redde mihi quinque.

Soto, vbi supra tenet non licere.

CONCLUSIO I.

TALIS forma contractus est licita: nam si vtrunque cambium per se separatim, est licitum: cur ambo simul licita non erunt? Hæc omnia sunt vera, dummodò aliquid minus ratione temporis non reddatur. Nam esset, nõ permutatio, sed mutuum, in quo aliquid ultra sortem ratione dilatationis temporis exigetur:

retur: quia de ratione mutui est fluxus temporis, non autem de ratione permutationis: nam redditio rerum, quæ perinuantur, simul fieri debet, nisi loci diuersitas obstet. Tum etiam debet esse in Flandria rarior, aut saltem pretiosior pecunia, & in his fides adhibenda est mercatoribus, quâdo sua peccata confitetur, qui si mentiatur, seipsum tantum fallunt, & Deum ultorem habebunt.

CONCLUSIO. II.

QUANDO utrobique est æqualis abundantia pecuniarum, talis contractus est dubius ratione permutationis, & licitus ratione translationis: quia cum utrobique sit eadem abundantia pecuniarum, plures merces Romæ per ducatum Romanum comparari possunt, quàm in Hispania per Hispanum: quare in permutatione non seruaretur æqualitas, bene tamen ratione translationis, vt ex suprâdictis constat.

III. *Dubium. Est ne licitum sub forma sequenti cambire?*

V. G. Accipe 100. ducatos auri Castellani hac lege, vt mihi Vlysbonæ totidem ducatos auri cruciatorum reddas.

CONCLUSIO.

CAMBIUM est iniustum: quia non seruatur æqualitas, cum aurum cruciatorum sit longè purius, perfectiusque ac pretiosius auro ducatorum.

III. *Dubium. An forma cambiendi sequens sit licita?*

V. G. Accipe 100. ducatos aureos, quorum singuli valent 11. nummos argenteos, vt totidè ducatos reddas, quando pretiù ducatorum fuerit auctum. Et nota, in quibusdâ regnis plerunque valorem ducatorum mutari, vt apud nos valor frumenti passim mutatur. Respondeo. Si certius est pecuniam rariorem esse futuram contractus est vsurarius, atq; etiâ si fiat absolutè, vt proponitur. Si autè sub hac forma fiat, scilicet; accipe mutuo 100. ducatos hac lege, vt totidem, & non plures, aut pauciores, post 4. menses reddas, siue sit auctus, siue diminutus ducatorum valor, contractus erit licitus. Et ratio à simili est: nam vt licet mutuare frumentum sub hac forma, accipe 100. menses frumeti tẽpore Augusti, & Natalis Dni

tem-

tempore, quocunque pretio frumentum æstimetur reddas, ita à simili. Hæc est Silue. opinio. Contrariam opinionem tenet Soto vbi suprâ.

CONCLUSIO.

RATIONE permutationis, & mutui licitus est contractus, quando Vlysbonæ. v. g. aut alio in loco, vbi est caritas pecuniæ, mutuatur aliquis 90. Metinæ, vbi est vilior pecunia, ratione abundantia reddenda, & exigit ultra sortem donec æqualitas seruetur: ita vt si Metinæ valeant 100. quantum Vlysbonæ 90. poterit mutuans Vlysbonæ soluenda Metinæ, ultra sortem 10. exigere. Et ratio est: quia etiâ si non liceat ratione temporis ultra sortem aliquid petere, licebit tamen ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, vt indemnitas mutuantis, & æqualitas rei seruetur. Oppositum tenet Soto, qui solum concedit titulo permutationis fieri posse.

Est autem limitanda conclusio, dummodò, qui mutuatur, illas non sit delaturus in Hispaniam: quia tunc si mutuaretur, vt in Hispaniam redderetur, fieret in fraudem vsurarum.

Limitatio.

Prima diffc. Est ne determinatum pretium istorum cambiorum an variari poterit?

Caieta. & Navarro. de cambis.

V. G. si dicat Hispanus Flandrensi mercatori. Hactenus pro 400. hinc tibi datis reddebas mihi in Flandria 350. nunc autem, quia tanta raritas pecuniæ est Metinæ, quanta in Flandria redditurus es totidem 400.

CONCLUSIO I.

CAMBIA propter veram pecuniæ raritatem licitè augentur. Ratio est: à simili quia, vt cæterarum rerum pretium propter raritatem mercium augetur, ita & cambiorum pretium titulo permutationis, quæ naturam venditionis induit, augetur.

CONCLUSIO II.

LICITE quoque cambiorum pretium, propter abundantiam mercatorum, qui à campforibus pecuniam alio in loco extra regnum reddendam recipere cupiunt, augetur. Et ratio est: quia pretium rerum, non solum propter mercium raritatem augetur, verum etiam propter mercatorum abundantiam.

CON-

CONCLUSIO III.

QUANDO cambiorum pretium propter monopolium campforum augetur, campfores quicquid extra iustum pretium aliarum nundinarum accipiunt, restituere tenentur: quia inter se campfores cōuenerunt, ne vilius milliare, nisi pro 10. aut 20. daret, vel quia ad se omnem pecuniam reduxerunt. Sed de his alibi.

Secunda diffi. Est ne licita sequens cambiendi forma?

V.G. fume nunc 100. ducatos Metinæ in Flandria, pretio quo proximis nundinis Metinæ erunt cambia, soluendos. Caiet. de câbiis absolutè respondet, additq; licitum esse taxare pretium, quâdo nescitur, an plus, vel minus, sit valitura pecunia.

CONCLUSIO I.

SI campfor erat vsque ad proximas nundinas seruaturus pecuniam, & precibus compulsus illas mutuat, cambij pretium vsque ad proximas nundinas remittere poterit, Patet à simili, in cap. nauiganti. & in cap. in ciuitate. de vsuris. vbi conceditur seruaturis merces posse illas carius vendere pecunia credita, quàm numerata vsque ad tempus solutionis pretium remittendo. Licitum enim est vniciuque seipsum indemnem seruare.

CONCLUSIO II.

SI campfor non est seruaturus suam pecuniam vsque ad futuras nundinas, sed statim distracturus, & sperantur cambia cariora in proximis nundinis futura, talis contractus est illicitus: quia æquiualeat mutuo, in quo aliquid vltra sortem recipitur.

CONCLUSIO III.

QUANDO certo speratur minus valitura, sunt etiam iniusta. Est enim manifesta iniustitia ex parte recipientis mutuum.

CONCLUSIO IIII.

SI autem est incertum, sint ne cambia plus, aut minus valitura, est licitus contractus. Et probatur à simili, quemadmodum licet mutuari frumentum tempore Iulij, tempore Natiuitatis Domini soluendum, ita tamen, vt incertum sit, an plus, aut minus sit valiturum. Caiet. quem sequitur Soto est.

Tertia

Tertia diffi. Licet ne campforibus recambire, quando ad terminum prefixum non respondetur?

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. & Soto affirmantium nullo modo hoc licere. Contraria opinio est Parisiensiu, quos sequitur Nauarro.

CONCLUSIO.

RECAMBIVM est licitum, non ratione temporis, sed lucri cessantis. Et ratio est, quia ars campforia, in qua pecunia pro pecunia à loco vbi est rarior, ad locum, vbi abundantior est, permutatur est licita: quare quando aliquis inuitus impeditur, totum lucrum cessans, sicut si impidiretur ab alia arte mercatoria, exigere poterit.

Hinc, campfores à regibus, & ab aliis nobilibus propter dilatam solutionem cambia, & recambia exigentes non sunt in statu damnationis: quia non ratione temporis, sed lucri cessantis illud exigunt.

Quarta diffi. Licet ne campfori permutanti pecunias vnus regionis pro pecuniis alterius ratione distantioris loci, vel prolixioris temporis carius permutare?

CONCLUSIO I.

QUANDO campfor numerat pecuniam proximis nundinis, vel intra spatium intra proximas nundinas soluendâ, & cambium est per literas, ratione permutationis, carius permutare ratione distantioris loci, aut temporis non potest: quia si temporis ratio, vt sæpe diximus, habeatur, nõ est permutatio, sed mutuum, & vsurarium, quia ratione temporis aliquid vltra sortem exigitur.

CONCLUSIO II.

QUANDO pecunia numerata non est proximis nundinis, sed secundis soluenda, campfor plus quàm si proximis nundinis solueretur, non ratione temporis, sed lucri cessantis exigere potest, vt ex proximè dictis constat.

CONCLUSIO III.

CAMPFOR poterit carius transmutare pecuniam, ad distantiore

Nauarro c. 13
de camb. Soto.
9. 12. art. 1. vbi
supr.

A P P E N.

Caieta.
Soto.

tiozem locum, quando pecunia non transmutatur, sed transfer-
tur. Patet à simili de portitore, qui carius transfert pecuniam ad
distantiorem, quàm ad propriorem locum: nam in casu posito
campfor portitoris nomen fortitur.

Soto Navar.

*Quinta diffic. Licetne campfori pecunias suas ad diuersas nundinas
eiusdem regni cambire?*

V. G. mutuare pecuniam Metinæ Campi in fine nundinarum
Maij 10. pro 100. in feria Octobris soluenda, sic vt ex vna feria
in aliam suas pecunias maximo cum lucro deferat.

Soto nullatenus concedit cambia, nisi per literas ratione traf-
lationis loci, vel per literas ratione permutationis. Doctor Na-
uarro multis rationibus probat hoc esse omnino licitum.

CONCLUSIO.

PRÆDICTVS contractus est vsurarius: nam est mutuum
in quo vltra fortem aliquid speratur.

Sexta diffic. Est ne licitum pecuniam vendere?

SILVEST. opinatur, & ratione materiæ, & ratione pecuniæ
vendi posse, huic adhæsit Nauarro. Oppositam sententiam te-
nent Medina, & Soto.

CONCLUSIO I.

PECVNIA aurea carius ratione materiæ, quàm vt pecunia
est, vendi potest. Ratio est: quia feruatur æqualitas, nam emens
v. g. ducatum 12. argenteis, poterit illum in panes aureos resoluere,
ad vasa argentea deauranda, vel in alios vsus, in quibus plus
multò lucrabitur.

CONCLUSIO II.

INTEGRVM est pecuniam auream carius, quàm sit pretium
legale vendere, quatenus pecunia est, ratione aliquarum circum-
stantiarum, quæ sunt pretio æstimabiles. Æstimatur enim magis
aurum, vel ratione deportationis, quia facilius 100. ducati aurei,
quàm argentei deportantur, vel quia facilius conferuantur, pro-
pterea quòd vbique terrarum in maiori pretio aurum, quàm ar-
gentum habetur.

CON

CONCLUSIO III.

NON est licitum campforibus mutuantes pecuniam à feria
in feriam, titulo venditionis aliquid vltra fortem recipere. Ratio
est: quia ipsi non vendunt pecuniam auream pro argentea, vel è
conuerso; tanti enim auream, quàm æream pecuniam faciunt.

*Septima diffic. An montes pietatis, qui extra Hispaniam
sunt in vsu licite fiant?*

CA I E T. in tract. de monte pietatis, & Soto illos reiciunt,
Siluest. autem verbo vsura. 5. illos approbat, & autoritate
Conc. Later. sub Leone X. vbi pœna excommunicationis feriuntur
contradictentes, confirmat.

CONCLUSIO.

TALES montes, in quibus, propter ministrorum sustentatio-
nem aliquid exigitur, liciti sunt, si tamen cumulus môtis nõ cres-
cat. Ratio est: quia mutuans potest vltra fortem damnum emer-
gens petere, & mutuarius tenetur soluere expensas, quæ causa
mutui in solutionem instrumentorum, &c. fiunt: non enim æquũ
est, vt aliis benefaciens detrimentum patiat. Notanter dicitur
ne cumulus crescat, alioqui enim perinde esset, ac si pecunia fœ-
nori exponeretur, quod est certissimum vsuræ argumentum. Hęc
de Cambiis.

QVÆS. DE CONTRACTV SOCIETATIS.

*Artic. I An quando vnus ponit pecuniam, alter industriam, & labo-
rem, possit ponens pecuniam deducere in pactum, vt
principale nullum subeat periculum?*

TRES sunt modi contrahendi societatem. Primus quando
omnes ponunt industriam, & laborem, & pecuniam. Et hic
nullam habet vsuræ speciem, vel iniustitiam, nisi vnus alium deci-
piat. Secundus est inter tres contrahentes, quorũ primus ponit pe-
cuniam, secundus solam industriam, & tertius labores, & operam:
vltimus modus est inter duos tantum, ita vt vnus pecuniam alter
verò expensas, labores, & industriam collocet.

F. t. q. f. 4. p. 2.

v CON.

*Silue. ver. vsu-
ra. 5.
Medina q. 38.
Soto lib. 6. q. 1.
art. 6. Caiet.*

*S. Tho. 2. 2. q.
78. art. 2. &
ibi Caiet & Ca-
nonistæ in cap.
pro vsuris. de
donationibus
inter virum &
uxorem. Soto:
lib. 6. q. 6. art.
2. eundem con-
sule ad sequen-
tes difficultates
Silue. ver. so-
cietas.*

*Siluester verbo
vsura. Navar
ro. de cambiis
notab. 16. Sot.
vbi sup. art. 2.
& Med. 3. in
principio cita-
tus.*

CONCLUSIO I.

LICITVS est contractus, quando vnus dat alteri pecuniam in societatem, si tamen licita fuerit negotiatio: quia hinc nulli fit iniustitia.

APPEN. Hinc, contrahens societatem cum vsurario, aut cum campfore illicitè negociante, non poterit ex pecunia ad talem negotiationem data, reportare lucrum: nam esset iniustitiæ particeps.

CONCLUSIO II.

QVI dat pecuniam socio ac conditione, vt lucrum ex negotiatione diuidatur, capitale indemne seruetur, vsuram committit: quia non est contractus societatis, sed mutui: nam vt in mutuo pecunia mutuata est reddenda, & talis contractus æquipollet huic, scilicet, accipe mutuo mille, vt eadem cum lucro reddas.

CONCLUSIO III.

VT contractus societatis sit licitus, debet pecunia cum lucro, & damno exponi, ita vt damnum, & lucrum sit commune. Expressè definita est in cap. per vsuras. de donationibus inter virum, & vxorem, & in §. 1. & 2. Instituta vt societate. Alioqui enim non humana, sed leonina societas esset censenda.

Prima diffi. Erit ne licita societas hac lege contracta, accipe mille ducatos, & ex illis quingenti non sint damno expositi, reliqui vero sunt damno, & lucro subiecti?

CONCLUSIO I.

CONTRACTVS erit licitus, si tamen ex parte, quæ nõ est periculo exposita, nullum assequatur lucrum, alioqui enim esset vsura ex parte, quæ indemnis seruanda est: quia esset contractus mutui vsurarij.

Secunda diffi. Licet ne cum triplici contractu inire societatem?

*Maior. dist. 15
q. 48. & 49.
Calet q. unica
de societate.
Soto ubi sup.*

V.G. fit primus sub hac forma: Accipe mille ducatos ad negociandum cum lucro, & damno. Secundus, en do tibi singulis annis viginti pro assecuratione, vt nullum in fine anni damnum mihi eueniat. Tertius præterea, do tibi 10. ducatos pro assecuratione, vt ex mille ducatis lucrum 100. ducatorum obtineatur. Tres sunt opinio-

opiniones. Prima est Io. Mo. afferentis esse licitum talem contractum, quem sequitur Silue. Secunda opinio est Caie. affirmantis, si tempore quo fit contractus societatis, fiant alij duo, nequaquam licere, si autem successiuè, licet ita contrahere. Tertia opinio est Soti, scilicet, siue successiuè, siue simul fiant, esse illicitum hunc contractuendi modum.

CONCLUSIO.

HVIVSMODI contractus societatis sunt liciti, si cum eodem, cum quo societas contrahitur, fiant, etiam si tempore, quo societatis contractus efficitur efficiantur: nam cum sint liciti, si cum tribus distinctis personis fiant cur non erunt liciti, si cum vna, & simul efficiantur: nullo enim modo isti contractus ratione mutui valent. Nam qui assecurat pecuniam alterius, non illam mutuo recipit, quanuis tibi pereat, quoniam ratione contractus assecurationis nullum transfertur dominium.

I. Dubium. Licet ne societatem cum illo contrahere qui non est negociaturus?

CONCLUSIO.

TALIS contractus est illicitus: quia per illum vsura palliatur, cum mutuū cum lucro, vltra principale sub specie societatis, acquiratur.

Tertia diffi. Contractus societatis erit ne sub sequenti forma licitus?

V.G. Debet Franciscus Matthæo 1000. ducatos, & quidam amicus Francisci dicit Matthæo: accipe 500. ducatos mutuo per 6. annos, & eorum lucrum, dummodo debitum remittas.

CONCLUSIO.

SI contractus est mutui, est vsurarius, si verò est societatis contractus inter amicum Francisci, & Franciscum, atque Mattheum, siue inter amicum Francisci, & Mattheum erit licitus: non enim est mutuum, sed societas ad lucrum, & damnum: dummodo capitale in tuto non constituatur, & ita ex lucro soluetur Matthæo, quia Franciscus soluere tenebatur. Et hæc est optima ratio, & via ad soluendum debitoribus, contrahendo, scilicet, cum creditore societatem, vt ex lucro solutio fiat.

Quarta diffic. Quomodo licet contrahere societatem pecorum, & armentorum?

CONCLUSIO I.

LICET dare alicui iumentum, aut bouem hac conditione, ut lucrum sit commune, & bos, aut iumentum si pereat sine culpa negotiantis domino, & non negotianti pereat: est enim verus societatis contractus. Est tamen diligenter cauendum, ne socius bouem in eadem ætate, qua illum recepit reddere teneatur: nam esset usura, quæ (renuuo) vulgo dicitur.

APPEN.

Hinc, si pereat culpa negotiantis, aut lucrari desinat, tenebitur ad lucri cessantis, & valoris fumenti restitutionem: quia fuit damni causa.

CONCLUSIO II.

LICITVM etiam est sub hac forma societate cum alio contrahere, scilicet: accipe hunc gregem, & cura illum, sintque fructus communes hac lege, ut ego primos fructus recipiam. Si pactum verò fiat, ut oves non domino, sed pastori moriatur, erit tunc mutuum usurarium: propterea quòd cum oves pereant pastori, erit illarum dominus per contractum mutui, & tenebitur quot recipit oves, reddere, quod erat capitale, atque etiam fructus.

S. Antonin. 2.
p. tit. 1. cap. 4.
§. 39.

Quinta diffic. Possit ne maritus vxoris dotem negotiationi societatis ad lucrum, & non ad damnum exponere?

Soto & Nauar
ro ubi sup.

TEX. in cap. ad vestræ. de donationibus inter virum, & vxorem, hoc insinuare videtur. Duæ sunt opiniones, Soto negat, alij affirmant. Elegantiùs omnibus Nauarro in Manuali respòdet, scilicet, danda esse pecuniam dotalem mercatori ad lucrum, & damnum, & ne pereat dos, esse faciendum contractum de eius assuratione. Et hanc dicit fuisse intentionem Romani Pontificis, quæ est optima illius textus interpretatio.

Sexta diffic. An possit fieri in testamento legatum sub sequenti forma? V. G. lego Curatis parochialibus 100. ducatos, ita ut illos exponant negotiationi perpetuæ, ut ex lucro stipendium Missarum singulis annis solvatur.

CON-

CONCLUSIO.

LICITVS erit contractus, & legatum. Ratio est: quia est contractus societatis, qui licitus iudicatur, in cap. per vestras. Verùm melius erit emere censum illa pecunia, ut ex eo missarum stipendium solvatur.

Septima diffic. An contractus societatis sub forma sequenti sit licitus?

V. G. Accipe 100. ducatos, quos tuæ negotiationi expono, dummodò mihi singulis annis 12. tribuas, ita ut si intra tres menses moriar, illa 100. tua sint, sin minus statim 100. reddere tenearis, quòd si non reddideris obligeris 10. aut 12. singulis annis solvere, quando non reddideris.

CONCLUSIO I.

PRIMA pars huius contractus, scilicet, ut decem pro ratione societatis, &c. non est licita. Ratio est: quia ponit lucrum suum in tuto: potest enim contingere, ut nullum omninò lucrum alter consequatur.

CONCLUSIO II.

ALIA pars contractus, scilicet, quòd si post 6. menses fuerit superstes, & non reddiderit illa 100. teneatur pro 100. singulis annis propter moram reddere 10. longo examine, & multis subdiuisionibus indiget. si contractus, ut fertur, est suspectus ratione usurarum: nisi istud fiat in pœnam dilatatæ solutionis.

Octaua diffic. Quo modo lucrum inter socios diuidi debet, ut iustitia seruetur?

CONCLUSIO.

SI socij ita conueniant, ut singuli lucrum secundum quantitatem sortis, aut, ut vnus accipiat duas partes lucri, alius verò vnâ, hic contractus potius locationis operum negotiorum gestorum, quàm societatis erit appellandus.

Nona diffic. In casu sequenti quomodo erit facienda restitutio?

V. G. si vnus ponat solam pecuniam, alter solam operam emere
Et. q. 4. p. 2. v 3 di, &

di, & vendendi: tertius deportandi merces è nundinis: quartus fo-
lâ industriam, scilicet, quibus mercibus sit pecunia exponenda, &
quo tempore sint merces emendæ, & vendendæ, & quibus.

CONCLUSIO. I.

QVANDO socij, ita inter se conueniunt, vt singuli æquali
lucrum accipiant, tunc singuli secundum quantitatem fortis ac-
cipere debent. v.g. Ego apposui mille ducatos, tu verò apposuisti
laborem, & industriam valentem duo millia, tunc ex lucri parti-
bus habebis tu duas, ego autem vnâ. Ratio est: quia opera, &
industria sunt maioris valoris plerumq; quàm sola pecunia, vt ex
§. de illa. instituta de societate. habetur, & lucrû secundum quã-
titatem, & valorem fortis est diuidendum.

CONCLUSIO. II.

QVANDO opera, & industria vnus est æqualis pecuniæ al-
terius, quia fortassis non est nauigaturus æqualem lucri partem
accipiet. Ratio est: quia vtriusque partis est æqualis fors, & lucrû
secundum quantitatem fortis, &c.

CONCLUSIO. III.

QVANDO exponens pecuniam, paciscitur, vt apponens in-
dustriam, & operam vnâ tantum lucri partem habeat, contra-
ctus est licitus, non ratione societatis, sed quia est negotiorum ge-
stor. v.g. Dedi Francisco mille ducatos ad negotiandum, hac cõ-
ditione, vt ex tribus lucri partibus Franciscus vnâ tantum ha-
beat, iste contractus non est societatis: quia tunc esset seruanda
æqualitas, sed locationis: quoniam ille negotiorum gestor illo
pretio sua opera locat.

II. Dubium. Quid si vnus pecuniam tantum, alter verò pecuniam, &
industriam simul apponat?

Caiet. ubi sup.

RESPONDEO, Iste habebit duas partes. v.g. Ego appo-
sui quingentos ducatos, tu mille: præterea apposui etiam in-
dustriam, & operam, quæ valent mille, tunc mea fors potior erit,
si autem mea industria, & opera valent quingentos, tunc erit æqua-
lis fors. Est autem hoc loco maximè animaduertendum Caieta,
consilium, qui dicit, in principio taxandos esse fortium valores.

III.

III. Dubium. Quid, si sint tres, & vnus exponat pecuniam, alter la-
borem tantum, & tertius industriam?

CONCLUSIO.

RESPONDEO, Consulendi erunt mercatores, & ab illis *Caiet. ubi sup.*
æstimanda erit opera, & industria, & iuxta taxatum valorè
lucri diuisio erit faciendâ.

X. Diffic. Quomodo damni diuisio erit faciendâ?

CONCLUSIO.

QVANDO vnus apponit pecuniam, alter verò solam ope-
ram, qui ponit operam damnum pecuniæ pati non debet:
iam enim operam, & industriam perdit, quæ vel est pretiosior
pecunia, vel æqualis. Ita definitum est in §. de illa. in fine, instituta
de societate.

III. Dubium. Quid, si vendidi tibi pecunia credita merces va-
lentes 100. hac lege, vt illas reuenderes, &
lucrum esset commune?

RESPONDEO, Est manifesta vsura: quia accipit in mu-
tuo ultra fortem: nam illa venditio, pecunia credita mutuo
æquiualeat. Hæc de contractu societatis.

*Silue. ver. ga-
bella. 3.
Medina. C. de
rebus per usu-
ram acquisitis.*

QVÆSTIO DE CENSIBVS.

Art. I. Quidnam est census, & quotuplex?

PROPOSITIO I.

CENSVS est ius, seu facultas exigendi ex re vtili aliquam
pensionem. v.g. ex prædio, seu domo, vel ædibus tuis habet
Petrus ius exigendi certam pensionem, siue pecuniam, siue fru-
ctum aliquem: vt frumentum, oleum, vinum, &c. ius illud com-
pellendi te, quod habet Petrus, vt præfata sibi soluas, census
nominatur.

*Soto. lib. 6. q. 5.
Nauarro in co-
ment. de vsuris
pro tota hæc q.
& c. 17. in nota
nuali Latino.*

PROPOSITIO II.

CENSVS quadruplex est. Perpetuus vnus, vt si census hac

v 4 lege

di, & vendendi: tertius deportandi merces è nundinis: quartus fo-
lâ industriam, scilicet, quibus mercibus sit pecunia exponenda, &
quo tempore sint merces emendæ, & vendendæ, & quibus.

CONCLUSIO. I.

QVANDO socij, ita inter se conueniunt, vt singuli æquali
lucrum accipiant, tunc singuli secundum quantitatem sortis ac-
cipere debent. v.g. Ego appofui mille ducatos, tu verò appofuisti
laborem, & industriam valentem duo millia, tunc ex lucri parti-
bus habebis tu duas, ego autem vnâ. Ratio est: quia opera, &
industria sunt maioris valoris plerunq; quàm sola pecunia, vt ex
§. de illa. instituta de societate. habetur, & lucrû secundum qua-
ntitatem, & valorem sortis est diuidendum.

CONCLUSIO. II.

QVANDO opera, & industria vnus est æqualis pecuniæ al-
terius, quia fortassis non est nauigaturus æqualem lucri partem
accipiet. Ratio est: quia vtriusque partis est æqualis fors, & lucrû
secundum quantitatem sortis, &c.

CONCLUSIO. III.

QVANDO exponens pecuniam, paciscitur, vt apponens in-
dustriam, & operam vnâ tantum lucri partem habeat, contra-
ctus est licitus, non ratione societatis, sed quia est negotiorum ge-
stor. v.g. Dedi Francisco mille ducatos ad negociandum, hac cõ-
ditione, vt ex tribus lucri partibus Franciscus vnâ tantum ha-
beat, iste contractus non est societatis: quia tunc esset seruanda
æqualitas, sed locationis: quoniam ille negotiorum gestor illo
pretio sua opera locat.

II. Dubium. Quid si vnus pecuniam tantum, alter verò pecuniam, &
industriam simul apponat?

Caiet. ubi sup.

RESPONDEO, Iste habebit duas partes. v.g. Ego appo-
fui quingentos ducatos, tu mille: præterea appofui etiam in-
dustriam, & operam, quæ valent mille, tunc mea fors potior erit,
si autem mea industria, & opera valent quingentos, tunc erit æqua-
lis fors. Est autem hoc loco maximè animaduertendum Caieta,
consilium, qui dicit, in principio taxandos esse fortium valores.

III.

III. Dubium. Quid, si sint tres, & vnus exponat pecuniam, alter la-
borem tantum, & tertius industriam?

CONCLUSIO.

RESPONDEO, Consulendi erunt mercatores, & ab illis *Caiet. ubi sup.*
æstimanda erit opera, & industria, & iuxta taxatum valorè
lucri diuisio erit facienda.

X. Diffic. Quomodo damni diuisio erit facienda?

CONCLUSIO.

QVANDO vnus apponit pecuniam, alter verò solam ope-
ram, qui ponit operam damnum pecuniæ pati non debet:
iam enim operam, & industriam perdit, quæ vel est pretiosior
pecunia, vel æqualis. Ita definitum est in §. de illa. in fine, instituta
de societate.

III. Dubium. Quid, si vendidi tibi pecunia credita merces va-
lentes 100. hac lege, vt illas reuenderes, &
lucrum esset commune?

RESPONDEO, Est manifesta vsura: quia accipit in mu-
tuo ultra fortem: nam illa venditio, pecunia credita mutuo
æquialet. Hæc de contractu societatis.

Silue. ver. gâ-
bell. 3.
Medina. C. de
rebus per vsu-
ram acquisitis.

QVÆSTIO DE CENSIBVS.

Art. I. Quidnam est census, & quotuplex?

PROPOSITIO I.

CENSVS est ius, seu facultas exigendi ex re vtili aliquam
pensionem. v.g. ex prædio, seu domo, vel ædibus tuis habet
Petrus ius exigendi certam pensionem, siue pecuniam, siue fru-
ctum aliquem: vt frumentum, oleum, vinum, &c. ius illud com-
pellendi te, quod habet Petrus, vt præfata sibi soluas, census
nominatur.

Soto. lib. 6. q. 5.
Nauarro in co-
ment. de vsuris
pro rata hæc q.
& c. 17. in nota
nnali Latino.

PROPOSITIO II.

CENSVS quadruplex est. Perpetuus vnus, vt si census hæc

v 4 lege

lege vendatur, vt nunquam reddimatur. Alter vitalitius, vt si pro tota vita emeris, aut per duas vitas vendatur. Tertius ad tēpus, vt si census huius domus per decenniū vendatur. Et quartus redimibilis, vt si census huius praedij hac conditione vendatur, vt quandoque dominus praedij praetium restituat, census finiatur.

Artic. II. An emens census sit vsurarius?

DE hoc artic. disputant pleriq; Canonistarum super cap. in ciuitate. de vsuris. & horum, quidam negant esse licitum, alij verò licitum esse affirmant.

CONCLUSIO I.

CONTRACTVS census non est vsurarius. Definita est ab Ecclesia in duabus Extrauagantibus, Martini V. & Calixti III.

CONCLUSIO II.

CENSVS est licitus, in quo non fructus, sed pecunia soluitur: quia cum liceat videri fructus, licebit quoque vendere pensionem pecuniariam: nam pecunia fructibus aequiualeat, cum sint pecunia aestimabiles.

CONCLUSIO III.

CENSVS perpetuus licitus est, nec vllam vsurae speciem habet: quia est pura venditio fructuum vendibilium, retento tamen rei dominio.

CONCLUSIO IIII.

CENSVS vitalitius non est illicitus, quando est venditio fructuum ad tempus indeterminatum, scilicet, per totum tempus vitae ementis censum, qui cum sit pura venditio, nullum habet vsurae vestigium.

Art. III. Sitne licitum iura regia, sive aliorum magnatum emere?

CONCLUSIO.

EMPTIO iurium Regiorum, in quibus pensio pecuniaria, & non fructus venditur, nullo modo est vsuraria: quia in his contractibus non venditur, aut emitur pecunia, sed ius exigendi pecuniariam pensionem: neque enim dicimus Petrum emisse 10000. nummorum à Rege, sed ius solum exigendi singulis annis illa 10000.

Art.

Art. IIII. Censu redimibilis, vel cum pacto de retrouendendo, est ne licitus?

CONCLUSIO I.

QUANDO soluens censum ad illud redimendum compellitur, possidens censum vsurarius est. v.g. si fiat contractus in hunc modum: Emo à te annum censum hac lege, vt quando velim, pretium census restituere, & contractum soluere tenearis. Et ratio conclusionis est: quia emptor in tuto constituitur, atque ita est certissimus vsurae palliatæ contractus: perinde enim est, ac si diceretur: Accipe mutuum, & singulis annis dum solutionis dies differretur, tot nummos dabis.

CONCLUSIO II.

QUANDO cōtractus census ita fit, vt quandoque venditori placuerit, illū redimere liceat, colligens censum non est vsurarius: quia per contractum emptionis cum pacto de retrouendendo dominiū in emptorē transfertur, & ex cōsequēti fructus restituere non tenetur, si redimatur res, vt per multas leges. ff. de contract. emptio. constat. & contractus, de quo est sermo huius generis est.

CONCLUSIO III.

CONTRACTVS census cum conditione, vt si intra certum tempus non redimatur, deinceps irredimibilis, & perpetuus sit, licitus est: quia quod census est minus redimibilis, eò est iustior: magis enim tunc emptionis, & venditionis, qua dominium transfertur, naturam sapit, & quando tempus redimendi limitatur, est minus redimibilis, quàm si non limitaretur.

CONCLUSIO IIII.

IN his contractibus pretium à lege taxatum excedere haud licet: esset enim tunc ex parte pretij iniustitia.

Hinc, contractus, in quibus ultra pretium à lege taxatum apponitur conditio, vt tot paria gallinarum, vel quid simile soluatur, erunt iniusti: quia iustum pretium exceditur, & emens est restitutioni obnoxius.

1. Dubium. An census vitalitius intra decennium, vel aliud tempus limitatum, sit licitus?

RICAR. damnat hunc contractum, nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis iustificetur, cuius contractus

v s malitia

Soto lib. 6. q. 5
art. 3.
Nauar. in cō-
ment. de vsuris

A P P E N D.

Ricard.

malitia hinc colligitur: propterea quod per hunc contractum compellitur debitor ad reddendum acceptum, & ultra sortem.

II. Dubium. Pretium census vitalitij erit ne ratione etatis pro sua vita censum ementis minuendum?

V.G. si sit senex minoris, quàm si adolescens erit.

CONCLUSIO I.

SI emens censum pro sua vita sit senex, aut ægritudinarius, iuste poterit maiori pretio, quàm sit à lege taxatum emere. Ratio est: quia de eius salute desperatur.

CONCLUSIO II.

SI fuerit adolescens, pretium à lege taxatum excedere non potest: nam etiam si vitæ diuturnitas in senibus desperetur, non ideo vitæ longitudo in adolescentibus certò speratur: frequentissimè enim accidit, ut imbecillis naturæ sint.

Artic. V. An census personalis sit licitus?

CENSUS personalis dicitur, in quo persona obligatur nullo assignato prædio, vel re aliqua utili, ad pensionem singulis annis reddendam.

Soto. lib. 6. q. 5 art. 2. Navarro ubi sup. Duæ sunt antiquorum opiniones, quidam licitum esse negant, quibus adhæsit Navarro in commentario de usuris: alij vero, quos Soto sequitur, affirmarunt.

CONCLUSIO I.

QUANDO homo nullum temporalem fructum propria arte, vel labore consequitur: quia neque mercator, neque mercenarius, &c. est, neque etiam ex propria industria aliquem fructum habet, sed solum redditibus nulla propria industria comparatis vescitur (ut sunt multi nobiles) hic neque vendere, neque alius ab ipso personalem censum emere potest, sed solum potest tantum censum vendere, quantum eius bona fructificant. Constat ex definitione census, nam est facultas exigendi aliquam pensionem ex re utili, &c. siue emptio, & venditio pensionis ex fructibus: & cum in casu posito vendens nullum suum personæ fructum habeat, erit prorsus usura: quia neque venditio, neque emptio

ptio est, & in hoc sensu est vera prima opinio.

CONCLUSIO II.

HOMO habens fructum temporalem ex labore, ut mercenarius, & artifex, vel ex industria: ut aduocatus, medicus, miles, procurator, etiam si alia bona immobilia non habeat, licitè censum personalem vendere, & alius ab ipso sine usura emere potest. Constat etiam ex definitione census: emptio, scilicet, & venditio pensionis ex fructibus rei fructiferæ, & persona huius hominis (ut constat) fructifera est. Deinde quia, ut multis in locis de cimarum personales Ecclesiæ solvuntur, ita solui poterit personalis pensio. In hoc sensu est vera Soti opinio.

Medina q. xi de censibus.

CONCLUSIO III.

CENSUS etiam super fructum bonorum immobilium, ut super pecus, iumentum, &c. dummodò minus vendatur, quàm supra rem immobilem, imponi potest. Et ratio est: quia talia bona sunt fructifera. Notatè dicitur, dummodò minus vendatur, quia cum mobile citius pereat, census citius extinguetur, quàm si supra rem immobilem imponeretur. Et hæc de causa hic census, & personalis sunt vilius vendendi.

CONCLUSIO IIII.

POTERIT quis dare alicui pecuniam, hac conditione, ut ex fructibus per negotiationem pecuniæ acquisitis census personalis sibi singulis annis solvatur: neque erit contractus usurarius, etiam si quando pecunia, conditio, ut sit census redimibilis, apponatur. Et ratio est: quia talis contractus non est mutuus, non enim apponitur pactum, ut aliquando capitale omnino reddatur: atque ita omnis usuræ suspicio cessat, quod est maximè notandum.

Art. V I. An conditiones, quæ in Extravaganti Martini V. ponuntur, sint necessariæ in emptione, & venditione census servandæ?

SVNT autem octo conditiones, quas Navarro in tractatu de usuris refert, qui opinatur nullum esse censum licitum, in quo aliqua ex his conditionibus deest. Soto autem, tenet oppositum.

CON-

CONCLUSIO I.

PRIMA conditio, scilicet, ut vendens censum assignet aliquem agrum, siue rem immobilem, ex cuius fructibus pensio solvatur, nõ est necessaria. Nã (vt suprà diximus) census super personam, & rem quamlibet fructiferam, mobilem, siue immobilem, poni potest.

CONCLUSIO II.

SECUNDA conditio, quæ est, ut res illa sola ad consumo- bligata maneat, & non cætera bona, neque persona videntis, sed tantum ex fructibus rei sit census solvendus, necessaria non est: quia cum census sit pensio fructuum, poterit aliquis vendere pensionem annuam solvendam in genere ex fructibus suorum bonorum nullo prædio assignato. Nam ut potest quis vendere annuos fructus cuiusdam prædij, ita & omnium bonorum, siue personæ fructus.

CONCLUSIO III.

TERCIA conditio, nempe, ut sit iustum pretium, necessaria est: aliter enim æqualitas inter rem venditam, & pretium nõ servaretur.

CONCLUSIO IIII.

QUARTA conditio, videlicet, ut pretium census non membratim, sed simul sit solvendum, nequaquam est necessaria: nam contractus census est emptionis, & ventionis, & ut cæterarum rerum venditiones, pecunia credita, vel numerata fieri potest: attamen poterit carius vendi pecunia credita, quàm numerata, ut æqualitas utrinque servetur.

CONCLUSIO V.

QUINTA conditio, quæ est, ut veditor census possit, quando voluerit, totum censum, siue partem redimere, restituendo totum pretium, vel partem non est necessaria. Hæc suprà demonstrata est.

CONCLUSIO VI.

NEQUE est necessaria sexta conditio, nimirum, ut venditor non teneatur intra certum tempus redimere censum, si noluerit: quia radix census redimibilis, est pactum de retrouendendo, & cum habens censum sit verus dominus, poterit, nulla interueniente iniustitia, pacisci, ne rem illam pro parte, sed totam simul redimere teneatur.

CON-

CONCLUSIO VII.

NECESSARIA est omnino septima conditio, scilicet, ut quando apponitur census super aliquam rem determinatam, destructa re illa, census consumatur. Quia contractus census est venditio pensionis solvendæ ex fructibus certæ cuiusdam rei, quapropter si non sunt fructus, non erit pensio solvenda, cum non pensio quoruncumque fructuum, sed determinantum vendita sit.

Hinc, contractus census cum conditione, ut destructo prædio, vel domo signata ad solvendum censum vendita, alia bona assignare, vel aliunde censum solvere teneatur, est illicitus: quia non servatur rei venditæ, & pretij æqualitas: quemadmodum non servaretur, si quis sub hac forma domum emeret, nempe ut venditor teneatur illam reedificare, quancumque destrueretur.

Hinc, quando census ponitur super omnia bona præsentia, & futura, & super personam, quæ est industriosa, non peribit census, nisi omnibus bonis, atque etiam industria personæ peremptis, patet ratione præcedentis conclusionis.

CONCLUSIO VIII.

CONDICTIO octava, scilicet, ut res super quam census assignatur tantum fructum, quantum fuerit census, reddat, omnino necessaria est. Quia cum census sit venditio, & emptio pensionis solvendæ ex fructibus, si fructus rei non sit tantus, quanta est pensio, non erit emptio, aut venditio, quia res emptæ non extat, & ita contractus sapiet vsuram.

Hinc, censu super rem fructiferam semel imposto, quæ non reddit plures fructus, quã sit primus census, supra illam alius census imponi non potest: quia nullus fructus reddendus restat.

Prima diffie. Erit ne census redimibilis licitus cum hac conditione, ut quancumque redimatur, eodem pretio, quo fuit venditus, redimendus sit?

MEDINA in fine operis de restitutione multas adducit conditiones. *Medina.*

CONCLUSIO.

Si contractus fuerit sub hac forma factus, ut tanti redimatur quan-

quantum valuerit tempore redemptionis, non erit iniustus: quia utriusque conditio incerta relinquitur.

Secunda diffc. An pactum, in quibusdam censibus appositum, sit licitum?

V.G. si res vendatur, ut 10. pretij pars solvatur: nota prima emphyteosis esse quando venditur res translato dominio utili, & retento dominio directo, ut si quis vendat rem suam alteri sub hac forma: Accipe domum hac lege, ut singulis annis pensionem fructuum solvas.

CONCLUSIO I.

QUANDO contractus est emphyteosis, iuste talis conditio apponi potest: quia cum dominium directum retineat, potest iuste decimas pretij exigere: quia res sua venditur.

CONCLUSIO II.

IN contractu census praedicta conditio erit iusta, si maiori pretio ematur. census talem conditionem habens, quam alius illa carens: nam ita aequalitas inter rem venditam, & pretium servabitur.

I. Dubium. Est ne licitus contractus census cum sequenti conditione?

VT si per biennium, vel amplius census non solvatur, in commissum cadat, id est, ut dominus possessionis illum amittat.

CONCLUSIO I.

IN contractu emphyteosis iusta, & licita est haec conditio. Definita est in cap. quærelam. de iure iurando.

CONCLUSIO II.

IN contractu census iniqua est talis conditio, quia poena excidit culpam: iniquum enim est, ut si quis per biennium censum exiguum non solvat, possessionem valentem 1000. ducatos amittat.

CONCLUSIO III.

CONDITIO haec esset licita, si ratione huius poenae apposite ad servandam aequalitatem inter pretium, & censum, pretium census augetur: nam perspicuum est censum, cum praedicta conditione esse pretiosorem, quam sine illa.

CON-

CONCLUSIO IIII.

ESSE T quoque licita conditio, si ex malitia, aut negligentia pensionem solvere desineret, non autem si ex impotentia, quia ubi nulla est culpa, nulla debet infligi poena.

QVÆSTIO DE CONTRACTV EMPTIONIS ET VENDITIONIS.

Art. vnicus. An liceat rem carius iusto pretio vendere?

DE hac q. supra partim differuimus.

CONCLUSIO I.

VENDENS rem ultra iustum pretium ad restitutionem tenetur: Quia alienum invito domino accipit: non enim servatur aequalitas, cum res non tantum valeat, quantum pecunia, quæ pro illa datur.

CONCLUSIO II.

SI venditor res suas vendere compellatur, & ex venditione damnum contrahat, tanto carius illas vendere poterit, quantum ex tali venditione damnum sibi redundat: integrum enim est venditori, qui non sponte, sed compulsus precibus re suam distrahit, seipsum servare indemnem, quia ut morem gerat amico detrimentum pati, non tenetur. Notanter dicitur, si compellatur: nam si se offerat, licet praefatum detrimentum patiat, carius vendere non poterit, quia volenti & consentienti non fit iniuria.

I. Dubium. Quid, si res illa valet 10. & ementi 15. valeat, quia re illa maxime indigeat, & si illam haberet quinque lucraretur?

CONCLUSIO.

NON licet tunc vendenti rem suam carius vendere. Ratio est: quia necessitas emptoris non facit rem pretiosorem. Huius quaestiones intelligentia ex sequenti difficultate pendet.

Prima

S. Tho. 2. 2. q. 77. Med. a q. 30. usque ad 38. Scot. q. 2. Soto lib. 6. q. 2. Silvester verbo emp. ad totam hanc q.

Communis est opinio.

Prima diffic. Qua ratione iustum pretium cognoscetur?

CONCLUSIO.

QVANDO Princeps, aut Respublica statuit mercibus certum pretium, nullo modo licebit carius vendere: alioquin omnis excessus erit restituendus. Nam ut Princeps habet potestatem transferendi dominium rei invito domino, ut constat ex legibus de præscriptionibus; ita etiam potest venditor invito, propter publicum commodum, certum rebus pretium statuere, ita ut illud excedentes ad restitutionem teneantur.

APPEN.

Hinc, omnes vendentes frumentum ultra pretium pragmatice, & alias merces, quarum pretium est à lege statutum ad restitutionem tenentur.

I I. *Dubium. Cum leges humane secundum varietatem temporum variantur, obligabit ne semper in conscientia lex, pretium alicuius mercis discernens?*

NOTA pretium à lege determinatum, aut esse invariabile, aut variabile, ut quod taxatur iuxta raritatem mercium, ut pretium frumenti in Hispania.

CONCLUSIO I.

CESSANTE ratione legis taxantis pretium alicui mercis, cessat lex. v.g. raritas, seu abundantia mercium, & emptorum est ratio variandi pretium, ut experientia constat: iam patet conclusio, quia ut superueniente abundantia frumenti, minuitur eius pretium, ita superueniente penuria maiori, quam fuerit tempore, quo lex condita est, debet pretium frumenti augeri: alioqui enim lex illa esset iniqua, si magis emptori, quam venditori faueret: nam ut lex olim facta ante taxationem frumenti, si modò fieret, esset illicita, ita esset quoque, si nunc seruaretur.

CONCLUSIO II.

QVANDO lex non imposuit pretium, illud censetur iustum, quod arbitrio peritorum in illa negotiatione imponitur: ut panis, quibus non est impositum pretium, illud æstimatur iustum, quod à peritis, & expertis mercatoribus taxatur. Definita est in lege pretia rerum. ff. ad legem falcidiam. ubi dicitur, pretia rerum non esse

esse taxanda ex effectu, aut utilitate singulorum, sed secundum communem sententiam prudentium, id est, peritorum in illa arte: quare debet mercator peritus vendere, ut recta ratio dicat, & ut vellet sibi si empturus esset, secundum rectam rationem vendi: & ita in confessionibus sunt mercatores examinandi, & iudices suarum venditionum constituendi.

Nota cōfessor?

CONCLUSIO III.

TVNC pretium est iustum, quando negociator tantum lucratur ex mercibus, quantum Respublica ministro illius negotiationis constituere deberet. Illustrat Scotus conclusionem exemplo, ut si Respublica. N. non haberet mercatores, teneretur aliquem ministrum conducere, qui pecunia ex ærario publico accepta, ex numdinis pannos defferret, tenereturque eius familiæ alimenta præstare, atque etiam laborem, industriam, & itineris pericula solvere: tatum igitur lucrum potest mercator ex mercibus sperare, quantum mercatoribus stipendium à Republica esset statuendum.

I I. *Dubium. Quid, si mensura panni in hac Republica iusto pretio vendatur duodecim dragmis, & mercator, computatis expensis, carius emat, poterit ne tanti vendere, quanti emit?*

CONCLUSIO.

NON potest carius vendere merces, quam sit pretium communi æstimatione determinatum, ut seipsum indemnè seruet. Definita est in lege pretia rerum. citata: non enim potest aliquis cum aliena iactura se indemnè seruare.

I I I. *Dubium. Contingit, ut per spacium unius diei in nundinis pretia variantur, licite ne hoc fit?*

CONCLUSIO.

IN nundinis nunquam idem rerum pretium per totum nundinarum tempus seruatur, sed instar maris breuissimo tempore crescit, & decrescit: patet ex illa verissima, & receptissima regula, scilicet, raritas mercium, & abundantia eorum, est ratio sufficientissima augendi pretium, & è cōuerso: quare cum in

F.t.q.f.4. p.2.

x

nundi-

nundinis contigerit augmentum, vel decremētum mercium, siue ementium, erit sufficiens ratio variandi pretium.

V. *Dubium.* *Licebit ne sub hac conditione pacisci, scilicet, accipere merces eo pretio, quo valebunt mediis nundinis, quando speratur pretium carius futurum?*

CONCLUSIO.

SI venditor vsq; ad illud tempus erat merces seruaturus licebit, sin minus nequaquam. Definita est in cap. finali. de vsuris.

VI. *Dubium.* *Licebit ne voce præconis vilius emere, quam ex mercatoris officina?*

CONCLUSIO.

Caieta. 2. 2. q. 77. ar. 2. Soto lib. 6. q. 3. ar. 3

LICITVM quidem erit in auctione, siue voce præconis vilius emere: quia raritas emptorum facit rem viliores, & quando voce præconis res venditur, desunt emptores, cum voce præconis ad emendum inuitetur: at verò in officina emptor quaerit venditor em: tum etiam quia consuetudine introductum est, vt aliquando in publica auctione res vilius vendantur, & ideo illud erit iustum pretium: quia communi consuetudine, & æstimatione approbatur.

VII. *Dubium.* *Si res valens. 100. vendatur. 50. vel. 40. voce præconis, erit ne iustum pretium?*

CONCLUSIO.

NON possunt res vèdi minus, ita vt sit citra dimidium iusti pretij. v.g. valet res. 100. in officina, dimidiū iusti pretij sunt 50. citra dimidium sunt. 49. vltra dimidium sunt. 51. si res hoc pretio in publica auctione ematur, aut vendatur, erit iniustum: si autem. 70. aut. 80. erit iustum. Constat ex lege Regia Hispaniarum, vbi quando in auctione fit deceptio vltra dimidium, datur actio restitutioni, ita vt venditio rescindatur, vel pretium restituatur.

Secunda

Secunda diffc. Quid de monopolis dicendum?

MONOPOLIUM Hispanice (*monipodio*) dicitur: fit autem vno trium modorum. Primo cum veniunt duo, vel tres mercatores, emuntq; merces certas cuiusdam generis exeuntes obuiam illas deferentibus. v.g. oleum, mel, &c. & hoc animo, vt carius vendant. Secundo quando mercatores alicuius generis, vt pote futores inter se conueniunt, nequis nisi tanto pretio emat, aut vèdat. Tertio in locatione reddituum, & vectigalium: nam paciscuntur quaestores inter se, nequis augeat questum reddituum, vsq; ad tale pretium, etiam si plus valeat.

CONCLUSIO.

CONTRAHENTES primo modo monopolia in statu damnationis sunt, & merces illo pretio, quo essent vendendæ, si non essent coaceruatæ, vendere tenentur: alioquin sunt obligati ad restituendū excessum. Definita est per legem vnicam de monopolis: sunt enim ipsi causa, vt res vltra iustum pretium vèdantur. De monopolis. verò. 2. & 3. modo est distinguendum: nam si mercatores conueniunt inter se de iusto pretio, neminem iniuria afficiunt, si de iniusto sunt latrones: idem dicendum est de librariis, quibus propter priuilegia concessa, nequis præter ipsos tale librum excudat, aut vendat, non licebit illud pretium sine legitima causa excedere: idem iudicium est de emptoribus, quod de vèditoribus propter eandem rationem.

Seco. vbi supra. ar. 2.

A P P E N.

VIII. *Dubium.* *Quid, si res empta sine industria, aut expensis emptoris, & sine mutatione loci, sed sola temporis mutatione facta est pretiosior?*

V. G. si quis emat hoc loco frumentum hodie. 7. argenteis, & cras. 9. vendat.

CONCLUSIO I.

LICITVS est contractus hic, dum modò nullum monopolium int. rueniat: nam accidit esse hodie rariores merces, & maiorem ementium abundantiam, quam heri fuerit: atq; ita rem esse pretiosorem, & è conuerso.

X 2

C O N

CONCLUSIO II.

QUANDO merces non sunt necessariae ad publicum usum, siue ad vitam transigendam, ut sunt merces victui, & vestitui necessariae: tunc tantum valent, quantum vendi possunt. v.g. si accipitres, gemmae, &c. nobili vendantur, quantum ipse dederit, vendi possunt. Ratio est: quia certitudo pretij inuenta est propter publicam utilitatem, & cum res, quae non est vsui publico necessaria, certo pretio careat, valebit, quantum vendi poterit.

Tertia diffc. An emens, & decipiens venditorem citra dimidium iusti pretij faciat fructus rei emptæ suos?

V. G. si quis. 49. emat domum valentem. 100. & conducat illam, an faciat fructus locationis suos. De hac re glos. in cap. cum dilecti. de emptione, & venditione.

CONCLUSIO I.

QUANDO dolus, siue deceptio dat causam contractui, id est, si ego tibi persuadeam, ut vendas mihi rem, quam non eras venditurus, tunc talis contractus non valet, & fructus rei emptæ restituendi sunt. Ratio est: quia cum talis contractus non fuerit validus: quoniam defuit libertas, quae sublata est per deceptionem, & ignorantiam, non fuit facta dominij rei venditæ translatio: unde cum sit aliena, fructus erunt restituendi.

CONCLUSIO II.

QUANDO dolus incidit in contractum, ut si decipiens nõ inducat deceptum ad vendendum res suas, valet contractus. Ceterum decipiens, vel contractum rescindere, vel residuum pretij restituere tenetur. Definita est in cap. dilecti. & in cap. cum causa. de emptione, & venditione: idem est iudicium, quando dolus neque incidit, neque dedit causam contractui. v.g. quando in venditione contingit deceptio, vel citra dimidium ex parte venditoris, vel ultra ex parte emptoris, & utrobique, valoris rei ignorantia fuit.

CONCLUSIO III.

IN casu posito emptor decipiens venditorẽ præter pretij supplementum, fructus interceptos non omnes, sed pretio restituendo, in quo fuit facta deceptio, correspondentes, tenetur restituere. Expresse definita est in l. curabit. C. de act. & empt. & vend. & in gloss. cap. conquestus. de vsuris.

Idem

Idem censendum est, de venditore: quia tenetur restituere pecuniam, quam iniuste accepit, & dāna, si emptor illa pecunia erat aliquid lucraturus.

Quarta diffc. An quando deceptio est intra dimidium iusti pretij, in conscientia sit residuum iusti pretij restituendum?

DVAE sunt opiniones. Prima Gerson. in tract. de contractibus affirmantis, non teneri ad restitutionem. Secunda, & opposita est B. Tho. & Caiet. S. Tho. 2. 2. q. 77. ar. 1. Caiet. Gerson.

CONCLUSIO.

DECIPIENS alium ultra pretium rigidum, seu rigorosum tenetur ad restitutionem. Ratio est: quia ita decipiens peccatum iniustitiae accipiendo alienum invito domino, committit: non enim seruat æqualitatem inter pretium, & rem venditam: nam si tu das rem valentem. 10. & recipis. 11. vel. 12. seu. 14. excessum invito dante recipis, atque ita residuum iusti pretij restituere teneris.

Quinta diffc. Potest ne Princeps vendere priuilegia, & immunitates, atque officia publica?

CONCLUSIO I.

QUANDO sunt multi ad Rempubicam merces deferentes, non potest Princeps alicui præstare, ut solus ille tales merces vendat: nam hoc esset monopolis fauere, quae sunt Reipublicae detrimentum: teneturque huiusmodi priuilegia reuocare, restituendo Reipublicae damnum ex illo monopolio illatum: fieretque talis restitutio in æquivalenti, si aliquam partem vectigalium siue tributorum remitteret, vel domum aliquam religiosam construere.

Idem dicendum est de ministris, & consiliariis: quia digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, &c. APPEN. I. Al. Ram. 7.

CONCLUSIO II.

POTERIT tamen tale priuilegium Princeps, siue gratis, siue ex pecunia alicui priuato concedere, si merces Reipublicae utiles fuerint, & rari qui eas deferant. Huius generis sunt priuilegia, quae

F. q. t. f. 4. p. 2.

x 3

librarius

librariis dantur, vt nullus præter talem personam excudat, aut vèdat: quia hæc priuilegia in vtilitatem Reipublicæ redundant: vix enim esset, qui præ magnitudine expensarum libros excudere, vel aliunde excussos deferre vellet.

CONCLUSIO III.

POTES T Princeps tributorum immunitatem concedere, Hispanæ (*hidalguitas*) ita, vt non sit Reipublicæ detrimentum. Ratio est: quia expedit Reipublicæ, vt sint nobiles immunitate gaudentes, neq; sit aliis iniuria: propterea quòd quantum auget exactionem tributorum, minuit in exactione vectigaliu: cum enim posset decimas rerum venalium exigere, vix modò centesimam exigit partem.

CONCLUSIO IIII.

VENDITIO officiorum exercentium iustitiam, scilicet, iudicandi, vt audientiam, aut certam gubernationem, esset abominabilis: quia Princeps propter vectigalia, & tributa sibi soluta, ministros iustitiæ instituire tenetur.

CONCLUSIO V.

ESSET etiam execrabile cætera ministeria vendere, quæ aliquam administrationem, quanuis nõ iudiciariam annexã habent, vt præfecturas arcium, pontium, &c. potius enim Princeps huiusmodi ministris stipendium præstare tenetur: perinde enim hoc esset, ac si dominus à famulo pro famulatu pretium peteret: idem est iudicium, si venderet aliquod palacij officium.

CONCLUSIO VI.

PRINCEPS publica regimina vendere potest, Hispanæ (*regimientos*) atq; etiam munera tabellionum, &c. Ratio est: quia non tenetur gratis concedere, neq; alicui nõcet, suntq; pretio estimabilia.

APPEN. 2. Hinc, regimina annua poterit accepto pretio perpetua efficere, vt in aliquibus Hispaniæ locis factum esse legitur.

S. Thom. 2. 2. ar. 3. ubi sup. Sexta diffic. An venditor vitium rei vendite emptori manifestare teneatur?

Soto dist. 15. q. 2. ar. 2.

CONCLUSIO I.

QUANDO vitium est in substantia, contractus est rescindendus: quia de ratione contractus est libere vtriusq; contractantis

hentis voluntas, & emptor non habet voluntatem emendi rem in substantia vitiosam.

CONCLUSIO II.

QUANDO vitium est in quantitate, vt in mensura, est restitutio omnium, quæ ad iustam mensuram desunt facièda: aliter enim non seruaretur æqualitas.

CONCLUSIO III.

QUANDO vitium est occultum, ob quod res vendita, ementi periculosa redditur, erit omnino tempore venditionis manifestandum: neque satis esset tunc extenuare pretium: patet primum ex parte charitatis ad euitandum mendacium: rogant enim frequentissimè emptores, an res vendita sit vitiosa, & si tunc vitium cælateret esset mendacium. Secundum ex parte iniustitiæ: quia contractus est nullus, cum deficiat voluntas: nam si emptor vitium intellexisset, nullo pretio rem illam emisset, & fortassis est emptori periculosa: vt si sit equus rixosus, &c. & licet cælando vitium pretium extenuaret, præberet tamen occasionem emptori decipiendi alium in pretio, priusquam vitium intelligeret, si rem illã venderet: hoc vltimum est Caiet. contra S. Tho. loco citato.

Septima diffic. Quando aliquis scit merces eiusdem generis, quæ plurimum valent, cum suis citò venturas, tenetur ne illud dicere?

V. G. est modò Valentia maxima frumenti penuria, ob quam Petrus suum frumentum magno pretio vedit: quod si ciues intelli gerent, citò magnam frumenti abundantiam superuenturam, non tanti emerent, istud sciens, tenentur ne detegere?

CONCLUSIO.

NEQVA QVA M tenetur: quia Petrus potest vendere suas merces pretio præsentis, & illas pretio futuro, quod erit, superueniente mercium abundantia, vendere non tenetur.

QVÆSTIO DE OECONOMIS, ET
DEPOSITO.

Silv. verb. de
positū, & ver.
œconomus. So-
to lib. 4. q. 7.
art. 1. ad 1. &
lib. 6. q. 3. ar. 1.

Art. vnicus. Possunt ne depositarij rem restitutioni obnoxiam
admittere?

ALIAS quæstiones reperies apud Siluestrum verbo depo-
situm, & est notandum plerunq; res restitutioni obnoxias re-
poni in cœnobis ne restituantur.

CONCLUSIO.

TALE depositum admitti non debet. Et ratio est: quia illud
admittentes sunt criminis participes.

Primæ diffi. Depositarius poterit ne vti deposito?

SI depositum fuerit pecuniarium, non erit peccatum, pecunia
depolita negociari, & lucrum quarere, si tamen negocians in
periculo amittendi pecuniam non constituatur: quia non fit iniu-
ria domino pecuniæ, neq; pecunia deterior redditur, & lucrū non
ex natura pecuniæ, sed ex industria negotiantis oritur.

CONCLUSIO.

SI depositum non fuerit pecuniarium, vti illo, inuito domino,
furtum est: nisi sit frumentum, aut oleum, & parum aliquid, si intē-
tione reddendi tantundem in quātitate, & qualitate sumatur. Hęc
suprà fuit demonstrata.

Secunda diffi. Si contingat apud œconomum Reipublicæ, vel alte-
rius priuati frumentum humiditate granarij pinguescere,
& multiplicari, tenebitur ne, quod multi-
plicatur restituere?

CONCLUSIO.

TENEBITVR quidem: non enim licet lucrum ex
aliena re acquisitum ex natura rei, & sine industria personæ
retinere.

Tertia

Tertia diffi. Quando œconomus Reipublicæ, vel alicuius do-
mini particularis vendit, inuito domino frumentum,
poterit ne tunc dominus frumenti pretium,
siue frumentum petere?

CONCLUSIO.

IN potestate domini erit, vel pretium, vel frumentum petere,
etiam si tempore, quo valet duplo petatur. Ratio est: quia cœco-
nomus alienum, inuito domino, vendere non potuit: & quia est
depositarius: vnde dominus depositi poterit frumētum, quocunq;
tempore voluerit, petere, si œconomus vsq; ad illud tempus fru-
mentum seruare tenebatur.

QVÆSTIO DE CONTRACTV
LOCATI ET CONDVCTI.

Siluest. verbo
locatio.

Art. vnicus. An qui conduxit agrum alienum tempore sterilitatis,
annuam pensionem soluere teneatur?

CONCLUSIO.

STERILITAS colonum liberat, ne pensionem solue-
re teneatur. Definita est expressè in cap. propter sterilitatē. de
locato, & conducto.

I. Dubium. Quanta debet esse sterilitas à solutione pensionis liberans?

SYLVEST. verbo locatio. ii. sex affert opiniones. Cæterum
respondetur.

CONCLUSIO I.

SUFFICIENTS sterilitas dicetur, quando sine culpa, &
negligentia coloni, sed sola temporum iniuria tantum collegit,
quod ad expensas faciendas sufficit: vt si ex agro colonus. 100. tā-
tum mensuras tritici suscepit, quæ omnes ad expensas deducēdas
sunt necessariz, tunc pensionem soluere non tenebitur.

CONCLUSIO II.

SI anno præcedenti, vel sequenti sterilitas præsentis anni com-
pensetur, pensio anni sterilis soluenda erit. Definita est expressè in

x 5

cap.

cap. citato propter sterilitatem: ubi dicitur, nisi cum ubertate precedentis anni, aut subsequenter valeat compensari: tuncque compensari dicitur, quando uno anno reddit ager fructus duorum annorum.

CONCLUSIO III.

QUANDO colonus nihil ex agro percipit, non ratione sterilitatis terrae, sed propter tempestatem, quia grandine segetes fuerunt consumptae, siue combustione, vel alicuius exercitus devastatione, tunc pensionem soluere tenetur. Si uero est ubi supra, & apertissime ex cap. propter sterilitatem, citato colligitur: nam dicitur ibi, propter sterilitatem terrae, quae vitio rei sine culpa colonis euenit: ubi excludit sterilitatem aliunde ortam.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO annus omnino sterilis non fuerit, non omnino, sed ex parte erit soluenda pensio: nam sicut propter omnimodam sterilitatem omnino pensio remittitur: ita quanto ex parte fuerit sterilitas, ex parte erit remittenda.

II. Dubium. Quodnam erit locationis, & conductionis iustum pretium?

DE hoc dubio idem omnino dicendum est, quod de iusto pretio in materia emptionis, & venditionis diximus.

Diffic. Qui conducunt domos suas meretricibus, peccant ne mortaliter, tenenturque ad restitutionem?

CONCLUSIO.

QUI conducunt domos suas huiusmodi mulierculis, si depravata intentione careant: quia nollunt illas ad peccatum inducere, & nulla alia mala circumstantia interueniat, non peccant, nec ad restitutionem tenentur. Ratio est: quia domos conducere est res ex se indifferens: possunt enim illis, & bene, & male uti: quare si mulierculae domibus conductis abutantur, illis imputandum illarumque voluntati, & culpae erit adscribendum: neque enim in domibus conductis viuere per se, & necessario ad illarum pessimam vitam ordinatur: unde perspicuum fit, deficiente prava intentione, &c. conducetes domos neque peccare, neque obligari ad restitutionem.

QVÆS-

QVÆSTIO DE CONTRACTV
PERMVTATIONIS.

CONTRACTVS permutationis est duplex, scilicet, rerum corporalium, & spiritualium: de permutatione rerum corporalium legendi sunt Summistæ, & DD. in. 4. cuius iustitia in æqualitate rerum permutandarum consistit.

De permutatione uero spiritualium, legendus est textus in cap. ad questionem. de rerum permutatione, ubi dicitur, beneficia permutari posse. dummodo æqualitas fructuum seruetur, & permutatio superioris autoritate fiat.

QVÆSTIO DE RESTITVTIONE
honoris, & bonorum temporalium.

Art. vnicus. An ledens aliquem per contumeliam, aut conuicium, solum ad petendam veniam, vel ad aliquam aliam restitutionem teneatur?

S. Tho. 2. 2. q. 72. artic. 2. ad 2. & Caiet. ibi. ar. 3. Medi. q. 29 Scot lib. 4. artic. 5. q. 6. & lib. 5. q. 9.

DVÆ sunt opiniones. Caiet. opinatur teneri contumeliosum ad restituendum honorem, qui potest alio modo, quam petitione veniæ restituere.

Caiet. Abulen. Math. c. 5.

Abulen. Matth. 5. Explicans locum, Si offers munus tuum, &c. docet, irrogantem alteri contumeliam, aut conuicium ad petendam veniam teneri.

CONCLUSIO I.

IRROGANS alteri conuicium, vel contumeliā ad satisfactionem, & restitutionem ablati honoris tenetur: quia non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum: & contumeliosus abstulit proximo honorem longe pecuniæ præstantiorem.

CONCLUSIO II.

QUANDO honor per contumeliā sublati alio modo, quam petitione veniæ restitui potest, contumeliosus ad veniæ petitionem non tenetur. Ratio est: quia irrogans alteri contumeliam, solum tenetur restituere sublatum honorem.

CON-

CONCLUSIO III.

QUANDO iniuria fuerit leuis, & satisfactio integra, atq; sufficiens fieri potest per veniam petitionem, tunc contumeliosus tenebitur ad veniam petendam, dummodò iniuria affectus fuerit superior, aut æqualis, non autem inferior. Et ratio est: quia quando iniuria est leuis integrè honor petendo veniam restituitur: vt si quis alteri vitium ignominiosum obiciat, vocando illum ingratum, superbum, &c. quæ non sunt impropria. Notanter dicitur, nisi fuerit superior, quia non decet, vt superior personam Dei gerens inferiori subiiciatur: satis enim est, vt alio modo illi reconcilietur.

CONCLUSIO IIII.

QUANDO cõuitium irrogatum fuerit ignominiosum verbo, aut factò, vt si colapho, aut fuste quis fuerit percussus, & passus iniuriam noluerit sibi petitione veniæ satis fieri, tunc ad arbitriũ boni viri erit faciendã satisfactio. Et ratio est: quia contumeliosus tenetur honorem sublatum refarcire, qui petitione veniæ tunc non sufficienter refarcitur.

I. Dubium. *Qualc erit boni viri arbitrium?*

CONCLUSIO I.

RECTVM boni viri arbitriũ est, vt satisfactio certa verborum forma fiat. v.g. si colapho, aut fuste percussisti aliquẽ, erit congrua satisfactio, si dixeris te illud fecisse potius circumstantium fauore, quàm tuis armis, seu viribus fretũ: vel quia vidisti illũ inermẽ, aut alia huiusmodi: ita tamẽ, vt nõ mentiaris. Potest quoq; exhibitione pecuniæ fieri: quia illã pecuniã potest quis extra iudiciũ exigere, quã actione iniuriarum in iudicio petere potest, & cum possit quis. 1000. ducatos honorẽ ablatũ estimare, poterit illos extra iudiciũ petere: est, & alius satisfaciendi modus, si cõtumeliosus discedat à loco vbi iniuriam passus habitat.

CONCLUSIO II.

AD honoris restitutionem tenentur etiam qui causa, vel concausa cõtumeliæ fuerunt. Ratio est: quia qui causam dani dat, &c. vno tamen restituente, cæteri sunt liberi. Cæterum qui irrogauit iniuriam actu, semper tenetur.

CON.

CONCLUSIO III.

HAEREDES eius, qui iniuriam passus fuit, contumeliæ illatæ defuncto satisfactio non potest nisi in illos iniuria redundet: quia iniuria personalis non transit ad hæredes.

Hinc, si redudaret, faciendã esset illis satisfactio, si defuncto nõ fuit satisfacta. Sæpissimẽ enim contingit, vt propter iniuriam vni de familia irrogatam, tota familia lædatur.

CONCLUSIO IIII.

LÆSUS iniuria verborum, aut colaphis, siue fuste rancorem, & animum sumendi vindictam remittere tenetur, non autem honoris satisfactio: quia est bonum temporale. Constat per tex. & glos. in Can. si quis contristatur. 90. dist.

Prima diffi. *Lædens alium in bonis corporis tenetur ne ad restitutionem?*

S. Tho. 2. 2. q. 64 art. 7. Ric. art. 5. q. 2. Scot. q. 3.

PROPOSITIO.

TENETVR expensas, & omnia alia damna illata, lucrumq; cessans, & damnum emergens soluere, atque etiam hæredibus defuncti, quos defunctus alere tenebatur, vt filiis, vxori, &c. satisficere.

Hinc, abscondens manum artifici ex artificio viuenti, illum per totam vitam, filiosq; & vxorem, quos ex mercenario artificio alere sustentare tenetur: intellige, si modò damnificans fuerit inuasor: nam si pro defensione sui, quia aliter se defendere non potuit, illum interfecerit, ad nullam tenebitur restitutionem: secus autem si potuit, & nihilominus inuasorem occidit: iam enim illud non se defendere, sed aduersarium offendere esset.

II. Dubium. *Quid, si propter lesionem à Petro factam falsò Ioannẽ imposuit am, incommoda multa Ioannes patiatur?*

SVpra responsum est.

III. Dubium. *Quid, si lesit alium præter intentionem?*

RESPONDEO: Si sufficientem adhibuit diligẽtiam, ne alium offenderet, ad nullã tenetur satisfactio: sin minus tene-

APPEN.

nus tenetur. Constat ex cap. præbyter. & cap. lator. & cap. dilectus, cum. 3. sequentibus de homicidio, quorum exempla nota diligenter.

IIII. Dubium. Tenebitur ne aliquis etiam damnum ratione cicatricis illatum solvere?

PROPOSITIO.

SI læsus patitur aliquod detrimentum temporale, tunc præter expensas, & damna peculiaris satisfactio ratione cicatricis est facienda: ut mulier habens cicatricem in facie difficilius nubet, & seruus habens cicatricem vilior erit.

AP P E N D I C I U M. Hinc, si ex cicatrice nullum temporale damnum sequatur, non erit facienda restitutio.

V. Dubium. Occidens hominem tenebitur ne seipsum iudici offerre, ut pro occiso suspendatur?

PROPOSITIO.

NEQVAQVAM tenetur, ut ex supra dictis constat. Hic liberandus est Scotus à temeritate, quam multi illi imposuerunt: nam propterea quod dist. 15. dixit: vix posse aliquem recò pensare per actiones illud, quod abstulit homicidio, colligunt fuisse huius sententiæ, ut homicida teneatur se iudici sponte offerre, ut occidatur: quod quidem ex verbis prædictis nulla ratione colligi potest: præsertim cum quæstione sequenti eiusdem dist. dicat, malefactorem occultum, & non convictum, etiam rogatum à iudice non teneri ad confitendum crimen.

VI. Dubium. Heredes malefactoris tenentur ne ad restitutionem?

PROPOSITIO.

ABSOLVTE omnia debita defuncti siue ratione contractus, siue ratione delicti solvere tenentur: quia bona defuncti eius creditoribus sunt obligata.

VII. DUBIUM

VII. Dubium. Tenetur ne dominus satisfacere iniuriam à proprio mancipio irrogatam?

PROPOSITIO.

QUANDO dominus fuit damni causa, tenetur, & dicitur esse causa, quando non prohibuit cum posset, vel quando impunitum reliquit. Ita definitur lege. 2. ff. de modalibus actionibus. & in cap. si bos. de iniuriis: quia qui causam damni dat, &c. quare si non fuerit causa, non erit restitutioni obnoxius.

Secunda diffc. An qui viciavit virginem, in quocunque euentu illam dotare teneatur?

S. Tho. 2. 2. q. 156. artic. 6. p. q. 167. d. 168. Silu. ver. luxuria. 9. 5. Nauarr. c. 16. num. 17.

CONCLUSIO I.

INFERENS virgini violentiam, & illam nolentem corrumpens, aut illam vxorem ducere, si pater voluerit, aut dotare si pater noluerit, tenetur. Definita est expressè cap. 1. de adulteriis, etiam ante condénationem: licet Nauarro oppositum teneat.

CONCLUSIO II.

SEDUCENS virginem promissionibus, affirmans se illam ducturum vxorem, vel dotem præstaturum, si viciauerit, promissum adimplere tenetur. Definita quoq; est cap. 1. de adulteriis: & nota dotem esse tribuendam, qua virum secundum suum statum inuenire possit.

CONCLUSIO III.

CORRUMPENS virginem falsissimis precibus exorata, nõ promissionibus seductam, neq; violentia oppressam, in foro conscientiæ ad nullam tenetur satisfactionem: quia volenti, & consentienti non fit iniuria, secus autem est in iudiciali foro.

CONCLUSIO IIII.

CORRUMPENS virginem importunis precibus exorata, dotare tenetur: propterea quod, importunæ preces violentiæ equipollent: dicuntur autè importunæ, quando sunt multæ, & efficaces.

Animaduerte corruptorem virginis teneri quoq; ad satisfaciendum parentibus illius: nam maximum est dedecus parentibus virginem habere violatam.

CON.

CONCLUSIO V.

STUPRATOR, non solum in foro exteriori, verum etiã in foro conscientiã, virgini dotem præstare tenetur: quia aliter virgini integra satisfactio fieri non potest. Angelus est cõtra Siluest. vbi supra. Hactenus de restitutione.

DD. dist. 43.
Castro verbo resurrectionis contra hæreses, & B. Ambro. in libello de fide resurrectionis. Ric. toto art. 1. & S. Thom. q. unica, & c. Sco. q. 1. Iob. c. 19. Matth. c. 22. Ioan. 15.

FLORES QUÆSTIONIS
de Resurrectione.

Art. I. An sit mortuorum resurrectio futura?

CONCLUSIO I.

DE fide tenendum est futuram esse mortuorum resurrectionem. Iob. 19. Scio, inquit, quod Redemptor meus viuit, &c. vsq; in sinu meo. & Matth. 22. increpauit Dominus IESVS Sadducæos resurrectionem negãtes: alia sunt innumera Sacræ scripturæ loca, quibus hæc conclusio cõfirmatur, apud patrem à Castro.

CONCLUSIO II.

IN die generalis resurrectionis omnes, tam electi, quàm reprobi resurgent: venit enim hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & procedent, qui bona fecerunt in resurrectione vite, qui verò mala egerunt in resurrectione iudicij.

Ex hæreticis, quidem non esse futuram resurrectionem affirmarunt, alij iam factam esse asseruerunt, qui omnes hinc conuincuntur.

Prima diffc. An possit generalis resurrectio naturali ratione demonstrari?

CONCLUSIO I.

RESURRECTIONIS articulus rationibus naturalibus probari nõ potest: quia cum à priuatione ad habitum per naturam non possit esse regressus, neq; naturæ viribus poterit cognosci: est enim resurrectio supernaturalis, & vt res se habet ad esse, ita ad cognitionem.

S. Tho. ar. 3. & Scot. q. 2. vbi supra.

CON-

CONCLUSIO II.

POTEST nihilominus similitudinibus, & rationibus topicis mortuorum resurrectio declarari: nam B. Paul. Si in hac vita, inquit, tantum sperantes sumus in Christo, miserabiliores sumus omnibus hominibus: & grani similitudine adducens ait: Quod seminas, nõ viuificatur, nisi prius moriatur, &c. sic & resurrectio mortuorum: istæ autem rationes, nisi habenti fidem, fidem nõ faciunt, etiam si, supposita infinita Dei potentia, contra infideles probare possimus non futuram, sed possibilem esse resurrectionem, id est, non implicare contradictionem.

Secunda diffc. Concurreret ne naturalis causa, vt Sol, terra, &c. ad hominum resurrectionem, sicut ad procreationem?

Ric. 1. 3. q. 1. & Scot. q. 3.

SCOTVS duas adducit opiniones. Vna est Platonis asserentis post spacium 30000. annorum omnia, quæ corrupta sunt, eadem numero reditura: verum hæc sententia confutatur multis sacræ Scripturæ testimoniis: nam D. Paul. ait, Quia nos qui viuimus, &c. & sic semper cum Domino erimus.

Altera opinio est opposita, quæ quidem tenet nihil idem numero corruptum, per causam naturalem redire posse.

Tertia opinio est Ric. & Scot. affirmantium posse aliquando, licet, non semper, idem numero semel corruptum, reproduci.

CONCLUSIO I.

VIRTUTE agentis naturalis idem numero semel corruptum reproduci nullo modo potest: nam à priuatione ad habitum impossibilis est regressus: cum enim indiuiduum accipiat esse per motum, & per actionem agentis naturalis, & fieri nõ possit, vt redeat motus, eademq; actio, fieri quoq; haud poterit, vt virtute agentis naturalis idem numero corruptum reproducatur.

CONCLUSIO II.

DEVS tamen Opt. Max. idem numero reproducere potest: quia Deus in sua operatione à motu causæ secundæ tempore, & loco, quæ sunt indiuiduales differentiæ, non dependet: potestq; sua omnipotentia eundem motum, eandemque generationem, per quam indiuiduum incepit esse reproducere.

F. t. q. 4. p. 2.

y

CON-

CONCLUSIO III.

NVLLA causa naturalis cum Deo ad mortuorū resurrectionem concurreret: quia mors est priuatio vitae, vnde ad viuificandum non poterit causa secunda concurrere: totū enim fit à Deo miraculosè: organizatio siquidem à solo Deo fit: iam enim non efficitur tunc per semen effulum intra vterum foeminae, nec animae introductio, nisi à solo Deo, efficitur: nam introducere animam in corpus est hominem efficere, & anima cum sit forma hominis, eiusdem causa efficiens esse non potest: nam efficiens causa, & forma, respectu eiusdem non coincidunt.

Sec. q. 4.

Tertia diffc. Erit ne resurrectio naturalis?

CONCLUSIO I.

RESURRECTIO tam ex parte principij actiui, quam ex parte termini euit simpliciter supernaturalis: nam Deus Opt. Max. est principium actiuum, vt ex superioribus constat, & terminus resurrectionis, scilicet, glorificatio in electis, & incorruptibilitas in reprobis, quia illorū corpus erit incorruptibile, supernaturalis est.

CONCLUSIO II.

SI naturale, vt opponitur violento sumatur, resurrectio passiuua naturalis erit: nam secundum inclinationem naturalem futura est: anima enim naturaliter ad suum corpus informandum inclinatur, erit autem supernaturalis, vt ex proxima conclusione constat, si naturale, vt opponitur supernaturali, accipiatur.

Ric. art. 3. q. 10.
2. 2. Scot.
2. 3.

Art. II. Quenam sunt resurrectionis cause?

CONCLUSIO I.

INSTRUMENTALIS causa futuræ resurrectionis erit vox tubæ, quæ & vox Christi nominatur: nam apud D. Ioan. legitur: Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuēt: & ad Thef. Veniet Dominus in iussu, & voce Archangeli, & tuba nouissima. Huius loci expositionem apud Ric. & alios reperies.

Ioan. c. 6.
Ad Thef. c. 4.

CON-

CONCLUSIO II.

CHRISTVS Dominus, vt Deus est, nostræ resurrectionis cū Patre, & Spiritu sancto causa efficiens principalis erit: quia opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa, per eandem enim voluntatē operantur.

CONCLUSIO III.

CHRISTVS, vt homo, id est, Christi humanitas, erit nostræ resurrectionis causa instrumentalis: nam, vt per causam, instrumentalem agēs principale, vt scriba per calamum suum operatur effectum: ita Christus Per suam humanitatem præcipiet Angelis pulueres congregare, & alia, quæ in iudicio futura sunt, præstare: quæ admodum in resurrectione Lazari fuit diuinitatis instrumentum.

CONCLUSIO IIII.

CHRISTI Resurrectio nostræ resurrectionis exemplaris causa erit: dicit enim B. Paul. Saluatorem expectamus Dñm nostrum IESVM Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, conformatum corpori claritatis suæ.

Ad Philip. c. 3.

Art. III. Quando futura erit vniuersalis resurrectio?

Ric. 6. to ar. 7.

CONCLUSIO I.

GENERALIS hominum resurrectio in fine mundi, non antea erit: dixit enim Iob. In nouissimo die de terra surrecturus sum. & Matth. 13. Simile est regnū cælorum fagine missæ in mare. & paulò post sequitur, Sic erit in consummatione seculi, exibunt angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent illos in caminū ignis ardentis, ibi erit fletus, & stridor dentium.

Iob c. 19.

Matth. 13.

CONCLUSIO II.

PRAETER corpus Christi IESV, & immaculatæ semperq; Virginis Mariæ, nullum aliud est in cælo eorum, qui haec tenus surrexerunt. Hæc conclusio est B. Hiero. & B. August. quos citat. D. Thom. hac difficultate: nam si aliquis sanctorum cum corpore ad cælum ascendisset, fuisset præsertim Dauid, de quo tamen B. Petrus ait: Sepulchrum eius apud nos est vsque in hodiernum diem: quos credibile est fuisse corpore in deliciis paradysi

S. Tho. ubi sup.

D. Hier. & D.

Aug.

In Act. c. 2.

Y 3

vsque

vsq; ad ascensionem, quando exutis corporibus cum illo in caelum ascenderunt.

Hæresis.

Hinc, confutatur error, quorundam hæreticorum dicentium, duas futuras esse resurrectiones, primam omnium martyrum mille annis ante finale iudicium: & secundam in fine mundi: Pater autem à Castro verbo beatitudo. hæresi 2. explicat locum Apocalypsis, quo decepti fuerunt.

Apoc. c. 20.

Prima diffic. Potest ne dies ille ab Angelis, aut hominibus cognosci?

CONCLUSIO I.

Ric. ar. 6. q. 3.

Matth. c. 24.

Mar. 13.

Luc. 12.

DIES iudicij nulli creaturæ, sed soli Deo notus est. Constat Matth. 24. De die autem illa nemo scit, neq; Angeli caelorum, & c. & Marci 13. Neq; filius hominis, id est, ut alii reuelat: atque hoc, ut semper parati viamur iuxta illud Luc. 12. cap. Estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.

CONCLUSIO II.

Matth. c. 24.

NEQVE Angeli, neq; beatorum animæ quando dies ille futurus sit, in verbo vident. Colligitur Matth. 24. Neq; Angeli sciunt: ubi negatio utramq; scientiam in proprio genere, & in verbo includit. Hæc est Ricard. contra quosdam asserentes in proprio genere, id est, per species acquisitas, vel reuelatas, siue infusas, ignorare, non tamen in verbo.

Ric. ar. 5. q. 2.

Art. 6. q. 1.

Sc. q. 5. & Dur.

san. q. 4.

Secunda diffic. Est ne resurrectio in instanti, vel in tempore futura?

CONCLUSIO I.

COLLECTIO partium materialium in tempore fiet. Ratio est: quia Angeli, quorum ministerio fiet, non possunt mouere corpora in instanti, simul enim essent in pluribus locis virtute creata corpora ipsa, fieretq; motus in instanti, quod est impossibile: in instanti enim mouere virtutis infinita est proprium.

CONCLUSIO II.

RESURRECTIO in instanti fiet. Ratio est: quia Deus sua infinita virtute est resurrectionem factururus. Colligitur ex B. Paul. dicente: Omnes quidem resurgemus, & c. in momento, in ictu oculi: non quod in apertione palpebrarum futura sit, nam cum hæc sit motus,

Cor. 15.

fit motus, fit tempore, sed ad declarandum in instanti faciendam esse.

Tertia diffic. Fiet ne in instanti noctis, an die resurrectio?

Ric. ar. 6. q. 2.

ubi supra.

CONCLUSIO.

ERIT fortasse primo mane, quam primum aurora clarescere inceperit. Sole in Oriente existente, & Luna in Occidente, eritq; eadē hora, qua Christus IESVS à mortuis resurrexit: quia resurrectio Christi IESVS, quæ est exemplaris causa nostræ resurrectionis, primo mane fuit: tum etiā, quia futurum est iudicium, quando homines minus de illo cogitabunt, ut diluuium tempore Noe, & homines primo mane magis somno grauantur, & sui obliuiscuntur.

Ric. 5. Tho. &

Dur. est.

Art. IIII. Qui in die iudicij, reperti fuerint viui morientur ne?

Ric. ar. 4. q. 1.

Sc. ubi supra.

CONCLUSIO.

ELECTI, tempore iudicij viuentes, sunt morituri, & statim resurrecturi. Hæc fuit sententia D. Hier. & D. Aug. statutum enim est omnibus hominibus semel mori. Notatè dicitur, in cōcl. electi, de his enim fuit cōtrouersia inter Doctores, & nō de reprobis, quos morituros esse nullus dubitat, & intelligitur cōclusio, exceptis Elia, & Enoch, quem admodum Scriptura testatur.

Hebr. c. 9.

D. Hier. &

D. August.

I. Dubium. Sunt ne iusti simul cum reliquis resurrecturi, an post ceterorum resurrectionem morientur, & statim resurgent?

SCOTVS, & Dur. tenent iustos rapiendos esse viuos in aera, & ibi morituros, & illico resurrecturos, post ceterorum resurrectionem. Huic opinioni suffragari videtur B. Paul. 2. ad Thes. 4. in iusu, & in voce Archangeli: & deinde nos, qui viuimus, qui relinquitur, simul rapiemur cum illis in nubibus, obuiam Christo in aera. Opinio Ricard. est iustos esse in terra morituros ante aliorum resurrectionem, & postea simul cum illis resurrecturos: quod confirmare visus est B. Paul. dicens: In momento, in ictu, oculi, & mor-

Durand.

Ricard.

2. Ad Thes. 4.

1. Ad Cor. 15.

D. Aug.

tui resurgent incorrupti, & nos immutabimur: vbi vniuersaliter loquitur, quasi dicat simul resurgemus: ita enim docuit D. Aug. c. 6. de Ecclesiasticis dogmatibus: Erit, inquit, resurrectio mortuorum, sed vna, id est, simul, & semel, non prima iustorum, & secunda peccatorum, vt fabula est somniatorum, sed vna omnium.

II. Dubium. Corpora eorum, qui reperti fuerint viui in die iudicii: sunt ne in cineres conuertenda?

SEQUEVENDO opinionem Sco. pars negatiua est tenenda.

D. Bon. Ric. et aliorum. Gen. 3.

CORPORA eorum, qui reperti fuerint viui in die iudicii, incinerabuntur, id est, corrumpentur: dictum est enim Gen. 3. Puluis es, & in puluerem reuerteris, quae poena imposita fuit propter culpam originalem, quam omnes, praeter Christum IESUM, & eius purissimam matrem, contraxerunt: fietque corruptio per ignem, qui ante ipsum praecedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.

Psal. 26.

Prima difficultas. Erit ne resurrectio omnium in valle Iosaphat, vbi futurum est iudicium?

Ric. d. 43. art. 5 q. 3. & dist. 48. art. 1. q. 7. Scot. d. 43. q. 5. S. Tho. d. 43. q. 1. art. 3. q. 4. Haec est Ricar. Ioan. c. 5. Exechiel. c. 37.

VARIAE sunt opiniones, quas refert Soto hac dist. q. 2. artic. ultimo.

OMNES resurgent in locis, in quibus fuerint sepulti. & constat Ioan. 5. Omnes, qui in monumentis sunt, audiet vocem filii Dei. & etiam Ezech. 37. Ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris.

Dices: Quomodo istud fiet? Ministerio Angelorum, qui partes materiae disperfas, & sub diuersis formis existentes, ad locum, vbi quilibet fuit sepultus, congregabunt. Quaes: qua ratione in eodem sepulchro erunt innumera corpora ibidem sepulta? Respondeo: quia potest Deus efficere, vt sit corpus, & non occupet locum: quemadmodum erunt in valle Iosaphat: sed de hac re in prima parte egimus, in q. de existentia corporis Christi in Eucharistia, vbi multa corpora in eodem loco existere posse demonstrauimus.

Art. V.

Art. V. An singulorum omnium cogitationes, & opera, quae in vita egerunt, siue bona, siue mala, sint illic propalanda?

Ric. art. 7. q. 1. 2. & 3. Durand. d. 47. q. 2.

CONCLUSIO I.

IN die iudicii libri conscientiarum aperientur: ita vt omnium, tam electorum, quam reproborum opera, & cogitationes bonae, ac malae, non solum ab illis, qui ea fecerunt: verum etiam ab omnibus conspiciantur. Prima enim ad Cor. 4. expressè habetur: Nolite, inquit, ante tempus iudicare, quoad vsq; veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicuique a Deo: cum enim illud iudicium futurum sit, ne detur alicui occasio suspicionis, omnium reorum crimina omnibus pateere debent.

1. Cor. c. 4.

Magister sententiarum asseruit peccata electorum non esse manifestanda.

CONCLUSIO II.

ELECTI in verbo omnia bona, & mala propria singulorum videbunt: damnati vero per species a Deo cretas mira celeritate, singulorum bona, atque mala cernent. D. August. est, quem citat, & sequitur Ric. vbi supra dicentis, Omnia mentis intuitu cernentur, & quasi in libro recitabuntur, non in genere tantum, vt quidam opinantur, sed in particulari, vt ex 1. concl. constat. Aliter enim non iustificaret Deus iudicium suum, si singulis singulorum gesta non paterent.

D. August.

Art. VI. An resurget idem corpus numero, quod homo, dum vixit, habuit?

Ric. d. 44. art. 1. q. 1. Scot. q. 1. eadem d. Durand. q. 3. d. 43.

Hoc art. d. 44. Magistri declaratur, in qua de qualitate corporum resurgentium, & de modo, quo ignis torquet angelos malos, & animas separatas verba facit. Communis est sententia affirmans. Solum Durand. negat idem corpus numero rediturum.

CONCLUSIO.

VNIVERSIS quae in eodem corpore reformato, ex eadem materia numero, ex qua, tempore, quo vixit, erat compositum, resurget. Expressè habetur Iob. 19. In nouissimo die de terra surrecturus sum,

Iob. 19.

sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum: alioqui enim non fieret carnis resurrectio, neq; vnusquisq; propria corporis, pro vt gessit, reciperet: quod est contra D. Paul. & cōtra fidem.

2. Cor. 6. 5.
APPEN.
Durand. caudē legendus.

Hinc, cautē legendus erit Durān. loco citato.

Prima diffie. An in homine, totum, quod in eo de veritate naturæ humane præfuit, resurget.

Ric. d. 45. ar. 2
q. 4. Sco. d. 44
q. 1. Dur. d. 44
in 2. d. 20.

CONCLUSIO I.

NON resurget omnes homines, cum omnibus partibus carnis, & materiæ, quas per totam vitam habuerunt. Ratio est: quia, si homo centum annos vixisset, cuius corpus, vel esset immoderata quantitas, si partes non condensarentur, vel si condensarentur, esset immoderata qualitatis, quorum vtrumq; est superfluum, & deforme, & corpora gloriosa nullam habebunt deformitatem.

CONCLUSIO II.

HOMO, cum tanta quantitate resurget, quantam vsq; ad trigelimum tertium annum habuit, vel habuisset, si ad illam vsq; etatem vixisset: nam, Occurremus, inquit, B. Paul. omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi.

Ad Ephe. c. 4.

I. Dubium. Dices, cum homo continuo nutriatur, & quedam partes evanescant, que nam illarum resurgent?

RESPONDEO cum Sco. Resurgent omnes partes materiæ, quas homo à parētibus tempore generationis recepit, ex partibus verò per nutritionem acquisitis resurgent priores, vt quidam sentiūt, vel illæ quas natura generauit, quousq; homo debitam quantitatem habuit, aut, vt alij opinantur resurget homo cū partibus, quas vsq; ad 33. annum habuit.

APPEN. I.

Hinc, colligitur non resurrecturum præcisè illud corpus, quod homo habuit incerto vitæ tempore, sed corpus ex diuersis partibus, quas in diuersis vitæ temporibus habuit.

CONCLUSIO I.

D. Aug. 22. de ciuitate Dei. 6. 12.

RESURGET præterea homo cum capillis, & vnguibus, quatenus sunt naturæ ornamentum. Hæc est D. Aug. capilli enim, licet sint naturæ superfluitates, sunt nihilominus ornamenta.

Hinc,

Hinc, non omnes capilli, & vngues erunt reparandi: quoniam esset corpus deforme.

APPEN. 2.

CONCLUSIO II.

PARTES homogeneæ ad eundem situm nõ reddunt: nam licet ossa habitura sint easdem partes materiæ, quas in vita: parum tamē refert partem materiæ, quæ erat in medio ossis, in extremo illius resurgere.

CONCLUSIO III.

PARTES eterogeneæ, quæ erant in capite ad caput reddunt, & non ad pedes, &c. alioqui enim non esset idem caput numero ante, & post resurrectionē, & ex consequentiq; neq; idem numero corpus: quia indentitas corporis ex indentitate numerica partium constat.

CONCLUSIO IIII.

ELECTI cum omnibus membris, quæ sunt de integritate humani corporis, etiam si in vitâ illis caruerint resurgent: nam, Mortui, inquit, D. Paul. resurgent incorrupti: vbi glossa, id est, sine aliqua læsione membrorum.

1. Cor. 6. 15.
D. Aug. est in Enchir. c. 22.

Vnde monoculi cum duobus oculis resurgent, & martyres habebunt membra, quibus in contumeliam Christi priuati fuerunt, in quibus cicatrices, vt Sol, & gemmæ splendidissimæ in eorum gloriam accidentalem fulgebunt.

APPEN. 3.

II. Dubium. Restituentur ne reprobis omnia membra, quibus in vita fuerunt orbati?

CONCLUSIO I.

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Bona. & Dur. qui tenent, vt ex hac vita migrarunt, ita resurrecturos esse.

Secunda opinio est contraria, & est Ric. & S. Tho. D. autē Aug. in hac re fuit dubius: nam ita ait: Neq; fatigare vos debet incertitudo damnatorum habitudo, & pulchritudo, quorum erit certa, & sempiterna damnatio.

Ric. d. 44. ar. 1
q. 6. Sco. vbi supra. S. Th. q. 1. art. 2.

CONCLUSIO II.

RESURGENT integri quemadmodum, & electi: dicit enim B. Paul. Mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur: vbi glossa, inquit, penes integritatem corporum, nõ posuisse B. Paul. inter re-

1. Cor. 6. 15.

y 3

probos,

probos, & electos discrimen, sed solum penes impassibilitatem; quam verbo illo, & nos immutabimur, indicavit.

Ric. ar. 1. q. 8. Scot. ubi supra.

Secunda diffic. An omnes in iuuenili etate resurrexuri sint?

CONCLUSIO.

RESURGENT omnes in eadem etate, id est, in virtute, & robore corporis, quod homines, 33. annorum habere solent. Hanc conclusionem colligunt doct. ex B. Paul. dicente; Donec occurramus in mensuram plenitudinis etatis Christi, & est D. Aug. asserentis, omnes esse reparandos ad illam etatem, quia est perfectissima hominis etas.

Ad Ephes. c. 4.

D. Aug. 22. de ciuit. Dei. c. 15.

Ric. ar. 1. q. 9. 3. Th. q. 1. ar. 2.

Tertia diffic. Resurgent ne omnes in eadem corporis statura?

CONCLUSIO.

NON in eadem quantitate omnes, sed in illa, quam homo habuit, natura non errante, aut impedita, vel habiturus esset, si perfectam attigisset etatem, resurgent ad quam quidem identitatem pertinent dimensiones stature, vultus, coloris, & ceterorum indentitas, exceptis deformatibus, quae (vt paulo antea diximus) in electis auferentur.

Ric. ar. 1. q. 10.

Quarta diffic. An omnes in virili etate resurgent?

D. Aug.

QUIDAM partem affirmantem asseruerunt, in quos D. Aug. disputat.

CONCLUSIO.

FOEMINAE in sexu foemineo resurgent, quia foemina est a viro alia numero, & vnusquisque vnus numero, resurrecturus est.

CONCLUSIO.

PVDENDA foeminarum tunc ad libidinem minime allicient; nam si in statu innocentiae Adam, & Eua, nudi cum essent, non crubescerent, quia nullum carnis motum patiebantur, nedum in patria, ubi sunt futuri impeccabiles.

Gen. c. 2.

Quinta

Quinta diffic. Erit ne potentia nutriendi, & generandi in beatis?

CONCLUSIO I.

ERIT quidem non ad usum, vt falsissime sibi Sarraceni persuadent, sed ad naturae perfectionem. D. August. est dicentis corporibus non esse auferendam comedendi facultatem, sed ege statem.

D. Aug.

CONCLUSIO II.

NON tamen actu generare poterunt; nam erunt, sicut Angeli Dei in patria, neque nubent, neque nubentur.

Matth. c. 22.

III. Dubium. Nunquid resurgent eum quatuor humoribus corpora?

CONCLUSIO.

RESURGENT: propterea quod, isti humores sunt de veritate corporis humani viuentis.

FLORES QVAESTIONIS de receptaculis animarum post hanc vitam, & de suffragiis, de quibus sanctorum orationibus.

HABET q. d. 45. a Magistro sententiarum tractatur.

Art. I. Sunt ne quatuor tantum receptacula, in quibus mortuum animae recipiuntur?

D. D. ibidem. Ric. ar. 9. q. 1. 2. S. Tho. q. 12. ar. 1. & sequentibus.

V. G. caelum, infernus, purgatorium, & limbus paruulorum, qui cum solo originali discedunt.

CONCLUSIO.

POST morte Christi I. E. S. V., quatuor tantum sunt animarum receptacula; de beatorum quidem receptaculo constat, apud D. Matth. Venite benedicti Patris mei, accipite regnum, quod vobis paratum est, &c. & de inferno ibidem: Ite maledicti in ignem aeternum, &c. & de purgatorio, ex rad. Cor. 3. Si aliquis

Matth. c. 25.

1. Cor. 3.

autem

autem superadificat ligna, scænum, & stipulam, id est venialia peccata, &c. saluus erit, sic tamen quasi per ignem, scilicet, purgatorij: limbus verò, facile colligitur: nam paruuli cum peccato originali morientes, non sunt in cælum migraturi: nihil enim coinquinatum intrabit in regnum cælorum: neq; in infernum, aut purgatorium, cum nullum habeant actuale peccatum: quapropter quartus locus, vt pote, limbus est constituendus. Notanter dicitur post mortem Christi: nam antea erat limbus patrum.

Apo. c. 22.

Ric. & S. Tho.
ubi supra.

I. Dubium. Vbi nam sunt hæc receptacula?

CONCLUSIO I.

DE fide tenendum est beatorum receptaculum cælum esse: Nam Matth. 5. dicitur: Merces vestra copiosa est in cælis.

Matth. c. 5.

APPEN.

Hinc, quanuis beatitudo in visione, & fruitione Diuine essentie consistat, & vbiq; locorum homo beatificari possit: nam Angeli ad nos descendentes semper vident faciem Patris, & animæ sanctorum patrum in limbo, descendente sanctissima Christi IESU anima, fuerint beate: nihilominus tamen propria sedes, vbi beati Deum videt cælum est Empyrium, scilicet, splendidissimum, vt locus locato proportionetur.

Matth. c. 18.

CONCLUSIO II.

IN FERNVS damnatorum in visceribus terræ situs est: & videtur esse de fide tenenda, licet Soto veram tantum, & oppositam temerariam dicat: multis enim locis sacre Scripturæ confirmatur: nam limbus patrum est in visceribus terræ, dicente Christo IESU de anima sua: Sicut fuit Ionas, &c. ita erit filius hominis in corde terræ: & infernus limbo inferior est, vt constat Luc. 16. de diuite Epulone, qui eleuans oculos vidit Lazarum in sinu Abrahæ, id est, in limbo.

Matth. c. 12.

Luc. 16.

CONCLUSIO III.

PURGATORIVM, & limbus puerorum in inferioribus partibus terræ existit: id enim canit Ecclesia: Libera Dñe animas, &c. & de penis inferni, & de profundo lacu, vbi purgatorij, quia est in inferioribus partibus, terræ infernus nominatur: perinde etiã, & limbus, quia est locus punitionis, infernus appellatur: ibi enim pueri cum solo peccato originali morientes pena damni puniuntur.

I. I. DU-

II. Dubium. Quomodo se habent hæc receptacula respectu inferni damnatorum?

TRES sunt opiniones. Prima Ric. quæ sequenti conclusione continetur.

CONCLUSIO I.

IN FERNVS damnatorum in centro terræ est, mox super infernum puerorum limbus, & super limbum purgatorij, & super purgatorium olim limbus patrum existebat. Et ratio est: quia quò magis animæ à Deo per gratiam distat, eò magis per receptaculum à Deo distare quoq; videtur: & cum ordine prædicto animæ à Deo per gratiam distent, distabunt etiã per loca.

Altera opinio est D. Thom. cuius est conclusio sequens.

S. Thom.

CONCLUSIO II.

IN XTA infernum damnatorum non limbus paruulorum, sed purgatorium existit: cuius ratio est, quia animæ purgatorij igne, quemadmodum & animæ damnatorum plectuntur.

Tertia opinio est quorùdam doct. scilicet purgatorium, & limbus, vel sunt ex vna parte inferni supra centrũ, vt in quadam linea versus nos, vel antipodas, aut circumdant infernum: atq; ita respectu cuiuscunq; superficiæ terræ, supra infernum erunt.

III. Dubium. Est ne modò locus, qui sinus Abrahæ dicatur, vbi electi ab omni culpa, & pœna purgati, vt olim recipiantur?

CONCLUSIO I.

SI N V S Abrahæ fuit locus quidam, vbi animæ ab omni culpa, & pœna purgatæ quiescebant, qui & limbus patrum dicitur est: patet apud D. Lucam: Vbi, Lazarum mendicum per Angelos ante aduentum Christi IESU deportatum fuisse, expressè habetur.

Luc. c. 16.

CONCLUSIO II.

POST aduentũ Christi Ecclesia sinum Abrahæ cælũ beatorum nominat: dicit enim in quadam oratione pro defunctis: Deus cui omnia viuunt, &c. animã. N. famuli tui per manus sanctorũ Angelorum deducendam in sinum amici tui Abrahæ, id est, in cælum.

Prima

S. Thom. q. 71
art. 2.

Primadiffic. An electorum animæ statim, ut sunt purgata, post mortem in cælum deducantur?

CONCLUSIO I.

Lucæ. c. 16.

Job. c. 12.

Macha. c. 12.

QUAMPRIMUM anima à corpore separatur, sine mora in vno ex prædictis receptaculis collocatur: nam de damnatis Lucæ. 16. habetur: Mortuus est diues, & sepultus est in inferno: & apud Job: Ducunt in bonis dies suos, & in pûcto, idest, sine mora, ad infernum descendunt: & de animabus purgatorij cõstat 2. Macha. c. 12. Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare: quorum animæ, si statim in purgatorium nõ deportarẽtur, non illico orationibus nostris indigerent: de paruulis cum solo originali morientibus, & de prædictis concors fuit semper doctorum sententia: de animabus autem electorum, an in cælũ ante diem iudicij deducantur, fuit dubium: & ideo notanda est conclusio sequens.

CONCLUSIO II.

Lucæ. c. 23.

ELECTORVM animæ, quæ ex hac vita ab omni reatu peenæ, & culpæ liberæ discedunt, & quæ in purgatorio vsq; ad vltimum quadrantem soluerunt, statim ad perennem beatitudinem transportantur. Hæc est de fide, & constat apud D. Lucam, vbi legitur, dixisse IESVM latroni: Hodie mecum eris in paradiso: sibi enim per paradysum clara Dei visio intelligitur: vide apud patrem à Castro, vbi supra, multa sacra Scripturæ testimonia.

CONCLUSIO III.

Lucæ. c. 16.

QUANVIS anima possit per se naturali virtute moueri, & in receptaculum sibi definitum proficisci: nihilominus tamẽ ab Angelis, & in purgatorium, & à dæmonibus in infernũ deducitur. Expressẽ constat de electis, & reprobis Lucæ 16. exẽplo Lazari mendici, & diuitis Epulonis: & de animabus purgatorij, patet etiam: quia amicorum est propriũ, amicos reos post remissam noxam ad carcerem ducere, vt quod reliquum est peenæ luant, & omnino liberentur: similiter theologandum est de paruulis nondum baptizatis migrantibus, ad limbum.

Error.

Hac difficultate confutatur error Armenorum, qui nullam animam ante diẽ iudicij esse beatam asseruerunt, quem amplexi sunt

Cautè legendi. B. Iræneus martyr in calce. lib. 5. aduersus hæreses, & Theophylactus ex-

tus exponens locum B. Paul. ad Hebræ. 11. Et hi omnes testimonio fidei probati, &c. & B. Bernar. serm. 3. & 4. in festo omnium Sanctorum, qui omnes Sactissimi Patres, cum se iudicio sacro sanctę matris Ecclesię Romanę subiecerint, non hæretici iudicantur: tum etiam quia Ecclesiã, illo tempore, nihil de hac re vnquam definierat: Cæterum peior fuit Græcorum error, qui sicut negant beatitudinem dari iustis: ita etiam negat peenam dari peccatoribus ante illum diem: vide patrem à Castro verbo beatitudo. hæresi. 6.

Secunda diffic. Possunt ne animæ ad hanc vitam redire?

Ric art. 1. q. 30
S. Th. q. 1. ar. 30
et 3. p. 1
69. a. 5.

CONCLUSIO I.

ANIMÆ beatorum de lege, quando voluerint ad nos venire possunt: beati enim habent quicquid volunt, & nihil mali volunt, vt B. August. docet.

D. Aug.

CONCLUSIO II.

CAETERAE animæ de lege, nisi ex peculiari Dei dispensatione à suis receptaculis non exeunt. D. August. est in lib. de cura pro mortuis agenda: Nam si animæ, inquit, defunctorũ interessent, &c. pia mater nulla nocte me ipsum desereret, vt mecum viueret: vnde colligit, de lege animas in purgatorio existẽtes, ad nos minime redire, nisi ex speciali Dei prouidentia: & constat de Samuele, qui post mortem Sauli apparuit.

D. Aug.

1. Reg. 6. 28.

Art. II. Profunt ne defunctis viuorum suffragia?

DD. d. 45. 5.
Tho q. 2. ar. 2.
Ric. ar. 2. q. 14.

CONCLUSIO.

PROSVNT quidem, non ad augmentum gratiæ, & gloriæ, sed ad peenæ remissionem: quia nemo præter Christũ de condigno gratiam, & gloriã alteri mereri potest, vt ex superioribus constat: bene tamen pro altero satisfacere: vnde dictũ est, Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis, idest, à peenã pro peccatis iam dimissis luenda soluantur.

2. Mach. 6. 23.

Prima

3. Tho. q. 2. ar.
5. & 7. Ric. d.
46. ar. 2. q. 4.
Dor. d. 45. q. 2.
Soto hac dist. q.
2. ar. 2.

Prima diffic. An viuorum suffragia, non solum animabus purgatorij, verum etiam beatis, & damnatis, & in limbo existentibus profint?

OLIM fuerunt quinque opinioniones affirmantes suffragia damnatis quodammodo prodesse, quas Soto confutat.

CONCLUSIO I.

HÆRETICVM est affirmare, viuorum suffragia de lege damnatis ad remissionem pœnæ aliquo modo prodesse: nam cum corum pœna sit æterna, neque quoad extensionem, siue intentionem redimi poterit, aliter enim non esset pœna æterna.

CONCLUSIO II.

QUI magna fide à Deo peteret, ut præter legem aliquem ab inferno liberaret, non peccaret mortaliter: ut enim non peccat, qui à Deo miraculum petit, ut salutem per naturam incurabilem assequatur: ita non peccaret, qui à Deo peteret, ut damnatum aliquem suscitaret, & ita conuerteretur, aut ibi penitenteret, & conuerteretur. Soto oppositum tenet.

CONCLUSIO III.

PRO paruulis in limbo existentibus, non licet de lege orare: sunt enim damnati, & extra charitatem.

CONCLUSIO IIII.

INIURIAM facit beatis, qui pro illis preces effundit. Definita est in cap. maiores. extra de baptismo. ubi dicit Innocentius: Iniuriam facere martyri, qui pro illo orat.

Secunda diffic. Quot n. sunt suffragiorum genera?

CONCLUSIO.

QUATVOR sunt suffragiorum genera. Definita est in Cano. animæ. 17. q. 2. ubi dicit B. Greg. Animæ defunctorum quatuor modis soluuntur, vel oblationibus sacerdotum, id est, per missæ sacrificium, vel orationibus sanctorum, vel amicorum eleemosynis, vel ieiuniis cognatorum: sunt enim satisfactoria opera.

Hinc, cum receptio sacramenti sit meritoria, & satisfactoria virtute passionis Christi, poterit comunicans, ex opere operantis fructum animabus applicare.

Quarta

Tertia Diffic. Defunctus, qui restitutionem hæredibus faciendam reliquit, si hæredes non restituant, detinebitur ob hanc causam in purgatorio

Ric. d. 45. ar.
5. q. 4.

CONCLUSIO I.

NEQVAQVAM detinebitur: non enim est culpa sua, sed hæredum, & nemo in Purgatorio pro culpa aliena detinetur.

CONCLUSIO II.

SI defunctus restituere non potuit, & de peccato penituit, propter restitutionem in purgatorio non detinebitur: quia ad impossibile obligatur nemo.

Quarta diffic. An Missa olim dicta, & nemini applicata, defunctis applicari possit. y. g. celebravit Rector decies Missam, & valorẽ illius nemini applicuit, poterit ne postea illum aliis applicarẽ?

CONCLUSIO.

SACERDOS Missam præteritam futuris intentionibus shaud applicare potest: quod enim non est, non potest esse alterius causa, aut signum: cum causa, & effectus debeant esse simul: & Missa, siue sacrificium præteritum iam non est: sacerdos enim, finito sacrificio, iam non est minister, atque ita non poterit eius sacrificij valorem aliis applicare.

Dubium. Potest ne aliquis Sacerdos Missam, quam tenetur Rector, aut Prior, siue Guardianus offerre, & c. illo inconsulto, celebrare?

CONCLUSIO.

POTERIT quidem: quia iam applicat illas Missas pro certa intentione, quam Rector, siue Prior, aut Guardianus, & c. in suo libro habet, melius tamen est prius illos consulere.

F. t. q. 4. p. 2.

z

Art.

D. Greg.

APPEN.

Ric. d. 45. art.
2. q. 2. S. Tho.
q. 2. art. 1. &
sequentibus.

Art. III. Suffragia pro vno defuncto oblata, possunt ne omnibus prodesse?

CONCLUSIO.

PROSVNT omnibus quoad diminutionem poenae, non quantum ad extensionem, sed quantum ad intentionem. Ratio est: quia cum sit finitae satisfactionis, si pro vno offeratur, tota satisfactio non proderit alteri, quantum ad extensionem, bene tamen quoad intentionem: quia cum sint in charitate, gaudent quando poena alicuius animae per suffragia minuitur, quo gaudio tormentorum quantitas quoad intentionem extenuatur.

Prima diffic. An suffragia generalia prosint cuilibet animae, ac si pro vna sola offerrentur?

VIDE supra de valore Missae in prima parte.

Ric. ar. 2. q. 4.
S. Thom. q. 2.
artic. 3.

Secunda diffic. An suffragia existentium in mortali defunctis prosint?

VIDE supra in q. de ministro Eucharistiae in prima parte.

CONCLUSIO I.

SI nomine proprio offerat, nihil proderunt: quia cum sit opus mortuum, & non profit facienti, multo minus aliis proderit: si autem nomine Ecclesiae: vbi supra, explicatum est.

CONCLUSIO II.

SI offert eleemosynas nomine alicuius personae, in gratia exstentis, & mandatis illas dari, proderunt: quia malitia ministri non potest nocere, & intentio praecipientis tempore, quo praecipit, fuit Deo accepta. Vnde etiam si tempore executionis mandatis sit in peccato, proderunt.

I. Dubium. Quando testamentarii sunt negligentes in executione eleemosynarum, & Missarum, quae in testamento legantur, prosunt ne defunctis ante exhibitionem?

CONCLUSIO I.

ELEEMOSYNÆ non prosunt ante exhibitionem, neque preces, quae a pauperibus eleemosynas recipientibus offeruntur,

runtur: quia solum habent fructum ex opere operantis.

CONCLUSIO II.

NEQVE etiam Missarum fructum recipiunt: quia talis fructus ex opere operato, & ratione deuotionis sacerdotis celebrantis committitur, fructum autem deuotionis, siue intentionis defuncti haec mandantis statim anima recipit: non enim fructus hic testamentariorum negligentia impeditur: Haec anima auertant confessores contra negligentes in executione testamentorum.

Artic. IIII. Sunt ne Sancti à nobis orandi?

DD. d. 45. Rj
car. art. 1. q. 2.
S. Tho. q. 3. ar.
2. Dur. q. 4.
Cast. verbo
sancti.

CONCLUSIO I.

SANCTI sunt à nobis orandi. Haec concl. est de fide, & oppositum est haereticum. Definita est in multis conciliis Gangrensi, Aurelianensi, & aliis: & multis sacrae Scripturae autoritatibus constat: quas Pater à Castro egregie explicat.

CONCLUSIO II.

QUANDO Sanctis voluntas beneplaciti Dei, & eorum, quae erga nos Deus vult euenire, reuelatur, ut quod nobis gratia, & gloria, & bona temporalia in ordine ad gratiam dentur, sancti pro nobis orant, & exaudiuntur: nam cum voluntas beneplaciti Dei sit infallibilis, erit quoque infallibilis sanctorum oratio, quae media, instituit Deus suam diuinam voluntatem adimplere.

CONCLUSIO III.

QUANDO Sancti orant pro nobis sub conditione, non semper exaudiuntur: propterea quod, non semper, quae Deus voluntate beneplaciti vult, orant. Hoc modo orauit Christus IESVS in horto dicens: Pater mi, si fieri potest, transeat à me, &c. & non impetrauit: non exaudiuntur sancti, quia diuina voluntas non erat eis reuelata.

Matth. cap. 26

Hinc, destruitur error cuiusdam Eustachij dicentis, non esse Sanctos à nobis honorandos, & orandos: qui fuit in Concilio Gangrensi damnatus, cui varij haeretici adhaeserunt, quos apud Patrem à Castro expressos reperies. Nam si ab aeterno Patre sancti honorantur, ut constat. Ioan. 12. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, qui in caelis est: nos in terris honorare dedignabimur? praesertim cum honor exhibitus sanctis,

ERROR.

Ioan. ca. 12.

Psal. 88.

2 2 Deo,

Deo, qui glorificatur in honore sanctorum, exhibeatur.

I. *Dubium.* Animæ in Purgatorio existentes agnoscunt, quæ apud nos in hac vita geruntur?

Ric. ar. 7. q. 1. **R**ESPONDEO, Intelligunt orationes, quæ pro ipsis offeruntur, per effectus: quia sibi tormenta minui sentiunt: cognoscunt euentus suorum per reuelationem animarum, quæ à nobis ad Purgatorium migrant, & per diuinâ, atque angelicam reuelationem. Hæc D. Aug. de cura mortuorum, vt Ric. refert.

Scot. q. 1. **II. Dubium.** Possunt ne animæ separatæ intelligere rerum quidditates, vel, vt dicit Scotus, species intelligibiles acquirere?

LEGE hoc loco Scotum, & quæ in Floribus 2. lib. de cognitione Angelorum traduntur.

FLORES QUÆSTIONIS de vniuersali Iudicio.

Castro verbo iudicium. Ric. dist. 47. ar. 1. q. 7. S. Tho. q. 1. art. 2. q. 1. & à sequentibus ibid.

DE hac q. differit Magister sententiarum 46. 47. 48. dist.

Art. I. *Sunt ne alij sancti cum Christo in die iudicij iudices futuri, tanquam assessores?*

CONCLUSIO I.

APOSTOLI simul cum Christo IESV, vniuersas gentes iudicabunt. De fide est, & habetur apud Matth. In regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis, & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel.

CONCLUSIO II.

CVM Apostolis viri Apostolici, vt pote, religiosi, qui vitam Apostolicam, rerum omnium renunciatione facta, seruauerunt, non autem reliqui sancti nationes omnes iudicabunt. Hæc colligitur

gitur expressè Matth. 19. ex percontatione D. Petri, & Christi IESV responsione, dixit enim B. Petrus. Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? cui Christus IESVS respondit: Vos qui reliquistis omnia, & sequuti estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis, &c. & viri religiosi relictis omnibus ad imitationem Apostolorum sequuti sunt Christum.

Hinc, quanuis multi Martyres futuri sint religiosi sanctiores, Christo tamen iudicanti non assidebunt,

CONCLUSIO III.

IUDICIUM Apostolis, & eorum imitatoribus permissum erit ministeriale: quia voce tenus, vel reuelatione electis, & damnatis sententiam supremi, scilicet, iudicis manifestabunt: quæ quidem apud D. Matth. posita est, vbi dicitur: Esuriui, & non dedistis mihi manducare, &c. alioqui enim nulla esset Apostolis cõcessa prærogatiua, cum cæteri modi iudicandi, scilicet, per comparationem, & per assensum, futuri sunt omnibus communes.

Art. II. *An Christus IESVS in forma gloriosa, & immortalis, sit homines iudicaturus?*

Ric. d. 48. ar. 1. q. 2. S. Tho. eadem d. ar. 2. & Scot. & Du

CONCLUSIO I.

CHRISTVS Dominus venturus est in forma humana ad iudicandum: quia dominorum proprium est seruos iudicare dicente, B. Pau. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? & alibi, Qui iudicat me Dominus est; & Christus IESVS in quantum homo post passionem suam, cæli, & terræ dominium consequutus est, vt idem B. Pau. docuit, dicens: Christus in hoc mortuus est, & resurrexit, vt viuorum, & mortuorum dominaretur.

CONCLUSIO II.

APPAREBITQUE cum corpore glorioso, vt in mote Thabor apparuit: nam vt in primo aduentu, nõ vt iudicaret mundum, sed vt saluaretur mundus per ipsum, in forma humana patibili, & mortali, apparuit, ita in secundo aduentu iudicaturus viuos, & mortuos non in forma humana mortali, sed immortalis, & gloriosa adueniet.

CONCLUSIO III.

VENIETQUE simul cum potestate magna, & maiestate, &c. & sit, q. 4. p. 2. z 3 in Dei

Matth. ca. 25. & 26.

in Dei virtute: dicitur enim apud D. Matth. Cū venerit filius hominis in maiestate sua, &c. & iterum: A modo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, &c. ibi per virtutem Dei intelligitur ostensurum se Deum esse, omnibus creaturis imperado.

CONCLUSIO III.

VENTURVS quoque est in nubibus celi. apud D. Lucam, & apud B. Matth. expressè habetur: non, vt illis sustentetur, sed, vt splendorem sui splendidissimi corporis temperet, vt à malis videri possit: quemadmodum nubes calorem, & splendorem Solis nobis temperant.

Lucæ. cap. 21.
Matth. ei. 24.
Marc. 13.

Prima diffie. Videbant ne damnati Christi IESV diuinitatem?

CONCLUSIO.

NEQVAQVAM videre poterunt. Hæc est D. Aug. dicitis: Damnati illam Dei formam, in qua Christus æqualis est Patri, proculdubio non videbunt: habebunt nanque gaudiū beatificum, saltem ad tēpus, quod fieri non potest, quia est præmiū.

D. Aug. 1. de
Trinit. c. 13.

Secunda diffie. An iudicium sit vocaliter, an mentaliter tantum futurum?

MAGISTER sententiarum vtranque partem defendit. Ric. ibidem ex parte vocaliter, & ex parte mentaliter futurum esse asserit. Ricardo subscript Abulen. Matth. 25. q. 233.

Dist. 47.
Abulen.
Ricard.

CONCLUSIO I.

ACCVSATIO, & defensio tam electorum, quam reproborum, mentaliter tantum peragentur. Pater ex B. Pau. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt faciunt, &c. qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium illis, reddente conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationū accusantium, aut etiam defendentium in die, cū iudicabit Dominus occulta hominum secundum Euangelium meum, per IESVM Christum, vbi apertissimè insinuat, cogitatione accusationem, & defensionem esse faciendam: nam si voce hæc fierent, imensum tempus serè esset necessarium.

Ad Rom. c. 2.

CON-

CONCLUSIO II.

MORTVORVM citatio ad iudicium, & Iudicis sententia, quæ apud D. Matth. ponitur, non mentaliter tantum verum, & vocaliter fient. Ratio est: quia quando Scriptura sacra sine metaphoricè potest declarari, non est metaphoricè intelligenda, & de citatione Matth. 24. dicitur: mortuos esse ab Angelis voce tubæ citandos. & cap. 25. legitur, Iudicem molis dicturum: Ite maledicti, &c. & electis: Venite benedicti, &c. quæ omnia vocaliter fieri possunt: nam ad hæc peragenda breuissimum tempus erit satis.

Matth. 24.

Ibidem. ca. 25.

Tertia diffie. Separatio electorum à reprobis est ne localiter, an metaphoricè intelligenda?

SOTO dicit intelligendam esse localiter: Origenes verò super Matth. cap. 25. vt refert Abulen. ibidem, opinatus est per dexteram electorum intelligendam esse notitiam, quam electi suæ salutis habebunt, & per sinistram notitiam reproborum, quæ se iuste damnatos esse intelligent.

Origenes.
Soto d. 47. q. 2
ars. 5. Res. an-
dem d. ars. 1. q.
2. S. Tho. q. 1.
ar. 2. & Dur.
q. 1.

CONCLUSIO.

NON localiter, sed metaphoricè separatio illa intelligenda est. Constat ex B. Pau. vbi de electis ait: Nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur in aera, & sic semper cum Domino erimus: quibus verbis clarissimè indicauit electos in aere, reprobos verò in terra futuros esse: quam obrem differentia à dextris, & à sinistris non est localiter intelligenda, cū electi sursum, & reprobi deorsum in terra futuri sint.

1. ad Thessal.
cap. 4.

Quarta diffie. Finitur ne iudicium per iudicis sententiam: Ite maledicti, &c?

FINIETVR quidem per illa verba. Ratio est: quia ibi exprimitur iustorum pœnitentia, & reproborum impœnitentia per omissionem pœnitentiæ exterioris, vt pote, eleemosynæ, quæ est causa remissionis peccatorum, Christo IESV dicente: Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis.

Lucæ. cap. 11.

Quinta diffic. Mundus erit ne per ignem purgandus?

Ric. d. 47. art.
2. q. 1. S. Tho.
9. 2. art. 2. Du
tan. q. 2.
2. Pet. 3.

CONCLUSIO I.

TEMPORE iudicij elementa per ignem, purgabuntur: Hæc colligitur ex sacra Scriptura: dicit enim B. Petrus: Adueniet dies Domini, sicut fur, in quo elementa calore soluentur: nam cum elementa sint permixta, erunt ad puritatem per ignem reuocanda: purgatio siquidem per ignem fieri solet.

CONCLUSIO II.

IGNIS, cum sit elementum simpliciter purum, purgatione non indigebit: hic autem ignis inferior, quia mixtus est, destruetur: dicit namque D. August. 20. de Ciuitate Dei. cap. 18. Solus ignis ascendet tunc super cacumina montium, quousque aquæ diluuij ascenderunt.

D. Aug. 20. de
Ciuit. Dei. c. 18.

CONCLUSIO III.

IGNIS, quo mundus purgabitur, eiusdem erit speciei cum igne elementari. Ratio est: quia diuersitas causæ efficientis non mutat specificam rei naturam: nam homo ex propagatione genitus, est eiusdem speciei cum Adam, qui fuit creatus.

Aug. 20. de Ci
uit. Dei. cap. 2.
Scot. q. 2.

CONCLUSIO IIII.

ERI^T autem talis ignis supernaturaliter genitus: quemadmodum enim fecit Deus in die diluuij, ut omnes generationes aquarum præter naturalem ordinem ad producendas aquas conuenirent, ita fiet de igne illo: nam producet ab igne elementari, & à radiis Solis, habebitque mirabilem, & supernaturalē virtutem, propterea quod non solum ascendet, quod est ignis proprium, verum, & descendet, & circumquaque feretur.

CONCLUSIO V.

IGNIS ille præcedet iudicium, & subsequetur: nam dicitur in Psal. 96. Ignis ante ipsum præcedet, &c.

Psal. 96.

CONCLUSIO VI.

PURGABITQUE electos, quibus aliquid purgandum restabat, reprobosque torquebit, & cum omnibus mundi sordibus illos in infernum detruget: Hæc aperte videtur colligi, ex B. Paul. ita dicente: In reuelatione Domini, &c. in flamma ignis dantis vindictam his, qui non nouerunt Deum, &c.

2. Ad. Thessal.
cap. 1.

Art.

Art. vltimus. An mundus sit innouandus?

CONCLUSIO I.

POST diem iudicij omnia corpora cælestia, & elementa innouabuntur. Constat Apoc. 21. Video cælum nouum, & terram nouam. Et 2. Petri 3. Nouos cælos, & nouam terram, & promissa ipsius expectamus: quæ quidem renouatio non erit alicuius substantiæ creatio, sed alterius nouæ qualitatis productio supernaturalis, & non violenta.

Ric. d. 48. ar.
2. q. 1. & vlti.
S. Th. q. 2. ar.
1. & sequenti-
bus. Dur. q. 3.
Apoc. 21.
2. Petri, cap. 3.

CONCLUSIO II.

POST diem iudicij cessabit cælorum motus: nam Apoc. 10. habetur: Iurauit Angelus per viuentem in sæcula, &c. quod postquam Angelus septimus cecinerit, ut mortui resurgant, tempus non erit ultra, quare neque cælorum motus: nam tempus motus primi mobilis est: tu metiam, quia cessabit rerum generatio, obquam cæli mouentur.

Apoc. 10.

CONCLUSIO III.

REMANE^BIT Sol in Oriente, & Luna in Occidente: quia in his locis fuerunt condita. Suntque præcipue cælorum partes, vel ut Ricard. docet, in illo loco, in quo magis elementis expediet.

CONCLUSIO IIII.

TUNC corporum cælestium lux augebitur: nam Isaia 30. legitur: Erit tunc lux Lunæ, sicut lux Solis, &c. ut sancti magis Deū collaudent.

Isaia. 30.

CONCLUSIO V.

HABEBUNT quoque elementa maiorem splendorem, quæ nunc habent. Ratio est: nam, ut cæli erunt splendidiores, ita & elementa, quæ illis subiiciuntur. Verum vnumquodque iuxta proportionem suæ naturæ: nam ignis, ut Luna fulgebit, aer, ut ignis, aqua vero erit cristalina, terra autem, ut vitrum. ut ex Isaia. cap. 65. & Apoc. cap. 21. Ecce ego creo cælos novos, & terram nouam, &c.

Isaia cap. 65.
Apoc. cap. 21.

CONCLUSIO VI.

OMNIA tunc præter elementa destruetur, ut aues, pisces, &c. Ratio est: quia homines illis non indigebunt, & solum ad humanos vsus creata fuerunt: elementa vero permanebunt, ut dictum est: propterea quod, sunt de quidditate orbis.

z. 5.

Dux:

ERROR.

Dux fuerunt hæreses circa hanc quæstionem: quidam enim dicebant nullum futurum esse iudicium: alij autem dicebant, iudicium vniuersale iam esse factum: quas confutat Pater à Castro verbo iudicium. contra hæreses.

FLORES QUÆSTIONIS de Beatitudine.

*D. Tho. 1. 2. q. 2. & sequent.
& DD d. 49
S. Tho. q. 3. Ri
car. ar. 1. q. 1.
et 6. Scot. q. 1.
Dnr. q. 4.*

HAC quæstione distinctio 49. Magistri explicatur.

Art. I. An Beatitudo consistat in clara Dei visione?

VARIÆ sunt opiniones, quas Aristoteles, & B. Tho. eruditissimè tradiderunt.

Prima opinio dicit, Beatitudinem consistere in affluentia, & possessione diuitiarum, quam tenent filij huius sæculi. Beatum (inquit Dauid) dixerunt populum, cui hæc sunt.

Secunda opinio constituēbat beatitudinem in honore, & reuerentia, quæ ab alijs exhibetur, quæ amplectebantur Pharisei, qui amabant primas cathedras in Synagogis, & salutationes in foro.

Opinio tertia collocabat illam in fama, & gloria humana.

Quarta opinio ponebat beatitudinem in potestate imperandi alijs. Hæc omnes opiniones sunt falsæ, quia beatitudo est bonum per se sufficiens, vt author est Aristot. 1. Ethic. quale bonum habet, cui nihil deest: & cum habentibus diuitias, honorem, famam, & imperium, multa deficiant, im merito beati appellantur.

Quinta opinio asserit, beatitudinem positam esse in bonis corporis, vt in fortitudine, pulchritudine, & salute, &c. Quod est falsissimum, quia homo fortitudine à Leone superatur, diuturnitate vitæ ab Elephante, velocitate à Ceruo, vera autem beatitudine homo cætera animalia ineffabili interuallo excellit.

Sexta opinio asserit, beatitudinem positam esse in affluentia deliciarum. Hic est Sarracenorum error, ex quo sequitur pecudes esse beatas, quod est ridiculum: anima enim rationalis est capax boni infiniti, & delitiæ corporeæ sunt passiones limitatæ, ac diminutæ: quapropter in illis non potest beatitudo consistere.

Opinio

Psal. 143.

Matth. cap. 23.

Arist. 1. Ethic.

Opinio catholica sequentibus conclusionibus explicatur.

CONCLUSIO. I.

BEATITUDO obiectiua in aliquo bono creato, non consistit, dicit enim Christus: Qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum: vbi de bonis creatis, quæ non explent animam, cum sint finita, loquebatur: nam beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus: & qui non habet Deum, non habet omne bonum.

CONCLUSIO II.

BEATITUDO obiectiua in solo bono increato sita est. Constat apud Ioan. cap. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, &c. & alibi: Qui replet in bonis desiderium tuum: quia habenti Deum per claram visionem nihil desiderandum restat.

CONCLUSIO III.

BEATITUDO formalis, quæ est visio, & fructio Dei, in aliquo bono creato posita est: quia consistit in visione animæ videntis Deum, & in eius fruitione, quæ est accidens finitum & creatum.

I. *Dubium. Poterit ne anima videre Deum visione increata, qua Deus seipsum videt?*

OPINIO quædam est affirmans, quam citant Gregorius, & Capreolus.

CONCLUSIO.

IMPOSSIBILE est visionem, qua beatus videt Deum, esse visionem Diuinam increatam: nam tunc quicumque beatus comprehenderet Deum, sicut per eandem visionem comprehendit Deus seipsum. Quid? quod visio beatifica est causa formalis animæ, cuius causæ defectum Deus supplere haud potest.

Prima diffie. An formalis beatitudo sit intellectus operatio?

TRES sunt opiniones Prima Henrici dicentis, esse illapsum Dei ad animam, quam vocat circuncessionem, id est, intimam Dei præsentialem ad animæ beati essentiam. Hanc confutat Scotus, ita vt dicat Soto benè arguere.

Secunda opinio est Aureoli hac distinctione asserentis, beatitu-

Ioan. cap. 4.

*Ioan. cap. 17.
Psal. 102.*

In 2. d. 7. q. ar. 1.

In 3. d. 14 q. 1.

Scot. q. 1. & 4.

Ric art. 1 q. 5

S. Tho. q. 3 ar.

2. & 3. vbi supra.

itudinem in gaudio, & delectatione, quæ ex diuina visione emanant consistere. Contra hanc agit S. Tho. in 1. difficultate, sextam opinionem refutans.

Quest. 4.

Tertia opinio est Durandi, qui ait, beatitudinem non solam esse operationem, verum etiam statum omnium bonorum, &c.

CONCLUSIO I.

BEATITUDO propriè est operatio potentiarum, scilicet, clara Dei visio, & eius fructio. Ratio est: quia beatitudo est vltima hominis perfectio, qua maior excogitari non potest, & operatio circa Deum est vltima potentie perfectio. Dicitur enim 1. Ioan. 3. Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est. Definita quoque est in Clemèntina. ad nostrum. de hæreticis.

1. Ioan. 3.

CONCLUSIO II.

OPERATIO potentie sensitivæ, nõ est beatitudo essentialiter: quia Deus non potest cognosci potentia sensitiva, cum sit spiritus, & sensus sola materialia cognoscat.

CONCLUSIO III.

BENE tamen operatio potentie sensitivæ, vt visio corporalis antecedenter, & consequenter ad beatitudinem pertinet. Ratio est: quia ad beatitudinem exigitur fides, quæ vt docet D. Paulus, est ex auditu. Desideratur etiam Dei cognitio, quæ ex cognitione sensitiva creaturarum comparatur: nam inuilibilia Dei à creatura mundi, &c. Atque etiam consequenter, nam post resurrectionem gloria animæ redundabit in corpus, & sensus corporis perficientur.

Rom. cap. 10.

Rom. 1. &c.

Guil. in 1. d.
1. q. 2. in 3. q.
10. art. 3. hæc
dist.

Secunda diffi. Respectu huius operationis, quæ est formaliter beatitudo, habent se potentie passivæ tantum, an etiam activæ?

DVÆ sunt opiniones. Prima Guilel. Ocham. quam sequitur Marsil. qui tenent, intellectum creatum nullam habere aeternitatem respectu beatitudinis.

Cõtraria opinio est S. Tho. & Scot. qui defendunt habere se activè.

CONCLUSIO.

INTELLECTVS creatus, lumine Gloriæ informatus, respectu

Ric. ar. 5. q. 1.
¶ 4.

specu Veatificæ visionis activè se habet. Cum visio ab intellectu tanquam à potentia, & ab essentia diuina, tanquam ab obiecto, producat: nam lumen gloriæ ponitur, vt intellectus obiecto proportionetur, & vires ad producendam beatificam visionem habeat: non autem ad recipiendam, quia intellectus passivè ex puris naturalibus est infinitæ capacitatis.

Sco. in 3. d. 14

Tertia diffi. An beatitudo sit potius intellectus, quam voluntatis operatio?

TRES sunt opiniones. Prima D. Bona. dicentis: Beatitudinẽ non esse actum vnus dumtaxat potentie, sed vtriusque intellectus nimirum, & voluntatis.

Hæc d. D. Bon.

Secunda opinio S. Tho. afferentis, beatitudinẽ supponere pro intellectu operatione.

S. Thom. q. 3.
art. 4.

Tertia opinio est Sco. & Ric. affirmantium perfectam beatitudinem esse voluntatis operationem, scilicet, amorem erga Deum clare visum.

Scot. q. 4.
Ric. ar. 1. q.
6. & 7.

CONCLUSIO.

BEATITUDO formalis supponit pro operatione voluntatis, id est, pro amore erga Deum clare visum, connotando claram Dei visionem. Hæc conclusio Scoti est variis rationibus demonstranda. Et primùm, actus amicitie, est actus voluntatis: amor autem amicitie est actu visionis perfectior, tam in via, quia charitas fide, & spe maior est, quàm in patria, quia actus charitatis est Deo gratior, & acceptior. Est enim actus amicitie, quo Deus propter seipsum diligitur, atque etiam si daremus per Dei omnipotentiam Petrum videre Deum, & non diligere illum, visio Petri tunc non esset Deo accepta, neque à Deo diligeretur, dicente Scriptura: Ego diligentes me diligo. Et tandem censetur actus dilectionis perfectior actu visionis, quia visio ad dilectionem tanquàm ad finem ordinatur, & finis iis, quæ ad ipsum referuntur, perfectior est. Nam vt dicit D. Anselmus lib. cur Deus homo. cap. 1. Peruersus ordo est, velle amare propter intelligere, imo intelligendum est, vt amemus: quare cum actus charitatis sit perfectior actu intellectus, vt constat, quia voluntas potentia libera est: & beatitudo cum sit vltima hominis perfectio, in operatione perfectiss.

1. Cor. cap. 13.

Prover. 8.

D. Ansel. li-
bro cur Deus
homo cap. 1.

ctissima, scilicet, in amore erga Deum clare visum connotando claram visionem, consistet.

Secundò, Beatitudo est perfectissima unio creaturæ ad Deum: & perfectior est unio per amorem, quam per visionem, & apprehensionem, propterea quod per unionem charitatis creatura fit vnus spiritus cum Creatore. Qui enim adhæret Deo vnus spiritus fit cum eo, vt B. Paul. docet, & D. Aug. qui apud Sanctum Thomam ita ait, Charitas est virtus, quæ cum nostra affectio rectissima est, coniungit nos Deo, &c. & Arist. quoque dicit, Amicitiam esse vnã animam in duobus corporibus: & charitas hominis ad Deum perfectissima amicitia est: dicente Christo IESU: Iam non dicam vos seruos, sed amicos meos. Quæ quidem unio non fit per solam apprehensionem: nam si aliquis per potentiam Dei absolutam videret Deum, & non diligeret illum, nõ esset beatus. Et tandem, quia vt author est Aristoteles cap. 8. 2. Topic. illud est melius, cuius priuatio est deterior, vt visus auditu melior est, quia cæcitas est surditatæ deterior. Priuatio autem dilectionis Dei in beatis esset deterior priuatione visionis: quia primum esset malum culpæ, cum ex præcepto beati semper actualiter diligere te neantur: secundum verò, vtpote priuatio visionis, esset malum pœnæ. Soto & Caieta. respondent, veram esse Aristote. maximã, quando fit comparatio inter actus morales, non autem inter actus in genere bonitatis entitatiuæ, & hinc (inquiunt) de bonitate entitatiua est sermo: imò de bonitate morali, quia beatitudo est bonum morale, cum non sit homini naturalis, & sit operatio, vt supra diximus, & bonitas moralis in operationibus consistat. Quapropter nunc sermo est non de bonitate entitatiua istorum actuum, sed de morali. Quid? quod actus voluntatis, cum versetur circa bonum, intellectus verò circa verum, erit perfectior actu intellectus, & sanctitas, beatitudoque in actu voluntatis consistet. Propterea cum præmium in patria respondeat meritis in via. (Tunc enim reddet unicuique secundum opera eius) & meritum præcipuè consistat in voluntatis operatione, in eadem profectò positum erit, & præmium, nempe, beatitudo. Respondent oppositam opinionem defendentes: præmium voluntatis esse videre Deum, & iuxta quantitatem meritorum dari visionem. Hęc responsio ita refellitur. Voluntas magis diligit suum actum, idest

amici-

idest amicitiam erga Deum, quam visionem. Si enim beatis daretur optio, potius eligerent visionis carentiam, quam vnũ veniale peccatum committere, quam ob rem magis beati amorem, quam visionem faciunt, & ex consequenti amor premium, & vltimus finis erit, cum finis vltimus sit, id quod magis & amatur, & desideratur. Ad hæc, obiectum beatificum est Deus sub ratione summi boni: quia sub hac ratione est vltimus finis, vltra quem nihil desiderare possumus, & summum bonum est voluntatis obiectum, ergo voluntatis operatio erit proprius actus circa hoc beatificum obiectum. Eiusdem enim potentia sunt actus, & obiectum: nam falsissimum esset affirmare coloratum esse visus obiectum, & operationem circa coloratum esse alterius sensus. Respondent aduersarij, esse quidem vltimum finem voluntatis, cæterum voluntatem non consequi per suum actum hoc summum bonum, cum non sit potentia apprehensiuã, sed per actum intellectus, idest, per clarã visionem. Sed in hanc responsionem ita insurgo: facta obiecti beatifici apprehensione intellectus circa illud, non tanquam circa vltimum finem proprium, sed tanquam in vltimum finem voluntatis operatur, voluntas autem circa illud tanquam circa proprium obiectum versatur: ergo erit beatitudo actus magis proprius voluntatis, & ab ipsa potius, quam ab intellectu elicitus, cum tunc circa proprium obiectum operetur. Percontaberis, quomodo intellectus accipit Deum? Respondeo: Sub ratione boni veri, formando hanc propositionem, hoc est bonum verum, & non apparens, amabile super omnia, Et voluntas, dices, quomodo in Deum fertur? Respondeo, desiderando illi omne bonum: item ordo Seraphim, qui excellit dilectione, est præstator ordine Cherubim, qui excellit sciëntia, ergo in patria dilectio cognitione est præstator, & in illa beatitudo quæ est vltima hominis perfectio consistet. Postremò beatitudo formalis est actus, in quo quiescit anima, qui ad aliũ actum non ordiatur & cum visio ad amorem ordinetur, in amore, & non in visione erit animæ quies, idest, formalis beatitudo constituenda.

Iam respondeamus, oportet argumentis quibus contraria opinio roboratur. Primò obiciunt locum beati Ioan. Hęc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, &c. Secundò autoritatẽ B. Aug. dicentis: Visio est tota merces. Tertiò adducit Aristotelem

telem

I. Cor. 5.
D. Aug. 2. 2.
q. 23. art. 3.
S. Tho.
Arist.

Ioan. cap. 15.

Arist. 2. Topic.
cap. 8.

Caieta.
Soto.

Matth. cap. 16
& ad Romã.
cap. 2.

Arist.

Ioan. 14.

Ioan. c. 3.

Ioan. c. 17.

D. Bona.
Ricard.

1. Cor. c. 13.

telem dicentem, foelicitatem consistere in contemplatione rerū separatarum. Quartò eundem Aristo. citant affirmantem: beatitudinem esse bonum sufficiens, sola autem clara visio est bonum sufficiens. Ostende nobis patrem, dixit B. Philippus, & sufficit nobis: quare colligitur hinc apertissimè beatitudinem esse solam Dei cognitionem, quæ est intellectus operatio. His quatuor auctoritatibus vna solutione, vel altera satisfacere possumus, quæ est patris à Castro verbo beatitudo. hæresi 4. Estq; primum animaduertendum, vitam æternam in sacris literis aliquando vocari fidem, qua ad vitam æternam peruenitur: vt Ioan. 3. Qui credit in filium Dei habet vitam æternam: non dicit habebit, sed habet, quæ est fides, & ita intelligendus est locus Ioan. 17. de fide viatoris, quæ à Christo I E S V vita æterna nominatur: quia certissima, & necessaria via est perueniendi ad vitam æternam. Hæc declaratio est B. Cyrilli, quem pater à Castro ibidem citat, illum omnino lege. Vel respondeo cum D. Bona. & Ric. claram Dei visionem in sacra Scriptura, & à Sanctis vitam æternam, & beatitudinem nominari, non quòd sit sola visio præcipua beatitudinis pars, sed quia per solam visionem animæ huius status à beatis distinguntur. Non enim comprehensores à viatoribus iustis per dilectionem distinguntur, cum Deus charitate eiusdem rationis vtrobique diligatur (dicente D. Paul. Charitas nunquam excidit) sed differunt, quia nos ambulamus, per fidem, illi autè per sp̄s, id est, per claram Dei visionem. Ita respondet D. Bona. ad 2. vbi visio tota merces, id est, totum præmium beatificum esse dicitur: propterea quòd, in patria à visione incipit status, quemadmodum hîc status à fide inchoatur: inde tamen non sequitur dilectione non esse præcipuam beatitudinem: Hac solutione cæteris auctoritatibus facilimè satisfacies.

Præterea argumentantur: Beatitudo est habere Deum præsentem, qui non habetur præsens per actum voluntatis, sed intellectus: quia voluntas duas tantum habet operationes, nempe, desiderium rei absentis, & delectationem rei præsentis. Prima nõ est beatitudo, quia Deus, quandiu desideratur, non habetur: neque secunda, quia delectatio voluntatis non facit Deum præsentem, sed præsupponit eius præsentiam per visionem intellectus. Respondeo, minorem esse falsam, nam præter desiderium, & delectatio-

tionem, habet voluntas amorem, & gaudium præsens, nam S. Thom. affirmat beatos in patria habere perfectum dilectionis actum, id est, amorem rei præsentis, quem perfectam, & formalem beatitudinem esse diximus. Insurgens: beatitudo est assequutio vltimi finis, quæ fit tantum per actum intellectus, qui est potentia apprehensiuæ, & assequutiua, & nõ per actum voluntatis, quæ non apprehendit, sed appetit tantum: ergo, &c. Respondeo. Beatitudine obiectiua per solum intellectus actum assequimur Deum, id est, habemus Deum præsentem per notitiam intuitiuam, at verò de beatitudine formali, de qua est modò sermo, minor est perneganda: nam etiam si voluntas sit potentia tantum appetitiua, & non apprehendat obiectum beatificum, nihilominus tamen beatitudinem formalem, quæ est amor amicitie, acquirit: quia, vt voluntas habet habitus, acq̄uitos morales, ita quoque acquirit: per proprium actum beatitudinem formalem, quæ est permanens per modum habitus, id est, difficulter, vel nunquam à subiecto separabilis. Tum, disputant in solutionem: visio beatifica est beatitudo formalis, ergo intellectus non solum assequitur beatitudinem obiectiuam, verum & formalem: Antecedens est falsum: nõ impossibile est formam aliquam inherere subiecto, & non denominari subiectum à forma inherente, vt parietem albedine esse affectum, & non denominari album: & cum anima rationalis possit videre Deum, & non esse beata, si Deus cum voluntate ad eliciendum amorem non concurreret, non erit profectò visio beatitudo formalis, quæ est nostra opinio.

Præter hæc, ita in contrarium agunt: reprobi pœna damni, id est, priuatione beatitudinis puniuntur, consistit igitur beatitudo in operatione solius intellectus: Sequela patet: nõ vel torquetur, quia visione, vel eius amore priuantur, temerarium autem esset dicere, quia non possunt diligere (esset enim actus perfectionis) quare torquentur, quia priuantur visione diuina, quæ est beatitudo: consequentia est neganda. Et ad confirmationem respondetur, damnatos puniri pœna damni, id est, torqueri priuatione illius status beatifici, non cogitantes, consistat ne beatitudo in amore, aut in visione. Veruntamen sit ita, vt aliquis damnatus Theologus habeat Scoti opinionem: si ille torqueretur priuatione amoris Dei clare visi, sequeretur illum amare Deum: quia illa

affectio actus amoris est. Respondeo: Amare Deum amore concupiscentiæ, ut ebrius amat vinum, qui amor est viciosus, quando in eo ultimus finis collocatur. Tum, finis sensibilis non habetur per actum potentiæ appetentis, sed apprehendentis, ut non apprehendimus pecuniam per amorem voluntatis, neque fiunt homines diuites per solum diuitiarum amorem, sed per potentiam apprehensiuam, scilicet, per manum, qua apprehendit diuitias: ergo à simili in diuitiis spiritualibus. Deus enim non habetur per actum voluntatis, sed per actum potentiæ apprehensiuæ, nempe, per intellectus visionem. Respondeo. Verum quidem est intellectum apprehendere obiectum, scilicet Deum, non tamen inde sequitur, animam per dilectionem voluntatis non vniri ultimo fini, quæ quidem vnio per amorem est perfectior obiecti assequutione.

1. Ioan. e. 3.

Rursum obiciunt: Beati per beatitudinem efficiuntur Deo similes, Cum apparuerit, similes ei erimus: efficiuntur autem Deo similes per solam visionem, quæ est obiecti similitudo, ergo sola clara Dei visio erit beatitudo. Respondeo. Efficiuntur quidem Deo similes per beatitudinem minus principale, quæ in visione consistit, at verò per magis principale Deo, ut supra diximus, vnimur. Iterum sic impugnare conantur Scot. conclusionem. Operatio voluntatis præsupponit beatitudinem, ergo non est beatitudo: nam præsupponit præsentiam obiecti, id est, illius præcognitionem, quare præcognitio illa erit beatitudo, quæ nihil aliud est, quàm habere Deum præsentem, & confirmatur. Beatitudo voluntatis est eius ultimus finis, in quo eius desiderium quiescit, & talis est clara Dei visio. Nihil enim amplius, quàm Deum videre, desiderant: neganda est consequentia. Et ad probationem respondetur assequutionem obiecti non esse principale beatitudinem, sed esse solum apprehensionem obiecti beatifici, cuius præcognitio est necessaria, ut voluntas in Deum per amorem, qui est formalis beatitudo, feratur. Sic, sublato quidem amore per Dei potentiam, & sola visione manente, non esset beatus, ut supra diximus; Tum etiã, si ultimus finis voluntatis sumatur, non pro re, quæ est finis, qualis est Deus, sed pro operatione circa ipsum finem, visio intellectus non erit voluntatis erga Deum clare visum: nam ut in via finis præcepti est charitas, ita & in patria finis visionis est charitas.

Ultimo.

Ultimo cum D. Bona. argumentor, & probo beatitudinem in operatione vtriusque potentiæ existere per Extrauag. Benedictus Deus. quam refert Pater à Castro, verbo beatitudo. hæresi 6. vbi definitur beatitudinem esse Dei visionem, & eius fruitionem, & non vnã tantum operationem: totum concedo: hæc tamé non disputamus, nisi quæ istarum operationum sit principalior, & in qua potius beatitudo consistat.

I I. Dubium. Clara Dei visio est ne intellectus practici, vel speculatiui operatio?

Ric ar. 1. q. 8.

RICARDVS hac distinctione respondet intellectum beati magis esse practicum, siue effectiuum, quàm speculatiuum. Et ratio illius est: quia contemplatur Deum non solum propter scientiam, sed ut ipsum diligit, quæ dilectio est operatio circa Deum. Ricardum sequitur Scotus. S. Tho. dicit simpliciter esse speculatiuum, quia principalior intellectus beati operatio est speculatio, sed contra hanc rationem est proxima difficultas.

In prologo sententiarum 1. 2. q. 3. art. 3. & Caic. ibid. Sco. d. 1. lib. 1. 1. 2. q. 11. ar. 2.

Quarta difficultas. Est ne fruitio voluntatis amor?

DVÆ sunt opiniones, D. Bona. Ric. & Sco. affirmant fruitionem esse actum elicatum à voluntate, scilicet, amorem amicitiae. S. Tho. & alij asserunt esse potius delectationem, vel actum intellectus. Soto dicit vsque ad Sco. neminem dixisse amorem esse fruitionem: cum tamen id affirmauerint, Ricar. & D. Bona. & Scot. fuerit dubius: nam dicit fruitionem esse amorem, vel delectationem.

CONCLUSIO I.

FRUITIO, in rigore sermonis sumpta, non est actus à voluntate elicatus, sed à potentia apprehensiuâ, & ab appetitiua imperatus: quia fruitio à fruor, idem est, quod fructus assequutio: quæ quidem assequutio fit per apprehensiuam: nam appetitiua solum concupiscit fructum.

Hinc, hæc propositio in rigore sermonis, scilicet, visio est fruitio, est vera, ut Sæctus Tho. docet. Est enim assequutio fructus, id est, ultimi finis beatifici, estq; voluntatis fructus, & assequitur illi per intellectus operationem,

APPEN. I

CONCLUSIO II.

SI fruitio pro fructu accipiatur, actus à voluntate elicited, id est, amicitia amor est: quia fructus est ultimum, quod ex re concupita expectatur, qualis est actus amoris in patria: nam post visionem obiecti beatifici sequitur amor, in quo quiescit voluntas: dicit B. Aug. frui, esse amore inherere alicui rei propter seipsam.

B. August. de
Doctrina Chri-
stiana.

CONCLUSIO III.

FRUITIO aliquando non pro voluntatis, aut intellectus actus, sed pro delectatione, quæ ex assequutione rei concupitæ infurget, accipitur. Constat ex D. August. dicente: Hoc est plenum gaudium nostrum, quo amplius non est maius, frui Trinitate: ubi fruitiorem gaudium appellat: & ita intelligitur locus beati Pauli: Ego te fruar in Domino, id est, gaudebo amore tuo secundum Deum: non enim fruar, amabo ibi significat: quia iam illum in Domino amabat.

D. Aug. lib.
1. de Trin. c. 10
in Epistola ad
Philemonem.

APPEN. 2.

Hinc, sequitur veram esse Scoti opinionem, qui dicebat fruitiorem sumi aliquando pro amore, quandoque verò pro delectatione, quæ ex amore emanat.

Quinta diffic. An fruitio etiam brutis conveniat?

CONCLUSIO I.

FRUITIO in rebus inanimatis non reperitur. Ratio est: quia fruitio præsupponit finis assequutionem per proprium imperium, & res inanimatæ suum finem per proprium imperiū non assequuntur.

S. Tho. 1. 2. q.
11. artic. 2. ¶
Scot. q. 8. dist.
49. & in 1. d.
1. q. ultima.

CONCLUSIO II.

EST autem perfectè in creaturâ rationali fruitio: propterea quod fruitio perfecta præsupponit perfectam finis cognitionem, quam sola creatura rationalis consequitur: quia cognoscit non solum finem ultimum, scilicet, Deum, tanquam bonum, verum etiam boni definitionem.

CONCLUSIO III.

IMPERFECTE verò in brutis locum habere dicitur fruitio: quia imperfectè finis cognoscitur: bruta enim finem apprehēdunt, quidditatem autem finis cognoscere non possunt: quæ duoad perfectam cognitionem desiderantur.

Sexta.

Sexta diffic. An fruitio sit tantum in ultimi finis assequutione?

CONCLUSIO I.

FRUITIO simpliciter sumpta de ultimo fine vero, apparente, aut præfixo esse potest. Constat ex August. dicente: Fruimur cognitis, in quibus voluntas delectata conquiescit: quæ quidem simpliciter nunquam, nisi in ultimo fine quiescit: quandiu enim aliquid expectat, non quiescit, atque ita, ut simpliciter fruatur in ultimo fine quiescere debet.

S. Thom. ar. 3.
ubi sup. & sco.
in 1. d. q. 1.
D. Aug.

Hinc, si finis ultimus fuerit verus, scilicet Deus Opt. Max. fruitio erit actus patriæ, v. g. amor, seu Dei dilectio.

APPEN.

Quando verò finis ultimus fuerit apparens, vel præfixus, eius fruitio erit idolatriæ actus: Omnis enim fornicator aut immūdus, aut avarus, quod est idolorum seruitus, inquit B. Paul. Cuius rei ratio est: quia huiusmodi peccatores in his peccatis ultimum finem constituunt, & illa tanquam Deum, diligunt.

Ad Ephe. c. 5.

CONCLUSIO II.

FRUITIO secundum quid est amor amicitia, quo plerumque non solum Deum, verum & creaturas propter Deum diligimus: Hoc enim modo B. Paul. Philemonem diligebat, & sancti virtutes amabant, & hoc modo sunt multæ autoritates, quæ oppositum sonare videtur, de fruitiōne secundum quid declarandæ.

In Epi. ad Phi-
lemonem.

Septima diffic. An peccans mortaliter aliqua creatura fruatur?

SENSVS est, an peccator adeo diligat peccatum, ut si daretur electio, potius eligeret Deum annihilari, quam à peccato cauere.

Duæ sunt opiniones. Prima Scot. & aliorum, scilicet, omnem peccatorem diligere creaturam plus quam Deum. Secunda est Adriani, qui illud negat.

Scotus in 1. d. 1
q. ultima.
Quodlib. 7. q. 3

CONCLUSIO I.

SI fruitio pro amore erga ultimum finem sumatur, nō omnis peccans creatura fruatur: quia ultimum finem, & felicitatem in peccato non omnis peccator constituit, ita ut peccare potius, quam Deum esse malit. Tales sunt, qui zelo Dei indiscreto peccant, de quibus Beati Paul. Æmulationem quidem Dei habent, sed non

Ad Rom. c. 10.

F. r. q. 4. p. 2.

aa 3

secun-

secundum scientiam: tales sunt etiam, qui peccant spe veniæ, vt Adam peccauit.

CONCLUSIO II.

OMNIS mortaliter peccans, vel simpliciter, vel secundum quid creatura frui dicitur: Simpliciter quidem, qui in creatura vltimum finem constituit, contra quem D. Aug. ait: Summa peruersitas est, frui vtendis, id est, diligere creaturam propter se, quæ est propter alium diligenda, ita vt in illa vltimus finis constituitur.

D. Aug.

Secundum quid verò fruitur creatura, qui amorem sui illam amat: Nam duos, inquit, D. Aug. amores ædificauerunt duas ciuitates, amor Dei, &c. hic autem in seipso vltimum finem non constituit, vt qui spe veniæ peccat.

D. Aug.

III. Dubium. Peccans mortaliter, quæ creatura fruitur, actu ne peccati, an obiecto, vel supposito, id est, seipso?

SCO. sequentem conclusionem defendit.

CONCLUSIO.

PECCATOR non obiecto peccati, neque ipso peccato, sed seipso fruitur. Ratio est: quia amor amicitia, qui est fruitio, præcedit amorem concupiscentia, & peccator amore amicitia diligit seipsum, peccatum verò, & peccati obiectum amore concupiscentia amat.

Sotus in 1. d.
1. q. vltima.APPEN. I.
Galat. 14.

Hinc, diligentes Deum inordinatè seipsis, & non Deo fruebantur: tales fuerunt Apostolorum interfectores. & B. Paul. qui de seipso ita ait: Audistis enim conuersationem meam aliquando in Iudaismo, quoniam supra modum persequebar Ecclesiam, & expugnabam illam, & proficiebā in Iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo, abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum. vbi apertè testatur zelo, & amore paternarum traditionum, & proprii honoris, & zelo Dei indifcreto se Dei Ecclesiam fuisse persequutum.

APPEN. 2.

Hinc, qui se inordinatè morti pro defensione patriæ, & amicorum exponit, seipso, & non patrie, aut amicis fruitur: quia ignominiosum sibi esse existimat amicos non defendere.

APPEN. 3.

Idem dicendum est de illo, qui vt miseriam fugiat, laqueo se suspendit,

suspendit, vel alio quouis modo interimit: quia amore sui facit. Duo enim amores, &c. vt Aug. docet.

D. Aug.

Octaua diffic. An fruamur non solum sine iam obtento, verum etiam sperato?

S. Tho. 1. 2. q.
II. art. vltimo.
Ric. d. 4. 9. ar.
1. q. 2.

CONCLUSIO.

DE vtroq; sine est fruitio. Et ratio est: quia viatores iusti beati appellantur, atque ita frui dicuntur. Fruitio idem est, quod beatitudo, vel in spe, vel in re: beatitudo tamen in via impropriè fruitio nominatur, propterea quòd, appetitus donec appareat Deus Opt. Max. non satiabitur.

Psal. 16.

Art. I I. Habet ne homo naturalem appetitum beatitudinis in particulari, scilicet, videndi Deum?

Scot. hac d. 49.
q. 9. & 10. &
q. 1. prologi.
Ric. art. 2. q. 2.
Duran. q. 8.

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. negans. Secunda contraria Sco. quæ fuit olim D. Bona. & Ricar. hac d. quos sequuntur Dur. & Soto.

CONCLUSIO. I.

HOMO naturalem habet inclinationem ad Deum videndū: est enim naturalis inclinatio aptitudo, siue potentia passiuæ ad formam, qua subiectum perficitur, & in qua quiescit: quæ quidè inclinatio non est habitus distinctus à natura, sed ipsamet natura suæ perfectionis capax. Et homo cum vltimatè perficiatur visione, & fruitione Diuinæ essentia, & in illa quiescat, naturaliter ad ipsam inclinabitur: tum etiam, quia naturale dicitur, quod omnibus hominibus ratione vtentibus commune est: & desiderium videndi Deum etiam infideles habent, nam rogati an cupiant videre Deum, respondent: Vehementer desideramus.

CONCLUSIO. II.

BEATITUDINIS tamen consequutio est supernaturalis. Definita est in Clementina, ad nostrum. de hæreticis. Verùm de hac cõclusionem latius infra.

Prima diffic. An cognita beatitudine, homo necessariò habeat hunc actum, volo beatitudinem?

*Henricus.
Scot in 1. d. 1.
q. 4. & h. sc. d.
q. 9.*

HIC agitur de appetitu libero, & sunt de hac difficultate tres opiniones. Prima Henrici, quem citat, & refutat Scot. scilicet, beatitudinem in generali, quæ nihil aliud est, quàm velle bonum sufficiens, siue illa beatitudo in obiecto creato, siue increato constituatur, necessariò voluntas habet eius volitionem, non tamen vult necessariò istam beatitudinem in particulari, quæ in clara Dei visione consistit.

*1. 2. q. 5 ar. 8.
& q. 10. ar. 1.
& 2.*

Secunda opinio est S. Tho. qui duo dicit. Primum est beatitudinem in communi vult homo appetitu elicito quantum ad specificationem actus: non tamen quantum ad exercitium. Secunda est, beatitudinis in particulari. potest voluntas habere nolitionem, quia potest dicere, nolo videre Deum, sed frui semper vita præfenti. Tertia opinio est Scoti, quæ solùm differt à S. Tho. pœnes beatitudinem in particulari consideratam. Dicit enim non posse habere volitionem in particulari beatitudinis, sed necessariò velle illam quoad specificationem actus, non tamen quoad exercitium. Hæc est Scoti sententia licet aliis verbis proposita.

CONCLUSIO I.

BEATITUDINEM in communi secundum rationem generalem tantum cognitam quoad specificationem actus, licet non quoad exercitium homo necessariò, optat, id est, necessariò elicit hunc actum, volo esse beatus, vt Scotus declarat. Ratio est: quia cum in beatitudine generali nulla appareat ratio malis, imò omnis boni, necessariò voluntas circa illam quoad specificationem actus operabitur, non tamen quoad exercitium: quia cum sit libera, suam operationem suspendere, & ex consequenti nullum actum elicere poterit.

CONCLUSIO II.

CIRCA beatitudinem in particulari, scilicet, claram Dei visionem potest homo habere hunc actum, nolo istam beatitudinem, unde non necessariò, sed liberè omnino, & quatum ad actus specificationem, & quantum ad exercitium se habet: nam potest homo vltimum finem in creatura constituere, illa fruendo, quæ, teste B. August. est summa peruersitas, & ex consequenti poterit

D. Aug.

rit nolitionem habere: nullus siquidem duos vltimos fines habere potest. Hoc perditissimi homines restantur, quibus, si daretur optio, potius vitam præsentem, quàm futuram eligerent.

Secunda diffic. An damnati naturalis beatitudinis appetitum habeant?

CONCLUSIO.

HABENT quidem. Et ratio est: quia talis appetitus non est habitus, aut actus elicitus, sed natura habens appetitum, & potentiam passiuam ad propriam perfectionem: & hac de causa, manente natura, idem appetitus, & cæteræ propriæ passionis, vt risibilitas, &c. manent.

*Scoti est hac d.
q. 9. ad 2.*

Tertia diffic. An habeant damnati actum elicatum beatitudinis?

CONCLUSIO.

DE facto actuale desiderium beatitudinis, non absolutum, sed conditionatum habent, id est, vellent esse beati, si fieri posset. Ratio est, quia patiuntur pœnam damni, quæ est dolor priuationis, & beatitudinis, quem dolorem & tristitiam non paterentur, si volitionem conditionatam beatitudinis habere nõ possent: quia nullus priuatione, aut carentia alicuius rei tristatur, nisi rei, quam habere cupit.

*Scot. est ubi
sup.*

Quarta diffic. Actus, quem homo beatitudinis in communi habet, est ne liber, an naturalis?

DVÆ sunt opiniones. Prima Scot. vbi supra dicentis, esse actum liberum. Secunda, & contraria S. Tho. afferentis voluntatem respectu vltimi finis in communi non esse liberam, sed naturalem tantum potentiam.

*Scot.
S. Tho. 1. 2. q.
10 art. 2.
Ric d. 49 ar.
2. q. 1. 2. & 3.*

CONCLUSIO.

VOLITIO beatitudinis in communi non est naturalis operatio, sed omnino libera. Probat, quoniam voluntas libera libertate contradictionis, est absolutè libera: & cum voluntas eliciat hunc actum, scilicet, volo beatitudinem in communi liberè liber

tate contradictionis, quia potest elicere, aut non elicere, erit profecto omnino libera. Deinde liberè, & naturaliter operari contrariè opponuntur, & eidem potentiæ nullo modo conuenire possunt: quia naturale agens est determinatum ad vnum oppositorum, liberum autem ad vtrumlibet: quamobrem, si voluntas aliquo modo naturaliter operatur, habebit contrarios operandi modos, eritque determinata, & non determinata ad vnum oppositorum, quod implicat contradictionem: tum confirmatur. Repræsentata beatitudine in communi, scilicet, bonum est hominem esse beatum, non autem hac, aut illa beatitudine, potest voluntas elicere, aut non elicere hunc actum, scilicet, volo esse beatus, ergo hic actus erit simpliciter liber: nam tota voluntatis libertas est, quando, apposis omnibus ad agendum necessariis, potest contradictionè elicere, aut non elicere actum, quamuis contrariè non possit: iam in contrarium obuioc. Actus voluntatis est elicited secundum inclinationem naturalem (vt ex superioribus constat) quare erit naturalis, & non liber. Respondeo: est secundum quid naturalis, non autem absolute, vt ex probationibus conclusionis constat. Secundò argumentantur: potentia naturalis est ad vnum oppositorum determinata, voluntas autem determinatur ad hunc actum, volo beatitudinem in communi, nec potest oppositum velle: ergo respectu huius actus erit potentia naturalis. Respondeo: Minor est falsa, quia non determinatur natura respectu illius actus, est potentia libera libertate contradictionis, vt ex dictis constat. Tertio respectu finis in communi non est consultatio, neque discursus, sed respectu mediorum: ergo neque in voluntate erit libertas respectu finis in communi, quia fundamentum libertatis in voluntate est discursus in intellectu. Respondeo: Licet non sit deliberatio de fine, est tamen libertas saltem contradictionis, & fundamentum libertatis esse discursum in intellectu est falsum: nam voluntas diuina est libera ad extra, & tamen non discurret, sed vsus rationis circa discursum dicitur esse libertatis fundamentum. Vltimò ita agunt: vt se habet intellectus respectu principiorum, ita voluntas respectu finis in communi, & cum intellectus necessariò primis principiis assentiatur, & voluntas quoque necessariò circa finem in communi operabitur. Respondeo: Maior simpliciter est falsa: non enim ita se habet, vt vtrouique, sit necessaria

cessaria operatio, sed quia vt intellectus colligit conclusionem ex principiis, & conclusioni propter principia præstat assensum, ita & voluntas eligit media propter finis consequentem.

Quinta diffc. An homo ex puris naturalibus Deum videre possit?

IDEST, an intellectus separatus in gratia existens possit videre Deum ex solis viribus nature, secluso lumine gloriæ, quæ admodum anima separata naturaliter Angelum videre potest. De fide tenendum est nullum intellectum creatum, quantumuis gratiæ plenum posse naturaliter videre Deum, quin per qualitatem supernaturalem ad hoc eleuetur. S. Tho. & Ric. tenent hanc esse causam, scilicet, quia omnis creatura est quodam modo materialis, Deus autè omnino immaterialis. Scoti ratio est: quia Deus ad extra est obiectum voluntarium, & non naturale, & ita non est in potestate intellectus creati naturaliter videre Deum, aut habere illum præsentem, quod idem est: nam quod est in voluntate solius Dei, & non alicuius causæ secundæ, supernaturale est. Hæc est vis, & ratio Scoti, vt ex eius litera constat. Angelus autem vnus naturaliter ab alio, vel ab anima separata videtur, etiam si videri nolit, non tamen obiectum increatum, cum sit voluntarium: quia quicquid operatur ad extra, operatur contingenter, & volutariè.

CONCLUSIO.

HOMO, & Angelus viribus nature, etiam si in gratia existant beatitudinem consequi haud possunt, inquit enim B. Paul, Per fidem salui facti estis, & hoc non ex vobis, donum Dei est: & iterum, Gratia Dei vita æterna, quare non ex nature viribus, & Matth. 11. Nemo nouit filium, nisi Pater, &c. aut cui filius voluerit reuelare. & oppositum est condemnatum in Clementina, ad nostrum. de hæreticis. in 6.

Sexta diffc. An essentia Dei ab intellectu creato per aliquam speciem, aut similitudinem videatur?

RICAR. varias affert opiniones. Due tamen sunt præcipuæ, Vna sancti Tho. qui dicit implicare contradictionem, vt Deus per aliquam speciem suppletam vicem obiecti, videatur. Altera est Scoti

S. Tho. 1 p. q. 12. ar. 4. q. 1.
2. q. 5. art. 5.
Scot. q. 11. Ric. art. 2. q. 6.
& ar. 3.

Scot. q. 2. in solutione argumentorum.

Ad Phil. 2.

Ad Rom. 6.

Matth. 6. 12.

Ric. in 3. d. 14. art. 1. q. 3.

S. Tho. 1 p. q.

12. art. 2. q.

7. 56. ar. 3. Sco

in 2. d. 3. q. 9.

Scoti differentis, posse dari speciem, per quam Deus abstractiue & distinctè, non tamen perfectè cognoscatur. Hæc tamen opinio licet quibusdam primæ contraria videatur, non tamen est.

CONCLUSIO I.

POSSIBILE est dari aliquam speciem, quæ repræsentet naturaliter Deum, qua notitia distincta, non tamen quidditatiua de Deo habeatur. Constat ad Rom. I. cap. ubi docet D. Paul. cognouisse gentes Deum singulariter sub ratione æterni, quæ est solius Dei proprietas: nã dixit: Inuisibilia Dei à creatura mundi per &c. & in hoc sensu loquitur Scotus, nunquam enim distulit, an posset dari species intelligibilis, per quam intellectus creatus quidditatiue, & essentialiter Deum cognoscat, sed abstractiue & distinctè tantùm, atque ita non contradicit S. Thom. qui loquitur de notitia quidditatiua Dei, quæ est notitia eius existentia, & essentia.

CONCLUSIO II.

IMPLICAT etiam per diuinam potentiam dari aliquam speciem intelligibilem, quæ repræsentet Diuinam essentiam quidditatiue, & à qua visio beatifica partialiter producat. Ratio est: quia materiale, qualis est species, non potest omnino immateriale repræsentare, scilicet Deum: & quia nulla causa secunda, vt est species, potest causæ primæ supplere actiuitatem.

CONCLUSIO III.

ESSENTIA diuina immediatè vnitur intellectui cõprehensoris ad beatificã visionem producendam. Ratio est: quia notitia nõ à sola potentia cognoscendi, verùm etiam ab obiecto producat.

I. *Dubium.* Essentia diuina potest inherere creato intellectui, quando eidem vnitur?

RESPONDEO, Aliqua duo dicuntur vniri, quãdo ex illis fit vnũ quacunq; vnitate, atq; ita ex diuina essentia, & intellectu creato fit vnũ principium actiuum totale ex duobus partialibus, scilicet, ex intellectu, & essentia: & nota essentia diuinam nõ solum concurrere: cũ intellectu in genere causæ efficientis, verùm etiam efficere intellectum fecundum, id est cõstituere intellectum in actu, quia facit illum productiuum: nam vt in nobis intellectus, & species

species constituunt memoriam fecundam, de qua producat notitia obiecti creati, ita diuina essentia, quæ supplet vicem speciei, & intellectus creatus constituunt memoriam, à qua notitia beatifica producat.

Septima diffi. An intellectus creatus ad videndum Deum aliquo lumine creato supernaturali indigeat, vt notitiam beatificam producere possit?

VARIÆ sunt opiniones. Prima est Scoti, quæ falsò ab aliquibus intelligitur: nam in 3. dixit intellectum creatum respectu notitiæ beatificæ, si tantum merè passiuè se haberet, non indigere necessariò lumine gloriæ, at verò cùm se habeat actiue lumine gloriæ opus habet. Hæc est sententia Scoti illic, & hac dist. Durandus tres citat opiniones. Prima tenet intellectum creatum videre essentiam diuinam per speciem ex parte obiecti, & per lumẽ gloriæ ex parte potentia. Altera, & prima in ordine neutrum requiri dicit, & hanc amplectitur Durandus.

Ultima opinio est S. Thom. afferentis lumen gloriæ ex parte potentia desiderari, non tamen ex parte obiecti dari aliquam speciem.

CONCLUSIO I.

NON potest intellectus creatus essentia diuinã producere notitiam, quæ sit eiusdem essentia intuitiua, nisi per lumen gloriæ eleuetur. Definita est per Concilium Viennense: de quo quidem lumine scriptum est in Apoc. Claritas Dei illuminabat illã, scilicet, beatorum societatem Deum videntiũ. Quo lumine beati deiformes, & Deo similes efficiuntur, dicente beato Ioanne: Cũ apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eum, sicuti est.

CONCLUSIO II.

DEVS Opt. Max. potest actionem luminis gloriæ supplere, ita vt intellectus merè passiuè se habeat, recipiendo ab eo notitiam beatificam, & per illam videat: & ante probationem nota breuiter ex Scoto contra Thom. Aliud esse producere notitiam, aliud verò per illam operari: nam fieri potest, vt intellectus operetur, & nullo modo notitiam producat. Prophetæ nanque intellegebant per notitias à solo Deo infusas, quas nullatenus producebant.

Rom. ca. I.

Scotus.

Scotus in 3. d.
14. q. 1. & 2.
& in 4. d. 49.
q. 12.

Durand.

In 1. q. 12. art.
5.
Ric. lib. 3. d.
14. & lib. 4.
d. 49. art. 3. q.
2.

Apoc. c. 21a

1. Ioan. cap. 3.

Scoti est contra
Caiet.

In 1. d. 2. q. 7.

q. i. prolegi.

bant. Reuelationem autem esse notitiæ productionem negabit nemo: quod Sco. demonstrauit dicens, ita reuelas hanc, Deus est trinus, & vnus, causat aliquam notitiam huius veritatis.

Iam probatur conclusio: aliud est intellectum esse productiuum notitiæ, aliud verò operatiuum, &c. Ad operationem autem non requiritur lumen gloriæ, sed solum ad productionem, quod quauis intellectus noster non haberet tunc lumen gloriæ, posset per notitiam operari: minor constat, quia per notitiam iam productam, & potètiæ inherente operatur, & intelligit naturaliter potètia ipsa. v.g. cæcus, recepto visu à Christo, naturaliter vidit, & Prophetæ, recepta reuelatione, naturaliter intellexerunt: non enim poterat intellectus tunc non intelligere, quapropter supernaturalitas non consistit in operatione, sed in notitiæ productione: nam, vt aliud est cæcum videre, aliud autè cæco visum præstare: ita in patria, aliud est notitiam producere, aliud autem videre: primum enim est supernaturale, & secundum naturale. Deum autè istam actiuitatem luminis gloriæ posse supplere, patet, cum possit cuiuscunque causæ secundæ supplere actiuitatem.

Art. III. Potestne intellectus creatus comprehendere Deum?

S. Thom. 1. p. q. 17. ar. 7. Scot. lib. 3 d. 14. ubi supra.

CONCLUSIO I.

SI notitia apprehensiuua pro cognitione qua obiectum perfectè, quantum cognoscibile est, cognoscitur, sumatur, nullus intellectus creatus, sed solus Deus seipsum comprehendit: quia cum sit infinita notitia, est infinite perfectionis cognoscibilis, quæ quidè nullas intellectus creatus habere potest: quia nō est maior visio intellectus creati, quàm fuerit lumen gloriæ, & nullus intellectus creatus infinitum lumen gloriæ habet: vnde dicitur, Magnus consilio & incomprehensibilis cogitatu.

CONCLUSIO II.

SI notitia comprehensiuua pro beatitudinis possessione capiatur, quicumque beatus per intellectum Deum comprehendere dicitur, id est, habere Deum præsentem; ait enim D. Paul. sic currite, vt comprehendatis: est autem de ratione comprehensionis nō solum visio, verum etiã potestas non amittendi beatitudinem. vnde in Canticis dicitur: Tenui eum, nec dimittam.

Hinc,

Hinc, beatus Paulus in raptu videns Deum, non comprehendebat.

Hinc, comprehensionem vnã esse de animæ dotibus intelligitur: Fidei nanque succedit visio, & charitati fruitio, & spei comprehensio: quæ est desiderij adimpletio.

Prima diffc. Vtrum sit omnium æqualis beatitudo?

DE fide tenendum est non esse omnium sanctorum gloriam æqualem: modi tamen explicandi, cur, cum omnes in diuina essentia beatificentur, sit vnus alio beator, sunt distincti. Scot. nanq; dicit formalem beatitudinẽ consistere in amore erga Deũ clarè visum, & ex cõsequenti affirmat inæqualitatẽ beatitudinis oriri ex inæqualitate charitatis: nã ex eo, quòd vnus beatus maiore charitatem quàm alius fortitur, eò feruentius Deum diligit, & est beator: at verò S. Thom. Cõstituens beatitudinem formalem in visione, dicit gradũ beatitudinis ex gradibus luminis gloriæ oriri: quantò enim aliquis beatus magis lumen gloriæ participat, tantò perfectiorem visionem producit, & beator est.

CONCLUSIO.

IN patria non erit æqualis omnium iustorum gloria: In domo enim patris mei (dixit IESVS) mansiones multæ sunt, vbi diuersitas mansionum diuersitatem graduum in gloria infinuat. Definita est in Conc. Flor. sub Eugenio IIII.

Hinc, confutatur hæresis Iouiniani, & Lutheri, vt refert Soto dicentium: omnes beatos esse in gloria æquales, in quam hæresim copiosissimè, Pater à Castro verbo beatitudo. hæresi 7. disputat.

Secunda diffc. Si Angelus, & anima rationalis habent æquales gradus luminis, & charitatis, habebunt ne beatitudinem formalem, visionem, scilicet, vel amorem æqualem.

RICAR. Scot. Caiet. & Dur. tenent animam Christi IESVS, si se habeat effectiuè ad fruitionem, non habere summam fruitionem de possibili, quanuis habeat summam gratiam: quæ

APPEN. I.

APPEN. 2.
2. Cor. 12.Ric. d. 49. art.
2. q. 8. Scot. d.
50. q. 5. S. Th.
1. p. q. 12. art.
6. & 1. 2. q. 5.
art. 2.

Ioan. c. 14.

Hæresis.
Soto lib. 2. de
natura, & gra
tia.
Pater à Castro.Scot. d. 50. q. 5
Ric. d. 49. art.
2. q. 8. S. Tho.
1. 2. q. 5. art. 2.
& in 3 p. q. 10
ar. 4.
Dur. in 3. dist.
14. ad vlti.

Ierem. c. 32.

1. Cor. cap. 9.

Cant. cap. 3.

quæ opinio maximas patitur angustias S. Tho. oppositum tenet hac d. ar. 2. q. 8.

CONCLUSIO. I.

IN casu huius difficultatis æqualis erit vtriusque potentie beatificus actus. Ratio est: quia non potest intellectus creatus viribus naturæ elicere actum beatificum, & ex consequenti, neque eiusdem actus augmentum: atque ita tota actiuitas erit à lumine gloriæ, siue à charitate: alioquin enim sequeretur, gloriam non respondere meritis, sed naturali potetie, quod est erroneum: vt si Angelus & anima haberent æquale lumen gloriæ, & charitatem æqualem, meritaque æqualia, beatitudo formalis Angeli esset beator: quia habet perfectiorem potentiam, & ita virtuti naturali responderet gloria, quod est erroneum.

CONCLUSIO II.

SI beatitudo formalis esset visio, nõ esset inæqualitas, eò quòd videret vnus plura attributa diuina, quàm alius: nam tunc omnes beati æqualiter vident, quæ in Deo formaliter continentur: Vide bimus (inquit B. Ioan.) eum, sicuti est, id est, cū omnibus quæ sunt de illius quidditate.

CONCLUSIO III.

NEQVE consistit inæqualitas, quod vnus plures creaturas in Deo, quàm alius, videat. Ratio est: quia creatura non est obiectum beatificum, quare erit maior beatitudo formalis, quando vnus clarius alio videbit Deum, si beatitudo est formalis visio, aut si est amor, qui feruentius diligit Deum, ille erit beator.

Tertia diffic. An de facto, quilibet beatus videat verbo omnia quæ formaliter, & eminenter in diuina essentia continentur?

DE hac re disputant Doctores hac d. & in 3. d. 14. & S. Tho. in 1. p. q. 12. artic. 8. Est autem maxima controuersia circa numerum creaturarum, quæ in Deo videntur, an si vnus plures creaturas, quàm alius, an verò singuli omnes cognoscant

Henric. Quod lib. 6. q. 4. Ricar. & reliqui ubi supra.

Prima opinio est Henrici asserentis singulos beatos videre in verbo, quæ in Deo formaliter continentur, non autem quæ eminenter, cuiusmodi sunt creaturæ. Contrarium asserit D. August. dicens:

dicens, beatos videre creaturas visione matutina; id est, in verbo, quæ matutina nominatur, quia est clarior: & visione vespertina, id est, in proprio genere, quæ, quia est minus clara, visio vespertina nominatur.

Secunda opinio, quam citat Dur. affirmat, omnes beatos videre in verbo omnia, quæ in eo, tam formaliter, quàm eminenter continentur: quæ etiam est contra D. Aug. in lib. de videndo Deum, qui docet Deum esse speculum voluntarium, & non representare necessariò omnes creaturas. Alioqui enim Deus beatis nihil reuelare posset, cū tamen Angeli superioris ordinis, vt in Floribus secundi libri diximus, multa inferioribus reuelent.

Tertia opinio est Duran. qui duo dicit: Primum, beatos videre in verbo quidditates omnium creaturarum naturalium, & supernaturalium, id est, supernaturaliter producibilium, quæ hæcenus creata non sunt. Secundum est videre beatos in verbo aliquod singulare creatum solum in proprio genere.

Quarta opinio est Scot. quæ duabus propositionibus comprehenditur. Prima est: Anima Christi IESV videt habitualiter in verbo omnes creaturas non actualiter simul, sed successiuè, nunc plura, nunc pauciora: non quod illa visio habitus sit, sed quia habitibus vtimur, quando volumus: & ita anima Christi per illam visionem beatificam videt, quas vult creaturas, & quando vult.

Secunda propositio, cæteri beati non cognoscunt omnes creaturas in verbo, sed aliquas: nam ita Scot. vbi supra in notabili, sed ista via, & c. inquit: Dico quòd verbum cuiuslibet beato est speculū representans determinata, vltra quæ non potest velle ordinatè, id est, secundum rectam rationem, videre alia, sed huic, scilicet, animæ Christi est speculum representans omnia ad modum supra dictum. Hactenus Sco. quia vt infra dicetur cunctas creaturas, & singulas hominum cogitationes, anima Christi videt, quia est futurus Iudex omnium, & ad rectè iudicandum omnes cognoscere debet.

Hinc, sequitur falsissimè accusatum fuisse Scotum à Soto, quòd dixerit, idem sensisse de anima Christi, & de anima cuiuscunq; beati.

Vltima opinio est S. Tho. asserentis, cæteros beatos à Christo videre in verbo aliquas creaturas, nullum tamen omnes, & quod

F. t. q. 4. p. 2.

bb aliquis

Duran. hac d. q. 3.

D. Aug.

Scot. in 3. d. 14. q. 2.

APPEND. Soto hac d. q.

3 ar. 3.

Scot. liberatur

S. Tho. 1. p. q.

12. art. 8.

aliquis beatus perfectus cognoscit Deū, eò plura in Deo videre.

CONCLUSIO I.

QUI CUNQUE beatus videt omnia, quæ in Deo formaliter continentur, v.g. attributa quæ formaliter idest, quidditatiuè conueniunt. Constat ex B. Ioa. dicente: Videbimus eū sicuti est: ergo & omnia, quæ sunt in ipso quidditatiuè, scilicet, attributa omnia, & omnes relationes: Alioqui enim si beatos aliquod diuinum attributum latecret, non illum, sicuti est, viderent.

CONCLUSIO II.

QUILIBET beatus videt in verbo omnia, quæ eminenter continentur, idest, omnium rerum naturalium quidditates, scilicet, quid homo sit, & quid Angelus, &c. Non tamen rerum supernaturalium producibilium quidditatem. S. Tho. est vbi supra art. 8. ad 4. Et ratio est: quia in beatitudine omne naturale desiderium satiatur, est autem naturale desiderium cuiuscunque intellectus creati omnium rerum naturalium quidditates scire, quas si ignoraret, non esset beatus quietus, nec adimpletū haberet desiderium.

Vnde colligitur, omnes beatos videre in verbo species omnium animalium, plantarum metallorum, &c.

CONCLUSIO III.

NON omnes beati vident in verbo omnia singularia cunctarum specierum, seu formarum: nam quilibet beatus tunc comprehenderet Deum, cum cognosceret omnes creaturas à Deo producibiles: & ita cognosceret Deum perfectissimè per notitiam infinitæ claritatis, quod implicat contradictionem. Hæc est contra secundam opinionem.

CONCLUSIO IIII.

QUI aliquis est beator, idest, clariorem habet Dei visionem, eò plura singularia in verbo videt. Ratio est: quia cognitio creaturarum in Deo est cognitio effectus in sua causa, idest, cognoscere virtutem causæ, quæ habet effectum producendi, & quanto aliquis est beator, tanto clarius cognoscit virtutem, & potentiam Dei ad singulares effectus producendos, & conferuandos.

CONCLUSIO V.

VIDET autem quilibet beatus, illa omnia, quæ ad ipsum spectant, idest, quæ suæ curæ madata, & commissa sunt. Hanc probat S. Tho. inductione, vt anima Christi IESV videt omnia indi-

uidua, præterita, præsentia, & futura cuiuscunque speciei, & omnes omnium hominum cogitationes, & actiones: quia est futurus Iudex viuorum, & mortuorum, & vsus omnium rerum, quæ sub sole sunt, illi rationem reddituri sumus: & B. Petrus videt in verbo omnia singularia ad Ecclesiæ ministerium pertinentia: quia illi madata fuit Ecclesia: & similiter de Seraphico patre nostro Fracisco, & B. Dominico respectu suorum ordinum Theologandum est.

Quarta diffie. An voluntas in patria naturaliter fruatur sine clarè viso, & non liberè, ita vt sit amandum, & vt ignis ad calefaciendum determinata?

S. Tho. 1. p. q. 82. art. 2. K. 10. ar. 2. q. 2. & 5 d. 49. Scot. d. 49. & in 1. d. 1. q. 4.

S. Tho. partem affirmantem tenet. Contrariam verò Sco.

CONCLUSIO I.

VOLUNTAS in patria necessariò diligit Deum: quia de ratione beatitudinis est dilectio, & cum sit beata, supposita primum beatitudine, necessariò diligit Deum.

CONCLUSIO II.

VOLUNTAS amore elicitò non diligit naturaliter Deum, sed liberè libertate contradictionis. Hæc est Scoti, & rationibus aliquot confirmatur. Prima ratio totalis, & præcisa libertatis in via est, in determinatio voluntatis ad vtrunque oppositorum, in patria autem similiter est ad amandum, & non amandum determinata, ergo voluntas, &c. Minor ita probatur, In via ideo voluntas dicitur libera, & indeterminata, quia Deus potest illam ad opposita mouere voluntatem beati, vt amare, & ab amore cessare velit: ergo potest amare, & non amare, & ex consequenti est ad vtrunque oppositorum indeterminata: Obiicies, nõ potest de lege Deus in patria non mouere voluntatem ad amandum, voluntas igitur de lege naturaliter amat.

Respondeo, & simul conclusionem confirmo: Voluntas viatoris confirmata in gratia de lege non potest non moueri à Deo in amorem ipsius Dei, quandiu sub præcepto Deum amare tenetur, nihilominus liberè amat, quia in sensu diuiso, & de potetia absoluta potest Deus nõ concurrere cū confirmato ad amandum, & ita non amabit: similiter in patria potest Deus secundum absolu-

1. Ioan. 3.

APPEND. 2

3. Thom. 65. vbi supra.

S. Tho. est 3. p. q. 14. art. 2.

tam potentiam non mouere voluntatem comprehensoris ad amorem: quapropter, quando amat liberè amat: Deinde in sensu diuiso, & de potentia remota hæc ab omnibus conceditur, scilicet, beatus potest peccare, & non amare Deum, ergo nunc quando amat, liberè amat. In via pro instanti, quo voluntas amat, non potest non amare: quia omne, quod est, quandiu est, necesse est esse: & nihilominus liberè dicitur amare, quia in sensu diuiso potest non amare, & in patria similiter potest in sensu diuiso non amare, ergo quando amat, liberè amat: præterea actus amoris in patria, aut est naturalis ex parte obiecti, scilicet, Dei clarè visus, aut ex parte potentia: non primùm: quia Deus clarè visus est obiectum voluntarium & ad extra. nihil operatur necessariò, sed liberè: neque secundum, quia idem est principium eliciens amorem in patria, & in via, nempe voluntas per charitatem informata, & cum in via liberè, & in patria quoque liberè operabitur: nã utrobique est idem principium, nempe, voluntas eliciens amorem. Respondet Caiet. Deus clarè visus est obiectum beatificum, in quo apparet omnis ratio boni, & nulla mali, atque ita voluntas non liberè, sed necessariò illum amat. Verùm respondeo, & confirmo conclusionem. In Deo cognito per fidem nulla ratio mali, iamò omnis boni ratio apparet, & tamen liberè amatur, etiã à viatore in gratia confirmato, & non ob aliud, nisi quia eius voluntas potest de potentia Dei absoluta moueri, ad oppositum, & voluntas comprehensoris similiter potest moueri, ut velit ab amore cessare: ergo quanuis Deum clarè videat, liberè amat. Tandem tunc voluntas est libera, quando positis omnibus requisitis ad amandum, potest non amare, & voluntas in patria est huiusmodi, quia hæc de inesse est possibilis, scilicet, voluntas in patria, non amat, quanuis sit falsa, ut aduersarij concedunt: ergo sua de possibili est vera, scilicet, potest non amare: propterea quòd, veritas propositionis de possibili regulatur per possibilitatem suã de inesse, ut Aristoteles docet. Dices, deficit motio diuina, quæ inter requisita ad agendum recensetur. Contra: in via, quando voluntas tenetur amare, liberè abstinet ab amore, quanuis motio diuina deficiat, ergo similiter, & in patria.

CONCLUSIO III.

VOLUNTAS in patria non est libera libertate contrarietatis ad amo-

ad amorem, vel odium in Deum. Ratio est: quia nulla apparet ratio mali in Deo, quæ est odij causa.

Restat, ut argumentis aduersariorum respondeamus. Primò ita agunt: Deus est vltimus finis voluntatis, quem per claram visionem assequitur: ergo postea quam illum assequitur, naturaliter, & non liberè in eius amore quiescit, ita ut nullo modo possit habere appetitum ad oppositum, scilicet, ad cessandum à diuino amore. Consequentia confirmatur à simili, de quacunque alia natura. v.g. lapis vbi iam consequutus est centrum, ibi naturaliter quiescit, Deus autè est vltimus finis, & quasi centrum voluntatis: ergo cum iam voluntas fuerit assequuta Deum per intellectus apprehensionem, naturaliter, & non liberè in eius amore conuiescit. Neganda est consequentia, & similitudo, quia cæteræ naturæ, suis finibus obtentis, naturaliter illis adhærent, ut lapis centro: quia secundum suas formas sunt ad vnum oppositorum determinatæ, at verò voluntas, etiam in patria, est ad vtrunq; oppositorum indeterminata, quemadmodum, & in via: quia utrobique potest moueri à Deo ad actus oppositos. Secundò obijciunt: causa præcisa, ob quam voluntas in via non naturaliter, sed liberè diligit, est: quia habet difficultatem in amando propter prauam hominis inclinationem ad malum, & quia turbatur erga plurima, quanuis Deum fide cognoscat: sed in patria nullum est impedimentum, quominus semper amare possit, ergo non poterit non amare: negatur antecedens, & consequentia. Ratio enim, ob quam utrobique voluntas est libera, hæc est, scilicet, quia determinatur secundum suam formam ad opposita, ita ut Deo mouente possit in vtrunque oppositorum, quemadmodum ex dictis constat.

Tertiò ita argumentantur: Deus est infinitæ bonitatis: ergo quando apertè videtur, naturaliter diligitur, atque ita, non erit in potestate voluntatis, non amare Deum. Est enim obiectum voluntatis bonum, in quo nulla ratio mali apparet, scilicet, Deus clarè visus. Huius argumenti responsio in 4. probatione secundæ conclusionis continetur: & denuò respondetur: nam ut voluntas viatoris confirmati in gratia propter indeterminationem voluntatis ad opposita potest in sensu diuiso non amare, ita & in patria.

Quartò sic disputat: Voluntas in patria est determinata ad vnum oppositorum, scilicet, ad amorem, ergo naturaliter amat. Con-

Caiet. 1. p. vbi
sup.

Arist. in prio-
ribus.

sequentia patet, posito discrimine inter agens naturale, & liberū: antecedens verò ita probatur, quādo cūque intellectus est determinatus ad vnum, propterea quòd homo non vitur ratione, vt furiosus, vel quia non ratiocinatur inter opposita, tunc voluntas, est determinata ad vnum: sed in patria intellectus ratiocinatur circa amorem finis, quia ratiocinatio est consultatio circa opposita, quæ non est de amore finis, sed mediorum; ergo si intellectus non ratiocinatur circa amorem finis, voluntas nunquam erit libera. Et confirmo, quia præcisum fundamentum libertatis in voluntate est ratiocinatio in intellectu. Nego antecedens, & ad probationem dico, voluntatem esse liberam, non solum propter ratiocinationem, verum etiam, quia ratione vitur, præsertim loquendo de libertate contradictionis. Et ideo quāuis in patria non sit libera libertate contrarietatis in amorem, & odium in Deum, potest tamen in sensu diuiso cessare ab amore, & per consequens quando amat, liberè amat.

Quintò ita insurgunt: Impossibile est beatum habere hunc actum, scilicet, nolo esse beatus, ergo non potest non semper amare: Consequentia patet, quia amor, vel est formalis beatitudo, vel saltem de quidditate beatitudinis. Respondeo distinguendo consequens: nam in sensu composito totum concedo, in sensu autem diuiso negatur consequentia: quia potest Deus non mouere voluntatem ad amorem, & ita voluntas beati ab amore cessabit. Tādē ita argumentantur: Deus clarè visus est obiectum beatificum, & vltimus finis voluntatis apprehensus per intellectum, ergo voluntas non potest non amare Deum. Consequentia probatur ex Arist. nam, vt se habet intellectus respectu principiorum, ita & voluntas respectu vltimi finis, sed intellectus, facta apprehensione principiorum, non potest non illis assentiri, ergo voluntas, apprehenso vltimo fine per intellectum, non poterit non amare illum. Respondeo, quemadmodum intellectus naturaliter assentitur principiis, ita voluntas, naturaliter fertur in amorem finis: quod quidem est verum quantum ad specificationem actus, non tamen quo ad exercitium.

Art.

Art. IIII. An sint animæ dotes tres tantum, visio, scilicet, comprehensio, & fructio?

S. Tho. 2. 2. q. 4. art. 3. & d. 49. in 4. q. 2. ar. 5. q. 1. & sequentibus.
Ric. art. 3. q. 7 & 8.
Metaphoricos.

CONCLUSIO.

TRES prædictæ sunt animæ dotes: nam dotes vocantur munera, quæ sponis dantur, & animabus. Christo per fidē desponsatis: & per charitatem vnitis, dantur tria præfata dona, quæ (Metaphoricos) dotes nominantur.

Art. V. An sint quatuor tantum corporis dotes?

CONCLUSIO.

DE fide tenendum est quatuor tantum esse corporis dotes: hanc cōclusionem apertissimè B. Paul. 1. Cor. 15. insinuauit, vbi de resurrectione mortuorum ait: Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione, &c. vbi corpora gloriosa futura esse impassibilia, clara, subtilia, & agilia indicauit.

S. Tho. vbi sup.
Ric. art. 4. q. 1.
1. Cor. 15.

Prima diffic. Sunt ne futura corpora beatorum post finale iudicium impassibilia?

Ricard. ar. 4.
q. 3. Seco. q. 134

RICARDVS hac distinctione quatuor citat opiniones.

CONCLUSIO I.

ERVNT corpora beatorum in patria, non solum incorruptibilia, vt damnatorum corpora, verum etiam impassibilia: Dicit enim B. Pau. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem, &c. & Apo. 21. Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum: vbi sacra Scriptura, omnem passionem realem à corporibus sanctorum relegandam esse testatur.

1. Cor. 3.
Apo. cap. 21

CONCLUSIO II.

HÆC impassibilitas solum erit donum supernaturale, non ab intrinseco corporibus gloriolis inhærens, sed tantum per diuinam voluntatem, non concurrentem cum causis secundis, vt in corpora beatorum agere possint: quia cū sint corpora materialia, & habeant primas qualitates, erunt ab intrinseco passibilia, quapropter impassibilitas erit donum supernaturale ab extrinse-

bb 4 co pro-

co protienens, scilicet, quia Deus ratione status illa perpetuò conseruabit.

CONCLUSIO III.

IMPASSIBILITAS hæc erit in omnibus æqualis. Et ratio est: quia significat priuationem, quæ non recipit magis, & minus, cum non sit entitas positua, sed pura negatio.

1. Dubium. Erunt ne impassibilia intentionali actione?

D. Bona.

Ric. ar. 3. q. 1.
art. 4. q. 3.

D. Bona. hac d. opinatur præter visum, & tactum, cæteros sensus in patria nullatenus esse operaturos: At verò Ricardus S. Th. & Scot. existimant omnes sensus suas operationes habituros, etiã gustum, de quo minus probabile esse videtur.

CONCLUSIO.

VNA QUÆQUE potentia sensitua suam habebit propriam operationem. Et ratio est: quia ibi corpus, atque eius omnes potentie erunt perfectissimæ, quæ quidem suis operationibus, id est, quando sunt in actu perficiuntur.

Secunda diffi. An corpora beatorum sint futura subtilia?

2. Cor. 15.

D. Bona.

Scot. q. 14.

Ric. 5. Tho. ar.

q. 5. ¶ 6.

OMNES Doctores cum Apostolo sanctorum corpora spiritalia, id est, subtilia instar spiritus futura esse consententur: sunt tamen duæ opiniones circa effectum subtilitatis: nam D. Bona. hac d. & Scot. putant præcipuum effectum futurum esse, cuiuscunque corporis penetrationem: at verò sanctus Thom. & Ric. eadem distinct. tenent, quòd quauis corpus gloriosum possit simul cum corpore non glorioso existere, non tamen virtute subtilitatis, sed alia virtute, nempe, diuina.

Durandus cau-
te legendus.

Dur. verò d. 44. q. 6. arbitratur duo corpora, etiam per potentiam diuinam in eodem loco existere non posse. Legendus tamen caute est: nam dicit primum, latus vasis virginis dilatatum fuisse, & inde Christum exisse: Et sepulchrum tempore, quo resurrexit fuisse apertum, atque etiam fores, quando ad discipulos post resurrectionem fuit ingressus, cum Euangelista ianuis clausis, ingressum fuisse dicat.

Ioan. c. 20.

CON-

CONCLUSIO. I.

CORPORA beatorum erunt subtilia: hoc enim docuit B. Paul. dicens: Seminatur corpus animale, & surget spirituale, id est, subtile, & penetratiuum: uimetiam, quia futura sunt nobilissima, & corpus quo subtilius, ut ignis respectu aliorum elementorum, eo nobilius. 1. Cor. 15.

CONCLUSIO II.

CORPORA beatorum non dicuntur subtilia præ nimia raritate, ut ignis, sed ab effectu. Propterea quòd, virtute diuina habent potentiam penetrandi, id est, penitus intrandi ad quemcunque locum, non expellendo corpus in illo præexistens.

CONCLUSIO III.

CORPORA beatorum ratione subtilitatis in eodem loco cù quocunque alio corpore coexistere poterunt. Patet exéplo Christi IESV, qui post resurrectionem, clauso sepulchro, est egressus, & ianuis clausis ad discipulos ingressus. Ioan. c. 20.

CONCLUSIO IIII.

CORPVS gloriosum penetrare aliud corpus, non est illud diuidere, sed in eodem loco cum illo absque vtriusque diuisione coexistere. Ratio est: quia corpora gloriosa Christi IESV, & sanctissimæ matris suæ, sunt in cælo empyreo, & tamen non diuidunt illud, cum sit in corruptibile.

CONCLUSIO V.

QUANVIS de lege, & supernaturaliter corpus gloriosum eodem loco cum corpore non glorioso coexistere possit, non tamen duo corpora gloriosa se poterunt penetrare: quia hoc priuilegium corporibus gloriosis conceditur, ut habeant super corpora non gloriosa imperium, quo super corpus gloriosum uti nequeunt.

CONCLUSIO VI.

HÆC subtilitas corporibus beatorum debetur: quia ab anima beata informantur. Dotes enim corporum ex animæ beatitudine redundant: quod nihil aliud est, quam quòd dantur corpori propter animæ beatæ merita, siue obsequia, ut Scot. declarat.

Hinc, refutantur tres errores. Primus affirmantium, corpora esse in animas conuertenda, atque ita futura esse subtilia. Hereses.

Secundus afferentium, esse futura rara, ita ut præ nimia subtilitate

bb 5

tilitate possint quoque corpus penetrare.

Et tertius fuit dicentium: posse gloriosa corpora alia penetrare corpora: quia in potestate illorum erit condensari ad tam minimam usque quantitatem, ut possint poros alterius corporis subintrare. Contra hos omnes inuehitur Pater à Castro, verbo resurrectio.

Ric. ar. 4. q. 7.
Dur. d. 44. q.
7.
1. Cor. 15

Tertia diffic. Sunt ne corpora gloriosa futura agilia?

CONCLUSIO.

SVNT quidem agilia futura: ut constat ex B. Paulo dicente, Seminat in infirmitate, surget in virtute: est autem infirmitas animæ imbecillitas, qua corpus vincere nequit. Corpus enim quod corrumpitur, aggrauat animam: & tunc resurget in virtute, id est, in magna fortitudine, ita ut quocumque voluerit transportare possit.

DD. ubi sup.

I I. Dubium. Vnde nam hæc agilitas orietur?

RIC. hac dist. opinatur ex quadam qualitate in corpore glorioso existente oriri.

CONCLUSIO.

AGILITAS corporis gloriosi ex plena, atque integra subiectione corporis ad animam ortum habet: nam, ut anima est subdita Deo, ita etiam corpus animæ subiectum erit, ut sine aliqua resistantia ad eius imperium moueatur.

Quarta diffic. Corpora beatorum mouebuntur ne alio motu, quam progressiuo?

V. G. poterunt ne moueri instar auis simul, & non pars post partem: opinio Dur. est, ut tantum progressiuè moueantur. Scoti opinio tenet, non moueri organicè.

Dur.
Scotus.

CONCLUSIO.

MOVEBUNTUR secundum differentiam locorum organicè, & non organicè: nam ascendentes, aut descendentes, non organicè mouebuntur, ut constat ex ascensione Christi **I E S V** post

post resurrectionem: non enim in aere sunt gradus, ut gradatim ascendat: dextrorsum aut sinistrorsum organicè mouebuntur, deambulantes, cælumque, aut aerem præ nimia subtilitate penetrantes.

Quinta diffic. Poterunt ne in instanti moueri?

CONCLUSIO.

NON in instanti, sed in tempore imperceptibili mouentur: quia impossibile est naturaliter, idem corpus simul in pluribus locis existere, & existeret quidem, si in instanti moueretur: simul enim in termino à quo, & ad quem esset.

Ric in 3. d. 22
et in 4. art. 4
q. 8.

Sexta diffic. Habebunt ne corpora beatorum claritatis dotem?

V. G. erunt ne fulgida, & lucida? Opinio Duran. tenet, futura esse luminosa, sicut corpus raram, & speculum, quod est luminis receptiuum.

Scot. dist. 49.
q. 15. Ric. art.
4. q. 6.

CONCLUSIO.

DE fide tenendum est beatorum corpora futura esse lucida, id est, habentia lucem, quemadmodum Sol, & ignis habet. Dicitur enim Matth. 13. Tunc fulgebunt iusti, sicut Sol, in regno patris eorum.

Matth. 13.

I I I. Dubium. Vnde nam hæc lux orietur?

DVÆ sunt opiniones. Prima S. Tho. afferentis redundare ex luce animæ in corpus, ut lux Solis in Lunam redundat. Contraria opinio est Ricardi.

S. Tho.
Ricard.

CONCLUSIO.

FVLGOR hic, & lux in corporibus gloriosis existens à Deo creatur: nam cum lux sit qualitas positiva, & non appareat, vnde in corporibus gloriosis producat, à solo Deo produci fatendum est. Redundabit tamen hæc claritas ex animæ beatitudine ad hunc sensum, scilicet, quia statui beatorum ex lege debetur.

I I I I. Dubium. Corpora beatorum habebunt colorem, erunt ne peruia?

RICAR. & Scot. opinantur non esse futura peruia, transparentia, ut chrysellum: At verò S. Tho. futura esse transparentia, & miraculosa defendit.

Ricard.
Scot.
S. Tho.

CON-

CONCLUSIO I.

CORPORA beatorum sunt futura opaca: quia omne lucidum est opacum: hoc enim corpus luminosum, ut aer, à corpore lucido, scilicet, igne distat.

CONCLUSIO II.

HABEBUNT etiam colorem: quia color ad decorem pertinet corporum, nec lucido repugnat. Vitrum enim aliquando pallidum, & rubeum est, & luminis receptivum, ut in fenestris vitreis templorum apparet.

Septima diffc. Oculis gloriosus, poterit ne videre naturaliter corporis gloriosi fulgorem?

*S. Thom.
Ricard.*

S. Tho. affirmat. Ricard. verò negat.

CONCLUSIO I.

OCULVS non gloriosus naturaliter corpus gloriosum videri non poterit, nisi beatus suum fulgorem temperet. Discipuli enim (ut Ricardus docet) post resurrectionem corporis Christi IESV fulgorem non viderunt: quia non potuissent eius splendorem pati. Excellens namque sensibile corrumpit sensum.

CONCLUSIO II.

SPLENDOR corporis gloriosi erit Solis splendore præstantior: quia cum Sol factus sit propter homines, æquum est, ut iustus sit Sole splendidior, non tamen corpus cuiuslibet beati tantum splendorem habeat, quantum totum corpus solare habet, nec in tanta distantia illuminabit: est enim immensè maius corpus solare, & in maiori quanto maior est virtus.

CONCLUSIO III.

NON in omnibus beatis erit æqualis splendor, sed pro meritorum quantitate: nam cum splendor, siue claritas, & agilitas sint in prædicamento qualitatis, recipiunt magis, & minus: & ideo erunt inæquales iuxta meritorum inæqualitatem.

Artic. V I. An Aurcola sit in patria accidentalè præmiu?

*S. Th. d. 49. q.
5. art. 1. Ricard.
ar. 5. q. 2. & 3*

CONCLUSIO I.

PRAETER essentialè beatitudinem, beati in patria accidentale

dentale præmiu habebunt. Et ratio est: quia omnes beati gaudebunt in visione Christi IESV, & Reginae cælorum, sanctorumque Angelorum, & Apostolorum, & in assumptione suorum corporum, atque in contemplatione creaturarum in proprio genere &c. quæ omnia gaudia essentiali beatitudini superadentur. Nam beatitudo accidentalè est gaudium accidentale in alicuius creaturæ contemplatione consistens.

CONCLUSIO II.

NON omnes beati, sed aliqui tantum Aureolam habebunt: quia Aureola est gaudium accidentale de aliquo facto insigni contra hostes spirituales, scilicet, de martyrio, virginitate, & doctrina, & non omnes sancti hæc habent: non enim omnes hanc victoriam sunt consequuti.

CONCLUSIO III.

IN patria aliqui sancti habebunt fructus, non tamen omnes: propterea quod fructus est gaudium accidentale de aliquo genere continentie virginalis, scilicet, vidualis, vel coniugalis, & non omnes aliquem istorum gradum obseruarunt.

Prima Diffc. Sunt ne tantum tres Aurcolæ virginitatis, scilicet, & Martyrij, & Doctoratus?

*S. Th. ubi sup.
ar. 5. q. 1. & sequentibus, &
Ric. ubi sup.*

CONCLUSIO I.

TRES prædictæ dumtaxat sunt: quia Aureola est corona, quæ propter insignem contra hostes victoriam debetur, & tres animæ hostes per hæc superantur: nam caro per virginitatem perpetuam vincitur: mundus per martyrium calcatur, & diaboli astutiæ per doctrinam dissoluntur.

CONCLUSIO II.

IN Christo IESV non est Aureola ponenda: nullum enim præmiu diminutum, sed excellens, cui omnia subiciuntur, est Christo Domino ascribendum.

CONCLUSIO III.

NEQUE in Angelis sunt Aurcolæ collocandæ: non enim virgines, vel martyres, vel doctores sunt.

CONCLUSIO IIII.

IN corporibus virginum, martyrum, atque doctorum erunt infi-

in signia quædam, quibus huiusmodi Aureolas in anima habere præferent. Ratio est: quia, ut gaudium essenziale in corpus per quatuor dotes resultat, ita & accidentale in insignia corporalia re dundabit. Virgines siquidem in capite aliquam coronulam albâ, Martyres rubeam, & Doctores viridem gestabunt.

QVÆSTIO DE MISERIA
DAMNATORVM.

HAC quæstione distinctio 50. Magistri exponetur.

Art. vnicus. An ignis torquens damnatos sit corporeus?

DD d. 44.
Ric. q. 9. & 10
ar. 2. Du. q. 2.
@ 3.

VARIÆ sunt opiniones. Auicena, sola tristitia maxima torqueri dixit, quod est contra Euangelium, vbi dicitur: Ite maledicti in ignem æternum: quidam autem Philosophi asseruerunt torqueri pœna sensus, veluti in somno, ab imaginationibus ignis: hæc etiam est fallissima opinio, ut infra patebit. Tertia autem opinio affirmabat animas separatas corporibus cœlestibus vniri, atque ita ab igne pati.

CONCLUSIO I.

IGNIS inferni est corporeus, & ab initio mûdi creatus. Math. 25. legitur: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius: qui quidem ignis si non esset corporeus, sequeretur diuinam Scripturâ, ut terreret nos, suppositiue falsum, quod nullatenus est dicendum. Et cum locus hic de corporali igne intelligi possit, non erit de metaphorico declarandus.

CONCLUSIO II.

ILLE ignis eiusdem speciei est cum elementalî: nam, ut aque quæ super cælos sunt, teste D. Aug. apud Ric. hic cum istis aquis eiusdem speciei sunt, ita à simili ignis, qui sub terra est, eiusdem speciei cum nostro igne, erit.

CONCLUSIO III.

ILLE ignis incorruptibilis, & inextinguibilis est: Conclusio est de fide: nam apud D. Mar. Habetur bonum est tibi debilem, &c. vbi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguitur.

Prima

Prima diff. Anime separate, & spiritus maligni patiuntur ne ab igne corporis gehennali

SCOT. & Ricar. varias referunt opiniones: quarum prima dicebat, spiritum apprehendere ignem sibi disconuenientem, & ideo à propria imaginatione torqueri. DD ubi sup. Ric. ar. 7. Sic q. 1.

Secunda est Henrici affirmantis, malignis spiritibus infundendam habitum spiritualem, ratione cuius ab igne patiuntur. Henric. quod. lib. 8. q. 3 & 4.

Tertia asserbat, torqueri perpetua ignis consideratione, & contemplatione.

Quarta docet, verè, & realiter ab igne pati, quo Deus tanquâ instrumento diuinæ iustitiæ vitur.

Quinta, quæ est serè communis, tenet torqueri: quia ibi nolentes detineatur, & ad alium locum se conferre haud possunt.

CONCLUSIO I.

MALIGNI spiritus, & animæ separatae in igne gehennali, ut in carcere ita continentur, ut illis inde recedere non liceat. Patet ex Plal. 16. vbi dicitur: Eduxit eos Dominus de tenebris, & umbra mortis, & vincula eorum dirupit: quia contriuit portas æreas, & vectes ferreos contregit: vbi per vectes ferreos, ignis detinens animas, siue in purgatorio, siue in inferno intelligitur. Psal. 16.

CONCLUSIO II.

PATIVNTVR quoque tristitiam, non solum propter inuoluntariam detentionem in igne, verum etiam quam sentirent, si essent corporibus coniunctæ, & corpora cremarentur. Colligitur conclusio ex Euangelio de diuite Epulone, qui in illa flamma cruciatur: nam permittente Deo, talem tristitiam patiebatur, ac si verè flamma ignis hominis viuents linguam combureret. Luc. 16.

I. Dubium. Quomodo ignis ille post iudicij diem corpora torquet?

CONCLUSIO I.

DE fide tenendum est damnatorum corpora futura esse incorruptibilia: nam Apocal. 9. legitur: Desiderabunt mori, & mors fugiet ab eis. Apoc. 9. 6.

CON-

CONCLUSIO II.

IGNIS ille, concurrente, Deo damnatos torquet, non autè corrumpet. Constat ex dictis.

I. Dubium. Ignis in corporibus damnatorum generabit ne calorem?

Scot.

SCOT. hac dist. tenet ignem infernalem non agere actione reali, sed intentionali: quia species ignis sibi similes penetrabunt ossa usque ad sensum tactus, & ita torquebuntur. Contraria opinio est Magistri Vega.

Vega.

CONCLUSIO.

CORPORA calefacient, & patientur actione reali, ab igne imprimente in illis nimium calorem, nec tamen consumentur: propterea quòd Deus suspendet ignis actiuitatem, quominus corpora corrumpat.

Dur. d. 50. q. 1.
1. 5. Tho. ibid.
q. 2. art. 3. q. 1.
& sequentibus.
Ric. d. 44. ar.
2. q. 9. & 10.
Psal. 75.

II. Dubium. Damnati cruciabuntur ne poena ignis tantum?

CONCLUSIO.

NON illa tantum, sed & poena damni torquebuntur: nam intellectus amissione tanti boni, scilicet, visionis beatificæ torquetur, voluntas acerrimo diuinæ iustitiæ odio. Superbia eorum, quæ oderunt, ascendit semper: & memoria recordatione bonorum, præsertim fortunæ, & peccatorum, quatenus tanti supplicij causa fuerunt, & irascibilis potentia metu perpetuitatis tormentorum, &c. de qua re lege D. Bona. & Scot. hac dist.

III. Dubium. Est ne grauior poena damni an sensus?

CONCLUSIO.

GRAVIOR est poena damni, & tristitia inde proueniens: poena enim damni non solum est in se mala, verum etiam est causa poenæ sensus: nam ut vitio diuina, & fructio est omnium bonorum radice, ita & priuatio eiusdem visionis est omnium malorum fons, & origo.

V. Du-

V. Dubium. Poterunt ne damnati studiosas, & laudabiles habere intellectus, aut voluntatis operationes?

CONCLUSIO I.

DAMNATI possunt recordari scientiarum acquiratarum, & reuelationum, si quas habuerunt: habetur enim Luca 16. Recordare fili, quoniam recepisti bona in vita tua. & Sapien. 5. Quid profuit nobis superbia, &c. & cum horum recordentur, nihil prohibet, quin etiam scientiarum recordari possint.

Luca 16.
Sapien. 5.

CONCLUSIO II.

CONTEMPLABUNTUR quoque Deum, non tanquam omnium bonorum fontem, sed tanquam omnium malorum vindicem: & Christiani recordabuntur mysteriorum fidei, quæ omnia erunt maioris tristitiæ causa: quia ad salutem illis non profuerunt.

CONCLUSIO III.

VOLUNTAS naturalis damnatorum est recta: quoniam est ipsamet anima à Deo creata, & ad bonum apta: de qua D. Dionis. lib. 4. de Diuinis nominibus ait: Dæmones bonum, & optimū concupiscunt, id est, habent naturalem inclinationem ad bonum.

D. Dyoni.

CONCLUSIO IIII.

DAMNATI, quanuis possint habere actus elicitos bonos ex obiecto, & ex genere, id est, ratione materiæ: non tamen possunt elicere actus simpliciter bonos moraliter, id est, ratione finis, & intentionis. Patet exemplo diuitis Epulonis, qui non zelo charitatis, sed amore proprio suorum damnationem nolebat.

Luca 16.

CONCLUSIO V.

DAMNATI sub ratione boni, non veri, sed apparentis operantur: non enim appetunt aliquid quia laudabile, & veritati consentaneum est, sed in Dei odium, & ad eius iustitiā impediendā.

CONCLUSIO VI.

DAMNATI non possunt suis propinquis bonum aliquod spirituale desiderare. Ratio est: quia sunt omnino in malo obstinati, & nihil boni sub hac ratione appetere possunt. Diues enim hoc appetebat, ne sibi poena accidentalisis inferno augetur.

Luca 16.

Et. q. 4. p. 2.

cc CON-

CONCLUSIO VII.

Matth. 26. MELIVS, & optabilius est damnatis, non esse in rerum natura, quàm in inferno existere. Dixit enim Christus de Iuda: Bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille. Ricardi est cōtra Scotum hac dist. q. 1.

VI. Dubium. *Vident ne beati pœnas damnatorum, & damnati beatorum gloriam;*

Ric. d. 50. ar. 3. q. 3. Scot. q. 3. S. Tho. q. 2. art. 4. q. 1. & sequen. Dur. q. 3.

CONCLUSIO I.

BEATI damnatorum pœnam ad propriæ gloriæ augmentum vident: quia illas euaserunt, & vident per reuelationem in proprio genere, vel in verbo per visionem beatificam.

CONCLUSIO II.

SIC autem videntes non contristabuntur: quia non est ibi tristitiæ locus.

CONCLUSIO III.

IMO lætabuntur non in odium malorum, sed in gloriam Dei, cuius iustitia in punitione malorum resplendet. Dicit enim Psaltes: Lætabitur iustus, cum viderit vindictam.

Psal. 57.

CONCLUSIO IIII.

DAMNATI in die Iudicij videbunt in corporibus gloriosis electos: dicitur enim Sapientiæ. 5. Videntes turbabuntur timore horribili, &c.

Sapient. cap. 5.

CONCLUSIO V.

GLORIAM autem animæ non videbunt intuitiue, sed tantum per fidem: dæmones enim credunt, & contremiscunt in maiorem ipsorum tristitiam.

Vltimum Dubium. Post diem iudicij augebitur ne beatorum gloria, & damnatorum pœna?

RESPONDEO, Essentialis gloria non augebitur, bene tamen accidentalis, similiter tristitia damnatorum essentialis non augebitur, quantum augeatur dolor propter tormenta corporum. Pœna tamen accidentalis ex multitudine damnatorum augmentum suscipiet.

Hæc-

Hæcenus de Floribus super quartum librum Sententiarum, ad laudem & gloriam Sanctissimæ Trinitatis, atque indiuiduæ Vnitatis, & in honorem immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ, & beati Iosephi, & Seraphici patris mei Francisci.

Omnia quæ in hac secunda, & quæ in prima parte continentur, sacrosanctæ matris Ecclesiæ Romanæ censuræ: & cuiusvis periti hominis iudicio subiiciuntur.

F I N I S.

cc 2 INDEX

INDEX
Q V A E S T I O N V M,
A R T I C V L O R V M, D I F F I -
 cultatum, ac dubiorum, quę in hac se-
 cunda parte explicantur.

F L O R E S Q V A E S T I O N I S D E
 C L A V I B V S .

¶ Quęstio de Clauibus.

- A**rtic. I. An sint in Ecclesia clauis re-
 gni cęlorum? fol. 1
 Prima diffic. Fuerunt ne clauis datę Apo-
 stolis, ante resurrectionem, an post? 4
 Secunda diffic. An Apostoli habuerint ius
 mediate à Christo respectu omnium Chri-
 stianorum, in utroque foro iurisdictio-
 nem fuerintq; beato Petro in illa æqua-
 les? 5
 Tertia difficul. An Christus habuerit cla-
 uem? 7
 Quarta diffic. An clauis sint penes Sacer-
 dotes Euangelicos tantum? ibid.
 Quinta diffic. An clauis quoad iurisdictio-
 nem in foro exteriori possint in foemi-
 nis esse? 8
 Sexta diffic. An quilibet Sacerdos virtute
 clauium possit quemlibet poenitentem
 absolueret? 9
 Art. II. An virtute clauium Sacerdos pro-
 prie dicatur culpam remittere, & gra-
 tiam conferre? ibid.
 Prima diffic. An Sacerdos virtute clauium
 possit poenam temporalem pro peccatis
 debitam remittere? 10

- Secunda diffic. An Sacerdos virtute clauium
 possit poenitentem compellere, ad poe-
 nitentiam acceptandam? 11
 Tertia difficul. An Sacerdos possit quam-
 cunque poenitentiam, quam voluerit pro
 suo arbitrio imponere? ibid.
 Dubium. An Sacerdos debeat imponere
 aliquam poenitentiam sub consilio? 12
 Quarta diffic. An Sacerdos virtute clauium
 possit per quamlibet poenitentiam re-
 dimere totam poenam, in purgatorio
 luendam? ibid.
 Quinta diffic. An vnus Sacerdos possit poe-
 nitentiam ab alio impositam relaxa-
 re? 13

F L O R E S

Quęstionis de indulgentiis.

- Art. I. An Ecclesia habeat potestatem cō-
 cediendi indulgentias? ibid.
 Prima diffic. Quid est indulgentia? ibid.
 Secunda difficul. Quantum valeant indul-
 gentię? 14
 Tertia diffic. An qui consequitur indulgē-
 tias, poenitentiam iniunctam adimplere
 teneatur? 16
 Quarta diffic. An quando conceditur in-
 dulgen-

INDEX.

- gentia hac forma, concedimus annu
 poenitentię iniunctę, intelligatur de poe-
 na respondente in purgatorio, an de sa-
 tisfactione respondente poenę in hac
 vita? 16
 Quinta diffi. Quid nam significat illa clau-
 sula, concedimus indulgentiam plena-
 riam? 17
 Sexta diffic. An eadem indulgentia valeat
 magis vni, quam alteri? ibid.
 Septima difficul. Quid nam significat illa
 clausula, à culpa, & poenę? 18
 Art. II. Quibus meritis thesaurus indul-
 gentiarum aggregantur? 19
 Prima diffic. An requiratur sufficiens cau-
 sa ad dandas indulgentias? 20
 Secunda diffic. Huiusmodi indulgentię va-
 lebunt ne saltem aliquid? 21
 Tertia diffic. An requiratur in recipiente
 indulgentias alia dispositio, à gratiã?
 22
 Quarta diffic. An tempore quo quis elar-
 gitur elemosynam pro indulgentia, sit
 necessarium, vt in gratia existat, an tē-
 pore quo plenarie absoluitur? ibid.
 Quinta diffic. An elemosyna pro bulla
 Cruciate oblata, sit sufficiens causa cō-
 parandi omnes illas indulgentias? 24
 Artic. III. Quis potest indulgentias conce-
 dere? ibid.
 Prima difficul. Potest ne Papa existenti-
 tibus in mortali indulgentias conce-
 dere? 26
 Secunda diffic. An Papa possit sibi indul-
 gentias concedere? ibid.
 Dubium. Quomodo illas consequi potest?
 ibidem.
 Tertia diffic. Possunt ne exempti à iurif-
 dictione Episcopali lucrari indulgen-
 tias ab Episcopo concessas? ibid.
 Quarta diffic. Sit ne actus imperfectionis
 indulgentias quereret? 27
 Quinta diffic. Possint ne animabus in pur-
 gatorio existentibus indulgentię con-
 cedi? ibid.
 Sexta diffic. Sit ne aliqua dispositio, præ-
 ter gratiam, necessaria, vt indulgentias
 consequamur? 28
 Septima diffic. An viuorum suffragia de-
 functis in purgatorio existentibus pro-
 sint? 29
 Octaua diffi. Prosumt ne suffragia pro vna
 anima beata, omnibus animabus in pur-
 gatorio existentibus? ibid.
 Nona diffic. Prosumt ne suffragia vniuer-
 salia pro omnibus animabus oblata, ac
 si pro vna sola offerrentur? ibid.
 Decima difficul. An suffragia ab existen-
 tibus in mortali facta defunctis pro-
 sint? 30
 Vndecima difficul. An orationes eterna-
 liter damnatis aliquo modo profint?
 ibidem.

F L O R E S

De excommunicatione.

¶ Quęstio vnica.

- Art. I. An Ecclesia habeat excommunicã-
 di authoritatem? 31
 Prima diffic. An effectus excommunicatio-
 nis ex iure diuino sequatur, vel solum
 sit effectus ex Ecclesię institutione? 32
 Secunda diffic. An excommunicatio sem-
 per pro mortali tantum sit ponenda?
 33

INDEX.

- Tertia difficul.* An ignorantia iuris, aut facti ab excommunicatione excuset? 34
- Quarta diffic.* An ignorantes inuincibiliter excommunicationem iuris communis, & committentes crimina per illas prohibita sint excommunicati? 35
- Quinta diffic.* An excommunicatio possit poni pro inobedientia preterita? *ibid.*
- Artic. III.* De effectu excommunicationis? 36
- Prima difficul.* An sacramentum ab excommunicato receptum sit nullum? *ibid.*
- Secunda diffic.* Quomodo excommunicatus à participatione actiua sacramentorum excluditur? 37
- Dubium I.* Peccabit ne excommunicatus nondum denunciatus mortaliter, cum aliis in diuinis, aut extra communicando? *ibid.*
- Tertia diffic.* De secundo effectu excommunicationis, sit ne excommunicatus suffragiis Ecclesie priuatus? 38
- Quarta diffic.* Poterit ne Sacerdos in memento Missæ pro excommunicato orare? *ibid.*
- Quinta diffic.* An qui contumaciam deposuit, estq; per contritionem iustificatus, & paratus obedire Ecclesie, antequam absoluat, sit suffragiorum particeps? 39
- Sexta difficult.* Erit ne peccatum in omni euentu cum excommunicato communicare? *ibid.*
- Dubium II.* Si excommunicatus noluerit ab Ecclesia exire, tenebitur ne Sacerdos missam non finitam relinquere? 40
- Dubium III.* Potest ne Doctor discipulo excommunicato respondere? *ibid.*
- Septima diffic.* Quid si Prælati, vel Prior, vel Guardianus, &c. sit excommunicatus? 41
- Dubium IIII.* Quando igitur erit mortale cum illo communicare? 42
- Octaua difficult.* Erit ne potius mors subeunda, quam cum tali excommunicato in diuinis communicandum? 43
- Nona diffic.* Excommunicatus maiori excommunicatione, communicando cum aliis, peccabit ne mortaliter? 44
- Decima difficul.* Quando excommunicatio iniusta est, priuabit ne suffragiorum communicatione? 45
- Dubium V.* Quid, si inter Doctores sit controversia, sit ne sententia iusta, an non? 47
- Dubium VI.* Quid, si excommunicatio sit iniusta, non ordine iuris, sed ex parte excommunicati? *ibid.*
- Undecima diffic.* Quis nam sit excommunicationis minoris effectus? *ibid.*
- Art. IIII.* De his, qui possunt excommunicare, & in foro exteriori ab excommunicatione absoluere. 48
- Prima difficult.* Qui excommunicari possunt? 49
- Dubium.* An excommunicari possit vniuersitas, siue collegium? 50
- Secunda diffic.* Qui possunt ab excommunicatione absoluere? 51
- Tertia diffic.* Quæ nam sunt Papales excommunicationes? 52
- Quarta difficult.* Potest ne aliquis inuitus ab excommunicatione absolui? *ibidem.*

Quinta

INDEX.

- Quinta diffi.* Excommunicatus absens poterit ne absolui? 53
- Sexta diffic.* Excommunicatus pluribus excommunicationibus poterit ne ab vna absolui, & non ab alia? *ibid.*
- Septima diffic.* Poterit ne aliquis à pluribus excommunicationibus absolui, per vnam absolutionem? *ibid.*
- Octaua diffic.* An excommunicatus in aie no Episcopatu, possit à proprio Episcopo absolui? 54
- Nona diffic.* Est ne aliqua solemnitas in absolutione ab excommunicatione necessario seruanda? *ibid.*
- Art. V.* Circa explicationem canonis, si quis suadente, &c. 55
- Prima diffic.* Qui possunt priuilegio canonis gaudere? *ibid.*
- Dubium.* Fruuntur ne Eremitæ hoc priuilegio? 56
- Secunda diffic.* Qui clerici hoc priuilegio priuantur? *ibid.*
- Tertia diffic.* Quando aliquis erit clerici percussor, ita vt in sententiam canonis incidat? 57
- Quarta diffic.* Quibus casibus clericum percussor non erit excommunicatus? 59
- Quinta diffic.* Quis poterit ab excommunicatione huius canonis absoluere? 60
- Art. V.* De interdicto. *ibid.*
- Prima diffic.* Expediit ne aliquando interdicti censuram imponere? *ibid.*
- Secunda diffic.* Quotuplex est interdicti effectus? *ibid.*
- Tertia difficul.* Violare interdictum est ne peccatum mortale? 61
- Quarta diffic.* Quis poterit interdictum relaxare? 62
- Art. vlt.* De cessatione à Diuinis. *ibid.*
- ### FLORES
- Quæstionis de correptione fraterna.
- Artic. I.* An correptio fraterna obliget transgressores ad mortale? 63
- Dubium I.* Continentur ne hoc præceptum Matth. 18. vbi dicitur, si peccaverit in te, &c. *ibid.*
- Dubium II.* Est ne grauius peccatum transgressio huius præcepti, quam transgressio præcepti de elemosyna corporali? 64
- Prima diffic.* An correptio fraterna obliget quocunque tempore, etiam si scandalum, siue mortis periculum timeatur? *ibidem.*
- Secunda diffic.* Tenetur ne quilibet alium corripere, cuiuscunque status, & dignitatis sit? 65
- Tertia diffic.* An prælati ratione obligationis præfate teneatur inquirere secretos peccatores, vt illos secreto fraternaliter corrigat? 67
- Quarta diffic.* An ordo correptionis fraterne sit sub præcepto? *ibid.*
- Quinta diffic.* Poterit ne clericus criminosum vita, vel abscissione membrorum plebendum iudici denunciare, quin irregularetatis pœnam incurrat? 69
- Sexta diffic.* Quando crimen est occultum, sunt ne testes inducendi, vt in iudicio contra eum testificari possint? *ibid.*
- Septima diffic.* Quando per viam denunciationis proceditur, poterit Prælati publicè delinquentem punire? 70
- Art. II.* De accusatione sit ne sub præcepto

cc 4 pto

INDEX.

*p*ro delinquentem aliquando in iudicio
 accusare? 71
 Prima diffi. Tenebitur ne accusator prius
 admonere delinquentem? 72
 Secunda diffi. Quando accusator peccat?
 ibidem.
 Art. III. De inquisitione, an fiat licite de
 crimine occulto, nulla præcedente infam
 mia? 73
 Tertia diffi. Est ne seruanda prima huius
 articuli conclusio, in criminibus regula
 rium? 74
 Quarta diffi. Infamatus de vno crimine:
 vt de furto, potest ne de aliis criminibus
 interrogari, de quibus nulla est infamia
 notatus? ibid.
 Quinta diffi. Si crimen est notoriū, & igno
 ratur reus, poterit de illo, qui nulla est
 notatus infamia, iudex inquirere? ibid.
 Sexta diffi. Que nam sunt crimina, que
 subacti quando fit generalis inquisitio,
 denunciare tenentur, & iudices punire
 possunt? 75
 Septima diffi. Reus siue testis legitime à
 iudice interrogatus tenetur ne respon
 dere veritatem? 76
 Octaua diffi. Testis non accersitus à iudi
 ce, tenebitur se ad testimonium dicendū
 offerre? ibid.
 Nona diffi. Tenetur ne testis, quando à iu
 dice vocatur, etiam cum periculo pro
 prii capitis testari? 77
 Decima diffi. Tenebitur ne filius contra
 patrem testis esse? ibid.
 Undecima diffi. Tenebitur ne aliquis ma
 nifestare crimen in iudicio, quod iura
 mento celandum promissit? 78

FLORES Quæstionis de voto.

Art. I. De his, que ad essentiā voti per
 tinent? ibid.
 Prima diffi. An præter intentionem, siue
 propositum faciendi aliquid, promissio
 ad votum desideretur? ibid.
 Secunda diffi. Simplex assertio sine ver
 bis promissoriis obligabit ne aliquem
 in conscientia? ibid.
 Tertia diffi. Votum sine plena delibera
 tione factum obligat ne vouentem? 79
 Quarta diffi. Ad voti obligationem desi
 deratur ne propositū adimplendi pro
 missum? 80
 Quinta diffi. Solum vouendi propositum
 siue explicita, aut tacita promissione,
 obligat ne, ac si votum factū fuisset? 81
 Sexta diffi. An possit votum de re illicita
 fieri? 82
 Septima diffi. An votum de re indifferen
 ti obliget? ibid.
 Octaua diffi. Votum de re inuitabili, vt
 de nunquam peccando venialiter, val
 dit? 83
 Nona diffi. An de rebus necessariis ad vi
 tam eternā consequendam, qualia sunt
 præcepta decalogi, possit fieri vo
 tum? 84
 Decima diffi. Licet ne absque peccato op
 posita consiliorum promittere? ibid.
 Undecima diffi. Votum emissum de aliquo
 supererogationis opere propter malū
 finem erit ne validum? 85
 Duodecima diffi. Votum de re licita ma
 ius, & perfectius bonum impediens o
 bligat ne in conscientia? 87

De

INDEX.

Decima tertia difficul. An Christiani in
 Baptismo emittant votum seruandi præ
 cepta diuina, & Ecclesiastica? 88
 Decima quarta diffi. Peccauit ne Iephte,
 quando vouit immolare Deo, quicquid
 sibi reuertenti cum victoria, primum è
 foribus domus occurreret? ibid.
 Art. II. Obligat ne omne votum ad sui ob
 seruantiā? 89
 Prima difficul. Fractio voti est ne peccatū
 mortale ex genere, quemadmodum fur
 tum, & homicidium? ibid.
 Secunda difficul. An fractio voti possit ali
 quando esse veniale peccatum? ibid.
 Tertia difficul. An simplex promissio
 facta homini in conscientia obliget?
 90
 Quarta dif. Promissio homini facta per so
 lum actum interiorem, obligat ne in cō
 scientia promittentem? 91
 Quinta difficul. An promittens religio
 nem in particulari, vt B. Patris Fran
 cisci, si in duobus, aut tribus Conuenti
 bus finitimis non admittatur, ad aliam
 provinciam, vel Regnum, vbi fortassis
 admittetur, adire teneatur, perinde
 religionem in genere promittens nō ad
 missus in vna, alias per totum orbē que
 rere teneatur? 92
 Sexta difficul. Sunt ne hæc vota æquiu
 alentia, promitto me ingressurum reli
 gionem, aut promitto me futurum reli
 giosum, seu Monachum? 93
 Septima difficul. Qui promissit votum
 religionis simpliciter, poterit ne abs
 que peccato intra annum professionis
 retrogredi? 94
 Octaua difficul. Qui, facta professione,

propter deprauatos mores, quia est in
 corrigibilis à religione expellitur, te
 nebitur vota essentialia, & præcepta
 religionis seruare? ibid.
 Dubium I. Quid si exclusus ante votum
 solenne vouit simpliciter? 95
 Nona diffi. Emittens simplex votum reli
 gionis, dum non recipitur, tenebitur ser
 uare continentiam? ibid.
 Decima difficul. Emittens votum simplex
 religionis, & ob culpam suam illud nō
 implens, quia matrimonium contraxit,
 poterit ne debitum petere? ibid.
 Dubium II. Virgo, que simpliciter vir
 ginitatem promissit, illa amissa, erit ne
 deinceps ad seruandam continentiam
 obligata? 96
 Undecima diffi. Votum nunquam nubendi
 æquipotest ne caritatis voto? ibid.
 Dubium III. Meretrix, que metu lenonis
 promissit non nubere, tenebitur ne votū
 obseruare? ibid.
 Duodecima diffi. Qui vouit, & tempus
 adimplendi votum non præfixit, aut
 sub conditione promissit, quando votum
 adimpleri tenebitur? ibid.
 Decima tertia diffi. Religiosi habentes pa
 tres in extrema necessitate positos, po
 terunt ne religionem relinquere, vt il
 los sustentare valeant? 97
 Dubium IIII. Hæres tenetur ne defuncti
 votum adimplere? 98
 Dubium V. Potest ne pater filium ad votū
 personale obligare? 99
 Dubium VI. An monachus assumptus ad
 Episcopatum ad votum paupertatis,
 & ad cetera sue regulæ præcepta te
 neatur? ibid.

cc 5

Decima

INDEX.

- Decima quarta diffie.* An qui emisit votum simplex religionis, voto nondum completo, ad Episcopatum assumi possit? 100
- Decima quinta diffie.* Subditus tenetur ne semper obedire Prælati, quoties aliquid virtute obedientie præcipit? 101
- Dubium VII.* Potest ne capitulum generale statutum obligans ad maiorem perfectionem, quam in regula continetur condere? *ibid.*
- Decima sexta difficul.* Præceptum Prælati obligat ne semper ad mortale peccatū transgressores? 102
- Decima septima diffie.* Qui promisit intrare religionem strictiorem, peccat ne intrando latiore? *ibid.*
- Dubium VIII.* An teneatur ad votum, qui vouet rem licitam hac lege, si Deus illum à certo crimine liberauerit? 103
- Decima octaua diffie.* An votum metu commissum in conscientia vouentem obliget? *ibid.*
- Art. III.* Expedit ne aliquid vouere? 104
- Dubium.* Quando aliquis timet se fracturum votum, tunc vouere ne licet? 105
- Art. II.* An votum sit latius, sine religionis actus? *ibid.*
- Art. V.* An sit magis meritorium aliquid voto, quam sine voto facere, magisq; laudabile sit? *ibid.*
- Dubium I.* Quid, si ex voto inuitus, & magna cum tristitia operetur? *ibid.*
- Dubium II.* Peccat ne, quem poenitet votum emisisse? 106
- Art. VI.* An votum per susceptionem sacri ordinis, & certæ regule professionem, solenne efficiatur? *ibid.*
- Prima diffie.* Voti solennitas, in quo consistit? 107
- Secunda diffie.* Votum solenne, & simplex differunt ne essentiali specie? 108
- Tertia diffie.* Qui recepit aliquem ordinē sacrum emittit ne solenne continentie votum? *ibid.*
- Dubium.* Quid, si recipiens sacros ordines caruit intentione seruandi continentiam, poterit ne hic matrimonium contrahere? 109
- Quarta diffie.* Est ne votum solenne continentie sacri ordinis sufficiens ad dissoluendum matrimonium ratum, quemadmodum solenne religionis votum? *ibid.*
- Art. VII.* De his, qui possunt vouere. *ibid.*
- Prima diffie.* An, qui sunt alterius potestati subiecti, vouere possint? 110
- Secunda diffie.* An religiosus emittens votum sine sui Prælati facultate illud adimplere teneatur? *ibid.*
- Tertia diffie.* Prælati aliquid in generali, vel speciali prohibente, qui vouet contra illius prohibitionem, tenetur sum votum Prælati significare, an erit iam irritum per solam prohibitionem generalem, aut particularem? 111
- Quarta difficult.* Poterit ne subditus sine ulla causa à Prælati petere voti irrationem? 112
- Quinta difficult.* Si subditus opus supererogationis ex facultate Prælati emittat, Prælati poterit postea irritare illud? *ibid.*
- Sexta diffie.* Poterit generalis, aut Prouincialis irritare votum emissum ex facultate inferioris prælati guardiani, scilicet, aut prioris? *ibid.*
- Septi-

INDEX.

- Septima diffie.* Abbatissa poterit ne vota monialium de opere supererogationis emissia irritare? 113
- Octaua difficul.* Subditus, cuius votū fuit ab vno Prælati irritatum, illo cessante, erit ne à successore iterum irritandum? *ibidem.*
- Nona difficult.* Poterit ne vir omnia vota vxoris, tam realia, quam personalia irritare? 114
- Dubium I.* Vir poterit ne irritare votum vxoris, quod sua facultate emisit? *ibid.*
- Dubium II.* Poterit ne vxor irritare votum à viro commissum, non petendi debitum? 115
- Dubium III.* Poterit ne vir longam peregrinationem vouere, qua vxor iure petendi debitam defraudetur, aut familia detrimentum patiatur? *ibid.*
- Decima difficul.* Si uterque coniugum nutu consensu votum continentie emittat, poterit tunc vir vxoris votum irritare? *ibid.*
- Vndecima diffie.* Possunt ne pueri obligare se ad religionis ingressum? 116
- Duodecima diffie.* Votum pueri ante decimum quartum annum, & puellæ ante duodecimum si ratione utatur, valebit ne? *ibid.*
- Dubium III.* Poterit ne mater votū puellæ impuberis irritare? 117
- Dubium V.* Quid, si ante pubertatem voueat aliquis religionem, aut peregrinationem, aut aliud, quodcumque personale votum, eius executionē ad annos pubertatis referendū? *ibid.*
- Dubium VI.* Poterit ne pater, aut tutor, qui datur post pubertatē irritare personalia vota impuberum? 118
- Dubium VII.* Pater, postea quam filius excessit decimum quartum annum, & puella duodecimū poterit vota ante hanc ætatem ab illis emissia facere irrita? *ibidem.*
- Dubium VIII.* Quid, de votis realibus, & mixtis? *ibid.*
- Decima tertia difficul.* Ecclesia votum solenne religionis impuberum poterit ne irritare? 119
- Dubium IX.* Tales tenebuntur saltem seruate continentiam? *ibid.*
- Art. VIII.* An in voto possit fieri dispensatio? 120
- Prima diffie.* An Papa in voto dispensare possit? *ibid.*
- Secunda diffie.* An in voto solenni continentie possit fieri dispensatio? 121
- Dubium I.* Mortua vxore, & cessante causa, ille, cum quo ex legitima causa dispensatum fuit, tenebitur ne ad religionem redire? 122
- Tertia difficul.* An ad dispensationem, vel commutationem voti Prælati auctoritas requiratur? *ibid.*
- Quarta diffie.* Poterit ne votum in melius auctoritate propria vouentis, & non prælati commutari? *ibid.*
- Dubium II.* Quis poterit dispensare cum illo, qui promisit religionem strictiorem, ut laxiorem intrare possit? 123
- Quinta diffie.* Quando erit cum aliquo in voto dispensandum? *ibid.*
- Sexta diffie.* Quando prælati commutare debent? 124
- Septima difficult.* Qua ratione confes-
- sores

INDEX.

- fores debent vota virtute bullarū commutare?* 125
- Octava difficult.* Qui vovit non petere dispensationem, aut voti commutationem, poterit ne illam exigere? *ibid.*
- Nona diffic.* Quis in votis dispensare, aut illa irritare poterit? 126
- Decima diffic.* Potest ne Episcopus dispensare in voto pœnali peregrinationis in terram Sanctam, aut religionis, siue castitatis? 127
- Dubium I.* Promittens ieiunare in vigilia Natiuitatis immaculatæ, semperq; Virginis Mariæ, si illo die non ieiunet tenebitur ne alio die ieiunare? 128
- Dubium II.* Vota scholasticorum Salmanticensium possunt ne per Episcopū, aut Archiepiscopū illius diœcesis, vel per Cancellarium dispensari? *ibid.*
- Dubium III.* Vota nouitiorum cuius auctoritate sunt commutanda? *ibid.*
- Praxis dispensandi, & commutandi vota.* *ibidem.*
- FLORES**
- Totius disputationis de restitutione, & de singulis contractibus. 129
- ¶ *Quæstio I. De dominio.* 130
- Artic. I.* Quid nam est dominium? *ibid.*
- Prima diffic.* Quo iure inceptit dominiorū diuisio? *ibid.*
- Secunda difficult.* In rebus, quæ vsu consumuntur, potest ne vsus à dominio separari? 131
- Tertia diffic.* Quis potest alicuius rei habere dominium? 132
- Quarta difficult.* An primogenitus ha-
- beat dominium bonorum vinculatorum? 133
- Art. II.* Quarum rerum homo dominium habere potest? 134
- Art. III.* Quibus modis transferri potest dominium? 135
- Prima diffic.* Possunt ne filij illegitimi bona paterna retinere? 136
- Secunda diffic.* Potest ne pater filium illegitimum heredem per fidei commissum instituire, ita vt in conscientia filius talia bona retinere possit? 137
- Tertia diffic.* Si filius, aut filia clerici matrimonium contraxerit, & filios ex tali matrimonio habeat, poterit nepotibus hereditatem relinquere? *ibid.*
- Quarta diffic.* Tenetur ne pater filios illegitimos alere? 138
- Art. vlt.* An per contractum minus solennem in foro conscientiaë dominium transferatur? *ibid.*
- Dubium.* Si testamentum vnum, vel nullum habeat testem, sed tantum sit chirographo defuncti signatum, tenebitur ne heres in conscientia legatum soluere? 139
- ¶ *Quæstio II. De restitutione.* 140
- Art. I.* Cui facienda est restitutio? *ibid.*
- Prima difficult.* Oportet ne semper vero domino, à quo res ablata est, restitutio nem fieri? *ibid.*
- Secunda diffic.* Quid si dominus rei sit illa abusus, erit ne eidem restituenda? *ibidem.*
- Tertia difficult.* Est ne semper restitutio facienda possessori, à quo res ablata est? 141
- Dubium*

INDEX.

- Dubium I.* Quando dubito, sit ne res, quæ habeo, furtim ablata, aut non, cui facienda est restitutio? 141
- Dubium II.* Habeo rē, quam scio furto captam, timeo ne ex restitutione mihi detrimentum oriatur, tenebor vero domino, an latroni, à quo accepi, restituere? 142
- Dubium III.* Quid, si res, quam abstuli à latrone, non domino, sed latroni à me restituitur, ero ne postea iterum restitutioni vero domino faciendæ obnoxius? *ibidem.*
- Quarta diffic.* Quando dominus est incertus, & ignotus, cui est restitutio faciendæ? 143
- Dubium IIII.* Quando bona incerta erunt pauperibus eroganda, & in pijs causis distribuenda? *ibid.*
- Quinta diffic.* Quæ per symoniam sunt acquisita, cui sunt restituenda? 144
- Sexta diffic.* Si pauper tenetur ad restitutionem bonorum incertorum, poterit ne sibi facere restitutionem? *ibid.*
- Septima diffic.* Qui tenetur bona incerta restituere, aut non vult, aut male restituit, diuitibus illa tribuendo, à quo poterit cogi: vt restituat? *ibid.*
- Octava diffic.* Si dominus rei longè distat, cui erit restituendum? 145
- Nona diffic.* Quid, si creditor longè distans, vt sibi mittatur, velit, cuius expensis erit debitum transmittendum? *ibid.*
- Dubium V.* Quid facere iniustus possessor tunc tenebitur? 146
- Dubium VI.* Quid, si creditor, in aliū locum se contulit? *ibid.*
- Decima diffic.* Quid, de debitore illo, qui fuit in mora soluendi? *ibid.*
- Vn decima diffic.* Si debitor mittat creditori absenti rem debitam, & casu fortuito, vel nuntij malitia pereat, erit ne à restitutione liber? 147
- Duodecima diffic.* Si debitor suis expensis mittere teneatur, & expensæ summam rei mittendæ excedant, debet ne tunc mittere? 147
- Decimatercia diffic.* Pœnarum, quæ à lege imponuntur, cui est restitutio faciendæ? 148
- Art. II.* Quando est faciendæ restitutio? *ibidem.*
- Prima diffic.* Sunt ne aliquæ causæ, ob quas restitutio differri possit? 149
- Secunda diffic.* Qui furatus est aliquid, tenetur ne statim sub pœna noui peccati restituere? 150
- Tertia diffic.* Si quis per totam vitam non restituat, augebitur ne semper peccati illius? *ibid.*
- Dubium I.* Quando ille, qui non restituit, nouum peccatum committit? *ibid.*
- Quarta diffic.* Qui per totam vitam non restituit, neque propositum restituendi, nisi in articulo mortis habuit, condemnabitur ne? *ibid.*
- Quinta diffic.* Erit ne absoluendus in aliquo casu, ante mortem non restitutus? 151
- Dubium II.* Quid faciet confessor, si infirmus dixerit se non teneri, ad restituendum statim, cum tanta bonorum iactura? 152
- Sexta difficult.* Qui habet magnam pecunia quantitatem, & non vult illam simul, cum possit, sed successiue restituere,

INDEX.

- breve, erit ne absoluendus?* *ibid.*
Septima difficul. Si nunquam sit restitutio-
nem facturus ille talis, nisi paulatim
& successiue restituat, erit ne absol-
uendus? *ibid.*
Dubium III. Tenebitur ne semper *pœni-*
tens confessori in hac materia obedire?
ibidem.
Octava difficul. Confessor poterit debito-
rem, qui multoties restituere promisit,
& non restituit, quoties promiserit, ab-
solvere? 153
Dubium IIII. Ille, cui remittitur debitum,
 & non habuit animum restituendi, erit
 absoluendus? *ibid.*
Nona diffic. Qui non potest sine mutatio-
 ne status restitutionem facere, tenebitur
 ne statim restituere? *ibid.*
Dubium V. Quare periculum status ali-
 quando obligationem restituendi tollit?
 156
Decima dif. Tenebitur ne debitor seipsum
 vendere, ut restituat? *ibid.*
Vndecima diffic. Tenebitur mendicare: ut
 statim restituat? *ibid.*
Duodecima diffic. Tenebitur ne aliquis ad
 restituendum manibus laborare? 157
Decima tertia difficul. Tenetur ne aliquis
 seruire ad restituendum? *ibid.*
Decima quarta diffi. Peccant ne debitores
 in foro conscientie uti beneficio quarū
 dam legum ciuiliū, & aliquid sibi ad
 vite sustentationem seruare? 158
Art. III. Quo ordine est facienda restituti-
 o? *ibid.*
Dubium I. An obligatio ex delicto sit præ-
 ferenda obligationi ex contractu licet
 159
- Prima diffic.** Est ne obligatio onerosa libe-
 rali obligationi preferendā? 161
Art. IIII. An qui est obnoxius restituti-
 ni, tantum semper, quantum abstulit, re-
 stituere teneatur? 162
Prima diffic. Petrus erat Ioanni soluturus
 centum mensuras tritici, & distulit so-
 lutionem per duos annos, valebatq; ca-
 ruius, aut vilius tēpore, quo triticum sus-
 cepit, tenebitur ne triticum, vel tritici
 præmium soluere? 163
Secunda diffic. An Dominus satisfacere te-
 neatur iniuriam, vel damnum à proprio
 mancipio alteri illatum? *ibid.*
¶ Quæstio. Quis teneatur ad restituti-
 onem. 164
Art. I. An possessor bonæ fidei restituere
 æquiualens rei alienæ teneatur, postea
 quam illam consumpsit? *ibid.*
Prima diffic. Qui damnificauit, præter in-
 tentionem, tenebitur ne restituere dam-
 num? 165
Secunda diffic. Quando plures concurrunt
 ad damnificandum, vno soluente totum,
 reliqui pro rata tenebuntur pecuniam
 illi restituere? *ibid.*
Dubium I. Quid, si ex damnificatione iniu-
 sta nullum lucrum emanauit, tenebitur
 ne tunc in solidum restituenti pro rata
 satisfacere? 166
Tertia difficul. Quando plures ad restituti-
 onem in solidum obligantur, poterit
 verus dominus, cui faciendā est restituti-
 o, suam partem quibusdam remitte-
 re, & totū debitū ab aliis exigere? 167
Quarta diffic. An participantes in aliquo
 damno damnificato in solidum satisfacere
 teneantur? *ibid.*
 Dubium

INDEX.

- Dubium II.** An iubens damnum fieri, ad
 restitutionem teneatur? *ibid.*
Dubium III. Exequutor damni tenebitur
 ne ad illius restitutionem? 168
Dubium IIII. Qui consentit, ut iniqua, &
 iniusta actio fiat, tenetur ad restituti-
 onem? 169
V. Diffic. Qui per adulationem inducit a-
 lium ad furtum, vel ad aliquam iniusti-
 tiam perpetrandam, tenebitur ne ad re-
 stitutionem? 170
Sexta diffic. Receptor latronum, vel alicuius
 malefactoris defensor tenetur ne
 ad restitutionem? *ibid.*
Septima diffic. An concurrens cum latro-
 ne ad restitutionem teneatur? 171
Dubium V. Singuli eorum ita vineam ex-
 poliantes, peccant ne mortaliter? 172
Octaua diffic. An liceat ad vitandum ma-
 ius malum, consulere minus, hac inten-
 tione: ut obstinatus à maiori malo ab-
 stineat? *ibid.*
Nona diffic. Qui verbo tenus potest fur-
 tum, siue damnum alienum impedire, et
 non impedit, tenebitur ne ad restituti-
 onem? 173
Decima diffic. Non impediens maleficiū,
 quod ex officio impedire tenebatur, e-
 rit ne obnoxius restitutioni? 174
Art. II. Quando aliquis à restitutione li-
 beratur? *ibid.*
Prima difficul. Qui in extrema necessita-
 te positus aliena rapuit, ad pinguiorem
 fortunam veniens, erit ne restitutioni
 obnoxius? 175
Secunda diffic. An si debitor à creditore re-
 missionem impetret, à restitutione debi-
 ti liberetur? 176
- Dubium I.** Quando remissio non valebit,
 neque potest per creditorem fieri, nisi
 omnino restitutio fiat? 177
Tertia diffic. An cedens bonis ad restituti-
 onem, quando ad pinguiorem fortunā
 venerit, teneatur? *ibid.*
Quarta diffic. Liberatur ne debitor timo-
 re infamie, aut alterius detrimenti à re-
 stitutionis onere? 178
Dubium II. Quid, si adulter a nouit filium
 sibi fidem adhibiturum, & hereditati re-
 nunciaturum? 179
Dubium III. Tenebitur ne filius in foro cō-
 scientie matri reuelanti credere & cre-
 dendo hereditati renunciare? *ibid.*
Quinta diffic. Tenebitur ne adulter pro-
 pter adulterium ad restitutionem? *ibid.*
Sexta diffic. An solutio facta creditori cre-
 ditoris, liberet debitorem in conscientia
 à restitutione? 180
Septima diffic. Re intercepta, & consum-
 pta sine culpa debitoris, erit liber ab
 æquiualentis restitutione? *ibid.*
Dubium IIII. Quid, si res apud verum do-
 minum esset quoque peritura? 181
Octaua difficul. Si soluto iam pretio, res
 emptā pereat, antequam tradatur?
ibidem.
Nona diffic. Quid, si uterque fuit in mora?
 183
Dubium V. Cuius erit fructus rei venditæ
 post pretij solutionem? *ibid.*
Decima difficul. Quid, si venditor, acce-
 pto pretio, alteri rem venditam tra-
 dat? *ibid.*
Vndecima diffic. An qui possidet aliquid
 auctoritate legis, vel ex iudicis senten-
 tia, à restitutione liberetur? 184
 Dubium

INDEX.

- Dubium VI.** Debitor propter rei assignationem liberatur ne à restitutione? 184
- Duodecima diffic.** Liberatur ne debitor à restitutione per ingressum religionis, & professionem? 185
- Dubium VII.** Quid, si Prælati nolit dare facultatem dimittendi debitum, poterit ne, illo invito, dimittere? 186
- Decima tertia diffic.** Differtur ne obligatio restituendi, quando creditor est excommunicatus? ibid.
- Decima quarta diffic.** Meretrix, quæ propter meretricium accepit, tenetur ne restituere? 187
- Dubium VIII.** Recipit ne præteritum meretricis titulo venditionis, an donationis? ibidem.
- Dubium IX.** Meretrix occulta, quæ non est in lupanari, tenetur ne restituere præteritum? 187
- Dubium X.** Meretrix, quæ accepit ab amante minore viginti quinque annorum, sub potestate tutoris constituto, & filio familias, tenebitur ne restituere? 188
- Dubium XI.** Donatio facta meretrici per dolum, vel fraudem ipsius, est ne danti necessario restituenda? 189
- Decima quinta diffic.** An iudex pecuniam per concussionem acquisitam restituere teneatur? ibid.
- Decima sexta dif.** Qui accipit pecuniam: ut falsum testimonium dicat, vel ut veritatem taceat, quam rogatus à iudice manifestare tenebatur, erit ne restitutioni obnoxius? 191
- Decima septima dif.** Accipiens pecuniam pro beneficio, vel sacris ordinibus conferendis per symoniam realem, tenebitur ne ad illius restitutionem, ante iudicis condemnationem? ibid.
- Dubium XII.** Pecunia symoniaca cui ante condemnationem erit restituenda? 192
- Dubium XIII.** Quid, si Papa dispenset cum symoniacis, ut beneficium teneant? ibid.
- Decima octava diffic.** Symoniacus mentalis tenetur ne ad restitutionem? 193
- Decima nona diffic.** Liberatur ne aliquis per bullam compositionis Cruciate à restitutione? 194
- Vigesima dif.** An per compensationem debiti debitor à restitutione liberetur? 195
- Dubium XIII.** Quæ sunt conditiones in compensatione servandæ? ibid.
- Dubium XV.** Si iudex excommunicet omnes, qui ex tali domo aliquid accipiunt, comprehenduntur ne compensantes? 196
- Vigesima prima diffic.** An qui ex culpa leui siue leuissima alteri damnum intulit, in conscientia ad restitutionem teneatur? 197
- ¶ Questio de restitutione faciendâ propter negligentiam Ecclesiasticorum.** 198
- Art. I.** An clericus omitteas horas Canonicas ad fructuum restitutionem teneatur? ibid.
- Prima diffic.** An clerici non residentes fructus beneficiorum restituere teneantur? 199
- Dubium I.** Quando habenti beneficium curatum abesse, erit licitum? 200
- Secunda diffic.** An clericus habens plura beneficia compatiblea, siue incompatiblea ad alterius fructus restituendos, tanquam iniustus possessor, obligetur? 202

INDEX.

- Dubium II.** Quotuplex est causa, ob quam ex iure, seclusa dispensatione Papali, plura licet habere beneficia? ibid.
- Dubium III.** Quando ex dispensatione iuris hoc idem licebit? 203
- Tertia diffic.** Retinens beneficium curatum propter fructus recipiendos, non animo residendi, sed dimittendi post tempus, tenebitur ne ad fructuum receptorum restitutionem? 204
- Dubium IIII.** Definitio huius textus in beneficio non curatis habet ne locum? ibid.
- Dubium V.** Erit ne expectanda iudicis sententia, an statim faciendâ fructuum restitutio? ibid.
- Dubium VI.** Quid, si postquam accepit beneficium curatum animo recipiendi ordines, intentionem mutet, tenebitur ne ad fructuum restitutionem? ibid.
- Quarta diffic.** An Episcopus, siue patronus eligens indignum, vel dignum, prætermisso digniori, ad beneficium, ad restitutionem aliquam teneatur? 205
- Quinta diffic.** Quâ etate poterit quis beneficium obtinere? 206
- Sexta diffic.** An habens beneficium, & non dum recipiens sacros ordines ad fructuum restitutionem teneatur? ibid.
- Dubium VII.** Vacante beneficio, fructus cui erunt restituendi? 207
- Septima difficul.** An impediens aliquem à consequitione beneficii ad aliquam restitutionem teneatur? ibid.
- Octava diffic.** Qui simulata sanctitate, vel ficta paupertate, bona aliqua acquisivit, tenebitur ne illa restituere? 209
- Nona dif.** An clerici, vel Episcopi, qui luxuriose consumunt Ecclesie redditus, ad restitutionem pauperibus faciendam teneantur, ac si non essent veri reddituum cuncti? 210
- Decima diffic.** Extraneus alium à religione, vel ne ingrediatur impediens, tenebitur ne monasterio aliquid restituere? 211
- Vndecima diffic.** Lædēs aliquem in bonis animæ teneatur ne ad restitutionem? 212
- ¶ Questio de restitutione famæ.** 213
- Art. I.** Tenetur ne aliquis cum detrimento vite proximo famam restituere? ibid.
- Prima diffic.** Qui negat in iudicio verum crimen, de quo accusatur, tenebitur ne ad restitutionem famæ accusantis, eoque quod sit notatus calumnia, in probationibus deficiens? 214
- Dubium I.** Quomodo igitur restitutionem faciet? 215
- Dubium II.** Qui famam alterius læsit, teneatur ne post quodcumque tempus, ad restitutionem? ibid.
- Dubium III.** Est ne locus compensationis in restitutione famæ? 216
- Secunda diffic.** Potest diffamatus detractore restitutionem dimittere, aut compensare pro pecunia? ibid.
- Dubium IIII.** An sit mortale diffamatum in vno loco iudicis auctoritate, in alio infamare? 217
- Dubium V.** Restituens famam, tenebitur ne cum iuramento, se falsum dixisse, tenebitur? ibid.
- Dubium VI.** Qui non potest famam restituere, tenebitur ne loco famæ pecuniam dare? 218
- ¶ Questio de restitutione ex bello iniusto.** ibid.
- Art. An sit licitum Christianis bellum gerere?** ibid.

INDEX.

- Dubium I.** Ut bellum sit iustum, quot desiderantur? ibid.
- Prima diffic.** Tenentur ne gerentes bellum ad restitutionem, quando bellum ex defectu tantum auctoritatis est iniustum? 219
- Secunda diffic.** Qui plura intulit damna in bello, quam fuerit valor rei occupate, erit ne restitutioni obnoxius? 220
- Tertia diffic.** Est ne militi Christiano licitum pro redemptione alterius Christiani in iusto in bello capti exigere, & recipere pecuniam? 221
- Quarta difficult.** Tenetur ne iustum bellum gerens statim, ut satisfactio offeratur, a bello abstinere? ibid.
- Quinta diffic.** Licet ne hostem iniuste bellantem interficere, quando deposita contumacia se subiicit? 222
- Sexta diffi.** Possunt ne monasteria, & Ecclesie, clericorumque domus expoliari, quando militibus oppidum expoliandum traditur? ibid.
- Septima diffic.** An gerens bellum iustum, quoscumque subditos, etiam innocentes partis aduersae expoliare possit? 223
- Octava diffic.** An princeps, qui iuste se defendit, possit pactum cum gerente bellum iniustum facere, ne damnum illatum suis subditis restituere teneatur? ibid.
- Nona diffic.** An qui ex negligentia subditos ab aduersariis non defendit, ad restitutionem damni illati teneatur? 224
- Decima diffi.** Tenentur ne milites causam belli, iusta ne sit, an non, examinare, an sola principis obedientia, illos compellentis, excusat? 225
- Undecima diffic.** Tenentur ne omnes milites iniuste bellantes praedam ciuitatis in solidum restituere, an quod unusquisque tantum abstulit? ibid.
- Duodecima diffic.** Tenentur ne milites restituere, quae ab hostibus, aut ex alienis vineis, aut agris accipiunt? ibid.
- ¶ Quæstio de restitutione vectigalium.** ibid.
- Art. I.** An vectigalia, quae hodie Regi, & magnatibus in Hispania soluuntur, licita sint? 226
- Prima diffic.** An Princeps immoderate vectigalia exigere possit? 228
- Secunda diffic.** Defraudans vectigalia iusta tenentur ne ad restitutionem? ibid.
- Dubium I.** Tenebitur ne soluturus vectigalia, tributorum exactores quaerere ad soluendum? 229
- Tertia diffic.** Domini temporales pedagia exigentes pro tutandis viis, si fuerint negligentes, tenentur ne viatoribus spolia a latronibus capta restituere? ibid.
- Quarta diffic.** Quando domini sunt negligentes, erunt ne viatores obligati ad soluenda pedagia? 230
- Quinta diffic.** Quae personae excipiuntur a solutione gabellarum? ibid.
- Dubium II.** Sunt ne clerici iure diuino, an humano a tali solutione immunes? 231
- Septima difficult.** Sunt ne alij, praeter Ecclesiasticos, a solutione tributorum liberi? ibid.
- Dubium III.** Qui lege prohibente sub poena confiscationis merces ab vno regno in aliud vendendas defert, tenetur ne merces confiscatas restituere? 232
- Dubium IIII.** Custos, qui merces impedire tenebatur, si corruptus pecunia, vel ex malitia, aut negligentia, non impediatur, tenebitur quaestori conuicenti reditus poenales ad restitutionem? ibid.
- ¶ Quæstio de restitutione propter venationem.** 233
- Art.** Vtrum qui venatur bestias, vel aues in alieno praedio, teneatur ad restitutionem? ibid.
- Diffic.** An capientes columbas alieni colubarij ad illarum restitutionem teneantur? ibid.
- ¶ Quæstio de cadentibus ligna, & pascētibus oues in alienis agris.** 235
- Art.** An cadentes ligna ex alieno nemore, vel pascentes ibidem oues, ad restitutionem teneantur? ibid.
- ¶ Quæstio de restitutione iniustitiae in iudicio commissae.** 236
- Artic.** Index proferens sententiam contra conscientiam, & iudicans secundum allegata, & probata, tenetur ne innocenti satisfacere? ibid.
- Prima diffic.** Quando index propter iniquam sententiam ad restitutionem tenebitur? 237
- Dubium I.** Tenentur ne iudices accepta per concussionem restituere? 239
- Secunda diffic.** Quando accusator ad restitutionem tenetur? ibid.
- Tertia diffic.** Quando accusatus ad restitutionem tenebitur? 240
- Dubium II.** Accusatus aliquo crimine poterit ne ante, vel post condemnationem carcerem fugere, vincula dirumpere, et fores absque peccato infringere, & se a ministris iustitiae sine aliqua iniustitia defendere? ibid.
- Dubium III.** Licet ne etiam cuiuscunque alteri opem reo fugienti ferretur? 241

INDEX.

- Quarta diffic.** Quando testes restitutioni sunt obnoxii? 242
- Dubium IIII.** Quid, si praeter intentionem, & ex obliuione falsum testimonium in iudicio deponat? ibid.
- Quinta diffic.** Quando aduocati ratione iniustitiae ad restitutionem tenentur? ibidem.
- Dubium I.** Quando aduocatus dubitat, sit ne causa iusta propter aliqua iuridica &c. 243
- Dubium II.** Aduocatus, videns se in principali causa iustitiam carere? &c. ibid.
- Dubium III.** Quid, si aduocatus ex ignorantia litem perdidit? 244
- Dubium IIII.** Aduocatus, qui defendit causam iniustam ex ignorantia, tenebitur ne ad restitutionem? ibid.
- Dubium V.** Quo tempore litis poterunt a luocati, cause iustitiae, vel iniustitiae intelligere? ibid.
- Quinta diffic.** Quando tabellio erit restitutioni obnoxius? 245
- ¶ Quæstio de restitutione legis poenalis.** 246
- Artic.** An leges poenales ad restitutionem obligent, antequam reus per iudicis sententiam condemnatur? ibid.
- Prima diffic.** Lex humana civilis, vel canonica poterit ne reum ad poenam obligare ante condemnationem? 248
- FLORES**
- Quæstionis contractus mutui.** ibid.
- Artic. I.** An liceat mutuanti exigere aliquid ultra sortem, siue accipere ultra pecuniam mutuo datam? ibid.
- dd 2 Art.

INDEX.

Artic. II. De usura mentali, an sit semper illicitum mutuare pecuniam expectando aliquid ultra sortem, ita ut, si non exspectetur, nullo modo mutuum daretur? 251

Prima diffi. Quando usurarius mentalis recipit aliquid ultra sortem, tenetur ne ad restitutionem? 252

Appendices ex definitione usurae collectae. ibidem.

Secunda diffi. Poterit ne fidelis ab infideli, aut iudeo iuste usuras exigere? 254

Tertia difficul. An in mutuo aliquid ultra sortem ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, exigere liceat? ibid.

Dubium I. An quando licet petere damnum lucri cessantis, liceat petere totum lucrum cessans? 256

Quarta diffi. An liceat ultra sortem, sine pecunia mutuo datam, ratione poenae conventionalis aliquid exigere? 256

Quinta diffi. An liceat pecuniam mutuare, & pro asservatione aliquid ultra sortem recipere? 258

Sexta diffi. An maritus possit ratione dilatationis dotis aliquid ultra sortem recipere? ibid.

Septima difficult. Poterit ne vxor, viro mortuo, ab eius haeredibus ratione dilatationis dotis exigere aliquid ultra dotem? 259

Dubium II. Si, mortua vxore, liberi remaneant, poterit ne ratione dilatationis dotis aliquid exigere ultra dotem? 260

Dubium III. An, mortuo viro, possit vxor exigere fructus ex pacto dotali per virum factos? 261

Art. II. De usura ratione emptionis, et venditionis, quae naturam mutui sapit. ibid.

Prima diffi. Sit ne usurarius, qui merces maiori pretio pecunia credita, quam mutuata vendit? ibid.

Secunda difficul. An mercator seruaturus merces in aliud tempus, possit illas carius vendere, quam tempore solutionis res valitura speratur? 263

Dubium I. Licebit ne quando venditur frumentum indeterminato pretio statueri, ut eo pretio, quo carius valebit in toto mense Maio, solvatur? 264

Tertia diffi. Emptor, qui, anticipata solutione, minus iusto pretio emit, tenetur ne ad restitutionem? 265

Quarta diffi. Licet emptori vilis emere obligationes, et debita post aliud tempus soluenda? ibid.

Quinta difficul. Licebit ne alicui mutuare pecuniam palliata venditione sub forma sequenti? 266

Sexta dif. An emens moatras sit vere usurarius? 267

Septima dif. Moatras a filio familias acceptas tenetur ne pater filio mortuo solvere? 268

Octava diffi. An qui emit rem vilis pecunia anticipata aliqua publica auclione, sit usurarius? ibid.

Nona diffi. Erit ne usura recipere fructus rei emptae, ante pretij solutionem? 269

Dubium II. Quid, si venditor recipit pretium, & non tradidit rem? 270

Dubium III. Quid si non totum, sed partem pretij recipit? ibid.

Nona diffi. An emptio cum pacto de retro uendendo, fructibus in sortem non computatis, sit usuraria? 270

Dubium

INDEX.

Dubium III. Quibus conditionibus huiusmodi contractus fieri debet, ut usurae speciem non habeat? 271

Art. III. De usura commissa ratione pignoris. An possit habens fundum sub pignore, in aliquo casu fructus pignoris ultra sortem recipere? 272

Art. IIII. De usura ratione locationis, et conductionis, an liceat locare alteri iumentis, aut boues sub sequenti forma? ibidem.

Artic. V. An usurarius pecuniae foenoris dominium acquirat? 273

Prima diffi. Habebit ne usurarius dominium eorum, quae pecunia usuraria emit? 274

Secunda diffi. Qui vendunt aliquid usurario, vel ab illo emunt, tenentur ne usurarii creditoribus facere restitutionem? ibidem.

Tertia diffi. An haeredes usurarij ad restitutionem teneantur? 275

Quarta diffi. Tenentur ne haeredes in solidum omnes usuras restituere, an quilibet pro rata? ibid.

¶ Quæstio de donationibus. ibid.

Artic. I. Quid nam est donatio, & quotuplex? ibid.

Prima diffi. Donatio absoluta ultra quantitatem à lege statutam est ne valida? 276

Secunda diffi. An donatio facta per metum valeat? ibid.

Tertia diffi. An donatio facta solo interiori voluntatis actu, sit in conscientia valida? 277

Quarta diffi. An donatio facta meretrici ab amante sit valida? ibid.

Quinta diffi. Valet ne donatio sub conditione facta, conditione non existente: ibi.

Sexta diffi. An valeat donatio causalis, causa non subsequuta, & modalis, modo non subsequuta? 278

Septima diffi. An valeat donatio modalis alicui facta, ut faciat, quod ratione iustitiae, vel charitatis facere tenebatur? 279

Octava difficult. An qui accepit donum ob turpem causam, & qui promisit, causa turpi subsequuta, promissum adimplere teneatur? 280

Nona diffi. An qui promisit rem certam, quam ante traditionem aliquo modo auclinauit, æquiualens restituere teneatur? 281

Decima diffi. Licet ne pecuniam accipere pro iniurie remissione? ibid.

¶ Quæstio de prescriptionibus. 282

Art. I. Quidnam est prescriptio? ibid.

Dubium I. Quot modis prescriptio interruptitur? 283

Dubium II. Est ne idem prescriptionum tempus? 284

Art. II. An, finita prescriptione legitima, si dominus rei inueniatur, prescribens iure prescriptionis possit illam in foro conscientiae retinere? ibid.

Prima dif. Possessor male fidei, finita prescriptione, erit ne in conscientia tutus? 285

Secunda diffi. Poterit ne aliquis prescribere rem alienam, habens dubiam conscientiam? 286

Dubium. An quando defunctus habuit malam fidem, scilicet, se rem furtiuam detinere, haeres illius prescribere possit? 287

dd 3

¶ Quæ-

INDEX.

- ¶ **Quæstio de ludi restitutione.** *ibid.*
Artic. vnicus. An qui lucratur pecuniam contra legis prohibitionem, ante iudicis sententiam, ad restitutionem teneatur? *ibid.*
Dubium I. In quibus casibus aliquis ad restitutionem pecuniæ ludo acquisitæ teneatur? 288
Dubium II. Quid, si alter ludentium, sit peritissimus? 290
Dubium III. Quid, si ambo antea se nouerant? *ibid.*
Dubium IIII. Qui inducit aliquem ad ludendum timore mortis, vel amissione aliquis boni temporalis, siue rubore aliquo, si lucratur, tenebitur collusori restituere? 291
Dubium V. Quid, si ita inductus aliquid fecerit lucratus? *ibid.*
Dubium VI. Qui ludit pecunia credita, tenebitur ne ad pecuniæ in ludo amissæ restitutionem? *ibid.*
Dubium VII. Quid, si aliqui contendant inter se, sit ne aliquod factum, vel faciendum, aut quod hoc, aut illud conueniat, sub certa pecuniæ quantitate? 292
Dubium VIII. Quando lucrum ex ludo est restituendum, cui est facienda restitutio? 293
Dubium IX. Poterit ne quis propria auctoritate accipere rem collusoris titulo recompensationis, & à petitione pecuniæ in iudicio abstinere? *ibid.*
 ¶ **Quæstio de Cambiis.** *ibid.*
Art. I. Quid, & quotuplex est cambium? *ibidem.*
Art. II. An cambium per officium sit licitum? 294
Art. III. An cambium per minutum sit licitum, in quo ratione permutatæ pecuniæ aliquid ultra sortem exigitur? 295
Art. IIII. De cambio per literas? *ibid.*
Prima diffc. An in cambio per literas aliquid ratione expectatæ solutionis ex parte dantis pecunias campfiori in aliū locum transferendas, & ratione breuioris solutionis ex parte campforis exigi possit? 296
Secunda diffc. An in cambio per literas, quando pecunia à campfore datur, liceat plus ratione loci exigere? 297
Tertia diffc. Licet ne campfiori aliquid ultra sortem exigere, quia numerat statim pecuniam, cuius solutionem differre poterat? 298
Artic. V. An liceat permutare pecuniam vnus regni, ubi est penuria illius, pro pecunia alterius regni ubi est maxima abundantia, non seruata equali pecuniarum quantitate? *ibid.*
Dubium I. Licebit ne mercatori existenti in Flandria dicere, accipe hic 90. & in Hispania 100. reddes? 299
Dubium II. Licebit ne etiam campfiori accipienti Metinæ, non solum propter rationem dictam reddere aliquid minus in Flandria, pro labore & expensis in transmittenda pecunia? *ibid.*
Dubium III. Est ne licitum sub forma sequenti cambire? 300
Dubium IIII. An forma cambiendi sequens sit licita? *ibid.*
Prima dif. Est ne determinatū pretiū istorum cambiorū, an variari poterit? 301
Secunda diffc. Est ne licita sequens cambiendi forma? 302
Tertia

INDEX.

- Tertia diffc.** Licet ne campfioribus recambire, quando ad terminum prefixum non respondetur? 303
Quarta diffc. Licet ne campfiori permittanti pecunias vnus regionis pro pecuniis alterius ratione distantioris loci, vel prolixioris temporis, carius permittare? *ibid.*
Quinta diffc. Licet ne campfiori pecunias suas ad diuersas nundinas eiusdem regni cambire? 304
Sexta diffc. Est ne licitum pecuniam vendere? *ibid.*
Septima diffc. An montes pietatis, qui extra Hispaniam sunt in vsu licite fiant? 305
 ¶ **Quæst. de contractu societatis.** *ibid.*
Art. I. An quando vnus ponit pecuniam, alter industriam, & laborem possit ponens pecuniam deducere in pactum, vt principale nullum subeat periculum? *ibidem.*
Prima difficul. Erit ne licita societas hac lege contracta, accipe mille ducatos, & ex illis quingenti non sint damno expositi, reliqui verò sint damno, & lucro subiecti? 306
Secunda diffc. Licet ne cum triplici contractu inire societatem? *ibid.*
Dubium I. Licet ne societatem cum illo contrahere qui non est negotiaturus? 307
Tertia diffc. Contractus societatis erit ne sub sequenti forma licitus? *ibid.*
Quarta diffc. Quomodo licet contrahere societatem pecorum, & armentorum? 308
Quinta diffc. Possit ne maritus vxoris dotem negotiationis societatis ad lucrum, & non ad damnum exponere? *ibid.*
Sexta diffc. An possit fieri in testamento legatum sub sequenti forma? *ibid.*
Septima difficult. An contractus societatis sub forma sequenti sit licitus? 309
Octaua diffc. Quomodo lucrum inter socios diuidi debet, vt iniustitia seruetur? *ibidem.*
Nona diffc. In casu sequenti quomodo erit faciendæ restitutio? *ibid.*
Dubium II. Quid, si vnus pecuniam tantum, alter verò pecuniam, & industriam simul apponat? 310
Dubium III. Quid, si sint tres, & vnus exponat pecuniam, alter laborem tantum, & tertius industriam? 311
Decima diffc. Quomodo damni diuisio erit faciendæ? *ibid.*
Dubium IIII. Quid, si vendidi tibi pecunia credita merces valentes 100. hac lege, vt illas recuenderes, & lucrum esset commune? *ibid.*
 ¶ **Quæstio de censibus.** *ibid.*
Artic. I. Quid nam est census, & quotuplex? *ibid.*
Art. II. An emens censum sit vsurarius? 312
Artic. III. Sit ne licitum iura Regia, siue aliorum magnatum emere? *ibid.*
Art. IIII. Censum redimibilis, vel cum pacto de retrouendendo est ne licitus? 313
Dubium I. An census vitalicius intra decennium, vel aliud tempus limitatum sit licitus? *ibid.*
Dubium II. Pretium census vitalicij critique ratione ætatis pro suo vita censum ementis minuendum? 314
Art. V. An census personalis sit licitus? *ibi.*
 dd 4 Art. VI.

I N D E X.

- Art. VI. An conditiones, quæ in extranea ganti Martini 5. ponantur, sint necessaria in emptione, & venditione consueveru servandæ? 315
- Primâ diffic. Erit ne census redimibilis licitus cum hac conditione, vt quandocumque redimatur, eodem pretio, quo fuit venditus, redimendus sit? 317
- Secunda difficul. An pactum, in quibusdam censibus appositum, sit licitum? 318
- Dubium. Est ne licitus contractus census cum sequenti conditione? ibid.
- ¶ Quæstio de contractu emptionis, & venditionis. 319
- Art. vnicus. An liceat rem carius iusto pretio vendere? ibid.
- Dubium I. Quid, si res illa valeat 10. & ementi 15. valeat, quia re illa maxime indigebat, & si illam haberet quinque lucraretur? ibid.
- Primâ diffic. Qua ratione iustum pretium cognoscetur? 320
- Dubium. II. Cùm leges humanæ secundum varietatem temporum varientur, obligabit ne semper in conscientia lex, pretium alicuius mercis decernens? ibid.
- Dubium III. Quid, si mensura panni in hac Republica iusto pretio vendatur duodecim dragmis, & mercator, computatis expensis, carius emit, poterit ne tanti vendere, quanti emit? 321
- Dubium IIII. Contingit, vt per spatium vnus dies in mundanis pretia varietur, licete ne hoc fit? ibid.
- Dubium V. Licebit ne sub hac conditione pacisci, scilicet, accipe merces eo pretio, quo valebunt mediis mundanis, quando speratur pretium carius futurum? 322
- Dubium VI. Licebit ne voce præconis vilius emere, quàm ex mercatoris officina. ibid.
- Dubium VII. Si res valens 100. vendatur 50. vel 40. voce præconis, erit ne iustum pretium? ibid.
- Secunda diffic. Quid de monopolis dicendum? 323
- Dubium VIII. Quid, si res empta sine industria, aut expensis emptoris, & sine mutatione loci, sed sola temporis mutatione facta est pretiosior? ibid.
- Tertia diffic. An emens, & decipiens venditorem citra dimidium iusti pretij faciat fructus rei emptæ suos? 324
- Quarta diffic. An quando deceptio est intra dimidium iusti pretij, in conscientia sit restitutum iusti pretij restituendum? 325
- Quinta diffic. Potest ne Princeps vendere privilegia, & immunitates, atque officia publica? ibid.
- Sexta diffic. An venditor vicium rei venditæ manifestare teneatur? 326
- Septima diffic. Quando aliquis scit merces eiusdem generis, quæ plurimum valent, cum suis citò venturas, teneatur ne illud dicere? 327
- ¶ Quæstio de œconomis, & deposito. 328
- Art. vnicus. Possunt ne depositarij rem restitutioni obnoxiam admittere? ibid.
- Primâ diffic. Depositarius poterit ne vti deposito? ibid.
- Secunda diffic. Si contingat apud œconomum Reipublicæ, vel alterius priuati frumentum humiditate granarum pinguescere, & multiplicari, tenebitur ne quod multiplicatur restituere? ibid.
- Tertia diffic. Quando œconomus Reipublicæ, vel alicuius domini particularis vendit, inuito domino, frumentum, poterit ne tunc dominus frumenti pretium, siue frumentum petere? 329
- ¶ Quæstio de contractu locati, & conducti. ibid.
- Art. vnicus. An qui conduxit agrum alie num tempore sterilitatis, annuam pensionem soluere teneatur? ibid.
- Dubium I. Quanta debet esse sterilitas à solutione pensionis liberans? ibid.
- Dubium II. Quod nam erit locationis, et conductionis iustum pretium? 330
- Dif. Qui conducunt domos suas meretricibus peccant ne mort. aliter tenenturq; ad restitutionem? ibid.
- Quæst. de contractu permutationis. 331
- ¶ Quæstio de restitutione honoris, & bonorum temporalium. ibid.
- Art. vnicus. An lædens aliquem percontumeliam, aut conuicium, solum ad petendam veniam, vel ad aliquam aliam restitutionem teneatur? ibid.
- Dubium I. Quale erit boni viri arbitrium? 332
- Primâ diffic. Lædens alium in bonis corporis teneatur ne ad restitutionem? 333
- Dubium II. Quid, si propter læsionem à Petro factam, falso Ioanni impositam, incommoda multa Ioannes patiatur? ibid.
- Dubium III. Quid, si læsit alium præter intentionem? ibid.
- Dubium IIII. Tenebitur ne aliquis etiam damnatum ratione cicatricis illatū soluere? 334
- Dubium V. Occidens hominem, tenebitur

I N D E X.

- ne seipsum iudici offerre, vt pro occiso suspendatur? ibid.
- Dubium VI. Heredes malefactoris tenentur ne ad restitutionem? ibid.
- Dubium VII. Tenetur ne dominus satisfacere iniuriam à proprio mæcipio irrogatam? 335
- Secunda diffic. An qui vitauit vîrginem, in quacunque euentu illam dotare teneatur? ibid.
- FLORES
- Quæstionis de Resurrectione. 336
- Artic. I. An sit mortuorum resurrectio futura? ibid.
- Primâ diffic. An possit generalis resurrectio naturali ratione demonstrari? ibid.
- Secunda difficult. Concurreret ne naturalis causa, vt Sol, terra, &c. ad hominum resurrectionem, sicut ad procreationem? 337
- Tertia diffic. Erit ne resurrectio naturalis? 338
- Artic. II. Quæ nam sunt resurrectionis causæ? ibid.
- Artic. III. Quando futura erit vniuersalis resurrectio? 339
- Primâ diffic. Potest ne dies ille ab Angelis, aut hominibus cognosci? 340
- Secunda diffic. Est ne resurrectio in instanti, vel in tempore futura? ibid.
- Tertia diffic. Fiet ne in instanti noctis, ante diem resurrectio? 341
- Artic. IIII. Qui in die iudicij reperti fuerint vini morientur ne? ibid.
- Dubium I. Sunt ne iusti simul cæ reliquis resurrecturi, an post cæterorum resurrectionem
- ad 5

I N D E X.

tionem morientur, & statim resurgent? 341
 Dubium II. Corpora eorum, qui reperti fuerint viui in die iudicij, sunt ne incineres conuertenda? 342
 Prima diffc. Erit ne resurrectio omnium in valle Iosaphat, vbi futurum est iudicium? ibid.
 Art. V. An singulorum omnium cogitationes, & opera, quae in vita egerunt, siue bona, siue mala sunt illic propalanda? 343
 Art. VI. An resurget idem corpus numero, quod homo, dum vixit habuit? ibid.
 Prima diffc. An in homine totum, quod in eo de veritate naturae humanae praesuit, resurget? 344
 Dubium I. Dices, cum homo continuo nutritur, & quaedam partes euanescent, quae nam illarum resurgent? ibid.
 Dubium II. Restituentur ne reprobis omnia membra, quibus in vita fuerunt orbat? 345
 Secunda diffc. An omnes in iuuenili aetate resurrecturi sint? 346
 Tertia diffc. Resurgent ne omnes in eadem corporis statura? ibid.
 Quarta diffc. An omnes in virili aetate resurgent? ibid.
 Quinta diffc. Erit ne potentia nutriendi, & generandi in beatis? 347
 Dubium III. Numquid resurgent cum quatuor humoribus corpora? ibid.

FLORES

Quaestionis de receptaculis animarum post hanc vitam, & de suffragiis, deq; sanctorum orationibus. ibid.
 Art. I. Sunt ne quatuor tantum receptacu-

la, in quibus morientium animae recipiuntur? ibid.
 Dubium I. Vbi nam sunt haec receptacula? 348
 Dubium II. Quomodo se habent haec receptacula respectu inferni damnatorum? 349
 Dubium III. Est ne modò locus, qui sinus Abrahæ dicatur, vbi electi ab omni culpa, & poena purgati, vt olim recipiantur? ibid.
 Prima diffc. An electorum animae statim, vt sunt purgatae post mortem in caelum deducantur? 350
 Secunda diffc. Possunt ne animae ad hanc vitam redire? 351
 Artic. II. Profunt ne defunctis viuorum suffragia? ibid.
 Prima diffc. An viuorum suffragia non solum animabus purgatorij, verumetiam beatis, & damnatis, & in limbo existentibus profunt? 352
 Secunda diffc. Quot nam sunt suffragiorum genera? ibid.
 Tertia diffc. Defunctus, qui restitutor em hereditibus faciendam reliquit, si heredes non restituant, detinebitur ob hanc causam in purgatorio? 353
 Quarta diffc. An missa olim dicta, & nemini applicata, defunctis applicari possit. v. g. celebravit Rector decies missam, & valorè illius nemini applicuit, poterit ne postea illum aliis applicare? ibidem.
 Dubium. Potest ne aliquis sacerdos missam, quam tenetur Rector, aut Prior, siue Guardianus offerre, & c. illo in consuetudo celebrare? ibid.
 Art.

I N D E X.

Art. III. Suffragia pro vno defuncto oblata, possunt ne omnibus prodesse? 354
 Prima diffc. An suffragia generalia pro sint cuiuslibet animae, ac si pro vna sola offerrentur? ibid.
 Secunda diffc. An suffragia existentium in mortali defunctis profunt? ibid.
 Dubium I. Quando testamentarij sunt negligentes in executione elemosynarum, & missarum, quae in testamento legantur, profunt ne defunctis ante executionem? ibid.
 Artic. III. Sint ne Sancti à nobis orandi? 355
 Dubium I. Anime in purgatorio existentes agnoscunt, quae apud nos in hac vita geruntur? 356
 Dubium II. Possunt ne anime separate intelligere rerum quidditates, vel vt dicit Scotus, species intelligibiles acquirere? ibid.
 Quaestionis de vniuersali iudicio. ibi.
 Art. I. Sunt ne alij Sancti cum Christo in die iudicij iudices futuri, tanquam assessores? ibid.
 Art. II. An Christus I E S V S in forma gloriosa, & immortalis sit homines iudicaturus? 357
 Prima diffc. Videbunt ne damnati Christi I E S V diuinitatem? 358
 Secunda diffc. An iudicium sit vocaliter, an mentaliter tantum futurum? ibid.
 Tertia diffc. Separatio electorum à reprobis, est ne localiter, an metaphorice intelligenda? 359

Quarta diffc. Finietur ne iudicium per iudicis sententiam. Ite maledicti, & c. ibi.
 Quinta diffc. Mundus erit ne per ignem purgandus? 360
 Artic. vlt. An mundus sit innouandus? 361

FLORES

Quaestionis de beatitudine. 362
 Art. I. An beatitudo consistat in clara Dei visione? ibid.
 Dubium I. Poterit ne anima videre Deum visione increata, qua Deus seipsum videt? 363
 Prima diffc. An formalis beatitudo sit intellectus operatio? ibid.
 Secunda diffc. Respectu huius operationis, quae est formaliter beatitudo, habet se potentiae passivae tantum, an etiam actiuae? 364
 Tertia diffc. An beatitudo sit potius intellectus, quam voluntatis operatio? 365
 Dubium II. Clara Dei visio est ne intellectus practici vel speculatiui operatio? 371
 Quarta diffc. Est ne fruitio voluntatis amor? ibid.
 Quinta difficult. An fruitio etiam brutis conueniat? 372
 Sexta diffc. An fruitio sit tantum in ultimi finis assecutione? 373
 Septima diffc. An peccans mortaliter aliquam creaturam fruatur? ibid.
 Dubium III. Peccatis mortaliter, qua creatura fruatur actu ne peccati, an obiecto, vel supposito, id est, seipso? 374
 Octava diffc. An fruamur non solum sine iam obtento, verumetiam sperato? 375

INDEX.

- Art. II.** Habet ne homo naturalem appetitum beatitudinis in particulari, scilicet, videndi Deum? ibid.
- Prima diffic.** An cognita beatitudine, homo necessario habeat hunc actum volo beatitudinem? 376
- Secunda diffic.** An damnati naturalis beatitudinis appetitum habeant? 377
- Tertia diffic.** An habeant damnati actum elicatum beatitudinis? ibid.
- Quarta diffic.** Actus, quem homo beatitudinis in communi habet, est ne liber, an naturalis? ibid.
- Quinta diffic.** An homo ex puris naturalibus Deum videre possit? 379
- Sexta dif.** An essentia Dei ab intellectu creato per aliquam speciem, aut similitudinem videatur? ibid.
- Dubium I.** Essentia diuina potest inherere creato intellectui, quando eidem unitur? 380
- Septima diffic.** An intellectus creatus ad videndum Deum aliquo lumine creato supernaturali indigeat, ut notitia beatificam producere possit? 381
- Art. III.** Potest ne intellectus creatus comprehendere Deum? 382
- Prima difficul.** Vtrum sit omnium equalis beatitudo? 383
- Secunda diffic.** Si Angelus, & anima rationalis habent aequales gradus luminis, & charitatis, habebunt ne beatitudinem formalem, visionem, scilicet, vel amorem aequalem? ibid.
- Tertia diffic.** An de facto, quilibet beatus videat in verbo omnia, quae formaliter, & eminenter in diuina essentia continentur? 384
- Quarta diffic.** An voluntas in patria naturaliter fruatur sine clare viso, & non libere, ita ut sit ad amandum, ut ignis ad calefaciendum, determinata? 387
- Art. IIII.** An sint anime dotes tres tantum, visio, scilicet, comprehensio, & fruitio? 391
- Art. V.** An sint quatuor tantum corporis dotes? ibid.
- Prima diffic.** Sunt ne futura corpora beatorum post finale iudicium impassibilia? ibidem.
- Dubium I.** Erunt ne impassibilia intentionali actione? 392
- Secunda diffic.** An corpora beatorum sint futura subtilia? ibid.
- Tertia diffic.** Sunt ne corpora gloriosa futura agilia? 394
- Dubium II.** Vnde nam haec agilitas oritur? ibid.
- Quarta diffic.** Corpora beatorum mouebuntur ne alio motu, quam progressu suo? ibid.
- Quinta diffic.** Poterunt ne in instanti moueri? 395
- Sexta diffic.** Habebunt ne corpora beatorum claritatis dotem? ibid.
- Dubium III.** Vnde nam haec lux oritur? ibid.
- Dubium IIII.** Corpora beatorum habebunt colorem, erunt ne peruia? ibid.
- Septima diffic.** Oculus gloriosus poterit ne videre naturaliter corporis gloriosi fulgorem? 396
- Art. VI.** An Aureola sit in patria accedens tale premium? ibid.
- Prima diffic.** Sunt ne tantum tres Aureole virginitatis, scilicet, martyrij, & doctoratus? 397

¶ Quæ-

INDEX.

- ¶ **Quæst. de miseria damnatorum.** 398
- Art. viicus.** An ignis torquens damnatos sit corporeus? ibid.
- Prima diffic.** Anime separate, & spiritus maligni patiuntur ne ab igne corporeo gehennali? 399
- Dubium I.** Quomodo ignis ille post iudicij diem corpora torquet? ibid.
- Dubium II.** Iguis in corporibus damnatorum generabit ne calorem? 400
- Dubium III.** Damnati cruciabuntur ne pena ignis tantum? ibid.
- Dubium IIII.** Est ne grauior poena damnati, an sensus? ibid.
- Dubium V.** Poterunt ne damnati studiosas, & laudabiles habere intellectus, aut voluntatis operationes? 401
- Dubium VI.** Vident ne beati poenas damnatorum, & damni beatorum gloriam? 402
- Dubium vltimum.** Post diem iudicij augetur ne beatorum gloria, & damnatorum poena? ibid.

FINIS.

dd 7 INDEX

I N D E X R E R V M
ET SENTENTIARVM QVAE IN
PRIMA ET SECVNDA PARTE
 Florum 4. lib. continentur, in quo s. & p. secundā partē, & sub-
 sequens numerus, paginam eiusdem partis significant,
 & signum hoc, &c. aliqua notatu digna ibi-
 dem explicari indicat.

A.

- Abbatissa quā iurisdictionē ha-
 bet, & quomodo potest
 subditas obligare. f. p. 8.
- Abrogatio quid. 459
- Abolutus à censura, vel ab
 excōmunicatione Papæ reseruata pro-
 pter aliquod impedimentum, tenebitur
 cessante impedimento, coram superio-
 re comparere. 277
- Aboluendus non est, qui generaliter ran-
 tum confitetur. 260
- Abolui potest excommunicatus in articu-
 lo mortis ab excommunicatione Papæ
 reseruata per quemcūque sacerdotem,
 etiam excommunicatum: deficiente ta-
 men sacerdote non impedito. 296
- Abolutio ab excommunicatione facta si-
 ne solennitate teneri s. p. 53
- Abolui potest ab vna excommunicatione,
 & non ab alia, qui pluribus excom-
 municationibus est ligatus. f. p. ibid.
- Abolutio vnicā quādo potest pluribus
 excommunicationibus ligatus absolui.
 f. p. ibid.
- Abolui potest excommunicatus ab excō-
 municatione extra sacramentalem con-
 fessionem. f. p. 55
- Aboluere ab excommunicatione Can. si
 quis suadente quis possit. f. p. 60
- Abstinentia quando iura naturæ seruan-
 da, &c. 390. 391. & 400.
- Abstinentia Christi, Ioannis Baptistæ, &c.
 admiranda sed non immitanda. 419
 & infra.
- Abstinentia ciborū convenientissimè fuit
 ab ecclesia præcepta. 422
- Abstinentiæ præceptum inter leges positi-
 uas primū sibi vendicat locū. ibidem.
- Abstinentia à carnibus & aliis cibis cultio-
 ribus familiaris fuit Apostolis, & olim
 Prophetis. 423
- Abstinentia à carnibus in diebus ieiunij
 quadragesimæ, & aliis, quomodo serua-
 da. 423. & 424. verbo caro:
- Abstinentiam à carnibus in diebus ieiunij
 quando licet omittere, &c. 426. multi
 sunt ibi casus.
- Abstinere quomodo non licet, &c. 419. &
 infra.
- Abstinendum tempore ieiunij à cibus, qui
 corpori vires nimis ministrant. 422.
 verbo cibus.
- Abstinendum ne magis sit à quanto, vel à
 quali. 425
- Abstinere non tenentur diuites in die ieiu-
 nij, ita vt cibus pauperū vescantur. 426.
- Accidentia in Eucharistia sine subiecto
 mediato, quod est substantia, existunt.
 369.
- Accidentium eadem est notitia sensitua
 ante & post consecrationem, notitia ve-
 ro iudicatiua, intellectus hominis fide-
 lis non est eadem post, & ante conse-
 crationem. ibid.

INDEX.

Accidentia relata in accidentibus abso-
luris su blastare paris fundantur; ab-
soluta vero facta consecratione in qua-
ritate subiiciuntur. 169

Accidens separatum actione reali, sine in-
tentionali potest in obiectum, quem-
admodum & accidens coniunctum a-
gere: neutrum tamen instrumentalis
causa generandi substantia esse po-
test. 170

Actus volitio non est peccatum, si actus
non est peccatum. 591

Actus principalis & secundarius quid. 8

Actus idem potest esse diuersorum vitio-
rum & virtutum. 319. & 378.

Actus humanus quid requirat.

Actu eodem potest duobus præceptis sa-
tisfieri. 53

Actus charitatis perfectior actu intelle-
ctus. f. p. 366

Actus studiosus quibus constituitur. 377

Actus virtutis & non habitus est in præce-
pto. ibid.

Accommodare quid. f. p. 252.

Accusatoris vicem que supplent. f. p. 239.

Accusator quot modis iniustitiam com-
mittit & peccat, & ad restitutionem tenetur. f. p. 239. & 240.

Accusatus, verbo reus.

Accusare nullus tenetur crimen publi-
cum sup. 71

Accusator tenetur probare crimen. f. p.
ibid.

Accusare nemo tenetur infamator, &c.
& quomodo possit. f. p. 72

Accusator non tenetur prius admonere
quam accusat, & quando mortaliter pec-
cat. f. p. ibid.

Accusationis finis. f. p. ibid.

Admonitio quando necessarii præmitten-
da. &c. 67. 71. & 72.

Admonitionis finis. f. p. 72.

Adoptio quid, & quatuorplex. 618.

Adulator quando tenetur ad restitutio-
nem. f. p. 170.

Adultera, quando tenetur crimen reuelare, &c. f. p. 178.

Adulter tenetur ad restitutionem. f. p.
179.

Adulti in lege naturæ virtute sacrificio-
rum iustificabantur, & habebant sacrifici-
andi præceptum. 9

Adulti, habita fidei notitia, an possint ba-
ptismum differre, &c. 60

Adultus habens peccati præteriti complacitiam, vel voluntatem peccandi, non est baptizandus. 61

Adultus baptizatus non tenetur peccata ante baptismum commissa confiteri, neque pro illis satisfacere, neque contritionem habere, quia attritio, etiam cognita, est satis. ibid.

Adultus voluntatem & intentionem recipiendi baptismum habere debet. 62

Adultus, vt recipiat gratiam baptismalem, fidem debet habere. 64

Adultus accedens impenitens ad baptismum, characterem solum, non autem fidem iustam recipit. 68

Adulti prius catechizandi, quam baptizandi. 73

Advocato quando licet causam dubiã defendere, &c. f. p. 243

Advocatus, si ex ignorantia litem perdidit, tenetur ad restitutionem, &c. f. p. 245

Advocatus quæ habere debet, & quando ignorantia excusatur. f. p. 244

Advocatus quando tenetur ad restitutionem, &c. f. p. 171. 198. & 242

Affinitas quid & quatuorplex. 612

Affinitatis effectus. 613

Agilitas corporum beatorum, f. p. 394

Alimenti sumptio est præcepto diuino, & naturali necessaria. 361

Amicitia perfecta duo habet. 337

Amicitia quid f. p. 366

Animarum receptacula. f. p. 347

Animæ electorum an statim, vt sunt purgata in cælum deducantur, & quorum ministerio. f. p. 350

Animæ an possint ad hanc vitam redire. f. p. 351

Animæ existens in purgatorio, quo modo

INDEX.

do cognoscunt, quæ apud nos geruntur. f. p. 356

Anima Christi, quæ videt in Deo. f. p. 385 & 386

Animæ dotes. f. p. 391. lege verbo de-
functus. ver. beatus, & ver. damnatus.

Annihilatio. 167

Apostatæ, qui dicantur. 515

Apostoli habuerunt claves à Christo, & quando eis illas contulit. f. p. 2. 3. 4. 5. & 6

Apostoli quoad gubernationem omnium tantam habuerunt potestatem, quantã B. Petr. habuit. f. p. 6

Appetitus naturalis beatitudinis quid. f. p. 377

Appetitus beatitudinis in communi an sit liber? f. p. ibid.

Assertio simpliciter sine verbis promissio-
riis obligatur nemo. f. p. 78. & 90

Attentionem habere quid sit. 334

Attentio quando est sub pena peccati moralis habenda, & quando subuenialis pena, &c. ibid.

Attentio an sit per totam orationem habenda, &c. 335

Attentio actualis, & virtualis. ibid.

Attentio necessaria ad quid referenda, &c. 336

Attentio ad sensum verborum quando necessaria. ibid.

Attentio triplex, & quæ illarum præstantior, & magis habenda. 336 & 337

Attentiones tres nõ sunt necessario simul habendæ. 337

Attendere, dum oratur, ad Christi passionem, & virginem sanctissimam, &c. quo modo licet. ibid.

Attendendi propositum vt fiat satis præcepto orandi quale esse debet, &c. 338

Attendendi propositum dupliciter deperditur. ibid.

Attentus in oratione semper est aliquis in Ecclesia. 41. & 42

Attritio quid. 229

Attritionis actus idẽ numero quo modo potest fieri contritio. 245

Attritio quando remittuntur peccata virtu-

te clauium. f. p. 36

Auctio publica naturam contractus nõ mutat. f. p. 268

Auctio publica res minoris pretij reddit f. p. 322

Aureola quid, & quatuorplex, & quibus datur. f. p. 397

B.

Baptismus quid sit. 33

Baptismi materia sola aqua naturalis, &c. 34

Baptismi forma, Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti in qua exprimendus est necessario actus baptizandi, & persona baptizata, & persona ministri exprimenda vel subintelligenda est. 36

Baptismus quando erit validus, si formæ dictæ adiacet & humanitatis Christi, &c. ibidem.

Baptismus non fit sub hac forma, Ego te baptizo in nomine genitoris, geniti, & spiritati. 37

Baptismus, an valeat sub hac forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & Iesv Christi, & Spiritus sancti. ibid.

Baptismus collatus in nomine Christi tantum, vel Trinitatis simpliciter, vel vnus tantum personæ, non valet, &c. 38

Baptismus collatus per aspersionem, vel effusionem aquæ est verum sacramentum. 39

Baptismus, si pars minima corporis baptizaretur, esset sub conditione reiterandus, non autem si pars principalior, vt caput, &c. 40

Baptismo necessaria nõ est trina immer-
sio, sed sequenda est Ecclesiæ matricis consuetudo. ibid.

Baptismus triplex, & vnus altero præstantior. 41. & 42

Baptismi lotiones, & ablutiones veteris legis figuræ fuerunt. 42

Baptismus collatus ab hæretico, habente intentionem faciendi, quod Christus insinuat, verus est baptismus. 30

ad Baptis-

INDEX.

Baptismus errore personę quando est nullus. 31
Baptismus non est reiterandus, & quando sub cōditione reiterari debet. 43. & 44
Baptismus quando virtutem regenerandi, non tamen obligandi, habuit. 45. & 46
Baptismus quando, & ubi cępit esse sub p̄cepto. ibid. & 51
Baptismus, vt sufficenter promulgaretur, quę desiderabantur. 52
Baptismi p̄ceptum, post Euangelij promulgationem in toto orbe factam, est necessarium ad salutem in re, vel in voto. 53
Baptismus ita est in p̄cepto, vt si adultus nullum aliud haberet peccatum, p̄ter baptismi contemptum, in aeternum dānaretur. 52
Baptismus aquę necessarius est paruulis, ita, vt sine illo saluari non possint, nisi sanguinis baptismo baptizentur. 54
Baptismus tam in paruulis, quàm in adultis requirit voluntarium consensum, & quo modo. 62
Baptismus, vt baptizatus gratiā recipiat, fidem postulat: non autem, vt charactere rem accipiat. 64
Baptismus amentibus, furiosis & dormientibus quando non est conferendus. ibi.
Baptismi minister quo modo debet esse vnus, & quo modo plures eundem baptizare possunt. 66
Baptismus per gratiam, culpam originale & omnem actuale, & omnem p̄nā in alia vita p̄ peccatis luendā tollit, non tamen temporalem huius vitę. 67
Baptismo paruulis, & adultis gratia cum fide, & spe, & charitate, infunditur, virtutes autem morales virtualiter tātū infunduntur. 68
Baptismo cur non aufertur concupiscentia? ibid.
Baptismus post passionem Christi ianuam cęli aperuit nobis. 69
Baptismus solus recedente fictione suum fortitur effectum. 71
Baptismi p̄paratoria. ibid.

Baptismus Ianua sacramentorum est. 89
Baptismi effectum per votum interpretari uui paruuli suscipere non possunt. 112
Baptizans ioco, quando verē baptizat. 30
Baptizare solis p̄sbyteris conuenit ex officio, & diaconis suo modo. 65
Baptizare potest laicus cuiuscunque cōditionis, vel religionis sit in extrema necessitate, & tenetur, & illa non vrgente, peccat mortaliter, nisi ignorātia inuincibili excusetur. ibid.
Baptizans pater filium, necessitate vrgente, est laudandus, & extra illam peccat grauissimē, & ius petendi debitum perdit. 66
Baptizatus puer sine intentione baptizandi, si moriatur, non consequetur gratiam. 31
Baptizatus ab angelo bono esset verē baptizatus, non autē si ab angelo malo. 33
Baptizatus sanguine proprio, si supervixerit, aquę baptismo erit baptizandus. 42
Baptizato puero secretē, sunt benedictiones Ecclesię repetendę, &c. 44
Baptizandi sunt pueri ante usum rationis, & cum perucenerint ad illum, legē Christi, quam in baptismo susceperunt, obseruare tenentur. 54. & 60.
Baptizādi sunt filij infidelium quo modo, inuitis parentibus. 55
Baptizandī paruuli intra yteros matrum quo modo. 56
Baptizatus ad fidem tenendam obligatur ab Ecclesia. 74
Baptizatus, in baptismo an emitat votū. 74. & f. p. 88. lege verbo adultus.
Baptismus Ioannis congruē fuit ante baptismum Christi institutum. 73
Baptismi Ioannis modus fuit à Deo institutus, & effectus illius fuit ab hominē. ibidem.
Baptismus Ioannis non debuit statim post Christum baptizatum cessare. ibid.
Baptismo Ioānis baptizati baptismō Christi erant baptizandi. ibid.
Baptismi Ioannis forma. ibid.
Beata non vouent solenniter. f. p. 107
Beati-

INDEX.

Beatitudo quid, & quę ad illam desiderantur. f. p. 364. & 366
Beatitudo in quo consistit, & eius locus. f. p. 348. & 362
Beatitudo formalis quid. f. p. 369
Beatitudo formalis an sit intellectus operatio, & quo modo se habeant potentie respectu illius. f. p. 364. & 365
Beatitudo, an sit voluntatis operatio. f. p. ibidem.
Beatitudinis in particulari an habeat homo naturalem actum? & an necessario illam cogitam velit? f. p. 375. & 377
Beatitudo in generali, & in particulari. f. p. 376
Beatitudinis an damnati appetitum habeant. f. p. 377
Beatitudinis appetitus an sit liber. f. p. ibidem.
Beatitudinem an possint consequi angelus, & homo viribus naturę. f. p. 379
Beatitudo angelorum, & hominum an sit equalis. f. p. 383. & 384
Beatitudo accidentalis. f. p. 396
Beatus non potest videre Deum visione in creatura. f. p. 363
Beati omnes esse cupiunt. f. p. 387
Beati quę vident in Deo, &c. f. p. 384
Beatus in patria an liberē fruatur Deo, &c. f. p. 387
Beatorum corporum dotes. f. p. 391
Beati quo motu, & quo modo mouebuntur. f. p. 394
Beatorum corpora erunt lucida, & vnde habebunt lucem. f. p. 395
Beatorum corpora opaca, & habebunt colorem. f. p. 396
Beatorum corporum fulgor, & splendor, & an possit videri. f. p. ibid.
Beati quo modo videbunt damnatorum p̄nas. f. p. 402
Beatifica visio. f. p. 380
Bellum gerere an liceat. f. p. 218
Belli iusti causę. f. p. ibid.
Bello, quando rem suam recuperare nō licet, si plus accipiat, ad restitutionem tenetur, &c. f. p. 219. & 220

Bellum iustum gerens ad quid tenetur. f. p. 221. & quando à bello abstinere tenetur. f. p. ibid. & quando clericos expoliare possunt, & quando excommunicantur, clericos, & ecclesias, & monasteria expoliantes. f. p. 222. & quos alios expoliare non possunt. f. p. 223
Bellantes iniuste quando licite interimuntur. f. p. 222. lege verbo princeps, & verbo milles.
Beneficium obtinens animo dimittendū, quo modo tenetur ad fructuum restitutionem. f. p. 204
Beneficium curatum habens, intra annum ordinem sacrū recipiat. f. p. 204. & 206
Beneficium conferens indigno, vel minus digno ad quid tenetur. f. p. 205. & 208
Beneficiū, canonicarum, dignitas, Episcopatus, qua etate obtineri potest. f. p. 206
Beneficium simplex nullus, quin sit clericus, potest obtinere, bene tamen p̄bendam. f. p. 207
Beneficium, nec excommunicatus, nec filius presbyteri habere potest. f. p. ibid.
Beneficij vacantis fructus cuius sint. f. p. ibid.
Beneficij consequentiam impediens ad quid tenetur. f. p. 207. & 255.
Beneficium acquirēs simulata sanctitate, ad quid tenetur. f. p. 209
Beneficiorum permutatio. f. p. 331
Bigamia, & bigamus multis modis dicitur, & sunt irregulares. 337
Bigamia quo iure est prohibita, &c. 561. ver. vxor.
Blasphemantem quilibet sub pena peccati mortalis tenetur reprehendere. f. p. 94
Bonorum tria genera. 456
Bona paraphernalia, & ex lucro. 467. lege verbo peculium.
Bona capituli. 465
Bona illicite acquisita. 263
Bona fortunę quando bonis corporis p̄ferenda. 459
Bonorum illicite acquiritorum tria genera. 472
Bona castrensis, vel quasi. f. p. 119
Bonum

INDEX.

Bonum temporale post ponendum bono spiritali proximi. f. p.	65	Capituli bona communia sunt duplicia.	465.
Bulla circa casus reservatos intelligitur de commissis, & committendis.	277	Capitulum generale quando potest aliquid supra regulam præcipere. f. p.	101
Bullâ habens non potest eligere confessorem, nisi approbatum ab Episcopo.	296	Carnium usus quando cœpit.	423
Bullæ virtutē quando licet ab excommunicatione absolvere. f. p.	53. & 54.	Carnes pueris, & senibus ministrare quando licet.	402. & 427.
Bullæ virtutē possunt habentes illam intercesse diuinis interdicti tempore. f. p.	61	Carnes in diebus quadragesimæ comedere quando licet, &c.	426
Bulla quâdo non prodest recipiēti. f. p.	23.	Carnes, & oua & lacticia, &c.	427
Bullarum prædicat ores quid efficere debent. f. p.	ibid.	Carnes in die sabbati comedere vbi non est consuetudo, mortale peccatum est, &c.	393. & 429
Bullæ sufficiens causa est elemosyna, quæ datur. f. p.	24	Carnes licitè comedens in die ieiunij, an sit liber à ieiunio.	429
Bullarum virtute quo pacto vota sunt commutanda. f. p.	125	Carnes manducare in feria sexta quando licebit. f. p.	389
Bullæ virtute quid conceditur circa vota. f. p.	129	Castitatis votum quoties transgreditur aliquis peccat, non autem virginitatis votum.	439
Bullæ cõpositionis quando liberatur quis à restitutione. f. p.	194	Casus reservati, quomodo absolui. di.	273
C.		Casus reservatus, eritne, non reservatus, si pœnitens, obtenta auctoritate, sicte cõfessus fuerit?	278
Alumniator quis sit. f. p.	215	Casus reservati, cõcessa auctoritate à prælato, cõsentur nõ reservati, quâuis subditus ab illis non absoluitur.	ibid.
Cambiũ quid, & quotuplex. f. p.	293	Casum reservatum habens, si Superior non lit auctoritatem concedere, tenebitur illi cõfiteri?	ibid.
Cambium per officium. f. p.	294	Casus reservati præteriti, quando conceditur auctoritas, cõsentur non reservati, & qui infra spacium à superiore concessum committuntur.	277
Cambium per minutum. f. p.	295	Casuum reservatorum absolutio facta auctoritate iubilæi, ante feriam sextam, si pœnitens feria 6. nõ ieiunauerit, est nulla licet valeat quantum ad non reservatos quoad remissionem culpæ.	ibid.
Cambium per literas. f. p.	295. 6. & 7	Casus reservatos Papæ habentes, dummodo sint occulti possunt in foro cõfessionis ab Episcopo absolui.	278
Cambium fictum. f. p.	296	Causa principalis, & instrumentalis.	21. f. p.
Cambire pecuniam vnius regni, vbi est pœnuria, &c. f. p.	298	Causa pia. f. p.	21
Cambiorum pretia variantur. f. p.	301	Census quid, & quotuplex. f. p.	226. & 311
Cambiũdi variæ formæ, &c. f. p.	300. 1. 2. & 3	Census an sit licitus. f. p.	312
Campforti quando non licet aliquid ultra sortem exigere. f. p.	296 7. 8. 11. & 14		
Campforti an liceat recambire. f. p.	303		
Campforti an liceat pecunias suas ad diuersas nundinas eiusdem regni cambire. f. p.	304. & quando tenetur ad restitutionem.		
Canon si quis suadente, & qui gaudeant illius priuilegio, & qui illo priuātur, & eius sententia quando non incurritur, & quis possit ab eius sententia absolueri, &c. f. p.	55. 6. 7. 9. & 60. lege verbo clericus.		
Cantus horarum conuenit ecclesiæ.	372		

INDEX.

Census redimibilis. f. p.	313	cepto in diebus ieiunij, magis quàm in aliis.	423
Census vitalitius. f. p.	ibid.	Cicatricem inferens ad quid tenetur.	334
Census personalis. f. p.	314	Cibus quadragesimæ.	422. & 423
Census variæ conditiones. f. p.	315	Circuncisio fuit baptismi figura.	71
Cessatio à diuinis. f. p.	62	Circuncisio conuenientius fuit data Abraham.	ibid.
Character quid sit, & est indelebilis. r. s.	19	Circuncisio quomodo fiebat.	72
Character imprimitur in anima per sacramenti initerabilis receptionem, si recipiens non ponat obicem, & quæ sint sacramenta hæc.	18	Circumstantiæ, quæ cõfessionem.	269
Character in voluntate, tanquam in subiecto est.	19	Circumstantia diei festi, nõ est cõfessionem.	270
Character, quo Sanctissimæ Trinitati assimilamur, gratia est.	20	Circumstantia loci sacri, quando est cõfessionem.	ibid.
Character sacramentalis Christi character est.	21	Circumstantia stupri necessariò cõfessionem.	271
Characteris causa principalis Deus, instrumentalis minister.	21	Ciuitatis defensio ab hostibus principes, & non singulos ciues obligat.	523
Character ordinis ad consecrandum pœnitentes sacerdotes tantum est. f. p.	7	Clavis deficitio. f. p.	2
Charitas quid. f. p.	366	Claves regni calorum non fuerunt in lege naturali, vel scripta.	ibidem.
Charitatis præcepto quando tenetur aliquis se vitæ periculo exponere. f. p.	65	Claves habuerunt Apostoli à Christo.	ibid.
Christus vt homo, quomodo est causa gratiæ, & nostræ iustificationis, & eius etiã merita.	23	Clauium potestas ad tria se extendit. f. p.	3
Christus quadruplicem habuit potestatem.	ibid.	Claves quando fuerunt Apostolis traditæ & quomodo B. Petro, & aliis. f. p.	2. 3. 4. 5. 6. & 7.
Christus totus est sub vtraq; specie, & sub qualibet speciei particula, &c.	144. 145. & 146.	Claves quomodo habeant Episcopi. f. p.	9
Christus in Eucharistia quas operationes sensitivas, &c. habet.	155. & 157	Clavis quomodo potest esse in fœmina. f. p.	9
Christus non mutatur, quando corruptis speciebus, definit esse sub sacramento.	157.	Clavis virtute, quomodo potest sacerdos pœnitentem absolueri, culpam remittere, vt & gratia cõferatur, & pœna pro peccatis debita remittatur. f. p.	9. 10. 11. & 12.
Christus in Eucharistia non potest aliquã operationem potentie naturalis habere, licet merè spirituales possit.	ibid.	Clauium virtute compelli potest pœnitens ad pœnitentiam acceptandam. f. p.	11
Christus an sit in hostia, apparente carne.	161	Clauem quomodo habuit Christus. f. p.	7
Christus summam paupertatem habuit, & mendicauit. 483. & 492. lege verbo corpus Christi.		Clerici quomodo sunt à potestate ciuili exempti.	518
Christus quomodo habuit clauem. f. p.	7	Clerici quomodo tenentur legis regni in quo viuunt seruare.	519
Ciborum delectus in statu legis antiquæ, & in ecclesia primitiua non fuit sub pre-		Clerum cur institutum fuit.	365

INDEX.

communicatus. f. p. 57
 Clerici non solventes diuinum officium, quomodo ad restitutionem teneantur. f. p. 198
 Clerici qui non tenentur horas canonicas soluere. f. p. ibid.
 Clericorum residentia, & quando non residentes tenentur ad restitutionem, & quando licite possunt non residere. f. p. 199. 200 & 201
 Clerici quomodo possunt plura habere beneficicia. f. p. 202
 Clerici luxuriose viuentes teneantur ad restitutionem, & an sint dominii reddituum. f. p. 210. lege verbo canon.
 Collecta quid. f. p. 232
 Collegæ. quando teneantur ad restitutionem. f. p. 169
 Collecta cur ita nominatur. 353
 Collectæ cur per Dominum nostrum Iesus Christus & finiuntur, & multo plures sunt, quæ ad Patrem, quam quæ ad Filium referuntur. 352
 Columbaria habentes quomodo peccant, & ad restitutionem teneantur, & columbas capientes. f. p. 233
 Conlibaratus expedit ministris Ecclesiæ, & quando cepit. 586
 Communicare cum excommunicato licet in ordinem temporale, & in fauorem spiritualem, & ministrando victui, & vestigiis necessaria, vel ratione vitandi scandalum, vt vxor, & filij, & c. f. p. 39. 40. 1. 2. 3. & 4.
 Communicare cum Episcopo excommunicato, quando petierunt familiares eius, & subdiciunt Praelato excommunicato. f. p. 41
 Communicans potest fructum akeri applicare. f. p. 352
 Communicare cum excommunicato potest, ignorantes illum esse excommunicatum, & non habentes vnde necessaria emanant ab illo. f. p. 42
 Compensatio qui habet, & quando compensans peccat. f. p. 216. & 219. lege verbo re-compensatio.

Communicantes cum excommunicato in diuinis, & quando participant in crimine excommunicationis, peccant mortaliter, etiam quomodo excommunicatio est contra participantes, vel communicatur ex contemptu clauium, aliàs venialiter peccatur. f. p. 42. & 43
 Communicans cum excommunicato à Papa sciens, & spontè eadem excommunicatione ligatur. f. p. 43
 Communicandum cum excommunicato, quando non erit, sed potius mors subeunda. f. p. ibid. lege verbu excommunicatio.
 Commutare vota quis potest, & quomodo commutanda. f. p. 124. & 128
 Commutare nouitiorum vota potest eorum magister. f. p. ibid.
 Commutandi votu causa, & praxis. f. p. ibid.
 Cognatio spiritualis, & legalis. 617
 Concilium potest diuinam scripturam interpretari, & quando est supra Papam. f. p. 4. & 50.
 Concionator, quando in mortali existens, concionando peccat mortaliter. 27
 Concionator quomodo teneatur ad restitutionem. f. p. 173
 Concupiscentia cur non est sublata per baptisimum. 74
 Conditionibus de presenti, aut de futuro cum verbis de presenti, iam existentibus statim valet matrimonium. 540
 Conditio de futuro, in se necessaria, si apponatur verbo de presenti, statim est verum matrimonium. ibid.
 Conditione de presenti, vel de preterito per verbu de futuro apposita, verasponsalia sunt, similiter si dies sub conditione necessaria, vel contingenti apponatur. 541
 Conditio contingens de futuro verbo de presenti apposita, si impletur est nouus consensus necessario prestandus. ibid.
 Conditio habitatis, inter inhabiles posita, non facit sponsalia, vt adueniente dispensatione, aliquis illorum titulo sponsalitiij matrimonium contrahere teneatur, teneatur tamen ex lege iustitiae tunc vnus consanguineus, altero volente, matrimoniu contrahere. 541
 Conditio impossibilis verbis de presenti apposita non annullat matrimoniu. 542
 Conditio turpis est habenda pro non adiecta. 543
 Conlitiones, quæ pro non appostis habentur. f. p. ibid.
 Conditio hæc, co'traho tecu, si mecu prius concuberis, quid operetur. 544
 Conditio, si te virginem inuenero. ibid.
 Conditio contraria alicui bono matrimonio non annullat matrimonium. 543
 Conditio possidentis quando melior. 595
 Conductio. f. p. 272
 Conducens agrum, quando propter sterilitate à solutione pensionis liberatur. f. p. 405
 Conducere si quis nolit operarios, nisi ieiunium frangant, & c. 405
 Conducetes operarios quos probabiliter credunt non ieiunaturos non peccat. 406
 Conductores non debent inquirere necessitatem. ibid.
 Confessio sacramentalis est de iure diuino, & hæc non fait in lege nature, neque in lege scripta. 251. & 2
 Confessio aliqua non sacramentalis fuit in lege nature, & scripta. ibid.
 Confessio quomodo est necessaria ad salutem. 253
 Confessio auricularis, siue secreta fuit à Christo instituta, modus tamè hic non est de essentia confessionis. 254
 Confessio est sub præcepto obligante ad mortale, & est heret. cum hoc negare. 255
 Confessionem sacramentalem nullo iure tenentur infidelés facere. 256
 Confessio generalis, non est materia sacramenti poenitentiae. 260
 Confessionem per rotam vitam non potest aliquis omittere, & c. 261
 Confessio quando obligat sub mortali, & c. ibid.
 Confessionis tempus si non esset determinatum, quid esset faciendum. 263
 Confessionis annuæ præceptu obligat ad mortale, & potest quolibet tempore anni adimpleri. 264

INDEX.

Confessionis integritas. 265
 Confessionis materia esse possunt venialia peccata, & mortalia omnia sunt necessario confitenda, & quomodo ad numeru, & quomodo, & c. 265. 6. & 7.
 Confessione præcedere peccatorum recogitatio debet, & c. 266
 Confessio dimidiata. ibid.
 Confessionem dimidiatam propter timore facere, quomodo erit peccatu, & c. 178
 Confessionis effectus, & conditiones. 280. & 1
 Confessio quando reiteranda, & c. 281
 Confessio in formis quid, & quando reiteranda, & c. 283
 Confessio excommunicati quomodo reiteranda, si excommunicatione reuocatur. 285. f. p. 33
 Confessio, quando in ea poenitens metuit, an sit reiteranda, & c. 286
 Confessio quando reiteranda, ob defectu sufficientis confessoris, & c. 287
 Confessio quando reiteranda ob defectum poenitentiae iniunctæ non adimpletæ. 288
 Confessionis iteratio est verum sacramentum, & est vilis. ibid.
 Confessione fieri laico, deficientes sacramento, laudabile est, & tenebitur seruare secreti sigillum, & non poterit absolueri, & si tentauerit, non erit irregularis. 289. & 290.
 Confessio necessario debet fieri proprio sacerdoti, vel alieno petita, & obtenta à proprio licentia. 290
 Confessiones suorum subditoru tenentur proprii curati, quoties ipsi voluerint, audire. 294
 Confessiones secularium poterit religiosus audire, non institutus confessor à suo prelato, sola Episcopi autoritate, dum modo non sit suspensus, vel excommunicatus. 296
 Confessio erit valida si confessor habeat titulum, & impedimentum iurisdictionis illius communiter ignoretur. 298
 Confessionis causa prelati non potest inquirere, neque iudex iudicare. 304
 Confessionis sigillo, extra sacramentum, nihil recipi debet, & recipiens magis teneatur

volente, matrimoniu contrahere. 541
 Conditio impossibilis verbis de presenti apposita non annullat matrimoniu. 542
 Conditio turpis est habenda pro non adiecta. 543
 Conlitiones, quæ pro non appostis habentur. f. p. ibid.
 Conditio hæc, co'traho tecu, si mecu prius concuberis, quid operetur. 544
 Conditio, si te virginem inuenero. ibid.
 Conditio contraria alicui bono matrimonio non annullat matrimonium. 543
 Conditio possidentis quando melior. 595
 Conductio. f. p. 272
 Conducens agrum, quando propter sterilitate à solutione pensionis liberatur. f. p. 405
 Conducere si quis nolit operarios, nisi ieiunium frangant, & c. 405
 Conducetes operarios quos probabiliter credunt non ieiunaturos non peccat. 406
 Conductores non debent inquirere necessitatem. ibid.
 Confessio sacramentalis est de iure diuino, & hæc non fait in lege nature, neque in lege scripta. 251. & 2
 Confessio aliqua non sacramentalis fuit in lege nature, & scripta. ibid.
 Confessio quomodo est necessaria ad salutem. 253
 Confessio auricularis, siue secreta fuit à Christo instituta, modus tamè hic non est de essentia confessionis. 254
 Confessio est sub præcepto obligante ad mortale, & est heret. cum hoc negare. 255
 Confessionem sacramentalem nullo iure tenentur infidelés facere. 256
 Confessio generalis, non est materia sacramenti poenitentiae. 260
 Confessionem per rotam vitam non potest aliquis omittere, & c. 261
 Confessio quando obligat sub mortali, & c. ibid.
 Confessionis tempus si non esset determinatum, quid esset faciendum. 263
 Confessionis annuæ præceptu obligat ad mortale, & potest quolibet tempore anni adimpleri. 264

INDEX.

- tur ad hoc secretum, quàm ad aliud ser-
uandum. 306
- Confessionis sigillo, quæ præter peccata
dicuntur, quo modo tenenda. 305
- Confessariis maior ratio de proposito non
peccandi pœnitentis, quàm de numero
peccatorum est habenda. 286
- Confessarius quâdo tenetur illustrare pœ-
nitentem, ex ignorantia prætermitten-
tem aliquod peccatum, vel ex obliuio-
ne, &c. 271
- Confessarius, nō diligenter inquirens pec-
cata, & eorum circumstantias, mortaliter
peccat. 273
- Confessarius habens contrariam opinio-
nem opinioni pœnitentis, si probabilis,
fit, tenetur illum absoluer. 280
- Confessarius idoneus cuiuscunque status
quis sit, &c. 290
- Confessorem iure communi non possunt
cardinales sibi eligere. ibid.
- Confessorem sibi eligere possunt Archie-
piscopi, Episcopi, ceteriq; prælati ex-
epti, generales ordinum. Nota ibidem de
prouincialibus, abbatibus, guardianis,
prioribus, religiosis, canonicis, curatis,
scholasticis, Imperatore, Regibus, pere-
grinis, viatoribus, & vagabundis. 291.
2. & 3.
- Confessarius ab Episcopo approbatus quid
possit. 295
- Confessarius habentis bullam non potest
esse nisi approbatus ab Episcopo. 296
- Confessarius iure naturali diuino, & eccle-
siastico, ad sigillum confessionis tenetur.
298
- Confessarius quâdo peccatorem impeni-
tentem silere, & quando manifestare te-
netur. 299
- Confessarius potest reuelare crimen, dum
modo verbo, vel signo criminofum nō
indicit. ibid.
- Confessarius sacrilegium, & mortale pec-
catum committit confessionem, vel veni-
ialis peccati reuelando. 300
- Confessarius dicens, Ioannes confessus est
mihi sua peccata nō addēs mortalia, aut
venialia, non reuelat confessionē. ibid.
- Confessarius, si absoluerē diceret talē pœ-
nitentem non absolui, reuelaret confes-
sionem, nisi adderet, quia nondum con-
fessionem finiuit. ibid.
- Confessario quando non licet laudare pœ-
nitentem. ibid.
- Confessarius quando ex indeliberatione,
vel inaduerentia reuelat confessionē,
si inde nulla sequatur infamia, veniali-
ter tantum peccat. ibid.
- Confessarius in crimine participantem,
& pœnitentem tacere tenetur. ibid.
- Confessario, quâdo integrum est dicere in
generali, ego audiui peccata in confes-
sione, sine pœnitentis reuelatione. 301
- Confessario, quando licet ex facultate pœ-
nitentis reuelare peccatum, quod in cō-
fessione tantum audiuit. ibid.
- Confessarius potest proponere in iudicio,
quod in confessione, & extra nouit, ser-
uata tamen prudenti cautela. 301
- Confessario non licet vnam confessionem
in alia reuelare, quando aliter integra
confessio fieri non potest. ibid.
- Confessarius, quod in confessione nouit,
scit tantum, vt Deus, id est, Dēi minister.
ibidem.
- Confessarius quo pacto tenetur negare cri-
men se in confessione alicuius pœniten-
tis audiuisse. 303
- Confessarius nullo modo potest extra cō-
fessionem communicare cum pœniten-
te aliquod peccatū, nisi prius à pœniten-
te petita, & obtenta facultate. 304
- Confessarius quomodo pœnitentiam in-
iungere debet. s.p. 12
- Confessario an semper teneatur pœniten-
s obedire. s.p. 153
- Confessarius potest pœnitentem propter
aliquod peccatum in sola confessione
cognitum ab aliquo actu, tamq; indig-
num repellere, quando nulla negandi
suffragium causa assignatur. 305
- Confessario potest pœnitens negare se ni-
hil dixisse, id est, tanquam puro homini.
305

Con-

INDEX.

- Confessarius intollerabilem errorē in ab-
soluēdo committens, quid facturus. 305
- Cōfiteri tenetur puer, & puella, quampr-
imum sciunt discernere inter bonum, &
malum. 258
- Cōfiteri tenet' mur' per nut', & signa. ibi.
- Cōfiteri nemo tenetur per interpretem, &
si confessio fiat, erit sacramentalis. ibid.
- Cōfiteri nemo tenetur per inter nūcium
absenti, vel per epistolam, & talis cōfes-
sio non esset sacramentalis. 259
- Cōfiteri non tenetur præcepto ecclesiæ,
habens tantum venialia. ibid.
- Cōfiteri quomodo tenetur, qui tempore
mortis loqui non potest. 260
- Cōfiteri tenetur omnis vtriusq; sexus, cū
ad annos discretionis peruenerit. 261
- Confessus, qui non est in quadragesima, est
extra statū salutis, donec coniteatur, nō
tamē qui nō recepit Eucharistiā in pas-
chate, tenetur vsq; ad sequēs pascha re-
cipere. 264
- Cōfiteri peccata sua facilius possunt me-
retices, & ceteri, qui per longissimum
tempus in peccato perseuerarunt. 268
- Confitens quæ potest circa confessionem
timere. 278
- Confitens, quando sine peccato non potest
peccatum participantis detegere. 279
- Confessus sicte in quadragesima, quo pa-
tēo sit à præcepto ecclesiæ liber. 285
- Confessus habens censuram, vel excom-
municationem reseruatam, absolutus in ar-
ticulo mortis, vel propter aliquod impe-
dimentum, cessante illo, tenetur coram
superiore comparere. 277
- Cōfiteri in quo casu non tenetur mulier
aliqua. 294
- Cōfiteri concubinæ curati, quando lice-
bit eidem curato. ibid.
- Cōfiteri fratribus priuilegiatis, ab episco-
po approbatis, eodem anno non tene-
ntur proprio cōfiteri. 295
- Cōfiteri poterit pœnitens quâdo cuiusq;
sacerdoti excommunicato, &c. 296
- Confirmatio vnū est ex septē ecclesię sacra-
mentis à Christo institutū, & quâdo. 76
- Confirmationis materia, &c. 77
- Confirmationis forma. 78
- Confirmationis effectus. 79
- Confirmatio non est sub præcepto, pecca-
ret tamen, qui per contemptum illā præ-
mitteret. 80
- Confirmatio conuenientius pueris ante
vsum rationis confertur. 81
- Cōfirmationis minister ordinarius episco-
pus, sacerdos simplex solum ex cōmis-
sione Papæ. ibid.
- Confirmans bis, peccaret mortaliter, sed
non esset irregularis. 82
- Cōfirmationis parrinus lege ver. parrinus.
- Confirmationis ritus, & cæremoniæ. 84
- Coniux vnus an possit sine altero religio-
nem profiteri? 532
- Coniux qui de licetia alterius profess' est
religionē poterit ne, facta professione,
ab eo, qui manet in seculo, extrahi. ibid.
- Coniux extractus, soluto matrimonio per
mortem, tenebitur ad religionem reuer-
ti, & si defacto secundas nuptias contra-
hat, erunt nullæ. ibid.
- Coniux, qui sine licentia alterius fuit solē-
niter professus, & ab illo extractus à re-
ligione, illo mortuo, ad religionē tene-
bitur reuerti, & si de facto contrahat, du-
biū est valeant ne secundæ nuptiæ. 535
- Coniux pro motus ad sacros ordines, vel
ad episcopatum assumptus, si vxor est
sexagenaria, emisso voto cōtinentiæ, po-
terit in seculo manere, si autem fuerit
minor, tenebitur religionē intrare, aut
illum repetere. ibid.
- Coniugum conuersio ad religionem fieri
non potest, nisi petita licentia ab episco-
po, & obtenta. ibid.
- Coniux, propter adulterium, si fuerit inno-
cens, poterit inuita vxore, ad religionē
conuertri. ibid.
- Cōiux, sine legitima causa diutius absens,
est in statu damnationis. 558
- Coniugum neuter potest votum emittere
non reddendi debitum, si petatur. ibid.
- Cōiux, si sit vir, nō potest emittere votū
petēdi debitū, bene tamē femina. ibid.

cc Coniux,

INDEX.

Coniux, qui emisit votum non petendi de-
bitum, quando non obligatur voto. 559
Coniux, post matrimonium ratum, non te-
neat debitum reddere, si sit illi cordi in
gredi religionem. 559. & 560
Coniuges in solutione debiti suat aqua-
les. 561
Coniuge utroque viuente, non potest alter
ad secundas nuptias transire: & altero
coniuge mortuo, quanta certitudo re-
quiritur, ut ad secundas nuptias fiat tras-
itus, & quid faciendum, si primus vir vi-
uat, & quid, si est dubia, &c. 594. & 595
Coniux ad fidem conuersus, lege charita-
tis quando tenetur cum infideli habitare,
&c. 597. & 8.
Coniugum crimina, præter adulterium, in
tria genera diuiduntur. 603
Coniugum separatio quo ad thorum, quã-
do fieri potest, &c. 602
Consanguinitas quid. 605. lege verb. gra-
dus, & ver. linea.
Consecrationis effectus non sequitur con-
secrantis opinionem, sed intentionem. 92
Consecrans quando intendit consecrare
decem hostias, & postea reperta sunt
undecim, quid tenendum, &c. ibid.
Consecratio, ut fiat, necessaria est materia
presentia. 93
Consecrauit Christus in pane azymo. 94
Consecrantes Græci in pane fermentato
non peccant, peccarent tamen si iuxta ri-
tum suæ Ecclesiæ non conficerent. 95
Consecrare in fermentato tempore neces-
sitatis sacerdoti Latino non licet. ibid.
Consecrationis materia est solû vitis vinû,
nô autem accetû nec succus agrestis. 96
Consecrationis materia potest esse mustû,
& non vna matura musto nondum ex-
presso. ibid.
Consecratio potest fieri in lora, si ab omni-
bus, propter acrimoniam, vinû iudicetur. 97
Consecrans mortaliter peccat, si vino aquã
non miscet, licet, aquæ permixtio nõ sit
de necessitate sacramenti. 97
Consecrans modicissimã aquã apponere de-
bet, licet, fuerit ante apposita in vtre. 98

Consecrans, si vino consecrato aquã, vel a-
liû liquorẽ admisceat, quid agendû. ibi.
Cõsensu mutuo est de essentia matrimo-
nij. 527
Consensus matrimonialis necessario est a-
liquo signo exprimendus, & à quo expri-
mi debet. 528
Consiliû à præcepto quomodo differt. 598
Consilia euangelica quando prætermittẽ-
da sunt, propter præcepta seruanda. 220
Consiliarij regum, &c. quando tenentur ad
restitutionem. s. p. 137
Consuetudo quid, quomodo obligat, & à
lege distat. 392
Consuetudo non minorẽ vim habet, quã
ius. 386
Consuetudo secularium non obligat cleri-
cos, &c. 387
Consuetudo, optima legû interpres potest
nouam obligationem inducere, & prior-
em obligationem legis tollere, &c. 392
Cõsuetudo, ut nouam obligationẽ inducat
debet esse rationalis, at verò ut obli-
gationẽ tollat, satis est, quod sit per tan-
tû tẽpus induta, & obseruata, &c. ibid.
Consuetudo sæpissimè ab obseruantia ie-
iunij excusat, &c. 392
Consuetudo excusat lægiore collationes
facientes, & Mediolanenses nõ ieiunãtes
primis quatuor diebus quadragesimæ, & nõ
ieiunantes in diebus rogationû, & nõ sol-
uẽtes decimas quorundam in rerû, & an-
te horã vespertinam comedẽtes, & quos-
dãdã religiofos ante meridiẽ tẽpore esti-
no comedentes, & Britones in quadrage-
sima huiusmodi vites, & comedentes carnes
in aliquibus locis in die sabbathi. 393
Cõsuetudo potest dare iurisdictionẽ. 143
Consulatio quarum rerum sit. s. p. 378
Cõsuetudo quãdo tenet ad restitutionẽ. s. p. 169
Consulentes malum. s. p. 172
Contractus ciuili qui fuit nullus, ob defe-
ctû libertatis, adueniente libero vsu rei
permutat; verus efficitur. 549
Contractui secundum essentiam competit
consensus circa essentialia, & non circa
accidentalialia. 551
Con-

INDEX.

Contractus in conscientia validus. s. p. 138
Contractus errore equalis, vel melioris cõ-
ditionis non vitatur. 582
Contractus contra ius naturæ est ipso iure
nullus. 608
Contractus mutui, ut differt à vẽditione.
s. p. 249
Contractus quid. s. p. 277
Contemptus duplex. 217
Contritio quid. 235
Contritionis tempore quid habendum, ut
quis iustificetur. 206
Cõtritio nõ est habẽda d peccatis dimissis,
quoties memoriã occurrũt practicẽ. 211
Contritionis virtute quanta poena remitta-
tur. 214
Cõtritus quale ppositũ debet habere. 237
Contritionis qualis debet esse dolor, & de
quibus, lege verbo dolor.
Contritio intensior quando vitiosa. 243
Contritio est necessaria ad salutem, & sub
præcepto. 246
Contritio quãdo statim post peccatum cõ-
missum habenda. 246. & 247
Contritio non est sub præcepto diebus fe-
stis habenda. 248
Cõtritio, cõfessione existẽte sub præcepto,
& deficiente sacerdote, est necessariõ ha-
benda, & quando est sub præcepto. ibid.
Cõtritio de alienis peccatis nõ est sub præ-
cepto; tenemur tamẽ nõ cõplacere. 250
Contritus quomodo ratione sacramenti re-
cipit peccatorũ remissionem, & gratiæ
augmentum. s. p. 10
Cõtritio quomodo est remissionis pecca-
torum causa. 250
Conuersionis panis formalis terminus est
Christi corpus, quatenus ex materia, &
forma corporeitatis componitur. 145
Conuersione facta, nihil substantiæ panis,
vel vini remanet. 164
Conuersio fit in instanti. ibid.
Cõuersio quib⁹ verbis explicari debet. ibi.
Conuerti quælibet creatura in quamlibet
potest. 165
Corpus Christi quãdo definit esse sub spe-
ciebus. 115

Corpus Christi verum à bruto deuoratur,
quando comedit sacramentum. ibid.
Corpus Christi necessariõ easdem proprie-
tates absolutas habet in sacramento,
quas extra sacramentum. 147
Corpus Christi sub modo sacramentali dũ
taxat, ante incarnationem fuisse possi-
bile fuit, &c. 148
Corpus Christi posse desinere esse, vel sim-
pliciter, vel secundum quid. ibid.
Corpus Christi in altari quantitatem ha-
bet, &c. 150
Corp⁹ Christi nõ est in hostia circũscripti-
uè, neq; diffinituè, sed presentialiter, &
modo supernaturali, id est, sacramentali. 151
Corpus Christi per accidens localiter à sa-
cerdote, mouente species consecratas,
mouetur. 154
Corpus Christi neque per se, neq; per acci-
dens, alteratione facta circa species cõ-
secratas, alterari potest. 156
Corpus Christi, quatenus est in Eucharis-
tia, Deus per suam omnipotentiam posset
calefacere. ibid.
Corpus Christi existentis in Eucharistia nõ
potest intellectu viatoris noticiã intui-
tiuam habere, licet intellectus separatus
beati possit illud videre. 157
Corpus Christi in Eucharistia nõ potest ab
oculo eiusdem Christi videri. 161
Corpus Christi, ratione conuersionis panis
in ipsum, incipit esse in altari. 163
Corpus Christi neq; per se, neque per acci-
dens ad fractionem specierum frangi-
tur. 173
Corpus idem numero per Dei omnipotentiam
potest in pluribus locis circũscri-
ptiuè existere. 151
Corpora beatorum quomodo erunt incor-
ruptibilia. s. p. 392
Corpora Christi, & sanctissimæ Virginis
sunt modo tantum in celo. s. p. 349
Correptionis præceptum obligat ad mor-
tale, &c. s. p. 63
Correptionis præceptũ quãdo magis obli-
gat, quãdã elemosinæ præceptũ. s. p. 64
Correptio non obligat, nisi tribus concur-
renti-

INDEX.

rentibus circumstantiis, & sub periculo mortis, &c. f. p. 64
 Correctionis præcepto quomodo prælati obligatur. f. p. ibid.
 Corripere quomodo oēs tenentur. f. p. ibi.
 Corripiendi modus. f. p. ibid.
 Correctionis faciendæ causa, neque prælati, neque alij tenentur secretos peccatores inquirere. f. p. 67
 Correctionem prælati negligens, grauius peccat, quàm qui subditi correctionem contemnit. f. p. ibid.
 Correctio quādo est sub præcepto. f. p. 213
 Correctionis ordo, & quando erit mortale non seruare illum. f. p. 67. lege ver. denunciatio, & ver. admonitio, & ver. testis.
 Creationis causa principalis nō potest esse creatura, neque instrumentalis. 12
 Crimen an manifestare teneatur, qui illud iuramento celare promissit. f. p. 78
 Criminosus quādo erit denunciandus. f. p. 77
 Criminis socius quis. f. p. 171. lege ver. denunciatio, ver. prælati, ver. inquisitio.
 Custos quando tenentur ad restitutionem. f. p. 232

D.

Damnatis nō proficiunt orationes f. p. 30
 Damnatorū miseria, & ignis, quo torquentur, &c. f. p. 398
 Damnati qua pœna cruciabuntur. f. p. 400
 Damnati quas operationes voluntatis, & intellectus habebunt. f. p. 401
 Damnati quomodo videbūt gloriā beatorum, & eorum pœna quomodo augetur. f. p. 402
 Damnati beatitudinis appetitum habent. f. p. 377
 Damnificatio iniusta. f. p. 365
 Damnificans causa, quæ sit. f. p. 167
 Damnum inferens quacunque ex culpa, restitueret, an teneatur? &c. f. p. 206
 Damnum emergens. f. p. 254
 Damnum an liceat totum petere. f. p. 256
 Damnum quādo nō est restituendū. f. p. 208
 Debitum matrimoniale quando nō licet petere in dubio. f. p. 29. & f. p. 114
 Debitum matrimoniale neuter coniugū pe-

tere potest, si vterque emisit votum simplex continentia, si alter tātum, poterit qui facultatē dedit debitū exigere. 531
 Debitū soluendo, vel petendo, quando meretur coniuges. & quādo venialiter peccat, & quādo abusus erit mortalis. 554. 555
 Debitū coniuges sub pœna peccati mortalis reddere debent, & quando à peccato excusantur. 556. & 557
 Debitum coniugis sanus leproso non tenetur reddere, neq; infirmo. quando infirmitatis augmentum timeatur. 556
 Debitum petere, & reddere tempore menstrui mortale. 557
 Debitū non reddens, propter peregrinationē leui causa susceptā, non excusatur à peccato. 558. ver. coniugatus.
 Debitū quibus diebus nō licet petere. 559
 Debitū ante Ecclesiæ benedictionem petere venialis culpa est. 560
 Debitum in loco sacro petere, quādo non erit culpa. ibid.
 Debitum petere non potest coniugatus, qui antea votum religionis emisit. f. p. 95
 Debitum petere licebit ne coniugato, quādo est communicaturus. 559
 Debitum, qui emisit votum, an possit petere, lege verbo votum.
 Debitum, quando ratione affinitatis, peti non potest. 613
 Debitū vir quādo ratione cognationis spiritalis non potest petere. 618
 Debiti ciuili solutio, consentiente creditore, potest differri. 556
 Debitū ciuile quando nō est reddendum. 557
 Debitum proponens suo tempore non soluere, toties peccat, quoties proponit, licet, postea soluat. 96
 Debiti ciuili solutionem quādo nō licet, vel antepone, vel postponere. 327. 369
 Debiti remissio quando non valebit. f. p. 176. & 177.
 Debitor bonæ, & malæ fidei, quomodo tenetur creditori absenti restituere, &c. f. p. 145. 6. & 7
 Debitor, quando erit à restitutione liber, si res missa percat: &c. & quando si illi debitum

INDEX.

debitum donetur. f. p. 147. & 176
 Debitor existens in mora, tenetur etiam damnum restituere. f. p. 255. & 257
 Decimas quarundam rerum non soluentes, consuetudine excusantur. 139
 Defunctis suffragia profunt, & negligentia hæredis, quando illis nocet. f. p. 29. ver. suffragia.
 Defuncti detineantur ne in purgatorio propter negligentiam hæredum. f. p. 353
 Defunctis an profint legata ante executionem. f. p. 354
 Delicta castiganda. f. p. 257
 Denuntiatio quādo fieri debet, &c. f. p. 68
 Denunciatio criminosa, quando sine irregularitate sit. f. p. 68. 69. & 70
 Denuntiatione facta, quando poterit Prælati publicè delinquentem punire, &c. f. p. 70
 Denuntiationis finis. f. p. 71
 Denunciandus, quando erit criminofus, & quando non, etiam censura interponatur, &c. f. p. 75
 Depositarius nō potest res obnoxā restitutioni admittere, neque omni deposito vti. f. p. 328.
 Deuotio quid. 334
 Deuotionem habere quid sit. ibid.
 Deuotio remissa sufficit, modo sit efficax ad agendum. 344
 Deuotio quomodo obligat. ibidem.
 Deuotio non est nec sariō habenda tempore, quo missa pro aliquo offertur, sed quando petit, vt celebretur.
 Deo dicata quando ad humanos vsus possunt transferri. 594
 Deus quomodo diligendus. 344
 Deus non mutatur. 354
 Deus quomodo dicitur mutare sententiam. ibid.
 Deus dupliciter determinat aliquid. 353
 Dei voluntas duplex. ibidem.
 Deū videre quomodo possit homo, & an indigeat lumine supernaturali. f. p. 379. 380. & 381.
 Deū an possit homo cōprehendere. f. p. 382
 Deus est, speculū voluntarium. f. p. 385

Deus minus, quàm efficere possumus, à nobis postulat. 267
 Diaconus in mortali administrans nō peccat mortaliter. 27. & 248
 Diaconus quando potest aliis eucharistiā ministrare. 179
 Diebus festis non tenemur sub præcepto habere contritionem. ver. contritio.
 Dies quomodo computandus. 440
 Dies festum non seruare, quando erit licitum, &c. 408
 Dilectione Dei super omnia quādo remittuntur peccata. 208. & 212
 Diligere Deum magis tenetur, qui plura & maiora beneficia recepit. 232
 Diligere proximum. 456
 Dispensare Papa in quibus potest. 261
 Dispensare potest Episcopus, vt illegitimè nati ad minores ordines promoueantur. 511
 Dispensare quando potest Papa in irregularitate. 517
 Dispensare quando potest Episcopus in suspensione. 516
 Dispensare an possit Papa in matrimonio rato. 538
 Dispensare potest Papa in bigamia, vt bigam⁹ ad sacros ordines promoueatur. 539
 Dispensare potest Episcopus cū bigamo, vt ad minores ordines promoueatur. ibid.
 Dispensare quando potest Papa in voto solenni, &c. 593
 Dispensare in voto simplici continentia, quando potest Episcopus. ibidem.
 Dispensare quando potest Papa in matrimonio. 607. & 610
 Dispensare in quibus gradibus affinitatis potest Papa. 610
 Dispensare in voto quomodo potest Papa 108. 120. 121. & 394.
 Dispensare potest Papa in lege ieiunij, & quomodo. 394
 Dispensare non possunt prælati in inferiores simpliciter in lege ieiunij, sed eam interpretari. 395
 Dispensare an possint prælati cum suis subditis & parrochi in ieiunio, vt Episcopi. 395. & quomodo se debent habere. 396

INDEX.

Dispensandū non est cum illis, qui die quo ieiunant, se dicunt procliuiores ad libidinem, neq; cum illis, qui magnam difficultatem in ieiunando sentiunt. 397
 Dispensare Episcopus in ieiunio ex voto quomodo potest. *ibid.*
 Dispensatus in die ieiunij vt pluries comedat, non videtur dispensatus, vt carnes, & oua, & lacticia manducet, & qui vt ante horam comedat non est liber à ieiunio. 427
 Dispensare non potest prælatus in communicatione cum excommunicato, nisi in casibus à iu. e. permissis. f. p. 32
 Dispensare non potest inferior in ius superioris. f. p. 33
 Dispensat Papa in diachonatu, & subdiaconatu, & in professione. f. p. 107
 Dispensatus legitime semel vtrum teneatur ad religionem redire? f. p. 121
 Dispensare potest Episcopus, vt qui vouit strictiorem religionem, laxiorem ingre diatur. f. p. 123, & 127
 Dispensandam quando erit cum aliquo. f. p. 123
 Dispensatu: in bulla quo modo circa ieiunium. 394
 Dispensandi, siue commutandi sufficiens causa. f. p. 122, 123, & 129
 Dispensandi in ieiunio sufficiens causa. f. p. 124. & quid attendendum. 402
 Dispensare in votis quis potest. f. p. 126
 Dispensare in voto temporali castitatis potest Episcopus. f. p. 126. lege ver. Papa, & ver. Episcopus.
 Dispensare in voto pœnali peregrinationis in terrâ sanctam, vel religionis, &c. vt potest Episcopus, &c. f. p. 127
 Dispensat in votis scholasticorū quis. f. p. 128
 Dispensandi praxis. f. p. *ibid.*
 Dispensat Papa, & Episcopus? f. p. 202. & 206
 Dispensatio quid. f. p. 120
 Dispensatio in voto. f. p. 96. & 100
 Dispensatio, aut commutatio in voto fieri potest. f. p. 120
 Dispensatio in iure diuino. f. p. 121
 Dispensatio, & commutatio potestatis, & legitima causam requirunt. f. p. 121. & 122.
 Dispensationem, aut commutationem, qui vouit non petere, &c. f. p. 125
 Dispensatio, vt sit honesta in legibus humanis, solum rationabilis causa exigatur, non autem vt simpliciter sit valida. 394
 Dispensatione vtctes quid cauere debet. 395
 Dispensatio proprie est eiusdem potestatis, cuius est leges condere. *ibid.*
 Dispensatio in iuramento vt in voto. 307
 Dispensatione non interueniente quando poterit ieiunium dimitti. 144
 Diuortium. 573. lege ver. vir.
 Diuisio dominiorum iure gentium facta, qua conditione. 113. 131. & 133
 Diuites quomodo diuitias retinere, & seruare possunt, &c. 462
 Diuitias relinquere propter Christum, an sit licitum. 483
 Dolor de peccatis quomodo habendus. 208. & 212.
 Dolor non est habendus de peccato originali. 238
 Dolor habendus est de peccatis mortalibus. *ibid.*
 Dolor nec de peccatis alienis, nec de futuris est habendus. 239
 Dolor de singulis peccatis quando est necessarius habendus, & non sufficit generalis. 240
 Dolor de peccatis quomodo debet esse maximus, &c. 241
 Doloris extētio, per aliquam temporis moram quando consideratur. 244
 Dæmones expelluntur exorcismo. 75
 Dominium quid. f. p. 130
 Dominiorum diuisio, quæ non fuit iure naturali, & diuino, in statu innocentie, per legem humanam facta est. 314. & 452. & f. p. 130
 Dominium ab vsu distinguitur. f. p. 131
 Dominium omnium rerum iure naturæ titulo creationis Deus habet, & ab ipso dimanat. f. p. 133
 Dominium sola creatura rationalis habere potest. f. p. *ibid.*
 Dominium, qui non sunt perpetuo amittentes habere possunt. f. p. 132
 Dominium angelus suarum tantum actio num habet. f. p. 133
 Dominium dæmones supra damnatos non habent. f. p. *ibid.*
 Dominium quibus modis transferri potest. f. p. 135. 138. & 181
 Dominium non acquirit usurarius, neque iudex accipiens pecuniam pro sententia ferenda. f. p. 135
 Dominium quando per contractum minus solennem transferatur, &c. f. p. 138
 Dominij translatio quando non prohibetur lege. f. p. *ibid.*
 Dominium cur transferatur in meretricia, & non in usura. 475
 Dominus quarum rerum homo esse dicitur. f. p. 134
 Domini temporales quando tenentur ad restitutionem, &c. f. p. 173
 Domini temporales quando sunt in causa damni illati à seruo, & ad restitutionem tenentur. f. p. *ibid.*
 Donatio quid, & quotuplex. f. p. 275
 Donatio an possit esse omnium bonorū? f. p. 276
 Donationis radix, & quis donare possit, & quando non valet donatio, & quis donare non potest. f. p. 135. 276. & 277
 Donatio facta per metū an valet. f. p. 276
 Donatio facta solo interiori voluntatis actu. f. p. 277
 Donatio conditionalis, quando valet, conditione non existente. f. p. *ibid.*
 Donatio facta meretrici ab amante an valet. f. p. *ibid.*
 Donatio casualis, vel modalis, causa, vel modo non subsequuto, &c. f. p. 278
 Donatio facta in testamento quando non valet. f. p. 278. & 279
 Donatio ob turpem causam. f. p. 286
 Donatio propter re, quæ aliquis ex charitate, & iustitia facere tenetur, &c. f. p. 279
 Dona accipere qui possunt, & quando accipiens dona ad restitutionem tenentur. f. p. 279. & 280
 Dns quomodo negotiationi exponenda.

INDEX.

f. p. 308. lege verbo exigere.
 Dotes animæ, & corporis beati, &c. f. p. 391
 Duana quid. f. p. 226
 Dubius quis esse dicatur. f. p. 286
 Dubius quomodo debet securam partem eligere. 429

E.

Ecclēsia matrimonij sine cōsensu infligere non potest, licet possit, vt cōsensum præstent compellere. 528
 Ecclesia semper habuit potestatem aliquam spirituales. f. p. 1
 Ecclesiæ perfectio est, vt in ea sint diuersa officia. f. p. *ibid.*
 Ecclesia potest instituere sacramentalia. f. p. 3
 Ecclesiæ thesaurus. f. p. 19
 Ecclesia habet auctoritatem excommunicandi. f. p. 31
 Ecclesia potest signum instituere cuius virtute ex opere operato dæmones expellantur. 75
 Ecclesia non iudicat de occultis, &c. f. p. 81
 Electio quando infirmenda. f. p. 141
 Electores quando tenentur ad restitutionem. f. p. 169
 Eligens indignum, vel minus dignum ad quid tenetur. f. p. 205
 Electio de duobus melioris boni est faciēda. 90
 Electio excommunicati est nulla, &c. f. p. 45
 Eleemosyna quando sub pœna mortalis peccati petenda. 326
 Eleemosyna quid & quotuplex. 443. 444. 453. & 463.
 Eleemosyna proprie non est, quod sacerdotibus pro celebratione missæ, & aliis officijs exhibetur. *ibid.*
 Eleemosyna, vel est spiritualis, vel corporalis, & vtraq; in alias septem diuiditur. 444
 Eleemosyna actus virtus misericordie est, & multarū aliarum virtutum actus esse potest. 445
 Eleemosyna corporalis, licet simpliciter sit spirituali inferior, est tamen aliquando antepōnenda. 446. & 447

cc 4 Elc-

INDEX.

Eleemosynarum multarum utilitates. ibid.
Eleemosyna est maximae efficacitae ad comparandum augmentum gratiae, & gloriae. 448
Eleemosynarum circumstantiarum. ibid.
Eleemosyna quomodo abundanter facienda, &c. 449. & 450
Eleemosynarum finis. 450
Eleemosyna parua cum magna charitate, an sit magis meritoria, &c. ibid.
Eleemosynarum merito monachi, moniales & pauperes non priuantur. 451
Eleemosyna est efficax ad satisfaciendum pro peccatis. 452
Eleemosyna existenti in extrema necessitate tributa, est etiam tribuenda illam satisfactoria. 452
Eleemosyna corporalis quomodo habet effectum spirituale, &c. 453
Eleemosynarum virtute quomodo peccata remittuntur, & extinguuntur, &c. 453. 454. 455
Eleemosyna est sub praecipio legis naturae, diuinae & humanae & quando obligat sub poena mortalis peccati. 456. f. p. 98
Eleemosynarum dantis tria bona. 454
Eleemosyna sub reatu mortalis peccati est de superfluis naturae, & status pauperibus in extrema necessitate existentibus tribuenda, &c. 457
Eleemosynarum eroganda causa, qui tenentur pauperes inquirere. 457. f. p. 67
Eleemosyna si duo sint in extrema necessitate constituti quomodo tribuenda. 458
Eleemosynam existenti in extrema necessitate tenentur habentes tantum necessaria status, & naturae erogare. ibid.
Eleemosynarum faciendae causa nemo tenetur totum patrimoniū expendere, &c. 459
Eleemosynam non tribuendae extreme indigentibus quando tenentur restituere dāna, &c. 460
Eleemosyna, etiamsi homo abundet, an sit de necessitate salutis danda pauperi non laboranti extrema necessitate, &c. 460
Eleemosynam ex praecipio daturus, quando satisfaciens, accommodando, siue mutando, &c. 462
Eleemosynam quis tenetur facere. 463
Eleemosynarum praecipio magis ligatur Episcopi, quam ceteri, &c. ibid.
Eleemosynam abbates de bonis communibus dare possunt. 465
Eleemosynam capitulum de bonis communibus quomodo dare potest. ibid.
Eleemosyna: ut recte possit fieri, quae desideratur. 61. 466. 470. & 471
Eleemosynam quomodo religiosi possunt facere. 466. & mulier habes virum, &c. 467. & filij familiae, &c. 469. & serui, famuli, ancillae. 470
Eleemosynam facere non possunt mēte capti, minores, & haeretici a die commissi criminis, nisi in casu extremae necessitatis. 471
Eleemosyna de pecunia deposita quando poterit fieri. ibid.
Eleemosyna de quibus est faciendae. ibid.
Eleemosyna non est faciendae de re aliena ab eo, qui habet sufficientia bona, &c. 471. & 472.
Eleemosyna quomodo de rebus illicitè acquisitis fieri possit, &c. 470. 1. 2. & 3.
Eleemosyna meretricis. ver. meretrix. 475
Eleemosyna quo ordine faciendae, &c. 475
Eleemosyna quibus est largiendae. 476
Eleemosyna in extrema necessitate existentibus siue boni, siue mali sint, est tribuenda. ibidem.
Eleemosynarum distributor, si pauper sit, potest sibi ipsi, ut aliis eleemosynam facere. ibi.
Eleemosyna quando malis pauperibus est danda, &c. 477
Eleemosynarum dandae causa non est vita pauperis exploranda. 478
Eleemosyna prius bonis, quam malis est danda. 479
Eleemosyna prius patri, quam filio danda, & si aequale necessitate pater malis cuiunque bono est preferendus. ibid.
Eleemosyna, ut sit magis satisfactoria bonis est danda. ibid.
Eleemosyna, an sit danda pauperibus, qui possunt suo labore victum quaerere. 481
legge verb. laborare.
Eleemosynas plures acquirentes, quam sibi opus est, peccant. 489
Eleec-

INDEX.

Eleemosynis abutentes religiosi mali, quomodo peccant, & ad restitutionem tenentur. 489. & 490
Eleemosynam acquirentes ficta paupertate, vel consanguinitate, quando peccant & ad restitutionem tenentur. 491. & f. p. 29. & 279.
Eleemosyna erogata à peccatore quid valeat. f. p. 23
Eleemosyna per peccatorem à iusto oblata. f. p. 31. 364. 23. 30. & 354.
Eleemosynarum praecipium quando magis obligat, quam correptionis praecipium. 64
Eleemosyna erogata à peccatore pro anima existente in purgatorio quando est satisfactoria. f. p. 30
Emphytheosis quid. f. p. 318
Emphiteota quis. f. p. 383
Emerere vilius anticipata solutione merces, vel debita, siue obligationes, & bona temporalis, quando licet. f. p. 265 & 256
Empio palmarum. f. p. ibid.
Emens moxtras. f. p. 267
Emerere in publica auctione rem vilius pecunia anticipata quando licet. f. p. 268
Emptor non tradito pretio, an faciat fructus rei emptoribus suos. f. p. 269. & 270
Emptio cum pacto retrouendendi. f. p. 270
Emi possunt res vilius voce praecoris, vel in publica auctione, non tamen circa dimidium iusti pretij. f. p. 322
Emens circa dimidium iusti pretij ad quid tenetur. f. p. 324
Episcopi possunt suorum subditorum sacerdotes confessores instituere. 295
Episcopatus ordo, verb. ordo.
Episcopi dispensare possunt cum bigamo, ut ad minores ordines promoueat. 339
Episcopus quando in voto simplici continentiae dispensare potest. 593
Episcopi quomodo ad eleemosynam, & ad vitia extirpanda tenentur, &c. 463
Episcopi & clerici quomodo possunt eleemosynam facere. 450. & 463
Episcoporum famali quando simoniaci. f. p. 193
Error in persona matrimonij contractum impedit. 550
Error circa conditionem matrimonij contractum impedit. 551
Error in bonis fortunae, & in qualitatibus conjugum matrimonium haud impedit. ibid.
Essentia diuina quomodo ab intellectu creato videatur, & illi inheret, & vniatur. f. p. 379. & 380
Ethnici non sunt admittendi, ut sacris inter sint. f. p. 31
Euangelij sufficiens promulgatio, &c. 52
Eucharistia est nouae legis sacramentum. 85
Eucharistiae sacramentum est sola hostia consecrata. ibid.
Eucharistiae sacramentum non supponit ex aequo pro speciebus, & Christi corpore, sed propriissime pro speciebus. 86
Eucharistiae sacramentum conuenientissime fuit in cena constitutum, & pluribus figuris significatum. 87
Eucharistia vnum est sacramentum unitate integritatis, & aggregationis. ibid.
Eucharistiae materia necessaria est solus panis triticeus, cuiuscumque speciei sit. 88
Eucharistiae materia non potest esse massa eruda. 89
Eucharistiae sacramentum conficeretur, si solus panis, deficiente vino, consecraretur, peccaret tamen mortaliter sacerdos. 90
Eucharistiae materiae quantitas, quantumuis magna, potest defacto à sacerdote consecrari. ibid.
Eucharistiae materiae quantitas non potest ab ecclesia determinari. 91
Eucharistiae materiam immensam sacerdos consecrans, quae in custodia seruari non possit mortaliter peccaret. ibid.
Eucharistiae materia quantumcunque minima potest consecrari. ibid. ver. consecratio.
Eucharistiae forma, lege in verbo forma.
Eucharistiae susceptio actus, siue realiter, non est de necessitate salutis. 112
Eucharistia quando Christus usus fuit. 113
Eucharistia si reseruata fuisset tempore passionis, &c. 114
ee 5 Eucharistiae

INDEX.

Eucharistia quam instituta est affuit lu-
das, &c. 113
Eucharistia quandiu corpus Christi conti-
neatur. lege verb. corpus Christi.
Eucharistiam sumit sacramentaliter tan-
tum, existens in mortali, & peccat mor-
taliter, &c. 114. & 141
Eucharistiae est praemittenda confessio. 116
Eucharistiam non praemissa confessione,
quando licebit sacerdoti conficere, vel
seculari illam sumere, &c. 117. & 121
Eucharistiam in peccato sumere, qua gra-
ue peccatum sit. 121
Eucharistia quando est peccatori petenti
deneganda, &c. 124. 125. & 126
Eucharistia, ut crimen miraculose derega-
tur, non est ministranda. 124
Eucharistiae receptio quado nocturna pol-
lutione impeditur. 125
Eucharistiam recipiens coniugatus die quo
debitum soluit, causa procreandi liberos
non peccat. 126
Eucharistiam, soluto naturae ieiunio, su-
mere quando erit licitum. ibid.
lege verb. sacerdos, & ieiunium.
Eucharistia suscepta, quo tempore licebit
prandere. 130
Eucharistia non vtenibus ratione quando
tribuenda. ibid.
Eucharistia, si paruulo ministraretur, gra-
tiam reciperet, & qua aetate est illis mi-
nistranda sub praeepto. 131. & 258
Eucharistiam quotidie recipere quando li-
cebit, & quis magis laudandus, qui fre-
quenter, an qui ob reuerentiam aliquot
diebus abstinet. 132. & 133
Eucharistia quando est sub praeepto sume-
nda, & quale praeeptum est. 133. & 134
Eucharistia quomodo sit de necessitate sa-
lutis. 135
Eucharistia tempore mortis est sub praee-
pto diuino. ibid.
Eucharistia de iure est suspendendis tribue-
nda. ibid.
Eucharistia laicis non est sub utraque spe-
cie tribuenda, nec ob id maiori gratia
priuantur. 134. & 137

Eucharistia confert gratiam, & primam gra-
tiam per accidens, & confert gratiam re-
pore, qua recipitur, & non requiritur a-
ctualis deuotio tempore quo recipitur,
vt gratia conferatur. 137. & 138
Eucharistiam solum adorans timore vomit-
us, non recipit gratiam sacramenta-
lem. 139
Eucharistiae effectus est etiam gloriae con-
secutio. ibid.
Eucharistia quando peccatum mortale rem-
ittat, & venialia, & detur ne accessus
medius ad illam. 140. 141. & 142
Eucharistia sacramento quomodo poena
in purgatorio laenda remittatur. 142
Eucharistia bifaria prodest, vt sacrificium,
& vt sacramentum. 143
Eucharistia, verè & realiter corpus Chri-
sti sub speciebus panis, & sanguinis sub
speciebus vini continet. 143. lege ver.
corpus Christi, & ver. existentia, & ver.
Christus, & ver. consecratio.
Eucharistiae qualitates, & quantitas quo-
modo ab ageti naturali, naturaliter pos-
sunt corrumpi. 171. & 172
Eucharistiae minister, ver. sacerdos, & ver.
minister.
Eucharistiae sacramentum populo ministra-
re quo modo & quado possunt religiosi,
& alij sacerdotes, similiter & sacramen-
tum matrimonij, & extreme unctionis.
180.
Eucharistiae ministratio in nullo euentu
potest laico committi. ibid.
Eucharistiam non recipiens in paschate, non
tenetur vsque ad sequens pascha reci-
pere. 265
Excommunicatio quando redit. 277
Excommunicatio salutaria, & medicinalis
poena est. f. p. 31
Excommunicatio à iure diuino, & modus
autem à iure ecclesiastico est. f. p. 32
Excommunicatio canonis effectus. f. p. 31. 32.
& 36.
Excommunicatio non incurritur, nisi ex-
communicatus mortaliter peccauerit. f. p. 33.

Excom-

INDEX.

Excommunicatio non incurritur in qua-
tuor casibus, nec subditus tenetur obe-
dire, & quando non ligatur. f. p. 33. 76. 197
Excommunicationis vinculo non ligatur,
qui ignorantia inuincibili iuris, aut fa-
cti laborat, &c. f. p. 34
Excommunicatio non potest ferri pro ino-
bedientia praeterita, vel pro peccato
praeterito, sed pro futuro. f. p. 35
Excommunicatio maior priuat excommu-
nicatum suffragiis, quae nomine totius
Ecclesiae offeruntur, non tamen oratio-
ne priuata, & pro illo poterit in mem-
to Missae orare nomine proprio sacer-
dos. si non intendat pro illo offerre sacri-
ficium. f. p. 38
Excommunicatio iniusta quando priuat, à
suffragiorum communione, & quando non
obligat, &c. f. p. 45. & 46.
Excommunicationis minoris effectus. f. p.
47
Excommunicatio absolute, & latae senten-
tiae. f. p. 162
Excommunicationes papales. f. p. 52
Excommunicatio contracta propter cano-
nem. Si quis fraudente. ver. canon.
Excommunicatione non incurrit, qui qua-
do excommunicatio fertur, contuma-
ciam deposuit. f. p. 36
Excommunicatio contra participantes quo-
modo imponenda. f. p. 42. & 46
Excommunicatio episcopi, non ligat reli-
giosos. f. p. 46
Excommunicatio, quando est dubium, an
sit iniusta, valet. f. p. 47
Excommunicatio lata in concilio prouin-
ciali ligat Episcopos, ibi congregatos,
non autem metropolitanum. f. p. 50
Excommunicatum generaliter, quando te-
netur vitare. f. p. 51
Excommunicatum non est participes suffra-
giorum, donec absolatur. 274. f. p. 39
Excommunicatus excommunicatione Pa-
pae reseruat, absolutus propter aliquod
impedimentum, sublato impedimento,
tenetur absolutionem petere. 277
Excommunicatus quando confessionem
reiterare tenetur. 285
Excommunicatus in articulo mortis, potest
absolui, &c. 296. & 297
Excommunicatus quando poterit in loco
sacro sepelli, & sepultus absolui. 298
Excommunicatus manet, qui tempore ex-
communicationis potuit restituere, &
noluit, & si postea restituere non possit.
f. p. 33
Excommunicatus quando nullum recipit
sacramentum. f. p. 37
Excommunicatus à participatione actiua
sacramentorum excluditur. f. p. 37
lege ver. minister, & ver. confessarius.
Excommunicatus peccat mortaliter cum
aliis communicando. f. p. 37. 39. & 44
Excommunicato communicare. quando
erit mortale, & quando non, &c. f. p.
39. 40. & 41.
Excommunicatus in quinque casibus vitan-
dus. f. p. 39
Excommunicato nolente exire ab ecclesia
si non est facta consecratio, Missa est re-
linquenda, facta autem consecratione
finienda. f. p. 40
Excommunicato, existente Prelato, quan-
do licebit subditis cum illo communi-
care, lege ver. communicare.
Excommunicare qui possint, &c. f. p. 48
Excommunicari qui possint, &c. f. p. 49
Excommunicatus quando iniustus potest
absolui. f. p. 52
Excommunicatus absens potest absolui.
f. p. 53
Excommunicatus pluribus excommunica-
tionibus, ab vna, & non ab alia potest
absolui, & quando ab omnibus vnica
absolutione. f. p. 54
Excommunicatus ab alieno Episcopo qua-
do potest à proprio absolui. f. p. 54
Excommunicatum quis potest absoluerè,
& an sit necessaria solennitatis obserua-
tio. f. p. 51. 52. 53. & 54
Excommunicatus quicumque potest absolui
ab excommunicatione, citra sacra-
mentalem confessionem. f. p. 55
Excommunicato discipulo quando potest
doctor

I N D E X.

Doctor respondere. f. p.	40	Extremæ vñtionis minister.	500
Excommunicatus occultus, licet denunciatus, quomodo vitandus. f. p.	42	Extrema vñtio quibus, & quando conferenda est, & c. & in quibus partibus corporis fieri debet.	501. & 502
Excommunicatus maiori excommunicatione peccat mortaliter in diuinis communicando, sacramentum recipiendo, & administrando, & quando non peccat administrando, & c. f. p.	44. & 45.	F.	
Excommunicatus quando est innocens nõ ligatur, & quomodo potest celebrare. f. p.	47	F ama quanti facienda. f. p.	42. & 155
Excommunicare potest non sacerdos. f. p.	49.	Fama est homo dominus. f. p.	134
Excommunicare sibi æqualem nemo potest. f. p.	50	Famę quando nõ est sub præcepto seruanda. f. p.	179
Excommunicatus potest alia excommunicatione ligari, antequã absoluitur. f. p.	ibid.	Fama quando restituenda cum periculo vitæ. f. p.	214
Excommunicari licet non possint mortui, possunt tamen ab ea absolui. f. p.	51	Fama accusantis quando restituenda. f. p.	ibid.
Excommunicato quando non est debitum soluendum. f. p.	186	Famæ restitutio, quando admittit compensationem. f. p.	216. & 281
Exempti qui sunt.	290	Famę restitutionem quis possit dimittere, & pro pecunia. f. p.	217
Exemplo præfertim sanctorum, quod sit, iure fieri putamus.	562	Fama quando tollitur. f. p.	ibidem.
Exemplo alterius qui excusantur, illi tanquam inuitum, venerantur.	563	Famam restituens tenetur iurare se falsum dixisse. f. p.	ibid.
Exigere ultra sortem quando potest maritus, ratione dilationis dotis. f. p.	259. & 260.	Famam & honorem qui non potest restituere, tenebitur loco illius pecuniam dare. f. p.	ibid.
Exigere ultra sortem ratione dilationis dotis, quando poterit vxor mortuo viro, & quando fructus dotis. f. p. ibidem lege verbo mutuum.		Famuli quando non tenentur suis dominis obsequi.	418
Existentia sacramentalis, & naturalis quid?	147.	Filij illegitimi sunt irregulares, & in religione non possunt esse prælati, nisi cum illis dispensetur.	511
Existentiã corporis Christi in Eucharistia per Dei omnipotentiam, quomodo possit oculus corporalis videre.	160	Filius adulterę an teneatur matri credere. f. p.	179
Exorcismo ex opere operato demones expelluntur.	75	Filius exserua, & libero natus cuius parentis conditionem sequatur.	385
Exorcismi minister principalis est sacerdos.	ibid.	Filij ex damnata copula nati, quando erunt legitimi, & poterunt parentibus etiam in bonis vinculari succedere. f. p.	136. & 617
Extrema vñtio, est sacramentum Ecclesiæ, & quo modo vnũ, & de eius forma & materia.	498	Filij illegitimi quadruplices. f. p.	136
Extremæ vñtionis effectus.	429	Filij illegitimi an possint ex testamento, vel aliis parentum bona retinere. f. p.	ibid.
		Filius contra patrem quando tenetur dicere veritatem. f. p.	77
		Filij adulterini, & filij clericorum, & religiosorum. f. p.	137
		Filij filiorum clericorum quò ad hereditatem. f. p.	ibid.
		Filios illegitimos quo modo patres alere tenentur. f. p.	ibid.
		Finis	

I N D E X.

Finis vltimus quid. f. p.	367	Gradus aliquos quando potest ciuilibus potestas prohibere, & c. f. p.	611. & 619
Fiscus quando tenetur ad restitutionem. f. p.	239	Gradus affinitatis in quibus Papa dispensare non potest, & c. f. p.	614
Formę sacramentorum in verbo sacramenti.		Gradus cognationis spiritualis, & legalis. f. p.	617
Forma præcisa corporis Christi est: Hoc est enim corpus meum, qua Christus cõfecit, & efficiunt verba illa, quod significat.	100. & 101	Gradus per lineam collateralem æqualem, siue inæqualem, sunt vsque ad quartum gradum prohibiti. f. p.	611
Forma consecrationis panis sine consecratione vini suum sortile effectum, grauissimum tamen sacrilegium committet, qui in eadem Missa solum panem consecraret.	103	Gratia sacramentalis in nobis peculiarẽ effectum operatur.	12
Forma consecrationis calicis, qua Romana vitur Ecclesia, sufficiens est, & c.	104	Gratia character Dei dicitur.	20
Formarum istarum locutiones veræ, & quid pro nomen hoc, & hic, significant, & de monstrant.	107	Gratiæ principalis causa Deus instrumentalis minister.	21
Forma ista: Hoc est, & c. Hic est, & c. significant & efficiunt ex diuina institutione conuerisionem, & c.	108. & 110	Gratia sacramentalis, quæ ex opere operato conferretur, per sanctiorẽ ministrũ, maior minime datur.	22
Fornicatio simplex contra ius diuinum, & naturalis est.	111	Gratiæ sacramentalis Christus, vt homo, quomodo fuerit causa.	22. & 23
Functionem admittere quid. f. p.	179	Gratia baptismalis quomodo datur æqualis.	69
Furtum quid. f. p.	149	Gratia confirmationis solum differt à gratia aliorum sacramentorum poenes effectum.	79
Furtum non commiserunt filij Israel expoliantes Ægyptios. f. p.	133	Gratiæ infusio sit ne prior actu penitentia, & remissione culpæ.	225. & 226
Fur, quæ tenetur restituere. f. p.	146	Gulæ peccatum legi nature est contrariũ.	390.
Fructio quid, & in quibus locum habet. f. p.	371. & 372	H.	
Fructio de quo sine sit. f. p.	373	H abraz sinus. f. p.	348
Fruatur ne peccans mortaliter creatura, & quæ illa sit. f. p.	373. & 374	Hæres necessarius, ultra quintã partem, grauari non potest. f. p.	99
Fruatur ne beati liberẽ Deo. f. p.	387	Hæredes quando tenentur restituere, & dotem, & damnum ratione dilationis dotis. f. p.	259. & 287
Fruentum verbo triticum.		Hæres votum defuncti an teneatur adimplere. f. p.	98
G.		Hæredes vsurarij ad restitutionem tenentur. f. p.	275
G abella quid. f. p.	226	Hæredes defuncti iniuria læsi, quando possunt satisfactionem petere. f. p.	342
Gestus corporis sint ne orationi necessarii.	329	Hæredes malefactoris tenentur ad restitutionem. f. p.	333
Gloria accidentalis. f. p.	397.	Hæredes testamenti executionem dilatantes. f. p.	353. & 354.
Gratia quid, & quotuplex.	605	Hæresis absolutio.	278
Gratus in lege veteri quò iure prohibebantur, & c.	606	Hæreses confutantur.	22. 26. 35. 38. 41.
Gratus aliquos potest Ecclesia modo prohibere. f. p.	610		45.

INDEX.

45. 54. 68. 70. 76. 77. 83. 88. 94. 95. 97.
 100. 103. 111. 116. 122. 130. 132. 134. 137.
 139. 143. 166. 169. 173. 176. 181. 184. 187.
 204. 207. 215. 228. 265. 295. 309. 319.
 326. 345. 346. 347. 357. 359. 366. 369.
 371. 372. 381. 385. 387. 398. 414. 455.
 487. 489. 492. 496. 521. 523. 526. 527.
 530. 531. 534. 611. in l. p. 4. 8. 9. 20.
 31. 105. 219. 336. 340. 350. 355. & 362.
 Hæreticus intendens facere, quod Chri-
 stus instituit, verè baptizar. 30
 Hæreticus censendus, qui dicit, magis vel
 lem committere hæresim, &c. 243
 Hæreticus non est prius admonendus. f. p.
 68.
 Hæreticus à die commissi criminis amit-
 tit dominium. 471. & f. p. 135
 Hæreticus amittat ne statim possessione
 suorum bonorum. &c. f. p. 246
 Homicida mutilans, vel cicatricem infe-
 rends, ad quid tenetur, &c. f. p. 333
 Homicida non tenetur se iudici offerre.
 f. p. 334
 Homo naturaliter appetit beatitudinem.
 f. p. 385
 Homo quarum rerum est dominus. f. p.
 134.
 Hominis varia officia. 482
 Homini ad quid vita est commissa. 418
 Honor quomodo restituendus f. p. 331
 lege verbe fama.
 Horæ die variæ computantur. 440
 Horas canonicas processiones, orationes,
 &c. quando licet ante ponere, vel post-
 ponere. 327
 Horas canonicas publicis est determinatus
 locus non priuatis. 103. & 371
 Horæ canonicæ sedendo, equitando, &c.
 quando dici possunt. 339
 Horarum præcepto quâdo fit satis, & sunt
 reiterandæ, &c. 43. 338. & infra.
 Horas recitans vestiendo se, &c. quando
 tenetur illas reiterare. 339
 Horam quando, qui dubius est, reiterare
 tenetur. 340.
 Horæ interpositio quâdo peccatû, & hora
 reiterandæ, &c. 54. 55. 341. & 342.

Horam mutans intentionem, reiterare te-
 netur, &c. 342
 Horarum præcepto quo pacto satisfacit
 audiens Missam de præcepto. 343
 Hora quantam deuotionem exigit. 344
 Horas canonicas per clerum nomine to-
 tius populi Deo offerri per necessariû
 fuit. 365
 Horas qui teneantur sub præcepto dice-
 re. ibidem.
 Horæ canonicæ septem sunt. 366
 Horas omnes, vel vnam, aut alteram, vel
 partem notabilem omittens, qui tene-
 batur dicere, quando non peccat mor-
 taliter. 367
 Horas 7. omittens vnum peccatum mor-
 tale committit, grauius tamen, quàm si
 tres, vel duas, vel partem notabilem o-
 mitteret, & peccat toties mortaliter,
 quoties determinat illas, vel partem no-
 tabilem non recitare, & tenetur illas de
 terminationes confiteri, licet postea ho-
 ras soluat. 367. Idem dicendum de ie-
 iunante, iurante, & promittente, &c.
 Horarû præcepto fit satis dupliciter. 324
 Horas 7. dicere antiquissima est Ecclesiæ
 consuetudo. 368
 Horarum determinatum tempus nõ ser-
 uare quando mortale, & quando venia-
 le peccatum est. 369. & 370
 Horarum ordinẽ non seruare iusta causa
 interueniente; non est peccatû, &c. 370
 Horarum officium mutare, nempe dicen-
 do de sancto, quâdo de feria est officiû
 dicendum, iusta causa interueniente, nõ
 est peccatum. ibid.
 Horas hesternas dimittens, non tenetur
 hodie illas redicere. 388. & 438
 Hostia sanguinea apparente, vel puere in
 illa, sacerdos debet aliam consecrare,
 & sumere. 162
 Hostiam eandem quo pacto possunt plu-
 res sacerdotes simul consecrare. 180
 Humanitas Christi, & eius merita, quo-
 modo sint nostræ iustificationis, & gra-
 tiæ causa. Idem

INDEX.

I.
 Idem numero naturaliter redire nõ po-
 test. f. p. 337
 Ieiunandum quando sub pœna peccati
 mortalis. 385
 Ieiunandi præceptum proponens non ser-
 uare toties peccat, quoties proponit.
 368
 Iniuniû, vel est abstinẽtia à peccato mor-
 tali, vel à gaudio corporali, vel à cibo
 corporali. 110. 373. & 375
 Ieiunium quod est abstinẽtia à cibo fit
 propter varias causas. ibidem.
 Ieiunium ad legem rationis & ad legem
 diuinam, & ad legem ecclesiasticam po-
 test referri. ibidem.
 Ieiunium vel sumitur generaliter, vel spe-
 cialiter. ibid.
 Ieiunium vel est assumptum, vel iniunctû,
 vel indictum sine institutum. 374
 Ieiunium naturæ quid. ibidem.
 Ieiunium naturæ quando soluitur, &c. 128
 Ieiunium vt est actus virtutis temperan-
 tiæ. ibidem.
 Ieiunium ab Ecclesia institutum. ibidem.
 Ieiunium vel est naturale, vel morale.
 ibidem.
 Ieiunium vel ratione naturali, vel lu-
 mine diuino singulis præscribitur, vel
 communi lege omnibus constituitur.
 375.
 Ieiunij Ecclesiæ diffinitio. ibid.
 Ieiunia à confessore imposita an possint
 redimi. 397
 Ieiunium Ecclesiæ an sit bonû, & quomo-
 do, & quale bonum. 376. & 377
 Ieiunium ad finem cuiuscunque virtutis
 potest referri. 376
 Ieiunium est actus virtutis temperantiæ,
 & potest quoque esse multarum virtu-
 tum actus. 377. & 378
 Ieiunium quis in Ecclesia Græca, & Latina,
 esse dicatur. 128
 Ieiunium vtile, efficax, meritorium, & sa-
 tisfactorium quomodo, &c. 378. & 379
 Ieiunium iniunctum à sacerdote quomo-
 do est propriè, & realiter, & sacramen-

taliter satisfactorium. 379
 Ieiunium institutum ab Ecclesia quomo-
 do satisfactorium est. 380
 Ieiunium assumptum quomodo satisfacto-
 rium. 380
 Ieiunium factum in peccato mortali quâ
 efficaciam habet. 381
 Ieiunium generale conuenienter fuit in-
 stitutum. 381
 Ieiunium quadragesimale fuit in primi-
 tiua Ecclesia, ab Apostolis tempore gra-
 tiæ determinatum & non perpetuum,
 & tempore veris, & numero quadrage-
 nario institutum. 381. 2. & 3.
 Ieiunium à peccatis præteritis purgat, &
 à futuris præseruat. 383
 Ieiunia quatuor temporum, cur instituta,
 & sunt meroris ieiunia & cur feria 4. &
 6. & sabbato, & fuerunt olim institu-
 ta à Deo, & non ob easdem causas
 propter quas Ecclesia illa instituit. 381.
 & 384.
 Ieiunium Ecclesiæ est sub præcepto obli-
 gante ad mortale. 385
 Ieiunij præceptum quibus diebus obligat
 386. & 387.
 Ieiunium naturale quando obligat sub
 mortali, & quor modis, &c. 390
 Ieiunij obligatio possit ne aliquo modo
 tolli. 391. lege verbo consuetudo.
 Ieiunij obligatio tollatur ne per dispen-
 sationem. 394. lege verba dispensatio.
 Ieiunium dimittere an possit aliquis pro-
 pria autoritate, causa interueniente,
 &c. 396
 Ieiunij præcepto non obligatûr aliqui pro-
 pter certas causas. 399
 Ieiunij præceptum iusti seruare tenetur.
 398.
 Ieiunium cur institutum. 398. & 422.
 Ieiunij præcepto pueri ante 21. annum
 non obligantur, & quâdo antea ieiun-
 nare tenentur iure naturali, & propter
 magnam aliquam tribulationem, vel
 ratione voti. 398. 399. & 400
 Ieiunij diebus non excusantur à carniû
 abstinentia senes vsque ad vltimam
 ætatem

INDEX.

etatem, ad quam etiam tenetur pueri, statim post usum rationis. 402
 Ieiunij præcepto non tenentur prægnantes feminae, nutrices, infirmi, & debiles, &c. 401. & 403
 Ieiunij præcepto non ligantur aliquando opera suo statui vtilissima, & maximè conuenientia exercentes, &c. 407
 Ieiunij præcepto simile est præceptum de obseruatione festi. 408
 Ieiunij præceptum soluere, quando erit licitum. 408. & 409
 Ieiunij præceptum quòdo mercator, & nobilis aliquis, & vir, & vxor seruare non tenentur. ibid.
 Ieiunium dimittere quando erit licitum propter officia charitatis quæ multis manifestam afferunt vtilitatē, &c. 409
 Ieiunium dimittere propter opera publica, quorum non apparet necessitas, aut insignis vtilitas, quando erit licitum, &c. 410
 Ieiunium dimittere prætextu vtilitatis, spiritualis non licet. 410
 Ieiunium quando poterūt dimittere exercentes officia ad rationalem vitam necessaria, &c. 411. ibi multos casus inuenies.
 Ieiunium omittere propter metum quando licet. 412
 Ieiunium dimittere propter laborem impensum rei indifferenti, vel illicitæ, an liceat. ibid.
 Ieiunium frangentibus cooperantes an peccent. 413
 Ieiunium frangitur voluntate vel opere & hoc tripliciter. 413
 Ieiunia Ecclesiæ vt seruentur tenentur prælati curare, & ne cibi prohibiti passim omnibus exponantur, &c. 414
 Ieiunia, vt à domesticis seruentur, quid tenentur patres familias præstare, &c. 415
 Ieiunia si frangantur à dominis famuli assistentes eorum peccato non cooperantur, &c. 417. & 431.
 Ieiunio an liceat vitam minuere, &c. 418
 Ieiunia non ad necandam carnem, sed ad

domandam sunt instituta. 421
 Ieiunia non tam acerba possunt Prælati suis subditis imponere qualia ipsi sua spontè poterant assumere. 421
 Ieiunij essentialia partes. ibid.
 Ieiunandi modus & forma. 422. lege verb. abstinentia. verb. collatio, verbo cibus.
 Ieiunium propter pauperes fuit quoque institutum. 425
 Ieiunij diebus non licet iis, qui possunt cibis quadragesimalibus, sustentari oua, & lacticia manducare, neque in diebus dominicis, licet tamen cum bulla cruciata, &c. 427. 428. & 431
 Ieiunij diebus comedens licet carnes, an sit liber à ieiunio. 429
 Ieiunij diebus comedens carnes oua, &c. virtute bullæ satisfacit ne præcepto ieiunij, &c. 431
 Ieiunij præceptum quando cibi quantitate in vnica comestione frangitur, &c. 432.
 Ieiunij præcepto vnica comestio, quæ est de eius essentia cõtinetur. ibid.
 Ieiunium quando frangit, qui surgit à mensa, & iterum reuersus comedit, &c. 433
 Ieiunium nihil eorum, quæ regulariter per modum potus accipi solet, frangit, &c. ibidem.
 Ieiunium non frangunt quæ per modum medicina sumi solent, &c. 434
 Ieiunium non frangit exigua quantitas, quæ pro nihilo reputatur, etiam sine necessitate sumpta. 434. & 435
 Ieiunium quando non frangunt prædicatores, caneres insignes, facientes credentiam dominis suis, & prægustantes cibos infirmorum, &c. 435
 Ieiunij vigiliæ Natalis Domini qualis debet esse collatio. 436
 Ieiunium frangitur collatione multiplicata ratione amicitia. ibid.
 Ieiunium quando non frangitur sumendo collationem hora prandij, &c. 437
 Ieiunij die qui mane comedit, an teneatur illa die ieiunare. 438
 Ieiunij

INDEX.

Ieiunij præceptum quando pluries in die comeditur per secundam tantum comestionem peccatur. 438
 Ieiunij præceptum cur quoties caro comeditur, frangitur, & non quoties pisces comeduntur. 439
 Ieiunij hora nona conuenientissimè fuit determinata, &c. ibidem
 Ieiunij dies computatur à media nocte priori in mediam noctem sequentē. ibid.
 Ieiunium in principio nascentis ecclesiæ vsque ad solis occasum tenebatur. ibi.
 Ieiunium, si modo hora vdecima comedatur, non frangitur, benè tamē si absq; vlla causa hora præueniretur, &c. 440. & 441
 Ieiunij tempore quibus licet vti carnibus, an liceat piscibus vesci. 417
 Ieiunij diem quando licet antepone vel postponere. 388
 Ieiunium non frangit, qui ante dictam Noctem, & Vesperas comedit. 441
 Ieiunij tempore, non est hora comedendi protrahenda, quo vsq; esuriatur. 442
 Ieiunij obseruandi regula, lege verbo regula.
 Ieiunij quòdo nõ prodest defunctis. f. p. 30
 Ieiunare promittens certo die, & non ieiunans nõ tenetur alio die ieiunare sed pœnitere tantum. 130. 438. f. p. 97
 Ieiunare an teneantur peregrini, & transeuntres vbi ieiunandi est consuetudo. 386
 Ieiunare tenetur, qui voluit, vel iurauit ieiunare, vel à confessore ieiunium accepit. 387
 Ieiunare diebus Dominicis quomodo liceat. ibidem.
 Ieiunare in quadragesima singulis diebus tenemur, &c. 389
 Ieiunare tenebitur, qui vouit omnibus sextis feris ieiunare, si dies Natalis Domini in feria 6. venerit, &c. ibidem.
 Ieiunare quomodo homines lege a naturali tenentur, cessante omni lege positiva. 390
 Ieiunare tenentur ante 21. annum nostri ordinis professi ex vi regulæ. 400

Ieiunare non tenentur senes post 60. annum, &c. 401
 Ieiunare quando excusantur pauperes, & famuli, & itinerantes, &c. 403. & 404
 Ieiunare non tenentur laborantes, & famuli qui nimio labore à dominis onerantur, & qui credentiam facere tenentur, & quis labor à ieiunio non excuset, &c. 404. & 405
 Ieiunare an teneantur laborantes in die festo, si est dies ieiunij. 405. lege verbo conducere.
 Ieiunare quando tenentur peregrini, & cursores, &c. 406. & 407
 Ieiunare non tenetur, qui non possunt cõmode sine fractione ieiunij debitū reale, siue personale soluere: & valet hoc filiis, & parentibus, & viris, & vxoribus, & cathedralicis, & lectoribus cõductis, ceterisque officialibus, aut reipublicæ obligatis, &c. 408. 409. 410. 411. 412. & 435.
 Ieiunare volentium peccato non cooperantur institores publici, &c. 416
 Ieiunare nolentes, qui inuitat ad comedendum, quando peccat, &c. 417
 Ieiunare quilibet prout potest tenetur. 427
 Ieiunantes cum ouis, & lacticiis lucrantur indulgentias iubilei sicut in quadragesima habentes bullam. 431
 Ignis inferni qualis, quo patientur animæ, & maligni spiritus, & quomodo, &c. f. p. 398. & 399
 Impedimentum publicæ honestatis vnde oriatur. 615. lege ver. matrimonium.
 Impediens beneficii collationem, testamentum, legatum, donationem, &c. ad quid tenetur. f. p. 207
 Impediens religionis ingressum ad quid tenetur. f. p. 211
 Impotentiam quando impedit matrimonium, &c. 566
 Impotentia temporalis, vel perpetua, quomodo dignoscitur. 568
 Impotentiam viri quomodo poterit mulier probare, &c. ibid.
 Impo-

INDEX

Impotentia sublata per aliquam causam naturalem, post factam ab Ecclesia separationem, est primum matrimonium revalidandum: non autem si per miraculum dimoveatur. 569
 Impotens cum potente nullo reclamante, poterit simul cohabitare, quando autem possint se inuicem amplexari, osculari, &c. §70. lege ibidem de eunuchis.
 Impotens mulier, propterea quod est arcta, quando referari tenetur. 571
 Incorruptibilitas corporum unde eueniet. f. p. 391
 Indulgentia triplex. 457
 Indulgentiarum definitio. f. p. 13. & 15
 Indulgentias negans hereticus est. f. p. 15
 Indulgentiarum quantum valeat. f. p. 15, 16, 21
 Indulgentias consequens, non tenetur precepto aliquo poenitentiam adimplere, &c. f. p. 16
 Indulgentia plenaria quid sit, &c. f. p. 17
 Indulgentia eadem quando valet vni magis, quam alteri. ibidem.
 Indulgentia à culpa, & poena quid sit. f. p. 18
 Indulgentiarum thesaurus quibus meritis aggregatur. f. p. 19
 Indulgentiarum concessio requirit sufficientem causam in obtinente, & quæ sit illa causa. f. p. 20
 Indulgentiarum minimam ob causam concessio valent secundum proportionem causæ. f. p. 21
 Indulgentiarum concessio causa honoris Christi, & sanctorum est applicanda, vel in publicos, & pios usus referenda ibid.
 Indulgentias recipiens debeat ne esse in gratia, vel aliam dispositionem à gratia habere. f. p. 21. & 23
 Indulgentiarum bullæ Cruciatæ sufficiens causa est elemosyna, ibidem assignata. f. p. 25
 Indulgentiarum non possunt concedi existentibus in mortali. f. p. 26
 Indulgentias potest sibi Papa concedere & quomodo ibidem, & quilibet prelatus. ibi.
 Indulgentias querere quando est imperfectus actus. f. p. 27

Indulgentiarum animabus purgatorij possunt concedi. ibidem.
 Indulgentiarum virtute remissionem culpe consequitur nemo. f. p. 14. & 19
 Indulgentia non datur ad gratiæ augmentum, sed ad poenæ remissionem. f. p. 19
 Indulgentias an consequatur existens in mortali. f. p. 22
 Indulgentias an possint lucrari exempti. f. p. 26
 Infamatum in vno loco an liceat in alio infamare. f. p. 217
 Infidelis an sit ad contrahendum cum fidelibus inhabilis, &c. & an fidelis cum illo habitare teneatur. 596. & 597
 Infidelis, qui apud turcas nunc conuertitur, statim ad Ecclesiam catholicam migrare tenetur. 599
 Infideles conjuges consanguinei in gradu prohibito, si conuertantur, quando poterunt simul cohabitare. 599. & 600
 Infidelis habet plures vxores, si omnes conuertantur, sola prima erit vxor. 600
 Infidelis conuersus, licet sit vxor, debet secum habere filios nondum ratione vtentes. ibi.
 Infideli coniuge conuerso, quando dissoluatur matrimonium, quod ad vinculum, & cur? ibidem.
 Infidelis poterit aliam ducere, si fidelis ad secundas nuptias transferit. 601
 Infidelis conuersus, si solenniter voueat, matrimonium dissoluetur, non tamen per suspensionem sacri ordinis. 602
 Infidelium matrimonium quomodo est verum, & est naturæ sacramentum, &c. 603
 Infidelis in usu matrimoniali quando non peccat. 604
 Infernus damnatorum, f. p. 348
 Ingratitudo non est speciale peccatum, nec tenetur quis illam confiteri. 234
 Inimicis quando licet mala inferre, & malum poenæ illis à Deo inferendum petere. 361. & 362
 Iniuria satisfactioem quando licet accusando petere. e. f. p. 72
 Iniuriam passio quomodo satisfaciendum. f. p. 332. & 333
 In-

INDEX

Iniuriæ actio pro pecunia potest remitti. f. p. 280
 Inquisitio unde nascitur. 304
 Inquisitio non potest fieri à Prælato ex notitia habita in confessione. ibidem.
 Inquisitio non potest fieri à Prælato, si inuenit peccata scripta ad confessionem ibi.
 Inquisitio quando de crimine occulto fieri debet, &c. f. p. 73. & 74
 Intellectus fecundus. f. p. 38
 Intellectus creatus, an videat lumine gloriæ, & an possit producere notitiam diuinæ essentia, & an possit comprehendere Deum. 381. & 382
 Intentio multiplex & quæ ad sacramentum desideratur. 29
 Intentio mala circa essentialia sacramenti illud annullat. 32
 Interdicti generalis censure instat interueniente causa, ab Ecclesia rectè imponitur. f. p. 60
 Interdicti effectus, & quæ tunc prohibeantur, & fidelibus concedantur. ibidem.
 Interdictum violare est mortale peccatum, & qui in sacris sunt constituti, violantes illud, sunt quoque irregulares: & quæ licet tempore interdicti sacramenta recipere. f. p. 61. & 62
 Interdictum quis potest relaxare. f. p. 62
 Irregularitas contra rebatizatos, & rebatizantes. 43
 Irregularitas, vel poena canonica propter factum iure diuino prohibitum ab ignorantibus etiam incurritur. 44
 Irregulares. 189
 Irregularitatis varij modi, &c. §99. §10. §11
 Irregularitas per ingressum religionis quomodo tollitur. 511
 Irregularitas propter homicidium quado, & quot modis incurritur, &c. 512
 Irregularitas propter defectum ex parte debiti variis modis incurritur, &c. 515
 Irregularitas ex parte criminis, &c. ibid.
 Irregularitas propter suspensionem. ibid.
 Irregularitas propter bigamiam, &c. 537
 Irregularitas duplex. 539
 Irregularitas bigamia non tollitur per baptismum. ibidem.

Irregularitas ex homicidio tollitur per baptismum. 540
 Irregulares bigami. 538
 Irregularis prælati non priuatur iurisdictione. f. p. 49
 Irregulares violantes interdictum quado. f. p. 62
 Irregularitas. f. p. 44. & 62
 Irregularitas quando denunciando criminis, non incurritur. f. p. 69
 Irritare non potest vxor votum viri de non petendo debitum. f. p. 115. lege ver. votum.
 Irritare quando poterit pater, vel mater votum pueri, & dominus serui. &c. f. p. 116, 117. & 118.
 Irritare vota quis poterit. f. p. 129
 Iubileum non prodest non facienti, quæ in eo continetur. 277
 Iudex quando non potest contra reum procedere. f. p. 70
 Iudex quando non potest interrogare, & quado potest specialiter, &c. f. p. 74
 Iudices quando tenentur ad restitutionem. f. p. 193. 169. 189. & 198
 Iudex secularis, vel ecclesiasticus recipies munera, quando tenetur ad restitutionem. f. p. 177. & 189
 Iudex, qui innocentiam accusari nouit, quid facturus. f. p. 236
 Iudex propter iniquam sententiam quando peccat, & ad restitutionem tenetur, &c. 237
 Iudex non potest creati seruus. f. p. 49.
 Iudex quando potest non remittere causam. f. p. 222
 Iudicij in die omnium cogitationes aperientur. f. p. 343
 Iudicij vniuersalis causa. f. p. 340
 Iudicij dies an possit cognosci. f. p. 340
 Iudicij in die qui viui reperi fuerint, morientur, & in cineres reuertentur. f. p. 341
 Iudicij in die iudices erunt Apostoli, & eorum imitatores. f. p. 356
 Iudicium an sit mentaliter, vel vocaliter futurum, & quomodo Christus ad iudicandum venturus, & dominum tunc non videbunt diuinitatem. f. p. 357. & 358
 Iudicij tempore quomodo electi arentur. f. p. 357. & 358
 ff 2 parand

INDEX.

parandi, & quomodo finiedum iudiciū,
& tunc mundam per ignem purgandū.
f. p. 359. 360. & 361

Juramentum omne intelligitur, excepto
iure superiorum. 46

Juramentū quādo non differt à voto. 548

Juramentum proponens nō seruare toties
peccat, quociens illud proponit, licet po-
stea adimpleat. 368

Juramentum ab eo cui præstitum, potest
relaxari. f. p.

Juramentū non tenet quādo id, quod quis
iurauit, inhonestū, & nocuū efficitur.

Juramentum quando malum. f. p. 82

Juramentum seruandum. f. p. 276

Juramentum quando non obligat. f. p. 79

Jura regia & aliorum magnatum, an li-
ceat emere. f. p. 312

Jura non sunt amare interpretanda. 439

Jurisdictionē nullus supra se habet. 275.
f. p. 26

Jurisdictionē spirituale potest habere for-
mina & laicus in foro exteriori. f. p. 8

Ius diuinum ubiq; in conscientia obligat.
f. p. 139

Ius naturę bifariā dicitur. f. p. 130. & 200

Iuris naturę quid esse dicatur. f. p.

Ius gentium. f. p. 130

Ius civile sicut ventriū cōsensu cōfirmatur
ita contraria consuetudine tollitur. 441

Iuris ordo est de iure naturali, & diuino.
f. p. 197

Iustificacionis impij dispensaciones. 227

Iusti à præceptis ecclesię nō sunt liberi. 398

Iustitię ministri quando peccant. f. p. 241

lege verb. iudex & verb. minister.

L.

Laborare an teneantur homines sub pre-
pto ad victum querendū, & c. 481

Labor ab omnibus triplici fine suscipitur,
& c. 480

Labor manū quādo necessarius. 480. 481

Larię actus quid. f. p. 105

Legalia quando, & quomodo cessarūt. 47

Legalia seruās D. Petrus an peccauerit. 53

Legata adimplenda. f. p. 139

Legari potest quinta pars, cui voluerit le-

garum condens. f. p. 136

Legatū in testamēto de societate. f. p. 308

& impediēs illud, ad quid tenet. f. p. 209

Lex quid sit. 315

Legem nemo potest sibi imponere, à qua
nō liceat, existente iusta causa recedere.

Legis naturę duplex præceptum. 482

Lex siue præceptum naturale quomodo di-
citur immobile. f. p. 131

Lex naturę, & lex gratiæ, verbo status.

Lex gratiæ quando perficit, vel destruit
legem naturę. 56

Lex vetus modo nō obligat, quatenus lex
vetus est, sed vt ex parte confirmata in
Euangelio. 450

Lex civilis, & canonica non obligat ante
condemnationem. f. p. 248

Leges obligantes ad mortale, & c. potest
Rex condere.

Lex nō obligat nisi quando est sufficēter
promulgata, & quādo erit ita promulgata,
& qualis debet esse promulgatio. 451. & 52

Lex quando frangitur cōtra illius inten-
tionem, mortaliter peccatur. 442

Lex civilis vtentium consuetudine siue cō-
sensu confirmatur, & contraria consue-
tudine tollitur. 393. & 441

Lex semper obligat, donec de eius reuo-
catione constet. 49

Leges humanę ex intentione legislatoris
vim habent. 392

Legis loco mos populi Dei est habēd. ibi.

Leges instituantur cum promulgantur, &
confirmantur, cum moribus vtentium
approbantur. 393

Lex humana ea, quę regulariter occur-
runt, respicit. 399. & 421. Aliud est face-
re contra legem, aliud facere in fraudē
legis. 414

Lex pœnalis non obligat ante condemna-
tionem. f. p. 137

Lex quando non prohibet dominij trans-
lationem. f. p. 128

Leges pœnales in detrimentum tertij nō
possunt punire. f. p. 160

Legis autoritate vtens, quando non pec-
cat. f. p. 181

Lex

INDEX.

Lex pœnalis quando obligat ad restitutio-
nem. f. p. 231

Leges civiles prohibentes venationem,
siue piscationem, siue aucupium, ad re-
stitutionem minimē obligant. f. p. 234

Lex prohibens dominij translationem nō
imponit pœnam. f. p. 288

Lex prohibens ludum, nō prohibet domi-
nij translationem, & amittentibus in iu-
dicio actionem tribuit. f. p. ibid.

Lex taxans pretium mercium, an semper
in conscientia obliget? 320

La dens in bonis animę ad quid tenetur.
f. p. 212

Ladens in bonis corporis, in honore, &
fama, & c. f. p. 334

Libellum repudij dare ante aduentū Chri-
sti erat Iudæis licitū, propter legitimas
causas, & c. 564

Licitum quid. 487

Libertas voluntatis & eius fundamentum
f. p. 377

Ligna ex nemore alieno cedentes, quan-
do peccant, & ad restitutionem tenen-
tur. f. p. 235

Limbus puerorum. f. p. 348

Linea quid, & quotuplex. 605. & 606

Litis contestatio. f. p. 283

Locatio. f. p. 272

Locationis pretium, f. p. 330

Locus sacer, quis sit. 560

Loculos habuit Christus cur. 486

Lucri cessantis regula. f. p. 154

Lucrum cessans, & an liceat totum pete-
re. f. p. 254. 256. & 262

Ludens quando tenetur pecuniam ludo
acquistam restituere, & c. f. p. 287. &
288.

Ludens quādo fraudem cōmittit. f. p. 290

Ludens quādo peritior, vel quādo inducit
timore, vel, & c. f. p. 290. & 291

Ludentes pecunia credita, & c. f. p. 291

Ludi fautores, & ministri, quando ad resi-
tutionem tenentur, & c. f. p. 292

Ludus, qui apuestas dicitur. f. p. ibid.

Ludens an possit recompensare, & c. 293

Lumen glorię. f. p. 381

M.

Maleficium, vt frigiditas, quando im-
pediat, aut dirimat matrimoniū. 571

Maleficium quomodo probari potest, an
sit perpetuum. ibidem.

Maleficium quibus modis potest auferri.
572.

Maleficio sublato, matrimonium ecclesię
authoritate solum est reparandū. ibi.

Malum duplex. f. p. 172

Malum consulere. ibidem.

Malum non impediens, quando tenetur
ad restitutionem, & c. f. p. 173

Manuum opus quid significet. 480

Maria sanctissima cur salus, vita, spes, & c.
vocatur, & quomodo oranda. 355

Martyrio quando remittitur martyri pec-
cata. 210. & 454

Martyrium baptismus appellatur. 41

Matrimonium quid. 526. 527. 534. 543.
551. & 553.

Matrimonij materia sunt verba, quę præ-
cedunt forma verò quę superueniunt,
vel sunt sibi inuicem materia, & forma
525.

Matrimonij minister coniuges. 526

Matrimonium rarum, verum, essentialē,
& integrum, de cuius essentia non est
cōiugalis copula. ibid.

Matrimonium immediate, & non per ali-
quem ministrum fuit à Deo institutum.
521. 524

Matrimonium est indissolubile. 521. & 564

Matrimonium in statu innocentię fuit in-
stitutū in officij tantū, post lapsum ve-
rò remansit eadem institutio in officij
& remedium. 521

Matrimonium in statu innocentię fuit sub
præcepto. 522. & 524

Matrimonium nunc temporis singulos co-
pulatim, siue copulatiuē nō obligat, sed
principes reipub. vt si opus fuerit, subdi-
tos ad matrimonium contrahendum
compellant, & c. 552

Matrimonium contrahere præcipere pos-
set Ecclesia, si homines ad tantam pec-
nuriā, quanta erat tempore Noe,

ff 3 redi-

INDEX.

redigerentur. 523
 Matrimonij actus, vt oscula amplexus, &c. quando meritorie, quando cum venialibus, & quando cum mortali fiunt. 523. 524. 554. & 555.
 Matrimonium non semper est consulendum. 524
 Matrimonium quomodo est noua legis sacramentum. ibidem.
 Matrimonij sacramentum gratiam ex opere operato confert. 525
 Matrimonium inter sanctam Virginem, & Ioseph fuit verum, & perfectum. 526 551. 553.
 Matrimonium de lege non potest contrahi sine mutuo consensu, licet Deus de potentia absoluta, nullo interueniente consensu, possit illud efficere. 527
 Matrimonium, vt contrahatur sine mutuo consensu, ab ecclesia institui non potest, licet possit compellere remitteentes ad praestandum consensum. 528
 Matrimonium inter absentes per procuratorem est verum sacramentum. 529
 Matrimonium quando alter fiste contraxit, quid faciendum. ibidem.
 Matrimonium ratum & non consummatum potest per ingressum religionis dissolui auctoritate Dei, &c. 530
 Matrimonium consummatum nullo modo, utroque viuente est separabile quoad vinculum. 531
 Matrimonium consummatum dissolui potest quoad totum per votum solenne continentiae, & quomodo fieri hoc debet. 532 lege verbo coniux.
 Matrimonij dispensatio, lege ver. Papae, & verbo dispensatio. ibidem.
 Matrimonium quando obligat. 535
 Matrimonium conditionatum, lege ver. conditio, & verbo contractus matrimonialis
 Matrimonij tria bona. 533
 Matrimonium, metu cadente inconstante virum contractum, est nullum ex iure naturali, & diuino. 386. 545. 546. lege verbo metus.
 Matrimonium, metu ab extraneo contractum, quando valebit, &c. 547
 Matrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatum, ipso iure nullum esse censetur. 548
 Matrimonium quando erit validum, si metu graui quis ad contrahendum, & consummandum matrimonium compellatur. ibidem.
 Matrimonium, metu contractum per liberam cohabitationem superuenientem, validum efficitur. 549
 Matrimonium contrahere quando tenetur filius, iubente patre. ibidem.
 Matrimonium metu mortis, vel carceris, iudice compellente contractum, quando erit validum. 550
 Matrimonium errore contractum, lege in verbo error.
 Matrimonij contrahendi praecipuum an fuerit in lege veteri: 552
 Matrimonij onera triplici bonorum genere excusantur, siue recompensantur, ibidem.
 Matrimonium in statu legis naturae non fuisse iis bonis excusandum. 553
 Matrimonij bona, & quod dignius. ibidem.
 Matrimonio plures habere uxores quo iure est prohibitus, &c. 561. lege ver. uxores
 Matrimonij inseparabilitas, ita est de iure naturae, vt lex humana in hoc dispensare non possit, potest tamen Deus. 564
 Matrimonium potest impediri, quominus sit verus contractus. 566
 Matrimonium est nullum quando frigiditas, vel impotentia alterius coniugis est perpetua, & illam sciens peccat contrahendo, lege ibidem de eunuchis, de senibus, naturaliter impotentibus, de muliere arcta, &c. ibidem.
 Matrimonij impedimenta varia. ibidem.
 Matrimonium, vt est vinculum indissolubile, de iure naturae est, ad quod homo naturaliter inclinatur. 521
 Matrimonium non dissoluitur quando impedimentum perpetuum sequitur, post matrimonium ratum, & ante eius consummationem. 567
 Matrimonium est validum, quando impotentia

INDEX.

est temporalis, & potest per arte medicorum sine mortis periculo subuenire. ibidem. lege verbo impotentia.
 Matrimonium quando propter maleficium est nullum. 571. lege verbo maleficium.
 Matrimonium perpetuo amens contrahere non possunt, valebit tamen antea contractum, & sanus tenebitur reddere & poterit petere ab amente debitum. 573
 Matrimonium propter adulterium quando est separandum, quoad totum. ibidem. lege ver. vir.
 Matrimonium contrahendum, quae crimina dirimant. 579
 Matrimonium contrahendum quomodo homicidio impediatur, &c. ibidem.
 Matrimonium contrahendum, quando adulterio interueniente, dirimatur. ibidem.
 Matrimonium contrahendum, quando errore conditionis seruilis irritatur, & quo iure, &c. & quando erit matrimonium validum. 582. & 583
 Matrimonium serui contrahere possunt. 584
 Matrimonium, ante pubertatem contractum, quando valebit, &c. 585
 Matrimonium ordine sacro impeditur, & quo iure, &c. 586. lege verbo calibatum.
 Matrimonium contrahendum quae crimina impediunt, & non dirimant contractum. 587. 8. & 9.
 Matrimonium impediatur ne ratione voti, &c. 590. lege ver. votum.
 Matrimonium cum infideli, lege verbum infidelis, & verbum coniux.
 Matrimonij solutio non fit auctoritate ecclesiae, sed Christi. 500
 Matrimonium post lapsum alterius coniugis in haesum, vel apostasiam aliam quomodo dissoluitur. 602
 Matrimonij impedimentum ratione consanguinitatis. 604. lege ver. consanguinitas.
 Matrimonium, si vnus esset tantum in matre pater, teneretur cum filia contrahere, & mater cum filio. 608

Matrimonium inter aurum, & neprem, iure naturali prohibetur, & est in dispensabile. ibidem.
 Matrimonium in linea recta in infinitum non confertur indispensabile. ibidem.
 Matrimonium inter fratrem & sororem, est naturali iure nullum. 609
 Matrimonium in secundo gradu consanguinitatis, in linea laterali, & in aequali non est iure diuino, neque naturali prohibitum. ibidem.
 Matrimonium quomodo affinitate impeditur. 612. lege verbo affinitas.
 Matrimonium, contractum cum duobus fratribus, vel duabus sororibus, quando erit contra ius naturae. 614
 Matrimonium inter consanguineos, vel affines, quamprimum constitit esse nullum, est auctoritate Ecclesiae dirimendum. 616
 Matrimonium causa publicae honestatis, quomodo impediatur. 615
 Matrimonium causa raptus nullum, quomodo fiet validum. 617
 Matrimonium cognatione legali, & spiritali, quo modo impediatur. ibidem.
 Matrimonium impeditur voto solenni. f. p. 107
 Matrimonium ratum non dissoluitur per receptionem sacri ordinis. f. p. 109
 Medici quando ad restitutionem tenentur. f. p. 198. 243. & 249
 Memoria fecunda. f. p. 381
 Mendicare pro Christo est licitum, &c. & meritorium. 487. 488. & perfectionis Evangelicae opus. 488. & 489
 Mendicare ex necessitate naturae, est miserabile, &c.
 Mendicare ex culpa vituperabile. 488 489.
 Mendicare an liceat, diuiti aliquando. 491
 Mendicauit Christus. 492
 Mendicandum quare. f. p. 156
 Merces qui deserunt ex vno regno in aliud prohibente lege, quando tenentur ad restitutionem. f. p. 232.
 Mercatores quibus est facta remissio, ff 4 quo

INDEX.

quomodo tenetur ad restitutionem. f. p.	178.	Ministri fides non est de necessitate sacramenti.	28
Merces quado possit carius pecunia credita vendi, &c. f. p.	256. & 260	Ministri intentio est de necessitate sacramenti, & quomodo.	29
Mercator quando est seruaturus merces, an possit carius vendere? f. p.	263	Minister sacramentorum de lege, non potest esse angelus bonus, bene tamen ex diuina dispensatione.	32
Mercatores quomodo in confessione examinandi f. p.	321.	Minister Eucharistia, lege verb. sacerdos.	32
Mercatores quantum pretium ex mercibus sperare possunt. f. p.	321	Ministri qui Eucharistiam ministrare prohibentur.	189
Merces, quæ valent, quantum vendi possunt. f. p.	324	Ministraturus, in mortali existens tenetur statim poenitere.	247
Meretrix quando tenetur restituere pretium prostibuli. f. p.	187	Minister excommunicatus, &c.	287.
Meretrix an possit facere eleemosynam, &c.	474	Minister confessionis verb. confessarius.	
Meretricis oblatio an possit ab Ecclesia recipi.	ibid.	Ministerium solenne quid.	505
Metus cadens inconstantem virum quid, & quotuplex sit.	545	Ministri quando mortaliter peccat.	506
Metus nullus à peccato excusat.	546	Ministri iustitiæ quando tenentur ad restitutionem. f. p.	189. 279 & 325
Merus quando liberat à voto, & ab obseruantia præcepti diuini, & ecclesiastici. f. p.	104	Minores: fratres vsu tantum rerum habent, dominium autem neque in generali, neque in particulari. f. p. 130. & 131	
Milites quando tenentur ad restitutionem. f. p.	169. & 172	Miracula quando licet à Deo petere. f. p.	352.
Miles quando pro christiano capto potest pecuniam recipere. f. p.	221	Misericordiæ diffinitio.	445
Milites quando tenentur causam belli examinare. f. p.	224	Miseria damnatorum. 411. & multæ hominum miseræ.	444
Milites quando, quæ ab hospitibus, & aliis acceperunt, restituere tenentur, & quomodo, &c. f. p.	224. & 225	Missæ hereticorum, excommunicatorum, degradatorum, & apostatarum à fide quibus prosit.	177
Milites quando sunt ab hospitibus alendi. f. p.	225	Missam dicentium, & peccatoris publici audire, quando erit mortale peccatum.	178
Minister, lege in verbo causa, & in verbo gratia, & in verb. character.		Missæ celebrationem per totam vitam sacerdos omittens, quando peccat mortaliter.	181
Ministri sanctitas, & eius preces suscipiendi sacramentum diuinum implorat auxilium, &c.	22. & 69	Missæ boni, & mali sacerdotis sunt eiusdem valoris, & efficaciar.	182
Minister existens in mortali, extra casum necessitatis administrans, peccat mortaliter, non tamē in casu necessitatis, etiā si sit excommunicatus.	26	Missæ est verum sacrificium.	183
Minister sacramentum absolutionis administrans, si sit in mortali, nullo modo à peccato excusatur.	27	Missæ fructus vberrimi.	186
		Missæ pro multis oblata, quomodo prodest singulis, ac si pro vno offeratur.	177. f. p. 354
		Missæ in quo loco est celebranda, & quibus diebus, & qua hora, & quibus vestibus, & vasibus.	191
		Missæ stipendium quomodo licitè accipitur. 188. & non est propriè eleemosyna.	211

Missæ

INDEX.

Missæ virtus?	198	Morus quo corpora beatorum mouebuntur. f. p.	394
Missam dicens submissa voce, quando male facit.	331	Multiloquium.	333
Missam non præceptam, quando melius esset, non audire. 334. & quando integrum est illam non audire.	408	Mutilans ad quid tenetur. f. p.	ibid.
Missam dicens quando dubius est, prætermiserit ne aliquid, quid facturus.	340	Mutuans quando vsurarius, &c. f. p.	219. 250. 251. 252. & 253.
Missam audiens præceptam, quomodo sacrificiis horas, vel orationem debirā soluens.	343	Mutuans quando poterit ultra sortē aliquid recipere, &c. f. p.	251. & 254
Missæ quando erit iam incepta, non finienda. f. p.	40	Mutuans ratione dāni emergentis, & lucri cessantis quomodo potest ultra sortem exigere. f. p.	254
Missæ à malo sacerdote oblata defuncto prodest. f. p.	30	Mutuans quado potest ratione pœnæ conuentionalis aliquid ultra sortem petere. f. p.	257
Missæ non potest offerri pro excommunicato, & quomodo licet in memeto pro illo orare. f. p.	38	Mutuanti quado licet ratione assicuratiōnis aliquid ultra sortē recipere. f. p. 258. lege in verb. exigere.	
Missam celebrare coram excommunicato, quando erit licitum. f. p.	44	Mutuans pecuniā palliata veditioe. f. p.	166
Missam quando licet excommunicato celebrare. f. p.	47	Mutuandi formæ. f. p.	300. & 302
Missam audiendi præcepto quando non satisfacit illam audiens.	367	N.	
Missam præteritam non potest sacerdos futuris intentionibus applicare. f. p.	353	Naturale bifariā dicitur. f. p.	338. & 375
Missam quam tenetur prælatus dicere, poterit subditus, in consulto prælato celebrare.	ibid.	Naturæ inclinatio, & obligatio.	167.
Moderamen inculpatæ tutelæ. f. p.	220	f. p.	375
Monachus, cuiuscumque religionis sit, in particulari dominium habere non potest. f. p.	132	Necessitas triplex.	457
Monachus assuptus ad episcopatum. f. p.	99	Necessitas duplex.	457. 459. & 462
Monopolium quot modis sit. f. p.	322	Necessitas quasi extrema.	457. & 462
Mors est potius subeunda, quam mortaliter peccandū, quado aliter vitari non potest.	592	Necessitas extrema duplex.	457. & 462
Mortaliter peccans an creatura fruatur. f. p.	373	Necessariū ad salutē tribus modis dicitur.	320
Mos quid.	315	Necessarium dupliciter.	335
Montes pietatis. f. p.	305	Nobiles quando tenentur ad damnum, & lucrum cessans mercatoribus restituendū, & ad restitutionē famulis. f. p.	258. 263
Mora restituendi quado committitur. f. p.	180. 260. & 270.	Notitia beatifica. f. p.	380
Mostris emens, &c. f. p.	267	Nuptiæ sine peccato fieri possunt.	523
Mostris à filio emptas an teneatur soluere. f. p.	268	Nuptiæ quando sunt nullæ.	532. & 533
		Nuptiæ secundæ quando non possunt contrahi, altero coniuge mortuo, &c.	594.
		& quando contrahi altero viuente.	600

ff §

princeps

INDEX.

princeps vendere. s. p.	326	Oratio communis in e, &c. & mentalis, & vocalis, & mixta, & publica, sacramentalis, siue canonica, & singularis, siue priuata.	315
Officia hominum diuersa.	482	Oratio bona, vel mala uiua, mortua, & mortifera.	316
Opera extra gratiam facta non sunt pro pena peccatis dimissis debita satisfactoria.	309	Oratio diuiditur in obseruationem, &c. ibidem.	320
Opera in mortali facta non reuiuiscunt, adueniente gratia, &c. & an minuatur inferni poenam.	310. & 311	Orationis efficacia est à gratia.	320
Opera bona in charitate facta possunt alteri applicari.	313	Oratio, ut sit impetratoria, quæ debet habere.	321
Opera bona facta in mortali ad quid prosunt.	17	Oratio non semper statim exauditur, ibidem.	322
Opera nostra bona necessaria.	72	Oratio, ut sit satisfactoria, & est afflictio carnis, & quoddam sacrificium, & humilitatis opus.	322
Opus satisfactorium quid.	379	Oratio Dominica cæteris efficacior.	322
Operatione manuum quid intelligatur.	480	Oratio peccatoris an sit, efficax ad impetrandum, &c.	ibid.
Opera poenalia quomodo satisfactoria, & medicinalia. s. p.	16	Oratio peccatoris pro alio facta, quando exauditur.	ibid.
Opera satisfactoria subditorum possunt prælati, cui uoluerint, applicare. s. p.	25	Oratio peccatoris quædo exauditur in malum orantis, &c.	323
Opus voto factum laudabilius, & magis meritum, etiam si magna cum tristitia fiat. s. p.	105	Oratio uiua quantum proficit.	ibid.
Orationes à sacerdotibus hæreticis, quando sunt aliis utiles, &c.	178. & 183	Oratio mortua ad quid ualet.	324
Oratione quando sine actuali poenitentia peccata dimittantur.	212	Orationis præceptum.	324. & 328
Oratio ieiunio, & eleemosynæ præponitur.	314	Orandum quomodo semper.	325
Oratio ut sit perfecta, quatuor desiderantur.	316	Orandum quando est sub pena peccati mortalis, &c. & de eo, qui uouit orare, & poenitentiam accepit, & de peccatore, qui non orat pro se, & de illo, qui orat pro existente in mortali.	326. & 327
Orationis nomen variè sumuntur, & quid sit, & multæ eius diuisiones, & descriptiones.	314. & infra. & 317. & 350	Orare quomodo tenentur omnes diebus festis.	328
Oratio intellectus, & uoluntatis est actus.	317	Orare aliqui tenentur certis diebus, quibus non omnes obligantur.	ibid.
Oratio est actus uirtutis Theologicæ fidei scilicet spei, & charitatis, & est specialis actus.	318	Orationibus priuatis nullus est prohibitus locus, locus tamen sacer efflor, si fieri posset, semper eligendus.	ibid.
Oratio. unde oriatur, & est actus patriæ.	ibidem.	Orationi non sunt necessarij gestus, & c. licet congruentissimè obseruentur.	329
Oratio diuersarum uirtutum actus dicitur.	319	Oratio sacramentalis impetrandi, & significandi uirtutem habet.	27
Orationis usus, & utilitates, & fructus, & quomodo necessaria ad salutem.	2. 319	Orare quomodo licet sedendo, & quitando, &c.	28
320. & 335.		Ora-	

INDEX.

Oratione uocali, & mentali uti integrum est.	330	Orare angelis, & animabus beatis conuenit, & quomodo orant pro nobis.	346. & 347.
Orationis uocalis utilitates.	ibid.	Orare conuenit uiatoribus, bonis, & malis.	347
Oratio communis necessariò est futura uocalis.	331	Orare quomodo animabus existentibus in purgatorio conueniat.	348
Oratio singularis non est necessariò futura uocalis, nisi uoto quis obligetur.	ibidem.	Oratio varias ob causas fit.	ibid.
Oratio mentalis simpliciter est perfectior, uocali, & quando uocalis est utilior.	ibidem.	Orare non repugnauit animabus existentibus in limbo.	349
Oratio communis uocalis utilior est mentali.	332	Orare demonibus, & damnatis propriè, non tamen benè conuenit, sed malè.	349.
Oratio mentalis uiro perfecto utilior est, è contra uiro imperfecto.	ibid.	Orare nullo modo conuenit brutis animalibus, & reliquis creaturis.	350
Orandi uocaliter forma conuenientissimè fuit tradita.	ibid.	Orandi qui sunt à nobis.	ibid.
Orandi forma eo ordine, quæ tradita est non est, sub pena mortalis peccati seruanda.	ibid.	Orandus est Deus, solus principaliter, & absolute.	351
Orantibus quando conueniat multiloquium.	333	Oratio in diuinam essentiam potest dirigigi.	ibid.
Oratio mentalis quando est sub præcepto.	ibidem.	Oratio bifariam fit.	ibid.
Orationi an sit necessaria attentio.	ibid.	Oratio singulis personis separatim fieri potest.	ibid.
Orationem omittere quædo melius esset, quàm eam dicere.	334	Orationes, quæ collectæ nominantur conuenientius sùnt ad diuinas personas.	352
Orationes debitæ quando reiterandæ, &c.	338. 339. 340. & 341. & infra.	Oratio in lege uerb. collecta.	352
Orationem debitam, qui dubius est, quando illam reiterare tenetur.	340	Oratio non est docere.	353
Orationis debitæ interpositio, quando peccatum, & quando reiteranda.	49	Orationes nostræ non sunt superflue.	354
Oratio.	341. & 342	Orandi sunt à nobis sancti, tanquam mediatores, & intercessores.	354. & s. p. 355.
Oratio debitæ de præcepto, vel uoto satisficit, audiens missam de præcepto.	343	Oratio sanctorum quando non exauditur.	s. p. ibid.
Orationi quanta deuotio sit necessaria.	344.	Orantes uirginem sanctissimam, & sanctos, quando non benè orant, &c.	ibid.
Orare quibus conuenit.	344	Oratio Pater noster, & Ave Maria quomodo ad honorem sanctorum dicenda.	ibid.
Orare non potest diuinis personis competere.	345	Oratio non sunt animæ existentes in purgatorio, ut pro nobis orant.	356
Orans est inferior, & indiget eo, à quo petit, & eius conditiones.	ibid.	Orantur conuenienter à nobis iusti, qui sunt in uia.	ibid.
Orant conuenienter Christus, & cur non semper fuit exauditus.	345. & 346	Orandum pro quibus est.	ibid.
		Orare pro se unicuique content, est si peccator sit, & etiam pro aliis.	357
		Orandum pro inimicis.	357. & 362
		Ora-	

INDEX.

Orare licet pro incorrigibilibus, & obstinatis, & presertim, & infidelibus Iudæis, agarenis, paganis, hæreticis suo modo. 358	Panis, ex quo Eucharistia conficitur, non annihilatur. 167
Orare debent prælati pro suis subditis. 359	Papa tenetur ad confessionem, sed non ad annuam. 256
Orandum ne sit pro defunctis, pro dæmonibus, & damnatis, & pro sanctis. ibid.	Papam absolvens unde habet facultatem. 257
Orando quid petere debemus. ibid. lege ver. petere.	Papa potest cuicumque sacerdoti confiteri. 290
Oratio quando defunctis, & damnatis non prodest. f. p. 30	Papa circa confessionem quomodo dispensare valet, & in quibus non potest dispensare. 261. lege verbum dispensare.
Oratio communis non potest fieri pro excommunicato, bene tamè priuata. f. p. 38	Papa quomodo habet super omnes Christianos iurisdictionem &c. 517
Orare pro quibus non licet. f. p. 352	Papa an possit dispensare in matrimonio rato. 533. lege ver. dispensare.
Orum, & otiosi relegandi. 480. & 481	Papa an possit disponere in voto solenni. 593.
Ordo pro ordinatione sumptus est verum sacramentum à Christo institutum. 503	Papa quando potest supra regulam præcipere. f. p. 101
Ordinis sacramentum in septem ordines diuiditur, ex quibus sacerdoti, diaconatus, & subdiaconatus sunt sacramenta, reliqua quatuor sacramentalia. 504	Papa in quibus gradibus assinitatis dispensare non potest. 615
Ordines tres sacri imprimunt characteres, & qua actione imprimatur, & de eorum materia. 505	Papa potest condere legem obligantem ad mortale, & in iis quæ sunt iuris diuini legitima interueniente causa, dispensare, &c. & habet eandem potestatem, quam habuerunt Apostoli, & habebit vique ad consummationem seculi. f. p. 4. 120. 138
Ordinis diaconatus, & subdiaconatus institutio. 506	Papa potest applicare merita Christi, & sanctorum. 20
Ordines præpostero ordine recipere non licet, & si fiat erit, qui deest, supplendus. 507	Papa quando potest excommunicari, & est concilium supra illum. f. p. 49
Ordinis præbyteratus, & reliquorum materia, & forma. ibid.	Papa hæreticus non est ipso facto excommunicatus, & à quo possit deponi, &c. f. p. 49
Ordo ut est sacramentum pro quo supponatur. ibid.	Papa excommunicatione à concilio lata non ligatur. f. p. 50
Ordinandus necessarîo debet tangere materiam. ibidem.	Papa quibus non potest indulgentias concedere. f. p. 26
Ordo Episcopatus quo iure à sacerdotio distinguatur, & an imprimat nouum characterem? 508	Papa potest sibi indulgentias concedere. f. p. ibid.
Ordinis sacramenti minister quis. 509	Papa non potest dispensare, vt monachus habeat dominium in particulari. f. p. 132
Ordinis sacramentum non potest fornicina suscipere. 510	Papa quomodo potest in legibus canonicis, & in voto dispensare. 141
Ordinari, qui possint, & qui prohibeantur, &c. 511	Papa in potestate ordinaria gubernandi æqualem
Ordo sacer impedit matrimonium. 526	
Ordo non impeditur matrimonio. 528	
P.	
Panis in altari in corpus Christi transubstantiatur. 163	

INDEX.

æqualem potestatem habuit cum Apostolis. 141	denominatur. 207
Parcimoniam, verbo abstinentiam. 141	Peccatum quâdo condonatur à Deo, quid remittitur. 208
Pascentes oues in alieno memore, quando peccant, & ad restitutionem tenentur. f. p. 235	Peccatorum remissio, an concedatur per martyrium, vel dilectionem Dei super omnia. 208. 209. & 210
Participantes in damno. f. p. 167	Peccatorum inquisitio, vt quis iustificetur, quando necessaria. 209
Partes integrales. 40	Peccatorum remissionis duo remedia. 211
Patrini baptismi, & confirmationis. 84. & 618	Peccata per ignorantiam commissa, quando per dilectionem Dei super omnia, vel generalem penitentiam remittuntur. 212
Pauperes mali sunt in triplici differentia. 477	Peccatum vnum sine alio de lege remitti non potest à Deo, bene tamen de potentia Dei absoluta. 213
Pauperes à populis non sunt expellendi. 478	Peccato duplex poena responderet. 214
Pauperum vita ratione elemosynæ non est exploranda. ibid.	Peccato dimisso, quæ poena remaneat. ibidem.
Paupertas amplectenda, &c. 483. & infra.	Peccata venialia virtute penitentia ante mittantur lege ver. veniale peccatum, & verbum propositum. 214
Paupertas in communi, & particulari. 484	Peccatum, de potentia Dei absoluta, potest remitti sine infusione gratiæ. 222
Paupertatem summam habuit Christus. 492	Peccato remisso, quatuor remittuntur. 223
verb. Christus.	Peccatum, & gratia quomodo opponantur. ibid.
Pauperibus quando est restitutio facienda. f. p. 137. 143. 144. 148. 149. 177. 190. & 210.	Peccati, siue culpæ remissio, quomodo gratiæ infusione prior. 224
Pauper quando poterit sibi substituere. 476 & f. p. 144	Peccata an redeant, peccatore ad vomitum redeunte. 232
Peccatum mortale quando committitur. f. p. 442	Peccata redire quid sit. ibid.
Peccatum quid. 125. & 390	Peccata quando grauiora. 250. 232. & 235
Peccati originalis remedium tempore legis naturæ. 7. & 8.	Peccatori occulto quâdo, & quomodo est hostia non consecrata danda. 225
Peccatorum dolor quomodo habendus. 198	Peccatum iam dimissum, quomodo secundum Dei omnipotentiam possit redire. 233
Peccata aliqua cur irremissibilia nominantur. 204. & 205	Peccat quandoq; grauius, qui ab innocentia cadit, quam, &c. ibid.
Peccatum in Spiritum sanctum quid sit, & quomodo irremissibile. 205. & 358	Peccata grauiora non sunt eligenda, eo quod minus infamant, quam minus grauiora, quæ magis infamant. 243
Peccata ad altri ratione ventis de lege non remittuntur sine penitentia. 206	Peccata minus grauiora eligere in se, vt in proximo grauiora vitentur, non est actus charitatis, &c. ibid.
Peccati remissio, vt fiat, duo motus liberi arbitrij desiderantur. ibid.	Peccatum alienum quâdo licebit derogare. 279
Peccata remitti possunt alicui absoluta Dei omnipotentia sine penitentia, &c. ibidem.	
Peccatum non habet causam efficientem, sed deficientem. 363	
Peccator publicus, & suspectus quis. 122	
Peccator transacto peccati actu, à qua re	

INDEX.

Peccato dimisso, quomodo remanet pœna in purgatorio luenda.	308
Peccator in mortali existens pro peccatis iam dimissis non satisfacit.	309
Peccator an excusetur à peccato metu.	349
Peccata, quando qui dubius est, non teneatur iterum confiteri.	340
Peccatum nullum est, quod virtute pœnitentiæ remitti non possit. f. p.	3
Peccata remittuntur à Deo principaliter, à sacerdote ministerialiter virtute clauium. f. p.	10
Peccunia quomodo potest vendi. f. p.	304
Peculium castrense, vel quasi, & profectici-um, & aduentici-um.	470
Pedagogium quid. f. p. 216. quomodo soluenda, & quando non sunt soluenda. f. p.	228. & 229.
Pensio quid. f. p.	226
Pensionēs beneficiorum, & episcopatum. f. p.	203
Perfecta res accidentaliter quando.	366
Permutatio quotuplex, & quomodo fieri debet. f. p.	232
Petere quid debemus à Deo, & quid primo petendum.	360
Petere diuitias quomodo licet.	361
Petere mala pœnæ proximo, quomodo liceat, etiam iuste infligenda, &c. ibid.	ibid.
Petere bona fortunæ, & corporis quando licet.	ibid.
Petere à Deo auxiliū, vt quis minora peccata committat, non licet.	363
Petenda à Deo determinatè quæ nam sint, &c. ibid. & non semper vocaliter.	364
Petenda non sunt à Deo ea, quibus bene vti non possumus.	ibid.
Petere à Deo mortem propriam, vel alienam quando licebit.	ibid.
Petunt orantes dupliciter.	317
Pœna damni grauior est ex parte effectus, quem producit.	233
Pœna canonica propter factum iure diuino prohibitum, ab ignorantibus incurritur.	44
Pœna damni communis est viatoribus, & existentibus in limbo?	349
Pœnale opus quomodo sit delectabile.	379
Pœna quando remanet luenda, peccato dimisso.	308
Pœna existentium in purgatorio quomodo sit voluntaria, & non sit meritoria.	497
Pœna verb. purgatorium, & verb. satisfactio.	497
Pœna damni, & sensus, & quæ grauior. f. p.	400
Pœna pro peccatis debita quomodo remittatur. f. p.	10. & 12
Pœna quid. f. p.	243
Pœna conuentionalis quando est in fraudem vsurarum. f. p.	257
Pœnitentia est vnum ex septem sacramentis Ecclesiæ, constatq; materia siue quasi materia, & forma, & pro quo supponat.	192. & 193
Pœnitentiæ materia proxima sunt actus pœnitentis, remota sunt peccata, forma vero sufficiens, Ego te absoluo.	195. & 196
Pœnitentia quomodo necessaria ad salutem, & secunda tabula post naufragium, & quando instituta.	197. & 198
Pœnitentia est iterabilis, & est virtus, & qualis virtus.	199. 200. 201. & 202.
Pœnitentiæ subiectum.	203
Pœnitentiæ virtute omnia peccata viatoris possunt remitti.	ibid.
Pœnitentiæ virtute, quæ pœna remittitur.	214
Pœnitentia quomodo à timore pœnæ incipiat.	227
Pœnitentiæ virtute homo ad gratiam, & virtutes amissas reparatur, &c.	226
Pœnitentia quomodo, & quæ à confessore imponenda.	493
Pœnitentia, quæ ex timore pœnæ, vel amore virtutis, &c. nascitur nullius est fructus.	236
Pœnitentia vera ex amore, & timore, & spe, & fide emanat.	ibid.
Pœnitens necessario debet habere propositum	fitum non peccandi in futurum, &c. ibi.

INDEX.

Pœnitenti de furto non licet dicere, vtiã ego commississem adulterium, & nõ furum, &c.	243
Pœnitentia est necessaria ad salutem, & sub pœcepto.	246
Pœnitere quando statim post peccatum renemur.	ibid.
Pœnitendum non est de peccatis iam dimissis, quoties practice memoriæ occurrunt, &c.	249
Pœnitens, quæ timere potest circa confessionem.	278
Pœnitentiæ sacramentum quomodo. recedente fictione, siui sortiatum effectum.	284
Pœnitentiam iniunctam quando licet anteponere, vel postponere.	327
Pœnitentiam adimplens quando nõ satisfacit.	ibid.
Pœnitentia ab vno confessario imposita, quomodo potest ab alio relaxari. f. p.	13
Pœnitentia non est ad arbitrium confessarii imponenda. f. p.	11
Pœnitentiam potest sub consilio.	12
Pœnitentia à confessario imposita est sub pœcepto acceptanda.	11
Pœnitentiæ sacramenti virtute quomodo pœna temporalis remittatur. f. p.	10
Pœnitentiam intollerabilem non tenetur pœnitens acceptare. f. p. 11. lege verbo sacerdos.	283
Pera causa, vel pius vsus. f. p.	21
Pignoris fructus cuius sint, & an liceat illo vti. f. p.	272
Pollucitatione quando aliquis obligatur. f. p.	91
Possidentis conditio quando melior. f. p.	286
Possessor bonæ fidei, quando, & quantum tenetur restituere. f. p. 225. lege verbum restituere.	421
Possibile quid.	283
Possessor malæ fidei, & dubius, quomodo restituere tenetur.	283
Potestas administrandi sacramenta, siue re-	gia, per mortale peccatum, non amittitur.

INDEX.

Praelatus duplicem habet iurisdictionem. f. p.	41	Procurator quando tenetur ad restitutionem. f. p.	171
Praelatus quando poterit delinquentem publicè punire. f. p. lege ver. correptio, denunciatio, admonitio.	71.	Probatio plena, & semiplena. f. p.	71
Praelati quomodo de crimine occulto, & quando non debent inquirere, &c. f. p.	73	Procesio pro hæreticis fieri non potest.	
Praelato an sit semper in omnibus obediendum. f. p.	101. 102. & 104	Professus à religione exclusus ad quid tenetur, &c. f. p. 94. & si vouit simpliciter religionē in gredere, & excluditur ante votum solenne, &c.	95
Praelati quando malefaciunt publicè castigantes. f. p.	73. & 239	Promissio simplex homini facta an obliget, & quæ conditiones, vt obliget desiderentur, &c. f. p.	90. & 91
Praelati quando tenentur restituere. f. p.	173	Promissio ob turpem causam, &c. f. p. 280	
Præfens quid esse dicatur.	93	Promissio mentalis quid, & per illam obligatur nemo. f. p.	91
Præscriptio quid. f. p.	282	Promissio homini facta obligat in conscientia promittentem.	90
Præscribi quæ non possunt, &c. ibid.		Promissio facta alessino, & meretrici obligat.	545
Præscriptio quot modis interrumpitur. f. p.	283	Promissionem quando licet non adimplere. f. p.	182
Præscriptionis tempus. f. p.	284	Promittens veniale, quando peccat mortaliter. f. p.	82
Præscribens, quando, finita præscriptione, non poterit in foro conscientia rem habere, &c. ibid.		Promittens in specie ad quid tenet. f. p. 280	
Præscriptione quare transfertur dominium. f. p.	285.	Promittens rem grauem quando peccat. f. p.	ibid.
Præscribere quando hæredes non possunt. f. p.	287	Promittere, quæ non possumus, &c. f. p. 81	
Præscribere quomodo non potest possessor malæ fidei, & habens dubiam conscientiam. f. p.	285. & 286	Promittens aliquid, & qui totum reddere non potest, &c.	83
Prærium iustum, & quando potest variari. f. p.	320. & 321	Promittentis animus obligandi se quomodo dignoscitur. f. p. 91. lege verb. votū.	
Prærium spacio vnus diei in nudinis variatur, & variationis causa. f. p. 321. & 324		Promittens religionem in particulari, vel in genere, ad quid tenetur, si non admittatur.	92
Princeps quando tenetur suis subditis dānum belli causa restituere, &c. f. p. 223		Promittens intrare religionem strictiorē, & intrans laxiorem, &c. f. p.	162
Princeps quando potest suos subditos parte suorum bonorum priuare. ibid.		Promitto me futurum monachum, vel religiosum, & promitto me ingressurum religionem, an sint idem. f. p.	91
Princeps quis dicatur. f. p.	226	Promittens votum religionis simpliciter, an possit intra annum retrogredi, & retrogrediendi causa. f. p.	94
Princeps reatur ministros iustitiæ instituire. f. p.	326	Propheta quomodo intelligebant f. p.	
Priuilegia potest princeps vendere. f. p. ibid.		Propositum quale requiritur ad remissionem venialium.	217
Priuatione quis tristatur. f. p.	377	Propositum habes committendi venialia ex contemptu, quando peccat mortaliter. ibid.	
Priuilegia ignorantibus contraria consuetudo non refragatur. f. p.	61		Pro-

INDEX.

Propositum quale requiritur ad verā penitentiam.	236. & 237	Relinquentes omnia propter Christum in communi, & in particulari, non exponunt se periculo mortis, neque hoc est contra Euāgelium, &c. 484. 485. & 486	
Propositum virtuale.	ibidem.	Relinquere omnia, simul & postea mendicare, melius est, quàm, &c.	490
Propositum solum vouendi sine expressa, vel tacita promissione, obligationē adimplendi propositum non inducit. f. p.	91.	Restitutio quid, & vero domino, vel eius hæredibus facienda. f. p.	140
Proprietatis abdicatio est de essentia monachatus. f. p.	132	Restitutio quando facienda pauperibus.	473. f. p. 143. lege verbo pauperes:
Proximo indigenti quid tenemur facere.	456. 461. & quomodo diligendus. 457	Restitutio cui in dubio facienda. f. p.	141
Proximi res quomodo tractandæ. f. p.	142	Restitutio non semper illi, cui res sublata est fieri debet, &c. 474. f. p.	140.
Pubertatis anni in femina, & viro.	585	Restitutio quādo latroni facienda, & quādo non, &c. f. p.	141
Purgatorium est post hanc vitam.	496	Restitutionis faciendæ causa, & quando potest aliquot dies protrahi, &c. f. p.	140
Purgatorij poena quanta sit. ibidem.		Restitutio quando non est domino facienda. f. p.	143
Purgatorij animæ quorum ministerio cruciantur.	497	Restitutio bonorum incertorum cui est facienda. f. p.	143
R.		Restituenda cui sunt per simoniam acquisita. f. p.	144
Ratione non vtentes pueri quomodo dignoscuntur.	600	Restitutio quo ordine est facienda, &c. f. p.	158
Receptacula animarum. f. p.	347	Restitutionis radix. f. p.	176. & 211
Recompensatio an liberet à restitutione, & conditiones illius. f. p.	195	Restitutio quando dāti, vel pauperibus facienda. f. p.	176
Recompensans an teneatur restituere. ibi.		Restitutio de iure naturali, & diuino est. f. p.	184. 186. & 194
Recompensans an excommunicatione comprehendatur. f. p.	196	Restitutionis obligatio quando potest differri, creditore existente excommunicato, f. p.	149. & 186
Regimina publica potest princeps vendere. f. p.	325	Restitutio fieri debet damni quacunque culpa damificantis illati, &c. f. p.	197.
Regula circa nos seuiores, circa proximū mitiores esse debemus.	396	lege hīc multa de medicis pharmacopolis, &c.	
Regula ad ieiunium pertinens. 430. & 442		Restitutio bonorum inferioris ordinis non est facienda cum dispendio bonorum superioris ordinis. f. p.	213
Regula de loco restitutionis. f. p.	145	Restitutio honoris, & bonorum temporalium. f. p.	331
Regulam quid supra, & iuxta illā f. p.	100	Restitutio creditore longè distante, cui facienda, & quomodo, & cuius expensis, &c. f. p.	145. lege ver. debitor.
Regnum cælorum trifariam accipitur. f. p.	3	Restitutio quando cum magnis expensis est facienda. f. p.	147
Religiosas propter professionem liberetur ne à restitutione, & an teneatur dimittere habitum, &c. f. p.	185		
Religiosus quando apostata.	414	gg Resti-	
Religiosum extrahēs à religione ad quid tenetur. f. p.	211		
Religiosus habens parentes in extrema necessitate, &c. f. p.	97		
Relinquere omnia propter Christum licitum, & perfectionis Euāgelicæ actus est.	485		

INDEX.

Restitutio pœnarum legis pauperibus, vel ecclesiæ faciendæ. f. p. 148
 Restituenda cui nam sunt ob turpem causam accepta. f. p. ibid.
 Restitutio quando faciendæ, &c. f. p. ibid.
 Restitutionis præceptum quomodo obligat. f. p. 149
 Restitutionis dilatandæ quæ sunt causæ. f. p. 152. 149. 154. & 155
 Restituendi regula, &c. f. p. 149
 Restituitio obnoxius quando grauius peccat, non statim restituendo, & augetur illius peccatum, & nouum peccatū committit, & non est absolueudus. f. p. 156. 150. 151. & 152.
 Restituitio faciendæ causa, an teneatur debitor se ipsum vendere, mendicare, manibus laborare, seruire. f. p. 156
 Restituitio obnoxij quomodo legum ciuiliū privilegio uti possunt. f. p. 158
 Restitutio fructuum rei ablata, & damni emergentis, & luci cessantis, quando faciendæ, &c. f. p. 161. & 164
 Restitutio quando pretij, & non retentæ rei est faciendæ. f. p. 163
 Restituitio quando est obnoxius dominus seruo suo damnificante. f. p. ibid.
 Restitutio actus iustitiæ commuratiuæ est. f. p. 164
 Restituitioem quādo potest dominus vni, & non alteri remittere. f. p. 167
 Restituitio quando præcipiens est obnoxius. f. p. ibidem.
 Restitutio non est faciendæ cum maiori periculo, &c. f. p. 174
 Restituere quando quis tenetur tantum, quantum abtulit. f. p. 161
 Restituere quādo nō tenetur, qui necessitate coactus alienum accipit, &c. f. p. 181
 Restituere quando non tenetur, cui facta est debiti donatio, &c. f. p. 176
 Restituere an teneatur deueniens ad pinguiorem fortunam. f. p. 175. & 177
 Restituere an teneatur cedens bonis, si ad pinguiorem fortunam deuenierit. f. p. 177
 Restituendi mora. f. p. 180. & 181

Restituere quando non tenetur quis legis autoritate, & sententia iudicis vtens, &c. f. p. 184
 Restituere an teneatur quis propter assignationem rei. f. p. ibid.
 Restituere an teneatur, qui religionem ingreditur, & proficitur. f. p. 185
 Restituere quando tenetur maritrix, &c. f. p. 187
 Restituere tenetur damnum, qui saluum testimonium dixit, vel veritatem negauit, non autem pecuniam, ea causa, acceptam. f. p. 191
 Restituere quando tenetur simoniaci. f. p. ibidem.
 Restituere quando non tenetur accipiens ob illam compositionem. f. p. 194
 Restituere an teneatur in bonis animæ lædens. f. p. 212
 Restituens malè incerta est ab Episcopo cogendus, vt bene restituat. f. p.
 Restituere sepè promittens, & non habens animum restituendi, cum sit remissum debitum, & non possit sine mutatione status restituere, quando absoluendus, & non tenetur statim restituere. f. p. 153 & 154 Vide hęc de nobilibus restituitio- ni obnoxius.
 Restituere quis tenetur. f. p. 164
 Restituere quando tenetur possessor bonæ fidei, &c. ibid.
 Restituere non tenetur damoificans fortuito præter intentionem, vt tenetur, qui ex intentione. &c. f. p. 172. 165. & 167
 Restituere quando tenentur concurrentes ad damnificandum illi, qui pro omnibus satisfecit, &c. f. p. 165
 Restituere quando tenentur executores, vt ministri furti, progenetæ, famuli vsu rariorum, &c. f. p. 168
 Restituere quando tenentur consulentes, & iuffragatores, siue electores. f. p. 169
 Restituere quādo tenentur adularores, receptores latronum, aduocatus, tabellio, procurator, &c. 170
 Restituere quomodo tenentur concurrentes cum latrone, & expoliantes vineam, &c.

INDEX.

&c. f. p. 171. & 172
 Restituere quādo tenentur qui non impediunt damnum alienum, &c. f. p. 173
 Restituere quādo adulter tenetur. f. p. 179
 Restituere quando non tenetur qui soluit creditori creditoris sui. f. p. 180
 Restituere quando non tenetur debitor rem peremptam, &c. ibidem.
 Rempublicam plus tenetur homo diligere quam parentes, vel seipsum. 608
 Reuelare quid sit. 300
 Resurrectio an sit futura. f. p. 336. possit ne naturaliter demonstrari, ibi. nulla causa naturali concurrente cū Deo fiet. 337. & quomodo naturalis dici poterit. 338.
 Resurrectio vniuersalis quādo erit, & quæ illius causæ. f. p. 338. & 339
 Resurrectio fiet ne in instanti, & qua hora. f. p. 340. & 341
 Resurrecturi ne sint iusti cum reliquis, & an in valle Isaphar. 341. & 342
 Resurgere quomodo corpora, & in qua statuta, & in qua ætate, & si erit in eis potentia nutriendi. f. p. 344. 5. & 6.
 Reus quādo tenetur dicere veritatē, & nō est absolueudus, donec illā dicat. 76. & 306
 Reus quando tenetur crimen confiteri, & restituere famā accusantis, si negauerit. f. p. 214. & 240
 Reus quando poterit carcerē fugere, & armis se defendere ne capiatur. f. p. 240 & 241.
 Reo ad fugiendum quando erit licitū opē ferre, & quomodo, &c. f. p. 241
 Reus nō tenetur se ipsum prodere. f. p. 248
 Reus infamatus de vno crimine, non potest de alijs interrogari, &c. f. p. 74
 Reus quando iudici respondere non tenetur. f. p. 71. 74. 75. & 76
 Reus quādo de socijs, qui non laborāt infamiam poterit interrogari. f. p. 74
 Reus quādo erit denunciatus, &c. f. p. ibi.
 Reus nō tenetur se tradere iudici. f. p. 76
 Reus tenetur dicere veritatem, vnicō existente teste, si à iudice interrogetur, per viam accusationis. f. p. 76

S:

Sacerdos non ieiunus quando poterit Missam incoharam perficere. 135
 Sacerdos quando post lotionem poterit reliquias inanes sumere. 136
 Sacerdotes per Episcopum rite cōsecrati possunt Eucharistiā conficere. 516
 Sacerdos in mortali peccato existens, seruans quæ sunt de necessitate sacramenti, verè cōsecrat. 177
 Sacerdos hæreticus, schismaticus, excommunicatus, degradatus, apostata à fide, si habet intentionē faciendi quod Christus in Ecclesia intendit, verè cōsecrat, & sacrificiū ab eo oblatum non sibi, sed alijs prodest. ibidem.
 Sacerdos solus est ordinarius minister iure diuino administrandi populo eucharistiā. 179
 Sacerdos cōsecrans graue sacrilegium committeret, si Eucharistiā non sumeret. 182
 Sacerdos non curatus, quando sine peccato per totam vitam potest à celebratione Missæ abstinere. ibidem.
 Sacerdotium verbo ordo.
 Sacerdotium perfectum, vel minus perfectum. 508
 Sacerdotibus maximè expedit continentia & coelibatus. 508. & 509
 Sacerdotes veteris legis clauces regni caelorum non habuerunt. f. p. 2
 Sacerdotes Euangelici habent tantū clauces regni caelorum. f. p. 7
 Sacerdotes in sua consecratione quam potestatem recipiant, & quomodo culpam remittant, & gratiam conferant. f. p. 9
 Sacerdotes quomodo pœnam pro peccatis debitam remittant. f. p. 10
 Sacerdos potest pœnitentē compellere ad pœnitentiam acceptandam. f. p. 11
 Sacerdos non potest pro arbitrio suo pœnitentiam imponere, & potest sub consilio imponere. f. p. 11. & 12
 Sacramenti variæ definitiones. 1. & 524
 Sacramentum omne determinata materia, quæ est res ipsa, & forma, quæ sunt

INDEX.

verba, constat.	2	tas Christi ex commissione potest. ibid.
Sacramentorum formas quando & quomodo licet variare.	3	Sacramentorum instituendorum potestatem principalem, & independentem, quã Christus, vt Deus habuit, non potuit Apostolis, vel Ecclesiã communicare: potuit tamen in quantum Deus illis potestatem excellentiã, quam humanitas habuit committere: & etiam in quantum homo, licet illam eis minimè tradiderit. ibid.
Sacramenti formam consuetam reliquẽs, quando peccat mortaliter.	5	Sacramentale quid & quod possit ab Ecclesia institui &c. 3. 25. 220. f. p. 3.
Sacramenti forma sufficenti vtẽs quando verè conficit sacramentum.	6	Sacramentorum administrandorum potestas per mortale peccatum non amittitur. 25
Sacramentorum institutio non fuit simpliciter necessaria. ibidem.		Sacramenti effectus, siue gratia per ministrum, quantumuis malum, seruantem tamen quã sunt de necessitate sacramenti, sacramentum suscipienti, si non ponit obicem, conferatur. 26
Sacramentũ propriè sumptum non fuisse in statu innocentie necessarium.	7	Sacramentum recipiens à ministro existẽte in mortali, vel excommunicato, quando peccat. 27
Sacramentum propriè dictum, quo originale peccatum remittebatur, fuit in statu legis nature, & quale illud fuit. 7. 8. & 9.		Sacramentum annullat intentio mala, circa essentialia illius. 32
Sacramenta quas ob causas instituta.	7	Sacramentum quomodo signum gratiã. 107. & 108.
Sacramenta noue legis sunt causa gratie, & quomodo illam causent.	10	Sacrificiũ fuit remedium pro adultis, quò in statu legis nature iustificabantur. 9
Sacramentalis gratia in nobis peculiarem effectum operatur.	12	Sacrificium, vt profit, quando requiritur deuotio. 143
Sacramenta à Christi I. s. v. passione virtutẽ conferendi gratiam habent.	13	Sacrificium quid sit. 184
Sacramenta dicuntur vassa meritoꝝum passionis Christi. ibidem.		Sacrificio Missæ, quã essentialiter conueniant. 184. & 185
Sacramentorum virtus non est specialis qualitas, sed motus à ministro, prout minister, est effectus. 13. 14. & 107		Sacrificium cæremionale, vbi prædicatum fuit Euangelium, non reperitur, præter Missæ sacrificium. 186
Sacramenta prout instrumentales cause, gratiam continent.	14	Sacrificia veteris legis virtute propria regnum cælorum non aperuerunt. f. p. 2
Sacramentorum numerus, excellentia, & necessitas. ibid.		Sacris initiati, qui dicantur. 365
Sacramentum quando ab excommunicato receptum est nullum. f. p. 36		Sancti sunt à nobis orandi, & orant pro nobis. 354. f. p. 355
Sacramentum nullum potest sub conditione confici. 541		Sancti quando non exaudiuntur. f. p. 365
Sacramenta veteris legis, si cum gratia, & fide recipiebantur, erant gratiã, & gloriã ex opere operantis meritoria. 17		Sancti quando non exaudiuntur. f. p. 365
Sacramentum, quòderat, præcisè legis Moysæ gratiam ex opere operato non conferbat. 16		Satisfacere potest homo in hac vita pro pœna in purgatorio luenda. 307
Sacramentorum minister lege in verbo minister.		Satisfactio ex operibus aliã debitis quomodo
Sacramentalis gratia, lege verb. gratia.		
Sacramentum instituere quid. 24		
Sacramenta instituere solus Deus principaliter, & independentè, & humani-		

INDEX.

modo fiat, &c.	ibid.	ro illicitus. f. p. 307
Satisfacere quomodo potest audiens Missam de præcepto.	308	Societas peccorum, & armentorũ. f. p. 308
Satisfactioe quo pacto opus est, dimissa culpa.	ibidem.	Societatis contractus à viro ipsius dotis factus, quomodo licitus. f. p. 308
Satisfacit præcepto de pœnitentia adimplenda, existens in mortali, non tamen pro peccatis aliã dimissis.	309	Societatis legatum in testamento. f. p. ibi.
Satisfactio ex quibus operibus fieri debet &c.	311	Societatis lucrum quomodo diuidi debet. f. p. 309
Satisfacere pro peccatis dimissis, per flagella quomodo possumus.	312	Societatis damnum quomodo diuidendum. f. p. 311
Satisfacere vnus pro alio quomodo potest, &c.	313	Socius criminis quis. f. p. 171
Scandalum passiuum quando mortale.	53	Solennitas quando adhibetur. f. p. 107
Scitur quid.	302	Sors verbo exigere, & verbo ludus.
Scripturã interpretandã regula. f. p. 359		Species sacramentales propriè franguntur, & quid illarũ fractio significet. 172
Sententiam esse iniustam, non idem est, quod esse nullam. f. p. 48		Speciebus consecratis quomodo homo potest nutrir. 175
Seruus ordinari non potest, verbo ordo.		Sponsalia quid sint. 534
Seruus an possit matrimonium contrahere.	582	Sponsalia qua ætate contrahi possunt, &c. 535
Seruus quando censetur manu missus.	583	Sponsalia iuramento firmata vim matrimonij de præsentibus minimè habet, nec potest iudex sponsum compellere, vt per verba de præsentibus contrahat, & si cũ alia contraxerit valebit matrimonium. 535. & 536.
Seruus non potest esse iudex. f. p. 50		Sponsalia de futuro per nullam subsequen-tem copulam verum matrimonium efficiuntur, post Concilium Trid. 136
Seruus quando potest licitè fugere, & de seruitute bellica. f. p. 133. & 134		Sponsalia in duodecim casibus possunt dissolui. 537
Sigillum confessionis verbo confessarius.		Status innocentie nullum habuisset sacramentum propriè dictum, neque sacrificium, si homines non cecidissent. 7
Sigillum confessionis fictã tenetur sacerdos seruare.	285	Status legis nature habuit sacramentum propriè dictum pro peccato originale, & quale illud fuerit. 7. & 8
Signum triplex. 2. & 194		Strupã virginem ad quid tenetur. f. p. 335
Simoniacus realis, & mentalis, quando tenetur restituere, &c. f. p. 191. & 193		Subditus an teneatur semper Prælato præcipienti obedire, &c. f. p. 101. & 104
Simoniaci quando sunt famuli Episcoporum, & offerentes munera. f. p. 193		Subdiaconus, verbo Diaconus, & verbo ordo.
Sinus Abraham. f. p. 355		Subdiaconus administrãs in peccato mortali, non peccat mortaliter.
Societatis contractus. f. p. 305		Subiectum perfectionis, & inhærentis. 20
Societas tribus modis contrahitur. f. p. ibidem.		Substantia quomodo corruptis accidentibus hostiã generetur. 173
Societatis contractus, vt sit licitus, &c. f. p. 306.		Subtilitas corporũ beatorum, &c. f. p. 306
Societatem contrahens cum alio, quando est vsurarius, & ad restitutionem tenetur. f. p. ibidem.		
Societatis contrahendã forma. f. p. 306. 7. 8. & 9.		
Societas cum triplici contractu. f. p. 306		
Societatis contractus cum non negotiati-		

INDEX.

Suffragia vniuersaliter, vel in particulari pro anima alicuius oblata, quomodo profunt, &c. f. p.	28
Suffragia pro defunctis quando illis profunt. f. p.	29 & 251
Suffragia pro vno oblata quomodo profunt pluribus, & pro pluribus oblata quare ratione, ac si pro omnibus offerrentur, profunt. f. p.	29. & 354.
Suffragia ab existenti in mortali peccato, quando profunt pro defunctis oblata. f. p.	30 & 354
Suffragia nullo modo damnatis profunt neque beatis, &c. f. p.	30. & 352
Suffragiorum genera. f. p.	352
Suffragatores quando tenentur ad restitutionem. f. p.	170
Supernaturale quid. f. p.	371
Superfluum naturæ, siue status, siue personæ.	456
Suspensus in quibus casibus erit aliquis.	314.
T.	
T Abellio quando tenetur ad restitutionem, &c. f. p.	171. & 242
Tallia quid. f. p.	226
Testamentorum executores.	479
Testamentum. f. p.	138. & 9
Testamentum ne fiat, impediens ad quid tenetur. f. p.	209
Temperantia, verbo abstinentiæ.	
Testis, & reus in iudicio quando tenentur dicere veritatem. f. p.	76
Testes quando inducendi, vt frater corripiatur. f. p.	62
Testis quando tenetur respondere iudici, & quando non. f. p.	79. 76 & 77
Testis quando tenetur se offerre iudici non vocatus ab illo. f. p.	76
Testis abscondens se, ne testetur, quando non peccat. f. p.	77
Testis tenetur esse filius contra patrem quomodo. f. p.	ibidem.
Testis in iudicio tenetur reuelare crimine, quod iuravit celare. f. p.	78
Testis falsus tenetur ad restitutionem, & quid facturus sit, qui præter intentionem,	304.
& ex obliuione falsum, iuravit. f. p.	242
Testis nullus esse potest in propria causa. f. p.	243
Testis quando potest aliquid accipere. f. p.	279
Thesaurus Ecclesiæ. f. p.	2
Timore non peccare, quando est peccatum.	284
Trãsubstantiatio quid.	165
Trãsubstantiari quilibet creatura in quã libet potest.	165
Tributum quid. f. p.	226
Triticum muruans, quando vsurarius, & vendens illud mente Maio soluendum. f. p.	332. 252. 253. 264. 320. & 323
V.	
V alent quæ nam res quantum vendi possunt. f. p.	326
Vestigal quid. f. p.	226
Vestigal restituendum. f. p.	184
Vestigal quibus possit imponi, & propter quas causas. f. p.	226. & 227
Vestigalia quæ iniusta, & immoderata, & exigi non possunt. f. p.	228
Vestigalia imponentes, quando peccant, & ad restitutionem tenentur. f. p. ibid.	
Vestigalia quomodo soluenda, &c. f. p.	228. & 286.
Vestigalia & alia tributa iure diuino clericis in maioribus constituti non tenentur soluere, nisi negociandi causa merces emant. f. p.	230. & 231
Vestigalia exigere possunt domini temporales rerum, quæ venduntur, & non quæ ad propriam vtilitatem deferuntur. f. p.	232
Venantes bestias, vel aues in alieno prædio, quando tenentur ad restitutionem. f. p.	233
Venditio quibus consumatur. f. p.	192
Vendere carius cur licet. f. p.	264
Venditio palliata. f. p.	266
Venditor qui totum pretium, vel partem recipit, ad quid tenetur, si non tradidit rem. f. p.	275
Vendere pecuniam quomodo licet. f. p.	304.

INDEX.

Vendere res carius iusto pretio, quando licet, &c. f. p.	319
Vendendi forma. f. p.	322
Vendi quando possunt res, sola temporis mutatione pretiosiores effectæ. f. p.	323
Vendens vltra dimidium iusti pretij, ad quid tenetur. f. p.	324
Vendere priuilegia, & immunitates, & officia publica, an possint principes, f. p.	325
Vendens an teneatur vitium rei venditæ manifestare. f. p.	326
Vendens res plurimum valentes, & sciens alias eiusdem generis citò venturas non tenetur hoc dicere.	327
Veniale peccatum quid.	215
Venialia quomodo, & per quem actum remittantur, & quod propositum requiritur, ad eorum remissionem. 215. & 216	
Venialia vt remittantur attrito, & desideratur specialis venialium attritio.	234
Venialia remittantur ne primæ gratiæ infusione, & per receptionem cuiuscunque sacramenti, & virtute martyrij? 218 & 219.	
Venialia in purgatorio remittuntur.	219
Venialia virtute orationis Dominiçæ, aque benedictæ, generalis confessionis, elemosynæ, Episcopalis benedictionis remittuntur quò ad culpam ex opere operato, non tamen quò ad omnem penam: 220. & 221.	
Veniale vnum sine alio potest remitti. 222	
Veniale cum mortali existens de lege non potest remitti absque remissione mortali, bene tamen mortale sine remissione venialium de lege. ibidem.	
Venialia existenti in inferno nec quò ad culpam, nec quò ad penam remittuntur. ibidem.	
Venialium remissio non requirit primæ gratiæ infusionem, &c.	224
Veniale aliquod vellem commississe, potius quàm, quòd Christus passus fuisset, dicere non licet.	244
Veritas propositionis.	111
Vir, quando propter adulterium, poterit uxorem dimittere: 574. & quando tenebitur uxorem adulteram dimittere: 575	
Vir quando propria autoritate poterit uxorem adulteram dimittere.	576.
Vir non potest, dimissa adultera, aliam ducere, neque vxor.	577
Vir, quando potest adulteram sibi reconciliare, licet, non teneatur.	577. & 578
Viro vel vxore innocente petente, tenetur repudiatus redire.	578.
Viro, vel vxori repudiato cõceditur facultas ingrediendi religionem ibidem.	
Vir, siue vxor innocens, si, factò diuortio, adulterium committat, tenetur repudiatum sibi reconciliare. ibidem.	
Vir occulte adulter, uxorem adulteram repudiando, peccat.	579
Vir inuita vxore, se in seruitutem redigere non potest.	584
Vir quando sine peccato uxorem adulteram interimere potest.	589
Vir, si habet religionis, aut sacri ordinis votum, & non continentiam, petendo debitum nullatenus peccat. 592. ver. votum.	
Viri fide digni quorum iudicio standum est, &c.	396
Virginitalis votum qui transgreditur, &c. 439. f. p. 96.	
Virginem violans ad quid tenetur, &c. f. p.	335
Virtus cuiuscunque rei, quid nam sit. 106	
Virtus quid.	200
Virtutum Theologicarum connexio.	318
Virtutes quomodo se adiuuent.	376
Virtus secundum actum, & non secundum habitum, est in præcepto.	377
Virtutes excellentioris opera non semper respectu cuiuscunque operantis sunt meliora.	411
Visio beatifica. f. p.	380
Visio clara Dei est actus, &c. & quomodo potest homo illam habere. f. p. 371. 379 & 381.	
Vita æterna pro fide. f. p.	368
Vita tuendæ præceptum est naturale, & diuinum. 418. & f. p. 44. & nimia sollicitudo	

INDEX.

- citudo tuendi illam reprehenditur.* 419
Vita propriae conservandae causa non tenetur quis totum patrimonium expendere. 240
Vitam proximi dupliciter tenetur quis tueri. 460
Vita actiua & contemplatiua. 446
Vitium rei vendendae quando manifestandum. f. p. 326
Vnio quomodo fit. f. p. 380
Voluntas in Deo consideratur dupliciter. 353
Voluntates in Christo, &c. 346
Voluntas naturalis, & voluntas rationis. 379
Voluntatis libertas & eius fundamenta. f. p. 377
Voluntas curi bera dicitur. f. p. 387. & 389
Votum quid. f. p. 120. & 122
Votum formale quid. 74
Votum solenne non obligat, quando eius observatio est cum iure diuino, & naturali incompensabilis. 523
Votum solenne quando est nullum propter matrimonium.
Votum simplex coniugum de continentia quando valet, vel est nullum, verbo debitum coniugale.
Votum solenne per metum graue emissum, ipso iure est nullum. 548
Votum a iuramento quando non differt. ibidem.
Votum coniugatorum circa debitum reddendum, verbo coniux.
Votum simplex continentiae, vel religionis, siue ordinis habens, si matrimonium, vel sponsalia contrahat, mortaliter peccat. 592
Votum simplex continentiae a solenni voto quo pacto differat. ibidem.
Votum simplex habens, si non animo consummandi matrimonium contrahat, mortaliter non peccat: peccabit autem mortaliter si ante consummationem religionem non ingrediatur, &c. ibidem.
Votum simplex habens tenetur reddere debitum, petere autem non potest, quod si vterque coniux habet votum, peccant

- bunt petendo, non autem reddendo.* 592
Votum si emisit vir, quando debitum petere poterit, &c. 593
Votum solenne continentiae impedit & dirimit matrimonium, & an possit fieri dispensatio, & quomodo. ibid. & verbo dispensatio.
Votum continentiae non est de essentia religionis militaris, quemadmodum est de essentia religionis monachalis. 602
Voti obligatio non plus se extendit quam vouentis intentio. 429
Voto se obligare possunt 14. annum excedentes. 401
Votum virginittatis prima tantum vice fragitur, castitatis autem toties quoties, &c. 439
Votum virginittatis quo differt a castitatis voto. 439
Votum non tenet, quando quod vouetur, in honestum, & nociuum efficitur.
Voti essentia quibus constituitur. f. p. 78. 80. & 82.
Votum sola cogitatione fieri potest. f. p. 78
Votum debet esse voluntarium in sua causa, & in se. f. p. 80
Votum cum actuali deliberatione, plena, aut semiplena praemissa, obligat. f. p. 79
Votum siue vlla deliberatione emissum non obligat. f. p. ibidem.
Votum sola deliberatione virtuali emissum, est nullum. f. p. 80
Votum ab ebrio, iracundo, &c. emissum, quando non obligat. f. p. 79
Votum perfectum, & integrum. f. p. 80
Vouens animo obligandi se, & non adimplendi votum peccat mortaliter &c. 81
Vouens voce tenus sine animo obligandi se, peccat mortaliter, & non ligatur voto. ibidem.
Vouens solenniter religionem, sine animo obligandi se, tenetur seruare votum ratione scandali, & est ab Ecclesia compellendus, &c. ibid. Lege verb. propositum & promissio.
Votum de re illicita, non potest fieri. f. p. 82.
Votum bonum vel malum, & illicitum. ibid. Votum

INDEX.

- Votum de re indifferenti quando obligat, & cessabit illius obligatio. f. p.* 85
Votum de re ineuitabili, vt de non peccando venialiter, &c. f. p. 83
Voti materia possunt esse res necessariae ad vitam aeternam consequendam. f. p. 84
Votum emittere contra consilia Evangelica peccatum & quale, &c. f. p. ibid.
Votum denunquam vouendo, non est licitum. f. p. 85
Votum emissum propter malum finem, quando peccatum, & quando obligat, &c. f. p. ibid.
Votum malum, & nullum non sunt idem. f. p. 86
Votum emissum de re bona pro malo a Deo impetrando. f. p. ibidem.
Votum de re bona propter malum puniendum, siue impediendum. f. p. ibid.
Votum meretricis, & lusoris. ibidem
Votum impediens maius bonum, an liget vt votum nuptiarum. f. p. 87
Votum an emittant seruandi praeccepta diuina, qui baptizantur. 88
Votum septem fuit stultum. f. p. 89
Voti fractio est mortale peccatum ex genere, & potest esse veniale. f. p. ibid.
Vouere est consilij, reddere praeccepti. ibid.
Votum omne obligat ad sui obseruantiam. ibidem.
Votum simplex religionis emittens, non tenetur, antequam admittatur, continentiam seruare, & quando poterit matrimonium contrahere. f. p. 95
Votum simplex emittens, & matrimonium contrahens mortaliter peccat, & debitum petere, non potest. ibidem
Vouens virginittatem, illa amissa, &c. 96
Votum non nubendi an recipiat voto castitatis. f. p. ibidem.
Vouens meretrix non nubere metu lenonis ad quid tenetur. f. p. ibid.
Vouens sub conditione, & non praesigens tempus, quando, &c. ibidem.
Votum personale, reale, & mixtum. f. p. 98. 99. & 119.

- Votum defuncti an teneatur haeres adimplere, &c. f. p.* 98
Voto personali non potest filius a patre obligari. f. p. 99
Votum simplex religionis emittens, ante adimplentem, non potest assumi ad Episcopiscopatum. f. p. 100.
Vouens rem licitam, si Deus a certo crimine eum liberauerit, &c. f. p. 103
Votum metu emissum quomodo obligat. f. p. 104
Voti utilitates ibidem. lege verbu opus.
Vouendum quando non est, propter periculum lapsus. f. p. 105
Votum actus est religionis, siue laicis. ibidem.
Voti emissi quem poenitet, quando mortaliter peccat. f. p. 106
Votum solenne, & de eius solennitate, & quomodo a voto simplici differat. f. p. 107. & 108.
Votum solenne continentiae in receptione ordinis sacri implicitè continetur. ibid.
Vouere non possunt, qui alienae potestati subiecti sunt. f. p. 110
Votum religiosi emissum inconsulto praelato, &c. f. p. ibidem.
Voti dispensatio, siue irritatio, quando non potest a praelato fieri. 212
Votum religiosus praelato, & filius patri manifestare tenetur. f. p. 110
Votum praelatus irritare sine causa potest, & subditus hoc petere. f. p. 112
Voti emissi a subdito cum licentia praelati, vel ab vxore cum licentia mariti irritatio, &c. ibidem.
Votum irritare non potest inferior emissum ex facultate superioris, superior ramen potest emissum ex facultate inferioris. f. p. 113
Votum monialis potest irritare abbatissa, vt pater filij, & maritus vxoris. f. p. 113. & 114.
Votum ab vno praelato semel irritatum, an sit etiam ab alio irritandum. ibid.
Vouere quae potest religiosus. f. p. 113
Vouere quae potest vxor. f. p. 114

gg 5 Vota

INDEX.

Vota vxoris quæ potest vir irritare	ibid. lege verb. irritare.	Vsurarius nunquam acquirit dominium rerum usura acquisitarum, nec cedere potest testamentum. f. p.	273. & 274
Votum an possit vir emittere, & c. f. p.	115	Vsurarij hæredes, & cements, vel vendentes, & elemosynam ab illo accipientes, & eius filiam ducens, & c. quando tenetur ad restitutionem. f. p.	274. & 275
Votum continentiarum coniugum mutuo consensu emissum, & c. f. p.	ibid.	Vsus, & vsusfructus quid. f. p.	130
Vota puerorum an possit pater irritare, & c. f. p.	116	Vsus rerum communis cur fuit reuocatus. f. p.	131
Votum solenne puerorum ecclesia irritat. f. p.	ibidem.	Vsus à dominio distinguitur f. p. ibidem.	
Voti dispensatio, lege verbo dispensatio.		Vxores plures licite habuerunt aliqui ex patribus tempore legis naturæ, & Moysaycæ ex peculiari diuina dispensatione.	402.
Votum quando poterit vouentis auctoritate commutari. f. p.	122	Vxores plures habere potuerunt Israelitæ, qui non habuerunt reuelationem ante aduentum Christi.	562
Voti declaratio aliud est, à dispensatione. f. p.	127	Vxores plures habere non licuit gentilibus.	563
Vsuram petere à parato usurario non est peccatum.	417	Vxores plures habendi facultatem non potest ecclesia concedere.	ibid.
Vsura intrinsecè mala, & quid sit, & c. f. p.	249	Vxori alicui in nullo casu est licitum plures viros habere.	ibidem.
Vsura mentalis. f. p.	251	Vxor quomodo potest virum adulterum dimittere. 577. lege verbo vir, & debicam, & dispensatio & votum.	
Vsurarius mentalis quando restituere tenetur. f. p.	252	Vxor an possit elemosynam facere vere elemosyna.	
Vsura quando mutuando non committitur, & c. f. p.	253		
Vsuras à iudicis exigere non potest fidelis. f. p.	254	F I N I S.	
Vsura ratione emptionis, & venditionis. f. p.	261		
Vsura ratione pignoris. f. p.	272		
Vsura ratione locationis, & conductionis. f. p.	ibid.		

INDEX

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTURÆ, QUÆ IN PRIMÆ ET SECUNDÆ PARTE FLORÛ 4. LIB. SENT. CONTINENTUR, IN QUO. F. & P. SECUNDAM PARTEM, & SUBSEQUENS NUMERUS PAGINAM EIUSDEM PARTIS INDICANT.

Genesis.		minationibus iis quippiam.	557
Cap. 1. Faciamus hominē ad imaginem & similitudinē nostram. f. p.	132	Cap. 22. Omnis homo, qui accesserit.	248
ibid. Crescite, & multiplicamini. 482. 522. 523. & 524		Cap. 25. Si paupertate oppressus. f. p.	134
Cap. 2. Ex omni ligno paradisi comedere.	482.	<i>Numeri.</i>	
ibidem. Erunt duo.	561	Cap. 23. Neque enim est Deus quasi homo.	321. & 354
ibidem. De ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas.	422	Cap. 30. Vxor in domo viri cū se veto contrinxerit. f. p.	113. 114. 117. & 118
ibidem. Propter hanc.	521.	<i>Deuteronomij.</i>	
ibidem. Nudicūm essent. f. p.	346	Cap. 10. Ego autē steti in monte, sicut prius quadraginta diebus, ac noctibus.	383
Cap. 3. In sudore vultus tui. 422. & 480		Cap. 14. Hoc est animal, quod comedere debetis.	424
ibidem. Pulvis es. f. p.	342	Cap. 15. Non deerunt pauperes.	416
ibidem. Vocē tuā audiuit in paradiso. 252		Cap. 16. Iuste quod iustum est. f. p. 197. & 219	
Cap. 9. Omne quod mouerit, & viuit.	423	Cap. 17. Qui autem superberit, nolens obedire. f. p.	2
Cap. 12. Dic quod soror mea sis.	609	ibidem. Si difficile, & ambiguum.	263
ibidem. Egredere de terra tua.	72	Cap. 22. Si videris asinum. f. p.	63
Ca. 17. Mascul' cui' preputij. caro. 50. & 72		Cap. 23. Ingressus vineam. f. p.	132
Cap. 18. Descendam & videbo. f. p.	74.	ibid. Non offeres mercedē prostibuli.	474
Cap. 19. Habeo duas filias. f. p.	173	Cap. 24. Si acceperit homo.	565
Cap. 21. Eijce ancillam.	564	Cap. 32. Dei perfecta sunt opera. 68. & 213	
Cap. 24. Vocemus puellam.	547	ibid. Ego occidam, & ego viuere faciā. f. p.	134.
Cap. 32. Certè mendarij arguere me non potest. f. p.	189	<i>Iosue.</i>	
<i>Exodi.</i>		Cap. 1. Non dimittā, nec derelinquā te. 485	
Cap. 1. Bene ergo fecit Deus obstetricibus.	311	Cap. 7. Lapidauit eū omnis Israel. f. p.	73
Cap. 3. Postulauit mulier à vicina. f. p.	133	Cap. 10. Sol ne moueatis.	328
Cap. 12. Decima die mensis huius tollat vnusquisq; agnum.	424	<i>Iudicum.</i>	
ibid. Omnis serus emptiti' circūcidet. 72		Cap. 11. Heu me filia. f. p.	89
Cap. 20. Memēto vt diem Sabbathi sancti fices.	249	<i>1. Regum.</i>	
Cap. 23. Si videris asinum. f. p.	63	Cap. 1. Corde suo loquebatur.	315. & 331
Cap. 34. Fuit ibi 40. diebus, & c.	383	ibidem. Votum vouit. f. p.	104
<i>Leuitici.</i>		Cap. 12. Absit à me hoc peccatum.	356
Cap. 12. Hæc sunt animalia, quæ comedere debetis.	423. & 424	Cap. 15. Percute Amalec. f. p.	218
Cap. 28. Omnis anima, quæ fecerit de abo-		Cap. 16. Recedebat enim ab eo spiritus malus.	372
		Cap. 19. Deus intuetur cor.	528. f. p. 78
		Cap. 21. Panes propositionis. f. p.	98
		Cap. 25. Viro autē suo Nabal non indicauit.	469

INDEX.

Cap. 18. Dixit autē Samuel ad Saul. f. p. 351	336, 339. & 343.
2. Regum.	
Cap. 12. Peccavi Domino. 237	
ibid. Percussit quoq; Dñs paruulū. 376	
3. Regum.	
Cap. 3. Da mihi, &c. 319	
Cap. 19. Ambulauit in fortitudine cibi illius. 124.	
4. Regum.	
Cap. 4. Diuertebat ad eam vt comederet panem. 424	
1. Paralip.	
Cap. 23. Quatuor millia, &c. & totidem Psaltes. 372	
Cap. 28. Salomō filius tuus edificabit domum meam. 371	
2. Paralip.	
Cap. 9. Postquā audiuit sapientiam. 504	
Cap. 26. Super altare Thymiamitis. 323	
Cap. vlt. Tu Deus iustorum. 197	
Esdra. 2.	
Cap. 8. Nolite lugere. 387	
Tobie.	
Ca. 3. Nūquā cū ladētibus miscui me. 373	
Cap. 4. Si multum tibi fuerit. 449	
ibid. Ex substantia tua. 478	
ibid. Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat. 447	
ibid. Quod ab alio oderis fieri tibi. 385	
Cap. 12. Cum orabas. 347	
ibid. Bona est oratio cū ieiunio. 391. & 447	
In lib.	
Cap. 7. Peccauimus cū patribus nris. 253	
Cap. 8. Habens super lumbos suos ciliciū ieiunabat omnibus diebus vite suę. 376	
Espher.	
Cap. 4. Non comedatis, & non bibatis quatuor diebus. 376	
Iob.	
Cap. 1. Vnde venis satan. 347	
ibid. Ne forte peccauerint filij mei. 9	
ibid. Extende paululum manum tuā. 35	
ibid. Nudus egressus sum. 484	
Cap. 7. Vtinam appenderentur. f. p. 19	
Cap. 12. Ducit in bonis die. suos f. p. 350	
Cap. 19. Credo quod redemptor meus uiuit, &c. Surrecturus sum. p. & in f. p.	
336, 339. & 343.	
Cap. 3. Si abicōdi quasi homo peccatum meum. 252	
C. 42. Iob seruus me⁹ orauit p vobis. 356	
Lib. Psalmorum.	
16. Vestes ferreos confregit. f. p. 399	
ibid. Satiabor cum apparuerit gloria tua. f. p. 379	
15. Bonorum meorum non indiges. 345	
18. Ab occultis meis. 215. & 232	
19. Ad annunciandum mane. 368	
23. Domini est terra. f. p. 133.	
26. Tibi dixit cor meum. 332	
ibid. Dirige me in semitam. 360	
29. Ego mendicus sum, & pauper. 490	
31. Dixi confitebor. 319	
33. Semper laus eius in ore meo. 325	
36. Melius est modicum iusto. 361	
ibid. Non vidi iustū derelictū. 288. & 485	
37. Domine ante te omne desiderium meum. 364	
39. Cor meum dereliquit me. 355	
ibid. Ego mendicus & pauper. 492	
40. Beatus qui intelligit. 447	
49. Peccatori autem dixit Deus. 323	
54. Vespere, & mane. 369	
57. Lætabitur iustus cum viderit vindictā. 361. & in f. p. 402	
65. Iniquitatem si aspexi. 323	
72. Prodiit quasi ex adipe. 375	
73. Superbia eorum. 350. & in f. p. 400	
75. Vouete, & reddite. 327	
76. Non continebit in ira sua. 348	
81. Imple facies eorum. 362	
83. Gratiā & gloriam dabit Dominus. 351	
ibid. Ascēssiones in corde suo disposuit. f. p.	
88. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum. f. p. 355	
90. Clamauit ad me & ego exaudia eū. 315	
94. Venite adoremus, & proicidamus. 330	
96. Ignis ante ipsum præcedet. f. p. 342. & 360.	
100. Nō habitabit in medio domus meę. 415.	
102. In omni loco dominationis ei⁹. 328	
ibid. Qui replet in bonis desiderium tuum. f. p. 375	
104.	

INDEX.

104. Dedit illis regiones gentium. 490	Capit. 5. Quid profuit nobis superbia. f. p. 401.
108. Oratio eius fiat in peccatum. 316	ibid. Videntes turbabuntur. f. p. 402
ibid. Genua mea infirmata sunt à ieiunio. 373. & 420	Ecclesiastici.
ibid. Septies in die. 366	Cap. 1. Timor Domini expellit peccatum. 227
ibid. Media nocte surgebam. 368	Cap. 3. Ignem ardentem, &c. 447
ibid. Memor fui nocte. ibid.	Cap. 4. Declina pauperi, &c. 449
ibid. Cantabiles mihi erant. 372	ibid. Fili eleemosynam pauperis ne fraudes. ibid.
ibid. Particeps ego sum. f. p. 28	Cap. 5. De propitiato peccato, &c. 199
143. Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt. f. p. 362	Cap. 11. Non dederis impio, &c. 477
146. Cantare Domino. 372	ibid. Si benefeceris, &c. 449
ibid. Pullis coruorum. 35. & 485	Cap. 15. Ab initio constituit Deus hominem rectum. 204
Lib. Preuerbiorum Salomonis.	Capit. 17. Mandauit vnicique de proximo suo. 476. f. p. 63
Cap. 2. Lætantur cum malefecerint. 198. & 200.	Capit. 18. Non impediaris orare semper. 325.
Cap. 3. Honora Deum de tua substantia. 473.	ibid. Alii in bonis ne des querelam. 449
ibid. Ne dicas, amico vade. 449	Cap. 20. Est datum cuius retributio duplex. 448
Cap. 4. Vni genitus eram. 72	Cap. 29. Eleemosyna super scutum potentis. 447
Cap. 8. Ego diligentes me diligo. f. p. 365	ibid. Eleemosyna viri, &c. ibid.
Cap. 11. Aliqui diuidunt propria. 447	ibid. Conclude eleemosynam, &c. 449. & 453.
Cap. 14. Innocentem necesses liberare. f. p. 219	ibid. Perde pecuniam propter fratrem. 453
ibid. Qui miseretur pauperis. 455	Cap. 30. Miserere animæ tuæ placēs Deo. 476. & 271.
Cap. 19. Fœneratur Domino. ibid.	Cap. 34. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum. 477.
Cap. 20. Ruina est homini. f. p. 89	Cap. 41. Curam habet, &c. 296
Cap. 21. Qui iustus est. 449	Isaie.
ibid. Munus absconditum. ibid.	Cap. 1. Cum multiplicaueritis orationem vestram. f. p. 30
Cap. 24. Erue eos, qui ducuntur ad mortem. f. p. 77. & 237	Cap. 4. Si ablaerit Dominus. 42
Cap. 28. Qui declinat aurem suam, ne au diat legem. 322	Capit. 5. Væ, qui confurgitis mane ad ebrietatem. 391
Capit. 30. Victui meo tribue necessaria. 360. & 481,	Cap. 6. Væ mihi quia tacui f. p. 379
Ecclesiastes.	Cap. 29. Populus hic. 315. & 331
Cap. 3. Omnia tempus habent. 369	Cap. 30. Erit tunc lux Lunæ. f. p. 361
Capit. 9. Quodcunque potest manus tua, &c. 497	Cap. 33. Dominus, legifer nocter. 21
Cap. 11. Mitte panem tuum. 449	Cap. 43. Omnē, qui inuocat nomē meum. 365.
Cantic. Cantorum.	Cap. 44. Omnes iustitiæ nostræ tanquam pannus menstruatz. 557
Cap. 1. Tenui eum nec dimittam. f. p. 382	Cap. 58.
Libri Sapientie.	
Cap. 1. Spiritus sanctus disciplinae effugiet hctum. 284	
Cap. 4. Raptus est ne malitia, &c. 364	
ibid. Consumatus in breui. 420	

INDEX.

Cap. 18. Frange esurienti panem. 447. & 471.	Cap. 12. Sancta, & salubris est cogitatio. 496. & f. p. 29.
ibid. Hoc est ieiunium. 373	Capit. 15. Hic est qui multū orat, & c. 349
Cap. 65. Antequam clament. 330	<i>Matth. si.</i>
ibid. Ecce ego creo carnos nouos. f. p. 361	Capit. 1. Mariam coniugem tuam. 511.
<i>Hieremia.</i>	Cap. 4. Cum ieiunasset quadraginta diebus. 382. & 383
Cap. 26. Noli subtrahere verbum, & c. 354.	Cap. 5. Qui solem suum oriri facit. 478
Cap. 32. Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu. f. p. 382	ibid. Beati misericordes. 455
Cap. 35. Non bibemus vinum. 419	ibid. Beati pauperes spiritu. 485
Cap. 41. Noli interficere vos. f. p. 173	ibid. Qui dimiserit uxorem. 575
<i>Ezechielis.</i>	ibid. Orate pro persequentibus, & c. 357
Cap. 18. Si impius egerit poenitentiam, & c. 212. & 244	ibid. Merces vestra. f. p. 348
Cap. 23. Impietas impij, & c. 231. & 245	Cap. 6. Si oculus tuus nequam fuerit. 32
Cap. 34. Vt pastoribus Israel. 294	ibid. Cū facis eleemosynam. 443. & 449
Capit. 37. Ego aperiam tumulos vestros. f. p. 347	ibid. Non potestis seruire Deo, & māmō nā. 462
<i>Danielis.</i>	ibid. Respicite volatilia cali. 485
Capit. 1. Dentur nobis legumina ad vescendum. 188	ibid. Non oratis sicut hypocritæ. 323
Cap. 4. Peccata tua eleemosynis redime. 452. & 455.	ibidem. Sic orabitis, Pater noster. 322. & 332.
Cap. 9. Posui faciem meam ad dominum Deum meum rogare, & depræcari in ieiuniis, sacco, & cinere 319. & 391	ibid. Dimitte nobis. 348
Cap. 10. Princeps Persarum, & c. 347	ibid. Scit enim pater vester. 330. 353. & 364.
ibid. Panem desiderabilem non comedit. 377.	ibid. Panem nostrum. 357. & 360
Cap. 14. Daniel tolle prandium. 485	ibid. Primum querite regnum Dei. 360. & 361.
<i>Osee.</i>	ibid. Adueniat regnum tuum. 360
Peccata populi mei comedent. 365. 490	ibid. Nolite solliciti esse. 361. & 419
<i>Isaie.</i>	ibid. Et ne nos inducas. 363
Cap. 2. Quis scit, si conuertatur, & c. 349	ibid. Tu autem cum ieiunas. 379
<i>Iona.</i>	ibid. Exterminant facies. 413
Capit. 3. Prædicauerunt ieiunium, & c. 391.	Capit. 7. Petite, & dabitur vobis 212. & 325.
ibid. Homines, & iumenta, & c. 400	ibidem. Omnia quæcunque vultis vt faciam. 115
<i>Nabum.</i>	Cap. 8. Puer meus iacet. 364
Cap. 2. Non conseruet duplex tribulatio. 132. & 240	ibid. Domine non sum dignus. 133
<i>Zacharia.</i>	ibid. Serue nequam. 212
Cap. 9. Ipse pauper. 493	Capit. 9. Non est opus valentibus medicus. 7
<i>Machabæorum. 2.</i>	ibid. Confide filii. 227
Capit. 7. Contigit autem, & c. carnes porcinas. f. p. 43	Cap. 10. Quod gratis accepistis. 188
	ibid. Qui potum dederit. 448
	ibid. Nolite possidere aurum. 487
	Cap. 11. A diebus Ioannis. f. p. 3. ibid.

INDEX.

ibid. Nemo nouit filium, & c. f. p. 379	Cap. 21. Et relictis illis abiit, & c. 328. & 371
Capit. 12. Erat Iesus existens dæmonium. 205	ibid. Domus mea. 328. & 371
ibid. Sicut fuit Ionas. f. p. 348	ibid. Auferetur à vobis regnum f. p. 3
Cap. 13. Tunc fulgebunt iusti. f. p. 395	Cap. 22. Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari. f. p. 228
ibid. Sic erit in consumatione sæculi. f. p. 339.	ibid. In resurrectione, neque nubent, neque nubentur. f. p. 345. & 356
Capit. 14. Non habemus hic, nisi quinque panes. 315.	ibidem. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde. 323
ibidem. Ascendit in montem solus orare. 315.	Cap. 23. Qui comeditis. 323
Capit. 15. Populus hic. 331	Capit. 24. Filius hominis venturus est. 69.
ibid. Filia mea male à dæmonio vexatur. 364.	ibid. Vigilate.
ibid. Non quod intrat per os. f. p. 105	ibid. De die autem illa. f. p. 340
ibid. Munus quod ex me est. 411	ibid. Cum autem venerit filius hominis. f. p. 357. 358. & 359
Capit. 16. Tunc reddet unicuique. f. p. 366.	Capit. 25. Amant primas cathedras. f. p. 362.
ibid. Tibi dabo clauis f. p. 3	ibid. Quandiu fecistis vni, & c. f. p. 215. 147. 448. & 487.
Capit. 17. Resplenduit facies eius. f. p. 357.	ibidem. Esuriui, & non dedistis, & c. 447. & 456
ibid. Hoc genus dæmoniorum. 319	ibid. Cum venerit filius hominis. 357
Capit. 18. Si peccauerit in te frater. f. p. 31. 66. & 68.	ibid. Venite benedicti 447. f. p. 347. & 359
ibid. Si Ecclesiam non audierit. f. p. 38	ibid. Ire maledicti. 359. & f. p. 398. & 359
ibid. Quæcunque alligaueritis. f. p. 6	Cap. 26. Procedit ante faciem, & c. 330
ibid. Si te non audierit. f. p. 71	ibid. Trauseat calix. 346
ibidem. Sit tibi tanquam ethnicus. f. p. 32. & 71.	ibid. Bonum erat illi, & c. f. p. 402
ibid. Adhibe tecum. f. p. 70	ibid. In montem Oliueti. 368
ibidem. Angeli eorum semper vident. f. p. 348	ibid. A modo videbitis. 357
ibid. Lucratus eris. 598	ibid. Vigilate, & orate. 315
Cap. 19. Quos Deus coniunxit. 530. 531. & 546.	ibid. Prima autem die azymorum. 94
ibid. Quicumque dimiserit. 531. 563. & 577.	ibid. Non bibam à modo. 113
ibid. Si vis ad vitam ingredi. 320. & 453	ibid. Quod pro vobis tradetur. 166
ibid. Ecce nos reliquimus omnia. 452	ibid. Hoc est, & c. ibid.
ibid. Moyses ad duritiam cordis. 564	Cap. 28. Baptizantes eos. 36. 39. & 80
ibidem. Vade, & vende omnia, quæ habes. 490	ibid. Ego vobiscum sum. f. p. 4
ibid. Si vis perfectus esse. 484. 489. 461. & 492.	<i>Marci.</i>
ibid. Cum sederit filius hominis. f. p. 365	Capit. 3. Qui peccauerit in Spiritu sanctum. 205
Cap. 20. Aut non licet mihi. 3	Cap. 6. Ascendit in montem. 315
ibid. Simile est regnum cælorum. f. p. 3	Cap. 7. Quod intrat per os. f. p. 106
	Cap. 8. Qui me confessus, & c. 211
	ibid. Quot panes habetis.
	Cap. 9. Ignis non extinguetur. f. p. 398
	Cap. 10. Vade, quæcunq; habes vende. 483
	Cap. 12. Diliges dominum Deum tuum. 336

INDEX.

Cap. 13. Vigilate. 368
 ibid. Neque filius hominis scit. 340. & in
 f.p. 340
 Cap. 14. Vespere autem factus. 94
 ibid. Non potuistis vna hora, &c. 368
 Capit. 15. Ita vt miraretur prafes. f. p.
 134.
 Cap. 16. Qui crediderit, & baptizatus fue
 rit. 2. 51. & 455
 ibid. Signa autem eos, qui crediderint,
 &c. 75
 Luca.
 Capit. 1. Quoniam virum non cog
 nosco. 551
 Cap. 2. Cum factus esset Iesus annorū
 duodecim. 493
 ibid. Gloria in excelsis. 372
 Cap. 3. Contenti estote. f.p. 218
 Cap. 6. Erat pernoctans in oratione. 314.
 & 368.
 ibid. Diligite inimicos vestros. 478
 ibid. Omnipotenti te tribue. ibid.
 ibid. Perfectus omnis erit, &c. 484
 Cap. 7. Remittuntur ei, &c. 475
 ibid. Adolefcens tibi dico. 22
 Capit. 9. Vulpes foueas habeant. 483. &
 492
 ibid. Non sunt nobis plusquam quinque
 panes.
 Capit. 10. Quæcunque apposita fuerint.
 382.
 ibid. Domine etiam in nomine tuo, &c. 75
 ibid. Dignus est operarius. 216. 444. 487.
 & f.p. 286.
 ibid. Maria optimam partem elegit. 446
 ibid. Nolite portare sacculum.
 ibid. Qui vos spernit. f.p. 44. & 162
 Cap. 11. Qui non est mecum. 15
 ibid. Date elemosynam. 443. 447. 466.
 & f.p. 359
 Cap. 12. Estote parati. f.p. 340
 ibid. Qui me confessus fuerit. 211
 Cap. 12. & 21. Vigilate. 368
 ibid. Vendite, quæ possidetis. 483
 ibid. Nolite querere quid manducetis.
 Cap. 13. Nisi penitentiam egeritis, 15. 80.
 206. 212. 224. & 454.

Cap. 14. Cuius vestrum asinus. f.p. 63
 Cap. 16. Facite vobis amicos. 474
 ibid. Factum est vt moreretur. 488
 ibid. In inferno autem, &c. 334
 ibid. Vidit Lazarum. f.p. 348. & 350
 ibid. Mortuus est mendicus. 488. & f.p.
 349.
 ibid. Mortuus est diues. f.p. 350
 ibid. Crurior in hac flama. f.p. 399
 ibid. Recordare filii. f.p. 401
 ibid. Quid hoc audio de te. f.p. 74
 ibid. Mutuum dare f.p. 251
 ibid. Habeo quinque fratres. 350. & 401
 ibid. Mitte Lazarum. 350
 Capit. 17. Domine adauge nobis fidem.
 360.
 Cap. 18. Oportet semper orare. 314. 325
 ibid. Deus propitius esto, &c. 316
 ibid. Descendit hic iustificatus. 323
 ibid. Ecce ascendimus. 48
 Cap. 19. Gaudens excepit, &c. 133
 ibid. Zachæus festinans, &c. 393
 Capit. 20. Reddite quæ sunt Cæsaris, &c.
 f.p. 228
 Cap. 21. Vidua hæc, &c. 449. & 450
 ibidem. Attendite ne grauentur corda ve
 stra. 391
 Capit. 22. Quando misit vos sine sacculo,
 485. & 486.
 ibid. Non mea, sed tua voluntas fiat. 363
 ibid. Non bibam, &c. 113
 ibid. Hoc facite in meam commemora
 tionem. 143. 142. 191. 196. 341. 2. & 29
 ibid. Venit autem dies. 95
 ibid. Hoc est, &c. 166
 ibid. In montem se celsit solus orare. 366
 Cap. 23. Pater dimitte illis. 346. 357. & 362
 ibid. Hodie mecum eris in paradiso. f.p.
 350.
 Ioannis.
 Cap. 3. Nisi quis renatus fuerit. 15. 36.
 42. 52. 56. & 246.
 ibidem. Vt saluetur mundus per ipsum. f.p.
 357.
 ibid. Qui credit in filium Dei. f.p. 368
 Cap. 4. Hora septima, &c. 440
 ibid. Mulier da mihi bibere. 440
 Cap. 5.

INDEX.

Cap. 5. Venit hora, & nunc est. f.p. 338
 Cap. 6. Nisi manducaueritis. 30
 Cap. 6. Qui manducant hunc panem. 139
 Cap. 6. Quot habetis panes.
 Cap. 9. Vt si quis confiteretur eū esse Chri
 stum. f.p. 32
 Cap. 10. Bonus pastor animam suam, &c.
 f.p. 200
 Cap. 11. Gratias ago tibi pater. 345
 Cap. 11. Ecce quem amas. 364
 Cap. 12. Loculos habebat. 486
 Cap. 12. Iam princeps, &c. 186
 Cap. 14. Quodcumque petieritis patrem,
 &c. 352
 Cap. 14. Qui diligit me. 227
 Cap. 14. In domo patris mei. f.p. 383
 Cap. 14. Ostende nobis patrem, &c. f.p. 368
 Cap. 15. Date illi stollam. 247
 Cap. 15. Sine me nihil potestis facere.
 Cap. 15. Si non venissem, &c. 52
 Cap. 15. Venit hora, in qua, &c. f.p. 336
 Cap. 15. Iam non dicam vos seruos. f.p.
 1366
 Cap. 16. Si quid petieritis. 111
 Cap. 16. Si ego non abiero. 76
 Cap. 17. Non rogo, &c. 346. & 357
 Cap. 17. Hæc est vita æterna. f.p. 363. &
 368.
 Cap. 20. Quorum remisistis. 196. 266.
 198. 503. & f.p. 3.
 Cap. 20. Sicut misit me pater. f.p. 2
 Cap. 20. quæcunque ligaueritis. f.p. 3
 Cap. 20. Accipite Spiritum sanctum. 198.
 & f.p. 4. 6. & 7.
 Cap. 20. Clausis ianuis. f.p. 392
 Cap. 21. Pisce oues meas. 519. & f.p. 6. & 7.
 Cap. 21. Simon diligis me plus, &c. f.p. 66
 Actuum.
 Cap. 1. Erat perseverans in oratione.
 325. & 368.
 Cap. 1. & 3. Repleti sunt omnes Spiritu
 sancto. 316
 Cap. 1. Prius cepit facere. 492
 Cap. 2. Sepulchrū eius apud nos est. f.p.
 339.
 Cap. 2. Penitentiam agite. 62. & 227
 Cap. 2. 8. & 10. Baptizetur vnusquisque

vestrū in nomine Iesus Christi. 41. 38.
 & 60.
 Cap. 3. Petrus, & Ioannes. 368
 Cap. 5. Obedire oportet. 467
 Cap. 6. Non est equū nos relinquere, &c.
 Cap. 6. Quid me vis facere. 227
 Cap. 8. & 19. Videns signa, &c. 73. & 79
 Cap. 10. Ascendit, vt oraret. 368
 Cap. 11. Cornelius, &c. 42
 Cap. 16. Assumens circumcidit eum. 53
 Cap. 18. Ipse ingressus synagogam. ibid.
 Cap. 20. Ea, quæ mihi opus erant. 480
 Cap. 22. Emulatores legis. 49
 Ad Romanos.
 Cap. 1. Agentes, & consentientes. 363.
 & 417.
 Cap. 1. Mutauerunt vsu. 555
 Cap. 1. Digni sunt morte. f.p. 63. & 325
 Cap. 2. Tunc reddet. 69. & f.p. 366
 Cap. 2. Qui prædicas non surandum. 27
 Cap. 2. An ignoras. 264
 Cap. 2. Qui dicis non manducandum. 529
 Cap. 2. Genes, quæ legem non habent.
 f.p. 358
 Cap. 3. Omnes in Adam peccauerunt. 381
 Cap. 3. Quem proposuit Deus, &c. 9
 Cap. 3. Accepit Abraham signum. 17
 Cap. 3. Non sunt faciendæ mala, vt veniant
 bona. 178. 57. 59. 299. & f.p. 172.
 Cap. 3. Ex operibus non iustificatur, &c.
 f.p. 2
 Cap. 3. Nunquid incredulitas. f.p. 5
 Cap. 4. Vbi non est lex. 198.
 Cap. 6. Christus iam non moritur.
 Cap. 6. Gratia Dei vita æterna. f.p. 379
 Cap. 7. Primus Adam, &c. 63
 Cap. 8. Deus est, qui iustificat. 21
 Cap. 8. Vbi abundauit delictum. 24
 Cap. 8. Spiritus sanctus postulat. 345
 Cap. 8. Quid enim oremus, vt oportet. 363
 Cap. 10. Corde creditur ad iustitiam. 599
 Cap. 10. Quomodo credit. 74
 Cap. 10. Amulationē Dei habent. f.p. 373
 Cap. 12. Qui miseretur in hilaritate. 449
 Cap. 12. Si esurierit inimicus tuus. 478
 Cap. 12. Sicut in voo corpore. 482
 Cap. 13. Omnis anima, &c. 611
 Cap. 13.

INDEX.

Cap. 13. Induitur mi Dominum Iesus vultum
Christum.	444
Ibid. Omnis potestas à Dño, &c. f. p. 76.
240 & 241.	482
Cap. 14. Videte ne licentia vestra, &c. 395	200
Ibid. Infirmum autem in fide suscipite.	480
Ibid. Qui non manducat, &c. 417	20
Ibid. Quod non est ex fide peccatum est. f. p.	42
Ibid. Tu quis es qui iudicas, &c. f. p. 357	42
Ibid. Christus in hoc mortuus est. f. p.
ibid. 179.	112
Cap. 15. Probauerunt Macedonia, &c.
189	40
<i>1. Ad Corinth.</i>	
Cap. 1. Ego sum Pauli.	25
Cap. 3. Non enim qui plantat.	22
Ibid. Si cuius opus, &c. 309	141
Ibid. Si quis autem super ædificat. f. p.
347	564
Ibid. Oportet corruptibile hoc. f. p. 391	26
Cap. 4. Sic nos existimet homo. 179. &
f. p. 20	448
Ibid. Auditur inter vos fornicatio. 608. &
614	68
Ibid. Qui iudicat me, &c. f. p. 357	182
Cap. 5. Decreui tradere, &c. f. p. 31	211
Ibid. Quid mihi de iis, quæ foris sunt: 62.
& 599.	365
Ibid. Qui adheret Deo. f. p. 366	368
Cap. 7. Bonum est homini, &c. 522	335
Ibid. Solutus es ab vxore. ibid.	369
Ibid. Vir vxori debitum reddat. 524	343
Ibid. Præceptum Domini non habeo. 528	394
Ibid. Mulier, quæ sub viro est. 531	394
Ibid. Iis, qui matrimonio coniuncti sunt:
577.	68
Ibid. Maneat inupta: 578	337
Ibid. Si nupserit virgo. f. p. 57	337
Ibid. Nolite ducere iugum. 597	337
Ibid. Qui cum vxore est. 586	337
Ibid. Si infidelis discedit. 56. & 600	337
Ibid. Melius est nubere, quam vri. f. p. 87	337
Ibid. Dico ego, non Dominus. 598	337
Ibid. Si quis frater habet vxorem infide-
lem. 603	337
Capit. 8. Si scandalizat, &c. 387.
& 3254	492
Cap. 9. Non alligabis os.	444
Ibid. Sic currite. f. p.	482
Ibid. Væ mihi, si non euangelizauero. f. p.
179.	200
Ibid. Qui altari deseruiunt. f. p.	200
Ibid. Castigo corpus meum. 480	480
Ibid. Dispensatio mihi credita est. f. p. 20.	20
Cap. 10. Nolumus vos ignorare. 42	42
Ibid. Omnia illis in figuram continge-
bant.	112
Ibid. Panis benedictionis. 112	112
Cap. 11. Probet autem, &c. 116. 125. 140.
& 258.	40
Ibid. Hoc facite in meam commemora-
tionem. 134. & 184	134
Ibid. Quod pro vobis tradetur. 166	166
Ibid. Ideo inter vos multi infirmi: 141	141
Ibid. Caput mulieris vir. 564	564
Ibid. Qui indignè manducat. 26	26
Cap. 13. Si distribuero. 448	448
Ibid. Charitas patiens est. 68	68
Ibid. Si linguis hominum loquar: 182	182
Ibid. Si tradidero. 211	211
Ibidem. Maior autem harum est charitas:
f. p. 365	365
Ibid. Charitas nunquam excidit. 368	368
Cap. 14. Si orem lingua. 335	335
Ibid. Omnia autem honestè, & secundum
ordinem fiant. 369	369
Ibid. Nolite ante tempus iudicare. f. p.
343.	343
Capit. 15. Seminatur in infirmitate. f. p.
394.	394
Ibid. Si in hac vita tantum, in Christo spe-
rantes sumus. 68. f. p. 337	68
Ibidem. Quod seminas, non viuificatur:
f. p. ibid.	337
Ibidem. Omnes quidem resurgemus. f. p.
350.	350
Ibid. In momento in ictu oculi. f. p. 340.
& 341.	340
Ibid. Mortui resurgent incorrupti. f. p. 345	345
Ibid. Seminatur corpus animale. f. p. 322.
393 & 394.	322
Cap. 16. Vt non cum venero collecti fiant:
492.	492

2. Ad

INDEX.

<i>2. Ad Corinth.</i>	
Capit. Nam, & ego quod donavi. f. p. 122	122
Cap. 5. Legatione fungimur. f. p. 6	6
Ibid. Vnusquisque propria corporis. f. p.
344.	344
Capit. 6. Ne in vacuum gratiam Dei re-
cipiatis. 182	182
Ibid. In ieiuniis multis. 377. & 480	377
Capit. 8. Cum diues esset. 438	438
Ibid. Si enim voluntas propria est. 451	451
Ibid. Scitis gratiam domini. 492	492
Cap. 9. Hilarem enim datorem diligit
Deus. 449	449
Cap. 12. Non debent filij parentibus the-
saurizare, sed parentes filiis.	449
Ibid. Scio hominem in Christo, &c. capti-
uulmodi, &c. f. p. 383	383
<i>Ad Galatas.</i>	
Cap. 2. Si per legem iustitia, &c. 17.
f. p. 2	17
Ibid. Tuo facto cogis, &c. 53	53
Ibid. Ex operibus legis, &c. f. p. 2	2
Ibid. Quia, &c. iudicare. f. p. 67	67
Cap. 4. Cur ad egenas. 17	17
Cap. 5. Qui Christi sunt carnem suam, &c.	454
Ibid. Manifesta sunt opera carnis. 454	454
Ibid. Si circumcidimini. 51	51
Cap. 14. Vidistis conuersationem meam,
&c. f. p. 374	374
<i>Ad Ephesos.</i>	
Cap. 3. Vt inotescat principibus, &c.
160.	160
Cap. 4. Vnus Deus, vna fides. 66	66
Ibid. Qui furatur, iam non furetur. 481	481
Ibid. Ipse dedit quosdam Apostolos, 503.
f. p. 4	503
Ibid. In virum perfectum, in mensuram,
&c. f. p. 344. & 346	344
Cap. 5. Omnis fornicator, &c. f. p. 373	373
Ibid. Muadant eam, &c. 33	33
Ibid. Auaritia, quæ est idolorum seruitus. 462	462
Ibid. Nemo carnem suam, &c. 418	418
Ibid. Sacramentum hoc, &c. 524	524
Cap. 6. Legatione fungor. f. p. 6	6
<i>Ad Philipenses.</i>	
Cap. 1. Per fidem salui facti estis. f. p.
372.	372
Cap. 3. Saluatorem expectamus. f. p. 338
<i>Ad Colossenses.</i>	338
Cap. 1. Gaudeo in passionibus, &c.
f. p. 20. & 25	20
Cap. 3. Commoneutes vos, &c. 328. & 372.
<i>1. Ad Thessalonicenses.</i>	328
Cap. 4. Nos qui viuimus, &c. f. p. 337
& 359.	337
Ibid. Veniet Dominus in visitu, &c. f. p. 338	338
Ibid. Operamini in manibus vestris. 481	481
Capit. 5. Sine intermissione, &c. 314. 325.
& 369.	314
<i>2. Ad Thessalonicenses.</i>	
Ca. 1. In reuelatione Domini, &c. f. p. 360	360
Cap. 3. Audiuimus inter vos, &c. 485
<i>1. Ad Thimotheum.</i>	485
Cap. 1. Ignorans feci, &c. 205	205
Cap. 2. Vult omnes saluos fieri. 294	294
Ibid. Obsecro igitur primum omnium,
&c. 316	316
Ibid. Docerem autem mulieri, &c. 348	348
Ibid. Meditator Dei, & hominum. 352	352
Ibid. Volo viros in omni loco orare. 358	358
Cap. 3. Diaconos similiter pudicos, &c. 505	505
Ibid. Episcopus sit vnus vxoris. 586	586
Cap. 4. Pietas ad omnia utilis est. 448	448
Ibid. Prohibentium nubere, &c. 523	523
Ibid. In iussu, & in voce Archægeli, f. p. 341	341
Cap. 5. Qui suorum caram non habet, &c.
66. & 415.	66
Ibid. Seniotem ne increpaueris. 67	67
Ibid. Peccantem coram omnibus. ibid.	67
Cap. 6. Habentes alimenta, &c. 419. & 461	419
Ibid. Nihil intulimus, &c. 484	484
Ibid. Radix omnium malorum cupiditas.
ibidem.	484
<i>Ad Titum.</i>	
Cap. 3. Saluos nos fecit. 33	33
<i>Ad Philemonem.</i>	
Ego te fruar, &c. f. p. 372.	372
<i>Ad Hebræos.</i>	
Cap. 5. Omnis namque pontifex. 38	38
Ibid. Exauditus est, &c. 346	346
Cap. 7. Translato sacerdotio, &c. 610	610
Ibidem. Talis decebat, vt nobis esset poti-
fex. 352	352
Cap. 2. Sanguis hircorum. f. p. 2	2

Cap. 25

INDEX.

<p>Cap. 9. Statutum est omnibus hominibus
semel mori. f. p. 341</p> <p>Cap. 10. Lex umbra futurorum. 45</p> <p>Cap. 11. Sine fide imposibile est, &c. 245</p> <p>Cap. 11. Circuierunt in melotis.</p> <p>Cap. 12. Finis legis, &c.</p> <p>Cap. 13. Non te deferam. 485</p> <p style="text-align: center;"><i>Iacobi Epistola.</i></p> <p>Cap. 4. Petitis, & non accipitis. 323</p> <p>Cap. 5. Multum valet iusti assidua oratio. 22</p> <p>Cap. 5. Si in peccatis fuerit. 449. 500. 501</p> <p>Cap. 5. Orate pro inuicem. 22. 319. 325. 357</p> <p style="text-align: center;"><i>1. Petri.</i></p> <p>Cap. 2. Non est inuentus dolus. 398</p> <p>Cap. 2. Subiecti estote.</p> <p>Cap. 2. Cum malediceretur.</p> <p style="text-align: center;"><i>2. Petri.</i></p> <p>Cap. 3. Dies domini, vt fur, &c. f. p. 361</p> <p>Cap. 3. Nouos caelos, &c. 371</p> <p style="text-align: center;"><i>1. Ioannis.</i></p> <p>Cap. 1. Si dixerimus, &c. 348. f. p. 83</p> <p>Cap. 2. Aduocatum habemus. 23</p> <p>Cap. 2. Interpellat pro nobis. 345</p> <p>Cap. 2. ipse est propitiatio. 204</p> <p>Cap. 3. Cū apparuerit similes ei erimus.
f. p. 364. 370. 381. 384. & 386</p> | <p>Cap. 3. Filioli non diligamus verbo, &c. 456</p> <p>Cap. 3. Qui habuerit huius mundi substantiam.</p> <p>Cap. 5. Est peccatum ad mortem, &c. 358</p> <p style="text-align: center;"><i>2. Ioannis.</i></p> <p>Cap. 10. Si quis venerit ad vos, f. p. 31</p> <p style="text-align: center;"><i>Apocalypsis.</i></p> <p>Cap. 1. Ego sum alpha, & Omega. 351</p> <p>Cap. 2. Habebant omnia communia.
f. p. 132</p> <p>Cap. 3. Utinam calidus esses, &c. 344</p> <p>Cap. 4. Clamabant, Sanctus, Sanctus, &c. 372</p> <p>Cap. 6. Usquequo domine. 347</p> <p>Cap. 7. Hi sunt, qui venerunt. 42</p> <p>Cap. 9. Mors fugiet ab eis. f. p. 399</p> <p>Cap. 14. Hi sunt, qui cū mulieribus. f. p. 19</p> <p>Cap. 18. Quantum glorificauit se, &c. 245</p> <p>Cap. 21. Absterget Deus. 66. & f. p. 391</p> <p>Cap. 21. Claritas Dei illuminabit illa. f. p. 381</p> <p>Cap. 21. Video caelum nouum. f. p. 361</p> <p>Cap. 21. Nihil coinquinatum. f. p. 348</p> <p>Cap. 22. Ego sum alpha. 351</p> <p>Cap. 22. Qui iustus est, &c. 398</p> <p style="text-align: center;">F I N I S.</p> |
|--|---|

